

శ్రీరామ

కంబరామాయణము

(ఆంధ్రానువాదము.)

ద్వితీయ సంపుటము
(సుందర, యుద్ధ కొండములు)

గ్రంథకర్త :

ప్రొఫెసర్ పట్టు శ్రీరాములు రెడ్డి

ప్రతులకు, వివరాలకు

పూతలపట్టు సర్వోత్తమ రెడ్డి

సెక్రటరీ, శ్రీ పూతలపట్టు శ్రీరాములు రెడ్డి మెమోరియల్ ట్రస్ట్

పూతలపట్టు (గ్రామం మరియు మండలం)

చిత్తూరు జిల్లా, ఆంధ్రప్రదేశ్ - 517 124

ఫోన్ : 08572 - 70119, 26776



మహాకవి, ఆంధ్రకంబర్

సాహిత్యరత్నాకర, విద్వత్ కవికుల తిలక

శ్రీ పూతలపట్టు శ్రీరాములు రెడ్డిగారు

జననము : 05-04-1892

మరణము : 08-11-1971

విషయ సూచిక

సుందర కాండము.

1. సముద్ర లంఘన పటలము.

కడలినుండి మైవాకుడు లేచుట
సురస హనుమంతు నడ్డగించుట
అంగారధార హనుమంతుని మ్రింగుట
ఆంజనేయుండు ప్రవాళంగిరిం జేరి లంకను కాంచుట

1
6
7
8
9

2. పురాన్వేషణ పటలము.

సూర్యాస్తమయము
చంద్రోదయము
హనుమ లంకా ప్రాకారమును నమీపించుట
లంకాధిదేవత హనుమంతు నడ్డగించుట
హనుమ లంకను నిగ్రహించి లోని కరుగుట
శ్రీల సమూహములో హనుమ సీత నన్వేషించుట
హనుమ కుంభకర్ణుని కాంచుట
హనుమ ఇంద్రజిత్తు గృహమును గాంచుట
అంతర్భందిర పరిఖ శాంజనేయుండు దాటుట
నిద్రితులగు రక్కసుల హనుమ గాంచుట
హనుమ రావణుని ఘోర జేచుట
హనుమంతుడు విద్యాధరాంగనలఁ గాంచుట

10
14
15
16
17
18
19
21
22
23
24
25
27

" మందోదరిని గని సీతయని బ్రమయుట
" రావణుని గాంచుట
" రావణుని చంపనెంచుట
" సీతం గానమికి చింతిల్లుట

28
29
30
31

3. సీతా సందర్శన పటలము.

సీత స్థితి

32

సీత రాముని దలంచి పరితపించుట	33
రాక్షస స్త్రీలు విద్రుంపఁగా సీత త్రిజటతోఁ దన్న విద్వేదముఁ దెలుపుట	34
త్రిజట సీత కూటట కలపుట	35
" తనస్వప్నమును సీతకుఁ దెలుపుట	36
హనుమ సీతను గాంచి యుత్సాహవంతుఁ డగుట	37
4. విందన పటలము.	38
రావణుఁడు సీతను బలిమాలట	41
సీత రావణుని కిటూర్త లాడుట	42
5. స్వరూప సందర్శన పటలము.	47
హనుమ శ్రీరాముని రూప మభివర్ణించుట	51
సీత యుంగరముం గని యానందించుట	53
హనుమ స్వస్వరూపముం జూపుట	57
6. చూడామణి పటలము.	59
సీత రామునకు పంపు సందేశము	62
హనుమంతుడు సీతకు దైర్యవాక్కు లాడుట	63
సీత ఆనవాళ్లు తెలుపుట	67
7. వన భంగ పటలము.	68
8. కింకర వధ పటలము	74
9. జంబుమాలి వధ పటలము.	80
10. నేనాపతి పంచక వధ పటలము.	85
11. ఆక్ష వధ పటలము	90
12. పాళ పటలము.	95
హనుమంతుఁడు బ్రహ్మాత్మముచేఁ గట్టువడుట	100
13. పాళ ముక్తిపటలము.	101
హనుమంతుఁడు రావణునకు సీతి గలపుట	107
14. లంకా దహన పటలము.	114
15. శ్రీ పాద వందన పటలము.	119
"కుల మధువనమును పాడునేయుట	120
మునకు సీతా వృత్తాంతము తెలుపుట	123



1. సముద్ర దర్శన పటలము.

2. రావణ మంత్ర పటలము.

కుంభకర్పూరు హితము పలుకుట
ఇంద్రజిత్తుని ప్రశాపోత్తులు
పరీషణ నీతి

3. హిరణ్య కళిపు వధ పటలము.

తంద్రి ప్రహ్లాదుని వివిధోపాయముల శిక్షించుట
సృసింహ మూర్త్యావిర్భావము

4. విభీషణ శరణాగతి పటలము.

సుగ్రీవాదులు తమతమ యభిప్రాయముల దెలుపుట
హనుమంతుడు తనయుద్దేశమును దెలుపుట
శ్రీరాము నభిప్రాయము
శ్రీరాముడు విభీషణున కభయ మొనగ్రుట

5. లంకా వృత్తాంత పటలము.

6. వరుణ ప్రార్థన పటలము.

వరుణుడు రాముండేరి శరణు వేగ్రుట

7. నేతు బంధన పటలము.

8. చార శ్రవణ పటలము.

రావణుడు రహస్యమందిరముచేరి యాలోచించుట

9. లంకా దర్శన పటలము.

రాముడు సువేలాద్రి శిఖరము జేరుట
రాముడు లంకానగర సౌందర్యము లక్షణునకు దెలుపుట

10. వానర నైన్యదర్శన పటలము.

11. మకుట భంగ పటలము.

శ్రీరాముని చింత

12. వ్యూహ నిర్మాణ పటలము.

13. అంగధ దౌత్య పటలము

141

147

151

155

160

162

163

166

169

174

179

181

186

190

192

195

"

197

199

201

204

207

14. ప్రథమ యుద్ధ పటలము.	212
సుగ్రీవుడు వజ్రముష్టిం జంపుట	215
చూచుచు వాకిటి యుద్ధము	216
ప్రహస్తుని యుద్ధము	217
రావణుడు రణమున కేగుట	218
రాముడు రణసన్నద్ధుఁ డగుట	219
లక్ష్మణ యుద్ధము	222
హనుమ ద్రావణ ముష్టి యుద్ధము	224
రావణశక్తిచే లక్ష్మణుడు మూర్ఛిల్లుట	228
రామ రావణ ప్రథమ యుద్ధము	"
15. కుంభకర్ణ వధ పటలము.	232
రావణుడు మాల్యవంతునకు రాముని పరాక్రమాదులు తెలుపుట	233
కుంభకర్ణుని మేలుకొలుపుట	236
రావణునకుఁ గుంభకర్ణుడు హితముపదేశించుట	238
విభీషణుడు రామునకుఁ గుంభకర్ణు నెఱిఁగించుట	241
విభీషణ కుంభకర్ణుల సంభాషణము	242
కుంభకర్ణుని యుద్ధము	246
లక్ష్మణ కుంభకర్ణుల సమరము	250
సుగ్రీవ కుంభకర్ణుల యుద్ధము	254
రాముడు కుంభకర్ణుని గూర్చుట	257
16. మాయా జనక పటలము.	262
సీత రావణు డూషించుట	264
సీత మాయాజనకం బదరుట	270
రావణుడు కుంభకర్ణ మృతికై విలపించుట	271
17. అతికాయ వధ పటలము.	273
దేవాంతకుండు హనుమంతునిచేఁ గూలుట	282
అతికాయుడు లక్ష్మణుచేఁ గూలుట	283
నరాంతకుఁ డంగదుచేఁ జచ్చుట	286
ఉన్మత్తుడు నీయనిచేఁ గూలుట	"
బలమత్తుడు ఋషభునిచే జచ్చుట	288
సుగ్రీవుడు కంభుని చంపుట	"

నికుంభుని హనుమంతుడు కూల్చుట
రావణుని రావణుని నిష్ఠురోక్తులాడుట

289

290

18. నాగపాళ పటలము.

292

ఇంద్రజితుడు శపథవాక్యములాడుట

293

వానర సేనానాయకుల సమరము

296

ఇంద్రజిత్తు వానరులపైఁ గనిమనఁగుట

297

ఇంద్రజిత్తు లక్ష్మణ యుద్ధము

300

ఇంద్రజిత్తు నాగపాళముచే లక్ష్మణాదుల బంధించుట

307

విభీషణుడు లక్ష్మణు నవస్థంగని దురపిల్లుట

309

గరుడుడు రాఁగా నాగపాళము వీడుట

312

యుద్ కాండము : : ఉత్తర భాగము.

—ॐ—

19. సేనానాయక వధ పటలము.

319

రావణుఁ డింద్రజిత్తుని చక్రరక్షకుల ముక్కులు గోయ నాజ్ఞాపించుట

"

ధూమ్రాక్షుండు హనుమంతునిచేఁ గూలుట

324

మహాపార్శ్వఁ డంగదునిచేఁ జచ్చుట

"

సీల మాల్యవంతుల యుద్ధము

325

ఋషభ వజ్రదంష్ట్రుల సమరము

"

పిశాచుని యుద్ధము

326

20. మకరాక్ష వధ పటలము.

326

మకరాక్షుండు రామునితోఁ బోరి మడియుట

328

రక్తాక్షుండు శంఖుండు నల పససులచే నంతమొందుట

329

21. బ్రహ్మాస్త్ర పటలము.

330

తన సైన్యముపాటు నింద్రజిత్తుండు కాంచుట

332

హనుమని సింహనాదము

333

లక్ష్మణుండు రాము ననుజ్ఞంగొని యింద్రజిత్తునితోఁ బోరుట

334

మహోదరుని యుద్ధము

338

అంజనేయుండు కుంభకర్ణుని వజ్రదండముం గొని దైత్యుల నులుమాడుట

339

హనుమంతుఁ డకంపనుం జంపుట

340

మారుతి లక్ష్మణుని వెదకుచుఁ బోవుట

341

ఇంద్రజిత్తు లక్ష్మణుడులపై బ్రహ్మాస్త్ర మేయుట	344
శ్రీరాముడు మరలివచ్చి పోలికలనిం గాంచుట	345
శ్రీరాముడు లక్ష్మణులని పరితపించుట	346
వేలుపుల విలాపము	348
22. మూర్ఛిత రామ లక్ష్మణ సందర్శన పటలము.	349
త్రిజట సీత నూటించుట	352
23. సంజీవన తైల పటలము.	353
అంజనేయుడు సంజీవనిం దేబోవుట	356
జాంబవద్ ద్వీపముల గాంచి రాముడు పరితపించుట	359
జాంబవంతుడు రాముని తేర్చుట	360
24. హాలాపాన నటన పటలము.	363
25. మాయా సీతా పటలము.	364
వానరులు అంజం గల్పుట	366
ఇంద్రజిత్తు మాయాసీత తల దలుగుట	368
ఇంద్రజిత్తు యోధ్య కేగెనని విని రాముడు చింతించుట	371
విభీషణుడు తుమ్మెదయై జానకిం గాంచి వచ్చుట	373
26. నికుంభిలా యాగ పటలము.	374
హనుమంతు డింద్రజిత్తు నుపాలంబించుట	379
మేఘనాదుడు హనుమనికిం బ్రత్యుత్తర మిచ్చుట	380
ఇంద్రజిత్తు లక్ష్మణ యుద్ధము	382
మేఘనాదుడు విభీషణుని నిందించుట	388
27. ఇంద్రజిత్తు ద్వధ పటలము.	390
28. రావణ శోక పటలము.	398
29. సేనా సందర్శన పటలము.	403
మూల్యవంతుడు సేనాపతులకు రామ విక్రమాదులు తెలుపుట	407
30. మూలబల వధ పటలము.	409
వేలుపు లసుర బలము గాంచి శంకించుట	410
వానరులు మూలబలము గాంచి పాటుట	411
శ్రీరాముడు రాక్షసబలము నుఱుమాడుట	416
వహ్ని దానవసేనలఁ బ్రోత్సహించుట	421

31. రావణ శక్తి పటలము.

430

రావణశక్తిచే లక్ష్మణుడు మూర్ఛిల్లుట

432

32. వానర రణరంగ దర్శన పటలము.

434

33. రావణ రణరంగ దర్శన పటలము.

437

34. రావణ రథారోహణ పటలము.

440

35. రామ రథారోహణ పటలము.

442

36. రావణ వధ పటలము.

444

రామునిచే మహోదరుడు కూలుట

445

రామ రావణ సమరము

447

రాముడు రావణుని తలలఁ దెగనేయుట

455

రావణుడు మూర్ఛిల్లుట

456

రాముడు బ్రహ్మాస్త్రముచే రావణుఁ గూల్చుట

458

రాముడు రావణుని వీపునందలి గాయములఁ గాంచి శంకించుట

459

విభీషణుని చింత

460

మండోదరి విలాపము

462

37. శ్రీరామ నివర్తన పటలము.

464

హనుమంతుడు సీరకు రామ విజయము తెలుపుట

465

అప్పరసలు సీత సలంకరించుట

468

శ్రీరాముడు సీతను కఠినోక్తు లాడుట

470

సీత అగ్నిం జొచ్చుట

472

రాముని పురుషోత్తమత్వమును నలువ వెల్లడించుట

474

శంకరుడు ద. పథు నెటకుఁ బిరిపించుట

476

వేలుపులు రాముని కౌరిక లొనఁగుట

478

సీతారామలక్ష్మణులు పుష్పకము నధిరోహించుట

479

రాముడు సీతకు శ్రోవలోని చిత్రములఁ జూపుట

480

భరద్వాజుడు శ్రీరామహనుమకు విందు వెట్టుట

482

క్రమశ్చుడు రాముని రామకిఁ బిరిపించుట

484

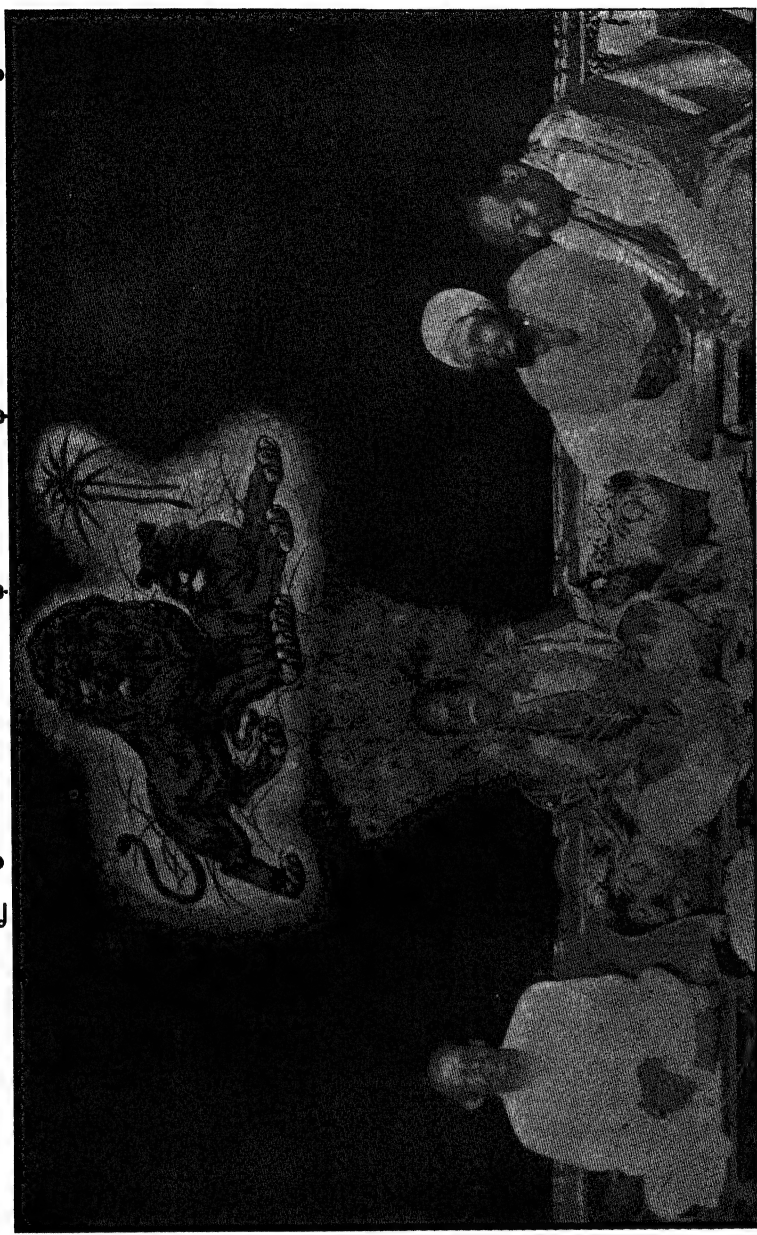
కౌసల్య భరతు సమాధానముచుట

485

హనుమంతుడు భరతుని చేరుట	487
భరతుడు రాముని రాక విని యానందించుట	"
భరతున కాంక్షనేయుండు రాము నుదంతము తెల్పుట	488
గుహుడు రాముని కానవచ్చుట	493
భరతుడు శ్రీరామాదులం గాంచుట	494
38. శ్రీరామ పట్టాభిషేక పటలము.	497
సుగ్రీవాదులు నగరునందలి చిత్ర ధృశ్యములఁ గాంచుట	499
రాముడు పట్టాభిషిక్తుఁ డగుట	501
38. వీరుకొలు పటలము.	502



28-3-1953 తేది కారైక్కుడిలో కంబకవి వర్ధంతి సందర్భమున జరిగిన కవి సన్మానము



1. డాక్టరు అళగప్ప శెట్టిగారు 2. పూతలపట్టు శ్రీరాములురెడ్డి 3. కుష్ణక్కుడి సాములవారు 4. సా. గణేశ్ గారు
- సన్మానప్రదాత అంధ్ర కంబరామాయణ కర్త సన్మాన సభాధ్యక్షులు కంబకవి వర్ధంతి కార్యనిర్వాహకులు

కంబ రామాయణము

సుందర కాండము

1 సముద్ర లంఘన పటలము. (95)

మ॥ క్రులకం జీకటి రజ్జువే భుజగమై , కన్నట్టు చందాన నీ
యిల మాయం జనియించు మోహ నివయం , బీగున్ సమస్తంబు నే
విలస త్రేజముఁ గన్న నట్టి పరుఁడే , విల్లంది లంకాపురిన్
గలనన్ గెల్చు వహించె నంద్రు విబుధుల్ , గవ్య ప్రమాణంబులన్

ఉ॥ అత్తటి పీఠరత్నము మ , హాబలపుత్రుఁడు దేవలోకమున్
జిత్తము రంజిలంగఁ దన , చేరువఁ గాంచి యిదేమి లంకయా;
మత్తిలి నాడనే? యనుచు , మాన్యులు వొందెడు నాకమ్మిది రా
జోత్తము దేవి యిందరయ , నుండవ యంచు మరలెచ్చి భావమున్.

శా॥ లంకాద్వీప వనంబులున్ గనక , చాలా విస్ఫురద్వారముల్
పొంకంటో మణిసౌధపీఠులును పెం , పుం గాంచు దుర్గంబులున్
శంకాతంకము లేక గాంచుచు జగ , త్సందోహముల్ దిక్కులున్
సంకోదించి వడంక బాహుపుల నా , స్ఫాలించె త్వేడించుచున్.

మ॥ విమలాత్మం డట్ల నూది త్రొక్క గిరియున్ , వేక్రంగి గర్భంబు చీ
లి మహిన్ వ్రాలిన ప్రేవులంబలె గుహ , లిన్ దుర్విష జ్వాలికా
సమదగ్ర స్ఫుట దంష్ట్రికా భయద దు , ప్త వ్యాళ సంఘంబు త్వే
ళములం గ్రక్కుచు దొర్లుచున్ వెలువడెన్ , లావేది దుర్బీతిమై.

ఉ॥ నెమ్మదిఁ గందరంబులను , నిద్ర యొనర్చు మృగేంద్రపాశి ర
క్తమ్ములు గ్రక్కుచచ్చటనె , క్రందడఁగ న్నశియించెఁ బక్షి సం
ఘమ్ములు సాగరంపు లయ , కాల విఘోషము సిగ్గిలంగ శ
బ్దమ్ము లొనర్చుచుం బఱచె , భానుని కౌంతి మణుంగుపుచ్చుచున్.

చ॥ కరిణులు తోకలన్ ముడిచి , గాత్రములఁ గుదియించి కర్ణముల్
పరపగు వెన్నుదాక వడిఁ , బ్రాణభయంబునఁ గంపమంద త
మొరయుచు వెంటనంటఁ గరి , యూధము తొండముతోడఁ బాదపో
త్కరములఁ గెల్లగించికొని , దప్పుల కేగెను గీఁక వెట్టుచున్.

తే॥ అమ్మహేంద్రానమించు నా , నతీశయిల్లు, కొమ్మలుంటిడిగా మిడు , గుఱులు చెదర
వెన్ను లగలంగ బెబ్బులుల్ , బెవరి పాటె, కనులు విప్పని కొదమల , గవ్వకొనుచు

ఉ॥ భూధర రాజ మప్తు తన , పొల్పు తెడంగ వడంక క్రుంగ వి
ద్యాధరులెల్ల, గేల నడి , దంబులతోడను దాళ్ళతోడ భూ
మీధరమందునుండి వడి , మీడికి లేచుట చూడ నొప్పె నా
యోధనమందు కాలి యడు , పుజ్జగిలం బయలేగు వైఖరిన్

చ॥ శరదము లర్కచంద్రు లుడు , సంకరి నిల్కడ దప్ప, గుంగి యు
ర్వర దిగబడ్డ పర్వతము , వాడి నఖంబులు లావు బాహువుల్
మురువుగ నొప్పు వాయుజుడు , మూపున గంబమువోలె నుండగా
శరది ముసుంగు నోడయను , జానున దోచెను చూడ్కి కబ్రమై.

ఉ॥ గైరిక మింగిలీకమును , గందము పుప్పొడి చెందిరంబు నిం
దారంగ బూసికొంచు నచ , లా పగలెల్ల ధరిత్రిపై వడిం
గాలుట చూడ నొప్పె గిరి , గర్భము వ్రీలంగద్రొక్క రక్తముల్
దారణిఁ జింది వెల్లువయ , తల్లిని విన్నను వొంది యత్తటిన్.

చ॥ శరనిదిఁ ద్రచ్చు మందరము , చాడ్చున సగ్గిరి రాజ సుప్తు ది
ర్విరఁ దిరుగంగ నందలి య , తిష్టవరుల్ తపముల్ ముగించి చె
చ్చెర విలయంబొకో యనుచు , జింత వహించుచు దేహబంధముల్
విరియక మున్నె రామెగిరి , వెళ్ళిరి మోక్షము చేరు వైఖరిన్.

ఉ॥ భానుని పోలు కాంతిగల , పర్వత ముచ్చి పటాలుమంచు వీఁ
టూనంగ సుందరుల్ వడఁకి , యొక్కటఁ గొగిలిఁ జేర భేదరుల్
మానుగ వెండికొండ దశ , మస్తకుఁ దెత్తుడు నల్లలాడ శ
ర్వాణి పరిష్కరింపఁ గను , పట్టిన శంభుని పోలి రయ్యెడన్.

చ॥ ఒడలిని చేరు మాధవక , మోరిమితోఁ దెలివిన వదల్చు గిం
కదరిన వేల్పు టింతులు భ , యంపకి యల్కల వీడి యూటటం
బడసి నిజేళుం గలిసి , పైకి వడిం జనునుండి విస్మృతికా
విడిచిన కీరపోతముల , బిచ్చుచు పంకట మంది రత్తటికా.

తే॥ నాకులును తాపసులుఁ దక్క , లోకపతులు, జ్ఞానులును వచ్చి వరుసలై , పూని నిలిచి
పూవులం జల్లి పావనీ; పోయెరమ్మ, యనుడు హనుమయు వేగిర , మందె నెడఁద.

మ॥ విజయప్రాభవశీలః శైలనిభహం , వీరా! పొనుంగై న కుం
భజాడే త్రావిన వారిరాశి యస నే , మాత్రంబు నాకిద్ది య
క్రజమే దాటంగ నంచు నెంచుచు నల , త్యస్సార్థమై దాటి భూ
మిఁజ నా లంకను కాంచి రమ్మనుచుఁ ద , నిత్తుల్ల ప్రశంసింపఁగన్.

ఉ॥ పావని తాల్చినట్టి మన , బంధుర రూపము లంక దాటనే;
యావలికేని పోవఁ దగి , నట్టిది యంచు మహాద్భుతంబునఁ
దేవతతెల్లఁ జూడఁ గపి , ధీరుఁడు మున్నుగ వంగి పాదముల్
లావున నూని త్రొక్క విపు , లన్ దిగఁబాతె మహేంద్ర మయ్యెడన్.

ఉ॥ వాలము పైకి నెత్తి బలు , పాదములం గుదియించి వక్షముం
బోలఁగఁ గ్రుంచి యంశములు , పొంగఁగఁ గంతము వంచి బాహువుల్
వాలిక ముందు చాచి తల , బ్రహ్మపదంబును ముట్టఁ బెంచి నే
త్రా లల లంకపై నిగుడ , దర్పము తో వెన దాటె మింటికిన్.

తే॥ హనుమ యారీతి నెగయంగ , సతనితోడ, విభుని కార్యంబుకై పోవు , విధము దోషఁ
దరువులును పెనుశిలలును , ద్విరదములును, తక్కు మన వస్తువులు వియ , తృలికినెగవె.

ఉ॥ మారుత వేగుడైన హను , మంతుఁడు నింగికి నట్లు దాటగా
బోరున వెంటలేచు విట , పుల్ పెనుగుండ్లును తక్కు ప్రాణులుఁ
వారక దక్షిణం బరిగి , వైశమ లంకను చేరు కత్తి పెం
పారమిఁ ద్రోవఁబడ్డ క్రియ , నంబుదిలోఁ బడియెన్ గుభాలునన్.

చ॥ గగనమునన్ వడిం బఱచు , గాడుపు పట్టి మహాశుగోద్ధతిన్
మృగములు వ్రూతులున్ లతలు , మిక్కిలి సంద్రము పొంగునట్లుగా
దిగఁబడి యెల్లెడం బరవి , ధీరుఁడు రాముఁడు కిన్న నూను ముం
దుగనె సయోధి యందయిన , తోరపు సేతువు వోలె నేర్పడెన్.

చ॥ ఉరవడిచేత భేదిలె మ , హోదది క్రిందటి నాగతోకమున్
విరివిగఁ గాననయ్యె మఱి , బృందము కన్నుల మిట్టి పాటుగా
మెఱసెఁ దడున్నతిం గని స , మీరణ పుత్రకుఁ డెను నాగరా
డ్వరభువనంబు గాంచఁ దగు , భాగ్యము గాంచితి నంచు మోదిలెన్.

ఉ॥ తెక్కలతో మహార్ణవము , వ్రీలఁగ నేగి సురామృతంబు పే
రుక్కునఁ దెచ్చినట్టి విహ , గోత్రము సత్త్వము నెల్లవేళలన్
మిక్కిలి పల్కుచుండెడు న , మీరణ భోజులు వెండి తార్యుఁడే
యిక్కడ కేగుదెంచె నని , యెక్కువ భీతిలి పాటి రెల్లెడన్.

మ॥ లయకాలానలు పోల్కి నేగు కపిజా , ల వ్యాఘ్రవేగోన్నతిన్
నయిఁపన్ లేక చలించి తూలు తిమి మ , త్వ్య గ్రాహ పాతీన సం
చయముల్ తెచ్చెలు దేల నంబుది మహా , సంక్షోభముం బొందఁ ద
ద్రయ వీచి నికరంబు మున్నుగనె మో , దం జొచ్చె లంకాపురిన్.

చ॥ సకల చరాచరంబుల ద , శల్ వచియింపఁగ నేల; దిక్కరుల్
కకవికలయ్యెఁ బంతమున , గాడుపు మేరువు నూపువేళ నా

నికరము పెల్లగిల్లి కడు , శీఘ్రగతిన్ జలరాశిమీదఁ గం
దుకగతిఁ బిలువం జరుగు , తోయము దోచెఁ గపింద్రుఁ దేగుచోన్.

ఉ॥ మండలధార నేగు పెరి , మాపుపయిం జను వత్రి కంటికి
న్నిందుగ భారమై పరఁగు , నెప్పడిఁ గొండలు వారిరాశి భూ
మండల మొక్కయంజగొను , మాత్రముగాఁ గనుట్టుచుండ బ్ర
హ్మాండములెల్ల నొక్కటగు , సట్లుగ నేగెను పుష్పంబు నాన్.

తే॥ వేల్పులు నుతింప మునులు దీ , వింప జనులు, మ్రొక్కమాదుతి పగ మది , మునుకొనం
దానపుని కసిదీఱు మ , ర్దనమునేయ, శివుని విడి చను తైలాన , శిఖరిఁ బోలె.

తే॥ బ్రహ్మకంఠ విజ్ఞాని యో , బ్రహ్మచారి, ధర్మవర్తనుఁ దేగుచోఁ , దడపునుండి
యెడసియున్న త్రిరూపమన్ , కొడుకుఁజూడ, మేరు వాకుగగఁ నేగు , తీరుదోచె.

చ॥ పలపల బ్రుంగఁదాకలు , స్వర్గము ప్రుంగఁ బయోది పొంగ ది
క్కులు వడి ప్రుంగఁ బెనుచాలు , కొండలు పాదగలంగ మేరువున్
పెలి పెలి చెంగ రానువుని , విశ్రువ సాయక మట్టు లేగు క
ర్వరి కొడుకొప్పెఁ గల్పమునఁ , బర్వు ప్రపంచ సమీరణుం డనన్.

తే॥ పంక్తి కంఠుఁ దిండియములఁ , బదిల పలుచి, తివిరి చేయు రపంబు పూ , త్రిగ నశించె
ననెడు సూచన నుత్తర , మున జనించి, దక్షిణము వోపు భాను చం , దమ్ము దోచె.

తే॥ క్రూరులు వఁగింబు లంకను , చేర జంకి, యితర పురముల నుండంగ , నిచ్చ లేక
రాము శరణంబు నొంది మ , రల వసింప, నరుగు ధర్మనాజ్ఞాదక్ర , మనఁగ నొప్పె.

తే॥ ఒడలికాంతి పెంజీకటి , నెడలఁ దోలఁ, గనకగిరి సిగ్గిలంగ నా , కనము నంటు
దీర్ఘ భుజఁ దంతవేశ ను , దీచి దిశను, వికటముగఁ బుట్టి వచ్చెడు , విధుని పోలె.

తే॥ వెన్ను నాజ్ఞచే లావు చూ , పింఛఁ గోరి, గిరులు వెన్నంట మొగులులు , కెరలి తూల
జలధులు గలంగ దైత్యుల , తెలివి చెడఁగ, వడిగ నెగపెడు గరుడుని , పగిదిదోచె

చ॥ సురుచిర పుణ్య లొండలకు , సూటిగఁ బేర్చుగ నొప్ప, నొక్కతే
చరణమునన్ ముకుందుఁడు వ , శంపదఁ గొల్చిన లోకజాలమున్
బెరయుచు దాటి యెల్లరును , దెగ్గడిలంగ మరుత్తుతుండు తా
నురవడిఁ గాలపాశమన , నొప్పిన వాలునఁ గొల్చె నత్తటిన్.

ఉ॥ త్వేళితముం బొనర్చి వడిఁ , గ్రీడగ నంబుది దాటు వీరు లాం
గులము చూడ నొప్పె శ్రుతి , గోచరు రాము దయాబలంబుచే
జాలిన యాంజనేయుడను , చక్కటిఁ దోడుగఁ గొంచు గర్వై
త్యానికి జంకి ఘెంటఁ జను , సంతకు పాశముఁ బోలి యయ్యెడన్.

తే॥ శౌరి యజ్ఞచే గరుడుండు , చేరినంత, కనకగిరిఁ జుట్టి గట్టిగాఁ , గవ్వకొన్న
చిలువ జేఁడు చలించి కుం , డలము వీడి, యవలి కేగు బాగున నొప్పె , ననుమ వాచు.

క॥ హనుమఁడు వెడలెడు వేగం, బునఁ బుట్టిన గాలివీచఁ , బొలుపటి యొందొం
టిని కాకి విఱిగి పడి జడ, ధిని మునిగె విమాన చయము , దివ్యులు బెగడన్.

క॥ పడి నేగు మారుతిం గని, చిడిముడి పడి విబుధు లితని , చింతనమేదో ;
బెడిదులు గల పురిదాకనె, నడచునొ కడచునొ యటంచు , నడికి రెడఁదలన్.

తే॥ హనుమ మేనివాయువున ది , శాంతములకు, నడరు కడలియుఁ గలగుండు , పడిచెడంగఁ
బొడవువని గ్రంథములఁజెప్పఁ , బడుచునుండు, తిమి తిమింగిలములుచచ్చి , తెప్పదేరె.

తే॥ అనదృశాత్ముఁ డట్లేగుచో , నలపు వేగ, మొనఁగు నిశ్చల దీప్తు బా , హువులు రామ
లక్ష్మణులు కరుణాశువు , లగ్నఁడక ముందు, పోవు పోలిక గనిపించె , పొలుపు మీఱ

కడలినుండి మైనాకఁడు లేచుట

తే॥ మనకరీంద్రముఁ బోలిన , మారుతి యటఁ , బవనువలె నేగ మైనాక , పర్వతంబు
నడుమలేచెను కలశాబ్ధి , నడుమ నుండి, ప్రచ్ఛతటి లేచు నైరావ , తంబు కరణి.

తే॥ వేయి బంగరు శిఖరముల్ , వెలయ సతము, పాటు వెలయేట్లు తెలివలై , వాటుగాఁగ
నసుర బాధల నడఁగింప , నబ్ధి నిద్ర, వీడి వెనలేచి వచ్చిన , వెన్నుఁ డనఁగ

చ, నెఱిఁ జదువంగ లేక వినక , నేరక యింద్రియ లోలుఁడైన వే
దులు మెడ నిక్కు తైవడిని , తోరపు భారముచేఁ బయోనిధిన్
విఱిగి మునుగు చుండు తఱి , వెన్నుఁడు కచ్చపమై వహింపఁగా
సురపడిఁ బైకి లేచిన మ , హోన్నత మందర శైల వైఖరిన్

తే॥ నెగయ ననువుగా జెక్కలు , నెగడు చుండఁ , గవ్రుకాంతితో గంభీర , కంధిఁజీర్చి
కొనుచుఁ జని సుధ నాగుల , కొనరనిచ్చి, లేచునట్టి సుపథుని లీల యనఁగ.

తే॥ మొదలు తుది యెఱుంగఁగరాక , మొనయువిష్టు, కరుణచేఁదొల్ల జలమందు , గలిగి నకల
జగములను సృష్టి సేయంగఁ , జాలినట్టి, యజుని కన్నట్టి యాహార , జ్యాంఠ మనఁగ

తే॥ తన్ను మును వీఱఁ గాంచిన , తంద్రిఁ గనక, సత్కృతులఁ జేయ లేనని , స్రష్ట కలఁచి
యంద మునిగి మహాతపం , బాదరించి, పూర్తి గావించి కొని లేచు , పొలుపు దోచ

క॥ శానిధుమాల లెక్కిడని , తప్పన కోర్వఁగలేని మౌని కో
పానఁ బయోనిధిం బడిన , భాగ్యము లెల్లను వెండి యాయ శ్రీ
శానుఁడు పూనునాడు తెల , నంబున దివ్యులు దైత్యులున్ పడిన్
జానుగఁ జిల్కఁ బాల్కడలిఁ , జయ్యనఁ దోచిన చంద్రుఁడో యనన్.

పీ॥ ఒక వంక నెఱుపు వే , తొకవంక నలుపునొ, ఘన శరీరచ్ఛాయ , గడలు కొనఁగ
పడదంపుఁ దీవల , పలుపు గాత్రముతోడ, కమనీయ ఘనశిఖ , రములు వెలయ

గుహల నత్రములు మే , లొక్కని నిశ్వసింపంగ, ముత్తైంపుఁ బురువులు • మొనసిమొరయ
పటిక బండల మీది , పండు మౌర్తిరములు, తివిరి చందరు చాలు , దీలసేయ

తే॥ రత్నరాశి వెలుగు శిఖ , రములు హస్త, ముల విధంబునఁ గానరా , జలది మునిగి
మణుల మొత్తముల్ చే వారి , కొనుడుఁ బైకి, లేచి వచ్చెడు మానిసి , లీలదోఁడు.

తే॥ సౌధములమీఁద వెలయు ధ్వ , జంబులట్లు, నిర్భరశ్రేణి తెల్లనై , నెఱసి పఱవఁ
బనిగ వనధివలన వెలి , వదిన కతనఁ, ద్రుక్కి దొనలలోఁ బెను మీలు , త్రొక్కటవడ.

తే॥ శక్రు షట్కంబు ముప్పగ , నమయఁజేయు, జ్ఞాన మొప్పార శంకలు , మాను వారి
కరణి సర్పముల్ గుహలలోఁగవ్వు మొంది, బయల నప్పు దూర్పుచు హాయి , వడసి నిలువ.

చ॥ అతులిత దీరుడౌ హనుచు , యద్దముపై నొక యుద్ధిగింజ యొ
క్కతడవ దొర్లులోపల న , కాశమునన్ గగనంబు నంటి ది
క్రతులకుఁ బర్వ నిర్మిల యు , దగ్ర మహీధ్రము నక్కజంబుతోఁ
గొతుకుడుఁ గాంచి యేమిది యొ , కో యని యించుక చర్చ సేయుచున్.

ఉ॥ ఇయ్యది వార్ధినుండి పయి , తెక్కి నిలంబడెఁ గారణంబు లే
కియ్యెడఁ దాద మూన్పులయు , నెగ్గరు నంచెవ నిశ్చయించి దా
నయ్యవనీధరం బెగసి , యవ్వల దొల్లఁగ తొమ్మితో వెనన్
వ్రయ్యఁగఁ దాకి యవ్వల ది , వంబును దాఁకఁగ దాఁచె మింటికిన్.

తే॥ జలదినుండి లేచిన గిరి , వరుడు తలరి, యురలి చలియించి చింతించి , మరల లేచి
మనుజురూపంబుతో నిర్మి , మాననీయఁ విన్నవం బొండు వినుమని , వినిచె నిట్లు.

పే॥ పగవాఁడనుచు మది , దావింప వలదయ్య, తొల్లి కొండలు తెక్క , బుల్ల నిల్ల
భువనంబులకుఁ గీడు , పొనరించు చుండ నిం, ద్రుడు వాని యెఱకలు , తుండ్లుగాఁగఁ
ద్రెంచిన తఱి వాయు , దేవుండు ప్రేమతో, నీచోట నను చేర్చి , కాచినాడు
మిత్ర పుత్రుఁడవను , మేల్మి ప్రేరేప నా, వలన వేఱగు మేలు , కలదె యనుచు

తే॥ నరసి యిట వచ్చినాఁడ మ , హాత్యః నీవు, రమ్యకాంచనమయ శిఖ , రంబులందు
కొంత విక్రాంతి గొనిపోమ్ము , కూర్మిమీఱ, నేనుధన్యఁడ నొడు నీ , హితమువలన.

తే॥ నీతినిది రామునాజ్ఞఁ బూ , నిన కపింద్రుఁ, డిమరులు సుఖింప జానకి , సరయ వచ్చె
మంచయదను నీ భాగ్యమ్ము , మాఁగె ననుచు, వాహినీపతి సెలవిచ్చి , పంపినాడు.

తే॥ తల్లికంటె మేలని నన్ను , దలంచి యిందు, కొంతశ్రమ దీర్చికొని విండు , గొండుగాక
యింటి కేగుదెంచినపుడె , హితుల సత్క, రింపకున్న వేతొందేది , యింపు నింపు.

త॥ అను నాతని నయ వాక్కుల, విని పావని యితఁడు హితుడు , విమలుఁ డనుచు నె
మ్మనమునఁ దలంచి స్మితుండయి, తను చూడఁగ నెదుట నిలిచి , తద్గిరివరుతో.

చ॥ శ్రమ మొక యింత లేదు రఘు , రామ పదాంబుజ చింతనంబుచే
నమల మనస్కః నాయకుని , యానతి నాదగు కోర్కి తృప్తిగా
నమరక మున్నె యోగిరము , నాదటఁ గైకొనఁజాల నీడు ప్రే
మమె నను తృప్తుఁ జేసె విను , మాన్యత నన్నియుఁ గొన్న యల్లెకా :

ఉ॥ వేదకమున్నె పిల్చి యిడు , వీరుల, వేడిన నిచ్చువారలన్
బోఁడిమి సంస్తుతింప నిడు , పూరుపులందు గుణంబె ముఖ్య మీ
పాదగు దేహమం దిదెడు , పాటికి నెమ్ముకకంటె నున్నదే ?
ఊడిగ ముందునేమి మఱి , యుర్విని మక్కువకంటె హెచ్చుగదా :

తే॥ వడిగ నేగి త్రికూటాద్రి , పై ని లంకఁ, జేరి యేలిక పని పూర్తి , చెందునేవి
మరలి వచ్చుచో నీవిందు , పెరిమఁ గొందు, ననుచు సత్యవ్రతిజ్ఞుఁడ , హనుమవెదరె .

చ॥ గగనమునందు ప్రొద్దు నెద , గందును రిక్కలు స్వర్విమానముల్
మొగుఁకులు నొక్కచోఁ గలిసి , ముద్దగఁజేరఁగనయ్యె వేఱు వే
ఱుగఁ గల వస్తుజాలములు , ఱుప్పున వీచెడు గాలిచేత నొ
క్క గమిగఁ జేరు నప్పగిది , గాడుపుపట్టి గమించు సుర్వడిన్ .

చ॥ జడనిధి నుద్దతిం జను స్ర , జాహితు వేగముఁ గాంచి బాస్కరుం
డడుగిడలేని శైశవము , నందె మదీయ రథంబు మీఁదికిన్
డడుకున దూఁకె నేరి పయి , దూఁకఁగ నిప్పుడు నిశ్చయించె నీ
జడియని దిట్టయంచు మది , జంకు వహించుచు నుండె నయ్యెడన్ .

ఉ॥ కత్తినిపోలు వాడి పలు , కాంతి నబోమజిడెంత వెల్గఁ బై
కెత్తిన తోకతోడ విరి , యించిన మేను నభంబుఁ గప్పఁగా
నత్తటి రాహుఁబోలె నతఁ , డడ్డునఁ జీకటి పైని కాంతి రే
కొత్త మహోపరాగ దిన , మో యన నొప్పె జగంబు చూడఁగన్ .

సురస హనుమ నడ్డగించుట

తే॥ ముజ్జగంబుల కష్టంబు , లుజ్జగింప. సమ్మతించి వచ్చిన కపి , చంద్రు సత్త్వ
మెంత కొలఁదిదో యెఱిగి ర , మీ యనంగ, సురల యనుమతి నెదుటికి , సురసవచ్చె .

తే॥ బాకి నోరు రక్కసి తూపు , పడసి వచ్చి, కాల భీకర మూర్తి శా , ఖామృగంబః
నాకు నామిషంబై వచ్చి , నాడ వింక, నెచటి కేగెద పని యెట్ట, యెదుట నిలిచె .

క॥ అడరుచు మండెడు నాకలి, నడఁపగ మత్కుటిల దంష్ట్ర , కా కీరంబై
బెడిదమగు కడుపుఁ జొరుమా, విడివడ నొక త్రోవ లేదు , వినుమా యనుదున్ .

తే॥ అఁధుదాన వాకలి బాధ , నలసి తీవు, దేవదేవు నాజను తీర్చి , తిరిగివచ్చి
నీకు నాహుతి యయ్యెద , నిజము విడుపు, మనుచు మోరుతి నవ్విన , యంత నామ .

మౌన భువనంబుల్ గనుగొను సుందరగనె నీ , పొంగార్చి భజించెదం
జపు లాటంగ సటంచుఁ బల్కెఁ గనె పం , శ శ్రేష్ఠఁ దుద్ధందుడై
నపుడున్ నీ యుదరంబు బొచ్చెననుచి , న్నాటంబుమై నీవు జా
జవ యేనిన్ గ్రసయింపుమా యనుడుఁ గి , న్నగం బొంది యన్నారీయన్.

పీ॥ పెక్కండములఁ బట్టి , పుర్కీలి గొనఁజాలు, విరివియో వనసంబు , విరిసి నిలువ
నదిగని యప్పీరుఁ , దన్ని చిశలఁ బిర్చు. నామె నోరే చిన్న , దనఁగఁ బెరిగె
సురసయు మణిమణి , విరియును నుండ నా. పండు పటాలున సూక్ష్మ , రనుడు గాఁగఁ
గుడిసి కడుపుఁ జొచ్చి , కుటుద యూపిరి విడు, సంబంధో గుప్పించి , యఫల దాఁచె

తే॥ వేలపులు మెచ్చి కురిసిరి , విరుల వాన, కార్యదీక్ష ననుమ, వోవఁ , గడఁగ నామె
స్వస్వరూపంబుతో మెచ్చి , చనపుతోడ, ముచ్చటించి దీవనలిచ్చి , పుచ్చె నతని.

క॥ పాదిరి పాటలు కిన్నరు, లాడిరి రంధాదు లుచ్చి , యభినయములతోఁ
గూడిరి పొగడుచు విబుధులు, పీడిరి దీనించి మునులు , వేదోక్తులతో.

క॥ మందార కుసుమ వాసన, చిందించుచు పీచె గాలి , చెమ్మట వీడన్
జందముగా వివాధర, సుందరులును వాచనమునఁ , జొక్కించి రొగిన్.

అంగారధార హనుమంతుని మ్రొంగుట

పీ॥ హాహాముఁబోలు , నంగారధారయన్, రక్కసి యొర జల , రాశి ముంప
వేజొక్క జలరాశి , విరిసిన తెలుగున, లేచి యెవ్వరు నను , లీల దాటు
వారించు గలించి , సావాంగదమ్మలు, మున్నీరు పొంగిన , మొగిని మొరయ
వేదవేద్యుని శ్రోవ , వెనకి యడఁగినుండి, పొడచూపు మధుకైట , భులను పోలి

తే॥ క్రొన్నెల చెడంగు చిందించు , కోఱలొప్పు, నదపు చందాన గజచర్మ , మమరఁగప్పి
బ్రహ్మగోళంబునకుఁ జను , ద్వారమనఁగఁ, దెఱసి పవనంబు విప్పియా , తెఱవ నిలిచె.

తే॥ జలది పాదముల్ గడుగ నీ , ర్థంబు బుంటి, సోమముట్టుగఁ బెరిగిన , చొప్పు గాంచి
యధిక మేధావి మారుతి , యాత్మదలఁచె, దయయు ధర్మంబు మ్రొంగిన , దైత్య యనుచు

ఆ॥ దాని నోటఁ జొరక , తప్పించుకొని పోవు, దారి గనక చింతఁ , దవిలి తేటి
గుహనుపోలు కడుపుఁ , గ్రొచ్చి యచ్చరి కేగు, టుచితమంచుఁదలంచి , యొయ్యఁబలికె

కా॥ ఛాయా గ్రాహక శక్తి నొందిన గతిన్ , సాధించుచున్నావు న
న్నీయా చందములన్ గ్రహించియు బలం , బింతే గనన్ లేవు నో
రే యాకాశముఁ బోలఁ గవికొని దా , రిం బట్టి బిందించి తి
ప్లే యేరితిఁ జరింతు వెవ్వతవు నీ , వెందుడు తెల్పంగదే ;

చ॥ అనవుడు దైత్య యిట్లనియె , నాడుది యన్న తలంపు వీడు దా
సిన యవి జీవముల్ గొనుచు , జెల్లఁగఁజాలవు కాలుదైన నేఁ

దినఁ దలకొన్న ప్రాణులను , తేకువతో విడిపింపలేఁ దహో
వనచరః నీవనంగ నొక , పాటియె నాకని నోరు విప్పుచున్

చ॥ గుటుకున మ్రింగ మారుతియుఁ , గోరికతోడనె దైత్యగర్భమున్
దటుకునఁ జేరి వేలుపులు , ధర్మపు చాలఁ దపించుచుండఁగాఁ
బుటుకున వెల్వడెన్ నృహరి , భూరి భయంకర మూర్తి పోలికన్
బటుకున దాని గర్భమును , వ్రచ్చిన చేతుల నాంత్రరాజితో.

చ॥ మదవతియైన దైత్య యటు , మాపెను తోలుదుఁ బ్రేవులెల్లఁ ద
త్వదములఁ జేతులం బెనఁగఁ , బాపని మింటికి నెక్కె ముండలతోఁ
బొదలు పొద ల్గట్టి గుహఁ , బూనికఁ జొచ్చి మహారంగంబులన్
బొదివి వడిం బయల్పడిన , ప్రోద్ధత వజ్రని తార్మ్యకై వడిన్.

తే॥ ప్రేవులంగొని వెళంబ , వింటి కెగురు, హనుమ పున చిరంజీవుల , యందు మేటి
వాలపాశమ్మ తోడ నం , బరమునందు, దిరుగు గాలిపడగఁ బోలి , తేజరిల్లె.

క॥ దురపిల్లిరి దైతీయులు, సురలు స్రహర్షించి యార్చి , సౌట సౌట విరులం
గురిసి రజఃడు మెచ్చెను శం, కరుఁడచ్చెరువందె మునులు , గని రగ్గలికన్.

తే॥ చెరుగు నోటిని కడుపును , ఓల్చివైచె, దనుజ గూలె నభంబున , హనుమ యేగె
మేరువును మీటి పెరుఁగు సా , మీరి వడియి, నెడఁద వడికంటె హెచ్చని , నుడివె రవియు

తే॥ కవుల యూహలమించి యీ , కదలియొప్పె, విఘ్నములవెన్ని యొదవిన , వీఁగఁ కేగఁ
జేరుదును లంక , చేరిన , సిద్ధి యొదవు, ననుచు మారుతి చింతించె , మనమునందు

చ॥ తిరమగు ధర్మముం గొనక , తెక్కలి దైత్యులు చేయు పాపముల్
భరమయి లోకముల్ బహుళ , బాధల నొందుచునుండఁ దీటు చొ
ప్పరయగ వేటు లేదు నక , లాపదలం దొలఁగించు లోక సుం
దరుఁడగు రామచంద్ర కుభ , తాక నామము చక్క నీ భువిన్.

అంజనేయుడు ప్రవాళగిరింజేరి లంకనుగాంచుట

ఉ॥ ఊటలు పాటు కేనియల , నొప్పగు కల్పక వాటి దేవతా
వాటము దాసి మింటఁ జను , వాయుతనూజుఁడు భర్మకూటమో
కోటలు పేటలుం గనక , కోరిక లంకకు నేగ కివ్వలన్
దోటలు దొర్పులున్ విరిసి , తోచు ప్రవాళగిరిన్ వెనన్ దిగెన్.

ఉ॥ అంబర వీధినుండి వడి , నాకుగ ఘానుఁడు డిగ్గ నగ్గిరిం
ద్రంబు చలించి పట్టుడిగి , తద్దయు నుట్టుటలూఁగె వస్తు జా
లంబులు విండఁగల్గి విపు , లంబగు నల్లిని గాలివాన చై
దంబున వస్తువుల్ దొరలఁ , దాళక యూఁగెడి నావకై వడిన్.

చ॥ ఇల యదుగున్న యంతకు ప , పించి పునాదిని మేలి పై జగం
బులపలుకుం బెరింగిన య , భూత వినిత్రిత లంక ముందటన్
గల గిరిమీఠ నిల్చి యట , గన్నుల మేరచుఁ జేజీ చూచె న్న
ర్లలన ముఖంబుఁ గాంచు ముకు , రంబన నొప్పిన యహ్మహాపురిన్.

చ॥ ప్రియమగఁ గాంచి ముక్కునయి , వ్రేలిడి యింద్ర పురంబు దీనికొ
ప్పయినది యంచుఁ బల్క మతి , హైస్యమ దెల్పు జగంబు లెల్ల వే
జయము గడించి యెల్ల సుఖ , సంపదలం గొని యేలునట్టి దు
ర్జయుఁడగు రావణుం డిచట , రాజిలుచుండఁగఁ దీర్థభావుడై .

చ॥ అమరపుంబు భోగముల , కాలయపంబు యథార్థవార్త రా
దమరిక నెల్ల భోగముం , నంతములై తమ కోరినంత దూ
రము తగనొందుచున్ నిలువ , రంబయి వేసరకుందు పెండు గం
దుమొ యదియే దివంబగు శ్రు , తుల్ పచియించెడు సర్ప మద్దియే.

చ॥ పఱవగు లంక రెండయిదు , వందల యోజన విస్తృతంబుచే
నుజువగునందు రిందు భుష , నోన్నత వస్తువులెల్లనుండుఁ గీ
రెఱిగిన సూక్ష్మబుద్ధులు న , హీనతఁ గాంచఁగఁ గోరినంత పె
ద్దటికము నొందునే కనులు , దండడి వింతలు మేర నొందునే;

2. పురాన్వేషణ పటలము (234)

చ॥ మొగులు దాటి చంద్రముని , ముద్దెడు మేడలు పైఁడి మేడలో;
సొగసగు రత్న సౌధములో , చూడఁగఁ జాలని మించు తిప్పలో;
కొగల విరోధి దీధితుల , తో మటియించినవో; మఱేవియో;
తగ నెఱుంగంగఁజాలని వి , ధంబున నున్నవి నా యెడందకున్.

క॥ అమరావతి మేడలతో, నమరిన దిందొక్క భాగ, మనఁదగి మిగులం
గమరారు సౌధములు మల, య మారుతము వచ్చు మాడ్కి , నడరుచునుండెన్.

ఉ॥ తీయని పల్కలం జెలఁగు , చివ్య మృగాక్షులు మించు తీరగలన్
బాయక పట్టి పట్టి యొక , పాటిగఁ జీఁజరు గట్టి మేడలన్
మాయఁగఁ జేయు గందవాడి , మాటికిఁ జిమ్మి తొలంచి స్వర్నదీ
తోయము ముంచి తెచ్చి యట , దోఁగఁ గలాపి విదులురెప్పుడున్.

ఉ॥ నృత్యమునేకఁ దాళము గ , జించెడు గజైంచేత లక్కచే
స్తుత్యములైన కాళ్ళ సొగ , నుం గొను వ్రేళ్ళు ప్రవాళకాంతులన్
నిత్యము వీవ నెఱునయి , వీరదముల్ తమ దేహ సామ్య సాం
గత్యము వీడి యాచెలుల కైశిక , సామ్యము నొందు నయ్యెడన్.

ఉ॥ కస్తురి తావి వీచు నవ , కల్ప పరీమళ పుష్పగుచ్ఛ వి
 స్రస్త మరంద మాని క్రమ , రంబు లత్యప్తిని పొంది వేగ వి
 న్యస్త విమాతన ప్రియము , లై సురలోకము లీల జేరుచున్
 నిస్తుల చంద్రశాలలను , నెమ్మదిమై విహరించుచుండెడిన్ .

చ॥ నిరుపమ మాధురిం జెలఁగు , నీటు మృదూకులు కీర శాబక్
 త్కరములకు న్నయంబున ము , దంబున నేర్పుచునుండు కాంతలన్
 విరివిగ రచ్చి దీధితులు , విచ్చి కుడ్యములందు దోచు నా
 తరుణుల నీడలం దెలిసి , ఉభయముగా వచియింప శక్యమే ?

ఉ॥ దంబుగ నింద్రుఁ డుండఁగ నె , దంబుగఁ గట్టిన వైజయంత పౌ
 దంబును పోలు నియ్యవన , ధంబు లనం గొఱయే యగుం జూపి
 యింబుగ నావదస్సు సరి , యే యన దైత్యు భోగ భాగ్య సం
 మంబుల కొక్క మేరయును , కల్గును పోలికయుం బొసంగెడిన్ .

తే॥ ఎట్టి మేటి రత్నములైన , నీడ్యమైన, కౌస్తుభంబునకున్ సాటి , గాంచనిక్రియ
 విశ్వకర్ముడే న్వయముగా , వేడకతోడఁ, దీర్చి కట్టు సౌధములకు , దీటు నున్నె ?

తే॥ ఎల్ల ప్రాణులు చొచ్చి ల , యింపఁ దగిన, భువననాయకు నుదరంబుఁ , బోలు లంక
 అర్కు లేజులు దక్క న , జాండమందు , తనరు హరులెల్ల నిందున్న , వనఁగఁదగును .

తే॥ తరువు లెల్లను కల్పక , తరువులె యగు, మేడలెల్లను బంగరు , మేడలె యగు
 దానదాసి గణంబు త్రి , దశ గణంబ; పరుల కరుదిద్ది బహు తపః , ఫలము యగును .

చ॥ దురమున నోడఁగాఁ దొలఁగఁ , ద్రోయుచే దవుదవ్యు దిక్కులం
 జరుగుచు నిల్చినట్టి వగు , సామజముల్ తగ నైదు హస్తముల్
 పరఁగు వినాయకుండును వి , భాషనుఁ దెక్కెడు నొంటికంటి పె
 న్నరదము నన్న యివ్వి పుర , మందునఁ జేరనివై యెడవడున్ .

తే॥ అమరవరులం దెవండు లం , కాధిపునకు, సేవసేయక తప్పిన , తీవికాఁడు
 ముగురు మూర్తుల మించియు , నెగదు నితఁడు, చేయు తప మెట్టిపాటిదో , చెప్పవశమే :

తే॥ ద్వీరదముల పీంకృతులు దుందు , భి స్వనములు, శరధిహోషంబు మార్కొని , మొరయుచుండు
 మధురవాణుల నూపుర , మంద్ర విరవ, మన్ని రవముల నడఁగించి , యడరుచుండు .

తే॥ రత్నమయ రథశాలలు , రవియు బిడియ, మొందు కాంతులతో వెల్లు , చుంట్చేత
 దీనిముందిర మేటియో , త్రిదివ జగము, నరకలోకంబువలెనె గా , నంగఁబడును .

ఉ॥ అందముఁ ద్రావు చందమున , నారసి యెట్టె గుటుక్కుమంచు మ్రిం
 గం దమి గొల్పు నరగమునఁ , గ్రాలెడు నిప్పురి నిండుకాంతు లిం

పొందఁగ వీచు ద్వేషగుఁడు . భూవులు బైత్తులు మేనిరంగు నీఁ
గం దరినేగు చందురుఁడు . కందును నీఁగఁ బైఁడిగాన్.

చ॥ నగర నిశాంతకాంతి కిర . అంబులు చీకటి మ్రుంగుచేతరుఁ
జగములనిందు సంద తిను . సం బదఁగించు దినేకు చేతరున్
దగ నుపమింపరా నిటులు . తప్పి వచించుట న్యూనతన్ గనున్
దొగల విరోధి ముందలు మీ . యంగులు లట్టుల నుండు నియ్యదన్.

తే॥ గందమును తేనె కస్తురి . కల్పితరుల, క్రొవ్విరులు కరిమదమును , కూడి పాటి
కడలిఁ గలియుటచే నెఁడు . గలుగు మీచు, పరపు కౌచు వాసన వీడి . పరిమళించు.

క॥ పొగడుదమ విశ్వకర్మను . దొగడుచమా పంక్తి కంతు . పూజ్య తపంబుఁ
దొగడుదమ యజుని పరములఁ, దొగడ వలంతులమె బ్రమయు . ములుచల మెదియున్.

చ॥ అడవులు తోటలున్ నులుల . హోదరమందు బచించి చిక్రకా
రుఁడు తగ నిల్చి నయ్యవి యు . కుస్థితఁ బూవులు పండులిచ్చు గా
రదము క్రియన్ విచిత్రగతి . రంజియ నిచ్చటి సోయగంబు వెం
గదమగుఁగాక పొండుటయుఁ . గల్గునె స్వర్గము నీ దరిత్రియున్.

తే॥ ఆవని జలమగ్ని గాలియు . నాకసంబు. తమ మహోన్నలిచే గొప్ప . తనము గనవు
గోవు రాన్నత్యమును కనుఁ . గొవియేనేని, పొన్నుమల యెంత లజ్జించి . పుల్లనియనొ:

చ॥ తిరమగు వప్ర కుడ్యముల . దీధితులే మిటుమిట్లు గొల్పుఁగాఁ
ధరణి కనుంగవ న్నొగిచి . తద్దయు సిగ్గిలి యిస్సరంబుపై
నరుగఁబు నేరకే జనము . లందురు క్రూరగుణుండు పంక్తికం
దరుఁ డలుకన్ వహించునని . దద్దటి పోవఁడ యన్న యూహమై.

తే॥ జన్మవైరులై సత మెగ్గు . నలుపువారు, నిర్జరులెయంచు వారల . నిలువరింప
దానవేంద్రుఁడు కట్టించె . దారికడ్డు, గోడయన నొప్పుచున్నది . కోట పొడవు.

ఉ॥ పోవదు కోటదాఁటి జగ . ముం జడిపించెడు చుట్టుగాలియున్
బోవపు భాను దీధితులు . పోవదు కాలని దార్ద్యబుద్ధియున్
బోవదు ధర్మదేవతయు . భూజనులిచ్చెడు యాగభుక్తి కా
పోవక వేచు వేలుపులు . పోవుదురంటయు వ్యర్థవాక్కుగున్.

చ॥ అనదృశ భంగ సంగత మ . హంబుది మధ్యమునందునిల్చి యా
కస మొరయంగ మేర యిడఁ . గానక యున్నతమై పెరింగి యొ
ప్పెనఁగు విమాన సుందరత . డొచ్చిన లంక సనాతనుండు నా
భి సరనిజంబునుండి తగ . వీడిన యందముఁబోలి వెల్లెడన్.

క॥ పొదెడు వారలు పెక్కం . వ్రాదెడు వారంతకంచె . నదికులు చెఱలన్
వీడిన వేల్పుల నాటక . మాడించుచు వేడ్క గనుదు . రచ్చటి యసురర్.

ఉ॥ హర్షుగా నటించు రచట • సమరకాంత లెప్పుడు గం
ధర్మవనిత లంతకంటె • దరముగా నటించు పై
ముర్ఖుగా నటించు దైత్య • ముగ్ధులందు వారలన్
బర్హి చూచువారు తక్కు • పడఁతులెల్ల వేడుకన్.

చ॥ నవనిధు లెప్పుడు న్నిలిచి • నాదెపు భూషణ వస్త్రమాల్య సాం
కవ మృగనాథికారుల ర • కంబుగ నిచ్చుచు నూడిగీంద్ర కం
దువము వహించి కొల్చుననఁ • ద్రొక్కట నొందు నుతింప నాల్కయున్
దవిలి తలంపఁగా మదికిఁ • వట్టుదు పూనిన దోనమే యగున్.

చ॥ శలఁచిన యట్లు నల్వయు ము • దంబున సమ్ముఖమందు నిల్చి తా
వలచిన రీతిఁ బద్యములు • పాటిగఁ దెల్పుచునుండ, వేలుపుల్
తెలిచి నుతింపు మేరువునఁ • దేర్చిన మిన్నల వారి తెచ్చి తా
మలచిన యట్లు చల్లి పురి • మానుగ శిల్పి ఘటించె నాదగున్.

వాద్య గంభీర రవముల • వార్తి రావ, మడఁగెఁ బరమేష్ఠి తనకేలఁ • దడవఁదగిన
పొడవు శిఖర సౌధంబులఁ • బొలఁతు లెగఁచు, నగురు పొగచేత మొగిలుల • పొగరులదఁగె

చ॥ స్పటిక శిలామయంబులగు • సౌధములందును కల్పకాడి రా
ద్వీపులు గల్గు తోఁటలను • వేటగు తక్కిన చోటులందు ను
త్కటముగఁ గల్గువాని ప్రమ • దప్రద ముత్తత నాడువారె గా
కిటనెటఁ గానరాదు మది • నిండుక చింత గలార తొక్కరున్.

చ॥ అనురమ్యగాక్షలం గలిసి • యవ్వనులందు విహారలీలన్
వినువక నల్పుచున్ మధువు • వేడుకఁ ద్రావుచుఁ బాడుచుండ సం
తనమున విన్న మోవిగొని • తన్నుచు సొక్కుచుఁ గిన్ననూనియు
న్న సకులు తేట మ్రొక్కి దయ • నల్వఁగ గాంచెడు వారలే చుమీ.

॥ స్తనగిరులపైని వ్రాయు చి • త్రంబులంట, నలుపు మేనుల నలముచుఁ • బొలయువారు
అలుగు పడఁతుల పారాణి • యంటియున్న, కేశములను రాక్షసవరుల్ • కిటుకువారు.

॥ చిన్ని పెదవుల విద్రుమ • శ్రేణిఁబోలె, వాడి చూపుల గములఁ గ • ల్వలనుపోలె
పదన వితతిచేఁ జెందమ్మి • వనముఁ బోలెఁ జెలుపుమీఱినయాలంక • చెలులవలన

చ॥ అతిశయ చిత్రమయ్యె ద్రుహి • జాండము మొత్తము నేటివాఁక నొ
క్కతలమె భారమెల్లఁ బడి • క్రందుగఁ ద్రొక్కఁగఁ జీలకుండ, నే
వితథముగా మ్రొవించి మితి • వెట్టుట యెట్లగు ? నెల్లప్రాణు లీ
దిక్షిణుల సంఘంబు గణు • తింపఁగ నలకుఁ జాల వెన్నఁద్రున్.

॥ ఒడలిచే నున్నతి • నొందినవారువీ, ర్యంబున మితిమీఱి • యలరువారు
జగము లయమునకు • సంసిద్ధులగువారు, వరబలంబున సాటి • పడనివారు

మాయాపుత్రై న దై , తేయులు చనియించు, లంకకు మేర ప , ల్కొంగవళమే;
కాశల మణిపీఠ , కటకాంగదంబులు, హస్తంబులందు శ్రూ , రాయధములు

తే॥ కనుల నెట్టడనంబును , కలుగకుండు, వారలే లేరు; వారలఁ , బదరి యెదలఁ
దలల లత్తుఁ దగులంగఁ , దన్నకుండు, మత్తరాశినుల్ దొరకరు , మందునకును.

సీ॥ ఆనక్రిమైఁ దేటు , లలమ నొప్పెడ నవి, యొడలి నీచదరంగ , వెడలునవియు
వెల్లడంతంబులు , నల్లని మేనులు, నెట్లని శిరములు , నెనఁగునవియు
మత్తిలి కొండల , మాడ్కి నుండునవైన, వేదండ తండముల్ , వీరక తోడఁ
దేనియ గలువ , రిల్లిన యెట్లని, వెండ్రుకల్ గల దైత్య , వితతిఁబోలు;

తే॥ శ్రీరై పురుషులు విసుగుచేఁ , జెడరదీచు, హారములు కుండలములు మా , ల్యముల్లెల్లఁ
గరుల మదజలమును తుర , గముల నురుగు, నదులగుచుఁ గొనిపోవఁగ , నుదధి నదఁగ

తే॥ మధువు సేవించి మొగమున , మంచహాన, మమర నసురకాంతలు వాచి, కాంగికములు
గతులు దప్పక చూప దే , వతల సతులు, సిగ్గునడి మదిసోల వీ , క్షింజుచుండ్రు .

తే॥ నాశపఱచు టలుండనీ , నగచరేంద్ర, బలము లిట వచ్చుటయు నల , వడునుగాక
భూరి భీర దైతేయ , వీరరక్ష, యడరు వివీట వారడు , గిడఁగ : కళమే;

చ॥ మరలి దినాధినాథ కుల , మండనుతో వివరించుచో ధను
ర్దరులబలంబె యన్నిట ప , రంబగునందునో ? ఖడ్గి వారమే
యరవగునందునో ? బరచి , యొప్పిన సేనయె దొడ్డదందునో ?
బిరుదు వజీర్ల కూట మది , పెద్దది యందునో ? యేమి యందునో ?

సూర్యాస్తమయము

తే॥ లంకఁ గూజించి యిట్లు ద , లంచి హనుమ, మత్తు లివటికి వచ్చిన , వత్తురనుచు
మేను క్రుంగించికొని గిరి , మీదనుండె, భానుఁడును క్రుంకె నవ్వుడు , పశ్చిమాద్ధి

సీ॥ మనసు పోయిన పోక , లను పోయి జనుల హిం, సింది విత్తమ్ము నా , ర్థించువాఁడు
తలఁపు విదక్షణ , త్వము వివేచనము మా, నినవాఁడు సూక్తుల , విననివాఁడు
కాగల చెడుగు లె , కక్క గొనని వాఁడు వా, స్తవహీనుఁడగు నొక్క , జనుని కలుచ
విరిసిన పోల్కి , నసురకూటములమాడ్కి, ఋషులు వేలిమి నుండి , రేచి వంపు

తే॥ కుంభి చర్యంబుఁ త్రిపురాంత , కుండు తీసి, లోకముల కొక హావడి , లేక సేయఁ
గప్పియుంచిన కైవడి , నొప్పి యంధ, కార మజ్ఞాండ కుహరంబుఁ , గమ్మిరించె.

తే॥ చిరముగా వేయి నోకలఁ , జిలవ తేఁడు, విడుచు విషము జగంబులఁ , గడి గొనంగ
నెగడి తనవంటి విప్పుతోఁ , బొగలతోడ, నెదురులేకే చెనననొప్పె , నిరుల గములు.

తే॥ సముద్రుదారుఁడో రవికుల , స్వామిదేవి, మానసియ క్రొత్తడి యగు , జానకిఁ గొని
దోర్బులుఁడు రావణుఁడు కారఁ , ద్రోచుకతనఁ, జెడ్డకీర్తి వ్యాపించెనా , జెలఁగెఁ దమము

అట్లు చీకట్లు పరవ దై , త్యాగి యెల్ల, మంచిపద్ధతిఁ బడసిన , మంత్రబలము
వలన దశదిశల్ జరుగంగ , వలఁతులఁముగ్గఁ, దమము విరిసిన వేళనే , తరలినారు.
సహజక్రూరులు రాక్షసు, అహమహమిక నమర నగరి , కరిగెడువారు
తృహనమున విదుజగమునకు, సహః పతి సహజ పురికి , సరిగడి వారల్.
సురరిపు సేవకు విద్యా, ధర పన్నగ యక్ష సిద్ధ , తరుణులు బలు తొం
రవడి మెఱువుల గములం, బగముర బట తెంచ లీల , వచ్చిరి పొరిదిన్.
సురనాగ యక్ష విద్యా, ధర కిన్నర భజగ సిద్ధ , దానవులు వడిఁ
రరుసలుగా నే తెంచిరి, పురుహూత విరోధి సేవ , పోడిమిఁజేయన్.
ప్రతిమలవలెఁ జేరిన దే, వత లింతగఁ దామసించి , వచ్చితిమి కదే!
ప్రతిజేకుఁడు కినియనె యని, కొతుకుచుఁ బరుగిడిరి కొనిన , కోలము బురలన్.

చంద్రోదయము

తనకం దగని యఘోషము, తనకి దహింపంగ నల్లఁ , దనమును గొని మాఁ
తన ధర్మబీజము హనుమ, యను వానను మొలచుబోల్కి , నజ్జుఁడు పొడమెన్.
తోతెంచిన శశి రాముని, దూత యుగదెంచె దొనఁగు , తొలఁగిన దంచున్
జీతము తనిసిన ప్రాగ్ని, క్రితరుజీవదన మనఁగఁ , జెలఁగెను రుచులన్.
జలనిధి వీచులు వింజా, మరలవలెం జుట్టి పడఁగ , మా పగకొలమే
పొలిసెనని లేచునిడ్చుని, వెలి గొడఁగనఁ దూర్పుదెసను , విదుఁ డుల్లసిలెన్.
అంబరంబను వాఁడు హి , మాంకుడనెడి, వెండికుండను గొని పాల , వెల్లి ముంచి
తెచ్చి పోసెననఁగ జ్యోత్స్న , దిశల వెల సె, జుక్కలా పాలచక్కల , చొప్పబోఁచె.
గగనమనుసురభి యువయ , నగమనియెడు, బొడుఁగునంజుండ్రుడనుచునల్ , వదలినట్టి
వెన్నెలను క్షీరధారలు , వెలయ జ్యోత్స్న , దృశ్యమపుడు పాలబోలి , పృథివిఁబరవె.
హనుమపై సురల్ చల్లిన , యలరులెల్ల, రావణునకుఁ దలంకి ధా , రణిపి సదక
దాఁగకయు జోలిరూపమల్ , దాల్చిమింఁ, మెఱసెననఁజుక్క తెల్లెడ , మీఱి వెలసె.
మల్లికలమీఁద మధుపమల్ , మలయుచుండఁ, గొముదీప్రకరంబు చీ , కట్ల గములు
జన్మవై రంబుగొని పర , స్పరము దాకి, పోరు సలిపెడు చందంబుఁ , బోలియుండె.
ప్రథిత రత్న ఖచిత వస్త్ర , వలయితంబు, వీర రక్షితంబగు పుట , భేదనమున
కొఱగఁ డెల్లనిఱవ మూ , యటనుపోలి, హిమమయాఘని కరము లె , లెడలఁబరవె.

ఉ॥ రామ ధనుర్విముక్త శర , రాజమువోలె మరుత్పుతుండు శ్రీ
రామునిదూత నిర్భయత , రావణ పాలిత లంకజేత , నా
రామునికీర్తి కందకము , రాజిలదాట్టి యుదగ్రసాలము
ద్దామ నిదాడి దాఁచె ననఁ , దత్పురిఁ బర్యె నఖర్వ చంద్రికల్.

తే॥ అంత హనుమంతుఁ డెంతయుఁ , డింత సేసి, చొరఁగరాని యాలంకను , చొరఁగ నొక్క-
నిశ్చయం దొనరించి యా , నెఱిఁ జనుగ, నమరులు నుతింప నుమ్యుక్తుఁ , డయ్యె నపుడు.

హనుమ లంకా ప్రాకారమును సమీపించుట

తే॥ కంధి సహజ సిద్ధమగు న , గడ్తగాఁగ, దివ్యలోకము లేడింటిఁ దీడి , పెరిగి
విలయమందును చెడకుండు , లలిదనర్పు, పెద్ద ప్రాకారమును సమీ , పించి నిలిచె.

తే॥ నిలుకడగ పింఠ వెల్లుగా , ములు దళాన్యు, నకు భయంపడి లంకపై , నడవవనుట
తగదు వప్రంబు దాటు న , త్వంబులేఱుఁ, బొలిగి చనుచున్నవని కపి , తలఁచి మెచ్చె.

తే॥ పగ అనంభ్యాకు లిటనిల్వఁ , చగిన దనుట, యంతకాదిది బ్రహ్మాండ , మంత వెలుపు
నంతకంటెను పొడిపునై , యడరుఁగోట, యహహ! లంకేశ్వరుఁ డెంత , యదికుఁడొరఁ

తే॥ సింగమును మదగజమును , సిగ్గుపడఁగ, నెక్కటిఁ డయి నడచు క , పీశ్వరుండు
అంబిలేని సేనలు గల్గి, యముని నోటిఁ, బోయి గోపురద్వారంబు , ముందు గాంచె.

తే॥ కనకగిరిఁ దెచ్చి తొలిచి మా , ర్గంబుచేసి, నిలిపిరో ? సురపురి కేగు , నిచ్చెనయొకొ ?
సప్తలోకాశ్రయంబగు , స్తంభ మొక్కొ ? కడలి నీర్వోవడ గట్టిన , కలుజొ ? యేమొ ?

తే॥ ఏడులోకంబు లొక్కటై , యెదిరెనేని, పొరిదిగాఁ దక్క లోనికిఁ , జొరఁగరాదు
అరుల వాడుక తెరువిది , యంచున్న, నైన్య జలధి సప్తక మిందు , సాగునేమి?

తే॥ వీరవరులు మాయాపులు , దీరగుణులు, కత్తులును కోట లిరుగడఁ , గలయ మెఱయ
రెండు వందల వాహినుల్ , క్రేవలందు, గాచి నిల్చుట పావని , గాంచె నెమట.

తే॥ ముసల తోమర కుంత కా , రుక్మక నిషంగ, వక్ర దండ కులిశ చక్ర , భల్ల లింది
పాల కంటక ముద్గర , శూల భద్ర, ధారులగు క్రూర రాక్షస , వీరవరులు.

తే॥ గుదియలును పాశములు బరి , గోల లొడిసె, లలును తళ తళ మెఱయఁ జే , తులధరించి
రక్తరోములు రోష సం , యుక్తులగుచు, పూచినట్టి మోమగులట్లు , పొలిచినారు

తే॥ గణనకందని దివియల , కాంతులిరుల, మ్రింగ యముఁడును బెగ దొంది , మిడుకునట్టి
గోపురద్వారమున వడి , క్రుంగకడరు, జడదినడుపునఁ గల నైన్య , చయముఁగనియె

తే॥ బొరఁ కలకలమార నీ , ద్వారమందు, చొరసమృద్ధ దొక్కఁడు సురా , సురులయందు
గఱఁడె? కాకుత్స వర్యుండు , కపివరులును. పోరానర్ప నేతైవడి , ముగియు నొక్కొ!

తే॥ కడలిదాటు టరిదిగాదు , కావలియును, కడలిదాటుటె యరిది నా , కర్షమందు
పొరపడిన దుర్బటంబగుఁ , బూర్తిసేయఁ, దడపుపట్టును సమరమే , తొడరునేని.

ఉ॥ ద్వారమునంద చెల్లెడు వి , ధంబిది దుస్తరమై బయల్పడు-
శూరులు చేసి యుంచ దరిఁ , జొచ్చుట నాజెముకాదు గావునన్
సూర మయాభిముల్ చొరని , చొప్పగు వప్రము దాటి యేగెన-
గీత నందు నా విమల , తేజఁడు వోయె మతోక్క ప్రక్కకున్.

లంకాధిదేవత హనుమంతు నడ్డగించుట

చ॥ చిరముగఁ గావలిం గలిగి • చెన్నగు తత్పుర జీవితంబు నాఁ
దరుగుటచే బలిపుండ్రు • నాశుగ సూనుని గాంచి సూర్యు మే
దురముగ మ్రింగవచ్చెడు వి • దుంతుడుపోల్కిఁ బురాధిదైవ ము
దురగతి లంక పేరుగల • తొయ్యలి నిల్చి యదలై నన్నిదిన్

॥ భుజము లొక్కెనిమిది • మోములు నాలుగు, నేడులోకంబుల • కెగయుకాంతి
తిరుగుడు కనుగ్రుడ్లు • త్రిజగముల్ దాకిన, మొదలితోఁ గట్టి యం • బుదిని గలుపు
సత్త్వం బమర్ష మ • క్షయమును బెడిదంపు, ఒలికిడి గలుగు పా • దాంగదములు
చెంది వల్లరు దవ్వు • నం దోడువత్తురో, యని పాఠఁజూచుచు • నరుగుదెంచి

కీ॥ కారు మొగులునా గర్జించి • ఖడ్గశూల, పాశకుంత గదాదులఁ • బట్టి మొగము
పొగలుగ్రక్కఁ గోఱలు పొడ • వగుచు వెలుగ, జముఁడు దిగులూన నడగొండ • సరజినొప్పి

తే॥ వంచవన్నె వత్తంబు ధ • రించి నాగ, తయదుండగు గరుఁడునివంటి • వరువుతోడఁ
గ్రొన్నెలంబోలు వంకర • కోఱలొప్పుఁ గడలి ముత్యాలహారముల్ • కాంతులీన.

తే॥ గందమలది తారస్థాయి • కంఠరవము, పొనర భ్రమరముల్ గాంధార • మననుపాడి
తనివినొందు మందారంపు • దండ లడరు, ఘన కిరీటమ్ము శిరమునఁ • గలదియగుచు.

తే॥ వనదివేష్టిత లంకను • నెనరుతోడఁ, గాచుదేవత యొఱవోలెఁ • గాచుకనులు
గలది భయదరావంబుతో • నిలునిలుచుని, యదలుచుచువచ్చెఁ గపియు ర • మ్మనియెచ్చరను.

తే॥ వెడఁగుపని చేసి తేల వి • చేకిహిన, ప్రాణముల నొల్లవో? భయ • పడవో? చనవో?
క్షుద్రమ్మగమవో నీమీఁదఁ • గోపమేల? తొలఁగిపొమ్మని భర్జించి • వలికె లంక.

తే॥ ఆనలేని యప్పావని • రోస మడచి, నెయవిధంబునఁ గార్యంబు • నడవనెంచి
చూడఁగోరిన యాలంకఁ • జూచునంత, నష్టమేమి నీకబ్బు న • నంగ నదియు.

తే॥ పొమ్మనంబోక వాదాడఁ • బూని తేమిఁ యెవ్వఁడవు నీవు? లయ రు ద్రు • నెనయువార
లేని రానోడుదురు కాండ • నిచ్చగించి, నంక నీకు రాఁదగిన దే • యనుచు నవ్వె.

ఉ॥ నవ్వి న లంకఁగాంచి కపి • నాచుడు నవ్వఁగ దోరి నవ్వెదే?
యెవ్వరు పంపవచ్చితి; వ • హింపకు సాహస మింక జీవముల్
నొవ్వగ వీడదేల? విడి • నూల్కొను లాభమదేది? యింతకుం
జివ్వనఁ బాతకే నిలిచి • చెంగఁగఁ జూచెదే? యంచు గర్జిలన్.

ఉ॥ చూడకపోవఁగాఁగలనె • చూచెదఁగా కనువానిఁ గాంచి హా?
వీఁదొక కోఁతికాఁడు కడు • వేఱిఁడియో? కపటాత్ముఁడో యగున్

వేడి గరంబు మ్రొంగిన ప , టిప్రడు కూషణుఁబోలె నప్పుడు
న్నాఁడు జముండు నన్ గని ప , ఇంటఁ జలింపఁడు నిల్చె గుండునాన్.

ఉ॥ చంపెద వీనినే డటలు , చంపఁగఁ జాలనయేని లంకయే
సంపదతో నశించుటలు , సత్యమ యంచెద నిశ్చయించి యో
తెంపరి : జాడవేనియు నె , దిద్ది జయింపుము పోవువాడ వా
పెంపగుదారిఁ బోవకట , వీరిని చోరుని రీతి దాని లే ?

హనుమ లంకను నిగ్రహించి లోని కరుగుట

మ॥ అనుచుం గోపము పొంగ కూల మొగి న , త్యంతోద్ధతిన్ వైచినన్
మన విద్యుల్లతనా మిడుంగులులు గ్ర , క్కన్యచ్చు నద్దానిఁ బా
వని సర్పంబును పట్టి చీల్చు ఖగరా , ద్వయ్యంబలెం ద్రుంచెఁ గ్ర
క్కున లంకాహృదయంబు యుల్లసఁగ లే , ఖల్ మోదముం బొందఁగన్.

తే॥ కూల మట్టులు నుగ్గయ , జోడిఁ బడఁగ, నగ్నివలె మండి లంక ది , వ్యాయుధములఁ
గొనుచుఁ బోరఁగఁ దొడఁగ నా , హనుమ చూచి, నింద తెడమని విజిచె న , విన్పింటఁగొనుట

తే॥ కైదువులు లేని యలంక , కనలి యుజిమి, నగము లచ్చనగాయల , పగిది నాడు
కేట పైకెత్తి ముష్టి వా , చూచుతుని, పొడువ నుంకించునంత నా , తఁడును కినిసి

తే॥ చేతు లన్నింటి నొకచేతఁ , జేర్చిపట్టి, వనిత యిది చంప నాటడి , వచ్చునంచుఁ
బిడికిటం బట్టి వక్షంబుఁ , బొడువ లంక , పిడుగు వద్ద నాగమువలెఁ , బుడమిఁ గూలె

క॥ పడి బొటకు బొటకుమని వె, ల్వద నెత్తురు క్రొక్కి నలువ , వచన మెడంవం
గడు తెలివి గూర్చు గరువలి, కొడుకున కాంక మ్రొక్కి , గురుతరభక్తిన్

తే॥ కమలజుని యాజ్ఞ నీలంక , గాచ దానఁ , గాన నీరీతి నీవయిఁ , గడఁగవలసెఁ
గరుజ మన్నింపు చంపకు , కలదొకండు, విన్నవింపంగఁ దగు వార్త , వినుతచరితః :

క॥ ఈపురము నెంతకాలము, కాపాడుదు ననఁగ నలువ , కపి యొక్కఁడు ని
స్నేపుతటి రమ్మ విడి లం, కాపురి కానఁటినుండి , జయమగు ననియెన్.

తే॥ బ్రహ్మయన్నబైయయ్యె ధ , ర్మము జయించుఁ , బాపము నశించుఁ ననుట నవ్యంపుఁబలుకెఁ
తలఁచినది యెల్లఁ గొనసాగు , దఫ్ఫదయ్య, యేగుమని మ్రొక్కి సెలవంది , యేగె లంక.

ఉ॥ మారుతి సంతసించి ఋజు , మార్గమె ధన్యత గాంచునంచు నీ
కారమణి హృదీభ వద , తామరసంబు లెడంద నిల్చి ప్రా
కారము దాటి లోనెడమ , కాలిదె మున్నుగ నిర్భయాత్మ్యుడై
క్షీరపయోధిలోన నొక , చేమిరి చుక్క ప్రవేశమందెనాన్.

ఉ॥ అంబర చుంబితంబులగు , హాటక మందిర పాళి రత్నసం
మంబుల కాంతి జాఁములు , గాఢ తమంబును పాఱఁదోలి రే
యింబవ లొక్కరీతి వహి . యించిన సౌరునుగాంచి దిగ్భ్రమం
బుం బొరసెన్ మరుత్సుతుడు , బొగ్గిద్దదయించెనకాఁ దలంచుచున్.

చ॥ అరుదగు రత్న సౌధమయ , మై యలరారిన యాపురమ్ము పె
న్నిరుఁను మ్రింగుచుండుట ది , నేకుడు గాంచిన సిగ్గు నొందఁదే
మెరమెరచెంది యీ ప్రహరి , మీఱఁగఁ జాలక తొంగి చూచి తా
నరిగెను పోలు నెందులకు , నచ్చటికేనని యెంచి లజ్జమై

ఉ॥ ఇందలివారు రేలఁ జరి , యింతురు గావున సంతతంబు వె
ల్గొందు స్వభావముంగల న , మున్నత మేరువువంటి సాలమం
దందములైన రత్ననిచ , యంబులచేత వెలుంగు సౌధముల్
చెందిన లంక యెన్నఁడును , చీకటులేవొ యెఱుంగలేనిదే.

చ॥ అమృతము దేవతావళికి , నర్మిలి నిచ్చిన మందరంబుఁబో
లి మసుకులాధినాథు నను , లీమనకీర్తిని పోలి వెల్లు కీ
శమణి యిటుల్ దలంచుచు వి , శంకటవృత్తిని వీటులందు తా
గమనముసేత యొప్పదని , కైకొనె నన్నువరూపు నత్రణిన్.

తే॥ న్యందనాశ్వగ జాదిక , శాలలందు, వసుఁకొట్టము లంగళ్ళు , వాదలందు
కదలిదాఁటిన కాళ్ళతోఁ , గదచి విరుల, వ్రాలు భ్రమరంబుపోలిక , వ్రాలిచూచె.

మానిని॥ రిక్కలరోచులు రెక్కొను పెక్కగు , రీతుల సన్మణి బిత్తికలు
గ్రక్కిన కాంతులఁ గర్వలిబిడ్డఁడు , కానఁగవచ్చుచుఁ గానకయు
నక్కుచు నిక్కుచు నెఱున తెల్లన , నల్లన య్యె హృదయ స్థితుఁడొ
నక్కఱివేఱపుఁబోలి వెలింగె న , హాః సులభుండయి దుర్గభుఁడై .

స్త్రీల సమూహములో హనుమ సీత నన్వేషించుట

ఉ॥ కాంచెను వానరోత్తముఁడు , కమ్మని తేనియగాలు తోఁటల
మించులఁబోలు వేఱపుల , మెల్లలు స్వర్నదినుండి నీరమున్
గొంచు వహించి తెచ్చి వడిఁ , గుంకుమ పంకమువోవ నార్పఁగా
నందలు కేకు లట్టు లను , రాంగన లంబువు లాడుచుండుటల్.

తే॥ తవముచేఁగాక వేఱు వ , దృఢని గాంచు, సత్పలములేమి దీనిచేఁ , జాపె బమ్మ
చూడుఁ దాడించువారలు , సురవనితలు, స్నానమాడువారలు దైత్య , చంద్రముఖులు.

చ॥ క్రమగతిఁ దంద్రులం దిగిచి , క్రమ కరాంగుళి పల్ల వాగ్రముల్
కమలఁగఁ దాళనంగతులఁ , గాచుచు వీణలఁ బల్కరించు న

బ్రహ్మబుల పాటలన్ చిని స , భంబు రవంబని సంభ్రమించి సౌ
ధములపయిం దనర్చు జల , దమ్ముల నోకులు మూయు తొట్టలన్.

ఉ॥ హర్షుగఁ గాంచువారు ప్రమ , దాతి యంబునఁ దాళమేయ గం
ధర్మవిలాసినుల్ జన ను , తంబుగ నాఁకముసేయ దేవతా
పర్వమణి స్రభన్ విరుల , పందిరి నంచలతెక్క పాస్సుపై
ముర్దుగఁ బవ్వళించి కని , మోదిలు పార్వణ చంద్రబింబలన్.

తే॥ స్ఫటిక వేదికలందు భా , పములఁ దెలుపు, వాయుగనులతో నెడఁబాటు , వలనఁ బెరుఁగు
కామనస్యంబునకు నీరు , గట్టు కరణి, మదుపు నానెడు దైతేయ , మానిసులను.

చ॥ కలుపలఁబోలు నేత్రములు , కాంతుల కన్నుల నై జ సంపదన్
దెలుపఁగ నోష్ణబింబములు , తెల్లఁదనంబు భణింపఁ బ్రీతిమై
చెలువలు కాంతులం గలిసి , చిందెఱు ప్రేమముఁబట్టి త్రాపు జో
కలఁగొని మార్చి మార్చి చష , కంబుల హాలలఁ ద్రావువారలన్.

క॥ సురతరువు తొనఁగు లత్తక , యరుఁచరణములను తదవి , యంజనమును సౌం
హారయఁ గనులనిడి కస్తురి, పరిమళములంది నగలఁ , బట్టిన వారిన్.

చ॥ పులులను పట్టి చీల్చుగల , పూరుషవర్మల క్రొత్తనేరముల్
తలునుల యెద్దనొంప నమ్మ , తంబును పోలిననోట క్షేదముల్
పెలువడ నూర్చి కొనులు చ , లింపఁగ నందెలు క్రందుసేయఁ గా
కులఁ దలఁ దన్నునప్పడు క , లుక్కునఁ బుల్కుల నొందు దైత్యులన్.

అ॥ కనులు కైపువలనఁ , గడు నరుణములుగా, మొగము చెల్లగాఁగ , బొమలు ముడిచి
చెమటవాఱ మోము , చెన్నద్దమునఁగని, ప్రియులకొఱకు పగదు , బింబములు.

తే॥ చెఱకుగానుగలందు కం , దరములందు, విరులవనముల మ్లేచ్చుల , వేళ్ళములను
కలుపాకలఁ బాలేటఁ , గాంచరాని, జోట్ల యధరామృతము నాని , చొక్కువారి.

తే॥ మగలపై నర్చి కుచకుంకు , మంబు చిటిలి, పెటుల విరివమ్మిపై నోరు , విడనిమొగ్గ
పూకుకరణిఁ గేల్తామర , మోమువమ్మి, నూని యూఁగుప్రాణములతో , నుండువారి

తే॥ అల్లఁగొని సుమతల్పంబు , లందు పొరలి, వలపు కాఁక రేచగఁ జూపు , వాకిలిపయి
నుంచి దూతిక చిఱునవ్వు , గాంచి యుసులు, పడయుక్రియ లేచి తత్తఱ , పడెడువారి

తే॥ పెక్కు వాఙ్మముల్ మొరయంగ , వేల్పు చెలులు, భవ్యగీతముల్ పాడంగఁ , దైఁటతోడ
రకన లింతజాఱంగ నూపు , రములు మ్రోయ, నింటివేల్పుల రహి భజి , యించుచెలుల.

ఉత్సాహ. కుండలములఁ దాఱు కనులు , కోడెకొండఁ గ్రువ్వఁగా
మెండునగల కాంతు లిరుల , మీఱు మేటి వాద్యముల్
నిండ నీరదములవెంట , నెమ్మిగములపోల్కి వే
తండములుగ భవ్యవస్తు , తతులు దెచ్చువారలన్.

తే॥ హిలయదక వీడి ప్రియులతోఁ , గలయఁబూని, తెప్పలను నొటలను దీసి , కప్పులనెడి
నేయిపూసి కాంతియు మాయ , నెగడుకన్ను. లన్నెడి కత్తు దూయుదై , త్యాంగనలను

చ॥ కినుక వహించుచుం బ్రియులఁ , గీటునఁబుచ్చి మనంబు తెల్వి త
క్కినయవి వారితో జరుగఁ , గీడ్వడి దూపిలి మించుకై వడిన్
దనువులు సంచలింపఁగ ము , దంబటి యంచలఁబోలి మెల్లనం
జెనసి కవాటముల్ మొగుచు , చిత్ర నిధాంగ వికాసిని తతిన్.

సీ॥ కిన్నరకామినుల్ , గీతముల్ పరియింప, నాగకన్యకలు మం , గళము చదువ
కారదాబ్జముల నే , పారు పొదామిని, తతులన నొప్పి ము , త్యాల శిబిక
రెక్కి చెల్లులు గొల్పి , నింపుగా నూత్నగృ, హప్రవేశముల , నందువారి
మంగళరవము చె , లంగ సురాశి ను, తింప నన్నునులు దీ వింప , మును

తే॥ తరుణు లారతులెత్త వి , ద్యాధరాలి, విజయగీతము ల్బాడ స్వ , ర్వేళ్ళలాడఁ
జుట్టపక్కలతోడను , సొంపుగాఁగఁ, గ్రొత్తపెండ్లిండ్లు నెటవేర్పు , కొనెడువారి.

హనుమ కుంభకర్ణుని గనుట

తే॥ యక్షరాక్షస నాగవి , ద్యాధరాది, కాంతల కలంకులేని మొ , గంబులెల్ల
శంకదీఱఁ గాంచుచు నేగి , తైలమట్లు, కలఁకలేక నిద్రలు కుంభ , కర్ణుఁగనియె.

సీ॥ పెనుపుగా నేడు యో , జనముల విస్తీర్ణ, మై బిడొజుని వైజ , యంతమట్లు
తనరిన మంబపం , బు నడుమ నొకతల్ప, మున నాగ రాజన , వనది యనఁగ
నిరులకుప్పయనఁగ , వెరవునఁ దలఁపంగఁ, గానికర్ణంబులు , కరువు గట్టి
పురుషస్వరూపంబు , బొందె ననఁగనొప్పి, కుంభకర్ణుండటఁ , గూరుచుండ

అ॥ వనది మునిఁగి లేచి , తనకుఁ దగిన మూఁడు, వగల నడలతోడఁ , బ్రసవరజము
పరవు కల్పవనిని , పడిలేచివచ్చిన, ముఖయవననుఁ దతనిఁ , గలయ నొరయ.

తే॥ నాకినులు పాదసంవాహ , నంబుసేయ, వారి పూర్ణేందుఁబోలిన , వదనములను
గాంచి యచ్చటి చలువతా , లగ్గఁగిచెలుల, యొకలిపై నీటితుంపురు , లురలిపడును.

ఉ॥ ఆత నాసికాంతరము , లందు బయల్పడి వచ్చు నమ్మహా
నాత యి వాయువుత్త్రకుని , వాకిటికిం గొనిపోయి యంతటన్
లోతగు ముక్కులోపలికి , లొంగఁగఁదీయఁగఁ బోవ రోయుచున్
జేతులు వీగ నూఁదికొని , చెచ్చెర నాతఁడు దాఁచె నవ్వలన్

ఉ॥ ధూళివయంబు పై దెసకుఁ , దోడన లేవఁగ బైటికేగుచున్
దాళక వట్రిలం దిరుగఁ , దార్చెడు తోరపుటార్చు లోకహృ
ద్యేళ నెనంగు మారుతము , తేకువ నప్పటిదాక వీనిహృ
ద్గోళమునందు నెక్కొనిన , తోయము దోఁచుఁ దలంచి యాచినన్.

- క॥ పగవాడని దోషకుడు, దెగటిలిచి నోటగవ్వు, తీరున దొగయై
పొగ రెగయు నూర్పుతో నపు, దగులని మొగమందు వజ్ర, దంష్ట్రులు వెలయున్.
- తే॥ మంత్ర బద్ధమైన భుజంగ, మంబుటోలె, గల్పవేళ నిరీక్షించు, కంధివోలె
నడుమ మెరుగుపలేని వి, న్ననువు నిద్ర, గాంచుచున్నట్టి యాకుంభ, కర్ణుగాంచి.
- తే॥ అతడు లోకకంఠకుడగు, నసురవిభుడ, టంచ ముమ్మూర్తులందొక, డనగనొప్పు
నాంజనేయుండు కరుణామ, యంబులైన, కనులనుండి రాలిచె వహ్ని, కణము లపుడు
- క॥ పదితల లిరుపది చేతులు, పొదలపు రావణుడు కాడు, పొరపాటున నే
బదిలితి నని కోపాగ్నిని, పదలిచి చల్లార్చె జ్ఞాన, వార్ది జలముచే.
- మ॥ శ్రవణానందముగూర్చు రాఘవుని వి, శ్వస్తుత్య సుశోక మె
క్కువ వర్తిల్లగఁ జేయు పావని జ్వల, తోకపంబు చల్లార్చి వీఁ
డెవఁడో నేమి యటంచు ముష్టిగొని మా, యింపంగ లోనెంచి మ
క్కువ నిద్రించెడి నాయువున్నదని యా, కూటంబు వీడెన్ వడిన్.
- ఉ॥ రామునికీర్తి రూపముగ, రాజిలు మారుతి పుష్ప వాటికల్
హేమ విన్నూత సౌధము ల, హీన గృహంబులు పాఠశాలలున్
రామల గాన నృత్యముల, రంగగు సాలలు దేవశంబులున్
స్వామిహితాగ్రగణ్యుడు వె, నన్ వెదకెన్ బహు సూక్ష్మబుద్ధిమై.
- చ॥ మణిమయ చిత్రదేహకుల, మ్రాగు గవాక్షములన్ సుమంబులన్
దృఢములఁ బూలకాడలను, తేకువ ధూమముపోల్కి వాయు వ
ట్లజాగుదు సూక్ష్మరూపుడయి, యంతట నిక్కుచు స్థూల రూపుడై
యెఱువున మేరువందు హరి, యుల్లు చొరంగ నమర్చుడై చనెన్.
- చ॥ ఇదియిది యంచునెంచ కట, నెల్ల తలంబుల కేగి శ్రద్ధమై
మదవతులన్ మనోజ్ఞ సుష, మాయుతలన్ బరికించి బుద్ధి నం
పదగల నాగ యక్ష సుర, పార్థివ మౌని జనార్ద్య జన్మమై
పొదలిత యవ్వీభీషణుని, పుణ్యగృహంబునఁ జొచ్చె నంతటన్.
- తే॥ స్పటిక వేచికన్ విరుల చ, పురముక్రింద, గట్టివారిలోఁ దెలిరూపు, గాంచఁదగని
దంచు నల్లనిరూపంబు, నవధరించి, దాగి తిరుగు దృష్టుంబు నాఁ, దనరువాని
- తే॥ దాని యతని సుశీలత, దన సుశీల, తను గ్రహించి నిష్కల్మషుఁ, డనుచుఁ గినుక
నూనకనిల సూనుండు వే, తొక్క ప్రక్కఁ, జొచ్చియొక కోటిమేడలఁ, జూచెఁద్రుటిని.
- హనుమ ఇంద్రజిత్తు గృహమును గాంచుట
- తే॥ శశిమఖుల సుధాధరల నఁ, చ్చటలుఁగాంచి, హృదయవేగంబుకంటె ముం, దేగుచుండు
పరమపావని పావని, జరగి జరగి, బలవిరోధి చెఱంబడ, తలము చేరె.

తే॥ క్రూరదంష్ట్రులు సాయధుర్ , క్రోధమూర్తు, యరు రణోత్సాహయుతులు లో , కోతులు విడి
కథలఁ జెప్పికొనుచునుండు , కావలీంధ్ర, దగ నసంఖ్యాకులగు వారి , దాటి చనియె.

మ॥ పొగయుం దూఱఁగలేని తానములకున్ , బోవంగఁ జాల్పాఱఁ దా
కుగనూనుం డటఁగాంచె లీలఁ గరిలి , త్పూనుండు పంపాన్యమూర్
నగ సంకాశ భుజార్గళీదశకమున్ , మైదాచి యొప్పారు న
ప్పగిదిం జెన్నరు మేఘనాదు బహుళ , స్వర్గాంగనా సంయుతున్.

చ॥ బిఁమున నిద్రసెందు నతి , భీషణ కేసరివంటి వీడు సోఁ
కుల యొడయందు రావణుని , కూరిమిపట్టియొ ? శంభుసూనుఁడో ?
తెలియగరాదు క్లేశమున , దెప్పరమా పెనుబోరు వీనిలోఁ
గలుగఁగవచ్చు రేపు మన , కార్యకవీరుల కంచునెంచుచున్.

ఉ॥ ఇమ్ముగవాని బాసటగ , నే దైత నొందిన రావణుండు లో
కమ్ముల గెల్చెనంటయు నొ , కానొకచోద్యమె , శర్వ మాదపుర్
బమ్మయుఁదక్కఁ దక్కుజన , పాశుల నీతని కీడుగల్గు నం
చిమ్ముగఁ బలుగ్గావాని వెడఁ , గే యని చెప్పఁగవచ్చు గట్టిగన్.

క॥ అని ముక్కుమీఁద వ్రేలిడి , కొని కాలము నిదటఁగడవఁ , గొఱలు ఫలంబే
మని హనుమఁ డాస్థలము విడి , చని నెచుకెను వేలకొలఁది , సౌధము లవలన్.

పీ॥ అక్షికుమారుని , హర్ష్యంబు పరికించి , యతికాయు భవనంబు , నందు వెడకి
యోధవరుల సౌధ , వీధు లన్నేషించి , మంత్రుల మేడల , మలసి కాంచి
రాజబంధుల మంది , రంబులు శోదించి , తక్కువారలయిండ్లు తరిచి చూచి
దానవనాథు నం , తర్కంబిరముగనఁ , దలపోసి మూఁడుకో , టలకు నడుచు

తే॥ నున్న పరిభ వీక్షించి వా , యజ్ఞాదు తాను , జలధిదాటిన యవమతి , నై యక్కిట్లు
నస్తవారిదు లొక్కటై , చలము మీఱ , చచ్చి చేరెనో యని యబ్ర , పడియె లోన.

అంతర్మందిర పరిభ నాంజనేయుఁడు దాటుట

చ॥ పొడవును గాతమున్ వెలుపు , పొందిన కందక మిద్ది యంచనం
గడఁగుదురేని పల్వరు యు , గ ప్రళయంబు ఘటించుదాక నీ
పుడమిని మెల్లఁ గ్రొచ్చినను , ప్రోవడి సేయఁగలేరు తేనికన్
జడిసి పయోధు లేడిటులు , జానుగ నూల్కొని నిర్భృఁ గావలెన్.

తే॥ అంచితముగ రామునికీర్తి , యలముచోట , నెల్ల వ్యాపించి నాతఁడి , ప్లెన్ని దీని
జడది దాటుటకంటె ని , మృదుగు వడిని , దాటినను, దాటరాదంచు దలఁచె మదిని.

తే॥ నాల్గవగు యాగదపల , నాడెముగను, పిలువఁ దలలెత్తినట్లున్న , యలల తోడి
నీరుగలిగి రావలసిన , తీరుదాల్చు, నగడిత సుతింప వాక్కున , కలవి యగునె;

తే॥ కడుల మదము హరుల నోటి , సురుగువేల్చు, జెలుల కుండుమపంకంబు , పొలసుపిండ్ల
నకుల కస్తురి తేనెయు, జందనంబు, గండవాడిగల తావులు , కడల వీచు.

తే॥ చక్ర బర హంస టిటిక , సారసములు, నీరుకోళ్ళు నుల్లంకులు , నారణములు
కలియఁబలికెడి పెలుచని , కలరలంబు, వీనులకు సత మచ్చట , వినఁగవచ్చు.

తే॥ కస్తురియు లక్ష్మకయుఁ దావి , గండమగురు, చేరుకతన మునింగెడి , వారణముల
తోడికలయిక తమిగొల్చు , తోయమొదవఁ, బిడుక కయ్యగడిత దూతి , విధముదోచు

ఉ॥ కమ్మని తావిలేనియ సు , బమ్మగ నిమ్మగఁ గ్రమ్మ తమ్మి మొ
త్తమ్మలు నెమ్మగమ్మల ము , దమ్మ తొలంగి మొగిచ్చె నెమ్మి నీ
తమ్మ ముఖమ్మ తీరున స , యమ్మ సమమ్మ గణించుచుండు చెం
దమ్మలు రామతీరుఁగని , తామును మోముల మోడ్చుకుందునే;

తే॥ వడిక బండలు మలిచి సో , పానములుగఁ, దీర్పుఁ దీరమ్మ నీరమ్మ , నేర్పరింప
రాకయుండెను; జడులు వి , వేడులనభఁ, జేర సులభమ్ముగా వేలు , సేయనగునె;

తే॥ పీఠగ్రించును శక్ర నీ , లాచికములు, వేలు వేలు కాంతుల నీన , క్షీరవారిఁ
దొట్టి పాతోనిధులు వాత , ధూపగతుల, నొక్కతై తోఁచుకై వడి , నుల్లసిల్లె.

తే॥ అంతహనుమంతుఁడెంతయు , సంతసమునఁ, దొలినముద్రంబుదాఁటిన , తోయముననె
ప్రహరి వెనుకఁబడంగ నా , పరిఘ దాఁటి, యరిచికాఁపగు సంతర్ప , హమ్మచేరె.

నిద్రితులగు రక్కసుల హనుమ కాంచుట

క॥ యముడును దిగులునఁ బాట భ, యముఁ గొల్చు సురారివరుల , కరయఁబడని తో
యమున న్నెమకెను మారుతి, తమి ద్వాదశ యోజనములు , తనరిన వీధుల్.

క॥ అడఁగె మధుసేవనమ్ములు, మడఁగెఁ గడలి వగిది నడరు , మాటల రవళుల్
ముడిఁగెను తూర్వక్రయరవ, ముడిఁగెను కార్మికుల చెయువు , తొనర నిదురయున్

క॥ వారువములు గూరికెఁ బ్రా, కంఠమ్మలఁ గాచువారి , కటు ఘోషజముల్
మీతెను కాంతలు కాంతులు, తోరపు బడలికను కూర్క , దొడఁగి రవశతన్.

క॥ పొలయలుక విడిన పొలంతులఁ, గలిసి యువకు లనఁగి పెనఁగి , క్లమమగు నవలన్
గలయిక నలయిక వెలువడఁ, జెలువల వక్షముల వ్రాలి , చెందిరి నిదురన్.

ఉ॥ ఇంపగు హంఁ ద్రావి కయి , పెక్కినవారును ధూప వాసనల్
నింపిన పూల పెజ్జలను , నీటుగ న్నుక్కడి కామ సౌఖ్యమన్
మంపు రసంబునాని తలి , మంబులఁ దృప్తిని పొందువారునై
పెంపులు దక్కి కూలఁబడి , పెచ్చగు నిద్దురఁ బూని రత్తటికె.

మత్త॥ త్రాగి యాడెడి పెక్కుతీతుల , దైత్యవర్మల యాటయన్
 మూగి పాడెడి హెచ్చుతీరుల , ముద్దు గుల్మెడి పాటయన్
 మ్రోగి కూడెడి వాద్యరావము , మ్రొగ్గి తగ్గెను దీటులన్
 వీగి వేడెడి కోడెకాండ్రుర , వేడగ్గ క్రుంగెను మాటలన్.

మృగమదంబు చందనమును , మేఘియున్న, తొమ్ములందున మలయ మా , రుతముసోక
 విరహిణుల ఖండితల కనుల్ , విడిచె జలము, మనసుల్లెఱ దాపంబుచే , మాడి మ్రందె

ఉత్పా. వైరి క్రుంగినపు డడందు , వానిపోల్కి దివెల నా
 దారమైన నేయితగ్గు , తఱిని తీర్చె వాయువుల్
 వారిజాస్య లోడలికాంతి , వార్ధి గొలువఁ దివురకే
 కోరి దెసలఁ గొలువఁబోయి , కూర్చె నిరుల గుంపులన్.

తే॥ విత్యకర్మానుసారులై , నిర్మలలగు, జ్ఞానులును యోగులు సుపుష్టి , మానినారు
 మదగజములు నిద్రించె ను , న్నాడులెల్ల, గునికిరనఁ దక్కువారలఁ , గొసరనేల :

తే॥ ద్వంద్వములను నిర్జించిన , దండిమగఁడు, రాజపీఠిని చని దైత్య , రాజ నగరి
 చెంగలి యగర్తతోఁ గోటఁ , జెంగలించి, దాటి లోనికిఁ జనియె ను , దాత్త దృష్టి.

హనుమ రావణుని మేడఁ జేరుట

నీ॥ సమరశీలుండగు , నమరారి బంగారు, మేడ రాకాచండ్రు , జాడనొప్ప
 రిక్కలగములునాఁ , గ్రిక్కిఱిసి వెలుంగు, నీరజాక్షులయింద్లఁ , దారనించి
 కందు నొందకయుండు , కలువరాబింబంబు, దీలుపడఁగఁజాలు , చాలునేలు
 మోములతో యక్ష , రామా లలామలు, వనియించు నొకవాడ , వాంఛఁజేరి

తే॥ కాంతు లీనెడు వజ్రాల , గడియలున్న, కడల మాలికంబెను గాలి , కంబె సూక్ష్మ
 రూపముధరించి తూతె ను , రుక్మమారుఁ, దానగొలుపు దుష్కర్మమూల్ , గోసినతఁడు

క॥ కొందఱు దశకందరుపై, దెంద మునిచి మోమువంచి , దిగులున నూర్పుల్
 క్రందుగఁ బుచ్చుచు తెప్పల, చిందార్పక యుండి రచటఁ , జిత్రములక్రియన్.

క॥ కొందఱు కలగనుకొఱకో, కందర్పున కడలియొ యొ , కం దదియేమో
 కందుమనరాదు కనులన్, చెందమ్ములు ముద్ది యుటక , చెలఁగిరి సెజ్జన్.

క॥ కొందఱు మరుశరముల పో, బొందిన కుచకుట్మలాంగు , లూఁగెడి శ్వాసం
 బంది వగచి చేయునదే, మందురు చిత్తరువు వ్రాయ , నగునే యనుచున్.

క॥ కొందఱు కన్నీరొలుకుచు, మందరు రమ్మనపు పోవు , చొప్పరయపు నీ
 కిందలి పని యేమని చెవి, విందుగఁ బలుకుదురు గోర , పట్టల తోడన్.

క॥ కొందఱు మందానిలమునఁ, గంది వలుండైన చనులఁ , గని తము పీడిం
 పం దొడరు దనుజవరు భుజ, మందము నెడఁదలఁచి తలఁచి , యలయుదురు పగన్.

క॥ కొందఱు పెనుమానికములు, చించిన నిప్పులపు డాలు, సెజ్జలఁ జొరఁ జాలం దినములు నిర్విజృంభక, పరిదురి కనఁబడిరి సంజ, వజ్రు శశివలెన్.

క॥ కొందఱు తమ భుజములపలె, బిండిలు మంచముల నిద్ర, సెందెడువో ధీ తిందార్పు పీఠరివమను, పెందే లటఁ జెవులఁ గుట్ట, బెగ్గిలు వారల్.

క॥ కొందఱు కసరాద్రి ధనువు, సందగ్నిశరంబు గూర్పు, నభవుని మల నెత్తందనరు భుజము లలఁచిన, చందనము కుచంబులంటు, చాఱలవారల్.

క॥ కొందఱు జలధి యుబుర నా, నంద నటన సేము భవు గు, ఇంబులఁ గైనారిం దంతిగ బహురాగము, లొందఁ బొగడువాని వినుతి, యొనరుచు వారల్.

క॥ పలు తెఱఁగుల జక్కిను లిటు, మెయు వసకు రైల్లఁగాంచి, వృక్షవర లనత్తికము లంకానాథుని, కులపాలిక యన్నయిందఁ, గోరికఁ జేరెకా.

చ॥ హరువుగఁ జీకటిన్ దటిమి, యాజక వెల్గెడు కెంపు దీపముల్ మురువుగ నొప్పు నోవరుల, ముగ్ధలు సలెడ్పు నూడిగంబులన్ బరువుగ వీడఁగా నసుర, పాటలగంధులు కాంక్ష మున్ను గాఁ దరువుగ నేగఁ దల్పములఁ, చాఱి రెడంచలతోఁ బెనుగునుకా.

తే॥ అగ్నికీలపై మృగనాభి, యలఁచినట్టు, లురు జడలతోఁ బొగవలె, నకులు ముసరఁ గ్రొవ్విరుల పానుపులను వై, రులుగ నెంచి, పటిక బండల నారట, పడెడువారు.

తే॥ తనువు మిన్నుగా ముక్కల, దండ ఋక్ష, ములుగ జడలు మోదుగురంగు, మొగులుగాఁగ నడుము మెఱుముగాఁ గన్నులు, జడిగ నొసలు, క్రొన్నెలగ సంజవిన్నునాఁ, గొఱలువారు.

తే॥ పొదవుమేడల వెన్నెల, ముంగికులను, చేటికలఁ గూడి కన్నుల, నీటుగ్రాల నెఱికురులు వ్రీల రిక్కల, నెఱిగఁగొనుచు, హవణిలంగ నచ్చనగాయ, లాడువారు.

తే॥ దేవకాంతలు స్వర్నదిం, దెచ్చనట్టి, జలము చల్లగాలేదని, యలిగి మేడలలఁత నెక్కి మొగుళ్ళను, తొలిచి కాఱు, నంబువులయందు జలకంబు, లాడువారు.

ఉ॥ శేష పణామణుల్ బలియి, జీవితనాథుఁడు తెచ్చియిచ్చె సం తోషమెలర్ప మేమె తగు, తో యలులంచు వచించుకొంచు వి ద్వేషుల గెల్చి కైకొనిన, దివ్య కిరీట లలంతికాది న ద్యూషలఁ బన్నిదంబులిడి, పోడిమి జూచము లాడువారలన్.

చ॥ కుసుచ వనంబులం బసిడి, కూటములందున ముత్తెపందిరిన్ బసగను సిద్ధకన్యకలు, పాద మృదంగము నాగకన్య లిం పెనఁగ వహింప నప్పురన, లీడ్యగతి న్నటియించుచుండ సం తనమునఁ బూరిపందికుల, చార్కొని వేరుక గాంచువారలన్.

చ॥ ఇనుప సలాకవోలె నెద , తెక్కిన మోహ మలంగఁజేయఁ గ
నొస లల కొండవాగులను , కోదగి నిద్రనువీడ నిండ్ల ప్రాం
గణముల వీణియల్ గొనుచు , గంతముతోడ లయింపఁగా సుధా
కణములు చింద శ్రావ్యముగ , గానము సేయుచునుండవారనన్.

తే॥ ఇంచు నజచట్టలుచు చ , లించి తొలఁగఁ , గుండలమ్ములు గదలికఁ , గొరడు లీనఁ
గల్లు ద్రావంగ నుఁచడు , కనులతోడ , మేనెఱుంగని నృత్యాల , మెలయువారు.

తే॥ విసమువంటి మధ్యము రత్త , మెన గఁ ద్రావి , గుజరి పద్ధతిఁ గంతంబు , గూర్చి వదరి
య్యురీ వాచ్యసరణి హ , స్తములు చట్టి , యందమే చెడ వెట్టిగా , నాడువారు.

తే॥ పెరుగు రంగైన కల్లు త , బ్బిబ్బుసేయ , బొబ్బలిడుచు నిట్టార్పులు , పుచ్చి కురులు
విరియ నొడలెల్ల వడఁకించి , వేల్పుసోకె , ననుచు విచ్చవచ్చిన యట్లు , లజచువారు.

తే॥ ఇట్టి పెక్కుతీరులనొప్పు , విగురుఁబోండ్ల , యిండ్లు పీఠులు గనిదాటి , యేగిసిద్ధ
సాధ్యవనిత లున్నట్టి వే , శ్మములఁ గడచి , చేరె విద్యాధరాంగనల్ , చెలఁగువాడ.

హనుమంతుఁడు విద్యాధరాంగనలఁ గాంచుట

పీ॥ చొఱమీను రూపొంది , మెఱయు సీనకము డ , రించిన సోఁకుల , తేఁడు రామి
కదిక మోహమున మ , ధ్యంబుకంటెను మనం , బులు చలింపఁగ జీవ , ములును వాడ
గాయనుల్ దగ జంత్ర , గాత్ర లయలుగల్గి , పాడిన గీతముల్ , పాములట్లు
చెవిఁజొరఁ గలఁగిన , చెలువలు కొందఱు; వాని కోపాగ్నికి , వడఁకి సురలు

తే॥ మునులు బుధులును దిక్కేది , మొనసి యొర్వఁ , జగవహించి చంద్రుఁడు దైత్య , వర్యునండు
ప్రేమగలవారనుచుఁ జాల , వేడి వెలుగు, లీన నెడఁదలఁ దపియించు , విగురుఁబోండ్లు.

పీ॥ అల్పకాలము కల్ప , మట్లుగ మదిదోష , నుడుకుచు మరుజారి , కడలువారు
మును కౌగిలింగొన్న , చనులపైఁజందన , మంటిన యదిగని , యలయువారు
చెక్కిళ్ళ వ్రాసిన , చిత్రముల్ ప్రాణంబు , లం జీల్పుచుండఁ గ , లంగువారు
కన్నులెఱ్ఱగఁ జేసి , కాంతు నింక నిటకు , రానిత్తుమే యని , రగులువారు

తే॥ నైన విద్యాధరాంగన , లలఁగుచున్న , పీఠులంగని త్రిభువన , వీరుమేడ
వ్రాలి చందురునోర్చిన , వదనమలరు , మయునికూతురు వసియించు , మాళిగఁగనె.

ఉ॥ కాంచి యెల్చి కార్యమును , కాదగుఁబూరితియిందు చిత్రమొ
క్కించుక కద్ద మత్పృథున , తెక్కటి ప్రాణమయైన దేవి నిం
దుంచినవాడు రావణుడు , ప్రోన్నతజాతి మహాశ్వసంతతిన్
మించిన కౌస్తుభంబువలె , మేటి గృహంబిది యంచు నెంచుచున్

పీ॥ రంభాది జంభారి , బంభరవేణులు , మృదులపాదముల మె , లెల్లనొత్త
మణిరాజ భూషణు , ఫణిరాజయోషలు , వింజామరము లల్ల , వినరుచుండఁ

జెలకురనంబును , చేదనిపించి గం, ధర్మసుందరులు గీ , తమలఁ బాద
బంధముల్ సీగిన పాపసులయ్యుడ, క్కువ వారి కినుకరు , గుఱియయైనఁ
తే॥ బొందు పెగ్గలగ్గోయని , పొడము శంక, మలయశవసుండు చేటులు, పిలువనేగి
యాజ్ఞగొని పచ్చుఁబోవును ; య్యాలపగిది, చనవెయైన సరుదు మీఱి, చనరు ముదులు.

హనుమంతుఁడు మందోదరింగని సీతయని బ్రమయుట

చ॥ వెలిగెడు రత్నదీపికల , వెల్లుచెడం చన మేని కాంతి ది
క్కులఁ జరియింప నివ్రిలుచ , కోరపయోధరఁగాంచి యా యన
ర్గళ చరణుఁడు సీతయని , గట్టిగ శంక యొనర్చి పొంగు పే
రిలుర శరీర టీవ హృద , యంబుల మాధ్వఁగ నెంచె నీగతిన్.

చ॥ ఎమురపయిన్ రహించు నొడ , లెత్తు ఫలంబు వహింపనైతి నా
తమకటులుండనీ; స్వకుల , ధర్మము ప్రేమలతన్ విదిర్చి న
ద్విమల సతీత్వ మగ్గినెగఁ , త్రేల్చిన జానకి యామె యన్నచో
నమరిన రాముక్తి యమ , రాదులు లంకయు నేనుఁ గూలమే ;

ఉ॥ ఆయమ సుందరాంగి మను , జాదిపకన్యక, చెప్పఁ బూనుచో
నీయలివేడి యక్షిణియో, యాసురియో, యగు మీననేత్ర లా
నాయకు మేనియందము మ , నంబున నొక్కపరిన్ గణింపఁ బం
చాయుధునైన లెక్కిడుదు , రా; మతిమాలి యిటుల్లించితిన్

చ॥ ఆమల సతీత్వలక్షణము , లారయఁ గొండొక యున్న యామె దే
హమె యొక యంగదం బొడువ , నందిక నున్నదియందుఁ దెల్పెడిన్
సుమయుతవేణి వీడినది , చొప్పలు పల్కలఁ గల్వరించు ని
య్యమపతి వేగ తీటు క్షయ , మందును లంకయు నిశ్చయంబుగన్

తే॥ ఆనుచు నూహించి నానంది , యంబు నింత, తోడకాంతిలుఁగాకని , తొలఁగిపోయి
మేరువును చిన్నదనదగు , మేడఁజొచ్చె, నసుర యెత్తనిగిరిఁబోలి , యలరు మనుఁడు.

చ॥ పుడమి చలించె కైంము , బ్రుంగె హడుక్కునుపోలు కొను కై
వడి భుజముల్కనుల్పొమలు , పాటలగంధుల దక్షిణాంగముల్
వడఁకె దిశల్ బెడంకెఁ బొల , పంబుగ మించుడలేక పల్పలన్
బిడుగులు రాలె నూరకయె , భేదిలె మంగళ పూర్ణకుంభముల్.

ఉ॥ మారుతి కన్నులారఁ గని , మానసమందు దలంచి యింతయు
జేరికయయ్యె నీపురము , నేగికి; నేకులమందు పుట్టి యె
వ్వారయినన్ గడించిన య , భంబొ కుభంబొ ఫలింపకేగునే ;
కారడవిం జరించినను , కర్మముకంటె బలీయముండునే ;

హనుమంతుడు రావణుని గాంచుట

చ॥ వినుతకలా విశారదుడు , విశ్రుత ధర్మ కుశాగ్రబుద్ధి పా
వని యట పై న్యసంతతులు , వాకిట గావలిగాయ క్షీరవా
ర్ధిని పెరవార్ది పైకొనిన , రీతిని తెల్లని తల్పమందు న
ల్లని జిగి నొప్పు రాక్షస ల , లాముని రావణు గాంచె నయ్యెడన్.

సీ॥ బాలసూర్యులు పూర్వ , పర్వతా గ్రస్థులౌ, రాణఁ గిరీఠముల్ , రాజిలంగ
నొడలిపై వెలలేని , తొడవులు లేయెండ, గాసి రేయిని పూర్తి , గాఁగ మ్రింగఁ
గనక కళిపుఁ జంపి , కనకాద్రి గుహలోన, నిద్రించు బహుశీర్ష , నృహరి యనఁగ
భర్మమయ స్వర్గ , వాసులౌ వేల్పుల, చడఁతులు పెక్కిండు , బాదుతీరి

తే॥ పొన్ను కాఁడల చామరాల్ , పొనఁగ వీవ, నుడియు లేగాలిచేఁ గల్పు , సుమములందు
మధుకణంబులు పడ మేను , మఱిగి సీతఁ, దలఁచి నిట్టార్చి కృశియించు , దైత్యనాదు

ఉ॥ కంతుని క్రూర బాణములు , కంతువిరోధి నగంబునెత్తు బా
హోంతర మందు గ్రుచ్చికొని , యవ్వల డుయ్యుటచేత మున్ను దీ
గ్గుతుల దంతముల్ సమర , ధారణి నాటఁగనైన యావ్రణా
క్రాంత తదంతరంబుల ని , రంతరమున్ రసి గాఱుచుండఁగన్.

చ॥ కలపపుఁ బూతపై మృదువు , గాఁ బడు చల్లని గాలి దర్పకా
నలమును భ్రష్టివోరె జత , నమ్మున ముమ్ముని రెచ్చగొట్ట మై
థిలివయి నంతరిండ్రియ గ , తి ప్రతిపత్తులు పర్జుచెట్టఁ బా
ములు విడిపోవు ప్పట్ట యనఁ , బోలిన యుల్లము వట్టి పొడుగాన్.

తే॥ ఉత్సుకత మీటి పైసయి నుల్లసిల్ల, నాడు చేసిన యుగ ర , ణంబులందు
వారి వారి త్రావఁగ మితి , మీటి కాఱు, సురల కీర్తినాఁ గోఱు , సొబగువాని.

తే॥ పూలపానుపు మాడి ని , ప్పుకలు రాల, మయిని దొబ్బలయట్లు చె , మ్మటలు గ్రమ్మఁ
దేనియలు గాఱు మాలలఁ, దివురు తేంట్లు, కలఁగ సూచ్చులు పుచ్చుచు , మలయువాని

తే॥ చక్రవరఁ దనయెడ సీతఁ , జక్కనిలిపి, తలిమమునఁ గల్లకూరికి , దవుడవాని
నెలఁతపైఁ గల వలవను , నీరుపోసి, యూరుపను నన్నెఁ బ్రాణముల్ , సూఱువాని.

తే॥ కలఁత మీటుటచే రూపు , గానరాఁగ, నవ్వు గంభీరముఱుని మ , నంబుబొంగఁ
జెలవ ముదమునఁ దనసెజ్జఁ, జేరె ననుచుఁ, జెలఁగి యుప్పి గగుర్పాటు , చెందువాని.

తే॥ బర్హిసంఘమ్ము లొక్క ప , ర్యతమునుండి, వేఱుకొండకు శ్రమ నేగు , విధముదోపఁ
బొలఁతులు బలిష్ఠజయశీల , భుజము నొత్తి, వేఱు భుజమున కేగు న , విత్తమువాని.

తే॥ కడలిపైఁ దోఁచు రవినాగఁ , గాంతులొలుకు, ముడిసరులు గ్రాల జగములు , తనియఁగారు.
హరిహరేంద్రుల చక్రకు , లాశనులను, వ్యర్థపలుచిన గురుపక్ష , మురుగువాని.

సీ॥ మాలికాదళముల , మలయు తుమ్మెదలు ది, క్కరుల మదంబుల , నెరయు తేంట్లు
చెల రేఁగి లేచి వ్ర , క్కలప్రక్కలం దాఁరి, రాజులఁబోలి మో , రముగఁబోరఁ
గలపంబు సింధూర , తిలకంబు లొంటొండఁ, గదిసి నిమయప్పత్తి , గండరింప
నాకా గజేంద్ర దం , తానో నాటితల్, విన్న వ్రంబుల వక్ష , మెనయువాని

తే॥ హస్తములఁగల భల్లముల్ , వ్యర్థములని, తలఁచి నదముల వాఱలు కా , తల్ప కిరీట
పుర్వజములచేఁ గాయలు , గాచియున్న, చరణయుగళంబు వెలయు రా , క్షనవరేణ్య.

తే॥ వామనునికంటెఁబిన్నయో , వాయునుతుఁడు, తలలు పదిచేతు లిరువది , కలయఁజూచి
తెలియునంత మనస్సున , తిక్కఁబుంచి, కనులు లోకముల్ దహింపించు , కరణ మెఱుసె.

హనుమ రావణుని చెంప నెంచుట

ఉ॥ పీని భుజాబలంబు బరు , వేయగు నైన నొసర్చునేమిఁ యి
వ్వాని యశం బదేమి ఫల , వంతమగున్ , రమురాము గేహినిన్
బునికఁ దెచ్చు కొప్పువ్రా తల , పొమ్మకముల్ వడఁదన్ని తొక్కి నే
వీని వడింపనేని తగు , వీరపు బంబగుటెట్లు స్వామికిన్ ?

ఉ॥ వేసము పైకిఁజూపి పని , వేయగ నెంచుట భృత్యధర్మమే ?
మోసముచేసి దేవిఁ గొని , పోయిన చోరుఁడు నేను గాంచియున్
దోసముమీఱ జీవితము , తోడ వసించుటె : వీనిఁ జంపి నా
రోసము దీఱ మార్తు నగ , రున్ బయి మూఁడునదెల్ల మూఁడనీ.

చ॥ అని మది నుత్సహించి కన , లారఁగఁ బండ్లను గీటి కేలు నె
ట్టన విడిలింఁచికొందు నక , టాఁ రమునాయకు నాజ్ఞలేడు నా
పని యటు దించి వేటొకటి , పట్టుట జ్ఞానుల రీతికాదు యో
చన యొనరింపఁ బెక్కు కలు , పంబుల కియ్యది మూలమే యగున్.

చ॥ ఎఱిగి విసంబు ద్రావిన గి , రీతుని పోలిన శక్తిగల్గె ధీ
పరు రెద నాత్మశక్తిఁ గని , పర్వును గాదుకొనంగనెంచి యే
ర్పణుపక పూనువారె ? బల , వంతుఁడు నేర్పరి యయ్య నాతఁడా
తెఱఁగున వేళవేచి వడి , దేఱఁ బయోధి యదంగు చాడ్చునన్.

క॥ ఆలంబుం బెదరేఁచు నీయలుక నా , యందే యడంగాఱిసి
హాఁ లంకాదిపు నొక్కవానరము మా , యం జేసె నన్నన్ జయ
శ్రీ లక్ష్మీవరు రాముకార్ముక కలా , సీమాంత విద్యత్తకే
కాళిలు మ్ముగ్ధనత గ్గాన నాకు విది క , ర్రవ్యంబు గాదెట్లులున్.

క॥ చెలెలెవ్వరు నీకవితోఁ, గలిసి నిదురసేయవారు , కారీకని మై
పొలము తపించెడి రామవు, కలికి సతీత్వదళ దీనఁ, గానఁగనయ్యెన్.

క॥ అని తలఁచి యింక నేఁ దడ, సిన ఫలితము లేదటంచుఁ, జింత నవలికిం
జని యకటాఁ యిందెందును, జనకజఁ గననైతి ననుచు, జాలిం బడియెకా.

హనుమ నీతం గానమిఁ జింతింబుట

తే॥ క్రొత్తడి మహాభిజాత నీ , క్రూర దైత్యుఁ, దొకటఁ ద్రుంచెనో భక్షింజె , నో యెఱుంగ
నేవిధమున నెఱుంగ లేని, యేను పోయి, యేమి పలుకుదు ; మడియుతే , యిందు తగవు

చ॥ కని యరుదెంచుఁ; గాదు మఱి, కాంతనై తోఁగొని తెచ్చునంచుఁ దాఁ
గను లజచేత నుంచుకొని , కాచిన రాముని మోము నేవిధం
బునఁ గననేర్తుఁ; గార్య మిటు , మూఁదెఁ గపింద్రులు చావనన్న వే
శనై మరణింప కిప్పుడిటు , లంకను వ్యర్థుడనై మరింతునే;

చ॥ గడువు దినాలు మున్నె కడ , గాంచెను జానకిఁ గాంచనైతి నే
మడిసియు నేమి ; యంగద కు , మారకుఁడాది కపింద్రపాళి న
క్కడనై నిలుండటంచు బలు , కాటులు పల్కితిఁ జేయనైతి నా
పొడుపుడివోయెఁ బూర్వమునఁ , బుణ్యమె చేయనొకో జగంబునన్ ;

తే॥ ఏడువందల యామదల్ , గోడ గలుగు, లంకలోన నేఁగాంచని , లవము లేదు
రాముదేవి మాత్రము గాంచ, నోమనైతిఁ, గడలి దాటియు దాట నీ , యడలు కడలి.

తే॥ క్రూరుడగు రావణుని గట్టి , కొట్టి నోళ్ళు, నెత్తురులు గ్రక్క గ్రుద్ది కా , నింపుమనుచు
జానకిని గాంతునా ? లేక , వానితోడ, లంకఁ జిచ్చిడి కరఁతునా , లక్కవగిది.

చ॥ సురల వలంచి భూమిజను , చూపుడి యన్నను దుష్ట వీరిచే
సురుగుడు సాహసింప రటు , చూపరు తక్కిన వారలెట్లుఁ జె
ప్పరు మయిసోల నన్నిడని , ప్రాణములన్ భరియించి యిందు దీ
విరహితుడైన యేను పృథి , వీవరనందన నెట్లు కాంతునో ;

ఉ॥ కంక కులాధినాథుడటఁ , గాంచుచునుంటిని రాముగేహినిన్
లంక నటంచుఁ బల్కె విప , లం బదియయ్యెను; లోనై దాచు నీ
లంకను వర్తిగల్గితగు , అన్ వడిగట్టెదఁ గానకున్న నే
వంకనో వాఁగునో వెదకు , వాడ మెయిన్ భరియింప నేర్తునే ;

చ॥ ధరణీజ దొంగిరించి కొని , దైత్యుడు పోవుటఁగాంచి రిమ్మహిన్
నరులు సురల్ నిజంబిది చె , నంటిగఁ జావఁగనేల ; తొల్ల నీ
పురి మొదలంబఁ ద్రవ్వె పరి , పూర్తిగ వారిధిఁ గల్గి రావణున్
గరములు మస్తకంబు లేడ , గా నుమాదెద నంత మాఁదెదన్.

చ॥ సుపు గిజరంతయే నెడము . సూకక నిండి స్వచిత్త కంజముం
దవిరిన రాముఁడోలి నిర . త పృథివీతిని రోసిసట్టి యా
పవనజాఁ డట్లు తోఁడలంచి . పైకటచూచి శరీముఖంబు లా
రవ మొనరించు నొక్క వని . రాజిలఁ గాంచి రహించెఁ గాంచఁగన్.

3. సీతా సందర్శన పటలము. (77)

—: సీత స్థితి :—

ఉ॥ చూచితి నెల్లచోటలను . చూడఁగలేదిది యిందు నెమ్మదిం
జూచినఁ జింత దీటునను . చొప్పు మనంబు వచించు నియ్యెడన్
జూచినమీఁదఁ జూడఁదగు . సూటియుఁ గర్జుమలేద యిప్పురిన్
మోచు తిృకూటముం బెరికి . మొత్తైవ నంబుధి నేను నీలైదన్.

క॥ అని రామదూత వంజక, వనిఁజేరెను సురలు విరుల , వాన కురిసి మో
దన మొందిరి; రక్కసుచే, వనిత యచట నున్న తెఱఁగు , పరికింత మిఁకన్.

తే॥ స్థూలమధ్యల రాకాసి , జోట్లు ఖడ్గ, హస్తలై జడిపింపంగ , నశ్మమందు
తోచి యెండిన మందునాఁ . దోచి సౌరు, చెడి నడుమువలె వాడి కృ , శించి యుండె.

తే॥ నెమలి చాయయుఁ గలకంత . మమరు సీత, నిద్రయని తెప్పమాయుట , నీఁగి యెండ
మలయు దీపమువలె జిగి . మాసి పులుల, మధ్యఁ దగులుకొన్న కురంగి , మాడ్కినుండె.

తే॥ పడుట యేడ్పుట వడఁకుట , యడుకుటయును
మలఁగుటయు లేచుటయు మది , కలఁగుటయును
కుంగుటయు సృక్కి సోలు టా , ర్పుటయు జోలు
టయును తక్క వేతొక్కండు , చెయిది లేదు.

తే॥ విలమునుండి వెల్వడి కాలు , వలుగఁ జాతీ, కువగిరుల దాటి నేలను , గుంటలు వడఁ
జాలుచాలుగాఁ గురియు భూ , జాతకనులు, వాన కనులంబు సార్థక , పడియె నచట.

తే॥ పృథివియందు నమంజన , ప్రేమ గలుగు, దంపతీవియోగార్తి యే , తనువుదాల్చె
ననఁగ వొప్పిన సీత న , ల్లని మొగుళ్ళు, గాటుకనుగన్నఁ గనులబ్ధి , గాఁగ నేడ్పు

చ॥ పవదముఁ జోలు హస్తపద , పద్ధతినొప్పు పయోదవర్ణ రా
మవుని దలంచుచో వెడఁద . కన్నులు రాల్చిన నీటఁదోఁగి య
వ్యవహిత ధుఃఖతాపమున , వచ్చిన యూర్పుల వేడి నెండు చ
వ్యవసిత రీతి నొప్పెఁ గమ , లాప్త కులేంద్ర కళత్ర మయ్యెడన్.

తే॥ చావ విధిదాటు తిరిదవి , జంకి వెగచి, కాంతుఁ దెచ్చెనఁ దనకుల , గరిమనైనఁ
బిల్వనై నను గమనించి . వచ్చు వచ్చు, ననుచు దిక్కులఁ గనుచుండు , కనులతోడ.

తే॥ ఓర్పుగలదియై చంద్రము, నోడిసి మ్రింగి, వెలివఱచు రాహువుంబోలి, పిడుచ గట్టి
యొక్కటైయున్న జడతోడఁ, జెక్కిలివయిఁ, జేయిచేర్చి విసుగులేని, చింతతోడ.

ఉ॥ మిక్కిలి ధూమమంటి కడు, మేవిన పొల్పుగు నొంటిపీరతో
తెక్కలువచ్చు హంసల పి, తిండి మునుంగని నన్న మేనితోఁ
జక్కెర వింటివాఁడు నుదఁ, జక్కఁగజేసిన ముద్దుబొమ్మ న
లృక్కఁగ ధూమమంటిన ర, హిం గనుపల్టెడి మేనిసొరుతో

సీత రాముని దలంచి పరిచిపించుట

చ॥ మఱియుఁ జూడఁడేమొ దళ, మస్తకుఁ ఓడకు నన్ను దెచ్చుటల్
పఱవగు నబ్ధివధ్యమున, బాసిలు లంక నెఱుంగరే మొకో?
యెఱిగియు వచ్చుటెట్లనుచు, నేడ్గడ సేయుట మానిరాకొక్క యం
చొలుచుఁ గ్రుంగి క్రుంగి యెద, నొందిన దుస్సహమైన బాదతో.

చ॥ జనకుని వంటి వక్షకుల, చంద్రుఁడు వారలు కాంచునంతలో
నెనె మరణించెనొక్కొ విజ, నస్తలి నాగతి నెవ్వరెట్లు రా
మున తెఱిగించువార, లిఁకఁ, బొందుగ నీ భవమందు రామపురో
నను గనిపెట్టుచే యరిది, నాదురవస్థితి యిట్లు జెల్లనే?

ఉ॥ దూతీతి లక్ష్మణాఖ్య నట దోసము నాక తదుక్త వింతు నీ
వేఱిడి తాఁగయంచుఁ బతి, వీధినో? నావిది యెట్టులుండునో?
దూతీన పాపకర్మ మిటు, దుర్దశకుం గొవితెచ్చె వట్టి యీ
కోరికలేల? యంచు నలఁ, గున్ నలఁగున్ మఁగుం గలంగుచున్

ఉ॥ వేళకు నెవ్వరాతఁకిఁ, బ్రీతిగ లక్ష్మణుఁ డిచ్చు కందముల్
మూలములున్ ఫలంబులును, ముందట నుంచెడువారు? విందుల
వ్వేళకు రాఁగ నెంత దుర, పిల్లనో? యంచుఁ దలంచి నేలవైఁ
గాలు కదల్చకుండిన ను, కాసి వహించు దురంత తాపమున్.

ఉ॥ పంచకులున్ దురాత్ములును, పాపులు దైత్యులు సీత నిన్నినా
ఖ్యుంచరు నాడె చంపి తిని, యుందురు కర్మ మిఁకేది? కానరా
దంచు మదాళ వీడెనొకొ? స్వాన్వయ భక్తమయైన యోర్పుఁ దా
నంచిత మంచుఁ బూనెనొ? క, టా! యిఁక నేమని యంచు దైవమా?

ఉ॥ కన్న తల్లులు తమ్ములు, క్రమ్మటిల్లి, వచ్చి తోడ్కొనిపోయిరో? ప్రతిన గడుపు
కడవకుండఁగ నగరి కే, గుడు నిజంబు, వనమునంద యుండు ననుచు, వనటినొందు.

ఉ॥ వీరులు మున్ను పోరునకు, వీఁకను వచ్చినరీతిఁ బిమ్ముటన్
దారుటచేత నందు బెడి, దంబగు సంగరమే ఘటించెనో?

యేరహి నెందు నొకటరు . నెంత తపించుచునుండు వారో? యిం
దారటవొందు నాయెడద . వ్యాధికి మందెడి? యంచుఁ జంతిలున్.

తే॥ నీకు లేదు రాజ్యము తమ్ము . ఏకె యటంచుఁ, గైక వల్కు ముమ్ముడుఁగు మొ . గంబు వెందు
పురుషసంహాని యెప్పటి . పొలుపు దలచి దలచి మదిలోన మిక్కిలు . తావమొందు.

తే॥ అవని పూర్తిగ నేలుమా . యన్నయపుడు . సడపులకునేగుమాయని . యన్న యపుడుఁ
జిత్రమున వికసించిన . చెందొవవలె . వెలయు నెమ్మొగంబును మది . దలచి తలరు.

తే॥ తాకియెత్తుటయే యొక . తడవుగాఁగ . స్వర్నదీ జటాధరుఁడు హ . స్తమున వంచు
మేటి మేర్వంశముగు విల్లు . మిడిసి రెండు . తుండ్లు గాఁజేయు భుజముల . దొడ్దదలచు.

తే॥ విబుధవైరులు పదునాల్గు . వేలమంది . కవియ మూఁడుగడెలలోన . గలను ముగియ
రెండుకొనలును వంగు కో . దండ గరిమ . తొగడి పొగడి దూపిల్లును . వగలఁబొగలు.

తే॥ లోఁతునీట మందాకిని . లోనఁ గలము . సడపు గోల యా గుహావకు . నాయనుజుఁడు
నీకు ననుజుఁ డీ జానకి . నీకు వదిన . యని వచించిన స్నేహకా . ర్యంబుఁ దలచు.

తే॥ తండ్రి ప్రేమతోఁ దన్నిచ్చు . తరుణమందు . తండ్రి చేనున్న తన కేల . తండు గొనుట
దర్శవలెఁ బవిత్రంచైన . దక్షిణ పద . మెత్తియుంచుట దలబోయు . జిత్రమందు.

తే॥ విరులనరులు తాల్చుఁగఁదగు . శిరమునందు . రత్నమకుటంబు గొనక వి . రాగియగుచు
జడలు దాల్చు తమ్ముని గని . జాలినొంది . పరితపించుట దలచి తా . జరికపించు.

తే॥ రాజ్యసంపద నీఁగి య . రణ్యములకు . దరలు నాడు యాచించిన . ధరణిసురున
కాలమందల నొసఁగి పే . రాసమేర . లేమిగని సుస్థితంచైన . మోముఁ దలచు.

తే॥ సరవరుల గండ్రగొడ్డట . నిరువదొక్క . తడవ తిరిగి వదించి ర . క్తమునఁ దండ్రి
తర్పణముసేయు భార్గవు . ధనువుతోడ . దపము బలమును గొను పేర్మి . దలచి తలరు.

తే॥ కాకమగు జయంతున కొక . కన్ను వోవ . నలుగు నేయుట గాక కా . కులకు నెల్ల
నొంటికన్నొ నరించిన . యుగ్ర జయము . శిరమునందాల్చి మించిన . చింత సేయు.

తే॥ దుష్టఁదగు విరాధుని పెను . దోసములను . త్రోచి ఘోరశాపమ్మును . పాచినట్టి
ప్రాణనాథుని శ్రీరామ . భద్రు భద్ర . గుణములఁ దలంచి యారీతి . గుములుచుండ.

రాక్షసస్త్రీలు నిద్రింప సీత త్రిజటతో నిర్వేదము దెలుపుట

తే॥ శీలవతి ప్రియవాక్య సం . స్మృతియుఁ గలుగు . త్రిజట తక్కఁ దక్కిన దుష్ట . దితిజకాంత
లర్థ రాత్రంబుగా నిద్ర . యనెడి చొక్క . నీరు ద్రావి మత్తిలిరి . నేలఁ బడిరి.

తే॥ అంతఁ దల్లికంఠెను ద్రియు . రాలిఁ ద్రిజట . గాంచి నీవు పవిత్ర గు . జాంచితవును
చెలివిఁ గావునఁ జెప్పంగ . దలఁతు నీకు . వినుచునుచు నిట్లువలికె నా . విమల చరిక.

తే॥ చెలియ! నాకును మేలొందు , గలుగునేమి? నాదు పాపంబు లింకను , మోడుచున్నె ,
కనులు బొమలు మున్నగు నంగ , కమ్ము లెడమ, స్రక్క నదరె ఈసం జేది , వచ్చునాకు ;

క॥ ప్రేమమయుడు కొళిముని, తో మిథిలకు వచ్చునాడు , తోడ్తో నేయే
నేమమున నెవ్వె యదరెనొ, యామాడ్కిని నేడుగూడ , నదరెడి గంతే;

క॥ తెలుపగ మఱచితి నిదియును, చెలి వినుమా ధర్మమూర్తి , జీతనాథుం
డిలఁ దమ్ముఁ దొంపవిడిచి వ, నుల కరిగిననాడు, వలను , నొసలే యదరెన్

తే॥ గరళనిభుడు దళాన్యుండు , కైతవమున, వనమునందు నాకగపడు దినమునందు
వలకెడనె యదరెను వాని , ఫలము దెలిసె, నిప్పు దెడమవై పదరెడి , నేమి కలవా ;

త్రిజట సీత కూటట గటపుట

క॥ అనుడుఁ ద్రిజట యిట్లు నొడ, విన శకునము నీకు మేలె , వెలయించును నా
భుని చేరఁగలవు నిక్కము, వినుమా యని ప్రియముమీఱ , వినిచెఁ మఱియున్.

తే॥ పసిమి నీమేనువాంద జీ , వంబులిందఁ, బొన్నువన్నియ భ్రమర మిం , పునను వచ్చి
యించురంగుల తేనియ , నిందుపాట, నీడు చెవినుఁదబిఁయెఁ గాం , చితివె మగువ;

తే॥ కాన దీని యొచింప నీ , కాంతుఁ డంపు, దూతవచ్చుట నిక్కంబు , దుర్జనులకుఁ
జెడుగు తొడరుట తప్పదు , పుడమితనయ! మఱియు విను మొక్క కలగంటి , మంచిదర్శి-

తే॥ కలఁతచే నిద్రలేమిని , కలలురావు, నీకు; నేనొక కలగంటి , నీరజాక్షి!
దుస్వప్నభావమౌ నీపురిఁ, దోచు కలలు, నిక్కలలు వినుమని పరై - , నిక్కువముగ.

తే॥ రావణుడుతలలను నూనె , రాచికానుచు, రానభిషాచములు లాగు , రథమమీద
రక్తమాల్యాంబరములు గా , త్రమున వెలుగ, జరిగె దక్షిణదిశకు ని , శ్చయముగాఁగ.

క॥ తనయలు బంధులు తక్కిన, యనుచరులను దైత్యవెంట , నరిగిరి మరలం
గనలేదు తిరిగివచ్చుట, జనకసుతా! భయము విడుము , ఒరగుట వింటే.

అ॥ అమిత శౌర్యవంతుఁ, డగు రావణుడు పేల్చు హోమకుండవహ్నా , లొకట నాతె
రత్న దీప వితతి , రాజిల్లు ప్రామేద, పిడుగు పడఁటకతన , ప్రీతి కూరె.

అ॥ పిడులు మదముగార్చె , భేరి వాయించకే, పిడుగు పగిది మ్రోగె , నుడువు యరలె
మెఱుపుతోడి మొగులు , వింటను లేకయే, పిడుగు లవనిఁబడియె , దెడిదముగను

తే॥ ఇరులు తొలఁగ నడ్దమరేయి , యనుని బింబ, మర్తభాగంబు కాలిన , యట్లుదోచె
బలియురగు వీరులు ధరించు , ప్రసవమాలి, కలును మాంసంపుఁ గంపును , వెలుఁదిరిచె

తే॥ మఱియు లంకయుఁ గోటలు , నెరిసె దిశలు, తెలియగంధర్వ నగరంబు , పొలిసెనిండ్లు
విజిగె మంగళ కుంభముల్ , తఱిగెఁ గలిమి, మ్రింగెఁ జీతట్లు దివియలఁ , గ్రుంగెఁదెరివి

క॥ తోరణములు తుండెవదె, వారణములు పండ్లురాల , వసుధం గెడసెన్
వీరణములు వీరెఁ గలి, ప్రేరణమున. గలశజలము , విరిసెను కలై.

తే॥ కలువతేనిఁజీర్చికొనిరి , కల్లును వెలలె, పూయక క్షముల్ గురిసెను , మొగులుగములు
అని గదాది సాధనముల . నోయ్యె లాడ, నముల భేదిలఁ బోరె హె , రముగఁ దామె.

తే॥ ఐదువల సూత్రములు నరు , లంటకుండ , దమకుఁ దామె తెగుదుఁ బయో , ధర తటముల
చొరలె నిట్లప్పు డేర్పడు , దుర్నిమిత్త , ములు మహామృతములు మఱి , కలపు వినుము

తే॥ రాజు పట్లపుదేవి కి , రోజు పాళ , మెడలివడి కీలంటిన , వదిని కమరె
జేటు నిర్మలమంచు నేఁజెప్పినట్టి , చారణము లివి వింటివే ? నీరజాక్షి :

శ్రీజట తన స్వప్నమును సీతకుఁ దెలుపుట

తే॥ నేఁడు గాంచితి నొకకల , వియతి వినుము , జంటవీడని బహుబలి , వృంబులై న
సింగముల జత యనువమ , విభిషిఁది , వ్యాఘ్రయాధంబుతోఁ గూడి , శీఘ్రగతిని.

తే॥ అలవిలేనట్టి పెను , మదా , వశముయందు , వనము వేష్టించి నిలిచి పి , దనముచేసి
పీనుపెంటలు చేసె న , వ్యేక నందు , గల మయూర మెగిరిపోయె , గటకమునకు.

చ॥ వినుత సుభాషిణీ : వినుము , వేయి దివెల్ వెలిగించినట్టి న
స్మిల్ దివియన్ గరంబున న , మర్చి యొకానొక సుందరాంగి రా
ననగరునుండి వెల్వడుచు , జక్క విభీషణుఁ మేడఁజేరె నే
మనఁగల దింతయున్ బహు శు , భావశి నీకగునంచుఁ జాఁచెడిన్ .

తే॥ అమృహాత్ము రాలట్లు హ , ర్మ్యమునఁ జొచ్చు , నపుడెనను నిద్ర లేపితి , వంతు గనదు
కలయనంగ జానకీయును , కరముమోడ్చి , కొఱతయును గాన నిద్రింపు , కోమలి! యనె ,

హనుమ సీతను గానవచ్చుట

తే॥ అట్టియెడ శ్రీరము వ్రతు , దంపినట్టి , కోడెఁబోలిన మారుతి , కుసుమ వనముఁ
జూచు చరుదెంచు నాతఁడ , చోటఁజేరి , దారణీజాత యున్నట్టి , తీరుగనియె

తే॥ దనుజకాంత లప్పుడు మేలు , కనుచు నమ్మి : తప్పిలేని యానిద్ర బా , ధించె నునను
ననుచు కూలదండాసి కుం , తాదులై న , కైదువుల దాల్చి గములయి , కదిసినారు.

పీ॥ కడుపున నోకులు , గలవారు నొనలిపై , గన్నులు గలవారు , కళకుమాపు
గలవారు పండ్లనం , దులఁ బిశాచములు నే , నికలు చొంగంటులు , నిద్రసేయఁ
దగు బిలంబులఁబోలు , తలనోళ్లు గలవారు , పదిచేతు లొకతల , పరఁగువారు
తల లిరువది హస్త , ములు రెండు గలవారు , వికృత వేషిణులును , భీకరాంగ
లద్రులంబోలు చనులు వ్రే , లాదువారు , కూల ఖడ్గ చక్రాంకుశ , చ్యురిక లొప్ప
విసమె రూపుగాఁ గొనియున్న , విధమువారు , భర్గుడును బెగ్గడిలఁదగు , బలమువారు.

తే॥ తురగ గజ సింహ భల్లుక , శరభ ఖడ్గ , మహిష శార్దూ , కురక గో , మాయ కిటి వి
శాచ ముఖములవారు పృ , వృమున నోరు , గలుగువారు పొగనోరు , గలుగువారు.

తే॥ దెందమున కందకుండు క, దిందిబలము, నరసి లెక్కిడరాని దృ, శ్యములు గలిగి
యింతులయ్యెను మగఁటిమి, నెనయవారు, తటుకునన్వచ్చి మైథిలి, దఱిసినారు.

తే॥ అపుడు రామునినతి పల్కు, లడఁచి వారి, భీకరాస్యంబులం గని, విహ్వలించె
రాముదూత యున్నత కుజా, గ్రంబు సేరి, వారి కలకల మాలించి, పటపెఁ గనుల.

క॥ రాకాసులు పలువురు హే, రాకారలు సాయుధులు మ, హా రభసమునన్
నూకికొని గుంపుగొను వా, రేకారణమో యనుచుఁ బ, రీక్షించెఁ దగన్.

హనుమ సీతను గాంచి యుత్సాహవంతుఁ డగుట

ఉ॥ కారు మొగుళ్ళఁబోలు మన, కాయుని యచ్యుతు పేరురంబునన్
జేరి మదీయభక్తకిని, సేవధియై జగదేకమాతయై
శ్రీరమయైన జానకిని, చిత్తము రంజిలఁ గాంచె రాక్షస
నీరదముం బెకల్పికొని, నిక్కిన మైథిలియన్ శతప్రాదన్.

ఉ॥ తాఁకఁగరాని రక్కసులు, తార్కొని కావలికాయ నూష్యమున్
దాకిన వాడు పూలత వి, ధంబగు నీమె సముద్రమంతరై
యాకులమండు కన్నుల బ, యల్పడి నిండు తటాక మధ్యమం
దాక వహించు హంసిక్రియ, నందుట మత్త్రభుదేవియే యగున్.

ఉ॥ దమ్మము కూలలేదు వడిఁ, దాఱి నశింపను నేను రోసి యి
య్యిమ్ముల దేవిఁగాంచితి వ, హించితి గీర్తిముదంబు సర్వమున్
గ్రమ్మట నంచు వేడగ్గయను, కల్లు భజించి మదించి యాడి మో
దమ్మునఁ బాడి గంతులిడి, దాఁచెను కొమ్ముల నీవలావలన్

తే॥ లలి ననింద్యములగు రూప, లక్షణములు, రాముఁడు వచించినట్టులి, రామ కమరె
నొరఁ మాయావియైన ద, శాననుండు, రాము జీవముల్ దాఁచిన, రాణ యిదియొ ?

తే॥ మూఁడుజగముల ధర్మంబు, మూలముట్టఁ, దొలఁచుపాపి రామపు జీవ, ములనుదీయ
నెంచి చేసిన దుష్కృతి, యిద్ది నిక్క, మీమెలక్షియే రాముఁడు, పేండ్రుఁడె యగు

చ॥ మనటు వహించు రత్నము క్ర, మమ్మున నున్నది సూర్యకాంతులం
బనఁచెడు చంద్రుఁబోలినది, మాసిన వేణియె దాల్చియున్న దీ
కుసుమ సుగంధి గౌరవము, కోర్కియుఁ దత్కృతి రక్షణంబునం
దొనఁగొక యంతరేదు; భువి, దోరపు ధర్మము నాశమొందునే;

ఉ॥ శ్రీ రమువర్యు దొడ్దవగు, చేతులన్ ? పొగడంగఁదగ్గ యీ
వారిజగంధి సద్గుణ వి, పాకమున్ ? ప్రభుయోగ్యనద్గుణో
దారు విదేహరాజు కుల, ధన్యతన్ ? మఱిదేనిన్ ? మనం
బార నుతించువాడ ? వివి, యన్నియు రూపయి యొప్పె నీమెయై.

చ॥ అసురులు నొక్క రాచలము , సందరు జాసులు పాపయుద్ధులై
యమరకు ధర్మమున్ జగము , నందు సజుడచు మా ప్రభుండు లో
రమున నొసర్పదగ్గ యోర , బాఠ్యముగల్గినె? యన్నియున్ భువిన్
సమకుటు సీరగల్గి మఱి , నాదగు నేపయు దన్యమేరదా ?

తే॥ దీటులేని యీదేని న , తీర్వడించు, రంత చెదరిన శ్రీరాము , నలుక యనెడు
కడలి పొంగి బిల్వాలంబు , గానొనర్చు, ననుచు జడిసిలి నిక లోక , మమరుకాంతి

చ॥ ఇలువడి యొంది శీఘ్రము , హేడ్యతఁ బొంది మనోదృఢత్వముం
గలుగు తపఁబు పేరిమి న , రంబుగ నన్నతి నేయశక్యమే?
యలపున నగ్నినిల్చి విష , యంబుల గెల్చి జలాదు లూర్చియున్
జలుపు తపస్సులేని కుల , సాధ్యుల ముందట నిల్చు వారలే?

చ॥ ఇలవయి నీకుభాంగి జని , యిండుటచేఁ దపమూనిపొందు న
కులం జనంబు శ్రీబొడుపు , తోరపు ధన్యత గాంచినదై చె
ల్వల దనమైన జ్ఞయుఁ ద , పం బొనరించి పవిత్రమయ్యె నీ
లలి నిట నీమె సత్తప మె , లర్చుట రాముఁడు నోవఁ బారయన్.

తే॥ రాక్షసులు నీలిమాలిన , రాజసాత్మ, లీమె యొకరయే సాధ్య మ , తేరు లేరు
శ్రీత్వమును తపం బేకాకి , నీత్వ మిదియ; చెలువలకె దన్యఫలమెల్లఁ , జెందుఁగాక;

ఉ॥ ధర్మమె కాదుదన్నదో? య , ధార్మికుడైన దశాస్యుచేయుదు
ష్కర్మమె కాదుచున్నదియో? , కాక మహత్త్వ సతీత్వమే తగన్
శక్త్య మొనఁగునో? అరుదు. శక్యమె యీగతి నోర్వ నేరికిన్?
నిర్మల నీతి నీసీతి గ , జేంపగ? సాధ్యమె నన్నుబోఁటికిన్?

ఉ॥ నెట్లన దైత్యసంపద గ , జేంపగ? నిర్జర సేవితంబి యో
నట్టిది; వారి దుష్కృతము , లందమ? యిట్టివి! యందు మానముం
దొట్టి పసిండుటన్నఁ గడు , దుర్బర; మిట్టుల నున్న యీమె కీ
పట్టు నేది కష్టమగు? బాసము పుణ్యమునే జయించునే?

తే॥ ఇట్లు పలుపలు విధముల , నెంచి వృత్త, మధ్యమున గుబురగు చోట , మఱుగునుండి
హనుమ కాంచుచు నుండిన , యంత నటకు, దానవేంద్రుండు వచ్చుట , గాన నయ్యె.

4. నిందనపటలము. (82)

పీ॥ కూటయుతోన్నత , కుర్రరంబు లొకకొన్ని, చెలువార నొకచోట , జేరెననఁగ
వజ్రాల కుండలా , వళి చలించుచు నుండు, వింకతి భుజములు , విరిసి వెలుఁగ
సాగరోదయ బాను , చందాసోనొక్కొక్క, మకుటంబు లేయెండ , మలసికాయ
గంధ మాల్యాధిక , కప్రఃమముం ఘుమల్, దిక్కరేంద్రంబు , ముక్కునింప

తే॥ ఖడ్గ మూర్ఖశి మోచి ప . శిమున రాగ, నడవముం గొని మేనక , యందియాయ,
బాదుకలు తిలోత్తమ చేత , బట్టి తేగ, జుట్టి క్రేపల రంభాది , సుదతు లరుగ

పీ॥ ఒడకులు వెలిజిమ్ము , తొడవుల కాంతులు , చీకట్ల గుంపుల , జేర్చిమ్రుంగ
నూపురములు కింకి , బులు మేఖలలు పెక్కు , పక్షిల కలకల , ధ్వనుల నెనయ
తావి నూనియ కర , పీవియల్ ధరియించి , వడి నసంభ్యాకల , వనిత లరుగ
విఘ్నంబు గలుగఁ గో , పించి నిద్రను మానె, నాకోపమెంత ద , వ్యర్థగునొక్క

తే॥ ధరణిజాతి వనము దాఁక , జరుగునా , మఱి, యెవరి మీదికినేగునో , యేమిగతియొ
యనుచు ననిమేషనయనము , లమరరులు, చూసికొని చూచుచుండఁగ , మదము తోడ

పీ॥ నీల భూధర గళ , నిర్విర్రంబునుపోరి, పటోత్తరీయంబు , పరిధవిల్ల
జలధిపై బాలభా , స్కరకాంతి వరవిన, రహి హరరుచులు గా , స్రమున వెలయ
కారుమబ్బులను వి , దారించు కొనివచ్చు, నెఱిమించునాఁగ జ , నిర్నరము వెలుగ
హీరమాణిక్యకే , యూర రోసులు గ్రహ, తారకొఘంబుల , దాకి పోర

తే॥ భర్మనూపురరుచులు భూ , భాగమందు, పరవి పణిహారులట్లు ముం , దరుగుచుండ
బంధు మందహాస జ్యోతన్ని , పరిధి గట్టి, రాత్రులందును ముఖపద్మ , రాజివీరియ.

పీ॥ ఒడలి వన్నెకు వేణు , వడి దాలు మీఱి మ, ధ్వమున నొప్పారు పీ , రాంబరంబు
నల్లని పెనుగొండ , నరుమఁబడిన ప్రొద్దు, పొడవు నీరెండ నా నడరుచుండ
వేర్చికులందలి మించు , తోలు నుంగరముల, మణులవెల్గులు పూచు , వనమునెనయ
కల్పాంతమున నిల్చు , కనకాద్రిపైఁ బొల్చు, గ్రహముల హార తా , రములు పోల

తే॥ మ స్తకముల శీరకములు , మలసి యువయ, గిరిని పన్నిదళినుల ని , చ్చలు తొలంగ
బదురు భానులొక్కటఁబోవు , పగిదివెలుగ, రావణుడువచ్చెలోక వి , ద్రావణుడు.

పీ॥ కోటలు విఱిగి కే , కల పాదములఁబోతె , జందంబు చెసిన ది , క్నాచుజములు
భువన భీకరుఁడయి , పొలిచిన కనక క, శివుని వరంబుల , చేవ చెజుచు
నిశిత దంష్ట్రాభీల , స్వహారి పాదాంకముల్, తడవిన గజముల , వడినెడెగడ
జిక్కినుల్ నిద్దుర , నమసిన రంభాది, గణికలును భుజంగ , కన్యకలును

తే॥ సిద్ధ విద్యాధరాసుర , స్త్రీలు వాలు, గంట్లు కువలయ నేరలు , కంజములులు
కుంకుమాంకితోరస్కలు , కోమలాంగు, లద్రిజుట్టిన నెఱుకుల , యట్లు మలయ.

పీ॥ సుషిర వాద్యంబుల , సుస్వరంబుల తోడఁ , బొరలిక లేక సొం , పుగ లయించు
చామల గాత్రముల్ , శ్రావ్యంబు గాఁగఁ గి, స్వర గీతములు తాక , నావములును
రుల్లరుల్ మద్దెల్ , పౌరుగా వినిపింపఁ , బాములు సమృతంబు , యలుచుపలువ
శృంగుకకములందు , హేమ రత్న విభూష, లందాల్చు హరిణుల , చందమందు

తే॥ హరిసుమధ్యలు చామర , లాలవట్ట, ములను దాదిది జీమూత , ములనుగాంచి
ప్రీతి నటియించు నట్టువ , పిట్టల వలెఁ , దళుకు బెళుకులఁ జూపుచు , దరలిరాఁగ.

ఉ॥ వీణలు మీటి వైడికులు , పీనుల విందొసరింపఁ బొందుగా
గాణలు శ్రావ్యరీతిఁ గల , కంఠములం బలెఁ దాడఁగా నుప
ర్వాణులు మర్తకాదిక ర , పమ్ములఁ గొల్పుఁగ లేపకా పిద
వణులు శాస్త్రసమ్మతిని , దాపములం బ్రదికించి సర్తిలన్.

ఉ॥ కాలిన పుంటిలో గొరక , కట్టియ చొన్నిన మాడ్కి దర్పకుం
దోలిని తమ్మిగుమ్మితిర , నొమ్మక తొమ్మనఁ గ్రుమ్మ గొమ్మదీ
జాలము వేడిసేయ మన , చందనశైల సమీరణుండు దుం
దాల మరందమున్ గరఁచు , తామ్ర కణంబుల పోల్కి రాల్పగన్.

ఉ॥ తంతువుఁబోలు మధ్యములు , తిప్పి భేదిలునంచుఁ దోవఁగా
గంతులువైచి పైకులుకు , గల్పి చనుంగవ పైడి గిండ్లు నాఁ
జించిన సేయఁగప్పి చెవి , జేరిన కన్నులుగల్గి త్రీల శ్రీ
మంతములొ కటాక్షములు , మాటికి తొమ్మన బాహులం బడన్.

పీ॥ కల్పకంబులు నిదుల్ , గంధ మాల్యాంబర , భూషణావళిఁగొని , మొనసిరాగ
కలకాల్చి పీచికల్ , కాటుక కొండపై , మలసిన వనఁగఁ జా , మరలు దెరయ
కందుగానవి నిండు , చందురుఁ దోలిన , దవకాత పత్త్రము , ద్వత్తిని వెలయ
నదుగు లిదెడు వేఱ , గడలి చుట్టిన త్రికూ , టస్తమో లంక గుం , ట వడి యందు

తే॥ వీచికలు పాటిడిక్కుల , విరిసి పరవ , భుజగ రాజును భారంబు , మోపలేక
మెదను క్రంచఁగ వారిధి , మేఖలయును , వెన్ను నెలుకున వితిగి నో , రివ్విడిచి యజవ.

ఉ॥ కాటక కంటె నిమ్మడుఁగు , దార్ద్యముతోఁ గుధరంబునే నిరా
ఘాటముగా వహింపఁదగి , గాజులు పూనిన కాంతరెట్టి జం
జాటము లేనివారు మన , చక్రగదాసి శరాన సర్వలా
భేటక కుంతకూలములు , కేల ధరించి బిరాన వెంటరాఁ.

చ॥ విరియు చివుళ్ళ పూవులును , వేళ్ళను మొగ్గలు కాడ లాకులున్
హరువుగ నెల్ల యంగములు , హైమములై విలసిల్లు వృక్ష సం
భరిత వసంబు మాఁచునహ , శ్వాసము పుచ్చుచు సీతయున్న చో
టరసియు దోపు వోవు మణి , నారయు పన్నగమట్లు రోయుచున్.

ఉ॥ వచ్చెడు రైత్యరాజుఁగని , వాయుకుమారుఁడు చింత సేసి నేఁ
డిచ్చుట వీనివంచనయు , విచ్చయుఁ జేష్టితముల్ బయల్పడున్
జెచ్చెర మీఁదఁ జేయఁదగు , చెయ్యియు నేర్పడు నంచు రాచు నా
మోచ్చరణంబు తోడనట , నుండు ననోకహమందు దాఁకొనెఁ.

ఉ॥ అనురమ్మగాజీలంత నెడ , యం జన నమ్మలలోప దీపమై
యెనఁగిన రాముడేగి , యిక్కకు విర్రవైరి చేరె వ

వ్వసుమతిపుత్రి దెగ్గడిలి, వన్నెల చాటలు చేవ కిన్నడి
మన మెనలారు వేగిగని, మ్రాలుమెకంబు విరాన బెగ్గెనె.

పదకి జీవముల్ చలియించు, వనజనయన, మోహమునఁ గ్రుంగి తపియించు, మూర్ఖుడై త్తు
ననుమ యొక సాక్షిగాఁ దన, కనులఁగాంచి, చిత్త మొక్కనిల్పడలేక, తత్తఱించె,

ఉ॥ దేవికి భద్రముల్ సకల, దేవత లిత్తురుగాత; వేదముల్
తావలమొంది వర్ధితః; ధర్మము నిశ్చల మందుఁగాత; శ్రే
యోవిభవంబు రామునకు, నొందుతమంచనె నా దినేంద్ర దో
షాపర నిత్యకీర్తి నువి, చార గుణం డనుమంతుఁ డత్తజిన్.

రావణుఁడు సీతను బలిమాలట

విసము నమృతంబుగఁ దలంచి, వేడువాఁడు, పంక్తికంతుఁడు దాసియో, పద్యగంధిఁ
కోకిలా; యెప్పు నాయెడ, గొప్పకరుణ, యమరుతువో వచింపుమ యని, యణఁగివలితె
పురవిరోధినన్నిధి నేని, పరువుక్రంచి, యిండు కేని తగ్గని డిట్ట, యెడఁద తలఁపు
బిరియమును తన్ను మిక్కిలి, జడను పఱుప, జంకిజంకి యిట్లనియె నా, జవ్వనికడ.

ఆకర్ణాయతలోచన, వే కడదనె నిన్నినాళ్లు, వెడలునో మఱియున్.
సీ కరుణ యిట్లులున్నది, నాకడ నికఁ గెడయు పిదప, నన్నెన నెదవే;

వనితాతిలకమ; జగముల, మునుకొని వహియించు నాయ, మోహ శ్రీపా
లనమున నీకై కలిగిన, మనసిజా పోరొందు దక్క, మఱి కొఱ గంచే.

॥ హేమ పల్లవమా; కీర్తి, యెనఁగు కలిమి, కోరక యుపేక్షచేసితి, ఘోరవసుల
సీ మగండు చావకెడరు, నీగి యేగి, పడయునది యల్పమనుజ నం, పడయెకాదె;

॥ పెరిమతోఁ దపస్సులు శాస్త్ర, విదులుపొందు, ఫలమునిండుక నీమది, దెలియనయ్యు
దేని నాయాజ్ఞ శిరసావ, హించు సురలఁ, జేరి వసియించుచేకదా, చిగురుఁబోడి.

॥ వస్తువులలోన మేలుగా, వఱలు బిడ్డఁ, గోకిలరవంబు వీణను, గోరువంక
నడఁచు మృదుభాషణి; నీకు, వెడఁగు బ్రహ్మ, కరుణనడుముతో నృప్తింప, మఱచెనెమో;

చ॥ పరువము నాయువు మరలి, పచ్చుట భిన్నఘటంబు సీరముల్
మరలి ఘటంబు వింతునను, మాటకు దీటగు; గానఁగాచు చం
దిరిక వితంబునన్ వయసు, తేరకుఁబోయిన సౌఖ్యమందు తె
క్కరజిని; డాఖమందె యిటు, కంది కృశింతువె యొవికేసి;

॥ రుణిణ; బలిమాల నీమది, కరఁగదేని, నిక్కువముగ నాజీవముల్, నిల్వ
సినహాజ శీల సౌందర్య, వియతికిఁ దగు, సుందరుం దెవ్వఁడున్నాఁడు ఘోష మబల;

తే॥ కలికితనము సందంబుఁ బ్ర • గల్పగుణము, మొదలుగాఁ గలవన్నియుఁ • గుదిరియుండి
నెనరు నీవి దాక్షిణ్యంబు • జననరులము, నందు సఖియింబు కారణ • మరయరాదు.

చ॥ పలుకు కుంబుఁ నీవిధుని • పట్టి పధించిన యప్పు దార్తిమైఁ
బిలిచిన వానిరూపిని • బిమ్మడితో విడుఁ జూచు కోరికన్
దలఁపున నుంచితే? • లిచి • దానమునెయఁ గుంబు గోత్రముం
బలుకును. యన్న యట్లనుట • భావ్యమె యారయ నిన్ను బోఁటికిఁ.

తే॥ నీవలన నాడు టిండుల • పోవునేని, నానడు స్త సంపదంబై • నా మొందు
పచ్చివర్ధిల్ల ననుకీర్తి • వదలి చెబిదె, ననెడి యనవాడు నొందెదే • యబ్జవదనః

తే॥ వేదపులు వేల్పు పదఁతులు • కేలుమొక్కి, నీ దాల్చిముల్ భజియింప • నేపుమీఱు
త్రిభువన ప్రాజ్యరాజ్య ను • శ్రీ లభింపఁ, గాలఁద్రోచెడు నీవంటి • బేల గలదె;

తే॥ అపయశమునకు వెలువని • యసురవిభుఁడు, నరం జగతీజనముల నా • జనులుఁగాఁగఁ
జేకొనిన నాడునేప నం • గీరరింపు, మనుమఁ గేల్కొక్కి చాఁగిలి • యవనిఁబడియె.

చ॥ అనలమునందు వ్రాఁగిన శ • రాహతిఁబోలు కటూక్తు లేగు ముం
డునె చెవిమాఁడె దెందమును • తోడనె మార్పదెఁ గన్ను దోయి న
ల్లను వెలిగ్రక్కె జీవముల • లక్ష్య మొనర్పక మానినీ గుణం
బును తలమీఱు కక్కనపుఁ • పోటగు మాటల నీత యిట్లనెన్.

నీర రావణుని కటూక్తులాడుట

మ॥ ట్టులమాఁ మిదురె నీకటూక్తులు జల • త్రీ రెన్నదే నోర్పుమై
గుణమాఁ సాద్విరింపంబు రించె మృదువుల్ • కొండల్ యథార్థంబు; దు
ర్గుణముల్ కీరితిఁ దెప్పనే? చదువుచేఁ • గొన్నట్టి తెల్వింకయే?
క్షతసౌఖ్యంబునకై యశోగరిమ గం • గం గల్పుఁగా నెఱువే?

మ॥ ములుచాఁ మేరుపుఁ దొల్పఁగా గగనమున్ • భూమిన్ విదారంపఁగాఁ
జలమారన్ బడునాల్గు లోకముల వం • చాఱిచి కూల్పంగ న
జ్జలకాతాస్త కులేకు దాణములు పె • ల్పంజాలు టూహించియున్
లం లొక్కుమట్టిఁ ద్రుంగఁజూచికొనెదే • దర్పద్ధతిన్ బాలిశా;

మ॥ అతి భీతింగద నాడు నీవు బలుమా • యన్ జిక నంపించి నా
పతి లేనప్పుడు మాయవేషివయి బ • ల్పెచ్చెంబుతో దాఁగి వ
చ్చితి జీవింపఁ దలంచితేని విదుమా • శ్రీరామనంద్రుండు దృ
గ్గుండై నిల్వినఁ దేజి చూడఁగలవే • కష్టాత్మః నీ చక్షివుల్.

ఉ॥ నాడు ఖగేంద్రు చేతనె మ • నంబగు మూర్ఛగడించినాఁడ వీ
నాడు మహాధనుర్ధరుఁ డ • నల్ప పరాక్రమ లీలం దగం

బోడిమిఁజూప నీదు కర , మూర్తము లొంచగఁ గట్టు చిత్ర చి
కోగ్రదక లక్ష్మపాశులె య , గున్ నిజ మన్య విధంబుఁ బోలునే ;

ఉ॥ పందవు నాఁదె యోడితివి , పక్షికులేంద్రున కాల రుద్రుచే
నందిన చంద్రహాసమున , నాతనిఁ జంపితి కాక యున్నచో
మ్రందవో; జీవితంబును వ , రంబులు కాలని చేతకే చుమీ
కొందెడు రామబాణముల , కున్ గుఱిగాక మనంగఁ గూడనా;

తే॥ వరబలము నహాయ బలంబు , వరబలంబు, నలువవార్తలు రాముఁడు , నరిగూర్పు
వఱకెకాని యావల ఫలిం , పంగఁ గలవో; భానునెదుటఁ జీకట్లును , ప్రబలునేమి;

శా॥ కైలాసంబుఁ గదల్చునాఁడు మృదువ , త్కంజంబుచే నీ మిడిన్
ప్రీలం జేసిన శకరుండు షరముల్ , వేకాల్పు నారాదమున్
లీలం గూర్చిన మేరు కార్ముకము వ్రీ , లెన్ రాఘవస్వామికిన్
గేలం బట్టగ నీల్య కప్పటి ధ్వనిన్ , గించిజ్ఞః యాలింపవో;

శా॥ తారాద్రిం బెకలించి దిగ్గజములన్ , దాటించి జంకించు నా
కౌరా; యెవ్వరు సాటివారని వ్య , ర్థాలాపముల్ సేయు నీ
వా రామానుజుఁడుండు వేళ నట డా , యం గొంకి డాకొంటి వి
స్సీ; రామాచరణంబులం బడెదవో , సిగ్గింత లేకియ్యెదన్.

ఉ॥ నీవు కలంగి దాఁగి మన , నెక్కొను చోటిది యంచెఱింగి మ
జ్జీవవిభుండు వచ్చునెడఁ , జెందిన కోపదర్శిన్ యిమ్ముహా
రావముతోడి వారిధిఁ బు , రంబు దహించి యడంగునో; దశ
గ్రీవ; జగంబులెల్ల నుడి , కించిన జీవముతో నడంగునో;

చ॥ చెడుగరులై న రక్కసుల , జీవములం గొనియే యడంగునో;
దుడు కొకరుండు సేయ గుఱ , దూర్వహా కోపముచే నజాండమే
చెడ నగు నేమొకోయనుచుఁ , జిత్తమునన్ భయమందుచుంటి నా
యెడఁదకు ధర్మమున్ శశి ది , నేతులు సాక్షులు నత్యమీ నుదుల్.

ఉ॥ అందముచెందు నీపుడమి , యందలి జీవులు వేలుపుల్ భయం
బందఁ జరించు బాలిశ; దు , రాత్మ; నమంచిత చేష్టవీడి యీ
దుందుడు కేల గొంటి విఠ , చోరుట నిక్క మజేశ విష్ణు సం
క్రందన సన్నిభుం డనియె , రాఘవునెంచెడు నీ మనంబునన్;

చ॥ ఇనకలు మానవుండనుచు , నెంచెద వేని మహాబలిపు న
రును నొకమానవుండె కద , రూపఁగించెను వానిచేవయున్
మనమున నెంతకాదె; జన , మాన్య పరిక్రమి రాము సత్త్వమున్
ఘనమగు దూరదృష్టి నెఱుఁ , గందగు దీవును గర్వపర్వతా;

చ॥ పలువతనంబుచే ననను • భాగ్యము గోల్పదనున్న మూఁడఁ వా
రలు నొకయిరువ్వరే యని వి • రావృతి సేయుదు వేని సర్వలో
కలయము వేళ నొక్కవల • కంఠుడ లాడె సమాప్తి సేయు నా
పలుకులలో నిజమ్ము పిద • పన్ బహరాన నెటుంగ గా నగున్.

తే॥ గుణకిణాంకిత భుజులు న • రుంతిత జయు, లగు హిరణ్యాభిరును హిర • జ్ఞాకశివుడును
పూజ్య పద్మతుల్ వీడిన • సప్సుడును పరుల, యాంధ్రయెడ మేరదాట తే • యరిగినారు.

చ॥ స్థిరులయి నిల్చువారలును • చెట్టుచేసి నశించు వారఁన్
సురలో • నిశాటలో • తెలియఁ • జూడుము సర్వ జగంబు లోఁగి నా
కురవడి సేవసేయు మహి • మోన్నతి నందితి నందువేని య
పురువు తపః ఫలంబొ మఱి • పాపఫలంబొ • తగన్ గ్రహింపుమా.

ఉ॥ భాగ్యము నీకొనంగిన క • పర్దియు సంతతమున్ భరించు న
ద్వాగ్యము సుస్థిరంబగు త • పః ఫలమందుట చేతఁగాదెఁ త
ద్వాగ్యము నీఁగఁగా సుతులు • బిందుజనంబులతోడఁగూలు దొ
ర్వాగ్యముఁ గోరి ధర్మమును • పాటొనరించితి వేల దుర్మతిఁ

ఉ॥ వీర్యము సర్వదా జయము • వీకునఁ గల్గిన వారలేని దు
ష్కార్యము సేయువారలును • కారుణీకత్వము వీడువార లై
శ్వర్యము వోప నాఁడట • సత్యము; కామముభారి వర్గ జి
ద్విర్యులు గాక దుఃఖముల • వీడినవారు మఱేరు ? దానవాఁ

పీ॥ రాముండు దండకా • రణ్యంబు చేరుచో, ద్రవిడభాషకుఁ బ్రోది • తనియఁ జేయు
ముని మొదలగు మహా • త్ములు వచ్చి దుష్ట రా, క్షనులకృత్యములు దు • స్సహము లయ్యె
దపములు సాగవా • దనుజులఁ బరిమార్చి. పాలింపు మమ్ము నీ • వలన వారు
నీలుట నిక్క మ • నిరి నేను వింటిని, తగినట్లై నీ యస, త్కర్మ మమరె

తే॥ నీబలము జీవితంబును • నియత బలము, నెఱిగఁ దెలిపిన పిదపనే • నీ చెలియలి
ముక్కుకోత నీతమ్ములఁ • జక్కడుచుట, రవ్వయేని యోచింపవో • రాముబలిమి.

చ॥ ఎటుకువలేని మూర్ఖ • నిను, హేళనసేయుచు నీకరంబులన్
విజీచి ముఖంబులన్ రుదిర • భీషణ ధారలు గ్రక్క గ్రుద్ది పైఁ
జెఱనిడ్డుకా ర్తవీర్యుని వి • శిష్ట భుజంబులఁ ద్రుంచు భారవుం
దులుకుచు వచ్చి, రామునకు • నోడుట నీవు వినంగ లేదొకో ?

పీ॥ కలుచి చంపెడు క్రూర • కాలాహియైనను, మంత్రంబునకు లొంగి • మడఁగియుండు
నిదితగు నిదితగ • దిది పోలు నిదికూడ, దని మందలించి న • జన పథంబు
కలుపెడు వారు నీ • కడ నెవ్వరును లేర, యున్నట్టి వారొ నీ • వన్నెదల్లె
సరియని మోమోట • సంస్తవనము నేయు, క్రిందులై విన్నుము • గించువారె

యింక నీకు ముగింపు గా , తెవ్విడమున, ముగియు నదియునుకలదె ధ , రుక్మపు చెడంగఁ
గర్క- కాత్మ, చెట్టు చెడెడు , కాలమునకు, గుక్క-మూతి పిందెలు వుట్టు , కోపునిదియ.

మ॥ ధరణీజాత వచించు పాడి వినినం , త న్నేత్రముల్ గ్రక్కె నె
త్తురులన్ మించులపోల్కి వెల్గె దశవ , క్తుండన్ని యాస్యంబులఁ
గిరులుం జూరముగాఁగ గరిల వడం , తెన్ భూమియుం గోపమా
స్మర విక్రాంతిని మీటిపోయే వివరిం , పన్ శక్యమే తత్ స్థితిన్ ?

చ॥ నెగసిన లజ్జయున్ దెసల , నెక్కొని కొల్చు భుజంబు లగ్నులన్
బొగలను గ్రక్క- కన్నులును , భూరిభయంకర రీతిఁగ్రాల నీ
మగువను జీల్చి మ్రింగెద న , మాంతముగా నని నీల్చి కోపమో
హగతులు పోరు నల్పఁ గది , యం జనఁ బోవును పోవఁ దొక్కటన్.

తే॥ హనుమయప్పడు మాస్వామి , నినిదురాగ్ర, హమున నీచుండు తాఁకుట , కరుగుమున్నె
నలఁచి వీనిని చంపి య , వ్యలఁ జరింపఁ, దగిన చందము చూచుకొం , దమని తలఁచె.

ఉ॥ ఎక్కటియైన వీని తల , రెద్దెఱ గ్రక్క-న సూడఁద్రుంచి వే
యిక్కడలిన్ మునుంగఁ బురి , నిట్టులె కాల నడంగఁ ద్రొక్కి యే
నొక్కఁడ పూతశీలను ర , మూత్రము దారను మోచికుంచుఁబే
రుక్క-నఁ బోవుచే యుటపు , నొప్పని చేతులు నల్పుచుండఁగన్.

క॥ అంధమ్మల నుద్దండతఁ, దుండములుగఁ జెండఁదగిన , ధూర్తుని కోపం
బండజయాన పయింగల, మెండు వలపుచేటు పాట , మెల్లన నాజెన్.

చ॥ నలఁచెద నంచు నల్గితిని , నల్పఁగఁజాలక యుంటిఁ దొయ్యలీ!
పలికితి కొన్ని యయ్యవి ను , బద్ధములే యగుఁగాక యిమ్మహిన్
చులుకనయించు నొక్కటియుఁ , జూడఁగ దెప్పర మంచు నొక్కఁడుం
గలదె? జయంబు నోటమియుఁ , గ్రాలె విహార విలీలలై తగన్.

చ॥ ఒక పలుకాలకింపు మిట , నుగ్మలి! రాముని చంపి నిన్ను.నే
నకుటిల లీలఁ దెచ్చిన ర , యంబునఁ బ్రాజము వీడితేని యే
నకట! మరింతు నిక్కముగ , నట్లగుటం గికురించి తెచ్చితిన్
వికచ నరోజులోచన! భు , విన్నను దాఁకెడు వాఁడుఁ గల్గునే?

మ॥ హరిజంబుంచుఁ దలంచి యేగిన మను , వ్య ప్రాకృతుల్ నన్ను తా
రరయంజొచ్చిరయేని యిప్పటికి రా , నంకించి యుంకింప రా
నరులం గూరిచి కుండికుంది యెదురన్ , లాభంబె? నా చేతకున్
సురలైనం బుయిలోటగాక తగదం , చున్ వైరముం గొందుదే?

చ॥ అగుదురుగాక నన్ను నమ , రాంగజమందు జయించునట్టి రే
యగుదురుగాక నాశమును , నందని వారలయై త్రిమూర్తులుఁ

జగముల నేలు నిండ్రుఁ దని , శంబుడిగం బొనరింప నేనె ము
జగములఁ గీర్తినిందితి ని , జంబుగ నెఱ్ఱి కిట్టు లబ్బెడిన్ ?

పీ॥ అలికుల వేడిరో, యజహరి హరులయు, సురలయు బలములు , స్రుక్కునట్లు
జగముల నిండిన , జయము వ్యర్థంబుగ, నీకొఱకై యొక , నింద నొంద
విష్ణు ప్రతముల , నియతిఁ జేయుచునుండు, బలహీన నరులఁ జం , పంగఁజాల
వారి నిచ్చటికి నే , వారక రప్పించి, నేవలు గొందుఁ గాం , చెదవు గాక

తే॥ అల్పగుణ మల్పకార్యంబు , లల్పఫలము, గరుగు నల్పుల కడ నీకు , గానఁబడిన
తెలివి బలము నాయెడఁజూడఁ , తెలియరాదో, వారినిక కేలఁగొని తెత్తు , గోరిమాడు

చ॥ కనిసిన పర్వజన్ములగుఁ , గావుత నాకిటు నిన్నొసంగు మే
ల్పనిదలఁపంగఁ జంపఁదగు , వారె? విలాసిని! వారి నాశమే
మనమున నెతువేని యది , మానుగ నికు శుభంబయేని నా
కనుచుతి యిమ్ము చేసెద ర , యంబున నయ్యది యెంత కార్యమో

మ॥ అపురాః యంతగవేద సమ్మతిల ప , ల్పాయుష్కురాలా! యయో
ధ్య విలాశిం భరతాదులం గెదపి క , ల్పాంతాన్ని నాఁ బేర్చి కా
ల్పి విదేహంబొగి నశ్రమంబున మృగా , క్షీ! నీదుప్రాణంబులన్
జవులారక వెదలింది మ్రింగఁదగు నా , సామర్థ్యముం గానవో ?

చ॥ అని విలయాంతకాలు క్రియ , నల్గి కరాచరి వంకఁజూచి నా
శును వఃమందవేని యటఁ , గొందును ప్రాణము రెండు నెల్లలో
ననువెదియో మనంబున న , యంబునఁ జూడుము బుద్ధిమంతు లొ
ప్పిని నెఱిఁగాంచుమంచు జడి , పించి తలంచిన యట్లదల్చుచున్.

తే॥ దీనిఁ దర్జించి భర్జించి , తెలియఁబలికి, వశపఱచి తేకయున్న మీ , పాలి విషమ
యగుచునని గంటువడు మొగ, మదర రక్క, సంద్ర కసురరాజు తెలియఁ , జెప్పిచురలె.

తే॥ పంక్తి ముఖుఁడేగ రాహువు, చట్టి వికుమ, ముమచొరను వెన్నెంట నె , మబ్బుగములు
క్రమ్ముక్రియ దైత్యకాంతలు , క్రమ్మికాటు, లన్నివిధములఁ దలఁచి న , ట్లఱచినారు.

తే॥ ముండునిలిచి చక్షువుల ని , ప్పుకలురాలఁ , జాఱుచుం జూచి కుంతముల్ , శూలములను
చూపి చంపుడు చంపి న , జ్జగను కొంది, యెల్చి తినుఁడని కొందఱు దర్శినారు.

పీ॥ నలువ మన్నెడు లోక , నాయకుడు సహస్ర, కాఘన్వితంబగు , సామవేద
పారగుడును మహా , ప్రాజ్ఞుడు పాపముల్, తుదముట్టఁ ద్రోచిన , దొడ్డవాడు
నీకేమి చెడుగు గా , న్నించెనే రావణుఁ , దంచిత ప్రేమ చూ , పించుచుండఁ
బోఁగలమే యిట్లు , పుండునఁ గోలఁ జొ , న్నించి నట్లులు వ్రలా , పించి తీవు

తే॥ అతని కోపాన లోకంబు , లంతరించు, నీవు నీవార లెల్లరు , నీల్గునట్టి
చెడుగు తెచ్చుకొంటి విఁ కేమి , చెప్పఁగలదు? నుదతి! యని కొందఱాడిరి , మృదులపఱితి

చ॥ మెలతరొ: పుట్టినింటికిని , మెట్టిన యింటికి నింగలంబవై
వలువ తనంబు మై విటులు , పాదోనరింపగఁ బూనితేల; నీ
విలుగుట విశ్వయంబు కల , దెల్లను తేటపడంగ నింతగాఁ
బలికితి మిందుపై మనసు , వచ్చిన రీతిఁ జరింపుమా యనన్.

మ॥ వధియింపం గమకించు క్రూర దనుజ , వ్యాపారముల్ దేవతా
మథనున్ దానవ చక్రవర్తి నెదిరెన్ , మర్దింపుఁడీ చంపుఁడీ
కథ లింకేలని దూఱు వాక్యములు ర , క్షత్త్వీల యాకారముల్
విదిపోల్ దానవు నానతిం దలఁచి న , వేన్ సీత నిర్విజ్ఞయై.

ఉ॥ అయ్యెడ దాయుడుం ద్రిజట , యమ్మరొ: స్వప్నపలంబు పూర్వమే
నెయ్యము మీఱఁ దెల్పితిని , నీవిటు లంగద నొంది కేని యో
తొయ్యలి; సీస్థిరత్వ మొక , దోసము నొందెడి నూఱడిల్లు మం
చొయ్యనఁ బల్కునంతఁ దగ , నుమ్మలికించుట మానె సీతయున్.

చ॥ ప్రభునకు జంకి యుప్పగిదిఁ , బల్కుచుఁ గ్రోర్వమె రూపునొందె నా
రభనము సేయువారు వివ , రింబుగ రాఘవపత్ని సీతకున్
శుభముల నొప్పుగాఁ ద్రిజట , జోన్యమువోలె వచింపఁగాఁ గరం
బు భయము గొల్పుటన్ వదలి , పూనిన కోపము మాని రంతటన్.

స్వరూప సందర్శన పటలము. (117)

చ॥ అవనిజఁ గాంచదగ్గ నమ , యం బిదె తర్జన భర్జనంబులన్
దవలిన దైత్య కాంతులు , దాయరు విద్రక్షుఁ గోరినంతనే
యెవరును నిద్రవోచి క , పీండ్రుఁడు మాయ మటించె దాన మృ
త్యువు తలదాకినట్లు మయి , యం గొవి యెల్లరు వ్రాలి రయ్యెదన్.

చ॥ చిరము తపించుచున్ వనరు , సీత యొకప్పుడు నిద్రవోవి యా
సుర వనితాలి నిద్రియట , చూచి మనోవ్యథ నోర్వలేనిదై
విరియు నుపాయమున్ దలఁచి , వే కనఁ జొనిదై భయంబుచే
విరవిరవోయి క్రుంగి రము , వీరునిదై గం ప్రేమఁ జింతియన్.

మ॥ మనమా! దుర్విధి రామచంద్రు నిటకున్ , మన్నించి తోదైచ్చునే;
మన కోదండ గుణారవంబు గురు వి , ర్వాతంబు నా వచ్చునే;
తన కెచ్చేని విమోచనంబు గలదే; తథ్యంబు వాక్రచ్చుమా
యనుమానింపక చూరు నావలని భా , గ్యాదికృ మెట్లున్నదో;

సీ॥ వెదఁగు నిశాకరా! వెల్లివి వెన్నెలా, నన్నేం యుటికించి , వలఁచువారు
తఱుఁగని రాతిరీ; తగ్గని చీకటి; నామీద పలుగుట , న్యాయ మగునె;

విరివలారా : చి , చ్చుట పీడు పడగారి, తోడుగా నీరీతిఁ , దొలుతురేల ;
 నీరదశ్యాముని , తో రహి విహరించు, మీరు నాస్థితి దెచ్చి , మేరగాదా ;
 తే॥ ఎంచి రాఁడని యతని వే , ధించువారె, ఆమహాత్ముఁడు రాకుండఁ , డని యుదార
 కరణఁగూర్చి యే బెక్కు దుః , ఖములకోర్చి, ప్రాణముల పీడకుంటి నీ , పఱకుఁడమిని.
 పీ॥ పలదు వృషాక్షీర్ణ , పనులకు రాఁ దలం, పరు కొన్ని నాళ్ళలో , మరలి వత్తు
 నీలుమంటి నిండిన , నెసరిదియేని ని, న్నెడఁదాసి దిక్కు లే , కిట్లు లలయు
 ప్రాణంబులను బాధ , పఱచుచు నూరదు, పేక్షించి యుండుట , యీద్యగుఁడమె ;
 యింతేల నీతండ్రి , చింతించి చింతించి, నీకొఱయి మర , జించునట్లు

తే॥ లోకమెల్లను దుఃఖంబు , లోన మునిగి, తుది గననిత్రోవ విలపింపంద్రోచి యేగి,
 కానఁ జేరు కట్టిడివి నన్ , గాతువనుచు, విశ్వసింపెడు నాకంటె , వెడఁగు లెవరు ;

ఉత్పా. మను సపేక్షగాన్న జీవ , మా! వివేకమా! వెతన్
 నను భజించి లజ్జలేక , నలఁగుచున్న వారు నా
 భుని మొగంబు గాంచు దనుకఁ , దొలఁగ రేమి ? నేను నిం
 దను భరించి బ్రదుకు మీరుఁ దగవుగానె దోఁచెనే ?

తే॥ పలువిధంబులుగా నిట్లు , పలవరించి, ప్రాణ మొక్కటి కలదేని , బాము గలదు
 దాని వీడిన నన్నియుఁ , దలఁగఁగలవు, కీ ర్తియును నిల్చు ననుచుఁ బం , కేజనయన.

తే॥ చూడఁగలమను నానచే , సురిగి యొర్చి, ప్రాణముల తీపియెంచి కా , పాదుచుంటిఁ
 బలుదినంబు లిచ్చటఁ జెఱ , వద్ద నన్ను, ప్రేమఁ బావనుఁ డంగీ క , రించునేమి ?

తే॥ పరులు పలచిన పిమ్మట , బ్రతికియుండి, పలువిధంబుల స్రల్లద , ములను వినియు
 బ్రతుకు నింతకాలంబు భా , రముగఁ గడపు, కిని రాక్షసుల్ నాకంటె , గలరెయ్యెరులు ;

చ॥ జనముల నోళ్ళనుండి పలు , చందన మొందిన నింద మోచి కుం
 దొనరని యాభిజాత్య మొగి , యోరిమి లజ్జయు నొరఁ యెంత సం
 తిసగఁ దొనంగి యున్నయవి : తక్కటి క్రొ త్తడులందు నావలెన్
 బెనిమిటి వీడి ప్రాణములఁ , బ్రీతిని దాల్చిన వార యందురే ;

మ॥ పరవేశ్యంబునఁ జేరువాని మరలం , బాటించి కైకొంట న
 త్పుంప శ్రేష్ఠుల కర్హ మే యనుచుఁ జే , తో నాయకుం డిట్లు లో
 ప్పరికించెం గద యాతఁ దాఱి వడన్ , బన్నంబులం బొంది దు
 ర్పర జీవంబుల నేను నిల్చుకొను చే , భాగ్యంబు గైకొంటికో ;

తే॥ ఎపుడు నిందలపాలైతి , నపుడె జీవ, ములను విడువంగఁదగు నేను , భువి జనములు
 ప్రవ్వఁడిట్టి గౌరవమును , పొలిసి పోవ, బ్రదికియుండుట స్వర్గంబు , పడయుకొఱకె ;

ఉ॥ ప్రేమములేని వీరులఁ బ , విత్రుల చరిత్రల రాఘవేంద్రులన్
 భూమిని గొప్ప అట్టు వడిఁ , బొందినఁ బొందెడుఁగాక దుస్థర

స్తోమములైన దుఃఖములఁ , జూడని యున్నత వంశ్యునై గుణ
స్తోమము నొందు నా వనట , దీర్చునదెవ్వరు నేనుగాకిలన్ :

క॥ కపట మృగము వెంటిదిఁ బ్రా, జవతిఁ దఱిమి మఱిదిఁ దిట్టి , నాన చెడఁగ దై
త్య పురము చేరిన మనుగడ, విపులకు బరువగుచు వెతల , విత గాకున్నే :

ఉ॥ వీరులు రామలక్ష్మణులు , వీకున నింద తొలంపఁగోరి యా
ర్వేరము పూని గెల్చిన స , రే మరణించిరయన్ సరే భువిన్
వేరిమి నొంది యిల్లడిని , కీసరచేసి మెలంగు నేను దు
ర్బారముగా వహించు నడి , వారల నొందునె యెన్నఁదేనియున్ :

తే॥ మానహాని గల్గెడుచోఁ జ , మర మృగంబు, వంటి గుణమబ్బు సత్పతి , వ్రతల యెదుట
మగనిఁబాసి మాయాపుల , నగరమందు, బ్రదికెనంచు జగము నవ్వ , బ్రదుకఁదగునె.

మ॥ తత కల్యాణ గుణాలయుండు ఘనకో, దండంబు చేనంది దై
త్యతతిన్ మూలము ముట్టఁ ద్రుంచియును కా , రాగారముక్తన్ గలం
కిత నంటం దగదన్నచో నతని నం , దేహంబు వాయంగ నే
గతి మధ్వాషణమౌ సతీత్వమును తా , ర్కాణింతు నప్పట్టునన్ :

ఉ॥ కావునఁ జచ్చుచే తగిన , కార్యము వేతొక దారిలేదు నా
చావునకున్ నిరోధలగు , పానలు మత్స్యకృతంబుచేత ని
ద్రావతులై రి మంచి తఱి , దక్కిన దంచును మాదవీ లతా
ప్రావరణ స్థలంబునకు , రామ కళత్రము పోయె మెల్లనన్.

చ॥ హనుమయుఁ జూడె నామె హృద , యంబు నెఱింగె భయంబు పైకొనన్
జెనకి నిరోధముం జలుపఁ , జెందెను జంకు; జగన్నియంత రా
ముని వరపుండ సాహసము , పూనకు మమ్మరొ యంచు సీత వె
న్ననె చని యడ్డుగా నిలిచి , కై ముకుళించి వచించె నివ్విధిన్.

కా॥ అమ్మా! రాముఁడు పంప వచ్చితి ననం , ఛాక్కుల్ కపుల్ నావలెన్
నెమ్మి న్నిన్ను గనంగఁ జెక్కెడలకున్ , వే బోయి యున్నారు లో
కమ్మల్ రోసెడు వారు పూర్వకృతఁ బా , గ్యప్రోన్నతింజేసి లం
కమ్మీపాదసరోజ దర్శనమునన్ , గణ్ణుండనై తిన్ ధరన్.

కా॥ తల్లీ! యిచ్చటి యిట్టి నీ యునికి చిం , తా వ్యాకులుండైన శ్రీ
పుల్లాబ్ధాక్షఁ దెఱుంగఁడమ్మ! నిజ మీ , భూలోక దైత్యాన్యయం
దెల్లం గూఁకటివేళ్ళతోఁ దునిసి పో , కీమాడ్కి నిచ్చుండుచే
తెల్లంబై తగుసాక్ష్యమౌ మఱి నిబ , ద్దింపంగ వేజేలొకో?

కా॥ సందేహింపకుమా సతీతిలకమా , సర్వేశ్వరుం డంపుచోఁ
జందంబారఁ నమ్మఁ బంపిన యభి , జ్ఞానంబు పార్తావయుం

దెంచం బుల్లసిలంగ సున్నెయిది పా • టిందంగ హస్తాపుతా
స్పంద ప్రక్రియఁ బెల్లమోఁ గెలియు మెం • పం బోట వేతొందుగన్.

తే॥ ఇట్లు పలుకుచు విసతుఁడై • మెరుగు నిజనఁ, గనుఁగ గాంచి యాకంఠుర • కృనుఁడు నాఁడు
విజిత విషయుండు శుద్ధుఁడు • నిసరుగుఁడు, చాటి సంస్కృతిమగు మహా • ప్రాజ్ఞ పరుఁడు.

చ॥ చనుజుఁడె యొనుగాని ముటి • వైవర మే యగుఁగాక కానిదో
వనచరుఁడొనుగా రినిని • పల్ల నెపాయమె వచ్చుఁగా మే
లొనరునుగా నాపతి ను • హోన్నత నామము నుచ్చరించి నా
మనము గరంచి బీజముల • మన్నె శుభోపయ మున్నె యంతకున్ ?

చ॥ అని తలపోసి సీత గను • లారంగఁ గాంచి కృష్ణ మనంబు పొం
దిని దితఁడెన్న పంచకుల • తీరగు పల్కులవారు లాడు బా
వనములలోడి వ్యాముల • బాష్పము లుల్లఁ దపింతుచున్న వాఁ
డని తలపోసి నీనెన డ • పయ్య యెఱుంగ పచింపుమా యనెన్.

కా॥ చేపీవక్తములోడి హస్తములు నె • త్రింబాల్పి శ్రీరామ భూ
దేవేంద్రుండు పనంబులో నిను మహా • ర్థిన్ కోయుతున్ వచ్చి చా
యావామాపరిపటి వానిరిటలా • ధృజులదు నిరోషి మ
గ్రీవాభిఘ్ననిలో నొనరై చృడమై • త్రిన్ ఋశ్యమూకాద్రిపై.

ఉ॥ ఆతనియన్న వారి యొర • యన్నకు రావణు చేపక్రంగ ని
ర్యీతిని తోరఁ జుట్టికొని • వీతను దిక్కులఁ జుట్టిపట్టి వి
భ్యాత యతుండు చేలుపుల • ప్రార్థన మంనక మంత దండము
ద్రాక్షిగఁ బాఁడుత్రాడియుగఁ • జట్టి ముకించిన చోచ్చలిష్ఠుఁడున్.

ఉ॥ అంత బలాధ్యు వారి నొక • యమ్మునఁ గూలఁగనెని రామభూ
కాంతుఁడు కీకరాజ్యము వి • కర్తన సూనునకుం బ్రియంబునన్
సంతనగాఁగ నిచ్చె నట • శ్యానముఁ బోలిన యెను వానికిన్
మంతరినెదు మారుత కు • మారుఁడఁ జేచన నాంజనేయుఁడన్.

పీ॥ దెబ్బది పెల్లువల్ • దీకొని జగములఁ, జేతుల నెత్తెను • చేపగలిగి
జడనిది నవలీలఁ • గడచు సామర్థ్యంబు, వినువాఁడఁ డెరిగెడి • వీకుగలిగి
శ్రీరామభద్రుండు • చేయఁదలించిన, సంజ్ఞలఁ గని యట్లు • జరపువార
లేదు జలధులందు • నేడు దీవులయందు, నాకంబునందును • నాగమందు

అ॥ కలయవెడకి నిన్ను • గాననిదో నందఁ, గోళములను చాటి • లీలఁజోయి
నెఱుకీ చూచి రాగఁ • నెల గడువుంగొని, పోయి యున్నవారు • పూతచరితః

చ॥ విను దళకంఠుఁ డెత్తికొని , నింగిని పోయెడినాఁడు నీవు చే
లను ముడివైచి భూషణము , లం బడవైచితి వాని మాకడన్
గని గుఱుతించి రాఘవుఁడు , శ్రద్ధఱు న్నొని వేఱుచోటికిం
గొని కొని వల్కి యామృదిశ , తుం జనఁబులెఁ గురూహలస్థితిశా.

ఉ॥ నీవట జార్చు భూషణను , నీవతి చూచిన నాటి లదగన్
నే వివరింప నైతి యగు , నే ; మఱి నీవు గ్రహింపలేవే ; య
మృగ! వెయి యే ? నీదయన , మంగళ సూత్రము నేటిదాక ను
శ్రీవహమై రహించుటయు , జెల్వగు భూషణకార్యమే చుమీ.

తే॥ వాలి ప్రియపుత్రుఁ డుచ్చాహ , వంతుఁ డగుదు , రెండు వెల్వలతోడను , గండు మిగిలి
యామృదిశ కరుదెంచి న ,న్న తఁడు లంక , వెతకఁ బంచి నాఁ డనుదు మా , దతి వచింప

తే॥ మేరలేని కౌతుకమున , మీఱి సేత , మేను పూరింప జీరిందు , మితియుఁ గలదె
యని పలికి బాష్పములు రాల్చి , యాంజనేయ , ఆర్యు చెబవ మెట్టులు గను , దనుచునడుగ

హనుమ శ్రీరాముని రూప మభివర్ణించుట

మ॥ ఉపమా పస్త్రపురెల్ల నచ్చట మహా , న్మానత్వముం దొందవే ;
యుపమారీతిము రాముమేను జనసే ; యూహించుగా కట్టులే
యుపమాన శ్రుతి హేతి భూతములచే , నొప్పాఁగ నందు న
య్యసవర్గాదిపుఁ బల్కా నిట్టరింజుం , బాపావ మస్త్రము దాన్.

చ॥ ఉపమగ నెఱవారుల , నుత్తమ విజ్ఞులు పల్కారల
య్యసమను రాముపాదముం , కొప్పుగఁ గొఁటిమయేని నీవమా
నుపమితి దానిరంటె చుటి , యుర్వర నున్నె ; ప్రవాళకాంతి నీ
లపు జలజమ్ము కైవడి ర , లంకు నహించును వాని ముందజన్.

తే॥ పల్లవితి కల్పాలికా శ్ర , వాక లతల , సునమ గొని మేనుహను పు , మొందఁబోదు
బాలదాసు మయ్యాభిములే , కాల్పివ్రేళ్ళ , కుసమగా నొప్పించు గొంఠ , యొప్పనచ్చు.

తే॥ చిన్నవై పెద్దవై పొచ్చె , మెన్నలేని , బంతి జాబిల్లి విల్లకల్ , వసుధ లేని
నిలక యగుకాంతి పత్రాలు , లలిత కావు , కాన వ్రేళ్ళకు పాటి జ , గాన గాన.

తే॥ నేల నడనిని కాలి మీ , గాఢ లదపు , లంకు దిరిగిన బుస్త్రంబు , ననుపునెంచు
నిఖిల లోకంబులకు శర , జీయముంగు , ననని చదముల వర్తింప , నలవి యగునె ;

తే॥ కంబు పత్రంబులం దాల్చి , గాలిఁ గ్రోలు , పాప పవకఁ బడుండిన , వాడెయైన
జంబుకుఁ దూకరాంబు , నవతుదేసి , బలకఁబూనిన నయ్యని , పవగ నున్నె ;

తే॥ యృమూర్తియౌ భార్య నం , దంపు మెదను , దొరసి దిజ్జుదానక పీన , తుండిములును
సిగ్గిలఁగ నొప్పు తొడలకుఁజెనయికరయ , భూమియం దొక్కఁడైనను , పొందు పడునె ;

తే॥ తమ్మితో సర్వజగములు , తనరు హేతు, వైన నాభి వలమురి , యైన గంగ
సుదులు పొగడలు సుంతయు , సూటిగావ, యువను యెంచుండి తెత్తు నీ , యుర్వియందు.

క॥ అతిసుందర మరకత ప, ర్వతమును పెనువీరు వెడద , పక్షమ్మన ను
స్వరినుండ మన తపము సం, గరిఁ జేసిన లక్ష్మీకంచె , గూరే పుణ్యుల్ ?

తే॥ బంధరములు చెంచమ్మలన్ , ప్రమను మునర, వట్టువలయు పీఠములయి , వజులు దీర్చ
బాహువులకు వేలుపు గొరు , బలుపుచేయి, బోలు నొకకొంత వేటొందు , పుడమిలేదు.

ఉ॥ పచ్చని క్రింది పల్లములు , బాసల నెఱ్ఱని పంకజాతముల్
విచ్చినరీతి నొప్పు చెయి , ప్రేగులయందలి గోళ్లు దుష్ట సం
పచ్చరితున్ + సురారివిధు , ఎఱి శరీరము నెట్లు తుండ్లుగా
ప్రచ్చెనొ యన్న సందియము , బాసగఁజాలుఁ బతివ్రతామణి !

ఉ॥ గట్టివికాపు కాంతులును , గల్గవు సంగర తైల్రలక్ష్మిఁ జే
పట్టపు మేరుకాడ్యరము , భగ్గుముగా గొనెయమ్ము నీడవుపున్
నిట్ల యశంబు నొందివు జ , నింపవు తెందు సమానరీతులన్
గట్టల నెట్లు పోల్చుదగు , గాంతుని బాహు విలాస లీలకున్ ?

తే॥ శేష శతును నెడమచేతి , చింద మొందు, పొచలఁగదలి శంఖమ్ము లే , బోకప్రమాకుఁ
గంకమున కుపమించు వెం , గలుల పలుకు, లియ్యకొనఁగ మావలనఁ గా , దింతయేని.

క॥ శ్రీ రాము నెమ్మొగముతో, నీరజములఁ బోల్చున్న , నేత్రంబులకున్
మేరుపమ దేని జూపుదు, నీరజుఁడును చఱుగుచుండు , నెఱి నెలనెలకున్.

చ॥ ఇనకుల వార్తి చంద్రముని , యెఱ్ఱని నోటికి నీరుద్రావి వి
చ్చిన యెఱదమ్మిఁ బోల్చి నది , సిగ్గిలు దేవ సుధాభిమైన చ
ల్ల ని నుడిలేని దంత విర , శంబగు హాసములేఱి విద్రుమం
బును గొని పల్కు చో జగము , మూర్ఛత నాపయి మోపకుండునే ?

పీ॥ వెలయ మొలచు దర్శి , బీజాంకురంబులా, యమృతబిందు శ్రేణి , యా ? వచింప
సత్య భూమిజ ని , శృల కోరకంబులా, యమృతాంకు శకల సం , మముల ; తలఁప
ముత్రెంబులా ; తక్కు , మొల్ల మున్నగునవా, ఎదియని తెలుపుదు , రదనపంక్తి
సుక్షేత్రమునఁ బుట్టు , సురరాజ మణికాంతి, మరకతమును పోలు , మావి చిగురు

తే॥ కొనరి కొనరి వేదఁగఁజాలు , కొమరుకాంతి, గలుగు రాము మైవాయకు , గలదె సవతు
తొడరియంద్రగోపముఁ బట్టు , తొండయైన, నాసికకుఁ బోల్చు దలఁచుట , నయముకాదు.

ఉ॥ దండకలో ఖరాదు రెడ , దన్ వడఁకంగఁ బిఱచపంక్తి కో
దండము వేలుపుల్ మునులు , దర్మము వేదము రెల్ల విద్విష

త్రందము దుంపతోఁ దెగెఁ గ , దాయని మోదముతో నటింపఁగాఁ
గొందొక వ్రాలు కన్నొముల , కున్ దగ్గటోలిక నీపుఁగాంతువే :

తే॥ అష్టమీందుండు సహజ చి , హ్నుంబు వృద్ధి , తఱుఁగుటలు పుట్టు క్రుంకుటల్ , తొఱఁగునేని
చీకటన్ నిశ్చలుండయి , చెలఁగునేని , రాము వెన్నొసటికి సాటి , రాఁగలండు.

తే॥ పొడవులై నెఱులై నీల , ములయి విరిసి, కొనలు వంకరలై వ్రాలి , కుస్తుమములును
తానిపొగయుఁ గోరికపుట్టు , తావివీచు , కురులు జడలయ్యె మొగుళల , క్కొమ్మరుగలవె :

ఉ॥ లచ్చియు భూమిదేవియుఁ ద , లంపునఁ బొందఁగఁ దగ్గయట్లుగా
నిచ్చ నిరేడు దీవుల , వహింపును యన్నపుడున్ విలాతి లే
దచ్చుగఁ గానకేగుమని , యన్నపుడున్ దడఁబాటులేని యా
క్రచ్చులు పోక గిబ్బయెడఁ , గద్దన వారణ మేద్యకుండునే :

తే॥ ఇట్లు పలుకు పల్కులు విని , యింగలమున , మైన మట్టులు కరఁగుచు , మఱుఁగుమందు
వీతఁగని తల్లి నీవతి , చెప్పినట్టి , యానవాళ్లును వినుమని , యనియె నిట్లు.

చ॥ అడవుల త్రోవలందు నడ , యాడుట కష్టతమంబు పట్టుగాఁ
గడపు దినంబు లింద యెన , కంబుగఁ దల్లుల కెల్లపేవలన్
నడపుచునుండు మన్న తరు , ణంబున వాడిన మేనితో నొకే
యుడిచిన చేలతోఁ గినుక , యొప్పుఁ గుఱంగట నిల్చు టాడుమా .

చ॥ ధరణీవునాజ్ఞ నొదలను , దాలిచి పేరిమి సమ్మతించి రా
జ్యరమను వీడి యేగు సమ , యంబున జానకి కోటవాకిటన్
దటియఁమున్నె యింత కడు , దవ్వొకొ కానఁ మతెంత దూర మం
చరుడుగఁ బ్రక్షిపేయుటయు , నాదటఁ దెల్పుడుగాక మారుతీ!

ఉ॥ నావిభు నూటడింపు వచ , నంబులఁ దేజీతి మానసంబు నం
దేవగయైన చింత వహి , యింపను చిల్కల గోరువంకలన్
నావలెఁ జూచు కొండనుచు , నాచెలియంద్రకుఁ బ్రేమతో సుమం
త్రాఁ వదియింపుమందుఁ దగ , నాడిన పల్కులు జ్ఞప్తి సేయుమా .

చ॥ మఱిమఱి పల్కనేల ? హను , చూ ! యిది యిమ్మ మదీయనామ మ
చెరువుగ హీరరత్నములఁ , జెక్కిన యుంగర మందు నట్లుతో
త్రరుఁడు ప్రియంబుతో నొసఁగె , దల్లివొఁ కైకొను మందుఁ జూపె వా
నరవరుఁ డంత మైతిలియు , సర్మిలిమై గనె సంగుళీయమున్ .

సీత యుంగరముం గని యానందించుట

పే॥ అర్ధేందుపాల యా , యంగుళీయముఁ గాంచి , పొందిన స్థితి దేనఁ , బోల్పనగును :
చచ్చిన వారలు , జన్మ సావల్యంబు , గాంచిన సంతృప్తి , గాంచె ననియె :

- మఱచిన వారలు , మఱచిన సంగతి, సభ జ్ఞప్తిగాని పొందు , చంద మనియె ;
విడిచి యేగిన జీవ , విడిచి మరలి పచ్చి, పొందిఁ జేరిన నొందు , నంద మనియె ;
- తే॥ వీడు మఱిగన్న సర్వంబు , పీఠ సనియె? , తొలఁగు నిది నొందు మానవు , తోయమనియె?
లేకలేక బిడ్డను గన్న , నీలయనియె పోయి యేడ్చి కన్నులఁగన్న , పోల్కి యనియె
- తే॥ అందికొనియెను తొమ్మున , నలఁగినియె , నెత్తిని డరించె గన్నుల , నొత్తి కొనియె
బాహు బిడ్డను ప్రియించె , బాఁగొనియె , గుండె నిట్టార్చెఁ దెలిసి వా , క్రువ్వఁదరమె?
- తే॥ మూరుకొను సక్కునం జేర్చు , మొగిని తడవు , సక్రపులఁ దుడ్డుకొని యట్టె , యదరిచూచు
బలర నుండించు నేపియు , బలరదండు , మేను పొంగార దానిని , మ్రింగఁజూచు.
- క॥ మించుం బోరిన యొడలునఁ , గాంచన సంతాప రుచులు , గాన్పించె నటన్
మించిన రాముని యుంగర , మంచితమగు స్పర్శ వేది , యగునేమొ కదా ;
- తే॥ జుడిచునకు మించి బోజ్యంబు , చొప్పుబోఁచె , గేర్తునకు మంచి విందబ్బు , క్రియఁ దలియె
మరలఁ బ్రాణంబు పిప్పించు , మందుఁ బోలె , బిడఁతి కారామభద్రుని , భద్రముద్ర.
- తే॥ జీవములు నెఱిగింపెంది , చెలఁగునుదతి , కన్నుల మువక్రపులు తొమ్ము , గడుగుచుండఁ
ప్రాణ మొనఁగితి పుత్రహః యనుచు మరల , ననియె నిట్టులు మృదుమధు , రాక్షరముల
- చ॥ జగముల స్పృష్టి నేయు నల , స్రవ్వుకుఁ గారకుడైన రాము దూ
తగఁ జనుడెంచి జీవములఁ , దద్దయు నిల్కడసేయు నీకుఁ బొం
దుగు నొసరించు ప్రత్యవకృ , తుల్గలవే తలివండు లట్టి పు
ణ్యగుణః కృపానిధీ , యహవ , రాదిక సౌఖ్యము లిచ్చి తియ్యెదన్.
- ఉ॥ దిక్కొకయంతలేని బలు , దీనకు దిక్కయి దుఃఖ మూర్చి యి
ల్లెక్కడు మోదమిచ్చిన క , పీండ్రః చిరాయువు నొందుమయ్యః యే
జొక్కపు మానసంబు గల , జోటిసయేని యజాండ గోళముల్
స్రక్కెడు వేళ నేటివలె , శోభిలు చుండువు గాక మారుతీ;
- ఉ॥ ఎచ్చుచున్న వాఁ డినకు , లేకుడు తమ్మునితోడ నిన్ను దా
నెచ్చుటఁ గన్నవాఁ డరి గ , జేంద్ర మృగేంద్రున కేడు దెల్పి రే
నిచ్చుట నున్ని నాకుఁ దెఱు , గేర్పడఁ బల్కఁగదయ్య పావనీ ;
సచ్చరితాగ్రగణ్యః యన , జానకికిం గపివర్యుఁ డిట్లున్
- కా॥ మారీచుండు దశస్య ప్రేరణమునన్ , మాయామృగాకారుడై
శ్రీరాము న్నడిగొందు దూర మరుగన్ , జింతించి రాముం దొకే

క్రూరాశ్రుంబున సేయ వాడు విను సం , ఊబింప జేయంగ నా
ర్తరావంబు చెలంగ మొట్టయిదె న , ట్లమ్మా , జగత్పావనీ :

కా॥ ఆకంఠధ్వని లక్ష్యమిందు విని న , త్వం బెంచి రాకుంటై
కాకుత్స్థుండు శరాసనోగ్రరవముం , గావించె నట్లయ్యు న
స్తోకంబొ విధియొగమే గెలిచె నెం , దుం గల్ల కింతవైరం
బేకాకొందదొ యేమొ , త్రోవ ననుజాన్ , వీక్షించె దా వచ్చుచున్.

పీ॥ కాంచి లక్ష్యము ముఖ , కారచిహ్నంబుం , చేలోని తలః పవ , లీల నెఱిగి
జరిగిన వృత్తంబు , సౌమిత్రిచే నంత , నాలించి వడిఁ జిర , శాలజేరి
నీ సౌదుమేను గా , నింపమి జీవముల్ , చెదరిన గతి సొమ్ము , నిల్లె విమల
కరుణామయుండు దుః ఖంబొంద , వేతొక్క , కత మింతకంచెను , గలదెభువిని

తే॥ ఆవల నేనును వెదకి ప్ర , త్యక్షముగను , రమణఁ గాంచితి నీకు భ , ద్రమగుఁగాక
ప్రభుఁడు రాముఁడు జీవముల్ , పాయలేడు , కారణంబును నీవును , గాంచలేవె :

ఉ॥ నిక్కపుఁ బ్రాణమై చెలంగు , నీవు తొలంగ నసత్య జీవముల్
చెక్కినయట్లు నిల్పు రము , శేఖరు చిత్తమునంద యిప్పుడున్
జెక్కు చెమర్చ కుంటి విఠఁ , జేదొనఁగూడుట యెట్లు , నీవు ని
ట్లక్కడనుండ నాతఁ డట : , నేగతి నేయవి వీడు నచ్చురో :

తే॥ అట్టి రాముఁడు కొండలు , నడవు లేళ్ళు , వెదక యంత్రప్రసాదు చోరె , వెదలి చనుచు
జగము కీర్తింపఁ దనజీవ , నమితి వీడఁ , గాచియున్న జటాయువుఁ , గాంచెఁ ద్రోవ

పీ॥ ఆతని మేనింగాంచి , యడలుచుఁ దండ్రిఁ నీ , కిట్టి దుస్స్థితి యెట్లు , రెనసె ననుడు
విను రావణుఁడు దొంగ , నినుతిఁ దెచ్చుట తెల్పు , చున్నంతలో నల్క , మిన్నుముట్ట
జగములెల్ల మ , చ్చరహ్నికీలఁ , బూది గావించు సం , చూచి నిలిచి
కోదండమును గాంచు , కొమరు జటాయువు , వీక్షించి యొక యచి , వేకి చెడుగు

తే॥ సేయ జగముల నాశంబు , పేయఁదగునె , శాంతి నొందుము తొందర , చనదు తండ్రిఁ
దర్శింపఁతుఁడ వని నమా , దాన పలువ , రామచంద్రుండు కోపణ , రంబు వీడి.

ఉ॥ ఎచ్చట నుండువాడు : మఱి , యే భువనంబున నిచ్చాడు ? వాఁ
దెచ్చటి కేగినాడు : దను , జేంద్రుడు పోయిన దారిమేది ? నా
కచ్చు పడంగ దెచ్చు జన , కా యన నాతఁడు చెప్పబాని నో
ర్విచ్చుడుఁ బ్రాణముల్ నెగసె , వీరవరేణ్యులు పండి కుందఁగన్.

తరల. తలరి మిక్కిలి రామచంద్రుఁడు , తండ్రికిం దగు సంత్యక
ర్మలు సురావళియున్ భ్రమింపఁ గ్ర , మంబుగా నెఱవేర్చి యా
బలుని రోయుచుఁ బర్వతంబులు , కానలున్ భ్రమింపించుచున్
దెలివినొందర విన్ను గానమి , దీనతన్ గడియించుచున్ .

తే॥ పోవు శ్రోవలు రిస్సిట , బుడదగాగ, వహ్ని మైనంబు కరగిన , వహిని మనసు
కరగ రాముడు మతిచేడి , కలవరించి, పలవరించుడు మిక్కిలి , వనవి వనవి.

తే॥ జనులలో గర్వముల దాటు , బాలలెవరు ? వీరలక్షి పసించెడు , వినుతభుజుడు
మతి కలంగ నిర్బంబు ను , మైతిను దాల్చు, చిత్తబాతవైరివలె ను , స్మత్తుడయ్యె.

ఉ॥ నీ వనమందు మావటను , నిర్గుముగా మునిగెన్ మదీయ రా
జీవదరాక్షి కల్లయని , చెప్పెదవే , మదిరాక్షి రోసి నా
శేవగనైన నీవలయు , నీయక తక్కితివేని నీవు గో
దావరి, నిప్పువై మఱిగి , తప్పుక మాదెద పీడణంబునన్.

ఉ॥ పర్వతరాజమా! పడిసి , బాలకురంగమనేత్ర నేత్ర సం
పర్వముగఁగఁ జూపు మటు , పాయక చూపవయేని నీవృధా
గర్వము సర్వముం జెడఁగఁ , గాలిచి బూదియొనర్చ మన్మహా
పర్వ కరం బొకండె యొకి , కంబుగఁ జాలుఁ జెడంగఁ జూతువే ?

ఉ॥ బంగారులేడి మాయలను , పన్నుటచే హరిచాక్షి నేడు నా
దుం గనరాక పోయినది , క్రూరకురంగములార! నాడు త
స్వంగిని చూపలేని కతి , నాత్ముడనై మిము దుంపతోడఁ ద్రుం
గు గసిదీఱఁ జంపెన ను , కర్కషము గాకిద మోరకర్కషే !

తే॥ దెంద మగల పీఠీతీదా , గుండికుంది, రామపుడు చాడుచుండ ని , రృథలమనస్కు
తన్ను చల్లని వాక్కునా , ధారచేతఁ, జిత్త మొక్కింత తేడయై , చింతవీడె.

తే॥ కీకకుల శేఖరుండు ను , గ్రీవుఁ దుండు, ఋశ్యమూకంబు చేరిరి , నృపకుమారు
లరట నెల్లప్రాణుల మనో , వ్యధ తొలంగ, మిత్ర లకుమిత్ర పుత్రుల , మైతికుదిరె.

సీ॥ క్రురుచే జ్ఞానవి , క్రురుణచే విజయాప, మెఱుంగరాకుండు లో , కేశ్వరుండు
తనకుఁ గల్గిన దుఃఖ , ముసకు ఘోరువును మా, యెవతా పుండ్లుగఁ జెప్పి , యుదిలగొనఁగ
వీరొడవులఁ జూప , నాతండు మూర్ఖుల్లి, చూపవనంబుల , మరలఁ దెలిసి
యంసి నీకొడవుల , సమ్మలంబు చల్లిన, నాఱని పెనునొవ్వి , నందినాడు

తే॥ అమనోఽభ్యధ మున్నె తా , సంయున్న, సప్తదు మటిమఱి క్రొత్తలై , యడరె మేము
మది సమాభ్యాస పడఁజూప , మఱియుఁ జెరిగె, నేమిచెప్పడు రాముని , యెడఁద వనట.

సీ॥ ఆపర్వతంబున , కావలిగిరి నున్న, వాడు కైలనిభండు , వాలి యనెడు
కపిరాజు నీదుఃఖ , తతికిఁ గారకుడఁగు, పంక్తికంతుని దన , వాలమందు
ప్రేలాడఁగాఁ జాటి , శృణివీధరంబుల, వనవిధులం దాటి , వచ్చినతఁడు
వాని నొక్క శరాన , వడిఁ గూలఁగా నేసి, తన మిత్రుడగు మిత్ర , తనయునకును

తే॥ రాజ్య మొసఁగి సేనలఁ గూడి , రాగఁ బనిచి, పచ్చు దాక నాలుగు నెలర్ , వానలేగ
చూపువంతులనందు ల , క్షిణునితోడ, జరిపె నాలుగు యుగములు , జరపులల.

తే॥ కపిబలంబు చేరినది ది , క్తతులు వెనుకఁ, బడఁగ వెదకంగ వారలఁ , బంపి నన్ను
దక్షిణంబున కంపె నా , తరలి రాక, కిదియ హేతువు జనక రా , జేంద్రతనయః ।

చ॥ చనవున నిట్లు రామ నృప , చంద్రుని తీరు మరుత్సుకుండు వ
ల్కిన విని భర్తృ దుఃఖ మగ , లింపఁగ దెదదము నొచ్చియున్ ముదం
బును కుతుకంబు నొక్కదెనఁ , బొందుచు మూలగయుం గరంగ నా
హనుమని నీ యపారమగు , నంబుది నెట్లు తరించి తీవనఁ.

మ॥ జననీః రామ పవిత్ర పాద సరసీ , జాతంబు బుల్లంబునం
దక్షిణంబున్ జపియించు ధీవరులు మా , యా సాగరంబుం దరిం
చిన చందంబున మీకృపా మహిమచే , జేకూరు చేవన్ దరిం
చిన వాఁడీ కపియన్న శంకయె మదిం , జెందంగఁ జింతించుచున్.

ఁ॥ కడుకొను నాణిము తైముల , కంటెను వెన్నెలకంటె మిన్నయౌ
రదనరుడుల్ చెలంగిన ధ , రాసుత మారుతిఁగాంచి నాయనా!
పొడఁదవు నీవు దొడ్దది స , ముద్రము దాటఁగ నెట్లులయ్యె నె
మ్మదిని తపోబలంబుననొ , మంత్రబలంబుననో వచింపుమా.

హనుమ స్వస్వరూపముం జూపుట

తే॥ అనుడుఁ గేల్మోప్పి హనుమంతుఁ , దంబరంబు, వాఁడఁ బెరిగి మఱియుఁ బోవఁ , దల దగుచునొ
యను భయంబున విసరుడై , తనదు రూపు, తోవఁ జూపె జానకి శంక , తొలగి పటవ.

తే॥ పొగడఁదగు గురుత్వము వంద , భూతములకుఁ
గలదొ? కపి వరేణ్యునియందు , గలదొ? యెందు
గఁదు? నిజము సూహింపంగఁ , గలదొ? యనుచు
ద్రోవులాడంగఁ దగిన దా , చూప మహిమ.

క॥ పెరిగిన బంగరు గిరిగల, తరువుల భద్రోత విరతి , తనరె నవఁగ వా
నరవరు రోమంబులలో, గురువరగతి మేలు నె ముఖ , హుటము దయన్.

క॥ కనులను జ్ఞానంబును కడ, చిన రూపము గొన్న హనుమ , చెవి కుండలముల్
మనముగ గ్రహముం పెలిగెడి, దినకర శశధరుల తోడ , దీక్షాని నిలిచెఁ.

చ॥ జగములఁ గొల్చి నిల్చిన భు , జంగమ తల్పుడె యొత్తుతోడఁ గి
డగు నొక వానరంబని య , నాదరముం బొనరింపరాని య
క్షగ శిఖరాణిఁ బోలు కపి , చంద్రుని యున్నతిఁగాంచెనేని లో
కగురుత యొక్కవానికె స్వ , కంబుగఁ గాదని యెంచి సిగ్గులున్.

తే॥ అన్నిలోకజాలములందు • సన్నిధిగల, సన్ని ప్రాణులు గాంచె నా • హనుమ నపుడు
పొనగఁ బైలోకములనున్న • పుష్కలగుడు, సందటను దన కిన్నుల • నతఁడు గాంచె.

తే॥ పరవి పెరిగిన మాయలి, పాచయుగలి, సహసఁగా లంక సంప్రంబ • నందు మునిగె
కొరలి ప్రబృఁ దెల్లని యలలే • భూమిమీద, మీఁద లకలక మెలయుడు • మిట్టబడియె.

చ॥ గరితలమిన్నయైన జన • క ప్రభుత్వత్రి పాయఃపుష్పః ద
చృండా సరోజ యుగ్మమును • సైతము గానఁగలేక సోఁడు లీ
ల్గియని యుత్సహించి నుట • లీ, భవదీయ మహాస్వరూప బం
దులను చూడఁగా జడియు • దున్ వడిగా నుససంహరింపుమా.

తే॥ అయ్యః సేయసంహృతి, సరయదగిన, సత్త్వమొదదు జగ మున • సంహరింపు
మనుచు జానకి విరు పరి, వ్యంగ సౌఖ్య, నమ మునము గాంచి పరవళ • త్వము భజించె.

తే॥ అంతః జిత్రమనుచ నమీ, రాత్మజుండు, వెంటనే చూడదఁగు నొక • పిన్నరూపు
దాల్చి విసఁకుడై యాయచు • దాని నిలువ, నిట్టులను మఱి దీసంబు • నెనయునీత.

పీ॥ పవన జవన వీరః భువిఁ గులాద్రులతోడఁ, భిదులక తలను ద • రించి తన్న
లీల స్వర్ణముఁ దెన, లించి యెత్తితివన్న, లోకంబు లన్నింటి • జోక మోచు
శేషుని దాపలి, చేత నీడ్పితివన్న, వనదీని నదచియే • వచ్చిరన్న
భవదీయ మహిమకు • ఫలసంతమగు గొప్ప, పనికాదు లష్టనే • పాదుకొలుపు

తే॥ నీజలధి దాటి వచ్చుట, యేమిగొప్ప, విభుని కరుదయు యశమును • పెక్కు కల్ప
ములు తిరంబుగ నెలకొనఁ • బూనిసేయ, నీవ యొక్కండవై యుంటి • నియతచరిత.

పీ॥ ఈలంక నీపేర్మి • కేదు మున్నీకుల, కవల నుండమియుఁ ద • క్కువయె గాదె
ఇట్టిదే విజ్ఞాన, మిట్టిదే నీమాన, మిట్టి దేశమము ని • ట్టిదియె చమము
కార్యంబు నెట్టిదే • వీర్యంబు నెట్టిదే, తెల్వి యిట్టిదె యిల్ల • తెల్విఫలము
తలపు నిట్టిదే నీతి • మెలపు నిట్టిదె మతి, గెలుపు నిట్టిదె యిల్ల • కీర్తిగరిమ

తే॥ ఎల్ల సుగుణముల నీకెట్టి • వే యటన్న, నింక లోకపాలకులయి • యెనఁగుచుండు
నజహరామరాదులు నట్లు • జాళియందు, హీనులే యగుదురు కదా • మాననీయ.

పీ॥ మెలుపుకోటలు మేర • మీఱిన బలమొందు, కర్బురావళి వృద్ధి • గాంచినప్పు
దమృహాపీరున, కనుజఁదొక్కఁడు తక్కఁ, దోడు లేదను చింతఁ • దోఁగుచుండు
వీరిం నాశంక, వీరెఁ బ్రాజాపద, కొడువలేదని తృప్తి • పొచరె నిపుడు
నియట్టమహిమాద్యు • సాయమబ్బినమీద, నీరక్కనులు లంక • యేమియగునా?

తే॥ ఇంక నేమరచించిన • నెగ్గులేదు, నన్ను నలఁచిన రాక్షసా • స్వయము తూలె
నేఁదె చెజెవీదె నాటని • నేఁదె గంటి, యశమె గాక నిందయునాకు • నెబ్బనేటు ?

పీ॥ అనియిట్టు లామోచ • మున నాడు జానకి, పాదంబులకు మ్రొక్కి • సావనియను
నమ్మి, రాముని దాసు • లగు కపివర్యులు, కదలి యిసుక కంటెఁ • గలరు హెచ్చు

వారలలో నొక్క , వనవరుండను భవ, దాజ్ఞలఁ దలమోచు . నడియఁదేను
ఏడుపదుల వెల్వ, లెట్టపో గది నము, ద్రంబిందు నీరు మొ , త్తమ్ము నొక్క

తే॥ చేతఁ బ్రావంగఁ జాలునే , సేనకెల్ల, రాక్షసుల లంక కానంగ , రాకపోవు
కతన నింతవఱకు నిల్వఁ , గలిగెఁగాక, తెలియు పిమ్మట నింకను , నిలుచు నేమి ?

పీ॥ కమలాస్త పుత్త్రుఁడం , గడుఁడు మైందుఁడు ద్వివి, దుఁడు నీలుఁడునుకుము , దుండు నలుఁడు
వృషభుండు శంఖుండు , విసతుండు గవయుండు, శరభుండు ధూముండు . జౌఁబవంతుఁ
డుగ్రుండు కుముదాక్షఁ , దురుబలుఁడగు శత, బలి గవయాక్షిండు , పసన కాంబ
దదిముఖ గంధమా , దనుజ దుర్మర్షణ, దులు సైన్యనాయకుల్ , దుర్జయులును

తే॥ రామ బాణము వలెనె కార్యంబు గొంఁద్రు, జగములెల్ల నొక్కటిచేయఁ , జాలువారు
వారి లెక్కింప దానవ , వర్గమెల్ల, సలుగకైనను జాలరు , జనని నిజము.

6. చూడామణి పటలము. (89)

తే॥ దుఃఖితయు రామ ప్రాణముల్ , దొరయనదియు, శ్రీసమానయు నగుసేతఁ , జెఱ వెడల్పు
కొంచుఁబోవుచే తగుకట్ట , మందుఁ దలఁచె, నట్టి హనుమ కుసమ సెప్ప , నైతియగునె?

తే॥ బంబు వార్తను వినుము కో, వఱబు వఱదు, రావణుని గెల్పు టిరిది కా , ర్యంబుగాదు
నిన్ను నీపతి కడఁజేర్చి , నెమ్మిమీఱ, మీపవంబుల భజియింతు , నేపు గనుము.

చ॥ అతి మృదుకోమముల్ గల మ , దంసముపై వసియించి నెమ్మదికా
వెతవిడి నిద్రపో మ్మనిల , వేగముతో నెడ నిల్వకేగి నీ
పతి గల మాల్వపంతమునఁ , బ్రన్నన వ్రాలెద నీకు భద్ర ము
బుధత భవదీయ సేవకుని , పోడిమిఁగాంచుము తల్లి, లెమ్మిఁకా

ఉ॥ దైత్యులు కాంచి యడ్డుదఁ , దప్పను కార్యమె యందువేము సం
స్తుత్య బలంబుతో నరుల , దోర్బలముల్ నశియింపఁ గూల్చి నా
యత్యురుకోప మార్చికొని , యప్పుడ తేటదనంబు గాంతు సం
ప్రత్యయ చుంచు మమ్మరొ , భ వత్ప్రితి గాంచియు నైపనెర్తునే ?

చ॥ పెలువన లంకతోడఁగొని , వే చనుచున్నను తెల్లగించి యేఁ
జలుకన నొక్కచేతఁ గొని, చుట్టిన దైత్యుల నొక్కచేతఁ బె
జలమున నుగ్గచేసి రఘు , నాయకు పాదసరోజ సన్నిధిం
దొలఁకక దించువాడ నిది , దొడ్దగు కార్యము కాదు చేయఁగన్ .

చ॥ మరలుచు లోకమోహనుని , మందట మీయమృతంబుఁ బోలు సుం
దరి దితిజేంద్రువైచు చెఱ , దప్ప సుపాయము లేక మిక్కిలిం

బరిపరి రీతులన్ మనసు , మాడఁ దపించుచు నున్నదన్న నా
వెరవరి దౌత్యమేమి యొక , విచినదా ? పచియింపు మమ్మరో !

౪॥ గాయములేని పీనదుఃఖ , బాంధముతో నటలేగి కాత్రవ
వీర్యులు బలంబు నేర్పబడి చెప్పగ నెట్లగు ? దోడికొంచునే
నాయకుఁ డేరలే దరద ! ప్రాణము మాత్రము గాచుకొంటి మీ
నాయక ! గాంచి పల్క జత , నం దొనఁ గూడద యంచునా ? యటన్.

౫॥ రక్షితసాలమైన నగ , రంబును కాలించి బూదించేసి యీ
రాక్షస పరమం బద క , రంబులతో నలిగాఁగఁద్రొక్కి నే
యీ తడమందె సర్వము న , దీకుని పొట్టను పెట్టి రావణుం
దక్షతఁ జంపుచున్న వడిఁ , ద్రమ్మెద నాజ్ఞ యొసంగు మమ్మరో !

౬॥ శ్రీరము వీర శేఖరుఁడు , చెల్వగ నిప్పుడె నిన్ను గూడి మున్
గూరిన కాపమెల్ల విడి , కోరికతోడఁ బ్రసన్న విస్మయ
చీర్చిమతోఁ జెలంగి మఱి , చెన్నటి దానవ వంశమెల్లఁ బో
కారిచి లోకజాలముల , కష్టములం చొలఁగించు దొప్పగున్.

౭॥ ఇందుల కొక్కయడు వచి , యింపఁగఁ దగ్గరి లేవ యట్టి భా
గ్యేంద్రియ నాకు లభ్యమగు , నిమ్ముల నీవు దలంచిలేని రా
ముం వగఁజేరి దుఃఖములఁ , బోకడపెట్టి సుఖించువమ్మ ! న
న్నుం దయఁజూచి మూపువయి , నూల్కొన నెక్కును యంచు మొక్కినన్.

తే॥ పూన్కి యుక్తవాద్యంబులఁ , దొనఁగఁ బలికి, తల్లికడ నిల్చు లేగనాఁ , దనరి నిలుచు
మానుడుఁ గాంచి నిర్దుష్ట వా , కృముల మృదుల, పక్కి నిట్లనివలికె నా , పద్యగంధి.

౮॥ అన్నా ! నీకిది దుష్కరంబగునె ? యో , గ్యప్రాధి నీక క్తికి
మన్నింపందగు భంగి నెంచితివి సా , మర్త్యంబు మెచ్చయ్యె నీ
కన్నన్ దిక్కిల లేరు లేరయిన ము , గ్ధాత్వంబుచే నిట్టి నీ
చిన్నాగం బసమంజనం బనుచుఁదె , ల్పం బూనితిన్ మారుతీ !

౯॥ అంబుధి మధ్యమందు దను , జావళి క్రన్ననఁ జుట్టు ముట్టి క్రూ
రంబుగ నప్తశస్త్రముల , రాయడి చేసిన వారితోడ మో
రంబుగఁ బోరెదో ? మఱియు , రక్షణచేసెదో నన్ను ? రెండు నం
రంబునఁ గన్దమే యొసఁగఁ , దప్పును కర్ణ మొకండ వొటచే.

౧౦॥ ముఖియొకమాట రామపు న , మంచిత కార్మక వివర యాదీకం
బొందును చాప మాళిడిని , పొందును పర్యపు బోగిరంబుఁ గు
ర్కురములు దొంగిలించుకొనఁ , గోరిన రీతిగ నొప్పు గార్యమున్
వెనకరియైన నీవును ప , విశ్ర మనంబున నిట్లు రెంతువే ?

కా॥ ఘోరా యోధసమందు రాఘవు మహా , కోదండ పాండిత్య మే
పారన్ వేల్పులు చూచుచుండ, నను చొ , ర్యప్రాధి సాధించుచుం
గారాగరమునందు కూర్చిన మహా , కష్టాత్ము కన్నుల్ సబు
ద్యూరంగంబునఁ నాకముల్ బొడువ సం , తోషించి వీక్షించెదన్.

ఉ॥ రాముఁడు లక్ష్మణుండును దు , రంబునఁ గార్జ్యుక హస్తలౌచు స్వ
స్థేమముఁ జూపి దైత్యుల వ , ధింపఁగ ముక్కిఁడిఁ బోలి రాక్షస
స్వామిను లెల్ల దైత్య విధ , వాత్సమ లొందినఁగాక నాయెదన్
రామతనంబు నానయును ; రాజిలునే? గురుతన్ గడించునే ;

చ॥ కనకమయ శ్రీకూటమునఁ , గ్రాలెడు లంకయే నేను చూడ దై
త్య నికర శల్య సంచయ యు , తంబుగ నిల్వదయేని జీవితం
బును సుచరిత్రమున్ గరిమ , మున్ మహిమాన్వితమో సతీత్యమున్
జనులకు నెవ్విధిం దెలువఁ , జాలుదు నీవ వచింపు మూర్ఖతీ.

కా॥ ఈ రక్షే నిలయంబ కాదు మఱి యీ , యీరేడు లోకంబులన్
శ్రీరామాస్త్రమువోలెఁ గాల్చి నిపుతై , చిందన్ సతీత్యాగ్నిచే
నారామవ్రభు నేర్పినట్టి విలువి , ద్యా ప్రాధికి న్నూర్జనతన్
గురంజేసిన దాన నొడు నవియే , కోపక్రియన్ మానితన్.

తే॥ మఱితాజిక్షమునిన్ను న , మౌఘ్యుఁడనుచు, జగము వినుతింతు; రామువర్షంబుదక్కఁ
దక్కు మేనుదాఁకుట నాకుఁ , దగదు నీకు, రాముకీర్తికి భంగ మో , ర్వంగఁదగదు.

తే॥ ఉదరి నను రావణుఁడు తాఁకి , యుండు నేని, వానిమేన నిన్నాకులు , ప్రాణమున్నె
ప్రాణములు త్రుటిలో నీడు , ననియెవాడు, నేలఁ గెల్లగించికొని వి , స్వీచి నేగె.

తే॥ తన్నుచేర నిష్టపదని , తరుణిఁదాఁకె, నేని శీర్షముల్ తెగి యిల , పైని గూలు
ననుచు నలువ యిచ్చిన కావ , మరయ నాడు, ప్రాణముల నిన్నినాళ్ళు కా , పాదెనయ్యె.

తే॥ అట్టి కాపంబు గలదని , యరస సత్య, వంతుఁడగు విభీషణు పుత్రి , పరమ సాధ్వీ
ప్రేమ నాయెదఁ గలదియో , శ్రీజట చెప్పె, నాకు భయము వీరేడు జత , నంబుతోడ.

క॥ అది కలుగుటచే ధర్మము, వదలదనుచు నిశ్చయించి , పతి శౌర్యంబున్
మదిసమిక్కి నిష్కలంకత, వదిలమ్ముగఁ దెలుపనుంటి , బ్రాణమ్ములతో.

ఉ॥ అచ్చటినుండి రావణుఁ డ , హమ్మలి ఛాత్రిఁ బెట్టి తెచ్చి నాఁ
డిచ్చటనుంచె లక్ష్మణుఁడ , హీన గుణుం దొనరించి నట్టి యీ
పచ్చని యాకుటింటివి కృ , పామరిఁ జక్షువులారఁ గాంచి నా
యొచ్చెములేని మానస మ , హోన్నతి సమ్ముము నీవు పావనీ ;

ఉ॥ ఇచ్చట నీడి యెచ్చటికి , నేగెడు దానను కాను రాము మే
సచ్చముగాఁగఁ బోయ నమ , లాంబువు యన్న సరోజ సదృమున్

బొచ్చెద వే చరించెడు న , సుప్రకరంబుల నిల్వఁగోరి యు

ద్యవృత్తున్ రమూర్తము ము , దంబురఁ బొందెడు నాన నొక్కటన్.

కావ నియ్యది యుత్తము , గాదు నీపు, వేదనాయకు నెడుటికి , వేగపోవు

తెన్నఁ గార్యమనుచు నీత , యిట్లు పలుక , విని మహామతిమంతుఁ డి , వివ్రి వచించె

కలుగు నందహా తాపముల్ , తొలఁగి హనుచు, రామవంధ్రునకుం దగు, రాజేంద్రైతి

తల్లి, నీ తపోనిష్ఠ చం , దమ్ముమేలు, మేలనుచు సుతృప్తించుచు , మించి పొగడి .

ఉ॥ చింతిలుచుట, యిచ్చట ప , సింతుట నిక్కము కొంతకాలమే

నంతకుసంబు రావణు చ , కంబున నిండిన లోకమెల్ల ని

శ్చింతఁ బ్రసన్నతం బొదలఁ , లేయుము చింతిలుచున్న రామ భూ

కాంతునటన్ వచింపఁదగు , కార్యము నానతి యిమ్మున్ వెనన్

సీత రామునకుఁ బంపు సందేశము

మ॥ హనుమా! యింకొక మానమే యెటులొ నే , బ్రాజంబుతో నుండెదన్

వెనున్ రాముని యానసుమ్మి యనువుల్ , నిల్వంగఁ జాలన్ నిజం

బనుచూ నావచనంబు లన్నిటనుకే , యంగంబునం బల్కఁ దా

నెనుటం బూనునొ యాద్రాచరమున వి , నివ్వించవగుం బావనీ;

మ॥ అతిలోతుందగు రామవేంధ్రులకు తా , క్యాంతు మొక్కర్తు దు

ర్గరిపాటై రిపీయింప, జల్లని కృపా , కలభంబు లేకున్న భూ

పరిచింశ ము శత్రుధర్మమును గా , పాదంగనై నన్ పరిం

చితి, ద్రావించిరి నెంచు, చెల్పుము కపి , శ్రేష్ఠా! దయావారిధి !

లలిత గుం టి చైత్ర మా , లక్ష్మణునకుఁ దేలువనగ శ్రీ రాము నా , దేశ మునను

నన్ను గాంతుచుక గా , నమఁచు బొదడు, చెఱును విడిపింప నిధియని , చెన్నమయ్య .

చ॥ లోకలోక నేరిదట , నూను ప్రతంబు నమూపి చెందు చం

రికు మను రాముఁ డిచ్చటి కు , దాల్తమతిం జనుదేరలేనిచో

నిలబడమైన కంగడిరి , నాలని రెండలిరాకచేత, ద

వృత్తి తిలకర్పణం బొనరు , నం బతిమాలితి నెంచు, బల్కమా.

మ॥ వర కర్మాది కృతుండు రామవుడు నా , పై నిండుకంఠేనియున్

గలఁజాచాము లేకయే మఱచినా , నామీచ నిండాదు ప్రే

మంసార్పిల్ మగుకత్తబారలకు మీ , మన్నిండు వైదేహి తా

జెఱు లంకను ద్రుండుచో గరము మో , దెన్ నీ భక్తి నుఁజాడుమా,

చ॥ మిథిలకు వచ్చి నన్నకట , మీతిన ప్రేమఁ బరిగ్రహించుచో

బుధులు వచింప హర్షమునఁ , బోయెద రెండవ కన్యహస్త మీ

ప్రథిత భవంబునం దొడరి , పట్టను నెమ్మది నైన నెంచ నం
చధిక ముదంబుతో ననుట , యాయ్యనకున్ వినిపింపు మారుతీ!

ఉ॥ చిక్కలఁ బొంది యిచ్చటనె , జీవములం ద్యజియింతునేని వే
తొక్క భవంబునందయిన , నుత్తమ వీరు పవిత్ర దేహమున్
దక్కక దాకు నిష్కలుషి , తంపు వరంబులు కేలుమోడ్చుతో
మిక్కిలి కోరుదాన నని , మేఱిని భర్తకు విన్నవింపుమా.

చ॥ నలుపుగ రాజ్యపాలన మొ , నర్పననర్ప మణుల్ బిందిత తా
వకములఁ దాల్చి భద్రమద , వారణ రాజముపై రహించి వీ
ధులఁ దగనేగు వేడుక కు , తూహలిన్నే కన నోవకుండు నే
నెంపి వృథా వచించి ఫల , మేమిఁ పురాత మిట్టులుండఁగన్.

తే॥ తన్ను గూర్చి జనంబులు , తలచుచుంట , తల్లివితయు భవతుండు , తనకుఁగాఁగ
ననుభవించు నొవ్వియునెంచి , యచటికేగు , గాని యచటికి నెట్లు రా , గలుగు నతఁడు.

తే॥ తల్లిదండ్రులకును బంధు , తలికి నాదు , కేలుమోడ్చు లందింపు ను , గ్రీవుతోడ
రాముతో నయోధ్యుఁడఁ జని , రాజచెడిన , పురికిఁ బట్టము గట్టఁ గై , మొగియె ననుము.

హనుమంతుండు సితకు ధైర్య వాక్కులాఱుట

తే॥ వెగడు పడి యిట్లు పలుకు వు , వీక్షిం గాంచి , తల్లి యింకను దుఃఖానఁ , దలరేదేల ?
యనుచు మృదు మధురములు న , మంజునములు , నైన గంభీర వాక్కుల , ననియె హనుమ.

త॥ స్రుక్కెడు నీటింకనె , స్రుక్కె రాముండు బ్రతికి , పొచ్చు నయోధ్యున్
జిక్కిని మకుటము దాయు , నెక్కడి మాటలివిఁ చింత , యేటికిఁ బట్టి!

చ॥ విడివడి పోవ మానవులు , వేడ్క వహించెడు భారయంచె క్రొ
త్తదిరన పించుకేనియును , తాఱని నిన్ను గలంచు పంక్తిం
తుఁడు తనశీర్షముల్ భుజి , డుల్లక లాఱునున్ రఘూర్జునున్
వడి ననినుండి పాటుదురు , పాతక మిట్లును సిద్ధిఁ దొందునే !

ఉ॥ అన్నుల మిన్నఁ యెల్లరము , నక్కటెం బిసుమంత లేక పన్
బన్నము నొంద జేయు లు , పాపులఁ గూర్చు మాకరిముల్
మన్ననఁ గాచికొంచు నృప , మాన్యుని ముందటి కేగ నాతఁడున్
గ్రన్నన వింటితోఁ దన పు , రఘునకున్ మరలం దలంచునే!

క॥ భరియందరాని వెతలం , బరితాపము నొందసీక , ప్రాభవమును చూ
కిరపుగ నొసఁగిన నృపతికి , మరల విన్నొసఁగకున్న , మహితులమె కదా!

చ॥ ప్రతులగు మౌనివర్యులను , వ్రచ్చి భుజించెడు దైత్యపాఠి శో
ణిత పలలాంత్రరాసుల గు , జించి పికాద సృగాల గృధ సం

తరులు గ్రసించి బంసక వృక్షా విలుహుని యయోధ్య కేగనన్
ప్రతిస యొనర్చు వానికొక పాటియె యీవని ; రాజనందినీ ;

క॥ అడగని పగవారి చెలం, బదు నిను గైకొనక వదలి . మరలితి మేనిన్
బదులును పెద్దలు పిన్నలు, నదరి హాసింపరొకా తల్లి యదియొక బ్రతుకే ;
క॥ క్రొత్తదియగు గృహిమణి దో, న్నత్తులు తాడుటకు మున్నె . నాళిలె నందం
జితము మదిమది చురలిన, యుత్తమ విక్రమ మదెంత . యొప్పారునొకో ;
క॥ చెడితిం. జెడితి ననువులం, బెడఁదాసితి వేని నిశిత . విశిఖములచేఁ

దొడిఁబడ నకల జగములం, బొడిపొడి సేసినను కొడిమె . పోవునె తల్లి ;
క॥ మునుపే ముజ్జగములఁ గల, దనుజులఁ బరిహర్తు ననుమఁ . దలపడు నతఁడో
జనకజః స్థితి యెఱిగిన, వెనుకను నెమ్మది వహించి . వీఁగునె తల్లి ;

క॥ ఊరక రాని యమర్షము, న్రూరుల జీవములమాత్ర . గొని శాంతియచో
వేరేది దాని కాహుతి, దారణియుం దివియుఁ గ్రుంగి . తాటి సమయదే ;

క॥ లయకాల వహ్నివోలెన్, రయమున భువనముల సాగ . రముల నివులు చే
నియె వీడుఁగాక యడఁగునె? నియమిత రామాత్మ వికతి . స్థితి విన్నకా .

క॥ దేవరాతులఁ ద్రుంచెను. కావలముల మాన్యె సుజన . గణములఁ గాచెకా
దీవరుల కొనఁగె నెదగి. శ్రీవరలక్ష్మి యను కీర్తి . చెలఁగఁ దలఁపవో ;

ఉ॥ నీవలనన్ జగంబులు వి . నిశ్చల వృద్ధి భజించునమ్మః శో
కావలినే గ్రహించి శ్రమ . లంది యొకించుక కాల మిట్టులే
త్రోవుము లోక మంగళము . చూకొని చేసెడు వారె పెక్కులొ
హావదు రొందువారు భువి . హాయికి నోర్చుల బావ్యమేకదా ;

తే॥ రోయఁదగు లోక కంటక . రుధిర పూర, మునసు ప్రేతభూతాదులు . మునిగి క్రీడ
సేయ దాఁగిన సురలు హ . ర్షించి పొంగు, నక్కతిని నీవు చూడంగఁ . జాలవేమి ;

మ॥ ప్రళయాంభోద తటన్మహారుచుల ని . ద్వాతంబులం బోలె రా
మ లనద్భీకర బాణరాజి దనుజ . జ్ఞాపాల సైన్యంబులన్
దొలువం గాతెడు నన్రపూరము పయో . రు ల్నిండి హెఱిపం వీ
నుల విందారఁగ నుత్సహింపుము విన . న్నొన్నాళ్ళలోఁ దల్లిరో ;

చ॥ కరువులు జాటు నట్లసుర . కాంతులు కడ్చుల మోదికొంచు వం
దురుచును దుఃఖబాష్పములం . దోఁగుచుఁ ద్రెంచిన తాలికాటువల్
గిరులయి మింటి నంటి వడి . భేదర లోకవిమానముల్ చనన్
దెరువున కడ్డమై నిలువఁ . దేఁకువఁ జూడఁగ నుత్సహింపుమా .

తే॥ నింగి కానఁబడక కప్పి . నిందు భూత, ములును కంకగృధ్రము లత్ర . జలద్విమునిగి
చైత్రవనితల బాష్ప న . దంబులందు, స్నానమాడుట గాంచ ను . త్యాహముంచు

❖॥ వీణల మించి గాత్రములు , వెల్వడ మర్కళముల్ ధ్వనింపఁగా
జాణలు వేల్పు సానులు ప , నందుగ నాట్యము పేయు చోటులన్
బ్రీణన ముల్లసిల్లఁ గపి , వీరులు వీరరవంబు సేయుచుఁ
గ్రేణిగ మోదనృత్యమున , రేఁగుటఁ జూడఁగ నుత్సహింపుమా.

చ॥ కొడిమలు మీఱ నైచ్యములు , గూరిన క్రూరుల మేలు ప్రీలఁగా
వేడలెడు రక్తవాహినులు , వే కొని పోయెడు కొండలట్టి పె
న్నడుగుల కుప్పతిప్పలు సు , పర్వలు వెక్కినమంది చూడఁగాఁ
గడలిని నిండి పొర్లుటను , కాంచఁగ నీమది నుత్సహింపుమా.

తే॥ అవనిజా వహ్ని రామ శ , రానిలమున, నల త్రికూటమన్ కుంపటి , యందు పెరిగి
కూర్గి దానవు లనెడి బొ , గ్గులను కాల్చి, లంకయను పై డి కరఁగుట , లక్ష్మీ కమమ
తే॥ దువన కంటకుఁడగు దశ , ముఖని తలల, వ్రాలి పుణ్యఫలముఁ బోలి , పావన మగు
వీ శరీరంబుఁ గాంచిన , నేత్రపంక్తి, నొలిచి కాకులు దినఁ జూడ , నుత్సహింపు.

చ॥ మును సురవైరి కోడి బిడె , ముంగొని మాటుమొగంబుగొన్న ది
గ్గున గజ వాల నన్నిది ది , గాలు మనంబిడ రాఘవాంక మా
ర్గణములు పంక్తి కంతుని శి , రంబునఁ ద్రెంచి తొలంగఁద్రోవఁగా
గుణవతియైన యోజననిఁ , కోరికఁ గాంచఁగ నుత్సహింపుమా.

❖॥ ఖంబు జెమరెన్నేమొ యని , గాదిలి నప్పపు డల్ల పీచు శ్వే
తాంబరముం బలెన్ వెలయు , నట్టి ధ్వజావళి యొప్పు లంకలో
నంబుల వర్షముం గురియ , నల్లరి సేయుచు లేచు భూతముల్
పంబిన ధూళిలో వికృత , భంగుల నాడుట గాంచు వమ్మరో.

❖॥ నల్లని రేయి ద్రిమ్మరుల , నల్లల వెల్లువలెల్ల వార్తి జొ
బ్బిల్లి తలంబులేమి నటు , వెన్నెకు మళ్ళుటయున్ సమ స్తముఁ
ద్రెళ్లు యుగాంత వేళలను , తృప్తి వహింపని మృత్యు మూర్తియున్
గొల్లగ మెక్కి క్రక్కుటయుఁ , గూరిమిఁ గాంచెడు గాక తల్లిరో.

❖॥ వేయపు బోట్ల వంటి యలి , వేణులతో నసరాళి క్రీడలం
దేలు సుగంధ కల్పవన , దీర్ఘ కలన్ గపిమూఁక వక్ర లాం
గూలము లొందొకళ్ళ వడిఁ , గూరిచికొందు వినోద లీలలం
బోల మునుంగు చుండుటలు , పోడిమిఁ గాంచెడు గాక తల్లిరో.

❖॥ పెక్కులు పల్కనేల , రము , వీరుని దివ్య శరాళి లంకలో
నెక్కును దైత్య కాయముల , నిల్వక యవ్వల దుస్సి సోఁకు లె
య్యెక్కడ నుండు రయ్యవటి , కేవున నేగఁ ద్రిలోక వాసులొ
రక్కసి మూఁకలెల్ల సమ , రంబునఁ గూలుటఁ గాంచు వమ్మరో.

చ॥ ఒకనెల తీయి రోపల నె , యుమ్మలికంబు రవంతయేని పొం
దర సుఖియింతు పమ్మ త్వరి , తంబున నే జని రాముఁ గాంచుచే
యొక తడ వంత మీద నిట , కొందఁగ రా దరితీపు గల్గునే ?
యొక జ్ఞాపేని భూరమణుఁ , దొప్పరికించునె యింకఁ దల్లిరో ?

తే॥ ప్రాత మున్నదని వచించు , నంతెకాని, తన శరీరము తాకి మాఁ , దని సుమములు
చివురులును లేపు వేలాలు , చెదరకుండు, తరువులును లేపు వల్లు లం , తకును లేవు.

తే॥ తెలివి లేటయండినఁ గదా , తివురుపంత, మొగులు పిడుగులతోడఁ బై , దిగులుచున్నఁ
నైదుతలల సర్పము తొమ్ము , నంటి కటచు, చున్న నెఱుగల్గుదు రాఘ , వోర్నివతికి.

తే॥ చిలుకఁబడు దధితై వడిఁ , గలఁతనొంది, యెకను తడఁబడు ప్రాణంబు , లింద్రియములు
గందనగు పైత్యమును వియో , గంపు వంత, యెంత కలదో లెక్కగ వచి , యింపనగునెల్ల

తే॥ ఇట్టి శోచనీయస్థితి , నెనయు రాముఁ , దుండె సుఖముగ ననుమాట , యొప్పుకాదు
పలుకునవి యెల్లఁ గరితలా , మలకముగను, చూపెనను చూచెదపు గాక , సుగుణచరితః

కా॥ తల్లిఁ నిర్మలుఁడైన దాశరథి యు , ద్దండుగు సుగ్రీవుఁడున్
దెల్లం బారఁగ నీడువార్త విని శృ , ప్తిం జెంచు మున్నే కవుల్
ప్రోల్లాసంబున వార్తివాటి నగరం , బుం జుట్టి హంకారముల్
మొల్లంబొప్పఁ నొనర్చుచుంటి విని స , మోడింతు నిక్కఁ బుగన్

కా॥ దేవీఁ లెక్కిదరాని వానరులు ప్రో , ద్దీప్తిన్ దగన్ రేపె లం
కావాటిన్ వడిఁజేర మధ్యమున నా , కాశంబునం దాఱ్యుపై
శ్రీవిష్ణుంబితె నా భుజంబులపయిం , జెన్నారు రామప్రభున్
నీవింపారఁగఁ గాంతుగాక కనులు , నేష్య స్థిలిం జెందఁగన్.

ఉ॥ అంగదు మూపుమీద నుచ , యాద్రవయిం గనుపట్టు బాల భా
నుం గనులీల లక్ష్మణుఁ గ , నుంగొని మోచము నొందెవమ్మ! పో
రుం గొన వాన రేంద్ర నికు , రుంబము నాయకమై చెలంగు నీ
యంగదయుం దొలంగు నురి , యూటయు నీగు వియోగముం జెడున్.

ఉ॥ ఈమెయి నీవు పల్కి గడు , విచ్చిన మాసములోనె వచ్చి శ్రీ
రాముఁడు నీ చెఱన్ విడుగ , రం బొనరింపఁడయేని నిందచే
రాముఁడె రావణుండగును , రావణుడున్ మఱి రాముఁడే యగున్
శ్రీమహిళామత్సరః , కొద , చెందెదవేల! వహింపు నెమ్మదిన్.

తే॥ తొడరి మోదకరములు ని , ర్దుష్టములును, పౌరుషోచితములు నగు , పలుకు లాంజ
నేయుదాఁడఁగ నుప్పొంగి , నెమ్మది గొని, యుర్వికనదు యిట్లని పల్కె , నుత్సుకతమ

సీత యాన వాక్కు తెలుపుట

కా॥ అయ్యా! యేగెడుగాక వైశముగ శ్రేయః పాః నిన్నొందుఁ గా
కయ్యై విప్పుములం దరించెదవుగా, కారుండు శ్రీరాముతో
నెయ్యం బారఁగ నానవాళ్ళదరు వా, నిం బ్రీతి వాక్రుచ్చు మా
యియ్యం దొలఁగించు భారమది నీ, దే కాదె ప్రాభంజని!

ఉ॥ ముందటఁ జిత్రకూటమున, మ్రుక్కడి కాకము వాడి ముక్కుతో
డం దగ నాయురమ్మునఁ గ, డంగి ప్పటుక్కునఁ గాటుపేయ నేఁ
గుందఁగఁ జూచి నెత్తుగని, కూర్మివిభుం దొకపూరిఁ గొంచుఁ బ్రేఁ
పొందఁగ బ్రహ్మ మంత్రమున, నుగ్రత నేయుడుఁ గాకి భీతిమై.

చ॥ కొడుకుమ సత్యలోకమున, కుం జని భారయు రొప్పి త్రోలనా
ప్రదరము వెంటనంట వడిఁ, బాటుచు శంభుని దాసి యాతఁడుం
బదరఁగ మళ్ళి దిక్పతుల, వల్లను రక్షణమొందలేక యె
య్యదియును దోష కేడ్పు నెడ, నాత్మల వేల్పులు పిచ్చులిందుచున్.

ఉ॥ ఇంద్రమతా! జయంత యిటు, లేల చరించితి నీతిమాలి ని
న్నింద్రుఁడె కాఁడు సర్వభువ, నేంద్రులు చేరియుఁ గావనేర్తురే;
రుంద్ర యశస్వి శ్రీరమువ, రున్ శరణంబని చేరు మా దయా
సాంద్రుఁడె కాదు నిన్ను రభ, సంబునఁ బొమ్మని పల్కనాతఁడున్.

చ॥ భయమునఁ బాటివచ్చి రము, వర్ష; భవత్పద పంకజంబులే
దయఁగల వంచు నే నభయ, దానము వేడితి నన్న సత్కృపా
శ్రయుఁడు క్షమించి వానిదగు, చక్షు వొకండు గ్రహించి యత్తమా
పయ నుపసంహరించుటలు, పావని! నాథునకున్ వచింపుమా.

తే॥ నీ చరణములే శరణముల్, నిఖిలనాథా, యనఁగ దొనఁగు మన్నించితి, నవనియందు
కాకి రెండుకన్నుల కొక్క, కంటిపాప, యుండు నీవల్ల ననుభయు, నొగి వచింపు.

తే॥ మ్రొక్కి నెలవంది కాకంబు, పోయె దివికి, సురలు పువ్వుల వానలు, కురిసినారు
దీని సౌమిత్రి సుంతయుఁ, డెలియఁదయ్య, యింపు పలుకుతో వచి, యింపు మిదియు.

ఉ॥ ప్రేముడిఁ బెంచు నాచిలుక, పిల్లకు నెవ్వరిపేరు పెట్టుదున్
శ్రీ మహితా! యన న్నిగులఁ, జిర్నగవార మదీయమాత స
శ్రేష్ఠ మయాత్మయౌ కయిక, పేరిడుచూ యని నాఁడు పల్క నా
యామెత గూర్చు వాక్యముల, యాదరమున్ వినిపింపు మారుతీ!

ఉ॥ ఇన్నియుఁ బల్కామీద వచి, యింపఁగఁ దగ్గది యొందు లేద యం
చెన్ని భరింపు వత్తమున, నింపుగఁ గట్టిన మానికంబు పై

నున్న జగంబు ద్రింది జగ . మొప్పుగఁ గల్గిన బాంతి సంతతిన్
గ్రన్న జయించు దాని నటఁ , గైకొనె మారుతియున్ భ్రమింపఁగన్.

తే॥ హనుమ యచ్చెరు పాటొంచి . యరయ సాగె. సప్తకోకంబుల తమంబు . సమసిపోయె
రవియు భయపడ నీ నగ . రంబు చేరె. నేమి? యని దైత్యులును శంక . నెనసినాడు.

ఉ॥ శోకము నొందు జర్కవలు . స్రుక్కుట పీడె ముడింగియున్న ప
ద్మాకరమందు పంకజము . లన్ని యెలరెన్నె సూర్య కాంతముల్
తూకొని నిప్పు లుట్టునని . దుఃఖముతో ముకుళించెఁ గల్వలున్
వే కనుపల్లె నయ్యెడ ర . విప్రభఁ డోడెడు చిన్నె లన్నియున్.

చ॥ మృదువగు కేశపాశమను . మేఘమువై గ్రహరాజుఁడోలి య
మ్ముదిత మనోజ్ఞ సంహసన . ముంబలె రాగమునొంది రాగ సం
పదగల రామపాదముల . బాగున వెల్గు శిరోమణిం గుఱా
న్నదయగు సీత చూపెఁ గనె . వాయుసుతుండు ప్రమోదమందుచున్.

చ॥ వెదకుచు వచ్చి జీవముల . విండగ నిచ్చిన పుణ్యమూర్తి . నా
కిది యొక కంటిపాప పలె . నింబుగ నుండుఁ జిరంబు వల్వలో
విదులక చుట్టియుంచితి న . బిజ్జగఁ గైకొను మంచు సత్యవా
కృదయగు సీతయిచ్చెఁ గడు . భక్తిని గాడుపు పట్టి చేకొనెన్.

ఉ॥ కైకొని వత్తమందు దుసి . క్రమ్మఁ యుండఁగ ముద్ది వీడికోర్
కైకొని మ్రొక్కి ముమ్మలు వ . లంగొని చాఁగిలి రేచి దీవనల్
కైకొని ధీరవాక్యములు . క్రమ్మఁ బల్కి మఱిన్ మఱిన్ నుతుల్
కైకొని యుద్ధి గంతులిడి . గంధవహాత్మజుఁ డట్లు క్రమ్మఱెన్.

7. వనభంగ పటలము. (60).

చ॥ వనమును గూర్చి యుత్తరపు . వైపునకుం జననెంచి దొడ రూ
పును ధరియించినట్టి కపి . ముఖ్యుఁడు స్వల్పకృతిం బొనర్చి యే
జనుట వివేకలక్షణమే ? చయ్యన నచ్చటికేగి రామపుం
దును ముదలించు వాని కొకఁ . డున్ సరి పల్కమి దూత లక్షమే ?

ఉ॥ ఏపునఁ గాలుసేతులనె . యెల్లర సీమలఁ ద్రొక్కి చంపి లం
కాపురి వార్ధి నూఁకి జన . క ప్రభు పుత్రిని గొంచు రామవ
శ్రీ పదపద్మ నన్నిదిని . చేర్చనయేని తలంప నెవ్వరిన్
లోపములేని యుత్తమ గు . ణుండగు దూతుఁడ నొడు నిద్దరన్.

ఉ॥ వంచకుడైన రావణుని . వలముచే దళ మస్తంకంబులున్
మించిన చేతు లిర్వదియు . మిడ్కఁగ నుక్కఁగఁ గటి కారలో

నుంచిన వాడఁగాను గడు • నుద్దతిఁ దాకి జయింపలేదు మా
ప్రాంచిత రామ భానుజ వ • రస్సరమైత్రి ఫలించు పెట్లగుఁకా.

చ॥ బలయుతమైన యీ యసుర • వర్గముఁ గాడ్పడఁజేసి కూల్చి దో
ర్పలు దశకంఠుఁ బట్టికొని • క్రచ్చుగ మోది యతండు కన్నులం
బులుకునఁ జూచుచుండ మయ • పుత్రి శిరోజములం గదించి వె
ల్వలగొన నీక్పి తెచ్చి చెఱ • వేయుట దోసముఁ గూర్పు కార్యమే :

ఉ॥ వీరల హింస చేసి పృథి • వీభరముఁ రఘువీరు భారముఁ
దీట నడల్పు దూతకృతి • తీరుగఁ బూర్తి యొనర్చుచే తగం
గారియ మంచు భావమున • గట్టి యొనర్చి దితి ప్రజాతతిన్
బోరొనరింప రేపు విధ • ముం దలబోసె మనంబు లోపలన్.

తే॥ కడఁగి యిప్పుడే యివ్వనిం • గాడువటుకుఁ బఱచు పెనుదొని చెవిఁబడఁ • బలల భుజులు
కోపులై యెదిరింపంగఁ గూల్చువాడ • విదియ తగిన యుక్తి యనుచు • నెంచె మదిని.

చ॥ పొదివిన దైత్యులన్ మరలి • పోవఁగ నీయక కూల్చుఁ గూలి రే
నెదురఁగ రావణాసురుఁడు • నేపున దుస్సహ సైన్య యుక్తుఁడై
కదలును వచ్చెనేని కడు • కావరముం జెడ మస్తకంబులన్
జిడురలు చేసి నాకసి న • శింపఁగ నెమ్మదిసంది మత్సరన్.

చ॥ అని తలపోసి రేవగలి • కాధ్యులు త్రిమ్మరు మేరులైమున్
జెనయు భుజార్గళుండు మును • చెన్నుగఁ గొమ్మున భూమినెత్తు నా
పునకిటిఁ బోలి దొడ్ యడ • గైకొని వేలకువేలు కావలిన్
గనిన యశోకా వని న • గంబులఁ గాళులఁ ద్రొక్కె వ్రీలఁగన్.

తే॥ విజిగెఁ జీలెను వ్రాలెను • పెల్లగిల్లె నడఁగెఁ బొడియయ్యె మడఁగెఁ జె • ల్ల విసె నెగఁపెఁ
జెదరె మండెను మాడెను • ప్రిదిలైఁ జేరెఁ బొగ్గులగుచు చిన్నాభిన్న • ములుగ రాలె.

తే॥ కొన్ని వేళ్ళతో లేచెను • కొన్ని కాలెఁ గొన్ని మొగులులలోఁ జేరెఁ గొన్నిచీరె
కొన్ని మున్నీటఁబడిపోయె • గొన్ని తేరెఁ గొన్ని దేవలోకముఁదాకె • గొన్ని తూరె.

తే॥ చుట్టి విసరిన మమ్ముల • సుడిసి కొన్ని దిక్కరుల కాకు మేతగా • దిగువ వ్రాలె
నడుగు పట్టి వీచిన కొన్ని • యాకనంబు దాటి యింద్రు నందనము నుత్తము చేసె.

తే॥ వారి యలలచే జడచి క • ల్లోల మయ్యెఁ దైత్యుల విశాల సౌధముల్ • ధరణిఁ గూరెఁ
గులిగిరులు తుమురయ్యెను • కుసుమచయము పట్టు దప్పి రిక్కలతో డ • ఐది యడంగె.

చ॥ పొడవగు వేళ్ళతో నడరు • భూజములన్ వడిఁ బెల్లగించి త్రొ
క్కుడువడి లోకముల్ ప్రిదుల • గోటున వైచిన కొన్ని దిక్కరుల్
పిడులకు నందియాయఁ దమ • బెట్టిదమౌ రదనాంతరంబునన్
బెడఁకుచు వ్రేలు తుండముల • వీక ధరించిన రీతి భాసెన్.

ఉ॥ చూరుని పంక్తిరంధరుని , రోమల పృథ్వి వనంబులోనివా
సౌరభ పుష్పసంచయము , బహుల పర్యతమందు దేవతా
చారములుండు స్వర్ణమనఁ , బద్మచళాక్షలు మూఁగి వచ్చి యిం
పారఁగ నొట్టుసిందఁ జిదు , మాఁగిరి యొందొరు మించి వేడుకన్.

తే॥ కనక రత్న మయంబులై , క్రాలు తరులు, దిబ్బలకు మించులంటోలెఁ , దిరుగుచుండెఁ
గొన్ని సూర్యకాంతలంటోలెఁ , గొన్ని నదులుఁ , దాఁరిరాలురిక్కలవలె , ధరణిఁగూఁతె

తే॥ పక్షులును జంటి యీఁగలు , భ్రమరములును, మొగ్గలుఁ జిప్పుటఁ దేనెయుఁ , బూలుపండ్లు
కడలిఁబడ మీలు మ్రొంగుచు , మిడిసియాడెఁ , బచ్చి చెట్లంతలోఁ బడఁ , బద్మదయ్యె.

క॥ చెదరిన పూవులఁ దాలించి, అవసుల గుండంబు పీచి , జలధులు వేల్పుర
సుదతులతోఁ గ్రీడించు ప్ర, మదావన సరోవరముల , మాడికి నొప్పెన్.

మ॥ హనుమంతుండు పెకల్చి వైచు మణిహే , మాంచత్పరభా వేదులున్
మన భూజ ప్రజముం బొనర్చు పెనుపె , క్కంఠొచ్చి నింపారుటన్
జనముల్ దాటియె పోవఁగాదగు ననం , జాల్పంఁద్ర మవ్వేళఁ గా
లి నడన్ దాటఁగఁ దగ్గదయ్యె ననఁ జా , లెన్ జాక్కి కల్రంజుగన్.

తే॥ గ్రీష్మ భానుని పోలి య , గ్రిమమరీచు, అడర మింటి కెగసి యుర , వడిని మరలు
తరులవలన దానవుల సౌ , ధములు తుమురు, లయ్యె నశనిచేఁ గుభరంబు , లవియునట్లు.

తే॥ హనుమ పెకలించి వైచిన , యగచయంబు, క్రిక్కిరిసి మబ్బునలెఁ వోన , గినుకచేత
రావణుని వనమెల్ల స్వ , ర్గంచేరఁ , బంపు క్రియదోఁచె నప్పటి , యతని చెయిది

ఉ॥ తేనియ తుంపురుల్ చెవర , దిక్కటి పక్షులు రంపు సేయఁగా
సూనవయంబు నిందుకొన , శోభిలు రత్నమయావనీజముల్
మానుగ మింటఁ గ్రిక్కిరిసి , మంజుల కాంతులు కత్తులట్లు సిం
గాణులరీతిఁ గ్రాలి వడి , గాఁ జనె మేటి విమాన పంక్తివాన్.

ఉ॥ వారణ రాజముం తెనయు , వాయు కుమారుఁడు చుట్టివైచు భూ
మీరుహముల్ సుడింబడుచు , మింటను నిల్వక క్రమ్మటిల్లి పెన్
వారిది వ్రాలుచుండుటలు , వట్టిలి తో యదముల్ పయోధిలో
నీరము నానఁగా దొడఁగి , నిందుగ వ్రాలిన లీలఁ గన్నదెన్.

ఉ॥ పాపముచేసి మధ్యమ భు , వంబున జన్మముఁగాంచి జ్ఞానరై
తాపములన్ జయించి విను , తంబగు ముక్తిని పొందు వారి య
క్లేపున నూర్చి పైకెగుర , నేసిన కల్పకజాఁ మప్త స్వ
రోపరి భాగఁగి మఱి , యొందెను మున్నటి స్వస్థలంబులన్.

తే॥ గుఱిగ మణికుట్టిమంబులఁ , గూలఁదన్ని, చదిసి చవికలు దీర్ఘికల్ , చదునుచేసి
కుద్యములను క్రొడ్రులఁ , గుదియ క్రొక్కి, చేయ దుస్పాదములనెల్లఁ , జేసివైచె

తే॥ సాల సరకాదులఁ ద్రోచి • పూలతోడఁ జూపక శ్రేణి గెంకి వ • జను గలట్టి
చూతఁ సాలంబు లూడ్చియ • చోటఁ జెలఁగు, ఫలకరూత్కరం జెల్లను, పాడుచేసె.

ఉ॥ కంతు వసంతు మోముల వి • కాసము లెల్లఁ గృశింప నా హమా
మంతుని పాదముల్ దగుల • మంజుల పుష్పవసంబు తారు మా
తెంతయు నొందఁ జందన మ • హీజము లింధన భంగిఁ గాల న
య్యంతర భాగమెల్లఁ బొగ • యై నివుతై కనెఁ గాదు పోలికన్.

క॥ రొద సేయుచు భ్రమరంబులు, చెదరఁగ భూజములు గలసెఁ జేడ్పడి మంటన్
మదవతుల నృత్యకాలలు, కదిసిన విరి లతలతోడఁ, గాలెఁ బదడుగాన్.

చ॥ తలరెడు పూలకొమ్మలు ల • తావితతుల్ పికముల్ రహించు క్రొం
దలిరులు గల్గు మాపులును, తావులఁ జిమ్ముచు నల్లిబిల్లిగా
నలమిన తీగలం జెలఁగి • యందము చింద నమర్చు ద్వారముల్
పులుగులతోడ గుల్మముల • పుంజములున్ జెడె నుగ్గు నూడమై.

ఉ॥ వైచు ప్రవాళ వల్లరులు • వారిద పంక్తిని మించు లట్లు చు
ప్తేచిన కొండలంబడి ర • హించె మహీధ్రము వంటి యేనుఁగుల్
మోచిన మోము పట్టములఁ • బోలి హిరణ్మయ చూత కాభిర
వే చని యందు దంతులకు • వేరుక యోగిరమయ్యె నయ్యెడన్.

తే॥ పిట్ట లఱచు శబ్దంబులు • వృక్ష చయము, విజుగు సవ్వడి మారుతి • పెలుచఁజేయు
సింహనాదంబు పెనురోద • సిం దరించి, యందగోళంబులం దాటి • యవలికేగె.

క॥ కూలెను పాటల కుజములు, ప్రీలెను వర గోగులును ద్వి • రేఫ రవంబుల్
మాలెను విహగ రుతంబులు, గ్రాలెను రోదనముగాఁగఁ • గడలిం బడుచున్.

క॥ అడఁగెం బొడవగుమేదలు, మడఁగెం బందిళ్ళ లతలు • మఱి వృక్షంబుల్
పడియెం గావేసినదిఁ, జడియెం గంగాజలంబు • చేరఁగఁ దేకుల్.

క॥ అందము చిందెడు కొలఁతులు, చందనముం గలిపినట్లు • చెడెఁ బంకముగాఁ
బెందరువులు కూలిన యా, సందర మొక పూలతోట • చందంబయ్యెన్

ఉత్పా. సిందువార వారమేగి • చెదరి చేరె వారిదిఁ
చందనములు తీవ్వమంచు జరగ • దైత్య సౌధముల్
పొందు మేల్కొ వాటములను • పొడిచి విశేషె నుగ్గుగా
నందు రక్క సీంధ్రు జడిసి • యఱచి పఱచి యేడ్వఁగన్.

ఉ॥ ఆక నమందు మించి వెలుఁ • గారెడు రిక్కిలఁ బోలి నందన
ప్రాకట వృక్ష పుష్పములు • పైఁబఱపై విలసిల్లెఁ దింత్రిణుల్
ప్రేకనఁ జుట్టి చుట్టి కడ • లిం దిగబాఁదఁగ శంఖ కీటముల్
వ్యాకులమంది ముతైముల • నయ్యెడ రాల్చుచుఁ బాతె వీరిమై

తే॥ అకసమునకు వీచిన , యందమైన, కొమ్మలం గల్గు మణిమయ , దుజము లచటఁ
దివిరి దైత్య వివాళ దు , ర్చిన నిమిత్త, మైన యింద్రదహువు బోలె , గానఁ బడియె

మ॥ చతురంభోధులలోఁ బడన్ విసరు నా , చాంపేయ ఘర్ణితతుల్
చితురం బాయచు రాయచుండుటలు వీ , షింపన్ దిగం బొచ్చుచున్
సిక జీమూత విరాసముల్ జలములన్ , సేవించు వారాశి నా
తతరీతిం బ్రసరించు భాసురర సం , తానంబునా భాసియెన్.

తే॥ ప్రాక్షులం ద్రిప్పివైపఁ బు , రంబునందు, లాయములు రథశాల లా , లాన శాల
లాటపట్టులు పానశా , లాదిరములు, నేలమట్టుంబులై పేరు , చూలివూలె

తే॥ ప్రాక్షులును కొందలను శారు , మాటుఁగాగ, వైచుటందేసి బంగారు , ప్రహరులెల్ల
జీలిపడ మేడలగ్గిచే , జిటిలి పెటిలి, యతల కుతలమై పురమెల్ల , నడలు గుడిచె.

చ॥ అపనిజకై వగం బొగుల , నట్లుడికించితి విష్ణు నాకు శా
త్రవులగు వారు నవ్వఁ బ్రమ , దావన నాశము సేయుచుండ గా
రవమునఁ గాంచు చుంటివని , త్రాగి చిరాకు గడించునంచు దా
నవపతి కల్కి దాకొనె న , నన్ హరిజాంకుడు దాఁగె బైదెనన్.

చ॥ కనకము రత్న రాజి రవి , కాంతములున్ శశికాంతముల్ మణుల్
మునుకొని వెల్గు ప్రాక్షులుగఁ , బొల్పిన యావన వృక్ష సంతతుల్
హనుమదు పెల్లగించి కకు , బంతరదేశములం బడంగ వై
చిన కతనన్ జగంబు విల , సిత్రేను పట్ట పగంటి చాడ్చునన్.

చ॥ మెకములు భీతిమైఁ జెదరి , మిక్కిలి భ్రాంతి వహించి యార్చుచున్
గకవిఁ చెంది మూలె నెఱ , కల్ గల పక్షులు కొన్ని పాటెఁ గొ
న్ని కడలిఁ జెట్లతో నడఁగె , నిచ్చలు పాతిన వెల్లఁ గొంత మే
రకుఁ జని తత్తల్లి ధర , వ్రాలేను పక్షములన్ విదుర్చుచున్.

ఉ॥ పువ్వులతోడ భాసిన , భూజములన్ హనుమంతుఁ డుగ్రుడై
టివ్వన వీవ నత్తరుల , వ్రేలెడు గూఁకులతో విహంగముల్
త్రైవ్యక కొన్ని చేరినవి , దివ్యపదంబు నతం డనుగ్రహం
బువ్వన నూనెనేని మతి , యున్ దగనెట్టి ఫలంబు గూర్చునో.

తే॥ రాక్షసులు కాచుచున్న యా , రామమందు, శ్రమలనొంది తపించు భూ , జాతయున్న
వృక్షమొందు మాత్రము నిల్చె , విలయవేశ, విష్ణుడు పరుండు పట వృక్ష , విధము దోచె.

ఉ॥ మిక్కిలి కాంతిగల్గు నొక , మేటి శిరోమణి భూమిజాత శా
విక్కడ నానపాలుగఁ బ్రి , యేతున కొందఁగ నిచ్చి పంచె విం
కొక్కటియేని భూషణము , నొందద యంచుఁ దలంచి సాగరుం
దక్కటికంబుతోఁ బవిచె , నన్నవిధంబునఁ దోచె భానుడున్

చ॥ ననిచిన యవ్వనం బటులు , నాశముచేసి మరుత్తుతుండు పొ
ల్చున విలసిల్లె నొక్కడయి , పోడిగ లోకములెల్ల గొల్చి ని
ల్చిన జగదీశు పోలికను , క్షీర మహోదధి మధ్యనొప్పు మం
థన నగముం బలెం బ్రళయ , దాహ రుషానల నేత్రు కైవడిన్ .

కా॥ ఈలీలన్ వనమెల్లఁ గూల్చి హనుమం , దేపారు నవ్వేక దై
త్యాలోలాఙ్గలు లేచి హా యనుచు న , త్యంతంబుగా నుల్లముల్
ప్రీలన్ మేరువువోలె నిల్చు నతనిన్ , వీక్షించి వీడెవ్వఁడే :
బేలా ! కాంచితి వేమె ? యన్నఁ గని పృ , భీకృత దానిట్లనున్ .

చ॥ కొడిమెలు సేయు రక్కసులు , కూడని మాయలు చేయుచుండ నా
చెడుగరులే యెఱుంగ మఱి , చెప్ప నమర్థులు గాక యన్యులున్
నుడువ నమర్థులే , మునుపు , నూర్కొని దైత్యుఁడు జింకయై కనం
బడ వలదంచు లక్ష్మణుఁడు , పల్కిన సత్యమ యంచుఁ గోరితిన్ .

చ॥ అని జనకాత్మజాత పలు , కాడఁగ తొమ్ములు మోడికొంచు న
వ్వనితలు నేలయుం జదలు , వారిధుఁడన్ వడఁకొందఁ బాటఁగా
హనుమయుఁ జెంత స్వర్ణమయ , మై పొలుపొరెడు హామ మండపం
బును గవి దీనిఁ గూల్తునిని , పూనికఁ జేతులు సాచి పట్టుచున్ .

పీ॥ కనులఁ జూడను గాదు , కాలువెట్టునుగాదు , స్తంభముల్ లెక్కింపఁ , చరముగాదు
నిసులందు జీఁకటుల్ , నెఱయపు ధరణియుఁ , గడఁగి మోయుటయన్న , గానిపనియె
యాకాశమంటు హే , మాద్రియు సిగ్గిలి , మనినొచ్చి పుండగు , మాక్కి బెరిగి
క్రమముగా వర్ధిల్లి , కళల సంపాదించి , దుగ్ధంబుఁబోలు కాం , తులను కురియు

తే॥ శీతకరుఁ దాకు కందను , చీఁకటులను , వారి కనునట్లు వింశతి , బాహువాజ్ఞ
బ్రహ్మదేవుండె స్వయముగా , బంగరు గొని , మానుగాఁ గట్టినట్టిదా , మండపంబు .

పీ॥ స్తంభములెల్ల ర , తృమయంబులగుఁ జాట్లు , ప్రక్కలు మొత్తమ్ము , స్వర్ణతార
మయములు వెనుక నం , ప్రథిత మహోపల , మయములు రవికిని , మండనములు
దశకంధరుఁడు మున్ను , తారాద్రి నెత్తుట , విన్న మారుతి యది , వెలితి పఱువ
మేరువునే తోడి , మీదికెత్తిన యట్లు , దీర్ఘ దాహాలతోడఁ , దివి యెత్తి

తే॥ లంకపై వైచె మేడలు , క్రుంకె నిప్పు , మిడుగులులు లేచి కొన్నింటి , నడరి కార్పెఁ
బూడి ప్రగ్గిరి కొందలు , పొలనుదిండ్లు , చెడుగరులకు వచ్చెడునవి , చెడుగులెకడ :

పీ॥ అయ్యశోక వనంబు , నరసి కాపాడెడు , షడ్మతుడైవతములు , సాశ్రుపూర్ణ
ముఖపద్మముల వస్త్ర , ములతోఁ దుడిచికొంచు , దుఃఖాగ్ని మనసులఁ , ద్రోక్కి కల్ప
ప్రీతి నెత్తురుకాలు , పెను దేహములతోడఁ , దడఁబడి పెనఁగు పా , దములతోడఁ
బురపెల్ల గగ్గోలు , పొరయ రోదించుదుఁ , బరుగున రావణా , సురుని దఱిసి

తే॥ చరణములఁ బడి దానవ , సార్వభౌమ! వనము నేడు రావఁగ లేని , వారమైతి
మొక్కపెనుకోతి యారావ , మూర్ఖి విలువ, నగ్గిఁబడు వస్తుముందోలే , నవి నెఁద్రుటని.

కవిరాజు. పలుకఁగఁ దేలిరయౌ పని గాదిది , పాద కరంబులతోఁ గనవున్
నలుసులు దూసియులే కలుసట్లు లౌ , నర్పి మహా శ్రుతు మందపమున్
బెలుచ నగల్గి పెనన్ వినరెం బుర , పీఠుల మేడలు కొన్నియ పో
నిలువ నమస్తము నాశమొనర్చె ప , నేచర ముక్కట! యిక్కరణన్.

చ॥ అనవిని రావణుండు పరి , హాసముతో నొకకోతి చొచ్చి యా
కనక తరూక్కరంబుఁ గడఁ , కన్ విదళించి మథాగ్ని కాల భూ
మిని పడఁద్రోచి గొప్ప కడి , మి న్నగరంబును రాకునే పెనే ;
దనుజుల పేర్కొమెచ్చఁదగుఁ , దప్పి వెడంగులు నిట్లు లందురే :

చ॥ అనవుడు వారలిట్లనిరి , యయ్యరొ! యా ప్లవగంబు మేను మో
చిన ధరణి న్నుతింపఁదగు , శిష్ట గజార్చితులౌ త్రిమూర్తులం
దున నొకఁ డీతఁడన్న నది , తోచును న్యూనతగాఁగ నక్క పీం
ద్రుని కడిమిన్ గణింప నెవ , రుం బనియేమిఁకఁ గాంచ నేర్పడున్.

ఉ॥ తారణి చీలి యానెటియ , దందడిఁ గంధి జలంబు నిండ ది
గ్వారజముల్ సురాసురులు , కక్కిరి చిక్కిరిగాఁగ దైత్యనా
రీ రమణీయ గర్భములు , వ్రీలఁగ రోదని బూరటిల్ల న
మ్మారుతి హుంకరించె దళ , మస్తకుతో నటు వారు పల్కుచో.

6. కింకర వధ పలులము. (61)

చ॥ కులగిరి గహ్వరంబున న , ఘోర మహాకని పాత ఘోషమున్
జలనిధి మోషణంబు శివ , చాప విదారణ భీషణారవం
బిల సరిపోలు నారుతి న , మిద్ద మణిమయ శీర్షక స్ఫుట
కలిత దళాన్య మస్త దళ , కం బదరన్ వడిఁ జొచ్చె వీనులన్.

మ॥ చిలునవ్విందుక యోర్వలేమి యలమం , జింతించి యాకోతి యం
బర వీధిన్ మణి యెట్టులుం జనని తే , వన్ జట్టుముట్టాడి దు
ర్బరమా పోరానరించి యేని త్వరగా , బంధించి తోతెండు పొం
దురవౌ సేనలతోడ నంచు సుభట , పూహంబులం బంపఁగన్.

తే॥ కూల కుంత తోమర బింది , పాల ముసల, పరళు పట్టిసాదుర, దాల్చి , కఱకుపోతు
మూకలయకాలమున వార్ది , పొంగి లేచు, కరణి నడరి బయలుదేఱెఁ , గపిని పట్ట
నీ॥ అలంబుపేరు వి , న్నంతి మద్యముకంటె, నతిశయోత్సాహంబు , నందువారు
ఆదవి కంటెను పరమైన వారలు పెను, ఘోషచే జడధికి , గొప్పవారు

గిరికంచె నున్న త , వర ద్భద్ర దేహులు. యశమున నాకస , మందువారు
దేవదానవక్రీర్తి , దీధితులను తమ, హంకృతి చేతనే , యూడ్చువారు

తే॥ స్వల్పవైరంబు నిర్లక్ష్య , సజ్జి విడుట, యాపదలకు మూలంబని , యరసి దాని
కోతి వలనఁ దీర్చుకొనఁగఁ , గుంధిసిగ్గు, పడిన హృదయంబు గలవారు , బాహుబలులు.

సీ॥ కత్తులు గలవారు , కవచముల్ గలవారు, వీర చిహ్నంబుల , వెలయువారు
వసుధ నడఁగ ద్రొక్క , పవములు గలవారు, కడలనంచెడు కేలు , గలుగువారు
గగన మంచెడు మస్త , కంబులు గలవారు, కాళ్ళతో మలలను , గడపువారు
పిడుగుల కంచెను , పెడబొద్దు గలవారు, వారి కరుల మ్రింగు , నోరెవారు

తే॥ క్రొన్నెలంబోలు కోటలఁ , గొలులువారు, గుఱికిజాంకిత భుజులు మా , ర్గణ నివిద్ధ
పాద పాణి వక్షఃపాల , భాగులైన, వారు దివ్యభూషణముల , వజలువారు.

ఉ॥ కేల గదాది సాధన వి , కీర్త మయూఖము లెండగాయఁగా
లీలగఁ బోవలేమి నద , లించుచు బొండని త్రోవ ముందు వా
రేలొకా సాగరంచు బయ , లీదుచు నూకుచుఁ ద్రుళ్ళి నేలకున్
వ్రాలుచు నెట్టు వ్రాలుటకు , వైనము లేక శ్రమంబు నొందుచున్

ఉ॥ సాధనముల్ తటిత్తులగ , జాపము లింద్ర శరాసనాలుగాఁ
గ్రోధముతోడి యూరుపులె , ఘోరమరుత్తుగ మేనులెల్ల దా
రాధర పంక్తిగా నడరి , రక్కసి మూఁక యుగాంతకాల పా
థోధరపాళి తారసిలు , తోయమునం జనుదెంచె నత్తఱిన్

చ॥ సురుచిర భూజయి క్రమయి , శోభిలు నివ్వని నెల్లఁగూల్చి బా
స్వర మఖ మండపంబు నొగి , బగ్గము పొడుగఁ జేసినట్టి దొం
టరియగు కోతియైతఁ విక , టంబుగ నున్నది నిర్జరారి వి
స్ఫురదురు శౌర్యమున్ మన య , శోవిధపంబులు గొల్పినే యింకన్ ?

మ॥ అని అంపిల్లుచు నాయుధ ధ్వనులు శిం , జారావముల్ సింహ గ
ర్జనముల్ చంతుల ఘోరృతుల్ తురగహే , షల్ గూడి పెన్ మ్రోతయై
తనరన్ భర్జనంబులఁ గపిం , చట్టుంచు కొట్టుండు చం
పినఁ జంపుండని యార్చి రయ్యమర వి , ద్వేషుల్ వడిం బోవుచున్

సీ॥ వీధులలోఁ జన , వెరనింతగానక, యెగసి మింటనె బోవ , నెగదు వారు
బొమలు విండుల నొక్క , బోలికగా వంచి, పొగయు నిట్టూర్పులు , పుచ్చువారు
ఒకరి నొందొకరు త్రో , చికాని ముందేగుట, గని వీరుఁడే యని , కనలువారు
లంకలోఁ డిమకుఁ బో , లఁగఁ జాలినంత తా, వమరదే యని పెద్ద , యటచువారు

తే॥ టూజములనుండి యమ్ములు , దూయువారు, నొటలనుండి కత్తులనూడఁ , బెలుకువారు
నెఱసి చోటింతలేక క్రి , క్రిఱియువారు, కుటిలదంతముల్ పటపట , గొలుకువారు.

మీ అల్పరపస్సులౌ , నహాలు , పోరగలేక , పాటుచో నవ్విస , వారువీరు
ధనడుని కీర్తి పాఁ , తటవేయ నలకను, పాదొనరించిన , వారు వీరు
దురము సేయుట లేక , దురద పుట్టిన కేలఁ , బోరుగోరి తిరుగు , వారు వీరు
పూర్వయుద్ధంబు , ముక్కాకలం దీటి, వీరమద్దెలఁ గొన్న , వారు వీరు

తే॥ కొండలం బలెఁ జలియింప , కుండువారు, సమరదోహాలులు కృతాస్తు , లమరవరులఁ
బెక్కుసారులు గెల్చిన , వీరవరులు, పుడమి నడుము విలుగునట్లు , నడచినారు.

ఉ॥ కొండలఁ ద్రోయుఁ డన్న వడిఁ , గుంబిని గూలఁగఁ ద్రొక్కుఁడన్న మా
ర్తండుని నేల కీడ్చుఁడన , నబ్దిములన్ వెనఁ బిండుఁడన్న నొ
క్కండొకఁడే నమర్చుఁడయి , క్రాలు మరుత్సమ వేగవంతులు
ద్దండబలుల్ రణక్రమ వి , దగ్ధులు సాహస శౌర్యధుర్బులున్

ఉ॥ పాచరణమ్ము స్వర్గపుర , వాసుల కన్నులుగన్న శౌర్యమే
మోదము తోడ రూపమును , పొందిన చందము దోష మత్త నా
గదన సంఘముం బలెను , వ్యాఘ్ర కదంబమువోలె నీల మే
పాచయ మట్లు దైత్యులు మ , హోద్ధతి నేగిరి బాజవేగులై .

చ॥ మిడుగులు కన్నులం దురల , మిక్కిలి యూర్పుల ధూమమొప్పఁగాఁ
దొడిబడు నాయుధంబుల ద్యు , తుల్ మిటుమిట్లు గడింప రక్కసుల్
పిడుగులఁ బోలె నార్చుచును , వీఁకున నుబ్బుచు గంతులేయుచున్
సుడిసిరి చూచి పాడగు న , శోక వనంబు కాడ్పడన్.

ఉ॥ భానుఁడు పూర్వచర్య మడిఁ , బాటుఁగ భీతిలి మింటఁదాటుఁగా
మానుగ రేఁగి వర్ధిలిన , మారుతి కాహళ తూర్య శంఖ భే
రీ వినచంబు మ్రోఁగ విని , రేఁగి నిశాచరు లాటి సేయఁగాఁ
బూనిక వచ్చు చుండుటలు , పోలునటంచుఁ దలంచి మోచిలెన్.

చ॥ వనమును గూల్చుచే తగిన , పద్ధతియంచుఁ దలంచె మున్నె యా
పని యనుకూల మార్గమును , పట్టుటచేఁ బెనుపొరు గల్గె నీ
దనుజుల తోడ నియ్యదియె , తాఁ దలపొసిన మైనమాట నె
మ్మనమున మోదమంది హను , మంతుఁడు వారలఁ గాంచెఁ దేఁకువన్.

చ॥ పగటనె రాత్రి తోఁచు చెలు , వంబగు నల్లని సోఁకుమూఁక యా
పగతుఁడు వీఁడె వీఁడె వెనఁ , బట్టుఁడు కొట్టుఁడు కట్టుఁడంచుఁ దెం
పుగ నటుచొచ్చి వాడిమియుఁ , బోడిమి వెల్వడ నార్పిరెల్ల భూ
గగన ధరాధరంబులును , కంధియు లంకయు బిట్ట కంపిలన్.

మీ॥ జలనిధి బెడిదంపు , టులిపు కీడ్పడ శంఖ, భేరీరవములు గా , వింపువారు
గుహలఁబోలిన నోళ్ళు, రహిఁ దెలుచినవారు, పొగరేగు చూపులనె , గడువారు

భుజగేంద్ర మెదయును , భుజము లొక్కటిగాఁగ, నడఁగంగఁ బుడమిపై , నడచువారు
బహువిధాయుధ మహా , ప్రభలు వంశాటవి, నలమినగతి వెల్ల , నడరువారుఁ
క॥ గసిమనంగి యాలము సేయఁ , గడఁగినంతఁ, బావనియు నొక పెనుపావ , పంబు మిత్ర
వగిదిఁగని కేలఁదాలిచి , వాలి కడలి, నడిమి మందరమన వారి , నడుమ నిల్చె.

ఉ॥ కొండల ప్రియైనట్టి పిడు , గుల్ సహితంబు వడంకు పోటు దో
ర్దండ బలంబునం దరు వ , రంబున రక్కసి పిండుఁ దాఁచఁగాఁ
గొండల వాగులం బెనె , కొండలఁబోలు భుజాలు ప్రచ్చి యం
దుండి మహాస్ర ధార లిల , నోడిగిలం బడి చచ్చి రుక్కఱన్.

క॥ కొండఱతనిపైఁ గైదువుల్ , గూర విసరి, పొట్టలవియఁబండ్లునుపోవ , మొగము లగలఁ
ద్రొక్కఁబడి రక్తమాంసముల్ , దుక్కిగాఁగఁ, జదిసి రూపఱఁ జచ్చి రా , స్థలము నంద
చ॥ ఒరపిడిచేత రాజిన మ , హోజ్జ్వల వహ్ని యెసంగి వెండ్రుకల్
చుటచుటఁ జూడఁ గంతములు , స్రుక్కఁగ గన్నులువోవ మూఁపులున్
విరవిరవోవ పీఠులును , ప్రిలఁగ నిట్టటు వోవలేక దు
ర్భరమగు కావముం బొరసి , పాసిరి కొండలు జీవితంబులన్.

అక్కనఁ దన్నఁగ నెత్తురు, గ్రక్కుచు తొమ్ములును పగుల , గరములు విఱుగన్
స్రక్కచు విలవిల వోవుచు, ముక్కుచుఁ గొండలు నలంగి , ముగిసిరి సోఁకుల్.

ఉ॥ పొందుగఁ జెంతఁ గానఁబడు , భూద్రము మీదికి వైవ నందుచేఁ
గొండలు నాకలోకమునఁ , గొండలు గుహ్యక పట్టనంబునన్
గొండలు వ్యోమమందు మఱి , కొండలు సందరమందుచేరి యే
చందమునన్ నివర్తిలఁగఁ , జాలక యీల్గిరి పోవు శ్రోవలన్.

కాళ్ళు చేతులు విఱిచి య , క్కడనెవైవ , తెక్కలూడిన కొండల , రీతిఁబడిరి
తివిరి వాంబునం జుట్టి , త్రిప్పివిడువ, గిరగిరం దిగ్గి రుక్మి, బొం , గరములట్లు.

ఉ॥ కొండఱ ఖడ్గముల్ విఱిగెఁ , గొండఱ చావగదాదు లుక్కఱెన్
గొండఱ బాహువుల్ తెగియెఁ , గొండఱ మోములు నల్లి రూపఱెన్
గొండఱ పండ్లరాలె మఱి , కొండఱ కాళ్ళుచోయె మధ్యముల్
కొండఱ కుక్కె నెమ్ముకలు , కొండఱకుం బొడియయ్యె నయ్యెదన్.

ఉ॥ కొండఱ చర్మముల్ చినిగెఁ , గొండఱ వర్మము శీర్షమయ్యె వే
కొండఱ పేలు చీరె మఱి , కొండఱ దేహము లయ్యె నజ్జగాఁ
గొండఱ మస్తముల్ చిదిసెఁ , గొండఱ కాయము లయ్యె బజ్జిగాఁ
గొండఱ గాత్రముల్ మునిగెఁ , గొత్తగ నొత్తిరి పాటు నెత్తుటన్.

కాఁగొండఱ రాచి , కేలఁ గొండఱఁ దాచి, వాఱతోఁ గొండఱ , వైచి వైచి
చూపులఁ గొండఱఁ , దాపులఁ గొండఱ, రాపులఁ గొండఱ , వ్రాల్చి వ్రాల్చి

పోరం గింతర పరముల్ మడిపెనా : పోరాటమున్ మానెనా :
పాఱుకొచ్చెనా యేట యయ్యె : ననుచుం , బ్రశ్నింప నవ్వారయన్.

తే॥ వారు బెగ్గిరి పాచిన , వారుగారు, వ్రవగ మని యుత్తంబున , వదలలేదు
తెలిసి కల్ల సాక్ష్యదిట్టు , ములుద కొలము, మాడ్కి- గోతిచే వారలు , మాడిరనుడు.

మ॥ తనయాజ్ఞన్ దరిఁజేరి సేవలను వొం , దం జేయు దిచ్చాయరం
గని జ్ఞించుచు రావణుండు వసర , జ దక్షిలం గాంచి కూ
రిన చందం విది యందెఱుంగక విచా , రింపంగఁ బ్రాల్మాలి నో
రను పెన్నదదియెల్లఁ బ్రేతదరె దు , ర్వాంశాత్మరై ముంగలన్.

తే॥ అనుడు వారడయన నేమి , యనఁగలేక, వడఁకుచు నిల్వ కోఁతి యీ , పగిదిచేక
మీరు విన్నదా : కన్నదా : నీరునమల , కంఠయును దెల్పఁగోరెద , ననఁగ వారు.

ఉ॥ బ్రక్క కొదింగి నిల్చి భయ , భావమునం దనువుల్ కుదించి నేఁ
దక్కట : నేమి సెప్ప దను జాదిప : కోఁతియొకందె కింకరుడ
క్రిక్కనకుండఁ జావ నొక , పృక్షము కైకొని త్రిప్పి త్రిప్పి య
మ్మక్క : నమస్తముం జదిపి , యచ్చట నున్నది పాఱ దెయ్యెదన్.

జంబుమాలి వధ పటలము.

మ॥ వసపాలోక్త విధానము న్వినిన దే , వద్వేషి కోపించి శ్ర
న్నన బిట్టార్చును జంబుమాలి : గని సై , న్యశ్రేణికో నేగి కో
తిని గండ్వం బడఁగించి పట్టుకొని వే , తెమ్మిట్లు నాఁమోలకున్
ఘన మోదంబును నాకుఁ గూర్చు మిది నీ , కార్యంబునన్ దైత్యఁడున్

ఆ॥ మ్రొక్కి రెక్క లేని , మూఁకలో నన్ను నీ , పనికిఁ దేర్చింపు , భాగ్య మొదవె
ధన్యుడైతి ననుచు , దైత్య కోపంబె రూ , పొందెనఁగ నేగి , యుద్ధమునకు

మ॥ తన సైన్యంబులతోడఁ బంక్తిముఖుఁ డొం , దం బంపు సైన్యంబుతో
జనకుండంపిన సేనతోడను సుహృ , త్సైన్యంబుతో నేగి నేఁ
డిని సేయంగల భాగ్యమబ్బె నను న , త్యానఁద వృత్తిం బ్రహ
స్తుని పుత్తుండగు జంబుమాలి నడచెన్ , దోషాటు లగ్గింపఁగన్

మీ పరుగుల మొగుకులఁ , బెనచి ప్రాణమువోసి, నిలిపెనా నొప్పు న , నేకపములు
ఉఱుములు మెఱుములు , నొక్కటిగాఁ జేయఁ , బరఁగిన వననొప్పు , నరదములును
గాలిని నాలుగు , కాల్లగా నొనరించి, ధరనిల్పె నన నొప్పు , హరి చయములు
వజ్రంబు వినుము హృ , ద్వపువులు గాఁగొని, క్రాలిన వననొప్పు , కాలలములు

తే॥ గుహలనుండి పులులు వచ్చు , కోపుదోఁచ, ఖడ్గ శర కరానన కూజ , ఘనగ దాది
పాధనంబులు మెఱయంగ , జంబుమాలి, సైన్యములు పాగె మేదిని , చక్రమదర.

తే॥ చిటుకటారు లీటి యలును , సిదము లంబు, దంబు నొరయంగనైన రం, ద్రములనుండి
కాటు జలములు రజముతోఁ , గలిసి ప్రణము, లందు గాటు రక్తంబునా , నతిశయిల్లె.

తే॥ నేమి రవములు శంఖధ్వ , నియుఁడురంగ, హేషణములు వివిధ వాద్య , ఘోషణములు
కింకిణుల విండ్లరుతులు ఘోం , కృతులుమిగులఁ, గలిసివేల్పుల పలుకులఁ , గలఁతపటిచె.

తే॥ కనకమయమైన లంకా న , గరము ప్రిదిలి, యెగురు భూళిపైఁబడఁగొండ , లెల్లస్వర్ణ
గిరిని పోలెను తక్కినపుర వరములు, నాక లోకంబు బోలి వి , న్నాణమొందె

తే॥ రక్కసులసేనఁ బదివేల , రథములుండె, వాని కినుమడియై యుండె , వారణములు
వానికిమృడియై యొప్పె , వారువములు, వానికిబ్బడి యయ్యె గా , ల్పలములెన్న.

ఉ॥ అందఱు నాటికేటి న మ , హాహవ యోధులు మాయలందు పే
రందిన వారు నేత్రముల , యందు మహోగ్రత చూపువారు చే
వం దనరారువారు తత , వక్షములం గవచంబు దాల్చినా
రెందును సాటిలేని విజ , యేందీరఁ జేకొని నారు నిచ్చుటా.

తే॥ వారణారోహణక్రియా, ప్రథితు లస్త్ర, శస్త్రవిద్యాప్రవీణులు , చతురమతులు
హ్యూహ నిర్మాణచతురులు , సాహసులును, నిర్మతివంశ్యులు తరణి న , నిడుతువారు

తే॥ రథగజాదీరోహకుల శి , రంబులవయి, నెగిరిపోవు మనోవేగమె, నయు వార
లాళ్ళికులు వారి గుఱ్ఱమ్ము , లట్టివయగు, వివిధ గతులనెఱింగిన , జవన హరులు.

చ॥ అరయఁగ జంబుమాలి చక్ష , రంగ బలంబులు మట్టిరాఁగ ని
ర్జరులు భయంపడం గనులు , చంద్ర మిడుంగులు లట్లు వెల్గఁ బె
న్నరదము మీఁదఁ గొండవలె , నాతఁడు గ్రాలఁగఁ గంకటంబు పే
రురమునఁ గారు చిచ్చువలె , నుజ్జ్వలమై వెలయఁ వెనం జనెనా.

చ॥ రణమొనరింప రక్కసులు , రాకొకొ, యేకొకొ తామసంబు ప
ట్టణమున నున్న వీరుల క , దంక నశించెనొ యంతకం చవా
రణగతి మారుతాత్మజుఁడు , క్రన్న నశోక వన ప్రధానతో
రణ ముఖసిమ దానవుల , రాకఁ బ్రతిక్షణ సేయఁగాఁ జనెనా.

చ॥ స్ఫటిక శిలా హిర్మణయ వి , భాసుర సౌధ విశేష కాంతి చీఁ
కటులఁ జెదర్పఁగాఁ జకచ , కల్ గల రత్న మయాఖ జాలకం
బటనట వన్నెచిన్నె లెన , లారగ మారుతి యందుఁ దోఁచెఁ జొ
క్కటమగు వేవెయంగు నడు , కంధిని భాసలఁ దోచు రీతిగనా.

చ॥ పిడుగుల తోడ మేఘములు , ప్రీలఁగ సంద్రము కొందలింప ము
ప్పదరిన దంచు పర్వత గు , హంతర సీమల సర్పముల్ విసం
బెడలఁగఁ గ్రక్క రక్కసు ల , హీనభయంబు భజింప వేల్పు పిం
డదలఁగ నాంజనేయుఁడు మ , హారవముం బొనరించె నయ్యెడనా.

తే॥ దిగ్గజములు విశ్రాంతిఁ బొం , దెను జముండు, దద్దటిలై ఋషంబులు , ధరణిరాలెఁ
బర్వతంబులు భూమియు , బ్రద్దలయ్యె, సలఁగెగఁ డలియు హనుమ బా , హాస్పశింప.

తే॥ లంత దైత్యులు కదలి పె , ల్లార్చి పీఠు, పెంటలును రక్తవాహనుల్ , పెరిగివారి
నాఁడ పెట్టుట వలన నా , హనుమఁజేర, సనుపుదోచక ఓక్కిలి , యడిచివడిరి.

తే॥ జంబుమాలి సైన్యము విభ , జనముచేసి, రెండు ప్రక్కలఁబంపి యా , దండతాను
రథిట్టఁడై దాయ హనుమ వా , రలనుగాంచి, సంతసింపఁ బూరించె భు , జంబు లంత

చ॥ అచులిన దీప్త దీప శిథి , యందము నొంది వెలుంగు సూర్య పుం
ద్రముగల పాలమే మొదటి , రాణువగా నఖరాజి నిట్ట రో
మములు చెలంగు బాహువులె , మధ్యమసేనగ వాలు వెస్కె సై
న్యముగఁ బొసంగఁ బావనియు నాయితడయ్యె రణంబుసేయఁగన్.

ఉ॥ రాహాళముల్ చెలంగ నెన , కంబుగ వాద్య విరావ మొప్పు మా
యాహవ దోహతుల్ బహు వి , ధాయుధ వర్గము నాంజనేయుపై
నోహరి సాహసిన్ పెయిచి , రుద్ధతి నాతఁడు చూచి రోక వి
ద్రోహులు కుండఁ దూర్చె నొక , దోరణ గంబముతోడ నన్నిటిన్

ఉ॥ దోరణ గంబమున్ సమర , దోహతుఁడై కొనితాను దిగుబల్
పోరుట గానలేక వెలుఁ , బొందుచు గుంపులు గూడుచున్ విడం
బాటునుఁ దాటుచున్ మరలి , పైకొనుచున్ దిరుగాడు విడిగిష
ద్వీరులఁ గాల సర్వమున , విందులుగాఁ జనునట్లు మోడుచుకా.

తే॥ ఏయెనువి క్రుమ్మెనవి యగు , నాయుధముల, నెడమచేత నలంపుచు , గుడికరమున
పోరు సాంస నంజనీ , పుత్త్రుకుండు, దొరలె రథములు గజములు , బుంగములును

తే॥ మోడుదిన్నె యేనుంగులు , మీది తెక్కి, ములను దంతములను తొంద , ములను చెవులఁ
గాళ్ళ మర జలంబును ఘం , కారములను, కినుకలెల్లను పోఁగొట్టు , కొనియె నపుడు

తే॥ వీరు లెక్కివచ్చిన రథ , వితతి నొగలు, ప్రక్కలును శిఖరములు క , క్రములు కింకి
ణులుఁ నుద్వజములు వారువ , ములును నలఁగి, మహిని చెవరి పెడియె హనూ , మంతుచేత

ఉ॥ కొన్నిటి కుత్తుకల్ దెగియె , గొన్నిటి పొట్టులు ప్రీలెఁ బ్రేవులున్
గొన్నిటి కీఁగెఁ గొన్నిటి య , కుంతితవేగము క్రుంగెఁ గాళ్ళ వోఁ
గొన్నిటి ముచ్చలే విఱిగె , గొన్నిటి యెమ్మలు వ్రస్సె నుగ్గుగాఁ
గొన్ని నశించె , గొన్నివడె , గొన్ని యడంగెఁ దురంగ బృందముల్

ఉ॥ కొందఱు పిహ్వలించుచును , కొందఱు కుందురుఁ గొంద జేడ్డుచుం
గొందఱు దిగ్భ్రమంగొనుచు , గొందఱు పోరుచుఁ గొంద తార్పుచుం
గొందఱు పాటుచుం దొరలి , కుప్పలు గూలుచుఁ జచ్చుచుంధఁగాఁ
గొందఱు దవ్వునుండి కని , కొంకురుఁ బాజిరి తిరిచూచుచున్

అ॥ కరులచేతఁ గరుల , హరులచే హరులను, కల్పలములతోడఁ , గాల్పలముల
స్యందనములతోడ , స్యందనంబులఁ గూల్చెఁ, గదనమఁడు హనుమ, కసిమసంగి.

అ॥ కాళ్ళు తలలు తునిగెఁ, గంధరంబులు తెగె, భుజము లూడిపడియె , బురదయయ్యె
మెదడు నెత్తు రురలి , మదగజావళుండు, మునుక వేసి యల్లె , మునిగిపోయె.

తే॥ దనుజవరులను వక్రదం , తములతోడఁ, గరులతో విండ్లతోడ ల , డములతోడఁ
గడిమితో గర్జనలతోడఁ , గజకుతోడఁ, నలగఁ ద్రొక్కి చంపెను మరు , న్నందనుండు.

చ॥ మిడుగులు ముందుగాఁ జెదిరి , మేఁగ జరించెడు వాయుపుత్త్రుఁ డా
సిదముల చెంత నేనుగులఁ , చెంత రథంబులచెంత గుట్టపుం
దడముల చెంతఁ బద్గ నము , దాయముచెంత మతేడఁ జూడ న
క్కడఁ గనవచ్చె నచ్చెరువు , గాఁ గనువారల కుగ్ర వేగుడై.

తే॥ కరుల తలలపై వీర వ , ఙ్గములమీద, వారువముల వీఁపులవయఁ , దేరులవయ
విలయకాలాశనియొ నాఁగ , వెలసి దుమికె, హనుమ నజ్ఞునజ్ఞుగ నవి , నవనిపోవ.

మ॥ జగతిన్ నిశ్చలరీతి వర్తిలు నృపా , జ్ఞావక్రముం బోలె ము
జ్జగముల్ పొంపిరివోవు నజ్జనుల వి , జ్ఞానప్రభంబోలె బా
డిగకున్ దేహము నొప్పగించు దనచే , టీ చిత్తముం బోలె నా
కుగపుత్త్రుం దెటఁ జూడఁ దానమయి నం , శోభిల్లె రంగస్థలిన్.

మ॥ భగవద్భక్తులు సర్వదా హరిని నం , భావించి సారూప్య మొ
ప్పుగ సాదించెదరన్న యర్థమును నం , పూర్ణంబుగాఁ జూపుచున్
గగనంబందున దాత్రియందునను ది , గ్నాగంబులన్ ముందరన్
దగ దెందంబునఁ గానిపించెను మరు , తస్సంజాతుఁ డయ్యెయెడన్.

మ॥ ధ్వజరాజద్రథ పంక్తి రథ్యములతో , దాచేత మత్తద్విస
ప్రజమున్ వేతొకచేత గుట్టముల ను , గ్రక్రోధులై పోరు పు
జ్యజనానిం బద సంప్రభూతముల భ , గ్న ధ్వంసముల్ జేసి య
క్కజుడై పేర్చె యుగాంతకాల లయరే , లం బొల్పు రుద్రుండనన్.

తే॥ చక్రఖడ్గతోమర పర , శ్శతరథాశ్వ, గజ లసచ్చక్ర కేతన , కాండమెల్లఁ
గుప్పలై కూలి నెత్తుటఁ , దెప్పదేలె, పూచి విలసిల్లు పెను జల , పూరమట్లు

తే॥ దొరకు నాయుధములఁ గొని , తొడరియేయఁ, దెగినతలలును కొండలఁ , బగులు తలలు
నెగురుతలలు నొఁడొంటికె , దగులు తలలు, తటపహాయించె సంగర , స్థలమునందు.

తే॥ జముని కరణి విజృంభించి , జంబుమాలి, కుపితసింహంబు కరిషటం , గూర్చిత్రోయ
మిగిలి యున్న యూధవమట్లు , మెఱసి తేనె, వంటి కన్నుల నిప్పుకల్ , వఱలఁదాకె

అ॥ పీనుగు లడ్డదిడ్డముగఁ , బెటగఁ గూలిన సంగరస్థలిన్
జానుగ స్యందనం బరుగఁ , జాలని తీరు నెఱింగి వేటుగాఁ

టో నెడలేక యుండియును , బోరునడుం ద్వరసేసెఁ బాప మా
దానవపీరు దుస్థితి వి , ధంబది యొప్పెను శోచనీయమై

ఉ॥ పూచిన లింకు కృత్తిని , పొల్చిన పాపని జంబుమాలితోఁ
జూచిన స్వంచనమొకటి , సొమ్ముగ నాయుధ మొక్కటయ్యె నిన్
గాచుట శేగుడెంచిన ని , కాయముఁ గావక యొంటివైతి ని
న్నేచుట నీతిగాదు మఱి , యేగుము వీడెద నన్న దైత్యుడున్

కా॥ కారుడ్యామృతమూర్తి పీ పదియు ని , క్కంబిష్ట నాపైని దై
వాఱం జూపితి మేలుమేలు భో యె , వ్యాధండు నన్నెంచితో
పోరాటంబున శేను జంకుదునె బో , పొమ్మంచు దర్పించుచున్
గ్రూరాత్మంబులు పెక్కులేసి యొడలం , గ్రుచ్చెన్ గ్రుదాహగ్నుడై .

ఉ॥ మారుతి జంబుమాలిఁ గని , మాయురె యాయుధహీనుతోడ వే
పోర వలంతి వాదనుచుఁ , బూనిన దోరణ గుంజఁ ద్రిప్పి దే
వారి శరంబులన్ జలక , జాపలి వాయువు దూల్చు లీలఁ బెం
దుమునుం బడంగ వడిఁ , దూర్చి హనింపఁగ వాడు హంకృతిన్

చ॥ అడలిని శేరు వాయుసుతు , నందకుఁ దోలఁగఁ దెర్వులేమి నం
గదగొని కింక వాయుజుని , కాయము మొత్తము నొవ్వఁ గర్కశ
ప్రదిరములేసి చేతఁ బొల , పంబగు దోరణగుంజ తున్నకై
చెదరఁగఁ గొట్టి యార్పెఁ గపి , శేఖరుఁ దంతట రేగి యుద్ధతిన్

ఉ॥ లెక్కకుమీటి పైఁబడు శి , లీముఖముల్ గడియింపకోర్చి పే
రుక్కున వాని శేరిపయి , కుగ్రతరాకృతి నుద్గమించి వి
ల్లక్కునుతోడ లాగి గన , యమ్మునఁ గొంతు దగిల్చి నెత్తురల్
గ్రక్కుచుఁ గూలి చావఁగ న , రాజున నీడెను దోర్చులంబునన్

ఉ॥ అవలఁ దేరినుండి దిగి , యారథమున్ రథచోదకుం దురం
గావళి నుగ్గునూచముఁ , గాళ్ళనుద్రొక్కి విదిర్చి తోరణ
స్థావర గుంధ మెక్కెను న , దాగతి పుత్తుఁడు టిజువృత్తమున్
గావలివాండ్లు కాంచి కలఁ , కం జని రంతయుఁ దెల్పి తేనిన్.

చ॥ పరుగున శోక విహ్వలత , వచ్చి దువారములందు చూచు న
త్తరుణులు భర్తదేహముల , దారుణ రీతిగ నీడ్చుకొంచు నె
త్తురు వజ్జిల్ రహింపఁగని , దుఃఖము తెందిరి లంకయొల్ల దు
ర్భరమగు నాలగోడుగను , బాదర గోడుగ నయ్యెదన్

ఉ॥ ఏగిన కావలీంద్రు దను , జేంద్రుని నన్నిదిఁజేరి తెల్పఁగా
వీగుచు వెక్కనంపడుచు వెక్కుచునుండఁగ భీతియేలఁ మీ

రేగతి గాంచినారో : యన , నిట్లని పల్కిరి జంకి వారు దే
వా : గతియించి రెల్ల రొక , వానరుచే మన జంబుమాలికో.

ఉ॥ ఆ పలు కాలకించి దను , జాధిపుడుల్లము మండఁ గన్నులన్
చేపకు రక్త బిందువులు , దీర్ఘత రాలఁగ నిట్టులయ్యెనే
నాపని : నేనవచ్చి జత , సంబునఁ బట్టెదఁ గోఁతినన్న పే
నాపతు లేవు రిట్లనిరి , నాయకు కోపము సుంత కాంతిలన్.

10. సేనాపతి పంపక వధ పటలము. (67)

॥ సార్వభౌమా : నీవు , సాలీఁడులం దిని, మనుకోతితోఁ బోరఁజనెదవేని
వర్షహీనతచేత , వనటిస సెలయేళ్ళఁ గల వర్షతంబుల , కరణి నున్న
దిక్కరుల్ క్రమ్మఱఁ , దివిరి సాగర దాన, నీధువు లొప్పారఁ , జెలఁగకున్నె ;
ఉరుజవ నత్తువండు , గరుడుఁ డుద్ధతి మళ, కములపై నేగెడు , కరిణిఁ గాదె :

॥ అల్ప వానరుపై నీవ , యరిగినంత, నీభుజబలంబుఁ జింతించి , నినియఁ బవలుఁ
గొరుకు తారాద్రి తనదు సంత, కోచవృత్తి, మాని యెప్పటి సంతతి , నూనకున్నె ;

॥ ఈవ యాకోఁతిపై , నేగితివేని ని, న్నెదిరించి ఫలమేమి , యొదవ కుండ
నీపేరు వినుటకు , నోవక భీతిల్లి, పాటు త్రిమూర్తుల , వదనములకు
మందహాస రుచులు, కందళింపవె : దీన, ఫలము సుంతేనియుఁ , గలదె నీకు ?
నదిగాక నీ వన , హాయిఁడ వైతంచుఁ, బరులు తలఁపఁ దగ్గ, పని యదేల :

॥ మున్ను కొందఱఁ బంపితి , మోఱకులను ఇప్పుడు చితంబుఁ బాటించి, యెలమినించి
మమ్ము పంపుమా యనుచు న , మస్కరింప, లెస్సయని సమ్మతించె ని , లింపవైరి

॥ అఖిల జగముల కాధి ప , త్యము చహించి, సంత సంతనమంది సే , నాధిపతులు
వలసినంత బలముగొని , బలవంతునకు, నేఁగరిన వారు రందని, యెఱుక పలువ.

॥ సంద్రముంబలెఁ దెరలెను , పైన్యనమితి, మొగునలంబలె దుందుభుల్ , మ్రోఁగెఁ బెలువ
కారు మబ్బుల మెఱపుల , కరణిమెఱపె, నసురల కరంబులందలి , యాయుధములు

॥ గగనముం దాఁగు బొడవైన , కాళ్లుగలవి, నింగి వాఁక యలలఁబోలె , నెగడునవియు
నైనెక్కెముల్ చచ్చిన , యసురకీర్తు, లట్లు గాలికిఁ దటవట , లాడుచుండె.

॥ పసిడి గండపెండరములు , జాణపూర్ణ, తూణ కవచాదుల ధరించి , రాణనొప్పి
యరదములకు గుఱాలకు , హస్తముటకు, స్వేచ్ఛకొలఁది వేడుకగఁగై , సేసినారు.

ఉ॥ ఏఱులఁజేసె మార్గము మ , దేభ గళన్మదధార లేఱులన్
దేరులు త్రొక్కి దమ్ముగను , తీర్చెఁ దురంగ ఖర ప్రహతముల్

మాటిదె దుర్బిగా మరల , మాపుల చొంగలు చేసె రొచ్చుగా,
దోరము త్రింది వారల గ , చుల్ వివిధంబులు భూతలంబునన్.

తే॥ న్యందన ద్వని హరుల హే , పలును కరుల, ఘోరృతులు తూర్యవాదన , భాంకృతులును
సింహ నాదమ్మలొక్కితై , చేరియెనగి, కదలిఘోషంబుకంటె ము , మృదుగు మీతె

క॥ ఏఁబదివేల రథంబుల , నేఁబదివే లిధవయంబు , నిమ్మడి తీజల్
దీబలుల తమై లక్షకు , బైఁబదిన పదాలినేన , బయల్ వెడలెన్

సీ॥ సేనాపతులు చీర , బెచ్చెరిరాల , భోవ , లేక క్రిక్కిరిసిన , మూఁకయందు
త్తెదువు లొటనెడు , కతన వెల్వడిన యిం , గలములు మొగుళుల , గాల్చుచుండ
మదగజ మంటిక , మాద్యద్విరావంబు , పిడుగుల కంటెను , ఫిరిఁగొలుప
విప్పులవలె నున్న , నేత్రముల్ భూషామ , ణులు మబ్బువిడు రవి , కెలుపుచోవ

తే॥ మడ మతంగజంబుల పయి , మాపులపయి, సరదములపయి వెడలు వీ , రాఁగొంచి
చెలుల లోహాబి సారంబు , సేయవచ్చి, పతుల , గనుఁగొని యల్లముల్ , పల్లటిలంగ.

చ॥ వెడలిన వార లొక్కరును , వెన్నెమరారు ప్లవంగ వీర్యమో
బెడిదము పోవకుండనుడు , పీరు లుపేక్షయొనర్చు జెల్వయన్
బడిబడి పోయి కీకునకె , ప్రాణము నిర్తము భర్తృ యోగ మె
య్యెడలను వీడకుండు నని , యేరి కొందఱు కొందలంబునన్

సీ॥ కాలమేఘముకంటె , మనదేహములవారు, పంచభూతంబులే , యంచితముగ
రూపుగొన్నవి యన , రూడికెక్కినవారు, మహిత సైన్యాఁబుది , మధ్యగతులు
పంచసేనాపతుల్ , భాస్వద్రథము లెక్కి, పంచ భాస్కరులు సా , బరిధవిల్లి
పంచేంద్రియంబుల , పగిది నెల్లర కుప , ర్రవము శెల్లపప్పుడు , దడవువారు

తే॥ వశ్రవజ్రము వరుణుని , పాశము యమ, దండమును వ్యర్థపఱుచు చో , ర్రండు లెదుట
మొనసి పెక్కు వాద్యంబులు , మ్రోఁగుచుండ, నారి మొరయించుచు బయలు , దేజీనారు

తే॥ తాడకుని కూల్చినట్టి కు , మారునెక్కి, రింత యీశల తోడ వి , రించియంచ
తెక్కలను పేనినట్టి సూ , శ్రీకల వీర, పట్టములను పాలంబుల , గట్టినారు

తే॥ రావణుని వక్షముం దాకి , వ్రస్సి పడిన, దిక్కరుల రదనములఁ జి , త్రింపఁబడిన
కుండలములు గలారుది , క్కుంభివదన, పట్టములనె నోనళ్ళకుఁ , గట్టినారు.

తే॥ నవవిదీకుని లంకాది , నాయకుండు, గెలిచి యలకాపురము కొల్ల , గొంపు నాడు
లేర్చిమూట గట్టుకొనిన , దివ్యభూష, ణములఁ దాల్చి వెలుంగు నం , గముల వారు

తే॥ అమరవిభుఁ దోడిపాట వె , న్నుంటి తఱిమి, వెల్ల చొవంతి వాలంబు , వెనుకకీర్చి
పట్టి జాణవయేని వే , పాటుచునుచు, నిలువఁబెట్టిన పున దుజ , బలులువారు.

తే॥ బ్రహ్మయాజుడే సమవర్తి , ప్రాణములను, గొనుచు భవదాజ్ఞ దాటినా , డనుచులంక
జనుఁజల్క విభుని యాజ్ఞ , జ్ఞమనుఁబట్టి, కట్టి బంది నుంచిన పరా , క్రములు వారు.

తే॥ కరువలం గేరు పీన వ , క్షములవారు, ఉదధి యలల హసించు రా , హృవులవారు
జముని మించి తత్కార్యంబు , జరవువారు, కొలిమి నిష్పలవంటి క , స్నులుగవారు.

మ॥ విలయోత్పాతముగాఁగ బాడబము పృ , ధీభాగమున్ గప్పినన్
బలువాతోద్ధతి ఘోరమై పరవినన్ , వారాసు బుప్పొంగినన్
జలద్రేణి భువిం గలంప నడరన్ , సత్త్వంబుచే వాని య
గ్గలికన్ మాన్పు సమర్థులున్ శతగుణ , క్లాంతి వ్యథాహరణున్.

తే॥ వెడలి తోజంబును సమీ , పించి చుట్టి వాహనుల వ్యూహముగ నిల్చి , పతులు నిలవ
వారి పనులను కనుల నే , పారఁగాంచి, హనుమ యొకసారి గర్జించె , సమరు లదల.

తే॥ దశమై యధికంబు మొనగాండ్ర , బలమై పెచ్చు, పావనియొ యొంటియయ్యెనే , పగిది ముగియు
ననుచు నింద్రాది దేవత , లాకనమున, జంకుకొంకును పొంది రా , సమయ మందు.

తే॥ వచ్చి రీరక్కసులు జము , వారఁబడఁగ, ననుచు మారుతి చుట్టు నై , న్యములఁ గాంచి
తన భుజంబులఁగని మది , వనజనేత్రుఁ, గొని మహోత్సాహమున లేచి , కొప్పరించె.

తే॥ కోఁతి యొక్కటి జరిగిన , ఘోరనమర, మందు జయమంది వేలుపు , లొందుకీర్తిఁ
గ్రుంగఁజేసిన రాకాసి , కూటువలన, దంచెనే యని కుందె న , క్రంచరాళి.

తే॥ నందనము నుండి తెచ్చి వ , నంబునందు, రావణుండు నాటించు తో , రణము మీదఁ
గొతుకంబునఁ బెరిఁగెను , గగనమంట, భువన భీకరుడై వాయు , పుత్రుడపుడు.

తే॥ వర్ధిలిన మారుతిని కని , భ్రమము నొంది, విమతులై బొమల్ ముడివైచి , విండ్లువంచి
నిశిత నారాచముల నాంజ , నెయు మీదఁ, బరపి రయ్యెడ శంఖ రా , వంబు ప్రబల.

తే॥ తక్కురక్కసు లగులు , గ్రక్కువాడి, కైదువులనేసి రవి కపి , కాయ మంటి
దురదవోవ గీతిన గతి , దొరయ హనుమ, కొంత నేపు కనుల్ మూపి , కొనియె నైచి

తే॥ మఱియుఁ గొట్టవచ్చి నయంత , మారుతియును, తక్కు వారలుపోరరా , దరుణ మొనఁగి
యెదుటి వారల వడిమడి , యింపఁదలంచి, యందుగల యుక్కు కంబంబు , నందికొనియె.

తే॥ కంబమును గొని వైచిన , కైదువులను, వీరులను వారువంబుల , వారజముల
రథ చయంబుల బలు దుమా , రంబు రేఁగఁ, జితుకఁగొట్టి క్షణంబునఁ , జెఁగియార్చె

తే॥ రథసమూహంబు విడిచి చ , క్రములఁగొంచు, దంతులఁ జదిపి వాని దం , తములఁగొనుచు
ససురులం జంపి వారి క , రాసులఁగొని, చీల్చె నశ్వచయంబు నా , శ్వకులతోక.

తే॥ రెండు పెద్ద తేల్ల , రెండు చేతుల నెత్తి, రెండు కరులు చదిసి , వ్రీలవైచె
రెండు కరులనెత్తి , రెండు గుఱ్ఱంబుల, నలఁగఁగొట్టె వీర , నాద మొనర

॥ పెద్దకొండ యొందు , పెకలించి కొని వేయి, పొడవుతేరు లడఁగఁ , బూడ్చివైచెఁ
బెద్ద సాల మొందు , పెకలించికొని వేయి, నాగ సముదయంబు , నలియఁ గొట్టె.

తే॥ ద్విపములం దన్ని తేరుల , దిరుగవైచి, తేజాల సలంచి పిడుగుల , యోజ దుమికి
వీరవరుల శిరంబులు , పీపు లగల, సలంచి పొడిచి అన్ని కలుచి , పొలియఁ జేసె.

తే॥ వేగముగఁ జాటు రథముల , నాగములను, పింటికిని దిగంతములకు , విసరివైచె
స్వారిగుట్టంబులను చాని, పైని మగల, బలిమి నొక్కటిగాఁజేసి, నులిమి వైచె.

చ॥ ఎగురఁగ వైవఁబడ ద్విర , దేంద్రము లంబుదిలోనఁ గూలుచున్
దగఁ బెరి చాపతో మునిగి, తాటు కలంబులు ధంగిఁ బోఁచె న
పైగనిన న్యందనాపకులు , హేమమణి ప్రభ లుల్లసిల్ల సం
దగవడె నప్పుడే పొడము , సంబులునుత్ర రథంబు తై వడిన్.

ఉ॥ మారుతి మింటికిన్ విసరు , మాపులు రక్తము గ్రుక్కుచున్ మహా
వారిదిగూరి వహ్ని విడు , బాదబ సంమముఁబోలె వాఱతోఁ
దీరుగ ద్విరం దిదగఁ , ద్రిప్పుచు వైవఁగఁ బడ రుఁరాసుల్
కోరికఁ ద్రిప్పుఁబడ్డ తరి, గొండ క్రియం దిరుగాడి రంబుడిన్.

తే॥ వడిగఁ జాటిన రక్తప్ర , వాహితీయ, హనుమ విసరివైచిన ద్విర , దాచికములు
కడలిఁ బడఁబడు మున్నుగాఁ , గడచి చేరె, గొప్ప ధ్వనితోడఁ బంతంబు , గోరినట్లు.

పీ॥ మన తోరణ ద్వార , మున కిరుక్కుల, నెలరేకపఁటి లో , అలను గుహలఁ
బోలు నోకులు రక్త , మును నిప్పులను గ్రుక్కు, ఇంతెన చూపుల , చక్షువులును
బొమముడి పీదని , మొగములు పెదవులఁ , గొలుకుచు నున్నట్టి , కలకు పండ్లు
గల రక్కసుల పీనుఁ , గలు గగనంబును, చాకు కొందల మాడ్చి, వీరఁ బెరిగి

తే॥ చూచు వారల చూపులు , నురిగిపోవఁ , గాంచువారల మనసులు , కరఁగిపోవ
మకర తోరణ ద్వారము , మును గు పడఁగ, నిండిపోయెఁ బెరిలు గని, బెండువడఁగ

చ॥ తరువులు కంబముల్ గిరులు , దండిగ నుండఁగ దండపాకీయుం
దరుణము వేచి పాశియయి, దండక యుఁదగఁ గోపమూర్తులై
దురమునకు ప్పికాచరులు , దూకుచు నుండగ దున్నహంపు దు
ర్భరణము గాక వక్ర ములు , మాటయు వేతొకరుండు గల్గినే ;

క॥ భవనకు భూముకై వడిఁ , బవన సుతునిచేతి కొక్క , పరిఘము చొరకన్
దవిలి కనిమనఁగి దానవ, సహహముఁ బరిమాఁచె రొక్క , నిమనమునొలోనన్.

క॥ పేనాపతి పంచక సే, నా నివహంబట్లనమసి , నం దెలిసిన లం
కా నగరమెల్ల గగ్గోఁ , లూనఁగ దళసతులు కినిసి , యల్లము నొవ్వన్.

చ॥ శవములఁ ద్రోచికొంచుఁ జన , సాగిన నెత్తుటిలోనఁ జక్రముల్
దవిలి నిదానమై చను ర , తంబుల నేవురు చాసి యార్చుచున్
బవనజుపై ననేక శత , భల్లములేసి యలంప నిప్పులుం
దవు హనుమంతుఁ దంత నొక , న్యందన చక్రము లూడఁ దన్నుదున్.

౨॥ రథము పాదగుడు దు , రరణుఁ డాకాశ , మున కేగ హనుమండు , కినిసి యొక్క
యనువ కంబముతోడ , నేసి వాడును దానిఁ , దన వింటితో నొడ్డి , తలఁగఁజేయ
సింగిణి విటిగఁ గొం , దం గొని వాడేయఁ , బదరక యనువ కం , బంబుతోడఁ
జదిపి దుర్బరణుఁ , జంప నానల్వరు, కాలాగ్ని కీలల , కరణి మండి

౩॥ కన్నులను పొగల్వెల్వడఁ , గార్మకముల, బాణ వర్షము గురిసి పా , వనిని పొదువ
సతఁడు పెనుబండవైన వా , రడఁచివైచి, వికటహాసంబుతో విట్ట , పీఠివారు

౪॥ వారల బాణముల్ హనుమ , వక్షము తంగు మనంగఁ దా కి ని
స్సారము లొడు వెన్నెలకు , స్రగ్గె మరుత్పుత్రుఁ డంతఁ గిన్నమైఁ
గూరఁగ దాసి యొక్కరథ , కూబరముం బదిలించి పట్టి యా
హారవమొప్ప దోర్బలత , నంబరపీఠికిఁ ద్రిప్పి వైచుడుకా

౫॥ రాక్షసు తేరు నింగి తెగు , రం గని లోపలనున్న యా విరూ
పాక్షుడు లామనంబున న , హార్యము కైవడి వాయు సూనుపై
కక్షముఁడై వడిందుముక , నాతఁడు నాగము మీది కేగు హ
ర్యక్షము మూడ్కి వానిచయి , కామిక దాటి నలంచెఁ ద్రొక్కుచున్.

౬॥ నలిగులియై యతండు మర , జంబు భజింపఁగఁ దక్కు మువ్వర
త్యలముతర స్రకోనమున , నార్చుచు వానరఁ యెందువోయె దీ
తులు వతనంబు సాగదని , తూపులు కోపులుగాఁగ నాట దో
ర్బలమున సేయునంతటఁ బ్రి , భంజనపుత్తుఁడు రేఁగి హంకృతికా.

౭॥ ఆక్షమంద దానిన శ , తాంగ యుగంబును రెండు కేట ని
ర్లక్షముగాఁగఁ బట్టి యత , లంబునకుం గొని పోవుచుండ యూ
పాక్షుడు బాసకర్బుడు త , దంఠరమంద తొలంగఁ గాంచి గ
ర్వక్షయ మొంద వైచెను క , రంబుం నుండిన రెండు తేరులకా.

౮॥ భరువులు సారథుల్ నలుగఁ , గార్మకముల్ విలుగంగ వారలు
ద్ధురతర రోష భీషణతఁ , దూరాని మల్ల రంబు సేయఁగా
నురవడి బాను ప్రింగుటకు , నుద్దతి వచ్చెడు రాహు కేతువుల్
పరిగొను వైఖరిం బొదివి , పట్టుడు మారుతి వాలు పెంచుచున్.

౯॥ కంఠములకా బిగించి యొడి , కంబున నొత్తుడు నుక్కిబిక్కియై
కుంతిత సత్తులై ధరణిఁ , గూలి నశించిరి రాహుకేతులు
త్కంఠతఁబట్టి వీడఁగ వి , కర్తనుఁ డయ్యెడ వెల్గి పోలికన్
కుంతలు చావఁగాఁ బవన , సూసుడు శోభిత సంగరస్థులన్.

౧౦॥ మిగిలియున్నట్టి ప్రభునుడు , మీటిరాఁగ, మనతరాకృతి నూనిన , గలికొడుకు
కరువమీడికి దుముకు సిం , గంబుమాడ్కి, వానితల నలిగులిగాఁగ , నూనిదుమితె.

ఉ॥ వంచన దుష్కృతంబులు న్వ , భావముగా జన హింససేయు న
 క్తంచరు లెల్లరు మదియ , దత్తుతు లేపురు చావఁ బింతలం
 గ్రుంచెడు దుఃఖసంతతులు , ఘోర తరేంద్రియ వంచకంబు ని
 శ్చంచలతన్ గుదించి చను , జ్ఞానిశ్రియన్ హనుసుండు భాసిలెఁ.

తే॥ సమరమున నొక్కలైనను , చాపుదప్పి మిగుల కుండట దళవతుల్ , మిడికి యలుట
 కన్నులారంగఁ గని భయ , కిలపితలయి, తడయఁ జంపునొ యని యెంచి, దవ్వనుండి.

మీ॥ వన పాలరులు వడి , వడి నేగి రావణు, శుద్ధాంత సాధంబు , చొచ్చియవట
 మైతిరిపైఁ బ్రీతి , మమ్ము గన్నెత్తియుఁ, గంచఁడంచు నెడందఁ , గలఁతచెంది
 యున్న కాంతలఁ జూచి , యడుపుడు దూషించు, చున్న ప్రభుని గాంచి , యుల్ల మెరియఁ
 గర్జ రంధ్రంబులు , గాఁడ సేనలును సే, నాచతు లేపురు , నాశమొంది

తే॥ రయ్యఁ యొక కోరిచే నది , యదవినట్టు, గాదు లయకాలుఁడగు నను , కంప మమ్ము
 విడువ వచ్చితి మింకను , వీఁకవచ్చు, వారు లేరా యనుచు నుండె , బద్ధకించి.

అక్ష వధ పటలము.

మ॥ అను పల్కుల్నిని దానవేంద్రుఁ డొడలన్ , వ్యాపించు రోషంబుచే
 మన హారంబులు మాఁడ నార్చి యటులా , కానిమ్ముః తద్వానరం
 బును నేనే యెదిరించి పట్టెన రథం , బుం దేరఁగాఁ బల్కుఁడీ
 యన నజ్ఞుండు నమక్క రించి యనియెన్ , వ్యాహార గంభీరిమన్

మ॥ అది ఫాలాక్షని నందియా ? హరికి వా , హంబా , భుజంగేంద్రుడా ?
 ఐదిరన్ దిక్కరులం దొకందొకొ ? మహా , ల్పంబైన యాకోతిపైఁ
 బ్రచరంబుల్ గొని తేరిపైఁగడఁగి పో , రన్నీవు పోఁ జూచుటా ?
 ఇది నీటోటికి యుక్తకార్యమగునే ? యాయజ్ఞఁడుం జచ్చెనే ?

మ॥ మును వృద్ధశ్రవుఁబట్టి తెచ్చుటకు నిం , బున్ డంబు పెంపార మా
 యనఁ బింపింది కొఱంత గూర్చి తది యిం , దైనం దొలంగింపుమా
 నను కాఘ చరు మీఁదికైనఁ బనుప , న్నాజెంబు గాదయ్యెనే ?
 అనుమానింతువె ? నక్క యుప్పతియనే ? హర్మక్ష గర్భంబునన్ ?

॥ చిచ్చుట కంటియె మనకొక, పొచ్చెము గూర్చంగఁ బ్రవగ , మూర్తిగొని తా
 వచ్చిన యేనియు నేఁగిని, తెచ్చెద నీమెచ్చు గొనెద , దితిజాదీశా ?

మ॥ అవనిం గోజల గ్రుచ్చియెత్తిన వరా , హస్తామి యాఁగాక దా
 నవ సంహారముసేయఁ గంబమున జ , న్మంబింది వంచించు మా
 నవ సింహంబగుఁ గాక పోరిన నజాం , డం బావలం దాఁటివన్
 దవులం గట్టియె కేకయుండిన ననున్ , దండింపు దై క్యేశ్వరా .

చ॥ అని యిటుపల్కి యాజ్ఞ యిడు • మంచు నమస్కృతిసేయు పుత్రకుం
గని రథమెక్కియే నిలుము • కార్ముకముం గొని పోరుసేయు మా
వనచరుఁ డాయఁబోకు మెటు • వచ్చిన యేని నియుద్ధ పద్ధతిం
జనకుము పోయి రమ్మనుడు • జక్రసహాయుఁడు వాఁడు వెల్వెదెన్.

చ॥ మునుపటి యుద్ధమందు సుర • ముఖ్యుఁ డొసంగిన దార్ద్యమైన కే
రను తగ రెండు ఁందల గు • తాలను గట్టిన దాన నెక్కెదీ
వన లిడి రెల్ల దానవులు • వాద్యరవంబులు మిన్ను ముట్టె వా
హినులును వాహినీ పతు ల • హీన సహస్రము వోరె నుబ్బిగన్.

సీ॥ వనదీని మకరంబు • లను లెక్కవెట్టుచో, వారంబుల లెక్క • పజుపవచ్చుఁ
గడలి మత్స్యంబులు • గజనకుఁ డెచ్చుచో, స్యందనంబుల లెక్క • సజప వచ్చు
జలధి యిసుకరేణు • వుల నెంచనైనచో, గాఢాంబుల నెంచ • గడగ వచ్చు
శరధి వీచీ సము • త్కరమెన్నఁ దగినచో, నచటి వాజుల లెక్క • యరయ వచ్చు
తే॥ నన నసంఖ్యాకమై యొప్పె • నందుమతీయు, దావ కీలలఁ బోలిన • తన యనుంగు
కాంబ్ర పండ్రిండు వేల ర • క్కసులు చుట్టి, యరుగు దేరంగఁ జనియె దే • వారిసుతుఁడు.

తే॥ ప్రగ్గడల కుమారులు దళ • పతుల సుతులు, చేల్పు పడఁతు కలకు నుచ్చ • విందినట్టి.
రావణుని కొడుకులు చేరి • రథములందు, నాల్గులక్షల వీరులు • నడచివారు.

చ॥ ముసల ముసుండి కూల ఘన • ముద్గర తోమర చక్ర కుంత ప
టిస ధనురాది సాధన ప • టిష్ఠులు కైడవు లెండగాయ రూ
శి సముదయంబు పైకెగుర • లేఖుల లోకమువోరె భూమియుం
బిండి మయంబుగా వెలుఁగ • బందురవైఖరి సాగి రయ్యెడన్

సీ॥ కాకులు గ్రద్దలు • ఘన పిశాచంబులు, కాలుండు నందిత • కర్మచయము
వెన్నంటిరా నన్ను • మిన్నల దృష్టులు కలువ పూసరముల • కరణి నెఱయ
విధవల యేడ్చు ను • దధి మోషమును వాద్య, సేనారవంబులు • చెవుడు పజుప
పోయిన వారలు • పోవుటె కాని క్ర, మృత రంజుఁ దమ సతు • లజచు చుండ

తే॥ దర్శనంబు దోహలత్వముల్ • తఱముమంద, నీర్ణయమును కిన్న • తమకు ము • న్నేరుచుండ
వాహినీరాజి బలసి రా • బంత్రివదన, తనయుఁ డయ్యెడ సంగర • స్థలికి నడచె.

చ॥ రవి కిరణాశిఁ గిప్పె బహు • రక్ష విభూషణ కాంతి పంక్తి కై
దువుల వెలుంగుచున్ మఱిగె • శోరపు భూషణఁ గ్రాలు దాలు దా
నవ ఖర దంష్ఠ్రికా సుషమ • నాదెప్పి యెప్పుఁ గప్పఁగాఁ
బవలును రాత్రియుం గలిసి • భానిలు చందము దోచె నత్తఱన్.

సీ॥ కుదిరలు రథముల • గునుకుపా బొందంగ, నెడమ కన్నులు కేలు • శేషభరింప
రక్తవర్షంబు ని • ర్జలదంబు గురియంగఁ బిడుగులు పైనుండి • పెట్టి యుడఁగెన్.

బరగఁ గృతాంతుండు , భావి నాలోచింపఁ , గంక గృధ్రంబులు , కడకుఁ దిరుగ్గ
భూతగణంబులు , పొంగి నాట్యమునెయ, భేదరుల్ మిగుల సం , కోప మొంద
తే॥ నొక్క వెల్లువ సేస త , నొలసిరాఁగ, భువన భీరుఁ డగుచు వై , భవము తోడ
వచ్చు దశమఁబ సుతునట్టి , వాయువుత్పూర్ణ , డించుకంత దూరాన గ , జించికాంచి.

ఉ॥ వచ్చెడు వాడు రావణుడొ , వాని కుమారకుఁ డింద్రజిత్తు కా
వచ్చు మదీయ పుణ్య ఫల , భాగ్యము నేడు ప్రసన్నమయ్యె నీ
వచ్చు రణంబు కీర్తియును , వచ్చును రాముని మెచ్చు వచ్చు నా
కచ్చుగ నంచు మోదిలి భు , జార్జముల్ తగఁ గాంచి వెండియన్.

ఉ॥ శ్రీరము వీర శేఖరుని , సీతను చిత్తము నందు నిల్పి కై
వారముచేసి నాతపము , పండఁగ సిద్ధముగాఁగ నుంటి నా
చేరువఁ గాలుడుం బడటు , సేయుచుఁ గాచియె యున్నవాడు నా
కారీయ మిప్పుడే యదను , గాంచి ముగించెద దాపురించుడున్.

మ॥ పడి శీరంబులు లేవు గానఁ దలఁపం , బొలస్తుఁడా కాడు మా
య దల్పిరం బురుహూతుఁ గెల్పిన మను , ప్పాడుందొకో కాడు దు
ర్మదుఁ డెవ్వఁడొకో నుందరుండగుఁ గుమా , రస్వామియుం గాడు పెం
పొడవం గాటుకొండ యట్టిడు మహా , ద్యోగుండు వీఁడెవ్వఁడో ?

మ॥ అని సంతోషము నంది తోరణముపై , నాసీనుడై యున్న పా
వని నక్షండు గణించి చూచి యిదియో , భంజించి యుద్యానసమున్
దనుజానీకముఁ గూల్చినట్టి ప్లవగేం , ద్రం బంచు నిర్లక్ష్య భా
వనతో నవ్యఁగఁ గాంచి సారథి యిటుల్ , వాక్రుచ్చె నయ్యజ్ఞితోన్.

కా॥ ఈ లోకంబునఁ గల్గు వింతలు నదా , వీక్షింపుచున్ నేటికిన్
లీలామాత్రముగాఁ దలంపఁదగ దా , లింపందగున్ వాలియుం
బోలం జూచిన నొక్క కోఁతియె గదా , పొంగార్పె మీతండ్రి నా
పాళంబుం దిగ జ్ఞప్తి నుంచుకొని సం , భావింపు మియ్యాలమున్.

ఉ॥ సారథి వాక్కులన్ వినిని , శాచర రాజ కుమారుఁ డిట్లనున్
వారిక మాపురంబునకు , వచ్చియు నూరక పోక యిట్టి వ్యా
సారము చేయు డీని నిట , వ్రచ్చుటతో మదమర్ష మింత చ
ల్లాటడు రోసి రోసి ప్లవ , గావళి వంశ మె రూపు మాపెదన్.

కా॥ కానించు స్వప్నెన్యముం దటుమ లం , కానాథ పుత్తుండు త
త్సేనర్ మారుతిఁ జుట్టిముట్టి బహు హే , తివ్రాతముల్ వైవఁగా
భూనాక స్థలు లల్లలాడెను మఱ , తుత్తుండు తప్పించు కొం
చేనుఁగల్ రథముల్ హయంబులను మా , యించెం బద క్షీడచేన్.

గడ్డిమీద , నెరగలి పడినట్టు, లనురవరుల మీద , హనుమ యడరె
పాణములను , వారి కొంపోవఁ గిం, కరులు చాలఁ గలరె , కాలనకును :

1 వచ్చుట కాయతంబయిన , వారును వచ్చుచు నున్నవారు ముఖ
వచ్చిన వారు లెక్కయిడ , వైనము గామి యటుండఁ బోరిలోఁ
జచ్చిన వారు, జచ్చుచును , చచ్చియుఁ జావక కూలువారు నై
పెచ్చుగ నెమ్ములేని మయి , వీక నలంగిరి దైత్యు లయ్యెడన్.

1 మిక్కుటమైన శోణితము , మీటి ప్రవాహముగాఁగ దానిలో
నుక్కుటి ప్రీతి కూలిన మ , దోత్కుట వారణముల్ తురంగముల్
మిక్కిలి పంకిలంబుగ గ , మించెను మారుతి నాఁడె లంకలోఁ
గొక్కిరి మూఁకఁ గాలునకుఁ , గొల్ల యొనంగిన కీతి దోచుఁగన్.

1 కొందఱు చచ్చుచుండ మఱి , కొందఱు ముందటి కేగుచుండఁగాఁ
గొందఱు పాటుచుండఁగను , కొందఱు దవ్వల నిల్చి చూచుచుం
గొందలమందెఁ దేరులనిఁ , గూలె మదావళ రాజియంచు వే
మ్రుందెఁ దురంగపాళి యని , మాఁడెఁ బదాతి యటంచుఁ బల్కుఁగన్.

1 చిలికెడు కుండలోని దధి , చెన్నున నొప్పె నిశాదరావళుల్
చిలుకుచునుండు కివ్వమను , చెల్వన నొప్పె మరుత్కుమారకుం
డిలఁగల జీవనంచయము , లెల్లను సోకులె గాఁగఁ దోఁగ
విలయ సముద్ర మట్లయిరి , వీకను మారుతి బాదబాగ్నిగాన్.

1 వచ్చెడివారు పైవయిని , వచ్చుచు నుండఁగ వెంట వెంటనే
చచ్చుచునుండ నొక్కరను , చావక కప్పినవారు లేమిదే
పెచ్చుగ భీతినొంది యెడ , యీగిరి పాటిరి తక్కువారు వి
వ్వచ్చమె రూపుగొన్న క్రియ , భాసిలి యక్షుడు తాకె మారుతిన్.

1 అక్షుఁ డెదిరె నొక్కడిన , మందె నిశావర రాజి నుద్బుతిన్
లక్షలకొద్ది వంపిన వ , లంతి యొకం దెమరయ్యె దీని మా
యక్షల మూయరాని విధి , నందిన మేము కనంగనయ్యె మా
కక్షమ మయ్యె నంచు సుర , లంపఱు మూసిరి కేలఁ గన్నులన్.

1 అయ్యెడ నక్షుఁడేసె వడి , నగ్నులఁ గ్రక్కుశిలీముఖంబులన్
దయ్యక వాయుజుం డినువ , దండముతో నెగఁదిట్టె నుగ్రుఁడై
దయ్యముఁ బోలు నాయినుప , దండము నుగ్గుగఁగొట్టె వైత్యజుం
దొయ్యనఁ గేల బాఱముల , నూడ్చుచుఁ బావనియేగె మందలన్.

1 అరదము మీదికిం దుమికి , యాతని సారథి జంపి వాజులఁ
ధరఁ బడఁదన్న నక్షుడు ను , దగ్రతలాత్రము లేసి కీరు పె

న్నరము భుజంబుల న్నులచె , నుక్కున మారుతి లెక్కనేయ కు
ద్ధురతర రోష భీషణతఁ , దోరపు వింటిని పట్టె గట్టిగన్.

తే॥ నట్లుకొన్న వింటిని దన , బలిమి లాగ, పెక్కుమంచు రెండుగ నది , విటిగిపోయె
చిక్కటారితో న్నడండు , చీపుఁ బూన. వీరకఁ బట్టి దానిని లాగి , విడిచినెచ్చె.

౪॥ విల్లు కటారియున్ విజుగ , వీతున దైత్యకుమారుఁ డంతఃకన్
మల్ల రణంబుసేసి పరి , మార్పుగ మారుతిఁ బట్టెఁ బట్టుచున్
గొల్లగ వాడి రోచుములు , గ్రున్వగ వాలము వెంచి వాని మే
నెల్లెడ నందులేక బిి , యించి తటాలున నెక్కె వానిపై.

౫॥ చెంపలఁ గొట్టె దంతములు , శీర్ణముగాఁగ మెఱుంగు లట్టు లా
కంపిత దేహమందు మణి , కాంచన భూషణ రాల నాంత్రముల్
జంపుగ జాఱఁ గ్రుమ్మి రథ , నంబునఁ గంతము వంచి క్రుంచి వి
ల్వంపుగ మేను వంగఁ గటి , భాగము జానువు నూఁది త్రొక్కుచున్.

౬॥ సమరశలంబు నన్నెకలు , జాతీన నెత్తురు నీరు గాత్రమే
యమరిన నానఁబ్రాలు తన , హస్తమై పౌత్రముగాఁగ జీవముల్
యమునకుఁజెంద నూతె నని , లాతృజ్ఞఁ డక్షని మిన్నుచున్న వా
రమర మనుష్యవర్గ మర , యం గని విశ్మయి చెందకుండఁగన్.

౭॥ కొందఱు నెత్తురు , చిందు గాయములతో , దాగిరి భూత భం , దారములను
కొందఱు వీతిచే , గుంది మ్రుందిరి పోవు, వెరవు దోషక చాల , విహ్వలించి
కొందఱు సాధన , బృందంబు దిగజాఱఁ , బోయిన పోకగాఁ , బోయినారు
కొందఱు మీలై య , కూపారముం జొచ్చి, రావులై కొందఱు , త్రోవలందు

తే॥ పూరి మేయసాగిరి కంక , వారమగుచు, దిరుగసాగిరి కొందఱు , ధరణీసురుల
రూపములు కొందఱు అూనిరి , పూపచనుల, పడుచులై కొందఱు అరిగిరి , పతులఁగనుచు.

౮॥ కొందఱు వారలే , మాడని వారలు, మేము గామనిరి సా , మీరితోడ
గొందఱు నతిసతు , లొందంగ నలమిన, మేము చుట్టాలము , గాము సురల
మని దూరమేగిరి , మనుజుల మనిరి కొం, దఱు తేఱులైరి మం , దార వనిని
కొందఱు దిగ్భ్రమఁ , గొందలించిరి కొంద, అరసి దంష్టికలను , విజిచికానుచుఁ

తే॥ వెండ్రిలను నెల్లనగఁ గా , విందుకొనుచు, వేషముల మార్చికొనిరి దు , ర్భీతిచేతఁ
గొందఱు తెమరగు వారిని , గూడఁ ద్రోచి, పరుగులెత్తిరి పోవుచో , తెఱుంగ రా.

౯॥ కుండల కర్ణలు , కుంకుమచంక , మధుర ర , సాధరలును
క్రొమ్మడుల్ వీడి న , దమ్ములఁ బెనఁగ తొ, మ్ములు మోదికొంచు నె , మ్ములు నలంగఁ
బలించు రోదన , ధ్వని లంకయే గాక, భువి దివిఁ గడచుచు , దివిరి నింద
బాలబాస్కరుఁ బోలు , వదనంబు లొప్పారు, పతుల పాపంబుల , పైని వ్రారి

తే॥ తూలి సోలులోలాజ్జల, తులుములూడి, తమయఁ దమనకులయు శరీ, రములఁ గప్పఁ
దచ్చిరోజుంబులకు రక్త, ఛారలకును, సుంతయేనియు భేదంబు, చూడలేదు.

తే॥ దురమునందు చచ్చిన తమ, దొరలమీదఁ, బ్రతిమంబుతోడ చెలవలు, పడుచు నూర్పు
పుప్పుడును తెప్పలార్పక, మొట్ట యిడిరి, తనువు వేటగు కతనఁగా, మొనయు నిద్ది;

తే॥ అనువులను రోయు దేహంబు, లట్లు పరుగు; లిడిరి రాజీ వాసము వార, తెల్లఁగుజవ
నివహమున వెచకిరి ప్రేమ, నిగుడు కలనఁ, బతులఁ జేరి రఁభాదులఁ, బడరినారు.

క॥ తరలాక్షి గోల యొకతుక, దురమున నటియించు నట్ట, తోఁ దచ్చిరమున్
సరి నిలిపి మ్రొక్కి వేఁడెను, వరుఁ జూపుము నీకుఁ బాజ్య, ఫలమగు ననుచున్.

క॥ చెలవ యొకర్తుక నాకుని, తల గైకొని యెగురు చుండు, తనువును గని మే
నలసెను రమ్మని పిలుచుచు, నలమి బిగియఁ గవు గిలింపె, నారట పడచున్.

అ॥ వెచకి పతుల మేలు, సువతులు గనిపెట్టి, కడఁకఁ బ్రాణములను, విడిచినారు.
దిటిజనాథుఁ జేరి, ఋతు దేవతలు కడ, చనిన పృథ్వీమెల్ల, వినిదినారు.

తే॥ మయుని తనయ మందోచరి, మందగమన, తులుము వీడంగ బావ్పుబిం, దువులు గనుల
జాఱఁగా వచ్చి తననాథు, చక్కిఁ జేరి, కడుపు బాదు కొనుచు నేడ్చె, గళవళించి.

తే॥ లంకలో నున్న కాంత లె, ల్లరును వచ్చి, యెట్టి రురలిరి దైత్యేంద్రు, నెదుట; లోన
ముదము నొందియు వెలుపల, గదురసీక, తెరలి చాలఁ గుందిరి ఋతు, దేవతలును

12. పాశ పటలము. (63)

తే॥ శక్రగెచ్చిన యరు కీర్తి, శాలి తమ్ము, మరణ వార్తను విని మది, మలఁగి మండి
కనుల నివ్వులు రాల జ, గంబు లడఁ, రోష భీషణుడై చల, ద్భ్రుకుటి యడర.

క॥ మది యెరియఁగ మిడుఁగుజులం, జెడఁచు కట్టాప్పు యిచ్చి, చెల గఁ బురంబుల్
పడటునఁ గలిపిన రుద్రుని, పమరున నెఱిఁ జూడరాని, పద్మతి లేచెన్.

చ॥ ఆమర జగంబు పైసరుదు, నలరెడు వేయి పిళాచ పంక్తు లం
దమగ నమర్చి కట్టిన ర, భంబు పయిన్ వెన నెక్కి చీర వా
క్యములు వచించుచున్ జన ని, కాయము వీతిలి పాట సింహ నా
దము కొనరించుచున్ జనియె, దారుణ చర్యల నాచరించుచున్.

అ॥ వీర మర్దియలను, వీర కింకిణులను, భేరు యలిసె నళని, బృంద మడల
నింద్రు ననువు లూర, కెగసి పోవఁగ నని, బలిసె నని త్రిమూర్తు, లలఁగి చులఁగ

ఉ॥ తమ్ము మృతిం దలంపఁగనె, ఛారలు ఛారలు గాఁగ వేడి బా
ష్పములు గాఱ నొక్కయెడ, వాసము లేక తరూత్కరంబులం
దిమ్మిగ గంతుచుండు నొక, యెల్లినమా ప్లవగమ్ముచేత నా
తమ్ముడు గూలెనా? నమసె, దానవనాథుని కీర్తియుం గదా;

చ॥ అని తలపోయుచున్ జరుగఁ నాతనితోఁ జను విల్లు వీరులన్
ఘన గదలన్ ధరించి చను , కర్పూరులన్ గుధరంబు రెండుగఁ
దునుమఁగఁ జాలు దోర్బలులఁ , దోరపు లెక్కలఁ దెల్లలేము స్యం
దనములు వారుపంబులును , దంతిమటల్ పదిరెండు వేలగున్.

చ॥ మఱియును సైన్యనాయకులు , మానుగఁ జేరుచునుండఁ గన్నులన్
విరివిగ బాష్పముల్ కినుక , పెచ్చుగ నించిన యింద్రజిత్తు త
త్తటమున వచ్చి చేరెఁ దన , తండ్రి వసించు కన ద్విశాన సుం
దరతిర సౌధమున్ గనక , దండ భటాలిమహా నిరోధమున్.

౪॥ చేరి నిశాచరేంద్రునకుఁ , జేతులు మోడ్చి యనుంగుఁ దమ్ముకై
యారట మందఁ బంక్తిముఖుఁ , దాదట నాతని గొఁగిలించి క
న్నీరొలికించెఁ జెంతఁ గల , నీరజ నేత్రలు దుఃఖమొండ న
వ్వారలఁ దేర్చి యవ్వలకుఁ , బంపి సురేంద్ర జితుండు తండ్రితో.

చ॥ ఇతరుల చేవఁగూర్చి యొక , యిండుకయైనఁ దలంప కిష్ట దుః
ఖితమతి పొట యేమిటికిఁ గీళుని చేవయు నేర్పు పెంపు సూ
చితమయి యుండియుం జనుఁడు , సేయుఁడు పోరని పంపి పంపి నీ
దితిజ బలంబు నెల్లఁ గడ , తేర్చిన వాడవు నీవ కావాకో ?

౫॥ కింకరు లాదిగాఁగ జని , గీటడఁగం జనినార కాక యీ
వంకకుఁ గ్రమ్మటిల్లిన దె , వండు శరీరముతోడ నయ్యఁ మీ
నాంకుని పోలు సూసుని వ , నాటుని వాతను పెట్టి చూచెదే ?
యింక జయింపమా? యనుట , యేటికి ? నయ్యది తెల్వికార్యమే ?

౬॥ దిక్కరులన్ జయించితివి , తేఱువ నెత్తితి శంభు భూధరం
బుక్కున లోకముల్ గెలిచి , తొక్క స్లవంగముకై తపించుటల్
చక్కటియే ? వహింపుము ప్ర , శాంతము వానరుఁబట్టి యేనె నీ
చక్కీకిఁ దెచ్చెదన్ బరవ , సంబున నుండుమయందుఁ గ్రమ్మఱెన్.

౭॥ ఓడిన చీకటుల్ మరల , సుగ్రతపం బొనరించి చేవతోఁ
గూడిన మేను లొంది రవి , ఘోర కరంబులె భూషణాలిగాఁ
బోడిమిఁ దాల్చి శత్రు పల , మున్ రుచి చూచిన శాత ఖడ్గముల్
నాడెముగా ధరించిన వ , నందగి వచ్చెఁ జమూ నమూహముల్.

౮॥ మావులు తేరులు గరులు , మత్తులు చేరిన దైత్యనైనికా
రావము వార్ధిఘోషముఁ గ , రంబు జయింపఁగ వీర ఘోర పే
నా వనరాళి మధ్యమున , నాజెముగా వెలుఁ గొంచు మేరువన్
తైవది నొప్పె వీరవర కర్మము , నూనిన మేఘ నాదుఁడున్.

చ॥ జనములు వేల్పులున్ మునులు , జంకు వహింపఁ బ్రయాణ భేరికా
నినదముతోడ లేచు రజ , నీవర నాథ కుమారుఁ డప్పు డ
య్యనువునఁ బోరినట్టి యని , లాతృజ్ఞ దైర్య పరాక్రమంబులన్
మనమున మెచ్చె శాత్రవు ను , మాశము భూరులు మెత్తురే కదా ?

పీ॥ శవమయమైన యీ , సంగరస్థలి గొప్ప , రక్తపంకమున న , రాజు లొనరఁ
గదలుచుండుటచే న , గంబులు నడులు కా, ననములు గల భువ , నంబుఁ బోలి
వెలయుచున్నది గదా , వీరవర్యులు లోక , ముల జయించిన దైత్య , కులమువారు
పెక్కండ్రు సెయించి , రాక్క వానరుడేర , నేమి చోద్యం బిట్టు , తెన్నఁడయ్యె ?

శీ॥ నింకరాముఁడే తమ్ముతో , నిటకు రాగఁ , బ్రజ్ఞలం బల్కి యే వీర , బలము గొనుచుఁ
గలన నెదిరించి విజయమ్ము , గాంచువార , మనుచుఁజింతించెఁ గొంతనే , పసురకొడుకు.

పీ॥ కనులఁ బోలినవారు , మనముఁ బోలినవార , లలపు బలము గల్గి , యరయువార
లై యట నీర్గిన , యనురవదల ననం , భ్యాకులఁ గని నిల్చి , యోడు గఱచి
కోలను వ్రణమున , గ్రుచ్చిన క్రియ నొచ్చి , తపియించి రోషంబు , దర్పమొంది
వనమున నత్తకు , నొనరిన యవమతి , భరదూషణాదుల , కాడుపాటు

శీ॥ ప్రాణధనమైన తమ్ముని , పఱచుపాటు , తక్కువారల మరణంబుఁ , దలంచి తలఁచి
నరులచే నొక్కకోఁతిచే , జరిగె నింత , ప్రాభవం దేటికని చాలఁ , బరితపించె.

పీ॥ మరణించు దైత్యులు , మందెడు చోటుగాఁ , గనిపించు నట నీడ్వఁ , గాని కుజవ
పర్వతంబులు నట్లు , యువంగ జరగు పు , రందరజిత్తు నూ , అంగఁ బడిన
యనుజు శశేబర , మును తన కన్నులు , కరచిన తామ్రంబు , కరణి వెలుగఁ
గినుకతోఁ గని తాన , కుని నెత్తునఁదగు , వెల్లువ భీభత్స , విధముచోఁప

శీ॥ భర నృసింహ నటర దంష్ట్ర , కా విదారి , తోగ్ర కనకశివు తను , వ్యుత్క్రమంబు
కరణిఁ గనఁబడఁ దగలేరు , సురక నిలునఁ , జేతి ధనువును జాతి ని , క్షేప్తుఁడయ్యె.

ఉ॥ నీరును నిప్పు నెత్తురును , నేత్రములన్ వెలివాట దుఃఖ దు
ర్వార మనస్కుఁడై యసుర , రాజ నిదేశము మీఱి చంపఁగా
నేరఁడు కాలుఁ డీ జగము , నేరడు తండ్రికి లోకువాట నీ
వే రహి నెందు దాగితివొ , యించుక నేరను కాదె తమ్ముడా!

చ॥ అని సహియింసలేక మతి , యల్లల నాడఁ , గుండువేళ గో
పన గుజమొందె కాదె పరి , భావ వికారములెల్ల మాన్పు ? న
య్యనువున నింద్రజిత్తు వగ , యంతయుఁ దైకొను మేకు క్రింది మే
కును పడిఁగ్రుంచు వైనమునఁ , గోపముచే మఱుగయ్యె వ్రేల్చిడిన్.

అట్టి తరుణమంద , యరదంబుపై నున్న , యింద్రజితుని గాంచె , వీరసమునఁ
ద్రీపుర దాహమునకు , దీక్షని లేచిన , యుగ్రుఁబోలి హనుమ , వ్యగ్రుఁడగుచు

ఉ॥ పచ్చెడు వాడె గావలయు , వాసపు గెల్చిన టోడు మున్ను నే
నచ్చుగ, గాంసెట్టి విట , యంబు సరాలున పీనిడెచ్చె నే,
డిచ్చుట గెల్పుటో యుటో , యెన్నగ నొక్కటె తక్కియుండు నా
త్రచ్చును దీలుపచ్చె విట , గాడె మహోదయ వేళ నాగుణ.

ఉ॥ పీడు నశించె నేని యది , విశ్రుత రావణు నాశహేతువో
పీడును తానెదన్ విడుచు , వేల్పుల తోడు మనోఽభీతియున్
పీడును దైత్య సంఘ మవి , వేరపుఁ జేష్టల లంక యిప్పుడే
పీడెను రిషి రావణుని , పేరియ గెల్చినవాడి నయ్యెడఁ.

చ॥ అని లంకాపీఠముండు దను , జాపళి మాపులుఁ దేరులుం గరుల్
మొనయుచు మూడు లోకముల , ముమ్మలు లోరిచి కాక దేలు మే
మ నిడుడు ముంగలై భయద , గర్జనముల్ పొనరింప నంజనీ
తనయుడు కోపగించి యొక , తాలము గైకొని కొప్పరింపఁగఁ.

పే॥ తాచిన కరులును , త్రోచిన కరులును, పొరలిన కరులును , మరలు కరులు
దొరలిన కరులు పై , నురలిన కరులును, త్రుళ్ళిన కరులును , తెళ్ళు కరులు
విటిగిన తేరులు , లటిగిన తేరులు, ముడిగిన తేరులు , నుడిగినవియు
చెడరిన తేరులు , నడరిన తేరులు, పగిలిన తేరులు , నగలి నవియు

తే॥ నుగ్గులై దొగ్గులై యిగ్గ , ముగ్గుఁ బడిన, యరుసు లూడిన చక్రంబు , లిలకుఁ గ్రుంగి
వారి కూలిన యవియునై , వారణములు, స్వంచనంబులు నలఁగె నా , నమర భూమి

పే॥ తలలు నలఁగి కుత్తు , కలు వ్రేల వైచి క, స్ఫిర్లు చెవరి కాళ్ళు , కువియఁ గూలి
నడుములు విటిగియుఁ , గడుపులు తటిగియు, తొమ్ములు పగిలియు , నెమ్ము లగలి
కీళ్లుడి నెత్తురు , దొళ్ళున గ్రక్కి కు, ప్పులు గూలై బవరాన , వారుపములు
పట్టువడిన వారు , గిట్టి పడినవారు, క్రుంగఁబడినవారు , క్రుంగువారు

తే॥ కఱచి వాలంబుతోఁ జుట్టి , చఱచి తన్ని, మెడల నుల్చి తోటల నొల్చి , కడుపు పీల్చి
నడుము విటిచి శిరము వ్రచ్చి , నలఁచు చుండఁ , గూలినారు నక్తంచర , కోటు లెల్ల.

చ॥ గుడుసుగ విండ్ల వంచి విడు , కోలలు తక్కిన యా యుధంబులున్
బడి హనుమాను మేనిపయి , వ్యర్థములయ్యె నయశ్శలాక లు
గ్గుడువుగ గ్రాగి చాకలిని , గాల్చిని తీరున నెటి లేచుచున్
మిడుగులు యప్పతిల్లి ధర , మీదఁ బడిన్ నశియించె వానితోన్.

చ॥ అదిగని యింద్రజిత్తు మది , యట్లుడుకఁ జ్వలదగ్ని సంయుత
వ్రదరము లాంజనేయు పయి , వైవఁగ నయ్యవి కాలి మూడు చుం
జెవరుట గాంచి యొంటిమెయి , నిల్చిన దోర్బలకాలి నవ్యుచున్
జెదరక రమ్మ రమ్మనుచు , బిల్చుచు డాసె మహోగ్రమూర్తియై.

అ॥ పిదుగులెల్లఁ బెటిలి , పడఁ బురందర శిర, మదర శేష శిరము , లబమటింప
నండ కుహర మడలి . యల్లలనాడఁ దం, కృతి యొనర్చె గడఁక , నింఞ్చజిత్తు.

అ॥ అండ గోళమెల్ల , నడలి బ్రద్దలువాఱఁ, గొండ లదరి దొరలఁ, గువలయంబు
దిశలు పగులఁ దెగయుఁ, దెగ నార్చె శ్రీరామ, దూత యప్పశించి దోర్పుగంబు.

అ॥ మేలు మేలు మిగుల , మెచ్చితి నీవంటి, వీరులెవరు తెంపు పెంపునఁడు ?
నేఁడు ముగియ వచ్చు , నీ జీవితపు వితి, యనుచు మేఘనాదుఁ, తార్చియాడె.

చ॥ తులువల జీవితంబులకు , దుష్ట విచేష్టలకున్ గళంక దు
స్కులములకున్ సుకార్య విని , పూదన దృష్ట మహాయథాశికిన్
జెలఁగె ముగింపు కాల మది , చేయఁగ వచ్చితిఁ జూడు నన్ను నా
బలమున తెల్ల లేదు బల , వైరిని గాననె నాంజనేయుఁడున్.

అ॥ పరఁగ పీని కున్న , బలమందు నమ్మిక, తొలతు నంచు వాడి , తూపు లేసి
యరము శిరము నొంచి , విరివిగ నెత్తురు, వజలఁ జేసె నిండ్ర , వైరి యంత.

అ॥ చిన్నతల్లి పలుకు , శిరసావహించి తా, జ్యంబు వదలి ధర్మ , మందు నిచుచు
రాము కీర్తివోలె, రహి నాకనము నంటఁ, బెరిగి నిలిచె హనుమ , నీ కరముగ.

తే॥ భూరి దశదిశా యుతములొ , భువనములకు, నాయకుండగు హరిహయ , నలఁచికట్టి
నట్టి మేఘనాదుఁడు గాలి , పట్టి రూపు, పూర్తి గన లేక దిగ్భ్రాంతిఁ, బొంది నిలిచె.

అ॥ దీర్ఘభుజము చాచి , దితి వంశ్యుఁ దేసిన, యఁబగు లొడిసి పట్టి , యకని నేసి
వాని రథము తురగ , పంక్తితో సారథిఁ, జావమోఁదె రామ , సేవకుండు.

అ॥ పవన జవన వాజి , నివహంబుఁ బూంచిన, వేఱు తేరి నెక్కి , విదిత బలుఁడు
పవనసుతుని మీఁద , బహు విధ చక్ర న, నిర్మిత శరంబు లేసి , నింఞ్చకప్పె.

ఉ॥ మారుతి మేనినంటి పలు , మార్గజముల్ తగ వ్రేచుచుండ న
మీక్షిత సాయకావళుల , మేను విదిర్చి తొలంచి భీరశం
దేరికి దాటి లోకములఁ, దేతువ గెల్చిన వానివిల్లు దో
స్సారముచే వడిం దిగిచి , చాగఱ లాడె నిలింపు బుద్ధిగన్.

ఉ॥ పెక్కున చేతి విల్విలుగు , భీకర శబ్ద మదంగు సంతలోఁ
ద్రుక్కుచు నిండ్రు నోర్చిన దు , రుద్ధర సంగరమందు గొన్న పె
న్విల్లు ధరించి రావణీయు , నిండు తెగన్ శరరాజిఁ గూర్చి వే
వెల్గ నేయ మారుతియు , వెక్కిన పాటున పోలి యంతలో.

ఉ॥ లేఖలు సంతస్థిల వడి , లేచి మహోద్ధతి నార్చి యుల్లన
ద్వైఖరి నొక్కసాలము జ , వంబునఁ గైకొని పేర్చి లోక జీ
వాఖిల భీకరంబుగ ను , తారి శరంబును చూచి వైచెఁ ద
చ్చాఖలఁ జిక్కి నొచ్చి వివ , శత్రుము నొంది యతండు తేఱుచున్.

చ॥ పటఁట పెండ్లు గీటుట ను • పర్వులు దిగ్భ్రమ చెంది నిల్వ ను
 త్కట గిరి కై పెడి స్తులుడు • గాడుపు పెట్టి యొడల్ చరించి లం
 పటగొనఁ బుంబ పుంబ మను • బంధముగఁ గొన రింగు రింగునన్
 జటపట పుంబుల్ పటన • సాయక జాలము లేసి నొంపఁగన్

చ॥ శిరము నురింబు నాహుషణు • చిన్నన గ్రుచ్చుచు నొంప నొచ్చి యు
 ద్దురతర లోష నీషణత • దూరొవి శ్రీ రము మీర జాణ పై
 బరిఁ బని మారుతాత్మజుడు • రిచ్చురు లోచను వాని లేరి నం
 బరమున లేగ మీటి మను • బంధుర గర్భ యొసర్చి మించఁగన్

క॥ కనుమూసి తెలుచుంబనె, ఘనుఁ డింద్రజితుడు శతాంగ • గతుఁడై మిన్నె
 ల్లను గాంచి నెతు లొలుతుఁడు, దనుకుచు ధరమీద బెడడు • తత్సమయమున॥

తే॥ తప్పి దనుబుంబుడు • తడఁబడ కపరీల, గగనమునకు నెగసె • గాడ్చివట్టి
 యంతలోన నున్న • యరదంబు లన్నింటిఁ, గాఁదన్ని విజిచి • కూలఁ బ్రోచె.

హనుమంతుడు బ్రహ్మాత్తముచే గట్టువంటలు

మ॥ పిరి పుష్పంబులు టూర దీపములు నై • వేద్యంబు ధ్యానంబుతో
 స్థిరత క్రి॥ చుది నచ్చినల్ సలిపి దృ • గృహ్యది తత్సవ్వలా
 చర స్పృష్టిం దగఁజేయు ధాతృ రమున్ • సంధించి భూనాక భీ
 కర శీలన్ హనుమంతు బాహువుల ల • క్ష్యం బుంచి యేసెన్ వడిన్.

అ॥ అమరు లడల పెచ్చి • యయ్యమోహాత్తంబు, సర్పరాజ రూప • సరజీ మెఱసి
 బగకులాది పతియుఁ • గపిరి దిగ్భ్రమఁ జెందఁ, బవన నుతుని కేలు • పెట్టి చుట్టె.

మ॥ బల సంపన్న రీర మావిధమునన్ • బ్రహ్మాత్త బద్ధంబుగా
 విలయాంతోగ్ర విభుంతుడ గ్రసిత ని • ర్విర్య ప్రభా యు క్తిమై
 నిలకుం ద్రెళ్ళిన చంద్రుడో యనఁగ ను • గ్రేఖెంకుఁ డవ్వేళ నొ
 త్తిలి వెన్నంటిన ధర్మదేవతయు నా • ర్తిం బొంద భూమిం బడెన్

మ॥ వనవాటి బహిరంగజంబున జగ • త్పాక్షి ప్రమోదుండు త
 ద్దన పాశంబు విరిందనాత్తమనియున్ • దన్ముక్తి, దా నేర్చియున్
 వనజాతానను వాక్యముం దలచి ని • ర్బంధంబు నంగీకృతిన్
 గనుల న్మాసెను దానె వింద్రజితుడున్ • గౌతూహల స్వాంతుఁడై

మ॥ అనువుల్ దక్కినఁ జాలునంచు వడి ము • న్నత్యంత భీతాత్ములై
 దెసలం దూచిన దై త్య లవ్వుడు మహా • దీరాత్ములై దాసి వె
 క్కనమై చుట్టిన నాగపాశమును వీఁ • కంబట్టి యాడించుచుం
 గసి దీక్షం గవి తిట్టి రార్చిరి మహా • గాంభీర్యముల్ సూపుచున్.

ఉ॥ కోఠి బలంబు క్రుంగె నని , కూతలు వెట్టుచు గంతు లేయుచుం
ద్రీతి వహించు లంక యొక , భీకర వారిధి పొల్పు దోచె న
వ్వాతసుతుం గవించు నహి , బాసుకిఁ బోల నిశావరున్ సుర
వ్రాతముఁ బోల నొప్పెసఁగె , వాయుజుఁ డయ్యెడ మందరాద్రినన్.

మత్త. నాగ పాశ నిబద్ధ మారుతి , నవ్య కాండన దేహము
శాగుగా గమనించి చూడఁ బ్ర . భంజనుండు కదల్చుఁగా
భోగిరాజు కదించి చట్టిన , భూరి భూధరమో యనన్
రాగిలెన్ స్థిర చిత్తతన్ రుచి , ర ప్రభా లస దంగితన్.

చ॥ పురుషులు చెల్వలుం గలిసి , మూగిరి దిక్కులు భూతలంబు నం
బరమును నడులైక వడి , వాయుజుఁ గాంచిరి పొంగియార్చి ర
పుర మపుడొప్పె మున్ను సుర , ముఖ్యుడు నట్లు వడంగ నైన నం
బరమును సంతసంబు వెఱి , పాటును పొంది రహించు కైవడిన్.

13. పాశ ము పటలము. (140)

సీ॥ ఏయుడు నలకుడు , వేయుడు పొడుపుడు , చీల్చుడు ప్రేవులు , వేల్చుఁ డనుచుఁ
ద్రెంపుఁడు క్రుంపుడు , తినుడు మ్రింగుడు కొంది. పచ్చడి సేయుడు , బ్రచికె నేని
మన జీవితంబులు , మూడు ననుచు వాసి, పురుషులు తరుణులు , ముసరి కసరి
యిందాకి నునులుండ , కత్తురే యనుచును, తలను రోకరెడతే , దంపుఁ డనుచు

తే॥ నగ్నిలో వైచి లాల్చుదీ , యనుచు నంజ, కొనుడి యందు నేలను రాచు , డనుచు దాలు
కట్టి కదలిఁ ద్రోవుండని , నెల్లుఁ డనుచు, వారివారికిఁ దోచెన , పగిది ననిరి.

క॥ నాతండ్రిని నాయన్నల, నాతమ్ముల నొప్పగించి , నడుపు మనుచు వీఁ
డి తీరు రాగతము స్వ, రాతుల దీకనుచు వారి , జంపుం డనుచున్.

ఉ॥ కొండల వంటి దార్ద్రము న , కుంతిత సత్త్వము గల్గు భర్తలన్
గొందొక వీడి యుండ బుక , గోడుగ నేడువనేల కోఠి పె
న్నుండము ద్రొక్కి నిల్చి పెడ , మోముల నూర్దము తాఁ బొట్టులన్
ముండలమైతి మంచు వెత , ముచ్చిరు చెల్వలు పల్వు రయ్యెవన్.

తే॥ ఈర్ష్యకొని పోపు వారికి , నెదురు వచ్చు, లంక జనములు సేయుకో , లాహలంబు
పతులు మరణింప విలపించు , నతులకిల్ల, నిండుకంత సమాశ్వాస , మెనయఁజేసె.

ఉ॥ వీరుల గౌరులన్ హరుల , బెంపగు శేరుల నెత్తివైవ బృం
దారక నాథ వజ్రహత , ధాత్రి ధరంబుల మాడ్కిఁ బెద్ద సిం
గరము గల్గు పీథుల న , గారములన్ గని సంతసిల్లుచున్
మారుతి పోవుచుండె నల , మానుష భోజను లీడ్చు త్రోవలన్.

ఉ॥ చీమల రూటువల్ ముసరి . చెట్టును చుట్టిన యట్లు సంగర
స్థమము నొందు బాహువులు . దివ్య భుజంగ నిబద్ధమౌట కాం
రాములు లారఁ గానక వి . తాకున నీకపి పచ్చె నీడ క
మ్మా : మనరేది దిక్కనుచు . మానిరి చేష్టలు కొంద అత్తతీన్.

చ॥ పలువురు చూచి నివ్వెటగు . పాటున నేడ్చిరి విహ్వలించుచున్
పలువురు చెన్న నేమిగతి . పట్టునొ యంచొగిఁ బాటి రవ్వలన్
బలువురు పాఁప త్రాకు లొక . పాటియె యంచు వచించి రొయ్యనన్
బలువురు కీరితించి రల . వాయుజ వీర విహార లీలలన్.

ఉ॥ కొందఱు పిచ్చులించి కని . క్రూర భుజంగమ పాళ మీ మరు
న్నందను మేనఁ బూసరము . నాణెముగాఁ బెనవైచి నట్టు లిం
పొంద వెలుంగుచుండెను స . మున్నతి నాస్కము సత్పులంబులన్
దెందములందు తేజించి ఘ . టించుట మేలని యాడి రయ్యెడన్.

తే॥ రాజు కడకుఁ గొంపోవుట . రాజకాదు . క్రుంగి వీఁడుంట కట్టుల . లొంగి కాదు
వెనుక యాలోచనము వేటు . వెతలు గలుగు . ననుచు వాయుజుఁగని మ్రొక్కి . యజుఁగి నారు

తే॥ వైనతేయుని మించిన . బాహుబలులు . దైత్యు లేఁబదివేలు గం . ధ వహు తనయుఁ
గట్టినట్టి పాశంబును . పట్టి లాగి . కొనుదుఁ బోవుచుండిరి వేడ్క . కొనలు సాగ.

క॥ అంతకుఁడు బల పరాక్రమ . వంతుల దైత్యుల నడంప . స్వాకృతితో రా
స్వాంతమున జడిసి యీ వహి . వింతగు రూపంబు గొని క . వించెనొ యనుచున్.

చ॥ దనుజ చిరంటికల్ మనసు . చా ధవళంబగు సౌధ వీథులన్
మునుకొను చంద్ర కాలలను . మంగిళు లందున దిద్దయందు వా
దనములు గల్గు చోటుల ము . దం బలరారఁగఁ జూడవచ్చి యీ
వనచరుఁ డెందు వాఁ డితనిఁ . బంపిన దెవ్వరో యంద్రు నివ్వెజన్

తే॥ మడఁతీ సిత పాతివ్రత్య . మహిమచేత . రేవఁగా ఖండపరకు వీ . కృత్రిమంపు
రూపుగొని యందమైన లం . కా పురంబు . మాలు పంబూని వచ్చెఁ గాఁ . బోలుననిరి.

తే॥ అమర కాంతలు విద్యాధ . రాంగ నలును . భుజగ కన్యలు చక్కెరఁ . బోఁడులైన
సిద్ధపనితలు మత్తకా . శినులు జక్కి . నులును కలకలమని వచ్చి . యెలసినూచి.

తే॥ వారిదిని యోగనిద్ర నొ . ప్పారు చక్రి . సృష్టికర్తయై వెలయు వి . రించియుఁ బగ
పూని తమ తమ రూపముల్ . మాని మొక్క . దేహముంగొని భూమికి . దిగిరో యనిరి

ఉ॥ దైత్యులు దైత్యకామినులు . దక్కఁగఁ దక్కిన యక్ష కిన్నరా
దిత్య భుజంగ సిద్ధ సుద . తీ మణు లెల్లరుఁ గాంచి దెందమం
దత్యనురాగలై కనుల . నక్రలు నించిరి ధారణీ సుతా
నిత్యహితంబు గోతుటనొ ? నిర్మల ధర్మము నాళ మౌటనో :

॥ వీరుఁడు మారుతి యిదియే, కారణముగ నిచ్చె వేఱు . గాక చనుచు లం
కా రమణుం గాంచుట నా, కారయ లగ్గునుచు నెంచి , యటులే యరిగెన్.

ఉ॥ నాజనకుండు వాయు కరు . ణన్ రఘురామ పదావనింద హృ
త్పూజను తల్లి రాము సతి . పూర్ణమతిన్ దయసేయు దీవనన్
జేజె లొసంగు సద్వరము . చేతను వారిజగర్భు నప్త మి
య్యోజనె త్రెంచికోగలను . ప్రోద్బల వద్దతిఁ జేయ నియ్యెదన్.

కీ॥ రాక్ష సేంద్రుని సంధించి , రాజిత గతి. నెల్ల రెఱుంగంగ రఘురాము , వీద్యశక్తి
సంభవించు పరిస్థితుల్ , చక్కఁ దెలుప, దిటవు చెడి జానకిని వీడఁ , దివురవచ్చు.

ఉ॥ అంతియ కాక వాని నచి . వాప్త చమూరిల సంపదాఱియున్
సంతనగా నెఱుంగ నగుఁ , జక్కటి దెల్పుఁగ వచ్చు రావణ
స్వాంతము జాడయున్ దిటవు , సంస్థితి గానఁగవచ్చు వాఁడు త
త్సాంతము దాచినన్ మొగము , తప్పక చెప్పదె యెల్ల రీతులన్,

కీ॥ వారి నిధనంబు మఱి సాల , భంజనంబు, వానర బలంబు రవిజా న , వార్య గరిమ
తెలియఁ దెలుపఁగ వచ్చును , తెలిపినంత, మదికి నాటిన, జెరుగులు , మానవచ్చు.

ఉ॥ కావున నేగుటే తగిన . కార్యము రామ పరాక్రమ స్థితుల్
రావణుఁ డాంకించి తగు , రాజుఁ జరించిన లెస్స కాదయే
నావలఁ గొంచె కొంచెముగ , నల్పిన దానవ సేనఁ గూర్చి ధా
శ్రీవరుఁ జేరుటే తగిన . తీరని మారుతి యేగె వారితో.

౨॥ గొప్పసేన తన్ను . గొలిచి రా వృషభంబు, పగిలిఁ గట్టు వడిన , వాయుసుతుని
రాజ సౌధమునకు , రాజతోఁ గొంపోయె, నెల్లవారు చూడ . నింద్రజిత్తు.

౩॥ దూతలు మున్నుగ వెనఁ జని, దైతేయ ప్రభుని గాంచి , తలెరుచు భక్తిన్
వాతూలి కట్టువదె జల, జాతాసను నప్తమునఁ బొ . సంగఁగ ననుడున్.

తే॥ వినిన యతఁ డుత్సహించి య . విస్మయచువారి, కిచ్చె దిగ్గజ రదనంబు , లీడ్చికొన్న
తారహారంబు తన తొమ్ము , సూర చంద్ర, రహిత గగన స్తంభంబు , రహి వెయంగ.

తే॥ ఆమిత కౌతూహలమున జా , హాలి వొంగ, గందోవలు వికసింప లం , కా విభుండు
సత్వరంబున మీరేగి చంపకుండఁ , గోఁలి నిటకుఁ దోడైరఁ బ , య్కాదని పంపె.

॥ వారాహురు లరిగి విభువి, వార్తను తనయునకుఁ దెలుపఁ , బరవిన యది య
వ్వార్త పురమెల్ల నది విని, యార్తిని మదిగుంది పీత . యజ్ఞత వ్యథచే.

ఉ॥ కావలి గల్గు వీరముఁ , గాడుగఁ జేసెను పట్టవచ్చు దై
త్యావఱిఁ గూర్చెనంచు విని, యప్పటి కప్పుడ సంతసించితిన్
బావని యిట్టి యాపదల , పాలగుటందలపోయ దుర్విధుల్
పోవవు నన్ను వీడి యని, బుద్ధిఁ దలంచెద నంచుఁ గుంచుచున్

అ॥ ఒడలు ధూళిఁ బ్రుంగఁ నొడిదంపుఁ జిత్రంబు, పొగచు కరణి నొప్పిఁ భూమి పుత్తి
చెడుగు మృగయు చేతఁ , చిక్కిన పోతంబు, కొలకు నేడ్చు హంసిఁ కరణి వగచె.

తే॥ మింటి నంటెడి పొడవగు , మేను గలిగి, సర్వ విద్యల నేర్పిన , వదురు గలిగి
జలది దాటిన యలపును , బలపు గలిగి. యక్కటాః చిక్కితచి యొక , యనురు చేత

చ॥ తగవె జయించు నిర్మలను , తదృజ్జల పల్కులు పొల్ల యయ్యె నీ
దగు బలశక్తు లిక్కంటి , నాతెనె? పాపమె గెల్పు నొందెనే?
జగతని ధమ్మమే నెలువఁ , జాలక తాతెనె? యక్కటక్కటాః
నెగుళువె నెగుళు లిటు , నిల్చునఁ గాల్చునె నన్ను నివ్వులుకా?

ఉ॥ ముద్రి ని. ప్రాణములు , ముచ్చట నిల్పిన నీకుఁ బ్రీతిమై
భద్రములం జిరాయువును , పట్కెతి నయ్యది తప్పదంచు నీ
జుడుల గీటడంప భుజ , భూతఁ జూపఁ దలంచి యట్లు సో
పట్రప మార్గగుండవయి , ప్రబ్బు గడించితీ వాయునందన!

మత్త. ప్రాణ దాతపు నీవు నాపడు , పాటు లచ్చటఁ దెల్పిన
ప్రాణ నాథుని తోడి తెత్తువు , రాముఁ బాణిని రావణ
ప్రాణముల తొలగించి నా చెఱఁ , బాపునే యని యో జగ
త్పాపి నందఁ నెమ్మియుండఁగ , బాదు చేసితి వన్నియన్.

తే॥ అనుచుఁ బలువార్త లాడుచు , మనసు కరఁగఁ బ్రాణములు చలింపఁగఁ గ్రేపు , కట్టు
గోవువలెఁ నపిండును స్రుంగి , కోమలాంగి, సీత మేదినిపై సొమ్ము సిల్లివ్రాలె.

అ॥ అట మహాత్ముడైన , యంజనీ పుత్త్రులు, నిత్యఁ గట్టినట్టి , యంద్రజిత్తు
కొలి తపః ఫలమునఁ , దొడరి జగంబుల, గెలిచినట్టి యసుర , కొలుపు చేరె.

సీ॥ ముల్లోకముల వెల్లు , ముద్దు చంద్రుండనఁ , గ్రుచ్చి యెత్తిన వెండి , కొండ యనఁగ
ముత్యాల గొడుగు న మున్నుతి వెలుగఁ జ, క్ర పవి భూలంబుల ప్రణ విశాన
మతివల నఖ రేఖ , లలరారు వింశతి, బాహుల నంగద , ప్రభలు వెలయ
సురుకోప వహ్నిచే , నూర్చుల పొగలచే, వడగాలి వడదెన , నడరె ననఁగ

తే॥ మరకత ద్యుతి ప్రతతితో , మణుల శోభ, సరకమున కేగి దాగిన , యరుల మ్రుంగ
శేషుఁడన్ని దిక్కులకును , శిరము లలరఁ , ద్రిప్పి పేరోలగంబున , నొప్పెననఁగ.

ఉ॥ తేర్చి విచించినట్టి మణి , దీప్తు కాసియ నుండి పర్వతాఁ
బేర్చి దివాకర ద్యుతిఁ గ , వింపు విభూషణు బాహు కీర్తులన్
దీర్చి వెలుంగ వారినిది , దివ్య సువర్ణ గిరింద్ర శృంగముల్
మార్చి కీరీట పంక్తిగ న , మర్చి ధరించిన చెఱ్ఱ దోడఁగఁ.

ఉ॥ చెందిర వన్నె మీఱు కటి , చేలము కచ్చముతో వెలుంగఁ దా
రేందు సర ప్రకర్ష మురు , హీర మణి ద్యుతి నెచ్చరింపగా

దాంధ తమఁబు సాంద్య రవి , నంతరమందు ధరించి తారకా
బృందము భూష గాఁగఁ జలి , వెలును చత్రముగా ధరించెనా॥.

తే॥ సౌరునకు వేదములు గం , భీరిమకును, తావలంబగు మొగములు , దశ దిశలకు
దృష్టులం ద్రిప్పు నపుడెల్ల , దిగిభ పాల, కులకు ద్రువ శేషులకు భీతి , గొలుపు చుండ.

సీ॥ లోకైక నాయకు , కాకుత్స్థ దేవిని, కారించిన పిదప నా , గంబునుండి
సత్యమ్ము దాఁక నీ , జగముల తరుణులు, పురుషుల వలెఁ దోఁచు , పొలుపు నిలువ
వానర హరి హర , మానవావళి తక్కఁ, బెరవారు కేలోద్భి , బిరుదు లాడ
వేణు పీఠాదిక , వినుత రవంబుతో, రంభాదు లించు న , ర్తనము నలువ
లయకు ననుగుణంబుగ మద్దె , లయు ద్వనింప, హస్తములు నేత్రములు బొమల్ , హరువు మీఱ
మునులు నైతము ముక్తిపై , మనసు రోసి, యాదు మేనకపైఁ జూర్చు , లలర నిలువ

సీ॥ ఒక మోము పొలయల్గు , నూనిన సతి ముఖా, జ్ఞాత మరంద మా , సక్తి నాన
ఒక మోము తన తోడ , నొగిఁగూడి యలసిన, చెలి యధ రామృత , మొలసి యాన
ఒక మోము తనియ గీ , తికఁబాదు కామిని, తారుణ్య మోహమ్ము , తంబు నాన
ఒక మోము నర్తన , మొనరించు మగువల, యభినయ రస సుధ , నాన నాన

తే॥ ఒక మొగము వేల్పులకు నాజ్ఞ , లొసఁగు చుండ, నొక మొగము మంత్రణంబుల , నొనరఁజలువ
నొక మొగముమోర పాప చి , హ్నికల వెలుప, నొక మొగము జానకీరూప , మూహ సేయ.

తే॥ ధరణి జాత సతీకవ్యమన్ , శరది నీఁది, దరిపి చేరు పెట్లని యొక , శిరము దలఁప
మలయజ స్తనుల్ తన చుట్టు , నిలిచి చూపు, ముకురమునఁ దన సౌరొక , మొకముచూడ.

చ॥ తొఱటను తేనెకై చనుచు , ధు వ్రతమట్లు ధరాత్మ జాతపై
పరుగులు వాటు దెందమును , భావన సేసి తపించు వారు చ
నిరులను-బాష్ప బిందువులు , నెట్లన రాలఁ గృశించువారు నొ
తెఱవల చూపు తూపులు ప , దింబిది బాహుల మీఁద వ్రాలఁగన్.

ఉ॥ షష్ఠీధీఁ బూసికొంచు మధు , పుం దగఁ ద్రావుమఁ దమ్మి మొగ్గల
ట్లాప్పిన చన్నుదోయి పయ , నొందిన చందన మందు దిందుచున్
గుప్పన వచ్చు తెమ్మెరలు , గొప్ప ప్రతి క్రియ సేయు కైవడిన్
విప్పగు పుష్పబాణ శర , విద్ధ మహా వ్రణరాజిఁ దూఱఁగన్.

తే॥ వాలు గంటుల యానన , పర్వములకు, బాస్కరుంబోలు వాడై ను , పర్వ వరుల
కేలుఁ దామరలకు శశి , బోలియున్న. వైశ్రవసుఁ గాంచె ముంగల , వాయుసుతుఁడు.

ఉ॥ కాంచి భుజంగముం గనుట , గవ్రవరుం బలె నుగ్రమూర్తియై
సంచిత కర్మబంధముల , జ్ఞానముచే బలె నాగ పాశముం

ద్రెంచి విదిర్చి మైథిలికిఁ , దీఱని శోకము గూర్చినట్టి న
క్రంచర నాథుఁ ద్రుంతునని , తత్తట మందుచు వెండి యిట్లనున్ .

౪॥ నిద్రం బొందిన వాని యావి గొనుటల్ , నింద్యంబుగా నెంచి యీ
క్షుద్రున్ వీడితి రేయి నిప్పుడొ యిటం , గొల్వన్నె వాఁడేల య
మూర్ఛిన్ మానుట పీనిఁ జంపి జనక , జ్ఞానాథ సంజాతకున్
భద్రంబుల్ సమకూర్చి రామునకు నొ , స్పంజెప్పజే యుక్తమౌ .

౫॥ రాముని దేవి గైకొని జె , అం బదిలింతుటఁ జూచుచున్న దై
త్యామరసాళి యిష్ట కను , లారఁ గనుంగొన వీని శీర్షముల్
దామెనగట్టి యాడ్చికొని , తామర సాక్షిని చెంత కేగ కి
శ్రేమని రిక్త హస్తముల , నేగుదుఁ నేమని విన్నవించెదన్ ;

౬॥ వెదకుచు వచ్చినట్టి యొక , వీర వనేచర ముత్సహించి తా
మది గొను మానినీ మణులు , మస్తములం దగ మోది కొంచు ది
క్ష్పదముల కేగఁ బంక్తి ముఖ , బంధుర వక్త్రము లుర్విఁ గూర్చి బె
ట్టిరముగ సింహ నాదము ఘ , టించిన దన్న యశంబు పిన్నయే ;

౭॥ ఎదుటనె కొంచి దానవ కు , లేళ్ళరు జీవము లాజ్ఞగించి ప్ర
ల్లదములు గొన్ని పల్కి మర , లం జని నాఁడన యేని అవ్వయే
కుడరు; నెదిర్చి గెల్వ కిలఁ , గూలిన యేనియుఁ గీర్తి గాక వే
తొడవునె; యెట్టులె నను కు , భోన్నతి గల్గుట నిక్క మివ్వెదన్ .

తే॥ నాగ పాశంబు తెగివడ , నగము మీఁది, కుఱుకు మగ సింగముం బలెఁ , గజకు టసుర
పైకి లంఘింతునని తల , పడుచు సుంత, తగదనుచుఁ గూడ వగచె నా , కుగ సుతుండ

మ॥ అమరా రాతి వదింపఁదగ్గ సులభుం , దొనేమి; సాహాయ్య పై
న్యములం జూడ నలంతిఁ బోవఁ డితనిన్ , నక్రంచర శ్రేణి వం
ముతోఁ ద్రెంపఁగ రాఘవుండె తగు; నెం , చన్ సాహసోద్యోగి శ్రే
యములం గాంచునె; మింఁబోవునొకా దై , త్యాధీశుఁ డింతింతలో ;

మ॥ గెలువన్ శక్యముగాదు పీనికి ననున్ , గీర్వాణులుం దోడ్పడన్
బలవంతుండగు వీని నేనును జయం , పం గాదు డీకొన్న చోఁ
దలఁపం బెక్కు దినంబు లేగు; ధరజా , ధ్యక్షిండు నారాకై
తలఁకున్ శంకిలు నట్లు సేయుటలు స , తక్కురంబొకో దూతకున్ ;

చ॥ జగములు సంతస్థి భువి , కాశ్యత ధర్మము పూని నిల్చన
ప్పగతుని రాజజాసురుని , బాహులు శీర్షములెల్ల మేదిని
దెగివడఁ గూర్చి నేనని ప్ర , తిజ్ఞ యొనర్చిన రాము వాక్యముల్
తగ విని యిట్టి సేతకును , తార్కను చేటి హితంబు నాకగున్ ;

ఉ॥ ముమ్మరమైన సంగరము , పూని యొనర్చుచుఁ గాలమెల్ల వ్య
ర్థముగఁ ద్రోచుచుండిన ధ , రాసుత పక్షము లొక్క రెండె ప్రా
ణముల నిచ్చి దాన నని , నాథుని పేరఁ బ్రతిజ్ఞసేసె నే
నిమ్మొయినైన నాజనని , యీలాట నిక్కము నిక్క మక్కటా :

తే॥ కాన బవరంబు తగినది , కాదు నాకు, దౌత్యమే యిందు చూడ ను , త్తమ మటంచు
నిశ్చయించి రావువదూత , నిర్భయమున, రావణుని కొల్వొ లోనికి , రాజఁ జనియె.

అ॥ దాననేంద్రుఁ గాంచి , తగ నింద్రజిత్తు పా, వనిని హుతి వీడు , వనచరుండు
కాడు హరుని వంటి , కడిమి గళాడు వ, నంబుఁ జెలిచి యజ్ఞ , నలఁచె ననుడు

ము॥ కన నుంకించిన నేత్ర తారకలఁ బ , ల్కంబు బూను నాన్యంబునన్
పున ఖిద్యోతము లుప్పత్తి హనుమ , ద్ధాత్రంబు గల్పంగ నూ
ర్చిన నిట్టూర్పుల ధూమ జాలము వెనం , జిత్రంబుగా నూత్న బం
ధనమై క్రాల దశాననుండు పలికెన్ , దర్పంబుతోఁ జూచుచున్.

చ॥ కులిశివో కూలివో హరివో , గూఢ పదాధ్యక్షుడవో యముండవో
జలజహతుండవో శిఖివో , శక్త దరుండవో పొట్టి మోనివో
పలువలు మౌను లిప్పగిది , బంపిన కృత్తివో ధాత లంక ని
ట్లలమఁగఁ గ్రొత్తగాఁ బడసి , యంపిన యువ్వుల రైర్యమూర్తివో ,

హనుమంతుఁడు రావణునకు నీతి గఱపుట

చ॥ ఎవఁడవు నీవు ? వచ్చుటకు , హేతు వదెయ్యది ? పంపినట్టి వా
రెవరు ? నిజంబు తేల వది , యింపుము నావుడు నాంజనేయుఁ డీ
పవిది వలించు నీవనిన , వారల నెవ్వఁడఁ గాను రాజ పుం
గవుఁ డనమాన ధన్వి పని , కై యిట వచ్చిన దూత రావణా :

చ॥ ఆతఁ డెవఁ డందువేని యజ , రాదు లజాదులు మోని బృందముల్
తత సుగుణాధ్యులుం బహు వి , ధంబులఁ జచ్చ యొనర్చి సేయఁగా
జత పడకుండు నక్కజపు , జక్కటి దీర్ఘగ దీక్షపూని యు
ద్ధతిమెయి నుద్భవించిన యు , దార జగత్పరి రక్షకుండగున్.

చ॥ బలము తపః ఫలంబు పరి , చారము ధాతృవరంబులున్ యశః
కలిత గురుత్వమున్ జయము , గర్వము శౌర్యము దైర్య కార్యముల్
కలిమియు దుష్టదేష్టన , కాండముగా నొక యమ్ముతోన యి
య్యలఁ గలుపం గలట్టి ధను , రిండ్రము చేకొనినాడు రావణా

ఉ॥ కాఁడతఁ డాది కేయుఁడును , కాఁడసురుండును కాఁడు దిక్కరుల్
కాఁడల వెండికొండయును , కాఁడు త్రిమూర్తులు కాఁడు దిక్పతుల్

కాదు ముసీంద్రులున్ జవలు • కాపుల పున్నెము శంబ రాదులం
దాడన సేయు నా దళర • థ షితిపాలుని పట్టి రావడా :

౪॥ జ్ఞానము సర్వశాస్త్రములు • సత్తపముల్ సకలంబు మానుగాఁ
దానెడి నిశ్చయించు మదిఁ • దత్పులమే యొస గున్ జగత్త్రయిన్
మానవ మాత్రుఁడా యతఁడు • మైపడి ద్భక్తిము వేద శాస్త్రముల్
పూని నుతింపఁచుండు పరి • పూతుఁడు నిర్మల ధర్మ మూర్తియున్.

౫॥ వేదంబులందును • వేద శిరస్సుల • యందుఁ బూర్తిగఁ జూడ • నందకుండు
విజ్ఞానమునకును • విజ్ఞాన మగువాఁడు • ముగురు మూర్తులకును • మొదలివాఁడు
మూఁడు కాలములకు • మూఁడు గుణములకు • మూఁడు కాపులకును • మొదలి వాఁడు
గజరాజుఁ గాచిన • కరుణా మయుఁడు సుర • ప్రార్థనంబును విని • వారికొఱకుఁ
లే॥ జక్ర కూల కమండలు • సాధనముల • పదలి విలుదాల్చి ప్రాతఃపా • పట దళంబు
వెండి కొండను గమలంబు • వీడి క్రొత్త • దగు నయోధ్యా పురంబున • నవతరించె.

మ॥ తన పాదాబ్జముల న్నిరంతరము చి • త్తంబందు ధ్యానించు స
జ్జన హృద్యాసుఁడు ధర్మ పద్ధతుల నం • స్థాపించి తాఁబోవు తె
న్నన లోకంబు చరింప దుర్జనతర్జి • నుగ్గాడి సన్మార్గ వ
ర్తనులం గావ జనించె నాతఁడు జగ • ద్రజైమతిన్ రావడా :

లే॥ అతని దానుఁడ హనుమంతుఁ • డంద్రునన్ను • దరణిజను రోయఁజను హరి • వరుల యందు
వచ్చె దక్షిణ దిశకు మా • వాలిసూనుఁ • డతఁడు పంప వచ్చిన వాడ • ననుడు నతఁడు

౬॥ వారి సుతుండు నిన్ననువ • వచ్చిన దూతవా నీవు • దీరుఁడౌ
వారికి సేమమే • ప్రభుత • పద్ధతిగా నెఱవేటుచున్నదే •
పోలఁగఁ దెల్పుమా యనుడు • పూత చరిత్రుఁడు రామదూత వా
తుల సుతుండు దంతములు • తోఁపఁగఁ బక్కున నవ్వి యిట్లనున్.

౭॥ ఏల భయంబు రాక్షస కు • లేశ్వర • దెందము నిర్వరింపు మ
వ్వారి దివంబు చేరె రఘు • వర్యుని శాత శరం బొకంట న
వ్వారి మరించునాఁ డతని • వాలును తోడనె పోయెఁ గ్రమ్మఱం
జాలదు మాకు నిప్పుడు త్వి • షాంపతి పుత్తుఁడు రాజు నావుడున్.

లే॥ వారి నొక కోలచే నేల • కూలనేసె • రాముఁ డిప్పుడేద నున్నాఁడు • రాముడేవి
వెదక నంగడుండరు దేరు • విధ మదెట్లు • తెలియఁ గోరెద ననుచు దై • లేయుఁడడుగ.

మ॥ ధరణిస్వేషణ తత్పరత్వమునఁ గాం • తారంబులన్ వచ్చు భా
స్కర వంశాధ్యుల రామలక్ష్మణుల వే • డ్కంఁగాంచి సుగ్రీవుఁ డ
క్కఱతో స్నేహము చేసి తాఁబడిన డః • ఖంబల్ ప్రసంగింపఁగాఁ
గరుణాకుండయి రామపుండు తునిమెం • గాపేయ రాజ్యప్రభున్.

మ॥ రుమతో రాజ్యరమన్ రఘూత్తముడుకా , రుణ్యంబుతో నీచ్చి మి
శ్రమతో నాగు మానము ల్కడిపి చే , రన్ వచ్చియున్నట్టి నై
స్యములం గాంచి ధరాత్మజన్ వెదక నా , నదిక్కులం బంప నే
మముతో నేమిట పచ్చినార మిదియే , మాకార్యముల్ నావుడున్.

ఉ॥ మీ కుల నాయకుం డనిమి , మీ కపకారము చేసినట్టి ని
శ్రీకుని తోడఁ గూడి కుల , శీలము బూచిని గల్పికొంటిర
స్తోక యశంబుఁ గోలుచి , తోరపు విండును మోచి నారతే
కాకయు నిట్టు లొకయు జ , గత్తితి ప్రీత్వమె యెందె నంటకా

ఉ॥ అన్నను చంపఁగాఁ గొలిపి , యట్టులొనర్చిన వాని తోడనే
మిన్నక మైత్రి చేసికొను , మీ ప్రభు వంపున నాకుఁ దెల్పుఁగా
నున్నది యేది , నీవు ఓను , జోత్కరముం బొరిపుచ్చ నేలరా
సిన్ను పెడింప జంకికుము , నిక్కము తెల్పుము వానరాధమా :

అనుడు సద్గుణాభ్యుఁ , దౌ హనుమంతుడు , వం క్తిముఖుఁడు చచ్చు , పల్కుల విని
యిండుకంత వగచి , యిట్లును మాధ్యస్త , నీతి దెలుపు టచిత , రీతి యనుడు.

దూతయై వచ్చినది రవి , సూతి హేతు , పుననె యుక్తంబులును ధర్మ , వుటాను నీతి
మంతములు హితములును నం , బావ్యములును , గలుగు పలుకులు గుంపు పెం , పలర వినుము

ఉ॥ జీవితమున్ వితావితగఁ , జేసితి విండుకయేని రాజ ధ
ర్మావధి గాన కుండితి చ , హా ! పలుగాకులు నేయు నై చ్యముల్
వావిరి జేసి తిప్ప దిగఁ , బాటెడు వేళయు వచ్చె నై ననో
రావణ ! నాడు మాటవిని , రాజ్యము నేలము కొంత కాలమేన్ .

ఉ॥ మిక్కిలి కష్టపెట్టినను , మీఱని నిశ్చల మానీత్యమున్
జొక్కము గాఁగఁ గల్గినది , పుష్కముకంటెఁ బవిత్ర జానకీ
జిక్కులపాలు చేసితవి , చిక్కిని యింద్రియ పాశి గెల్చి
పెక్కఁ దపించి తత్పులము , నిట్లు నా ము నేయు బొన్ననే !

॥ వటదఁ బోయెను నీగౌర , వంబు నేఁదె , యిండుకంత శేషించిన , విజియు రేపె
నిర్దులం జయించితి నని , నిజసిన్గ , మిచ్చ మగ్గు మౌట నీ , కరణి జరిగె.

ఉ॥ పాపము పుణ్యమున్ గెలిచి , పైకొన లేదను నాక్క వాక్యమున్
భావమతిం దలంపక త , పఃఫల సంపదలెల్ల జాననన్
దాపము పాలుచేసి విత , థం బొనరించితి పట్టి కృత్యముల్
నపయ మాత్రమే చనునె , నీ యనురాస్వయమెల్లఁ గాల్చుచే

చ॥ తగవు తొలంగినట్టి పల , తాపముచే మతి పాడుగఁగ నీ
జగతిని నిందనొంది మఱి , చచ్చి యథోగత నొందినట్టి మీ

సుగ్రుల గణింపఁగాఁ దరమెఁ . నూల్కొని యొక్కఁడు బాగుపడ్డ వా
దగ పడునేమిఁ లోకముల . నారసి నన్ బరమేష్ఠి వంశజాః

౭॥ రాంచన రాంచనాంగులెడఁ . గామమ గాక మహాంధకార మొ
క్కించుక పేలు గల్గినని . యెన్న రుదార దయాగుణా నిశ్చల
రాంచన రాంచనాంగులెడఁ . గామమ వీడుట గాక వేఱుగా
నంచితమైన తెల్విగల . దంచుఁ దలంపరు తత్త్వ వివ్వరుల్

లే॥ మరులుగొని పరదారపై . మనసునిల్చి. యెల్లదంబొంది బిడియంబు . కొల్లవిడిచి
మిసిమిమేను తర్కము నొందఁ . బ్రబునొందు. నీచ పురుషత్వమున మేల్చి . నెగడు నేమి .

౮॥ శరది పరీత భూతలము . జానుగ నేలిన రాజులందు నీ
రరణిని నీతిమంతులును . కానరు వేదము లభ్యసించి య
త్యురుతర ధర్మముం దెలిసి . యున్నతి నొందిన నీవ యిట్లు వెం
బరవలె నీతిమీఱఁ దగ . వాఁ తలపోయుము సుంత రావణాః

లే॥ ప్రియము లేని యొకర్తును . వేడి తెగడు, వడిన పిదప జీవములతో . బ్రతుకు కంటె
ముట్టుతెగి మనుదళయును . మురువు గలదె, యనుచుఁ బలుకుటయును యుక్తమగునె చెప్పుమః

లే॥ జగముల నశింపఁ జేయంగఁ . జాలినట్టి, భుజములును శిరంబులు వేయి . పొనఁగి యున్నఁ
గావఁజాలునే యది యూరిఁ . గాల్చి రేఁగు, నగ్నిలోఁబడు వలువల . ట్లగును గాక.

లే॥ మెచ్చి త్రిపుర దాహుఁడు నీ . కిచ్చినట్టి, గొప్పఁజరములు దప్పినఁ . దప్పఁగాక
పాడి తప్పని శ్రీరామ . భద్రుశరము. తప్పనని మదిఁ దలచుట . తప్ప తప్ప.

౯॥ చెదరఁగ నీక కావఁదగు . సిగ్గు చెడంగ నహీన రాజ్య నం
పదలు నశింప నీచగుణ . పద్ధతి నన్య సుమాంగి నిట్లు నీ
యెద వలపింతువే మతీయు . నెల్లదపుం బనులందు చాల బె
ట్టిదుఁడయి యాజీకేతీతిక . డింది యవాంశ్రము లబ్బు రావణాః

౧॥ పుట్టిన వారు పుట్టు చెడ . ముక్తిని పొందినవారు వేఱొల్పన్
నెట్టి తరించి నారలును . నిర్మల బుద్ధులు నీవు తప్ప నే
కట్టిఁడులేచి రామ పద . కంజ యుగంబును విస్మరించు వా
రెట్టులు నెందుఁ బుట్టరిక . నెవ్వరుఁ బుట్టనుపోరు రావణాః

౧॥ పంపిన రాజ్య సంపదను . బంధు జనంబును జీవితంబులన్
వెంబర పితృవై చెడఁగ . వీడెద వేలః విదేహాకన్య చి
త్రం బుడకాంతి నొంద విడి . దాశరథిన్ శరణంబు వేడు వ్య
ర్థంబుగఁ జావనెలఁ యని . తావక మిత్రుఁడు తెల్పె నాపుడున్.

తే॥ కొండలంబట్టి తిరుగాడు , క్రోతి కాదె; తెలుపఁబె నీ తాకు నీ , తులను నాకు
మేలుమేలని వికటంపు , లీల నవ్వె, నవజయం బెన్నఁ డెఱుగని , యసురవిభుఁడు.

తే॥ కోతి మాటలు మనుజుల , గురు జయంబు, తొనకుఁగాక యట్లుండ నీ , దూత వగుచు
వచ్చినాఁడవు వనమును , భంగపఱువ, నేల రక్కసులను చంప , నేల యనుడు.

తే॥ విన్నుచూపు వారెవరు లే , కున్న కతన, రాక్షసేంద్రు దర్శనము దు , ర్లభ మటంచు
వనము పాడు జేసితిఁ జంప , వచ్చువారి, నాత్మ రక్షణార్థము చంపు , ననువు వలెపె.

తే॥ మరలఁ బాశబద్ధుఁడనైతి , దరిసెనంబు, కొఱకు నన రావణుఁడు పండ్లు , కొఱికి వీనిఁ
జంపుఁడన సూనరులు లేచు , నమయమందు, వీడుఁడని యద్భుతచ్చె వి , భీషణుండు.

ఉ॥ అన్నకుఁ గేఱమొడ్చి నయ , మారఁగ నిట్లను వేదశాస్త్ర సం
పన్న; తపః ఫలంబున భు , వంబులు స్పష్ట యొనర్చు భారయున్
మన్నన పేయఁగాఁ దగిన , మార్గ మెఱింగి త్రిలోక రాజ్యమున్
గొన్న మహాయతుండ వొక , కోతిని దూతను చంపఁ బూనెదే ;

చ॥ అవని నజాంధిగోళముల , కావల లోపల సత్య ధర్మమూర్
తవినియ యెల్ల చోటలను , దార గుణాశయు లందు చూడగా
యువతులఁ జంపినట్టి జను , బుందురు గాని నిబిడ్డి రాయ బా
రి వధమునేయు పొరివ వ , రేణ్యుల నెందును గాన మింతకున్.

చ॥ పగఱ పురంబు చేరి తమ , పంపిన వారల వార్తఁదెల్పి యా
పగఱకుఁ గల్గి కిస్కలకుఁ , బాల్చిది సత్యము దైర్వి వాక్కులన్
సొగసుగఁ దెల్పఁబూను మతి , కూరుల విష్కంబు ప్రబుద్ధులన్
దెగఁ దలపోయ నెల్లదము , లింగలు వాఱదె లోకమెల్లదన్ ;

మ॥ పెరవారంపిన దూతఁ జంపునెద వి , ద్వేషంబు శాంతించునే ;
పెరుగం జొచ్చును గాక శాత్రువులకున్ , చృత్తాంతముల్ సేరమిన్
సురుగం బాఱక శత్రుశేష మిల వి , బృంగాన నీతిజ్ఞ లీ
తెరువుం ద్రొక్కరు నింద్యమం చరసి దై , తేయేంద్ర చూడఁబుజే ;

ఉ॥ వీరులు నీతి మంతులు వి , వేకులు దీరులు రామలక్ష్మణుల్
వారక ముక్కుగోపి తమ , వార్తలు దెల్పుఁగఁ జాప్సనాక నీ
చేరువ కంపినా రటలు , శ్రేయము నాత్మను కోరెదేవియున్
దీరత విన్ను దెల్పుఁ జను , దేరఁగ వీరుము నేడు మూరుతిన్

ఉ॥ నావుదు లెన్నవర్కితివి , నాదెముగాఁ గవిఁ జంపరాదు నిం
దావహమంబు వాయుసుకు , నారసి నీవు విరాన నేగి యా
కావరులన్ వనేదర వి , కాయము తోడను తెత్తుగాక యో
పేవకులార; రండితవి , చెన్నగు వారముఁ గాల్చి యంతకున్.

చ॥ పురము బసంబు లీ రిపిని • పోలంగఁ జూడంగఁ ద్రిప్పి త్రిప్పి యా
సరుదుల దాట పీడుఁడని • చయ్యన రావణుఁ డాడ నింద్రజి
త్తురపడి నాగపాశముల • సూద్యేసు మోఁడులఁ దెచ్చి కింకరుల్
తరచుగఁ గట్టి లాగిరి ము • డంబునఁ గేయ నెట్లు చుద్దతిన్.

క॥ శేరుల గొరుల చుడిలల, దారము బుద్బులలఁ గట్టు • దారంబులు వే
డూరిదిరి నాడు పురమున, దారము లంబయ్యె వాయు • తనయుని కతనన్

చ॥ పరములుగాఁగి గొన్నవి ను • పరులనుండియుఁ దక్కువారలన్
దురమున నోర్చి నైకొనిన • తోరపుఁ బాశము లప్పనంబుగాఁ
బరగిన పెల్లఁ దెచ్చి ముడి • వైచిరి కట్టిరి దార కంఠ బం
దురతిర నూత్రరాజమునె • త్రుంగక తక్కిను నాడు వారిచే.

క॥ క్రమమును మీటి త్రెంచుకొను • కష్టములేకయె నాగపాశమున్
దమకముతో విదిర్చి రిఁక • దైత్యుల మోదము నొక్క నేల్మిడిన్
జరుదుడనా ? యదేలఁ రఘ • సంబున వీరలు తోఁకగాల్పు ను
ద్యుమమున లంకగాల్పుమను • దారిని నేర్పుట గాదె యారయన్

చ॥ అని తలపోసి శా నదను • కై కనుపెట్టుచు వారుగట్ట దీ
నునివలెఁ గ్రుంగి ప్రక్కలకు • నొవ్వంగ నీడ్వంగ నోర్చి బ్రహ్మవి
ద్యను ప్రకృతిం జయించియు న • తంబు జగజ్జన సంగ్రహార్థమై
యనువుగ లొంగు నుత్తము శ్రీ • యన్ హనుమంతుఁడు లొంగె వారికిన్.

సీ॥ మోకులఁ బట్టి యా • మ్రుక్కదుల్ ముందటి, కీడ్వ నీడ్చినయట్లు • లేగుచుండ
దశముఖ చుడిర • ద్వారంబు వెలుపలి, కిమ్మారుడిని దెచ్చి • యతినివాలు
నిండి బేలి యచి • నింగిన వలువలు, పాగాలు పెద్ద చో • వతులు చుట్టి
చమురు నేయయుఁ తోసి • సంఘార్తిగా ముంచి, విస్ఫులెట్టి రిగిల్చి • నిగుడఁజేసి

తే॥ కోయనుట నార్చి పెద్దమో • కులను పట్టి, సోఁకు లీడ్వంగ సాయుధుల్ • సూరెలందు
నడప దేరు నెడచు గతి • నడచె హనుమ, చూచు వారెల్లెడల నిండి • చూచుచుండ.

సీ॥ వనితితో మాటాడి వనభంగ మొనరించి, కిచ్చురవరులఁ బె • క్కంద్రఁ జంపి
మనుజుఁ డటవును • మన రాజునకుఁదెల్పు, వచ్చిన కపి తుడి • దెచ్చుకొన్న
సిలుగుఁ గనులవీ • క్షింతురు రండని, ప్రతిగృహ ద్వారంబు • పజ్జ నిలిచి
తప్పెల్ల గొట్టుచు • దనుజులు కొందఱు • ముందుగాఁ జనుచుండ • మూఁగె జనము

తే॥ పేర్చి వార్చిరి కొందఱు • వీతి గొనిరి, కొండఱేగి మైదిలికి వా • శ్రుచ్చివారు
వాఁడె డివియించెఁ బలివించె • వ్రాలె నూర్చె, జాతవేదుని ప్రార్థించె • జనకజాత.

ః॥ శ్రీ రఘరాముడూత నిటు • చెన్నటి సోఁకులు కష్టపెట్టి ని
ష్కారుణి కుండవై కనుట • కర్ణమె నిర్మల ధర్మసాక్షివై ?

ధారిణీ నేఁ బతివ్రతల , ధర్మము దప్పని దాననేని యీ

మారుతికిన్ హిమాంశుక్రియ , మానుగ నుండుము వహ్ని : మ్రొక్కెదన్.

తే॥ కుందరదనయౌ సీత యా , చందమునను, పలుక భయమంది మనమునఁ , బావకుండు
మేను చలిచే గగుర్ప సా , మీరి వాల. మెమ్ములం దాఁకఁ జల్లనై , యెసఁగె నపుడు.

సీ॥ పెక్కు లాడఁగ నేలఁ , భీకర బడఁగిని. భూమియందు గల జ్ఞా , లాముఖిగిని
అమరతోకపుఁ గరా , కాగ్నియు మునుల క్రే, కాగ్నిలు రుద్రు నే , ధ్రావలంబు
సరసిజగర్భుని , కరతల వహ్నియు, సర్వాగ్నులును భువిఁ జల్ల నయ్యెఁ
బిడుగులు చల్లనై వెలసె జ్యోతిర్మండ, లంబు హిమంబు క్ర , మంబునొందె

తే॥ కరువఁ గప్పిన కరణీ మై , గప్పినట్టి, యగ్ని కల్పక యెలయుట , యనిలనుతుఁడు
తల్లి జానకి క్రొత్తడి , తనమువలన, శీతలం బయ్యెనని సంత , సిందె మదిని

చ॥ తొలుతటి రేము తెల్విమెయిఁ , దూఱని చోటులఁ జూపనెంచి కా
వలయు నొకందొకండుగ నె , వాడల వాడల మూఢ దానపుల్
తలకొని త్రిప్పచుండఁ దొలు , తం జను వింద్రియపాళి వెన్నెలన్
మలపున నేగు బుద్ధిక్రియ, మారుతి యేగుచుఁ గాంచెనన్నిటన్.

చ॥ కడపటి పీఠిలో నిలిచి , కావలులం గికురించి యేను వీ
డ్యద నదనిద్ది యంచు మదిఁ , బావని బావనచేసి గట్టిగా
వడమును పట్టుకొన్న బహు , బాహులు మిన్నున వ్రేల రేచి య
చ్చెడుగరులన్ విదిర్చె వడిఁ , జెట్టునఁ బండులు దుల్పుత్తెవడిన్.

తే॥ విద్రువ రక్కసుల్ భుజములు , విఱుగ నేలఁ, గూలి మాలిరి పాశ బం , ధాలతోడ
మింటఁ గానంగ వచ్చె సా , మీరి సర్ప, వర్గ పరివృతుండగు ఖగ , వర్యుఁబోలి.

తే॥ పగఱ త్రిపురముల్ గాల్చిన , భవుఁడు నతని, సాధనంబులు మిగుల ల , జ్ఞను వహింప
పాపులకుఁ గాఁపురంబు లం , కాపురంబు, వహ్ని కౌనఁగంగఁ దన పెను , వాలు విడిచె

కా॥ వాలం బప్పుడు వాలె బన్నములు న , ల్పంబును దైత్యాలితోఁ
బ్రోలిం గార్చెద నంచు రోష కలిత , ప్రోత్తుంగ కాలానలా
భీలంబైన పరశ్వథంబు గిరికున్ , వెన్నంటు చందంబునన్
జ్వాలాదీర్ఘ కరాళ మాలికలతో , సర్వంకషోద్యేంమై.

తే॥ ప్రోలి నన్నిదెసల నొక , శ్రుతిని గాల్చు, కతన వాలంబు పురములఁ గాల్పమేరు
ధనువు తెగ తెగలాగి యు , ద్ధతి మృదుండు. విడుచు వైష్ణవాత్మంబన , వెలసెనపుడు

సీ॥ కల్పాంతమందు లో , కంబులఁ గాల్చినె, క్కుడు కంటిమంటల , నడక విరుచు
చెయిది నభ్యాసంబు , నేయుటఁబోలి య, కుంతిత బలుఁడు కా , కఃక్తుడూక
గర్వితులైన రా , కాసుల పురము గా, ల్పంగ నెంచి తనదు వా , లంబు పెంచి
మణి కనకాంచిత , మయముగ సురశిల్పి, శిల్ప చాతుర్యంబు , నిల్పియున్న

తే॥ గొప్ప సౌధంబులను పెను • దుధరములకు, పత్రపాతంబుఁబోలి య • వ్యాయు సుతుఁడు
వాదవాదకుఁ దిరుగుచు • మేడమేడ, పైకి లంఘించుచుఁ దగిల్చె • వాలు చిచ్చు.

చ॥ ౧౮౮౮ నికాచ రావళుల • కార్యముచేఁ గ్రతువుల్ త్యజింపదు
ఛ్చరమగు నాశటస్నలగు • పాపకుఁడున్ హనుమంతు వాల మా
దిరువుగఁ జేసి కొంచుఁ బురి • దత్తఱ మ్రింగఁ దొడంగె నుగ్రుఁ దా
దరిమున విందుపెట్టఁ బ్రమ • దంబున లోకము మ్రింగు చాడ్చునన్.

14 లంకాదహన పటలము. (64)

తే॥ భీకరాన్ని సుందర సౌధ • వీథులందు, ధ్వజములం గాల్చి పిదప లో • పలను చొచ్చి
మేలుకట్ల దహించి కం • బాల నలమి, కప్పలం దుర్చి బూడిద • కుప్ప చేసె.

తే॥ రత్న తోరణ ద్వార వా • రముల మునరి, వస్తు జాలంబుఁ గాల్చి లో • పలి జనములు
వెలికి రావేక యీవ లా • పలకుఁ దిరిగి, యలసి సౌలసి రోదన చేసి, యడఁగి రల్లె.

తే॥ మఱి కనక వేళ్ళ కాంతులు • మలసి వీవ, మండుమన్న యిండులు మఱి • మందనివని
తెలియఁ జాలక యన్నియుఁ • దీఁడిరించి, రగులు కొనెనని యేడ్చిరి • మగువ లరసి.

తే॥ పుల్ల ముఁద పుంధిం • పుష్ప కీర్ణ, సుందరోద్ధాన కేకలా • మందగమన
రెల్ల యెడలఁ బొగలు గ్రమ్మ • నేది త్రోవ, యనుచుఁ దెలియక పావించి • రడలునిండ.

తే॥ త్రిం కొప్పలఁ బురుషుల • సిగలయందు, మిడు గుఱులు చేరి చిటవట • నడరి యెడలి
మీఁద విరియఁ గేశములకు • మిడుఁగుఱులకుఁ, దారతమ్యంబు తెలియక • తల్లడిలిరి.

తే॥ బ్రహ్మవిద్యచేఁ బ్రకృతి సం • బంధమాడ్చి, స్వస్వరూప విజ్ఞానాండు • జనుల పోల్కిఁ
దద్గోహాగ్ని లాజ్ఞ ప్తి బం • ధముల వీడి, స్వస్వరూపంబు లొందిన • సరణి మంతె.

క॥ ఆ పొగల గములు వామన, రూపములై యలమి యెసఁగె • రోదోంతరమున్
శ్రీపతి వామన రూపం, బేపున ముజ్జగము లలమ • నెసఁగిన మాడ్కిన్.

క॥ తెల్లిన యేనుగు రెల్ల ను, త్రుళ్ళుచుఁ దమమేన నిప్పు • తొట్టగిలంగం
దోళ్ళుడి యెఱిగి యెమ్ముల, గూతై యైరావతంబు • కొమరుం దాల్చెన్.

క॥ మంచువలె నడరి ధూమము, మించఁగ నగ్నులును తొట్ట • మిడుకుచు నెనుముల్
ప్రాంచ న్నేగు నికాయము, సంచున లోఁతైన కడలి • జలములఁ జొచ్చెన్.

క॥ మిడుఁగుఱులు చిటపటించుఁ, బిడుగులవలె నెల్ల కడల • విరిసి పడుటచేఁ
గడలి జల ముడికె నందుం, దొడిఁబడి జలచరము లవిసి • కుప్పలు దూలెన్.

ఆ॥ కాఁగి కాఁగి కరఁగి, కనక వదారముల్, వజ్ర పాణిపాణి • వనదిఁ జేరి
కమనోఁడు కరఁచి • కడ్డిలు చేసిన, కొమరు దాల్చి మరలఁ, గోపులయ్యె.

తే॥ జ్ఞానములో లోకములఁ గాల్చు • జాలినట్ట, బెట్టిదపుఁ జిచ్చుచే రత్న • వేశ్యనమిరి
వనములం బలె బొగ్గుం • పలకుఁ గాలి, విలిచెనే : పైఁడిమఱుమాట • నిలయు మందె.

తే॥ అమితముగఁ బొగ గ్రమ్మ వృ, త్రావిజగము, గటికి చీకటు లలమె లం, కా పురమున
నావతాక రథాంతమై, న్యందనములు, కాలి బూడిద కుప్పలై, గాలిఁ గలపె

తే॥ పానశాలలలో నిల్చి, పావకుండు, మ్రుక్కడులు ద్రావు మద్యంబు, క్రోలే విడక
యుత్తములు దుష్టులం గూడి, యుండి రేని, చెడుగు వనుల నభ్యాసంబు, సేయరాక్కా!

ఉ॥ లంకను మ్రొంగి మండు నక, లంక మహోజ్జ్వల వహ్ని వీవ న
ల్వంకలఁ జుట్టియున్న పెను, వారిది నీరము తెళ్ళఁ గ్రాఁగె నా
జింక వజీరు జ్వాలికలు, జిహ్వలు చాఁచగ నీరదంబులన్
గంకణరాజి యత్తెసరు, తైవడి గ్రాఁగి ధరాస్థలిం బడెన్.

తే॥ ఒడలి నలమిన యగ్ని చే, నుడికి నింగి, తెగసి రాక్షసప్రీతి ద, వ్వెలయఁ జూచి
యడవిలోఁ బాటు వెల్లువ, యని తలంచి, యెండమాపుల కడకుఁ బ, ర్వెత్తి నారు

తే॥ మధువనంబుల నిప్పులు, మలసి రగులఁ, బూలతోఁ గూడిముండిన, మునరుఁడేఱు
లంటుకొని వచ్చు దగ్గటి, మంటఁజూచి, యెట్లు దామరలని యెంచి, యెగసి పడియె.

తే॥ నాథుఁ దొక కోఁతిచేఁగూలె, నాణెమైన, జీవితము చెడి వీథులఁ, జేరరాదు
ఇంటఁ జచ్చుచే తగవని, యెంచి కొంద, అసుర కాంత లా నిప్పున, నడఁగినారు.

తే॥ పూలు మాఁడి పల్లవములు, బూది యగుచు, దళము రెరిసి రెమ్మలు మండి, ఫలము యిడికి
కొమ్మలును పలవలు వేళ్ళు, గూడఁ గాలి, తోఁట లయ్యెను బొగ్గుల, కూటువలుగ.

తే॥ వనదముల ముంచుకొని రేచు, ననల కీల, లలమి స్వర్గముం గాల్చుట, వలనఁ గరఁగి
కాటు బంగారు ధారల, తీరు చూడ, స్వస్తరువు వేళ్ళు విడిచిన, చందమొందె.

క॥ భీకర కీలలు రేవ ను, భాకరుఁడుం గలఁగి యమ్మత, ధారలు కార్పన్
రాకాసుల కొని మేనులు, జోకగ జీవంబు లొందె, జోద్యముగాఁగన్.

క॥ ఇనబింబము దాఁకఁగ లే, చిన యనలము వలనఁ గాల, జీమూతంబుల్
గనగన మందెడు బొగ్గుల, యనువుగ నినుఁదొప్పె గరఁగు, నవరంజి యనన్.

తే॥ కాళ్ళు త్రాళ్ళను గాల్చి తోఁ, కలను గాల్చి, మూపులం గాల్చి తోట్లాడ్చి, మొగము ముట్లు
గాల్చు భద్ర లక్షణ తురం, గమ్ము బరలి, కుప్పగూలెను నిప్పులు, కొప్పరింప.

తే॥ జముని మ్రొంగఁ జాలిన నిశా, చరులు నెగసి, పోవఁజాలక మితిమీటి, పొగలు గ్రమ్మ
నూపిరాడక మ్రొంగుచు, నుక్కిటిక్కి, యగుచుఁ గూలి నాళ్ళి రా, యగ్ని యందె.

చ॥ అసుర లతాంగులన్ బలిమి, నంటి సువస్రము లూడ్చి పైఁటలం
దనుకున జార్చి పైనలమి, తక్కక కొప్పులఁ బట్టుచుకా విభా
వనుఁడు భుజంగు పోల్కి నెగఁ, బ్రాఁకఁగ దిగ్భ్రమనొంది చేష్టలున్
వనమట లోకువై విలయ, భావము నంది కరంగి రచ్చెలుల్.

చ॥ పొడమైన దొండపండునను , ముత్తెపు బంతు లనంగ నొప్పి సొం
పదరిన విస్మితంబు గల , యంగన దొందిన యల్క తీరగా
విడివడియుండి చేరుతటి , వెన్నెల నాటను చేల గాలగా
దొడిబడి మోచ వారినిది , చూడక తూటిరి డఃఖ వారిదన్.

చ॥ చిరుకలు పంజరంబులనె , చిక్కి తపింపగఁ గంటినీరు చ
న్నులపయి ముట్టిమట్టి పడ , నొచ్చుచు నాథులఁ గొంద జంగనల్
పలగాని కౌగిలించివొని , వారిద షండునఁ జంచలా లతల్
చురిగిన కైవడిన్ బొగల , మాటున ముగ్గురి దూపటిల్లుచున్.

తే॥ పెద్దమేడలు గాలఁగ , వింటి కెగయు, మగువ లయ్యెడఁ బొగలలోఁ , దగులుకొనుచుఁ
దెర మటుంగునఁ దోచు పా , త్రికలఁ బోలి, కానఁబడి కూలి మాలిరి , కడఁక చెడఁగ.

తే॥ అగురు చందనాదికముల , యందు పొడము, శావియలము కొనం బ్రమ , చావనములు
ప్రళయ వహ్ని నుడుకు నకూ , పారమట్టు, లుడికి బొగ్గయి మనీయయి యుర్విఁ గూలె.

తే॥ లోకముల వ్రుంగఁజాలిన , భీకరాగ్ని, విస్ఫులింగ ప్రకీర్ణమై , విరియఁ గల్ప
కములయందు కాలిన వివి , కాలకున్న, వివియని యెఱుంగంగ రా , కెనపెఁ బొగలు.

తే॥ కసిమనఁగి ముసరిన పొగల్ , కడలిసీటి, నింకఁజేయ మీ లవ్వలి , కేగ మొగులు
గములు తెలియక గిరి శిఖ , రముల వ్రాలి, రాలు పూలునాఁ బలపల , రాలిపడియె.

తే॥ అతిశయంబుగ ధూమంబు , యదరుకతన, వెండికొండ నీలాద్రియై , వెలిఁగె హంస
గములు కాకులె యయ్యెఁ బా , ల్కడలి తక్కు, కడలులంబోలె నితరంబుఁ , యదవనఁ

చ॥ బెడిదపుఁ జిచ్చు మేనులను , వేచఁగ జర్మములూడఁ దప్పికో
దుడుకునఁ బాటోరక్కనులు , దున్నహ శాపము దీటు కోర్కిమైఁ
గడలిని చొచ్చి ముగ్గుతటిఁ , గానఁగ నయ్యెను వారికేళముల్
జడలును పర్వి యెల్లెడల , సంద్రమె మండుచు నుండు చందమై.

ఉ॥ కొండిక వానిఁ జంక నిడు , కొంచు మఱొక్కనిఁ జేతఁగొంచు నిం
కొండొక బాల వెంటఁబడి , యమ్మలికించుచు రాఁగఁ జుట్టముల్
గుండెలు బాదుకొంచు గడు , గోడుగఁ జుట్టును రా శిరోజముల్
చుండఁగ నుల్మి కొం చనుర , జోటులు వోయిరి వార్ది దూఁకఁగన్.

తే॥ చాప ముద్గర కుంతాది , సాధనములు, కరఁగి పాళకై క్రమ్యుఁ , గార్మికులకు
వలయు వస్తువులకు నను , గలముగాఁగ, నేరుపడియె మహాయుధా , గారములను.

ము॥ మగయేన్నల్ తమ దేహముల్ కమరుచున్ , మాడంగ నాలానముల్
నిగళంబుల్ పెకలించి క్రైంచికొనుచు , నిన్ని వ్యంధ గంధంబుతో
రగులం బోలున యంచు వాలములఁ గ , ర్ణ ద్వంద్వ మల్లార్ప కె
త్తుగఁ దొండమ్ముల నెత్తికొంచుఁ బఱచెన్ , దొట్టిల్లి గీపెట్టుచున్.

మ॥ చదలం బోవఁగనీక ధూమ వితతుల్ , సందిల్లఁగాఁ బుల్లు లం
గదతోఁ దోయదిఁ గూల వాళ్చరము లా , నందించి భక్షించె ది
క్కెదియుం గానక నొచ్చి వచ్చి శరణం , బిమ్మన్న దీనావళి
మది శంకింపక చంపి సంతసిలు ధ , ర్మ త్రప్తు చందంబునన్.

మ॥ జలముం ద్రావి వసుంధరం దడవి భూ , జ శ్రేణులం గాల్చి కొం
డలఁ గొల్లాడుచు మ్రింగి కాంచనగిరిన్ , డాకొన్న కాలానలుం
బలెఁ జండంబుగఁ బేర్చి ప్రజ్వరిలి య , వ్వల ప్రభాతాగ్ని యొ
త్తిలి యాపోవక యాక్రమించె దనుజా , ధీశాను కుద్ధాతమున్.

ఉ॥ వేలుపు బోటులుఁ బెర వి , భీత మృగజ్ఞుల దిక్కు దోచ కే
లీల మొగఁబువోవు నటు , లే పరుగెత్తిరి సేవసేయు దే
వారి కకావికం గలఁగి , యార్తత నూదనిఁజాడె దైత్యరా
జ్మోలి దివంబుఁ గొల్లయిడు , నాటి దళన్ భజియించి యత్తఱిన్.

ఉ॥ కస్తురియుం గలాపములు , కల్పసుమంబులు కాలి ధూమముల్
నిస్తుల లీలఁ బర్య మడు , నిర్గత మేఘముఁ బోలు దివ్య ది
బ్బస్తక దేవతా లస ద , నంత సువాసిత కేశ పాశముల్
ప్రస్తుత భాగిగా మఱియుఁ , బ్రబ్ధి గుమంగుమలాడు వాసనల్.

తే॥ దావ వహ్ని శైలము గ్రమ్ము , లేవ దోచ, నెవ్వరిని చేరనీయక , యేస రేఁగి
కాల భయదాగ్ని యేడు లో , కములఁ గాల్చి, కరణి మేడ నిలుపులేడు , గాల్చి వైచె

కా॥ బొన్నత్యంబు విశాలమున్ దిటపు నే , డంతస్తులన్ బ్రన్ననల్
విన్నాణంబు చెలంగు రావణు లస , ద్వేళ్యంబు చొక్కాటపుక
సొన్నంబై తనరారుటన్ గరఁగి య , చ్చుం బోలి హేమాద్రి యు
త్పన్నం బయ్యెనొ దక్షిణంపు దెస న , వ్యస్ఫూర్తి నా రాజిలెన్.

ఆ॥ దానవేంద్రుఁ డపుడు , దారలతోడఁ బు, ప్పకము నెక్కి తప్పి , బ్రదుకఁ గలిగెఁ
దలఁప నార్చ ననువు , దెలియని చందానఁ, బోలుపు గలుగు లంక , బూదియయ్యె.

తే॥ పట్టవగలింటి వేవెల్లు , పగిది మండి, యసుర వద్యుండు సోఁకుల , నట్టెమాది
విలయ కాలంబు డాసెనా ? వేణు హేతు, వుండునే లంక గాలఁ దె , చ్చుండి ? యనుడు.

ఉ॥ అన్నలఁ దమ్ములన్ గురుల , నాపుల బంధుల నాలు బిడ్డలన్
బ్రన్నని వస్తునంపదలఁ , బాసి యలంగుచునుండు దుఃఖ సం
పన్నులు దేవ, యీ కనలు , వానర వాలముఁ గాల్చి మంటచేఁ
గ్రన్ననఁ గాల్చివైచెఁ బ్లవ , గంబనఁ బంక్తి ముఖుండు మండుచున్.

ఉ॥ కోఁతికి నింత శక్తి యొడఁ , గూడుట యెన్నఁడు గాన మీపురిన్
త్రాతిగ మ్రింగి క్రేనుపులఁ , గ్రక్కుచునున్నది యగ్ని , సౌధ సం

పూతము చుండి బూదియయి , గాలికిఁ బోవుచు నుండెఁ ; నిర్జర
వ్రాతము నా పరాక్రమము , రద్దొనరించి యలర్చి నవ్వదే ;

మేఘవిస్ఫనము॥

శార్విన యగ్నిని , కాంచి వెదకి తే, దుల్పెదఁ బండ్లను , దొక్క యొలిచెదన్
జీల్పెద దొడలఁ , జేప దొలఁచెదన్, వ్రేల్పెద దేహము , వీడకుఁ దతనిన్.

అరవిందము॥

పురముం గార్చిన , మ్రుక్కడి కోఁతిన, దెరలం బట్టుడు , త్రెంపుడు వాలున్
సురుగం దలచుడు , నున్నము గాఁగన్, బరగన్ మ్రుంగుడు , పంతము మీఱన్.

ఇంద్రమణి॥

అని యసుర విభుం , దానతి యొనఁగన్, దనుజ వరులు రౌ , ద్రస్థితీ తొనఁకన్
విని సెలవనుచున్ , వీరవచనముల్, మొనసి నుడువుచుం , బోయిరి పెలుచన్.

పంక్తి॥ మేర గణింపక , మీఱిన యా, వీరులు తూపులు , విండ్లును సం
భారముగాఁ గొని , వాయుజుతోఁ, బోరానరింపఁగఁ , బోయి రటన్.

పంక్తి॥ సారథులం ద్వర , నల్పుమఁ బె, స్మీరధి పొంగిన , నీటునఁ బెం
పారఁగ నేడుగు , రాధ్యులు సా, మీరిని పట్ట గ , మించి రటన్.

దోదకము॥

నింగిని ధాత్రిని , నిండిరి బ్రాతి, బొంగిరి చుట్టుడు , బోయిరి కోఁతిన
ముంగలఁ గాంచిరి , మూగిరి త్రిప్పన్, తంగని నారుల , టంకృతు లొప్పన్.

తే॥ మిగులఁ గనలిన దనుజులు , మిగిలి తగిలి, పట్టు పట్టుడు కట్టుడు , కొట్టుడనుచుఁ
జూతురేల యనుచు దాసి , చుట్టినారు, కాంచె జిజునప్పుతో వారి , గాచ్చుపట్టి.

తే॥ చుట్టి దాసిన వీరులు , చుమ్మ చుట్ట, మండుచున్న లాంగూలంబు , మలయుఁ జుట్టి
బిగియ నీడిచి పైకెత్తి , పృథివి మీఁద, మోడి మోడి తదాయువుల్ , మూడఁజేసె.

క॥ మూఠతి మోడఁగఁ జచ్చిన, వీరుల రక్తంబు చెదరి , వీధులలో నే
పారిన చండానల మొక, తీరున నొకవంక నాటె , దేచు యెలర్చన్.

తే॥ కంటఁబడు వారిలోపల , గెంటుకొనక, మిగిలియున్నట్టి మెఱికల , పగిది నొప్పు
దనుజు లొక్కుమ్మడిం దాఁక , హనుమఁ దంత, యమునికంటెఁ గ్రూరుండయి , యదరి చంపె

క॥ జీమాత నన్నిటలు బల, సామర్థ్యంబులు చెలంగు , సైనికు లిలుగన్
స్థేమములు చెడఁగఁ దక్కిన, యామినిచరు లదలి పాటి , యడఁగిరి కదలిన్.

క॥ తడిపెను వలము పావని, జడదియు నుడుకంగఁ మునుఁగు , జనములు చావన్
దుడుకున నాయకు లేద్వరు, బిడియము చేటనుచు నెదిరి , వేసి రలుఁగులన్.

॥ విలువిదై నేర్పు చూపిన, బలియుర నేడుగుర నొక్క • పాదపమునఁ గ
ర్వలి కొడుకు గొట్టె వారలు, పొలిసిరి గ్రుడ్లుఱక నల్క • మొదలికిఁ దునుఁగన్.

॥ మింటఁ జనెడి విద్యాధరు, లంటిన పెనునిప్పు లంకఁమంతటఁ గల్పెన్
బంటించి కల్పదది వా, ల్గంటి ధరాజాత యున్న • కానన మనుడు॥

కొంసశ్రేణి॥

సంతోషించెన్ • శ్వసన సుతుఁడున్, స్వాంతం బారన్ • జనియెను కాంచన్
శాంతిం బొందెన్ • జరణ సరోజా, క్రాంతం డయ్యెన్ • గలిగి యెరర్చన్.

కీ॥ కాంచె జానకి కాంచిన • జ్ఞామురొన, నారటిల్లిన మానస • మూఱడిల్లె
జెప్పవలసిన దేమిఁకః సెలవు గొనుచు, మరలె మారుతి తలికి న • మస్కరించి.

తే॥ పాపముండగు పాపని, తావు విడిచి, మరలె వంచకున్ కాంచిన, మన్ని గొండు
రనుచుఁ గాఁజోలు నగ్నియు • నందునుండి, చూడ్కికిం గనరాక ది • చ్చు మొగమయ్యె.

15 శ్రీపాదపదన పటలము. (93)

తే॥ వడిగఁ జనవలెనని చేరు • వం గలట్టి, వర్వతంబును బానుని, వగిదిఁజేరి
హనును భువనోదరుండగు హరి విధమునఁ, బెరిగి రాముని మదిలోన • నెరఁగి యెగసె.

చ॥ ఎగసి హిమాద్రి పుత్రున్ నెడ • కేగి జనించిన వార్త విని యా
కుగగతి నేగుడెంచి తన • చొప్పు పణంబుల నిక్క నెత్తు వ్యా
ళ గణము పోల్కి నెత్తి మెడ • లం దిలకించుచుఁ గీకులుండు త
న్నగమును చేరి దూకె జత • నంబున మారుత పుత్రుఁ డత్తఁడన్.

క॥ నోరులు తడఁబడ నేగిన, కారయ మీదేతె నన్న • కొతుకమునఁ బె
ల్లారపము సేసెఁ బోతము, లారూడిం దల్లిగన్న • యట్లయి కోతుర్.

సీ॥ కొందఱు దాసిరి • కొందఱు మ్రొక్కిరి, కొంద జేప్పిరి మేలు • కొంద అనిరి
కొంద తాడిరి మఱి • కొందఱు పాడిరి, కొందఱు బుంగెడు • కొమరు చనిరి
కొందఱు కౌగిలి • గొనిరి కొందఱు మూపు, పైఁగొని యిటునటు • పరుగులిడిరి
కొందఱు నీమోము • కొమరు తేటఁడనందె, తెల్లంబుగా గెల్పు • దెల్పె ననిరి

తే॥ కనియు పండ్లును మధువును • గండములును, దెచ్చి యిచ్చిరి కొందఱు • తినిరి కిసల
మంజరుల వీచి యతని క్ల • మంబు ఓర్చి, రొక్క కొందఱు పాదంబు • లొత్తినారు.

క॥ కరచరణంబుల సారమున, శిరమునఁ గరతలములందు • చెందిన వ్రణముల్
పరికించి మనములందున, బరితాపము నొంది రక్త్రు • భరిత నయసురై

తే॥ మొదట నంగడునకు మ్రొక్కి • పిదప జాంచి, వంతున తెఱఁగి తక్కిన • వారి సుచిత
శీతి మన్నించి మారుతి • నృపునిదేవి, పంపినట్టి మంగళములఁ బలికి యంత.

తే॥ లేచి తేల్చోడ్చ నందలు , లేచి నిలిచి, కౌతుకంబున నటించి , గాడ్చుపట్టి
యేగినద మొదలుగ మఱి , యంత దనుక, జరిగినది తెల్పు వేడిరి , చనవుతోడ.

మ॥ తెలిపెన్ మారుతి జానకీ హృదయ పా , తివ్రత్య వార్ధ్యంబు తాఁ
దెలియన్ దేవిరీఁ బల్కుటాదిగ మఱిం , ఓపింపఁ దానిచ్చు న
క్కొలఁదిం దెల్పె దురంబు సాగుటలు ర , జో వారముం గూల్చుటల్
చెలుపిండయ్యెను తన్ను దాఁ బొగడికోల్ , తీయంబు గాకొండుటన్.

చ॥ అది విని వారు నీకచట , నల్పులు దైత్యులతోడ సంగరం
బొరపుట మేని గాయమలె , యొప్పుగఁ జెప్పెడి లంకఁ గాల్చుటల్
కదిరిన దూచు జాలములె , గట్టిగఁ దెల్పెను వారి బిల్వయున్
ముదితను తేరకుండుటయె , పొందికఁ దెల్పెను గాదె పాననీఁ

ణ॥ కర్తవ్యం బిఁక నేదియంచు నడుగన్ , గణ్యుండు శ్రీ రామ భూ
భర్తం గాంచి యయోనిజాత సుగుణ , ప్రభ్యాత యో నీక యే
వార్త లెల్పుగఁ బంపె నయ్యవి మహా , భక్తిం బ్రకంపించి రా
మార్తిం దీర్చుట యుక్తమౌనని జగ , త్రాప్తిని ప్రియుం చాడుడున్.

తే॥ కెన్నయని వానరావలి , లేవ వెడలి, రామవిభు ధనుర్ముక్త శ , రంబు రీతి
గగన వీతిని చనుచు భా , న్మరుఁడు నడిమి, సీమజేర రా మధువన , సీమ దిగిరి.

కి॥ ప్రాణము లింక లేవనుచు , వాడిన వాని నొసంగు నో జగ
త్ప్రాణ కుమారకాఁ గడువు , దాటిన దంచుఁ దలంచి బీతిచేఁ
ద్రాణ చెడంగఁ బిస్తుపడి , తాటితి మాఁకలి మేరమీతె నం
త్రాణము సేయుమా యన న , తండొగి నంగదు దాసి యిట్లనున్.

—: వానరులు మధు వనమును పొడుసేయుట :—

తే॥ నీదు సేన లాఁకటఁ గ్రుంగి , నీరసించె, వీనికిం దగు ఫలములు , తేనె వలయు
ననుడు నతఁడును వలసిన , యంత గొనుడి, యనఁగ వనవరు బుత్సాహ , మంచియార్చి-

సీ॥ కీఁడుకీచని పెడ , తేకలు వెట్టుచు, నొకరికి ముండుగా , నొకరు చనుచు
తేనెపెరలు వ్రేలు , తీయ మామిళ్ళున్న , మధువనంబును చేరి , ప్రాఁకులెక్కి
కొమ్మల విఱుచుచు , గూలంగఁ ద్రోచుచు మధుపంబు లంబోలి , మలసి ముసలి
కడుపారఁ దేనియ , లడరంగఁ గ్రోలితే, స్పృహఁ జిట్టుమని యుమ్ము , చును కడంగి

తే॥ చల్లకొని వెక్కిరించుచు , గొల్లగొనుచు, నుత్సహించుచు వ్రేలుచు , నూఁగుచును గ
దింది దాటుచుఁ దోకలె , త్తికొని పరుగు, లిడుచు దాటుచు నంబుచు , నెలమి వాడి.

సీ॥ ఒకఁడు రాల్చిన పండ్ల , నొకఁడుకై కొనువాని, నొకఁడులాగును వాని , నొకఁడు మ్రింగు
నొకఁడుకై కొను తేనె , నొక్కఁడొడిసికొను, నొకఁడందు నోరుంచు , నొకఁడుత్రోచు

వాలు గేలును గాఁగ, లీల వ్రేలుదురు వీ, డంగఁ గూలుచు లేచి, యంగవింక్ర
ఆనంద మానంద, మని యాడుదురు కేక, లిడుదురు పడుదురు, పడిగ లేచు

తే॥ రిట్లు కోలాహలంబుగా, నెనఁగుచుండఁ, గావలీంక్ర పరీక్షించి, కనలి వచ్చి
యగ్రకాశను సుగ్రీవు, నోజ విసర్జి, జీవముల నొల్లరో, దుష్ట, చేష్ట విడరొ.

చ॥ అని యదలించియున్ ఫలము, నయ్యెడఁ గాంచక వారలేగి య
వ్వనచర చేష్టలున్ వనము, పాడొనరించుట ధిక్కరించుట
గొనకొని మేటియో దధిము, ఖం గని సర్పము పోలఁదెల్పి వా
రి నడఁచు శక్తి యేల, యెది, రించెడు చేవయు లేదు నావుడున్.

తే॥ ఎవ్వ రెక్కడి వారలొ, యెఱిగి నారొ, తెలుపుఁడి చూపుఁ డన వారు, పలికి రిట్లు
లంగదుం డాదిగాఁగ వి, డ్యాప్రవీణు, లైన వానర వరులె పో, యరుగుదెంచి.

ఉ॥ అంగదు నాజ్ఞచేతఁ గలి, యం బడి కొమ్మలఁ ద్రుంచి పండులన్
ద్రుంగఁగ రాల్చి తేనియలు, తొట్టు పెర వ్విడిలించి పాడు చే
యం గని మేము కాసి ప్లవ, గాదిపు నాజ్ఞను తెల్పి పొందనన్
జెంగక మమ్ము దూఱి యజ, చేతుల మోదిరి దేవరా: యనన్.

చ॥ దధిముఖు: డుగ్రు డై తొడరి, తక్కటి వారలఁ గూర్చుకొంచు న
మృదువనిఁ జొచ్చి వారి మృతి, మర్కట పోత మెఱుంగదేము: యీ
దధిముఖ ముందునా వితథ, దర్పము చూపుట: యంచుఁ ద్రోల నా
ప్రథిత బలుల్ బలీముఖులు, పాఱిరి యంగదుఁ డున్న చోటికిన్.

ఉ॥ దేవ విభుండు వారికి న, తి ప్రియమార నొసంగ నెప్పుడుకా
గావలి గాచు మేము కడఁ, కం బనిసేయఁగ నిగ్రహించి సు
గ్రీవుని చండకాశనము, కీదొనరించెదె: యంత దైర్యమే,
జీవితమెల్ల నేటికె న, శించెనె: ప్రాణము లింత చేదొకో

పీ॥ అని పెనుగుండు చే, కొని దధిముఖు: రాల్చి, వారిపై వై వంగ, వారి సుతుఁడు
పాషాణముం చట్టి, వైచి వానింబట్టి, కొని ప్రభుతో: తెప్పి, కొనుచు యనుచు
మోము నెత్తు: గ్రమ్మ, ముష్టి భూతం బిచ్చి, దధిముఖు వనిసుండి, తఱిమివైచి
వాని వారలంబట్టి, మేను లిఱియగట్టి, సలఁగఁ బొడిచి నెత్తు, రొలుక విడిచి

తే॥ మీరు మీ మొనగానితో, జేరిపోయి, తెలిపికొనుడు దిక్కగుచోట, దేఱిచూచు
రేని మీప్రాణములు పోక, మాన వనుచు: దఱుచు వారలు వడఁకుచు, బలచి నారు.

తే॥ ప్లవగములు వసంతము లాడు, పగిదిఁ దేనెఁ, గొల్లలాచి చల్లికొనుచు, గోసినట్టి
ఫలములను నాయకులకుఁగా, స్కూలగనిడును, నెండ వేడి తగ్గెడుదాఁక, నుండె నచట.

తే॥ చూలికేనియు నరుదైన, లీల యనగఁ, దోచుదుష్కరంబులు రాచు, చూత తీర్చి
యిచట నిటులుండ నితనికై, యెదురుచూచు, చుండెనుత్కంఠ భానుకు, లోద్భవుండు.

అ॥ రవి సుతుండు జనక , రాజపుత్రిని గాంచి, యరసి రండటంబు , హనుమదాది
వనవరారిఁ బంపి , మనుకురాధ్యక్షుని, దెందమలర నూట , డించుచుండె.

అ॥ భాను సుతుండు ప్రసన , పరిగియొందుండి, యనునయొక్తు లెన్నె , యాడుచుండ
రామవిభుండు పెక్కు , ప్రాణంబు లొందిన, తీరుగాఁగ సొలి , తేలుచుండె.

అ॥ అరయ మూడు దెస , కరిగిన వానర, వరులు వచ్చి సేత , దొరకుదన్న
వార్త కలఁప రామ , భద్రుండు పావనిం, దలచి సుంత జీవ , ములను నిలిపె

అ॥ వనటఁ గుది భాను , తనముని గని మన, యతనమెల్ల విఫల , మయ్యె నింద
సుస్థిరముగ నిలిచె , సుతిసెను ప్రాణముల్, మనియు నేను వారు , కొనునదేది ;

తే॥ గడుపు పెట్టిన దినముల్ , యడవిపోయె, నరయ నేగినవారల్ , మరలివారు
చిక్కులెవేని పుటియింపఁ , జిక్కి-నారొ; మరణ మొందిరో; మఱియేమి , పొరనెనొక్కొ . .

తే॥ ధరణి మరణించె ననువార్త , మరలివచ్చి, తెలుపుకంటెను చచ్చుచే , తెఱగటంచుఁ
జర్పచేసి ప్రాయోవవే , శంబు చేసి, రేమొ; వెదకుచునే యుండి , రేమొ; తెలియ.

తే॥ రక్కసులఁ గని కోపంబు , మిక్కిలిగొని, ముమ్మరంబుగ జగడించి , ముగిసినారొ ;
వంతులమాయఁజిక్కి త , ప్పించుకొనఁగ, లేక చెఱఁజిక్కి యవలయు , లిరొ; మఱేమొ . .

తే॥ గడుపు దినములలోన నె , క్రమ్మఱమికి, వగచి తనువులపై నాన , డిగిలి తపము
నేనుఁబానిరో; మఱియేమి , సిలుగు గలిగె; నేమి నీమదిఁ దోఁచుఁ ది , నేంద్రతనయ

తే॥ అనుచుఁ బరితపించుచునుండు , నవనరమున, మోము నెత్తుటితో దధి , ముఖుండువచ్చి
కీశనాథుని నన్నిది , గేఱమోడ్చి, వినయ భయ సంక్రమంబులు , పెనఁగొనంగ

తే॥ దేవ! నేటితో మధువన , స్థితి నశించె, ననుడు నాతని రక్తసి , క్తాననంబుఁ
గాంచి జరిగినదేమి; కా , విందువార, లెవరొ; తెల్పుచుయనఁగ వాఁ , డిట్టులనియె.

సీ॥ అంగద జౌదవ , దాంజనేయ కుముద, నీలాదు లేతెంచి , లీలఁ జేర్చి
మన మధువనము పా , దొనరింపఁ దొడఁగిరి, వలదని వారింబు , వారిఁ దఱిమి
వాలిమూనుండు మిమ్ము , తేలికగాఁ బల్కి, తన్నాశమునకుఁ బ్రో , త్నాహమెనఁగఁ
నేకొ; శింగిని , యేయ నంగదుఁ దడి, తన కరమున దానిఁ , దట్టివైచి

తే॥ దావపాకులె మండి , దఱిసి నన్ను, తాచి క్రుమ్మి నెట్టుచు నీవు , త్వరగఁ బోయి
దిక్కుగలచోట మొఱ నివే , దించుకొనుచు, యనుచు నాడవచ్చితి దేవ , యనుడు నరఁదం .

తే॥ సంతకంబున శ్రీరామ , భద్రుఁ గాంచి, వసుమతిశాత యుత్తమ , ప్రతము తోడ
జీవములతోడ నున్నట్టి , చెలువు దెలియఁ, బలుకుచున్నవి వారల , తులువ ననుచు .

తే॥ కుర చరిత్రను బాగుగా , జూచినారు, వారలమ్మధువనమును , పాడుచేసి
తేనె లానుట జనక పు , త్రికను గన్న, కుతుకముననె యొ నిక్కంబు , కుండు విహము .

తే॥ అనుడు శ్రీరామ విభుఁడించు , కంఠ తనిసి, యేమి తెల్పుదురో వార , లేగుడెంచి
యని ప్రతీక్షించె మత్కంఠ , నర్కసుతుండు, దదిముఖుని గాంచి పలికె నా , దరము మొఱ .

సే॥ అంగదుండు చెడుగు , లావరింపడు పావ. నియు జాంబవంతుండు , నీవమతులు
కారు వారలు రామ , కార్యంబు తల మోచి , భువియెల్ల ధారణి , పుత్తి వెదకి
యామెను గొనిపోవు , ననురుల నాశంబు, గావించి వచ్చిరి , కడఁక చెడక
కనుక వారేమి చే , సినఁ జెల్లుబడి యయ్యె, నదిగాక చిన్న రా , జంగదుండు.

తే॥ అతని నీ వెదిరించుట , యర్హ మగునె; ముందు వెనుక లెఱుంగక , మొనసితింక
మేలు కోరెదవేని య , వ్యాధిసుతుని. శరణు వేడుమ యదె , నమం , జన మనంగ.

తే॥ ముడు గు మేనితో వాడిన , యెడఁదతోడ, వదనమును మూసికొని వన , పాలకుండు
ప్రభునకుం జాగిమొక్కి త , తప్పిజనముల, తోడఁగ్రమ్మటి మమవని , దూఱునంత.

తే॥ అతని గవి యంగదుండు క , ట్టులుక పొంగ, మరలఁదొడరినచో వీని , మన్నిగొందు
ననుచు మనమునఁ దలపోయు , నంత వాడు, శరణు శరణ మనుచుఁ బట్టె , జరణములను.

తే॥ ఎఱుకమాలి చేసిన తప్పు , మఱచికావు, మనుచు వేడఁగ నంగదుఁ , దతనినెత్తి
మిన్ను పఱచిన యదియును , మీరు మఱవ , దనుచునోదార్చి యంతట , హనుమఁ గాంచి.

చ॥ గడుపు తొలంగె నంచు గతి , గానని దుఃఖ పయోధి మున్న మా
కుడుపమువోలె సాయపడి , యోపికఁ గాచిన యట్లు రాముఁడుఁ
గద గనకుండు దుఃఖముల , గానిలకుండఁగఁ దేర్చ ముందుగా
నడుపుచు యందుఁ బల్కె రఘు . నాథుని గానఁగ నేగె నాతఁడున్.

క॥ సూర్యసుతుఁ డుడిగెఁ గోపము, సూర్యుండును క్రుంచికొనియె , జాఱుకుదనము నిం
కార్యుని గానఁగఁ బోవుట, కార్యంబని నడచెఁ గవి ని , కాయంబెల్లన్.

క॥ అట రాముఁడు రవిసుతు వి, స్ఫుట ఫక్కిం గాంచి వచ్చు , పుణ్యులు నీతన్
బటిమం జూచిత మందురొ; యెటఁ గన మందురొకొ; యేమొ; యెఱుంగంగలవే;

తే॥ ఆనుచు నాతనిఁ బ్రశ్నించు , నంతలోన, హనుమ దక్షిణ భానుద , యంబు పగిదిఁ
గానవచ్చె రాఘవుఁడు ను , త్కంతతోడ, సతని ముఖ వింబ మెగవెగ , నరసి సూచె

మారుతి శ్రీరామునకు సీతావృత్తాంతము తెలుపుట

ఉ. మారుతి చేరెఁ జేరి యల , మాన్య పదంబుల మొక్కలేదు పం
కేఱుహ సదృమన్ దొలంగ , నీగిన యందిర సీత దిక్కు కై
వారము సేసి భూస్థలిని , వ్రాలి నమశ్కృతి సేసి కేలు మో
డ్పార మటించి పల్కె విన , యంబున మంగళ వాక్యజాలముల్.

ఉ॥ జాడఁచేత నింగితము , చక్క నెఱింగెడి రామవంధుఁ డా
గాడుపు పట్టి చేష్టలను , కాంచెను జానకి భద్రయుక్తయే
యాడిక లేక యొప్పు సతి , నారసె నీతఁడు నిక్కువంబు నే
నోడక గెల్వఁగంటి నని , యుత్సహనంబు భజించె నయ్యెదన్.

తే॥ హనుమ చెయ్యలే కొలతగా, హరుపు గాఁగా, జరిగినది యెఱిగిన, రామ చంద్ర కమల
నీరు నిందె బాహుపు బుచ్చె, నెంగిలి చనె, పలపు నిందారె; మూరుతి, పలికె విట్లు.

మత్త. కాంచినాడ సరిరివి టూషను, గణ్య వర్తన జానకిన్
గాంచినాడ మదియ దైవము, గన్నులారగ లంకలోఁ
గాంచినాడను శంక పీడుము, రాంచుమా మది నెమ్మదిన్
గాంచినన్ మఱి మాటలాడితి, గ్రమ్మటిల్లితి రామవా :

ఆ॥ మీకుఁ దగిన దేవి, మీ తండ్రి కోడలు, జనక రాజతనయ, యనఁగఁ దగిన
గారవంబుతోడఁ, గ్రాలుదు నున్నది, నీకు భూషణంబు, నాకుఁదల్లి.

పీ॥ బంగారుతో, సాటి, బంగారమే తక్కు, నన్యంబు జగతి లే, దనఁగ నొప్పి
తన సాటి వారలు, తాదర్శక జగముల, నరసిన లేరు లే, రనఁగఁ దనరి
తన కన్ని విధములఁ, దగియున్న నిను పోలు, మనుఁడు నీకంటెలే, దనఁగ నమరి
నన్ను పోలిన వారు, నాకంటె లేరను, నాడెంపుఁ గీర్తిని, నాకొసంగె

తే॥ ధరణి జాత ప్రహత క్రా, త్తడుల పంజ, లోక దీపంబు నిఖిల లో, కైకమాత
భువన వంద్య జేమద్రద, భూరి సుగుణ, రాశి కరుణామయాత్మక, రామచంద్రః

పీ॥ నీవు జన్మించిన, నీకులంబును నీకుఁ, దగినదిగాఁ జేసి, ధరణి తనయ
జనకుని కులమున, కనుపమ విభ్యాతి, నాచంద్ర తారార్క, మమర నిలిపి
తన్నెడఁ బాసిన, దనుజుని కులమును, మెప్పుగా నమవత్తరి, కొప్పగించి
యిల్లు వాకిలి వీడి, యిక్కట్టులం బడు, వేల్పుల కొలము జీ, వింపఁజేసి

తే॥ నా కులంబున నాకు మా, న్యత నొసంగె, వింతకంటె నాయమ చేయ, నేది గలదు ?
చెయవలసిన దెల్లను, చేసి యుంచె, దానిఁ గాపాడుకొన నీకుఁ, దరుణ మిచ్చె.

ఉ॥ చూచితి లంకలో భువన, సుందర చేవతయైన జానకిన్
శ్రీ చెలెవారు జన్మ కుల, శీల మహత్త్వము భూరి శాంతమున్
బూరు తపః ఫలం బనఁగఁ, బోలిన భివ్య పతివ్రతాత్వమున్
బైచిన నేచి లోకనుత, వద్దతి నుద్దతి, దాండవింపఁగన్.

ఉ॥ ఆయమ కన్నులందు మన, మందును వాక్కునయందు దర్శకం
దేయఁగ నైన గాయముల, నెక్కడఁ జూచిన నున్నవాడ వ
త్యాయతనేత్ర నిన్ను విడ, నాడిన దంచు వచింపఁబూనుతే
న్యాయముగాఁగఁ దోష దది, యర్థమ వంశ పయోధి చంద్రమా :

చ॥ తపమె స్వయంబుగాఁ దప ము, దగ్రతఁ జేసి యపూర్వ రూప మా
తపము ఫలంబుగాఁ గొను వి, ధంబున నున్నది భూమిజాత ర
క్రపుల పురమ్మనం గనక, కల్ప మహీరుహ వాటి లక్ష్యణం
దుపమరి కప్పియుంచిన కృ, ణోత్కర భివ్య కుటీరమందునన్.

చ॥ వలవని సుందరాంగులను , బల్మిని దాకితి వేని నీతలల్
వలవల వ్రక్కలై పుడమి , వ్రాలంగఁ జచ్చెద వంచు నుగ్రతన్
జలజ భవుం ధానంగె మును , కావము గావున సీత యున్న భూ
తలమును పెల్లగించికొని , తల్లె నిశాచరుఁ డార్య నన్నుతా :

ఉ॥ తొయ్యలి నాతఁడంట డను , స్తుత్య వచస్సు నజాండ గోళముల్
ప్రయ్యవు శేష శిక్షములు , వ్రక్కలు గావు నముద్ర నీరముల్
క్రుయ్యవు సూర్య చంద్రులును , గూలరు లోకము మాయచింక నీ
వాయ్యన వీసిఁ గాంచి నిజ , మొప్పు నెఱింగెడు గాక రాఘవా :

సీ॥ శోకాకులితచిత్త , కాకత్పుదేవి పా , తివ్రక్య మహిమంబు , తేజు కతన
బ్రహ్మాది విబుధుల , భార్య లొప్పిదమగు , క్రొత్తడి తనమున , గురుత గనిరి
శివుని సామేన వ , సింహ నుమాదేవి , శిరమునఁ గూడ వ , సింహదగియె
పంకజాలయ విష్ణు , పక్షమందే కాక , వేయి తలల మీద , వెలయఁదగియె

తే॥ పురుషులకు గౌరవముదక్కె , బుడమియందు మానినలకును మానంబు , మానమయ్యె
మనసు నిలుకడ యందుట , మానినీత్య , మహిమ యెల్ల వారలకు న , మ్మాన్యమయ్యె

శా॥ లంకాపట్టణ మెల్లెడం దిరిగి యిం , ధ్వం జొచ్చి శోడించి యా
తంకం బేమియు లేక రావణుని శు , ద్ధాంతంబు గాలించి యా
వంకం గలుగ నశోకవాటి నడుమన్ , బాష్పాసగా వీచికా
పంక జైత్ర శుష్క గాత్రని మహా , భవ్యాత్మికం గాంచితిన్ .

మ॥ అకటా : దేవి యనేక రాక్షసుల మ , ధ్యంబందు భూతంబు లం
జిక నొందం గల గర్వ గర్జనముతోఁ , జేకూర్చు నిబ్బిడు లో
పికయే చేడియ రూపమొందె ననఁగా , బెంపొందు శాంతంబుతో
నొకటం దెవ్వర మొర్చుచున్న యది నీ , యువ్వోగ మీక్షించుచున్ .

చ॥ గురు గుణముల్ స్వభావగతిఁ , గూరిన యుత్తమ సాధ్వీ నీవయి
హరువుగ నుంచు నత్యతిశ , యాంచిత భావముఁ గన్నులారఁగా
బురికొని కాంచఁగా జగతిఁ , బుట్టుటచే నొకరుండ వీవ పో
పురుషుడవై జనించుటకు , బోలిన భాగ్యము నొంది తిమ్మహిన్ .

చ॥ దనుజపురంబునందతుల , దైన్యము నొందుచు నూర్పు పుచ్చుచు
జొనుపడి జీవ సంచయము , శ్రుంగుచు నుయ్యెల లూగ దైత్య సే
వనములు సేయుచుండెడు ను , పర్వ లతాంగులు మున్ను చూడకుం
డిన నిపు దోర్పుమై దృణక , టిం గనువారలు సాధ్వీ తత్త్వమున్ .

ఉ॥ దేవిని గాంచఁగా దగిన , శేకువ కాలము వేచియుండఁగా
రావణు డయ్యెడం దొడరి , ప్రార్థనచేసి నమస్కరించి యెం

తో పడి దేవులదియును , తొయ్యలి వాని, దిరస్కరింప నా
పై పడి వాడు మైతిరిని , ప్రాణము తీయఁగఁబూనె రామవా!
ఉ॥ దేవి పతిప్రతాపమును , దీటు గడింపని నీ ప్రసాదమున్
గావలియైన ధర్మమును , రావఁగ రాక్షస కాంతలన్ బ్రహ్మ
తాపహ రోష భీషణత , నారసి యామెకు బుద్ధి నెప్ప నా
జ్ఞా విధి సేసిపోయెఁ దడ , నంతర జేనును చెంది నెమ్మదిన్.

ఉ॥ నాదగు మంత్రశక్తి కత , నన్ దనుజాంగన లెల్లఁ గూర్కఁగా
మేదిన పుత్రి యత్తటిని , మేకొని ప్రాణము వీడఁ దీవియల్
మీదుగఁ గట్టి కంఠముఁ ద , మిం గొని కూర్చుఁగఁ బోవునంతలో
నీడు పవిత్ర నామమును , నే పచియింపుచు దాయఁబోయితిన్.

చ॥ జడిగొని బాష్పముల్ గురియఁ , జాల వెతంబడు భూమిజాత న
న్నాదీకముతోడఁ గాంచి యిది , యుత్కట రాక్షస మాయ యంబుఁ దా
నెడఁదఁ దలంచియున్ వపువు , నీఁగెడు వేళను రామ నామమున్
గడఁకను పల్కి యుద్ధపడి , కాచితి వెవ్వఁడ వీవు తెల్పుమా.

చ॥ అనవుడు నేను పూని యడి , యాలము లెల్లను దెల్పు నామెయున్
దనుకఁగ నలకించి తమ , దాసుని చిత్త విఘ్నదిఁ గాంచి పెం
పున నడుగంగఁ బూనునెడ , ముద్రిక విచ్చితిఁ జెప్పనేల ; త
న్మనమున కద్ది యాయ విడు , మందుగ నొప్పెను జానకీశ్వరా!

చ॥ క్షణమున రెండు చూచితిని , సారస లోచన యంగుళీయముం
గొని తన తొమ్మునందడఁచి , కొన్నది నీయెడఁ బాటుచేతఁ గ్రా
గిన మది తాఁకు చేతఁ గరఁ , గెన్ మఱి చేతము చల్లఁగాఁగ నం
దనుకఁ గరంగి నట్టిది య , తాస్థితి నొందినదయ్యఁ వెంటనే

మ॥ అపవిత్రుల్ గల పట్టణంబునకుఁ బెం , పారంగ నే తేరఁగా
నపవిత్ర స్థితి నొందె నంచుఁ దన హ , ద్వాపూర్ణ బాష్పవలిన
వ్యవసోదం బొనరింప నార్చె నొడలున్ , వర్షిలై నేత్రంబు లా
రుప కుత్కంఠను గాంచె ముద్దులిదె నూ , ర్పుల్పుచ్చె సమ్మోదిరెన్.

సీ॥ పాపని నిన్నెడఁ , బాయుట మొదలుగా, జరిగిన యదియెల్ల , సొరిపి గాఁగ
నెఱిఁగించి తల్లి! నీ , వెట నుండునది యెఱుఁ , గక యంతకాలంబు , కడచిపోయె
నని నీవు పడు వెత , లను దెల్పు నామెయు, సాంత్వన మొంది యి , చ్చటఁ గలట్టి
స్థితిగతు లాలించి , దేవియు నచ్చటి, తన స్థితియును నాకు , దనరఁ దెలిపి

తే॥ యింక నొక నెల జీవించి , యెట్లో యుండు, వినకులేకుండు కరుణ ప , హింపఁదేని
పిదపఁ దనయాన జీవము , ల్విడుచు దాన, ననుచు నీపాదములకు పం , దన మొనరెన్.

తే॥ ముదిత తన చేలకొంగున , ముడిచియున్న
 ఘన శిరోరత్న మానవా , ల్గా నొసంగె
 గన్నులలరగ గంచుమ యని , గాడ్చుపట్టి
 జానకీజాని కొసంగె హ , వ్నము తలిర్చు.

పీ॥ కొంచిన యంత రో , మాంచమయ్యెను మేను, కన్నీరు మున్నీరు , గాగఁ బరవె
 భుజములు వక్షంబు , పూరించెఁ జెమరించె, నూపిరి లోపల , నూటడిల్లెఁ
 గామంబు మెలమెల్ల , సోమించి వర్ధిల్లెఁ, దాపంబు దూపిల్లి , రూపుమాసె
 మోదాబ్ధి మది ముగ్ధ , భేదంబు వడి క్రుంగెఁ, దెలువంగఁ దరమె యా , తీరులెల

తే॥ చేతనున్న చూచాచుటి , ప్రాతఃపనవు
 తోడఁ జూడంగఁజూపకి , లొల్లిఁ దిన్ను
 ముదముతోఁ బిట్ట కేలె యన్ , మొగిఁదనరెప్ప
 ధర్మ సంస్థాపకుండగు , దాశరథికి.

తే॥ అప్పు డంగదాదులు వచ్చి , యనములైన
 రామలక్ష్మణులకు దిన , రాజ సుతున
 కెఱఁగి తమ కార్యమునఁ గృత , కృత్యులగుటఁ
 బూర్ణచంద్రాభ వదనులై , పొలుపు గనిరి.

తే॥ అవల సుగ్రీవుఁ డలరుచు , నవని జాత
 సులభురాలయ్యె మనమిఁకఁ , జూడ ననుడుఁ
 గడచెఁ గాలంబు మఱియును , కడవ వలెనె ?
 యనుచు రాఘవుఁ డనఁ ద్వర , గొనుచు లేచి.

చ॥ తరలఁగ వచ్చు సేన యనిఁ , తప్పెటతోఁ గపి వర్గమెల్లఁ ద
 త్తటపడి లేవఁ జాటిరి ము , దంబుగఁ గొందఱు కీఘ లంత నొ
 త్రరముగ వాహినుల్ గడలె , దర్పముతో వనరాశి పొంగి యీ
 కరణిని లేచి వచ్చెననఁ , గాఁ దగి దక్షిణ దిబ్బాఖంబుగన్.

తే॥ తగిన రీతిని మ్రోగెఁ బ్ర , స్థాన భేరి
 శత్రువులనుండి చెడుగులు , జరుగకుండ
 నడపుమా సేనలను దగు , నడవ చూపి
 యనుచు నీలు నాజ్ఞాపించె , నర్క కులుఁడు.

చ॥ హనుమఁడు కేలుమోడ్చి యిది , యల్పు వనేచరమంచు నెంచ క
 త్యనఘ మతిన్ మదీయ భుజ , మందు వసింపుము మోతునంచు వం
 దన మొనరించి వేడ గుఱ , ధాముఁడు రాముడు మంచిదంచు నా
 తని పయి నెక్కె మారుతి యు , దార గుణంబుల నగ్గలింపఁగన్.

మ॥ అకలంకాత్మకః సా భుజంబుల వయం , బ్రాహ్మింతుః గూర్చుండుమా
సురస్ఫూర్తి పహింతు నంచ విసతిం , జూపించుచున్ వేడు వా
లి కుమారుం దగనెక్కె ఁశ్మయిండు నో , లిన్ సైన్య సందోహముల్
ప్రకటానర్థక రీతి నేగె చగు త్రో , ప న్నాయకుల్ చూపగన్.

తే॥ గడుడ పృష్ఠ పృష్ఠము లెక్కు , ఘనులఁబోలి
హనుమపై సంగడునిపై , వి , హారరీతి
రామ లక్ష్మణు లిరువురు , రమణ నేగ
సురలు దీవించి చల్లరి , సుమచయంబు.

తే॥ డారి త్రోవల నడచిన , నొత్తిడి యగు
నంచ రాముఁ దాజ్ఞాపింప , నలరుఁ దేనె
పండు కండముల్ లలియించు , పర్వతముల
త్రోవ నడచెను గీత సం , దోహమెల్ల.

తే॥ రాక్షసుల సత్త్వములను ప , రాక్రమముల
వాయు సూనుండు తెలువంగ , బ్రాతి వినుచుఁ
జాల దూరంబు నడచెను , శ్రమ మెఱుంగక
కపి సమూహంబు రామ ల , క్ష్మణులతోడ.

తే॥ పొడవు త్రోవను భాస్కర , పుత్రుతోడ
రామలక్ష్మణుల్ పవగ వ , ర్గంబు తోడ
నడచి కనిరి పండెందవ , నాడు తమకు
దారి యొసంగక నిలిపిన , దక్షిణాబ్ధి.

కంబరామాయణము

యుద్ధకాండము :: పూర్వభాగము

మ॥ వ్రిమలంబై యొకటన్న నొక్కటయి వై , విధ్యంబనం బెక్కులై
సుమహత్తై తగునన్న నొననుచు నె , చోగదనం గానిదై
రమణన్ నేడన నేడెయై కలదనన్ , రాజిల్ల నున్నట్టిదై
యమరంగా నెటునమ్మి యేవిధమునన్ , ధ్యానంబు గావించుమో ;

1. సముద్ర దర్శన పటలము. (11)

మ॥ జలనిధి తీరభూమిఁ గపి , సైన్యము చేరఁగ నుత్తరంబునన్
విలయము వేళ నాశిలని , పృథ్విధరంబు పయోధి భూమియుం
జలుకన లేచి యాకనము , సూటిగఁదాఁకెను దక్షిణంపు భూ
స్థలియు మహీధరంబొదిఁగి , తాతె రసాతల మంటసిల్లఁగన్.

ఉ॥ చిందము వోలు స్వచ్ఛగుణ , శీల మహీజను పాయు విమ్మటన్
బిందుగులైన తామరన , వర్గము కూరికి మోడ్చు నెందు వే
ళం దన కన్ను మూయని ద , శత్రుమలాక్షిఁ దపారవాహిని
బృందము తన్ను చుట్టి చరి , యింపఁగ నయ్యెడఁగాంచె వారిధిన్.

చ॥ అలల సమూహమే విభవ , మైన పయోధి వియోగ మొంది చి
క్కులఁబడి స్వీయతల్పమున , కూరిమిచే జనుదెంచు మాయి ని
శ్చలఁ దగునంచు బుష్పములఁ , జల్లి యమర్చిన పెజ్జఁబోలె నా
తలమున ఫేన మౌక్తిక వి , తానముఁ జల్లుచుచుండె దెమ్మెరన్.

చ॥ బలితపు దుఃఖవార్ధిఁ బడి , బాష్ప జలంబులఁ దేలు సీత నె
వ్వలఁబడి వేగుచుంట నవ , వాదునకున్ సర్గ శాత సాయకా
వలికిని లక్ష్యమైన రఘు , నర్జుని సుందర బాహు యుగ్మమున్
గొలిమిని లేచు నిప్పుకల , కోపునఁ గార్చెను వార్ధి తుంపురల్.

చ॥ గుఱుతిదరాక స్రుక్కిన ర , ఘువ్రభుఁగాంచి మనంబు సుంతయుం
గరఁగక భేదబుద్ధిఁ గడఁ , కన్ రొదసేయు మహాబ్ధి నుండి పై

విరియుచునుండు వీచికలఁ , బేర్చి మునుంగుచు లేచి వచ్చు తె
మ్రోర సురపొన్న పుప్పొడిని , మేవళ పోవ దొక్కాకా సారియుఁ.

చ॥ పొగడువడఁ శరాసనము , పూనిన బాహులు జానకీ వియో
గ గురుతరాత్రిచేఁ గృతఁ , గాంచి మహీధర నన్నిభంబులై
నెగడుచు నుండు రామ ధర , జీధవు చెంగట సీత నోటి సో
యగము వహించి కాలని క్రి , యం గనుపట్టెఁ బ్రవాళ వల్లరుల్.

ఉ॥ మత్తగజేంద్రయాన జన , మాన్య చరిత్ర వసించువోటు నీ
క్రిత్రతీ దప్పులేదనుచు , నిచ్చ గమింపఁగ మాన వీర్యముల్
చిత్తము లాగ మిక్కిలి కృ , శించెడు రాముని చంప నెంచి యో
ముత్రము ; దైత్య సంగతిని , పూనెదె ; జానకి నవ్వుచూపెదె ;

ఉ॥ కన్నకుమార్తె శాత్రవుని , కారఁ దగుల్కొని సంతఁ గుండుచుఁ
గన్నగబాల్లు గొన్నయది , గా యని దుఃఖమునొంది మిక్కిలిన్
గన్నుల నీటి ముత్రములు , గార్చి కరళ్ళను కేలనెత్తి తాఁ
బిన్నగ రామపాదములఁ , బట్టిన యట్ల వయోది గన్నదెన్.

చ॥ వసుధయె నన్నెకలుగ ని , వంబను సీరము చల్లి వార్తితోఁ
బొసఁగిన ద్రవ్యమున్ మెదిపి , పొందిక ఫేనము పేరి గందమున్
విసిగి తపించు మార్యకుల , వీరుని తాపమువోవఁ బూయఁగా
లన దురు వీచికా కరము , లన్ వడి నూతిన తీరు గన్నదెన్.

చ॥ స్తనములు గల్గు కోకిలము , చందము నొందినసీత దుఃఖమున్
బొనువడఁ జేయఁ వేల్పులకుఁ , బూర్ణసుఖంబుల నీయ హస్తమం
దున శరవాపము లొనుచు , దుర్దమలీలను దాడి సేయు రా
ముని గని వార్ధి సంతసము , పొంగ నటించిన సౌరు గన్నదెన్.

ఉ॥ వారిది దాసి రాఘవుఁడు , వారిది కంబెను మించి మానమున్
గూరిమి దుఃఖముల్ మిగులఁ , గూడఁగఁ జేయఁగఁ దగ్గ చెయ్యున్
వారక చిత్తమందు తలఁ , పం దొడఁగెంఁ ద్రిదశాది లంకలో
మారుతి చన్నమీఁదఁ దన , మంత్రుఁతోఁ దలపోసి యవ్వం.

2 రావణ మంత్ర పటలము. (118)

ఉ॥ శిల్పిని మామఁగాంచి కడు , శీఘ్రమ స్రవ్వును గూడి లంక మున్
బొల్పుగ నున్న తీరునకు , ముమ్మడుఁగై విలసిల్ల మీ మనః
కల్పనము ల్పయల్పదఁ ద , గన్ పుటియింపుఁడి యన్న వారయన్
వేల్పులు త్రాంతినొందఁ దమ , నేరుపుమాపి సృజించి రత్తతన్.

॥ బంగారము మణి సంతతి, రంగారంగ వెలుగు తన పు , రము త్రిదివము క
న్నం గొమరగుటం గాంచి మ, దింగల కోపంబు మానె , దితిజాదిపుడున్ .

చ॥ పరంగఁ ద్రిమూర్తులందు తొలి , వాడగు బ్రహ్మయె ముందు నిల్చి సుం
దరతకు మేరచూపి ఘన , తం దగు శక్తియు నిచ్చె ధర్మముల్
కొఱవడ లోక జాలములఁ , గూర్చుచుఁ జేయుచుఁ బెక్కుసార్లు చే
దిరిగిన వానికిన్ సొగసు , దేఱని కార్యము లున్నె యిద్దరన్ :

॥ అరుదుగఁ గట్టిన సగరము, నరుదుగ వీక్షించి నిర్జ , రారి యజుం బే
రరుదుగ నర్పించి మయన, కరుదగు వస్తువుల నొనఁగె , నాదరణమునన్ .

॥ మెఱుపువంటి యలల మిఱు , మిట్లుగొలుపు, కెంపుతాకంబముల దీ పి , కెరలుచున్న
మండపమున సింహాసన , మధ్యపీఠి, నిండుకొలుపు దీరెను నాడు , నిర్జరారి.

॥ సురసతులవైచుచుండు వీ , చోపు వలనఁ, గదలు పుమాలదాల్చిన , ద్రిదశవైరి
సచిపు లనుభవవృద్ధులు , సైన్యవతులు, బంధువులు బుట్టియుండ రా , వణుడు కాంచి.

॥ తలచు కార్యంబు తగిన ప , ద్ధతిని తెలిపి, వృద్ధమంత్రుల తలఁపులు , వేడ్కఁదెలియ
వెలదులను పిన్నవారల , వేలుపులను, ప్రకృతి జనముల నెల్ల న , వ్యతికిఁ బంపె.

॥ ప్రాభవంబుచే నాజ్ఞచే , బంధరముల, తోడ గాలిని సైతము , తొలఁగఁ బంపి
యనుభవజ్ఞులు వాక్యజ్ఞ , లైన సచివ, వరులతోడ నాలోచనా , పరతనొప్పె.

॥ వీరులై బహుశ్రుతులయి , ప్రేమచూఱ, గొన్న వారయ్యుఁ దమ్ములు , కొడుకుఁటి
యాత్మబంధులఁదక్క వే , తైన జనుల, నెల్లరను వెలికంపె న్న , హితము గోరి.

॥ జగములెల్ల నొక్క , మొగినెత్తి వచ్చిన, నలఁపఁదగిన వీర , నాయకులను
కడఁ దిరుగుచుండఁ , గాపుంచె మృగవక్షి, చయము చేష్ట మానె , జంకునొంది.

॥ ఒక్కకోఁటిచే గౌరవ , ముర్విఁ గలిసెఁ, బాలనము బాలగర్వముల్ , పాడుపడియె
నింతకంటె వేఱొందేది , యెనఁగు సిగ్గు, చేటనుచుఁ బ్రెగ్గడల తోడఁ , జెప్పఁదొడఁగె.

ఉ॥ అగ్గియె కొల్ల పెట్టఁ గపి , యక్కట : యొక్కటి నిప్పువెట్టఁగా
బొగ్గుల కాడె యయ్యెఁ బుర , మున్ జయభూతి పెల్లార్పు తెక్కెముల్
బుగ్గిగఁ దూలె బంధులును , పుత్రులు మిత్రులు గూలి నార లి
ట్లుగడువయ్యె నిందగొని , యుండిని నేను శవంబు పోలికన్ .

॥ బావులను నిండి నెత్తురు , పాటుచుండె, నగ్నియింకను ప్రోలఁ జ , ల్లాటలేదు
అరుగు పొగవీచు మగువల , యలకలరదు, చుండు కంపుకొట్టుచునుండె , జూచినారె

ఉ॥ ఏవో విశేషకార్యముల , నీద్యతఁ జేయకయున్న మానె నీ
భూవలయంబునం బొడమి , పుట్టనివారలలో గణంపఁ బా
లై వగఁగుండి నిందయు న , పాఖ్యముఁ గైకొనినార మాజిలోఁ
జావము వానరుం బొదివి , చంప మిఁకేమి యొనర్పనేర్తుమో :

తే॥ అనుచు రావణుఁ డాదంగ, సంతరంగ, మందు నొచ్చి సేనాపతి, యపుడు లేచి
లేచి మోడ్చి నామనవిని, గేలి గొనక, వినఁగ వేఁడెడ నని యిట్లు, విన్నవించె.

ఉ॥ దేవరవా రెఱుంగనివి, లేటిచి చూచిన లేపు ధాత్రి మా
యావిధి మానసీయుల న, రాధ్యుల వంచనచేసి జానకీ
దేవిని లెచ్చు సేర యది, దీరుల పద్ధతి గాదటంచు నాఁ
డే వివరించి నాడ గణి, యింపక లెచ్చితి రీదెదందలన్.

చ॥ చెలియలి మోము సొరుచెడఁ, జేసి మహాబలం న్ ఖరాడులన్
గజషమతోడఁ జంపు కడు, కావడలన్ గనిదీట భూమికిన్
బలి యొనరించి పక్షులకు, బారణసేయక పాలనంబు దు
ర్బలమయి కూలెనంచు మది, వందుట పోలునె నిన్ను బోటికిన్ ;

అ॥ చంపఁదగిన చోర, సంతతి దొరకినఁ, జంప కూరకుంట, చనదు పతికి
బగట గొప్పబలముఁ, బరికించి పరిమార్చు, కొడిఁగి యుంట పౌరు, బోచితంబె.

తే॥ జయము బలవిక్రమములు య, శమ్ముగురుత, వేలుపుల గెల్పు చేతనా? విక్రమంబు
వీడి యొచ్చుట చేతనా? వెలసె మీకుఁ, దెలుపుఁడయ్య నిశ్చయముగఁ, దేటవడఁగ

క॥ పగఁ జంపి తృప్తిపొందుట, తగవుగఁ దలపోయకట్లు, తగు సౌఖ్యములం
దగిలినఁ గపి పనితో నిది, లెగునే? తోలుడుమె యెదురు, తిరిగిన దోచున్;

ఉ॥ పోయిన కోఁతి వెంబడిసె, పోవుచు దానిని పంపువారి పే
రాయువులం గ్రహించి మది, నందిన దుఃఖము తీర్చ కివ్విధిన్
వాండీ ప్రేమచున్న మన, వన్నెయు వాసియుఁ గ్రుంగకున్నె? పై
నేయది యుక్తమో? యెఱుఁగుఁ, డీ యని యాతఁడు కూరుచుండఁగన్.

తే॥ ఒనర పథఁగాంచి పల్కె మ, హోదరుండు, సైన్యపతి పల్కుచందంబు, సర్వవిదులఁ
జక్కనై యుండు; నా పల్కు, సరణి వినుము, తప్పులున్న మన్నింపుము, దైత్యరాజు;

క॥ అడఁగిరి వేలుపుల యక్షులు, మడఁగిరి పన్నగులు వైరి, మర్దనఁ విడువం
దొడఁగిరి గర్వము లోకులు, కడఁగిరి వడఁకంగ నెదుటఁ, గన్న త్రిమూర్తుల్.

తే॥ అఖిల జీవంబులం జంపు, యముఁడుఁ గూడఁ, దనకు నీవ యముఁడవని, తలఁచి జంకి
నీ మహాజ్వలఁ దలఁదాల్చి, నెగడుచుండు, వింతకంటె గౌరవ మీక, నేది కలదు ;

మ॥ భవుతోడన్ రజతాద్రి నింగి దగులన్, బాహా బలాధిక్యతల్
మివులం దాచి సామగానమున పే, ర్మిన్ శర్వు మెప్పించు దా
సవ వీరా? భవదీయ శౌర్యమహిమఁ, మాతోడఁ గ్రుంగించి యె
క్కువ ప్రాధోక్తుల నొక్కచంది పగిదిన్, గ్రోఁతిం బ్రశంసెంతువే;

ఉ॥ కంటికి గానరాక త్రిజ, గంబులఁ దప్పి చరించు వారుదు
ష్కంబకులై యజేయులయి, కానఁగవచ్చిరె? దోర్బలాధ్యులై

యొంటని వారిపట్ల వడి • యోచన సేయఁగఁ దగ్గి తీరు చె
న్నంటుల పట్ల జేయఁ దగు • నా • యదిపోలునె నిన్నుజోటికిన్ ?

అ॥ సంకటమ్ము వచ్చెఁ • జావేది ? బ్రదుకేది ? యనఁగనేల ? నన్నె • యంపి కేని
వనచరులను నరుల • వడియించి నీపగ, రూపు మాపి వత్తు • రూఢిగాఁగ.

క॥ అనుచు మహోదరుఁ డాడఁగ, విని కన్నుల నెత్తు రొలుక • పీక్షించుచు రు
ద్రనిభుండు వజ్ర దిండ్లుఁడు, దను జేంద్రుని దిక్కుదిరిగి • శాత్రుర్యమునన్.

చ॥ మనుజులు వాసరుల్ మిగుల • మాన్యత చూపఁగఁ దగ్గవారె ? యో
దనుజ వరేణ్యులార ! చని • దర్శముతో వెనఁబట్టి మ్రింగుఁ డం
చనుమతి యిచ్చి యిచ్చటనె • హాయి వహించుట మాని యిట్లు మీ
మనమునఁ జింతిలం దగునె ? • మావయి నమ్మిక మీకుఁ బుట్టదో ?

అ॥ అజ్ఞ మీటువారి • నప్పడ తెగఁబార్చి, లోకములను మీకు • లోఁగఁ జేయు
నేను మిమ్ము మీతి • యెన్నఁడు నడచితి ? నుత్తరువు నొసంగ • కుండుటేల ?

అ॥ అనుడు నుండు మనుచు • నావజ్రదంత నా, క్షేపణంబు చేసి • భూపు మొగము
గాంచి దుర్బుఖుండు • కడు నల్లువలె నుండ, నేల ? యనుచు మఱియు • నిట్టులనియె.

తే॥ దిక్కురులు దుర్బలంబులై • కీజు మానె, వేల్పు బుడిగిరి రజతాద్రి • బెండువడియె
నట్టి నీకు నృపులు కపు • లదికులైన, మెచ్చఁ దగినదే నీ బిల్మి • యిచ్చకొలది !

తే॥ బాగుగాఁ జూడ నీ తీరు • బలవిహీను, లైన వారల తీరగు • నయ్య నిజము
పగలు బలవంతులే యైనఁ • బ్రాణరక్ష, జంబుకై వారికడఁగి యుం • డంగఁ దగునె ?

క॥ మనుజులు నెలుఁగులుఁ గపులును, మన కాహారములు; వాని • మార్కొన దిగులుం
గొనుదుమయేనిన్ జగమున, మనకంటె వివేకులెవరు ? • మగ రెవ్వారల్ ?

తే॥ ఒక్కకోఁతి సంద్రము డాటి • యూరఁజొచ్చి, నిప్పువెట్టి పల్వరఁజంపి • నెగడిమరతి
రాక్షసులమైన మనకుఁ బు • రంబు వీడి, డాడిసేయుట తగదేమి ? దానవేంద్ర !

తే॥ మన పురికివచ్చి సౌధముల్ • మంటఁగలిపి, సైన్య బలవరాక్రమముల • సరణిఁదెలిసి
ప్రాణములతోడ మరలిన • వారలెవరు, గలరు జగమునఁ గోఁతి యె • క్కండుదక్క ?

తే॥ తగవు కర్తవ్య జయములఁ • దలఁచి తీరు, మానముగఁ జేయఁ దగ్గది • మనుజవర్యు
లన్న కడకేగి వారల • యసులు లూడ్చి, పద్ధతియె యొప్పు నన మహా • పార్శ్వఁడనియె

తే॥ కోఁతి యొక్కటి పురి నాల • గోడు బాల, గోడుగాఁజేసి పోవఁ గ • న్గొనుచునున్న
మనము పొందక నిజముగ • మానియున్న, పేదతనమేది ? విలిపిన • పేర్మి యేది ?

తే॥ మొదటిపోరున బలహీన • పురుషులొక్క, కొందఱా కోఁతిచేతుల • గూలిసంత
తక్కువారల చేవయుఁ • దఱిఁగెనేమి ? లంకతో శౌర్యమును కాలి • క్రుంకెనేమి ?

తే॥ పంపివారలో మనుజులు; వచ్చిసదియొ, తరువరము; చేసినది పుర • దాహమయ్యె
దానికై దైత్యవర్షులు , తలరిరన్న, నింక నేమేమి తొడరునో , యెన్న నగునె;

తే॥ ఇవట నిలిచి మూటఁబడి , కిష్టపడను, వెంటనే యేగి వారల • పేరు లేక
చేసి తనివారఁ దినుటయే , చేయఁదగిన, కర్తమింక వేఱు యోచనలో , కానివనియె

తే॥ ప్రభువు బంధి కర్తవ్యంబు , ప్రశ్నచేసె, నేగి తలకొక్క దిక్కుగా • నీల్లు టింకఁ
గొడువ! యని వినుగొంది యం , గడను మండి, చాలుననెఁ బిశాచుఁడను వి • కాచరుండు.

తే॥ ఇంతగా విభు పేర్చి కం , కింతుమేని, కార్యమిదియేని మనకంటె , మనులు వారు
మనము తక్కువ వారమే , యనుచుఁ బలికె, సూర్య శత్రువనెడు దైత్య , వర్షుఁడొకఁడు.

క॥ మన మాలోచించెడు సది, మనుజులఁ గూరిచియె కాన , మనచేవయుఁ బా
లన శక్తి చెడియె నను వి. న్నన కిది చాలునని యజ్ఞ , నాశకుఁ డనియెన్.

తే॥ జ్వలిత నేత్రుఁడొ శివుపైకి , జరుగుటన్న, నవ్వఁ దగియుండుఁ గపిపైకి , నరులపైకి
వెడలుకంటెను వార లి, వీర్వుడు సేరు, సంత కోర్చియుండమని ధూ , ప్రూక్షుఁడనియె.

తే॥ తక్కువారలు పాము చందమున బునఁ, కొట్టి యిదియె లెన్నమచు వాక్రుచ్చినారు
పిదప నెల్లర వారింది , వినతి తోడ, నిలిచి కుంభ కర్ణం డిట్లు , పలుకఁ దొడఁగె.

—: కుంభకర్ణుఁడు హితము పలుకుట :-

తే॥ వెనుక ముందరయఁగలేని , పిన్న లెల్లఁ, బలుకుకంటె సూరకయుంబ , పాడియగును
తమ్ముఁడని యెంతువేని హి , తమ్ము డెలావు, వాఁడఁ గటు వేని మన్నింప , వలతు విన్ను

ఉ॥ పుట్టితి బ్రహ్మవంశమునఁ , బోఁడిమి వేదము లభ్యసించి య
ప్పట్టున విద్యకుం దగిన , ప్రజ్ఞయు శీలము నొందినాఁడ నీ
కట్టడినేత నీకు నవుఁ , గాదన నేల; విరాళి వహ్నిపైఁ
బుట్టె నిఁకింత మాత్రయును , పొందకయె న్నె పలంబు దానిచే;

ఉ॥ అందము చిందు లంక యెరి , యంగఁ బ్రభుత్వమె కూలినట్లు నీ
దెందమునం దపించితి క , డిండిగ రాముని దేవిఁ దెచ్చు నీ
చందము మంచిదేమి? ములు , చల్ కడుపాపులు పొందఁ దగ్గ యీ
నిందకు మించి రోయఁదగు , నీవత దాత్రి నొకండు గల్గునే;

చ॥ నగరము రూపు మాసెనని , నాన వహించెడు ధర్మపత్నులొ
మగువలు నీవయిన్ రుచిర , మందతర స్మితకొంతు లూన్న న
న్యగరిత కాళ్ళపైఁ బడుచు , నోర్వక యామెయుఁ బ్రువ్వఁదిట్లు నో
ర్చుగొని సహించు చుండుటయు , రూఢ యశంబు నొసంగఁ జాలునే;

క॥ ఏనాడిట్లు లధర్మరీతిని కృపా , హినుండవై క్రొత్తడిన్
మానం బార్చుగ నీవ పద్ధతుల సం , బావించుచుం దెచ్చితో

యానాదే మన వన్నెవాసి తటిగెన్ , పైన్యంబు చేకూరె లో
కానన్ దుష్కృతముల్ పొనర్చి యశముం , గాంక్షింపఁగాఁ బోయినే;

చ॥ అకలుషశీలయౌ నొకని , యంగనఁ దెత్తము కార నుంతమున్
బ్రకటిత కీర్తి గోరుదము , వాక్కుల శౌర్యము వెల్లడింతమున్
వికలత గూర్చు కామమునఁ , క్షీణి వహింతము మానవాలికిన్
గకవిక రౌద్రమున్ జయముఁ , గాంక్ష యొనర్తము మేలుమేలగున్.

ఉ॥ పెద్దలు సేయు కార్యముల , వీడితి వంశవివాశ కార్యముల్
పెద్దగఁజేసి తా పయిద , లిన్ విడిపించుట యెల్లిదంబుగా
బుద్ధికిఁదోచెఁ గాన నిక , భూషకుమారులు వచ్చి కీర్తియున్
దొడ్డకుఁబోవఁ జంపినను , దోసమె? నిందయు రాదు దాత్రిపై .

చ॥ వనమున నొక్కఁడే ప్రబల , వాహినిఁ గూలిచి తమ్ముఁ జంపిరే
పెను పెనువైర మియ్యదియు , వెల్లిగనున్నది యింక ముఖ్యమౌ
వని నమరంబు సేయుటకు , వాహిని సిద్ధముచేసి యుంచుటే
మనకు హితంబు; వేటొకటి , మాన్యర గూర్చుదు చింతచేసినన్.

తే॥ మనుజు లల్పారే యైనను , వినుము వారు, వచ్చుదాఁక నోర్తమయన్న , వారితోడ
నమరులును లోకములు నొక్క , పైన యెడల, మనకు నాపద తప్పదు , దనుజ నాథ.

తే॥ సేన మితిమీఱ వారికిఁ , జేరుమున్నె, వనధిదాటి నేఁడే నర , వానరులను
అవలి కేఁగనీయక చుట్టి , యవియఁజేయు, కర్ణమే ముఖ్యమని కుంభ , కర్ణుఁడనియె.

చ॥ అనవుడు దానవేంద్రుఁ డను , జాఁ కడులెన్న వచించి తీవు నా
మనమున నున్నవాని నను , మానములేక గ్రహించి తెల్ల; వే
రనుకొనుటేల? నేఁడె విజ , యధ్వజ సుందర సైన్యరాజితోఁ
జని జగజన్ వదించి పెలు , చం జనుదెంచుట మేలు లెందనన్.

∴ ఇంద్రజితుని ప్రతాపోక్తులు :-

తే॥ అంత మేఘనాడుఁడు లేచి , యనియెఁ దండ్రి; నీవ వైశమ దండెత్తి , నీవజనులఁ
జంపఁ దగినంత స్థితి యేమి , సంభవించె? మా బంబంబులు కృశించి , మాఁడెనేమి;

క॥ భవుఁడును సహస్రదళ సం, భవుఁడు ప్రసాదించి యొసఁగు , పాశాదికముల్
ఘవులఁగల దనుజు లుండిరి, తవిలి యలయుచుండు నొకఁడు , దాసుఁడ నుంటిన్

అ॥ మూఁడు లోకములును , మొదటి వేలుపుతోడ, నెదిరినేని గెలుపు , నిత్తు నీకుఁ
గాదయేని కొడుకు , గాను నిజము పులి, కడుపునందు మేఁక , పొడము నేమి;

చ॥ వనవరు లాజిఁ గూలఁగఁ గ , బంధము లెల్లెడ నాట్యమాడఁగా
మనుజులు చింతిలన్ జన న , మాజము జాలి వహించు రీరుతో

జనరణ యేడ్చుచుండఁ గడు • జాత్యుల రామపులన్ వధించి నేఁ
దనువుగ వారి శీర్షముల • సర్వలిఁ గానుక యిత్తుఁ జూడుమా.

ఉ॥ చుండు ముఖంబు రోతపడఁ • జూచెడు కోతులు మన్మథోగ్ర కో
దండ విముక్త చండ నిశి • త ప్రదరంబులు ముంచి నొంచఁగాఁ
బండు లిగిల్చి దిక్కులకుఁ • బాటుట గాంచి మనంబులోపలఁ
నిండుగ మోదమంది వెన • నీఁగెడు నీదగు చింత చూడుమా.

చ॥ కరిఘటలుఁ రథంబులకుఁ • గట్ట దురంగములుఁ బదాతులున్
దొరపగు పూర్వజన్మ కృత • పుణ్యము రాజ్యములేని శత్రులాః
విరివిగ గూనులైన యట • వీచర వర్గముఁ గూడి గెల్పరాః
సరిసరి యట్టులైన దను • జవ్రణ శౌర్యములేల కాల్పనేః

తే॥ పాంచ భౌతికమై యొప్పు • ప్రాణికోటి, నెల్లఁ గూఁకుడు వేళకొత్తఁ • గెల్లగించి
నరులు వానరులను పేరు • ధరణిలేక, చేసి గాక క్రమమృతఁగ నా • సింపఁ జమ్ము.

తే॥ అనుచుఁ బదములఁబడి లేచి • యంజలిఁగొని, సెలవువేడఁగ నిఖిల దు • స్కృత్యములను
గెలిచి తత్త్వజ్ఞుడై లన • తీర్థి గను వి, భీషణుం దొడుగఁబది యి • వ్విధి వచించె.

—: విభీషణ నీతి :—

చ॥ నెఱి వివరించి పల్కఁ జత • నించిన కుఱ్ఱుడఁ మూర్ఖబుద్ధిమై
నెఱిగిన వారిఁబోలె వచి • యింపఁ దొడంగితి రాఁగలట్టి కీ
దెఱిగితె ; ముందువెన్నఁలోక • యంచుక యారయ కీట్టు లిచ్చమై
వెఱిమొఱి పల్కులాడి యొద • వింతువె కార్యము పిల్ల చేష్టలన్ ;

ఉ॥ గ్రుడ్డి యొకండు చిత్తరువు • కుంచియతో లిఖియించు తీరుగా
నెడ్డి తనంబునం బలుక • నెంచితి కార్యము చంద మారయన్
దొడ్డ గుఱంబులున్ తలఁపు • తోరము కార్య విదక్షణత్వముల్
బిడ్డలకున్ బలంపడునె ; పెద్దల కూటమి నుండఁబోలునే ;

చ॥ విమల గుణమ్ములన్ వెలసి • విశ్రుత సత్య పథానువర్తులై
యమరిన పెద్దలేఁ యను • రావణిలో గుణ శీల సంపదల్
క్రమమునఁ బొందుచేతనొ ; తి • రంబుగ వంపన చేతనొ ; పరా
క్రమమునన్ ; మహాత్మ్యమును • గాంచిరి కొందఱు నీవ చెప్పమా ;

తే॥ నిరర్థుల మాయచే గెల్పు • నేర్పు నీకు, నిచ్చినది తపంతో ; మఱి • యేదొ ; చూడు
కలుషముల నీగి ధర్మమా • ర్గముననడచు, వారెనుమ్ము నీ కొనఁగిరి • బలము నలవు.

తే॥ పాపశీలురు జగములఁ • బరిధవిల్లి, బ్రహ్మముఞ్చామరులగెల్చి • పరుసు ముదురఁ
బాపములఁ జేసి తుదిఁ గూలి • పడిరిగాక, తిరముగా స్వర్గ మేలిన • ధీరులెవరు ;

॥ పూర్వమును తరువాతను , బుద్ధి నిలిపి, చెడుగులం క్రోచి మోక్ష సం , సిద్ధి గన్న
పెద్ద లెందఱు గలరు భా , వించి చూడ, వారిలో నొక్కరే జెడు , వారు గలరె;
॥ ఎఱుక లేని బాలుడ వొట నిట్లవలికి, తంచు బలయుతు సుతు మంద , లించి యవల
రావణుం గని యెల్కా న , ర్థంబు గేలి, సేయ కాలింతు వేని వ , చింతు ననుచు.

ఉ॥ తల్లియు నీవే తండ్రీయును , దైవము నన్నయు నీవే చూడగా
నెల్ల సుఖంబు లీవగుడు , నింద్ర సుఖంబుల నొందుచున్న సం
పల్లలి తార్థమౌ పదవి , పాడఱు జేసెద వండు మించి చిం
తిలైద దుష్కృతంబులకు , దీక్షకయున్నె సురేంద్ర భోగముల;

చ॥ చదివినదానికిన్ ఫలము , సచ్చరితంబున లేదయన్న వి
ప్రొచవిన కార్యమందు తగు , యోచన శక్తియు లేదయన్న నొ
ప్పదమగు కార్యనిశ్చయ వి , వేచన లేకయయున్న నానుడుల్
తుదివఱ కాలకించి మఱి , దోసము దోచిన గోపగింపుమా.

జానకి యను పేరొందిన, మానవతి పతివ్రతాగ్ని , మాడ్చిన యది లం
కా నగరము గాకున్న నొ, కానొక వానరము కాలెఁ , గా యనఁజనునే;
ఎవరెటు యోచించిన గొ, రవమును పోఁగొట్టు కొనుట , రమణుల వలలోఁ
దవలి; యటుగాక యున్నను, భువికై; యివి రెండుగాక , పుడమింగలదే;
శరధిపరిభ్రమగు లంకా, పురి కధిపు తపః ఫలంబు , పూర్తిగఁ జెడుటల్
నరతరుణి కాకతెకై యని, పరులాడఁగ విని సహింపఁ , బాల్పడ నగునే;
ఉరుతపము చేసి యజుచే, వరములఁ గొనునాడు మనుజు , వర్షులచే నో
టారయక గెల్పొందుటకు, వర మడుగవు పొసఁగు పెట్టు , వారిం గెఱవఁకా;
మనుజుల వలనన్ మన మొం, దిన వానిని చింత సేసి, తెలుపఁగ వలెనే;
విను వేయి కేల వానిం, జెనసి నిలువ కడఁగి తిప్పుడు , చేయుట గలదే;

చ॥ పౌడవయి యుబర స్థలము , ముట్టిన తాళగిరిం బెకల్పు నాఁ
డడరి చతుర్భుజుండగు మ , హాత్మ్యుడు నంది యొసంగు శాప మి
య్యెడ ఫలియింపఁగాఁ దొడఁగె , నింతకు హేతువు వాలిచే బలం
బెడలి కృశించునాడె గ్రహి , యించితిఁ బెద్దలవాక్కు తప్పునే;

ఉ॥ నిప్పునఁగూలి ప్రాణముల , నీగిన క్రొత్తడి యిచ్చు శాపమున్
దప్పికొనంగ నేర్తుమొకొ; దందడి దుఃఖము నీకుఁ గూర్తు సం
చప్పుడు పల్కు వేదవతి , యంబుజనద్య యయోనిజాతయై
యిప్పుడు సీతగాఁగ జని , యించె నిజంబిది దాన వేద్యుఁ;

దశరథుడను నరపతి తన, వశమున నీజగము నడవ , వర్తించి మహా
యకుడయి శంబరుఁ జంపి త్రి, దశవతికిని స్వర్గమును ప , దంపడి యొసఁగెన్.

సీ॥ పృషథ రూపుండై న , యింద్రుడై జనిదైత్య, కులము రూపదామక , కుత్స్థ నృపుడు
 ఓర్వి గోపుగఁ జేసి , యోషధుల్ పదిదీంచి, జనులఁ గాచిన పృథు , చక్రవర్తి
 జలనిధిం బ్రవ్విస , సాగరులును గంగఁ, గ్రిందికిఁ దెచ్చు భ , గీరభుండు
 పొడమైన కులమునఁ , బుట్టి జగంబున, శత్రులఁ దునిమి వి , క్రాంతి నొంది

తే॥ ధర్మముం గాచి న్యాయు ప , క్షమున నిలిచి, యబల కొనఁగిన వంశము లే , దనఁగ లేక
 సత్యమునకుఁ బ్రాణము వీడు , జన శరణ్యు, దశరథుని పుత్రకులు వారు , దానవేంద్ర :

క॥ వార లసామాన్యులు ముని , వీరులకును వేలుపులకు , వేతై యెఱుంగం
 గా రాని వారు మన క, క్షారంభముచేత నులకు , రైరి మనుజులై .

తే॥ బ్రహ్మతోడ స్పర్శించి ప్ర , పంచమొందు, సృష్టి చేయంగఁబూను కొ , శిశుఁడు పూర్వ
 మభవువలన నొందిన యమో , భూత్రములను, వారికొనఁగె యజ్ఞముగాదు , పట్టునందు.

తే॥ దేవదానపులకుఁ బోరు , దిపురునాడు, గరుడు నెక్కి విష్ణువుగొన్న , కార్ముకమును
 పుర విదాహంబు సేయు శం , కిరుశరమ్ముఁ, గుఱ్ఱుడైన యగస్త్యుచేఁ , గొన్నవాడు

చ॥ ఆతని శరాహులో జగము , లన్నిటి లేహన సేయు దిక్కులన్
 జతనముతోడఁ గొల్చును వి , నంబును గ్రక్కును మోరదంష్ట్రకా
 యుతములు తూడ భూకముల , నుడు మహాత్ముల హింస సేయుదు
 ర్భృతలను దక్కఁ దక్కుగల , ప్రాణుల నాహతి సేయఁ నొల్లవున్.

చ॥ ధనువులు రామలక్ష్మణులు , దక్కఁ బరుల్ గదలింప లేరు శం
 జినులును చేవయుం జెడవు , శ్రేష్ఠము లౌ మనవిండ్లు పెద్దవై
 నను తమ విండులన్ విఱువ , నాటఁగ లేవవి కల్పకంబులోఁ
 కనుపు వెదుళ్ళొ ? మేరువులొ ? , కాక కులాచల సత్త్వ మూర్తులో

తే॥ వారి వక్షంబు పగిలె భు , పంబుఁ గ్రమ్ము, నేడు మద్దులు గూలె దై , తేంద్రులైన
 ఖరవిరాదులు మడిసిరి , కదనమైనఁ, బగలు తెగి మాలుటయె కాక , బ్రతుకుఁగలదెః

ఉ॥ కాంతులకెల్ల నెల్లయగు , కార్ముక వీరులు రామలక్ష్మణుల్
 స్వాంతములం జలింపక వి , శంకట వృత్తిని తోడు లేకయే
 మంతురు లోక జాలముల , మానుగ సోఁకులమూఁక దుంపతోఁ
 ద్రెంతు రటంచు నమ్మియె త , టిం గని మౌనులు వేడి రిమ్ములన్.

చ॥ మనసునఁ జింతచేఁ గుమిలి , మాఁడుచు నీయెడఁ బల్కఁ జంకి యా
 దనుజులు రేఁబవల్ నిదుర , తక్కి కృశించునుఁ గర్మరింతు నె
 మ్మనములఁ జింతనూని గతి , మాలిన వేల్పులు సీత యన్విషం
 బును గొనువారు నిర్భయము , బ్రుంగెదరంచు మదించినారలున్.

ఉ॥ కీరితి మాయ నోర్చుగొని , కీడ్వడి చిర్నవు మాని తేజముం
 దేరకుఁ బోవఁ గాంతి చెడి , దీనతఁ బ్రాణము మాత్రమొంది చిం

తారతిఁ గుండుచుం బగటి , తమ్ములదాయను పోలియున్న వా
రారయఁ బూరిమా విధుని , యందము నందిన వారు నిర్జరుల్.

చ॥ ధరణిని దాటి యావలికిఁ , దాఱిన కాలుఁడు దేవ యక్ష కి
న్నర ఫణి ముఖ్యులెల్ల రఘు , నాయకుదేవి విదేహపుత్రి యీ
పురిఁ జెఱ నున్న దంచు , విని , మోచమునొంది భయంబు వీడి చె
చ్చెర నపుడప్పు డిందలి వి , కేశము లారయుచుండ్రు శ్రద్ధమై

చ॥ చెడు శకునంబు లెన్నియొ వ , చింపఁగరానివి కానవచ్చె నొ
క్కెడఁ బగయూని యోటువడి , యేడ్చిన వేల్పులు దానవేంద్రు లిం
దెడనెడఁ గాన వత్తురు మ , దేభ కరంగము లిప్పు డింద్రలో
నెడమ పదంబు వెట్టి చరి , యింపఁగ వచ్చెడు రాక్షసేశ్వరా :

చ॥ పరచెను జిహ్వికల్ దనుజ , పాళికి నెక్కలు సంచరించె మం
దిరములలోఁ జిరంటికల , తీరగు ముంగురీలందునన్ విప
త్కరముగ మిక్కిలిం గమరు , కంపు బయల్పడె నింతకంచె దు
ర్భరతర సూచనల్ గనఁగ , వంభ యొనర్తు వె రాక్షసేశ్వరా :

సీ॥ ఖరుఁడు ధూషణుఁడు త్రి , శిరుఁడు మారీచుండు , వాలి విరాధుండు , కూలు తీరు
నారసి చూడంగ , సారంగ పాణియు , జక్రపాణియు వారి , సములెఁ చెవును
వారితోఁ గూడిన , వానర ఎరులు దే , వతలు వారలతోడ , వైరమేల ;
ఇది మంచి పని యని , యెంచుట తగవె ; నీ , కీర్తి భోగంబులు , కీడు పడును

తే॥ ప్రాభవము ప్రూలు నవవాదు , పైకి వచ్చు , నెల్లిదంబగు బంధులు , హితులు సుతులు
చెడిది చేతలు తగదయ్యె ; సీతి వీడు , మింతకంచెను మేలు నీ , కెదియు లేదు.

ఉ॥ మేలు దలంచి తమ్ముడిటు , మేవడి నాడిన పల్కులన్ రణా
భీలుఁడు రావణుండు విని , పెద్దగఁ జేతులు దట్టి వక్ర దం
ష్ట్రాలి వెలుంగ నేత్రముల , నగ్నికంజంబులు రాలఁగా భుజా
పాళి యురంబు గ్రక్క దలఁ , బక్కున నవ్వి గణింప కిట్లనున్.

ఉ॥ మేదుర రీతిమై హితము , మీఱ వచించెదనంచుఁ బూని యు
న్మాదుని పోల్కిఁబల్కితివి , మాయురె ! నన్ను మనుష్యులంబ ! పెం
పేదక గెల్తురంబ ! విని , యెవ్వరు నవ్వక యుండు వార ! లీ
పేదతనంబు గల్గినది , భీతినా ? ప్రేమనా ? యెందుచేతనో ?

తే॥ మనుజు పశువుల గెలుపొందు , మాడ్కి యడుగ , లేదటంటి దిగ్గస్తుల , లీల గెలుచు
నాఁడు కైలాసగిరి నెత్తు , నాఁడు నేమి , వరము లొందితిఁ దెల్పంగ , వలతునిన్ను.

తే॥ ఇంచుకైన యోచింపక , యిట్లు వ్యర్థ , వాక్కులాడితి గాక కో , పంబు గొన్న
త్రిదశ లేమైరి తెలియవే , యిది యటుండ , నిమ్ము నీకంచె మానవు , రెప్పువారె ;

లే॥ పలుకఁదగిన వాక్పద్ధతి , దెలియపీపు, జయము నొకసారయైన ని , ర్జరులు గొనిరె ;
 వింగి నెత్తంగ ధుణిఁ జీ , ల్పంగ నేర్తు, సన్ను నరులు గెల్తురనుట , నాయమగునె ;
 లే॥ దేవవరములచే నై స , తేజమందు, వేని హరిహరులను మున్ను , దేవగెలిచి
 నాఁడతెల్పుము ; విజితి త , సంబు లేల ; నన్ను నరులు గెల్తురనియె , న్నంగఁదగు
 లే॥ సందికాపంబు గలదని , యందువేని ; కలుగు శాపంబులకు లెక్క , గలదె ; యేమి
 చేసె ? నింద్రాదులిపుడు నా , చెడుగు గోర, కుండ్రె ; పిల్లి శాపంబుల , కుట్టుతెగునె ;
 లే॥ కనకసభను నర్పించెడు , కాలంఁతు, వలన వరమునొందుట మున్నె , తెలియన్జైతిఁ
 గానివారికోడితిని ని , క్కంబె ; యైనఁ, దక్కుకపులు గెల్తురటందుఁ, దలఁచితేమి ;
 క॥ హరిహరులైనను వారిని, దురమున నెదిరింప వారి , దోర్బలము కపి
 శ్వరుఁడేరు దాని నెఱిగియె, నరుఁడు మఱుగునుండి కూల్చె , నారాచమునన్.

చ॥ చివికిన చాపమున్ విజిచి , చేవ తొలంగి పగుళ్ళువాలు సా
 ల విటపవర్గముం దొలిచి , లభ్యపదం బొక ఊగయుక్తిఁ బో
 వ విడిచి కాలనం బడి యు , పాయము పన్నంగ నాలిఁ గోలుబో
 యి వెతల డిందు మానువుని , యీ వొకరుండవె మెత్తు విచ్చమై

లే॥ అనుచు నజ్ఞాని యని విభీ , షణుని పలికి, లెండు దాడిసేయుదము రా , రండటందు
 నుడుటు గొను నన్నఁగని యూర , కుండలేక, వెండి నుడివె నీరీతి వి , భీషణుండు.

కా॥ అన్నా ! రాఘవుఁడప్రమేయుఁడు జగ , ద్వాస్త్రుండు నిర్వ్వంద్యుఁ డా
 పన్నానీకశరణ్యుఁడర్థిజన క , ల్పప్రాయుఁ డాద్యుండు భ
 క్తి న్నా కేళులు కోరఁగా దనుజులన్ , గీతాబు సేయంగఁ బు
 డై న్నాపైఁ గరుణించి మానుచుని ప , డైం బాదముల్ ఖిన్నుఁడై

మ॥ దనుజేంద్రుండు వచించు నిట్లు లనుజా : దైత్యారి లోకేశ్వరుం
 డనెదామోటకు నెన్నిసారులొ రణ , వ్యామోహి నై తాఁక నో
 డినవాఁడై యెట దాఁగెనో యెఱుంగరాఁ , డే ; వాఁడు నిర్భీతుఁడై
 మనుజాకారము దాల్చి వచ్చెనొకా ? నన్ , మ్రుందింపఁగా నియ్యెదన్ ;

మ॥ అమరేంద్రుం జెఱునుంచుచో దివముఁ గొ , ల్లాడించుచో దిగజేం
 ద్రములుం బట్టి రదంబులం బెఱుకుచో, దైత్యద్విషం దోలుచో
 సమరంబందున శత్రులం దనుము ే , సాదింపఁగాలేని బా
 ల్యము నందుండెనొ ? యేమిగాఁ దలఁచెనో , యంబేదయై ? తెల్పుమా.

క॥ హరిహర విరించునులు సుర, వర నర నాగులు నడంగి , వర్తింపఁగ నేఁ
 దిరముగఁ ద్రిజగము లేటలు, నరుఁ డీతఁడు పుట్టకుంట , నాఁ తెలుపఁగదే ;

మ॥ బలవంతుండగు శౌరి వేయిశరముల్ , బాహు సహస్రంబు ని
 య్యలఁ గొల్వందగు పాదముల్ గలుగు రూ , పెన్నంగఁ బిన్నంచు ని

వృణ యోచించి నిశాచరావళికి భ , క్ష్యప్రాయమై యున్న దు
ర్వలమో మానవ రూపముం గొవియెనే , పల్కాడవే తమ్ముడా;

మ॥ భవుడున్ విష్ణుడు సంగరాంగణమునన్ , భ్రాంతాత్మలై పాటుచో
నెవులుం బూనిన నందిపై గరుడుపై , నే వీవునం బూన్పు బా
ణ విశేషంబులు ప్రోదిసి నమములై , నాయొద్దనే యుండ మా
నవులా నన్ను జయించు వారలు జగ , న్మాన్యా! భ్రమం బొందితే?

తే॥ రావలదు నీవు మాతోడ , రణమునేయ, లంక పెద్దది పెను విశా , లంబు గలది
భయపడక యుండుమని పల్కి , పరిజనహ , గాంచి యెకనక్కె ముగనవ్వె , గనలుతోడ

తే॥ అప్పు డా విభీషణుడు ద , కాన్యః గా , పలికె నీకంటె సతిశయ , బలము గలుగు
వారు బంధులతో వెన్ను , వలన మున్ను, చెడిరి వినుము వారల కథ , చెప్పు వాడ.

హిరణ్యకశిపు వధ పటలము.

చ॥ అకలుషమూర్తి బ్రహ్మ శ్రుతు , లన్నియు నేర్పెఁ దపంబు మెచ్చి కో
రికల నొసంగె శంభుడు వి , రించి రమేళు డు దొడ్డ భూత పం
చకము పహించియుండు గురు , సత్త్వము లెల్లను తాల్చి యా హిర
ణ్యకశిపు దానవేంద్రు డమ , రాది విరోధుల గెల్చె వ్రేల్చిడిన్.

చ॥ కమలజ శౌరి శంకరులు , కాంచి భరించి నశింపజేయు నీ
కమలజ గోళ మొక్కటియె , కాదు గణింపగ రాని పెక్కు గో
ళములఁ గలట్టి ప్రాణు లవ , లంబముగాఁ దననామమే సదా
విమల మనస్కులై తగ జ , పింపగఁ బాలన సేసె బల్లిమై.

తే॥ రెండు దిగ్గజములఁ గేల , రెంట బట్టి, యాడ్చి చేరంగ విడుచు లో , తెన్న రాని
కడకు లేడింటి నొక యంజఁ , గడచునట్లు, దాటిపోవుచు సుండు నా , చనుజ విభుడు.

ఉ॥ చందలి వెట్టుచుం బొరలి , పాటు కరంగిబురెల్లఁ జిన్నవం
చందకుఁ బోడు మేళుముల , యంచువు చల్లన గాదటంచు చా
డండు పయోధి యుప్పని క , డంగి యజాంధముఁ దూఱుచేసి వే
ఁడండుములోని వారిది ప , యస్సు చొరం జలమాదు నంచునన్.

ఉ॥ నాగ భువంబుఁ జేరి యట , నాగ వరాంగుల తోడ నింపుమై
నోగిరమాని నాకమున , నుండి దినంబును పుచ్చి రాత్రియం
దేగి విరించి లోకమున , కిమ్ముగ నచ్చటఁ గొల్వొసేయు ను
ద్యోగి సమస్త లోక భయ , దుండు నిశాచర రాజు నిత్యమున్.

చ॥ ఇనుని రథంబునెక్కి యట , నేడైఱఁ ద్రిమ్మరుచుండు శీత బా
నుని చవికం గ్రహించుచు వి , నోదముగాఁ బయనించు దిక్పతుర్

మునుకొని సేయ కార్యములు , పూర్తిగఁ దానె యొనర్చు మేరు భూ
మిని కొలుపుండి బ్రహ్మవలె , మేకొని పాలనసేయు వీరుఁడై .

లే॥ పంచభూతాది దేవతా , పవపురెల్ల , దాన కైకొని సకల భూ , తముల కార్య
ములను మేముని పనుల ని , ముగ్ధ నొనర్చు , నర్వశక్తుఁడై యామి నీ , చర విభుండు

౩॥ కమలాక్షిని నామస్మర , ఇము నిఖిల జగంబులందు , నదపత తన నా
మమె జపియింపఁగఁ జేయుచు , నమరుల భాగము హవిస్సు , నతఁడే కొనియెన్ .

కా॥ ముమ్మూర్తుల్ తమ కార్యపాళి సతత , మ్ముం జేయ లేరన్నచో
నెమ్మిం దక్కిన వారి కార్యముల పూ , నిగ్మం జెప్పఁగానేల ? యో
గముం బూనిన మౌనయం బదవులం , గాసిల్లి కోల్పోయి ని
త్యమ్మున్ దానవ సార్వభౌము పదముల్ , దక్కొండు పూజింపరున్ .

మ॥ ఆమరుల్ నేరివి పల్కుచుండుదురు డై , త్వస్వామికిన్ మేలు : ని
త్యము వేదంబులు సర్వశాస్త్రములు నే , యాద్యున్ జగద్వంద్యు త
త్త్వము వాక్రుచ్చెడు నాహిరణ్యకశిపున్ , దాక్షిర్య మేపార స్తో
త్రములం జేయుచు మ్రొక్కుచుందుమని యు , ద్యద్భక్తిమై నిచ్చులన్ .

లే॥ త్రిదశు లనురులు క్షీరాంబు , భీని మథింపఁ , డెచ్చ మందరగిరి తన , దీర్ఘభాహు
పులను దారివి తనదగు , బలముచూపఁ , దగిన దండము కాదని , తలఁచి విడిచె .

క॥ రవి యుదయాస్తావల గిరు , లవి చూడ హిరణ్యనేత్రు , నన్నకు సాబగౌ
జెవి పోఁగులె యగు నాతని , జవ నత్త్వము లుగ్గడింప , శక్యమే ? యరయన్ .

ల॥ ఆనమత్తుఁడైన , యాహిరణ్యకశిపుఁ , డడుగు మోపెనేని . యహి పదంకు
నిలుచునేని శిరము , నింగిని దాఁకు భూ , తాలి వెంటఁ దవులు , నంగ లిడిన .

మీ॥ త్రీలచేఁ బురుషుల , చే నపుంసకులచే , బృథివిఁ జరాచర , వితతిచేత
దృశ్యవస్తువుల న , దృశ్య వస్తువులచే , సురలచేఁ దిక్కుఁజే , చరులచేత
సజ హరి హరులచే , నగ్నిని గాలిని , పుడమిని చదల నం , బుపుల నింట
వెలుపలఁ బ్రాణంబు , గలవాన లేని వా , నను రేలఁ బగలఁ జా , వొనరికుండు

లే॥ నత్రశస్త్రాదులను వాని , కఱుటలేదు , మునుల తిట్టు లాదిక్కునఁ , బోవలేవు
మునుఁ దాదేనఁ జూపులఁ , జూచలేదు , వాని యునుఱు గొనఁగఁ జాలు , వారలెవరు ?

లే॥ చావఁ దభివారములకును , జనకుఁడేని , యొంటరిగ వచ్చి దంపిన , నునుఱువోడు
సకలలోకంబులందున , సాటిలేని , మేటి ప్రభువయి యతఁడొక , పాటినుండు .

మీ॥ ఆ మేమ కశిపున , కరుడుగాఁ బుట్టిన , దీరుఁడు జ్ఞానుల , మేరుపూస
క్రతులకంటెను శాస్త్ర , మతులకంటెను సత్య , మూక్తికంటెను పరి , శుద్ధ గుణుఁడు
సర్వేశ సంబంధ , సంపూర్ణ విజ్ఞాని , శీల వర్తనులలో , మేలుబంతి
భూతదయను తల్లి , బోలిన సుగుణుండు , యుగముల దాఁకు నా , యువు గలాఁడు

తే॥ జగములెల్లను పూజింపఁ , దగినవాడు, లలిత మోహనమూర్తి ప్ర , హ్లాదుఁడనెడు
తనయుఁ గని సంతసింది వి , ద్యను గడింపు, మనుచు నొక దేశికుని యొద్ద , నప్పగించె.

తే॥ అందుపోలిక నున్నవాఁ , డనృదీయ, చరిత మీతనీకిం దెల్పి , చక్కఁజేసి
కన్ను దెఱపి తెమ్మని పంపఁ , గరుణతోడ, నొజ్జగొనిపోయి నేర్పంగ , నుత్సహించి.

సీ॥ ఓం నమో దనుజ కు , లోదధి చంద్రాయ, హేమ కళిపవే మ , హేశ్వరాయ
యనుమన నతఁడు ర , యంబునఁ జెవులను, మూసి మీపద్ధతి , పొనఁగలేదు
వినఁగఁజాల ననుచు , వేద శిరోర్థమౌ, నిత్యవస్తువు పేరు , నియతి నుడివి
చేతంబు కరఁగని , శ్రేష్టుడై రోమ హ, ర్షణమొప్పుఁ గనుల బా , ష్యములు జాఱ

తే॥ నొడలు మఱచి నటింప నా , బుడుతఁగాంచి, చెనఁటి : నిను గాక నన్నును , చెఱచెదేమి :
వేఱపులకును పలుకంగ , వీడికాని, పలుకు పలికె యని వడ , వడ వడంకె.

సీ॥ తత్త్వ విజ్ఞాన ని , ధానంబు ప్రహ్లాదుఁ, డిట్లను నన్ను నీ , దేర్చుకొంటి
జనకు నీదేర్పితి , నిను గడతేర్పితి, నెల్లలోకముల నీ , దేర్చునట్టి
నారాయణుని దివ్య , నామంబు ప్రణవంబు, తోఁ జేర్చి పలుకుట , దోషమగునె :
నాఁగ నీతండ్రి న , నాతనులగు సుర, లకుఁ ద్రిమూర్తులకు నా , యకుఁడునుమ్ము

తే॥ అతని శ్రీనామమును జపమర్థిఁ జఱపు, విప్రుడైన నాకంటెను , విజ్ఞఁడగుదె :
యొనర నీపేరు మఱిమఱి , యుచ్చరించి, నన్ను చెఱుపకుమయ్య : నా , యన్న కాన :

తే॥ ఆనుచు గురుఁడు వేఁడంగఁ బ్ర , హ్లాదుఁడనియె, నకలలోక నాయకుపేరు , సన్నుతింతుఁ
గాక యొందెఱుంగను నేర్వఁ , గా నొకండు, లేదు విక్కచ్చి పఱచిన , లేదు పఱము.

చ॥ శ్రుతులకు నెల్లఁగాఁ దెలియు , శుద్ధ పరాత్పరుఁ డెల్లవేళ సం
గతమతి నాయెదన్నెలపు , గాఁ గొని పాయకనిల్చె వేఱు సం
స్తుతమగు వాక్యముం గలదె : సూన్యతమున్ సుకృతంబు సుస్థిర
స్థితిగల క్రొత్త వాక్యములఁ , దెల్పుము నేరిచికొందు భక్తిమై.

తే॥ శిష్టు లేదైవమును విమ , ర్శించి పలుకు, వార బుపనిషత్తులు దెచ్చు , వస్తువేదీ :
కర్మ పలములు నశియింప , మనులు వేని, నామమును జపియింతు రా , నందమునను

ఉ॥ వేదము లభ్యసించి క్రతు , బృందము లెన్నియొ యాచరించి సం
పాదిత తత్త్వ విజ్ఞతను , వాంఛిత సిద్ధి భజించినట్టి వి
ద్యా దయితల్ జపించు జగ , దాశ్రయు నామము పల్కినాడ నీ
వాదట నేర్పినట్టి శ్రుతు , లందున వేతొక వస్తువున్నదే :

చ॥ వసవిల పర్వతంబులను , వాసముచేసి మృగాజినంబులన్
గొని ధరియించి యాకులను , కోరికతో భుజియించి శీర్ష ముం
డన మొనరించి పెక్కులు జ , డల్ ధరియించి శ్రమంబులోర్పి కై
కొను మనులొందు భాగ్యమును , కొంటిని వేతొక టున్నె కోరఁగన్ :

తే॥ భక్తులకు సేవసేయు పా , వసులు శాస్త్ర , విషయ మెఱుంగక యున్నను , వేదసార
మైన యర్థ ద్వయంబు మే , లరసియుండు , వార రవులు తత్వార్థ వి , ద్వరులు నిజము.

తే॥ అపనిసుర , నాకు బ్రహ్మ రుద్రామరులకు , సరయరాని యేకైక నా , యకుడు నన్ను
చేరె గామిత సంసిద్ధి , జెందినాడ ; నీవు సతవి భజింపు మే , లెనయగలవు.

చ॥ అనవిని విప్రుదేది బదు , లాడగ లేక యెదం గలంగి నా
కుసు చెడు కాల పుట్టె పిర , గుఱ్ఱుడు దాగు పడండు రామసిం
చిన జెడునండు దాటి విభు , జేరి యనెన్ ; సమయోచితంపు వ
ర్తనము మహిసురావళుల , దగ్గఱకంటెను గల్గినే భువన్ ;

తే॥ ప్రభుపరా : నీ సుతుండు ర , ఓర్వద్వయంబు , ద్రెంచు పలుకులు నాకు బో , ధింపసాగి
నించుకై నను వినడు కా , వించు బోధ , వేఱుమార్గంబు లేదని , విన్నవింప.

తే॥ మనకు దగనిది క్రొత్తది , తన తెలివికి , దోచినట్టిది కాలు , దే , తోయమునను
పలికె దెలుపుమా యన విప్ర , వరుడు వడకి , కేలుమోడ్చి యిట్లనియె జం , కెనయలంప.

తే॥ దానవేంద్ర , నాశ్రవణ రం , ద్రములయందు , క్రూరవిష సర్పముల బోలె , దూఱినట్టి
వాక్యముల దెల్పి నరకంబు , పడయజాల , నాటకయు మొట్ట మొదటికే , వ్రీలుననియె.

తే॥ వాని దోడి తెండని రాజ , భటుల బంప , వారు చని తోడి కేరగా , భక్త వరుల
జనకు దగు విష్ణునామంబు , సంస్కరించి , యొడలు మఱువు కొడుకు తండ్రి , కడకువచ్చి

ఉ॥ మొక్కిన నూను మూర్ధమును , మూర్కొని మేని కలాప మంటగా
నక్కన జిక్క జేర్చి యొడి , యందున బ్రేముడి నుంకుకొంచు నీ
వెక్కడ నేర్చితో విన స , హింపని వాక్కుల నాడితంచు నే
నక్కజమంద నీ గురు కు , లాఢ్యుడు పల్కె నదేదో తెల్పుమా ?

తే॥ అనుడు ఓనయుడిట్లను శ్రుక్కు , లభ్యనించు , నెడల దొలుత వచించు లో , కేకు పేరు
జన్మ దుఃఖముల్ దొలగింప , జాలు పేరు , పలికినాడ సంతకు మేలు , గలదె యరయ.

తే॥ అనగఁ దిండ్రియిట్లను , గురు , డరసి యుక్త , మే వచించు నట్లుండనీ , యీవు పలుకు
పేరదెయ్యది తెల్పుము , వినగవలతు , ననుడు గొడుకు ప్రియంబున , ననియె నిట్లు.

సీ॥ వలచిన పురుషార్థ , ముల నిచ్చును త్రివర్గ , మును దాటఁ దోడ్పడి , ముక్తి నొనగ
నక్షయం బాద్యంబు , నజ హరాదులకు ప , దా చింతనీయం బు , దారతమము
సత్యలోకము దాక , సకల లోకంబుల , స్థావర జంగమ , సమితి యందు
దెంపంబునం గల్గ , తెలివిచే ధ్యానింప , నలవియై యుండు న , ప్లాక్షరముల

తే॥ మహిమ వివరింప నరదియో , మఱువవారు , నిజము జీవచ్చవములు వి , వింతుబూత
నామమో సమోనారాయ , జాయయగును , అనదృశంబైన మంత్రుని , య్యదియె తండ్రి :

మ॥ భవ వరాశిని పూర్వ కర్మమను నా , వర్తంబు నందుండి జం
తువులం దీరము చేర్చు నావ జిగి దొం , తుల్ గూర్చు మైమర్చు స

దృవికంబుల్ పొసఁగించు నామము ముసీం , ద్రస్తుత్యము వేద శీ
ర్ష వధూ మస్తక రత్న మీ విమల మం , శ్రం బన్య దుస్సాదమున్

కా॥ నీకు న్నాకు నమస్త జీవులకు గ్లా , ని న్మాన్వి భవ్యంబు ల
స్తోత్ర ప్రాభవ మొప్ప నిచ్చునదియం , చున్ విజ్ఞలే పల్క వా
రేకీభావముతోడ నంచు దనయుం , దిమ్మాడ్కి భాసింప రా
ద్రాకారుండయి నూచి దానవకులా , ధ్యక్షుడు దట్టించుచుకా.

కా॥ ఓరీ మోజకు : నేటిదాక నొండే , నొక్కవృత్త నా ముంగలన్
ధీరత్వంబునఁ బల్కలేడు పలుకన్ , దీండించి నాయాజ్ఞ దు
ర్వార ప్రక్రియఁ గాల్చివైచుగద యె , వ్యతిట్లు జోడించి రె
చ్చో రూపంబుగ నేర్పితో తెలుపుమా , శుభా : వది నిక్కమున్.

క॥ అజహర ముది దివిదారిపు , అజస్రము మదీయ నామ , మర్తి జపింఁత్రా
రజమున వారలుఁదెలువరు , విజముగఁ జాఁదలంచి యెవఁడు , నేర్పఁ దెలుపుమా :

క॥ కదనము సేయఁగఁ బలుమా , తెదిరించయు విటిగి గరుడు , నెక్కి యుదధి నె
ర్లిదముగఁ జేరి యివల రా , కొదిగిన యాపంద నామ , మొనఁగునే మేల్మిన్ :

మ॥ మన వంశంబున వారలెందఱో మహా , మాయావియో విష్ణు వం
చనచేఁ గూలిరి నాదు తమ్ముని జగ , జ్జాలంబులం గర్భమం
దునఁ దాల్చిం దగువానిఁ జోత్రియు యా , దుష్టుడె చంపెన్ ధరి
త్రవి సర్పంబును మూషికం బలరు భ , క్తిం గొల్ప మేలొనొకో :

చ॥ నకల చరాచరంబులకుఁ , జావును పుట్టువు గూర్చువాఁడ నే
నొకరుఁడ నెందులేడు మఱి , యొక్కఁడు కార్యముచేతఁగాక తోఁ
పికల నెఱుంగు పెక్కడి వి , వేకము : నేర్పిన వాఁడెవఁడు ; వా
నికి మఱి నీకు జీవితము , నిక్కము దాసె నిఁకేల చెప్పఁగన్ :

చ॥ శ్రుతిహిత కార్యముల్ నలుపు , శూరులు మేల్గుదుమందువారు : దు
ర్గతులకుఁ జోవుచుండ్రు చెడు , కార్యములే యొనరించువారు ; వి
శ్మితము జగత్స్వభావమునఁ , జెడ్డది మంచిది రాజ నాజ్ఞచే
గతులు వహించు నాది తుది , గల్గదు లోకమునందు దేనికిన్ .

ఉ॥ గొప్ప తపంబుచే నమర , కోటి త్రిమూర్తులు మేల్మిసొంద నే
నొప్పుగ వారికంచెఁ దప , ముక్కటరీతిగఁ జేసి మించఁగా
నిప్పుడు తాము మేల్పదవు , రెల్లను ముందటఁ గోలుపోయి నా
రప్పటినుండి వారి వను , లన్నియు మానిరి చుక్కనొటచే .

ఉ॥ జన్మములుం దపంబులును , శత్రుల కక్షయ సౌఖ్యదంబులొ
ట న్నెఱిగెంచి వానిని క , దంక నొనర్చఁగనీక మాన్పితిన్

బస్సుగ వార లిప్పుడు త . పంబు మఖంబులు లేమి సత్త్వ సం
పన్నుతి డింది దిక్కటిరి , పాయక నిన్నెటు రావనేర్తురో?

తే॥ క్రిందః సితప్పు నిపుడు మ ,న్నించి నాడ. వ్యర్థవాక్కుల నింకిటు . లాడఁబోకు
గురుల వాక్కులు శ్రేయంబు , గూర్చుననుచు, సమ్మి పరియింపుమనె హిర , జ్యకశిపుండు

తే॥ చదువుల నెల్ల జేయిరి , చందమగుచు, గ్రతువులకు శ్రుతులకుగట్ట , కడపటిదగు
నెఱి యొకండు దెల్పెదను మ ,న్నించి యరయు. మనుచుఁ దెలుపంగఁదొడఁగె

బ్ర . హోదుఁడిట్లు.

తే॥ విత్తులేక వృక్షము పుట్టి , వెలయఁబోదు, భ్రాంతి గొలుపు నజ్ఞానంబు , వదలి సత్త్వ
మెఱుంగఁ దలచినఁ దెల్పెద , హెచ్చరికను, తెలియుమా దీనిగరతలా , మలకముగను.

మ॥ తనలోనుండి సమస్తలోకముల ను , ద్యల్లీల సృష్టించి యం
దున వెవ్వేఱుగఁ బెక్కురూపముల జం , తుశ్రేణియై వానిలో
నన తెలంబును నుప్పులంబలెనె యు , న్నాడైన భేదంబులం
గొనఁ దా యాద్యుని తొంటియున్ని తరమే , గుర్తించి వాక్రువ్వఁగన్?

తే॥ వస్తు తత్త్వంబు విభజించి , పలుకు సాంఖ్య. యోగములు రెండు త్రోవలా , యునికి

పూర్తి

గా నెఱింగిన వారికి , గాక యాది, పురుష నుచ్చస్థితి నెఱుంగఁ , దరమే? తండ్రి :

సీ॥ వేదాంత శాస్త్రముల్ , విజ్ఞానమయఁడని, తనరఁ దెల్పెడు పర . తత్త్వ మతఁడు
తమ్ము దామెఱిగిన , తద్దేజ్ఞ లీయర్థంబు, నెఱుంగుదు రజ్ఞాను , లెఱుంగ లేరు
తెలియని వారు ము , క్తిని కాంచలేరు ప్ర, త్యజెడి సుప్రమా , జాదులఁ గొని
కొలువంగ రాని యా , కూటస్థుఁడగువాని, మాయ నెఱుంగ నె , మ్మాడ్కిఁగాదు

తే॥ త్రిగుణరూపుండు త్రిజగ దా , కృతి చరాచ, రాది రూపుఁ దేకాకృతి , నందియుండి
భిన్నరీతులఁ దోచు న , వివిధుఁ డనుగ్ర, హించు కర్మముల్ చులుకన , నెఱుంగనగునె ?

క॥ క్రియలును ఫలములు ఫలదా, తయుఁ గర్తయు భోక్తయైన , తత్త్వంబును ని
శ్చయముగ నెఱిగిన చతురులే, నియతిన్ భవ జలది దాఁట నేర్తురు తండ్రి :

క॥ తపములు మంత్రములు జపము, తపఃఫలము కుడుపు నగుచు , ద్రష్టయు దృగ్గు
శ్య పరిజ్ఞానంబులు నగు, నపరుని మాయాబలంబు , నగునె తెలియన్ ?

మ॥ తొలి కర్మంబులకున్ ఫలానుభవముల్ , తొల్లం బ్రసాదించు న
వ్వలి కర్మంబులకున్ ఫలంబు నవలన్ , బ్రాపింపఁగా జేయు, ద
త్పంతుల్ ముందులు వెనక్కలై వెడ తడం , బాబొందుటల్ తప్పియుం
దొలగఁగం బాటుట లేదు చిత్రముగ నొం , దుం గర్మ సంబంధముల్.

తే॥ పాప పుణ్య కర్మంబుల , ఫలములెల్లఁ , బరిమితంబులు పరమేశు , భక్తితోడఁ
దలచు ఫలములు కొఱతలే , కలరుచుండు, నింతకంటెను మేలేది , యెఱుంగఁ గలదు?

అ॥ యాగములను తుదిని , యోగేశ్వరునకొక . వేల్చి వేల్పుచుండ్రు , విజ్ఞులెల్ల
నది చరాచరంబు , లండు చేదుననుచు , శ్రుతులు దెలుపు ఫలము , సూటి యదియ.

సీ॥ ఆ పరబ్రహ్మమే , యానంద లీలకై , మూల ప్రకృతినుండి , మొట్టమొదటఁ
గార్య రూపంచైన , చర్యా ప్రపంచంబు , సృష్టి గావించె వి , చిత్రరీతి
శాస్త్రంబులందు చ , ర్పా ప్రసంగంబులొ , నర్థంబులన్నియు , నాద్యమైన
ప్రకృతి యొసంగిన , వికృతులచేసైన , భేదంబులే కాని , వేఱు కావు

తే॥ బ్రహ్మ మొదలగు నీ జీవ , రాసులెల్ల , బంధురంచైన తన్నాభి , సంకజమున
నతిశయంచైన బీజంబు , నందయొక్క , భాగముననుండు బూర్తియా , బ్రహ్మకనెనెఁ

చ॥ అనదృశుఁ డప్రమేయుఁ డజుఁ , డాద్యుఁడు మేరయె రేనివాఁడు ని
ర్యసననుఁడు కన్నులం గలఁడు , పర్విన చూపులనుండు విజ్ఞ మా
ననముల నిండియుండు గగ , నంబున భూమిని సర్వభూత హృ
ద్యసతులలోన బాహ్యమున , భాసిలు సర్వ జగత్ప్రపాద్యుఁడై.

క॥ తలఁపునఁ బలుకులఁ జేతల , గలఁ డింద్రియములను గలఁడు , గలఁ డోంకారో
చ్ఛలిత స్వర సంధులలోఁ , గలఁడు త్రికాలములఁ గలఁడు , కలఁ డసురేంద్రా :

క॥ అరిషడ్వర్గము భక్తుల , దరిఁజేరఁగనీక కాని , దరిఁజేర్చెడు న
త్కరుణానిధి నామమే త , త్పరులకు భవ జలధి దాటఁ , దరణి మహాత్మా :

క॥ పటబీజ న్యాయంబున , విటలాటములేని మహిమ , వెలసిన హరి యు
త్కటకాలము స్థానమ్మును , పటు సాధన శీలములును , ఫలమును తండ్రి :

క॥ వీణియ సున్నరముం బలె , నాణియమగు శీల మడరు , నారాయణు వి
న్నాణంపు మహిమ సర్వాం , గీణంబగు నంటకుండుఁ , గించి తైనన్.

సీ॥ ఏకాక్షరంబులు , యెనఁగు నోంకారంబు , నందాచ్యకారమై , ప్రాణమైన
యక్ష రాక్షసంబు , నాదిదేవుఁడు జ్ఞాన , మునకు జ్ఞానంబుగా , నొనరువాఁడు
నిఖిల లోకములందు , నిందారియుంటచేఁ , బొగయు నిప్పునుపోలె , నెగడువాఁడు
నవ్యమాలా సుమ , నన్నులఁ బోలిన , వివిధ మతములందు , వివిధగతులఁ

తే॥ దరిచి వాదించువారలు , రసరుకుతనఁ , గలుగు పలుభేదములు గాక , గలదె యతని
కిన్ని భేదంబు లిం తేల , యెంచిచూడ , కడలి కలలకు భిన్నత , గలదెఁ తండ్రి :

తే॥ ఇట్టి యనమాన విభవు నీ , వెల్లిదంబు , చేసి సంపదాయువులను , షీజవణచి
కొందువే యని చ్ఛింతింతుఁ , గొడవలేక , వినుతి చేసి ధన్యుడనైతి , నని వచింప.

తండ్రి ప్రహ్లాదు వివిధోపాయముల నిక్షించుట.

మ॥ విని దైతేయే కులేంద్రుఁ డుగ్రుఁడయి ని , ధీశిన్ వివాదించు పు
త్తుని ధాతృస్థలి ద్రొబ్బి నేత్రముల ఖ , ద్యోతంబు లుల్లంగఁ జూ

చిన భూగోళము కంపిలెన్ గ్రహములుం , జీరాకులయ్యెన్ గిరుల్
వణిగెన్ సప్తది లేయుండె సభయుం , బలించె బ్రహ్మాండమున్.

ఉ॥ ఇంతట మించి నారుఁ బగ , యేదియులేదు శరీరమందె దు
ర్ధాత దుహా స్రురోహము వి , ధంబునఁ బుడై నెలుంగనేల యీ
ద్రాంతుని చిత్తపుత్తిః హరి , భక్తుడనంచు వచించువాడు ని
శ్చింతముగాఁ దెగం బొడిచి , చీల్చుడు శ్రుంపుడు చంపుఁ దుర్ధతిన్.

చ॥ అని చనుమోద్రుఁ నాడ హృద , యంబున నక్కటిగంబు సుంతయుం
జెనయని రక్కసుల్ ప్రభుని , చిన్నిటమారు మృగేంద్రు లేన్ గు
న్నను గొనిపోవు నీల జత , సంబున వాకిటి కీడ్చి తెచ్చి యొ
క్కనుపున వాడి రిత్తులు గ , దావః వీచిరి పిచ్చలించుచున్.

తే॥ సదయుఁ బ్రహ్లాదు నదుయులు , సరగఁజాటి, వైచు కైదుపుల్ జగదీశ , భక్తవరుని
కాత్రపులు తిట్టు తిట్టుల , చందమగును, నిష్ఫలంబు లయ్యెను రజ , నీ వరేంద్ర :

ఉ॥ కాలిచివైచి ప్రహ్లాది , కండలుగాఁ దెగనేసి రెండుగాఁ
జీచి త్రోచు కైదుపులు , చేదప్పడి థేదిలి సుగ్ధనూచమై
బాలునిపే నిపై దురద , పాపన కోపున నొప్పె నాతఁడున్
దీక సోలిపోక హరి , దివ్య పదంబుల నిల్పె నాత్మలో.

ఉ॥ అంతట దానవుల్ చని సు , రారికి సంతయు విన్నవించి యా
పంతయు నొవ్వఁ దాయుధము , లన్నియుఁ జూర్జములయ్యె నన్న బి
ల్వితగ నాకించి పడ , వేయుడు నిప్పులగుంటలో ననన్
గంతులు వైచుచుం జనిరి , కట్టిడి దైత్యులు సంతసంబునన్.

తే॥ పెద్దగుంటలోఁ గట్టులు , పేర్చి చమురు, పోసి నిప్పు రగిల్చి యా , బుడత దాసి
పట్టి త్రోసిరా మంట శ్రీ , వరుని కరుణఁ, జందనము చందమునఁ జాలఁ , జల్లనయ్యె.

ఉ॥ సోఁతులు తైల వస్త్రములు , చుట్టి రగుల్చు మరుత్తమాజు పెం
దోఁకకు మైథిలేంద్ర సుత , దుర్దమ శీఘ్ర సతీత్వ వహ్నిచే
నాఁకయి వేడి చల్లనయి , నట్టులు రక్కసి మూఁక రొల్పు నా
భీకర వహ్ని బాలునకుఁ , జేరిన మంచును పోలె నయ్యెదన్.

అ॥ అవల వారలేగి , యసురేంద్రునకుఁ దెల్పఁ, మండిపడుచు జగము , మాడ్చు వినము
గలుగు నహలఁదెచ్చి , కఠిపింపుఁడని యాజ్ఞ , యిడఁగ దనుజ భటులు , వడిగఁజనిరి

తే॥ అప్సరాగంబు లసురేంద్రు , నాజ్ఞవచ్చి, వినము లుమియుచు హరిభక్త , వీరు మేనఁ
గోఁటలునంగఁ గఱచెఁ గు , మార వరుడు, మదిని వెన్నుని నన్నుతి , మానఁడయ్యె.

ఉ॥ దగ్గఱ నున్నవారలు వ , దంకుచు నెత్తురు గ్రక్క సాంద్రమై
మ్రొగిన వీరదంబునను , క్రొవ్వల చొచ్చిననీల మేనిలో

నిగ్గడి కోటలానికను , నీగి వదింబదితుండులై ధరన్
ప్రుగ్గెను వానిలో విసము , మా అమృతంబు స్రవించె వింతగన్ .

తే॥ దనుజు లావంత తమ స్రభు , వునకుఁ దెలుప, రాక్షసేంద్రుండు కనలియై , రావతంబుఁ
దెచ్చి త్రొక్కింపుఁ డన వారు , త్రిదశరాజు, నడుగ నాతండు భయమున నట్టె , యొసఁగె.

తే॥ కాలు సేతుల తొమ్మునఁ గంతమందు, నితీయఁ బాశంబులం గట్టి , యేను నెడుట
దొరలఁజేయఁ బ్రహ్లాదుండు , దొడ్డబుద్ధి, నిట్లు వాక్రుచ్చెఁ జొదంతి , నెసఁగఁ గాంచి.

క॥ భుజగకులాదివశయనుఁడు, భుజగారిధ్వజుఁడు భుజగ , భూషనుతుఁడు మీ
గజరాజుఁ గాచినాతఁడు, త్రిజగద్వంధ్యుండు నామ , దిం గలఁ డన్పన్

క॥ దంతి తలవ్రాల్చి యాగుజ, వంతునకున్ మ్రొక్కి మరలెఁ , బ్రభు భటు లావృ
త్తాంతమఁ దెలుపఁగ మండును, నంతకువలెఁ గనలి దాని , నడుపుం డనియెన్ .

క॥ రక్కసులు చంప దాయుడు, నక్కరి స్రహ్లాదు సురము , నంటఁగఁ బొడిచెన్
మిక్కిలి యనంటి బోదెల, ముక్కలవలె విఠిగె మేన , ముట్టిన దంష్ట్రుల్ .

క॥ దనుజులు వడివడిఁ జని జరి, గిన వార్తం దెలుప వేనఁ , గిని మండెడు సూ
ర్యుని పోలె మండి జనకుఁడు, తనయుని వనరాశిఁ ద్రోవ , దైత్యులఁ బంపెన్ .

ఉ॥ ఈ దనుజేంద్రుఁ డెట్లయిన , నీతని చంపక మానఁడంచుఁ బ్ర
హ్లాదుని పట్టి యొందొక య , హార్యముతో జతగట్టి యగ్గభీ
రోదధి మధ్యమందు సుగు , జోత్తరుఁ ద్రోచిరి భక్తవర్యుఁ డా
శ్రీదుని పాద పద్మముల , శీతన సేయుచు నుండె నివృణన్ .

క॥ జడది యొక మడువువలె నే, ర్పడ గిరి కలమగుచుఁ దుంబి , ఫలముపగిది నా
బుడుతను తేల్చుఁగ నాతఁడు, కడలిని వటపత్రశాయి , కరణిని వెలసెన్ .

మ॥ కరుణావారిధిఁ యస్రమేయ మహిమా , గంభీరః లోకేశ్వరాః
దూరహంకారినోః దుష్ట మానసుఁడనోః దుర్వంశ జాతుంపనోః
యరయం జాలవోః భారమోః తగఁ బరీ , జ్ఞర్హుండనోః మాధవాః
వరదాః దీనశరణ్యః యన్య మెఱుంగఁ , భక్తావనాః ప్రోవచే .

క॥ పంచకుల పంచకుండవు, చంచలమతి నైన నన్ను , సంశోధింపన్
బ్రాంచ తృద్ధతి యగునే, పంచముఖాదులకు నెఱుంగఁ , బడవు మహేశాః

మ॥ పరమేశు నిమిష పౌండఁగాఁ దగు మహో , పాయంబె విజ్ఞాన మం
చరయం గల్గిన తత్తత్తేత్తలును ని , న్నందంగ లేకుండి బ
మ్రోరకున్ లోగిరి నేన పాపిని మదా , త్మీయుండ దైతేయుఁడన్
శరణం బంటిని దీనవత్సలత నీ , స్వమృత్యో మన్నింపవే !

క॥ స్థిరుడను నేనితంముల, స్థిరములహం బ్రహ్మమనివఁచింతురు పలుకం
జొరవయగుఁ గాని పలికిన. కరణి జరగునే ప్రపంచ, కర్మము లెల్లన్;

మ॥ జగదాద్యంబగు పస్తు పున్నదనుచుం, జర్పింప లేదంచు రెం
డగు రీతుల్ పచియింపుచున్ శుభులు భి, న్నార్థంబులై యొప్పు భూ
రి గుహంబి న్నము ధర్మ తత్త్వ మది గు, ర్తింపంగ దుస్సాధ మి
ట్లగునే నీకు నిగూఢ పద్ధతిని మా, యా నాటకం బాడఁగన్;

మ॥ తెలియన్నేరని నన్ను దోఁటులు విధా, తృండంచు రుద్రుండుగాఁ
బలుకం బెల్లున్; రాయలాకులు పుపుల్, పండ్లుం గొమల్ బీజముం
దలి వై నట్లులు సర్వ దేవతలు నీ, తత్త్వంబునం దోఁచు వా
రలు నీ వాదిమ బీజమై వెలయు దీ, రాధాంతమే నిక్కమా

క॥ వెలువడి నీనుండి జగము, పలుభేదము లొందినంత, జరఁగునే వేతై;
పలు భూషలు పలు పేరులు, గలవైనను కనకమగును, గాకేమి యగున్;

క॥ తలిదండ్రులక్రియఁ బ్రేమను, కలిగించితి వీవు వెలయఁ, గల హృదయంబే
కలవాడను భవ దుఃఖం, బుల నొనఁగిన నీవ తీర్పుఁ, బోలుదు తండ్రి;

క॥ అని వినుచింపుచు నుండిన, తనయుని స్థితియెఱిగి దనుజ, దయకుఁడు వానిం
గాని తెమ్మని హాలాహల, మును పోలిన వినము నొనఁగె, మున్నగుఁ ద్రావన్.

క॥ విషధర యనుని భక్తుఁడు, విషముం గొని త్రావె భవుని, విషమున నది వి
ర్విషమై సుధ యయ్యెను ని, ర్విషయునకున్ విషము ఫలము, వృక్ష గాకున్నే;

క॥ రక్కసులు గవల మోదఁగ, నుక్కఱుడును కందికుండఁ, దుల్లంబునఁ దా
నొక్కొక ముకుంద నామము, చెక్కు చెదరకుండ నిలిచి, చింతన చేయున్.

అ॥ సాటిలేని మాయఁ, జావకుండెడు నుపా, యమ్ము నైజముగనె, యమరినాఁడు
వీని నేన చంపి, విశ్వంబులో నవ, ఛ్యాతిఁ దొలకునంచు, నతని డాసి.

మ॥ అసురేంద్రుం డదలింపఁ దండ్రీకి సుతుం, డత్యర్థిమై మ్రొక్కి నా
యసుపుల్ నీయవికావె; యైనను జగ, ద్వాస్తండు నారాయణుం
డెనకంబారఁ దలంచినన్ జరగు గా, కిట్లెన్ని చందాల నీ
రసచేఁ బూనిన నొనొకో భువన సం, త్రాణుండు తా నుండఁగన్;

శా॥ చూపం జూడఁ దలంపుఁగొన్న దనుజే, శుం డంత మూఢాత్మకా;
నా పేరే జపియించుచుం బ్రదుకుచు, న్నారె న ముమ్మూర్తులో;
ప్రోవుం గోల్పడినట్టి వేలుపులో, యా, ఖోగీంద్రుఁడో, మోసులో;
యేపాటిం గలవారో, తెల్పు జగముల్, సృష్టించు నానేర్పరుల్;

సీ॥ అనిన తండ్రీకి బుత్తుఁ, డను లోకములనెల్ల, సృష్టించినాఁడు రె, క్కిడఁగదాని
ప్రాణులఁ గల్పించి, వాని యన్నిటిలోనఁ, బూవులఁ దాని మా, వలను నూనె

పోడిమి నిండి యు , న్నాడు మానాయకు , డతడు నాకనులకు నరయదగిన
కరణి నెల్లడలను , కానవచ్చెడువాడు , చూడుమా చూచెడు , చొప్పుదెలువ
తే॥ నమ్మకున్నావు విజము నీ , తమ్మునాడు , జీవములఁ గొన్న యాహరి , నీవుమాడ
దగినయంత చుక్కనయయి , తనరుపాడె , నర్వ జీవాంతరాత్మయో , సత్యమూర్తి.

ఉ॥ మూడు గుఱుంబు లాతనివె , మూడు పనుల్ మఱిమూడు మూర్తులున్
మూడగు నేత్రముల్ స్థితులు , మూడును మూడు జగాలు వానివే
మూడగు కాలముల్ దెలియు , ముఖ్యుడతందె సమస్తసాక్షియో
ప్రోడ యంతదె సత్యమిది , ముమ్మటు సత్య మనంగ నాతడున్.

మ॥ విసరా మూర్ఖ! సమస్త లోకముల చె , వేస్తైన వస్తు వ్రజం
బున నొక్కండె కలం డటంబు మిగులన్ , మూర్ఖించుచున్నావు నీ
వను మాటల్ నిజమైన దొంగయగు నా , యబ్బాజీ నీ కంబ మం
దునఁ జూపింపుము పిచ్చుటన్ దగిన యు , దోష్టగంబు గావంతమున్.

పీ॥ అనుచు జగన్నాథుఁ , డబువున నున్నవాఁ , దణు శతాంశంబున , నణఁగినాడు
మేరువం దున్నాడు , మింట నున్నాడు నీ , వాక్కునఁ గలఁడు స్తం , భమునఁ గలఁడు
చూడంగ వల తీని , చూచెడుగాకని , ప్రహ్లాదుడనఁగఁ గ్ర , వ్యాదనాకుఁ
దోరిఁ నీయనుకూలు , నొప్పగ నీ స్తంభ , మంద చూపుము చూప , కుందువేని

తే॥ కరి శిరంబును హరి చీల్చు , కరణి మెఱసి. నిన్ను నీభిక్షమునఁ , జీర్చి నెత్తురాని
మ్రొంగి వైచెదనని పెను , మేరుమట్లు , గర్జనము చేసెఁ దర్జన , భర్జనముల.

మ॥ జనకా! నాయుసుఱంత చుక్కనగునే , సర్వేశ్వరుం దీవు కో
రిన యాతావులనెల్లఁ గానఁబడఁ కా , ర్వేరంబునం డాగి యుం
దెనయేనిన్ బ్రదుకంగనొల్లఁ దనువు , న్నేనే విసర్జించెనన్
దన దాసుడను కానటంచుఁ దుదిఁ బం , తంబాడఁ బ్రహ్లాదుడున్.

సృసింహమూర్త్యావిర్భావము

తే॥ అసురనాథుండు మేలు మే , లనుచు నవ్వె. హస్తమున నొక్కకంబంబు , నంటఁజఱచెఁ
బెలువ దిక్కులు గోళముల్ , వీటలెగయ, సింహగర్జన మందుండి , చెలఁ గెనపుడు.

మ॥ ఆరవిందానన శంకరాదులును ది , వ్యాబుంబు లెన్నేనియున్
స్థిరభక్తిం దపమాచరించియను వీ , క్షింపంగ కేటట్టి శ్రీ
హరి నవ్వున్ విని యుబ్బి గంతులిడి ప్ర , హ్లాదుండు కేలోద్భి త
త్పరుడై పాదెను వేఁచె నేడిచె గగు , ర్పాటొందఁ జొక్కె న్నుగెన్.

చ॥ పటపట పండ్లు గీటి సుర , వైరి యదబ్బుచు నవ్వినట్టి నీ
విట నెట డాగినాడపుర , యాతఁడు పల్కిన కేకపుండవా

కీటవయి తమ్ముఁ బంపితిని , కీడ్పడి జంకి పయోధి దాఁగితి
ప్పటికి మగండవైన వెలి , వాఱుము రమ్మని కాలుద్రవ్వఁగన్.

కా॥ నంభం బప్పుడు పెక్కునం బగిలెది , గౌలంబు లూటాడ నం
రంభుండై హరి వెల్పడె న్ననుజ హ , ర్యజ్ఞకృతిన్ వాని పా
దాంభోజంబులు భూమినుండఁ బయి లో , కాలి వెసం దాటి యా
యంభోజాసనుఁ డపై పుట్టిన విధం , బందెం దదీయస్థితుల్

ఉ॥ లెక్కయిడంగ రావ పొద , లెన్ శిరముల్ కరముల్ సునారి కొ
క్కొక్కని కొక్క మోము కర , యుగ్మము రమ్మలు మూడు వారిదుల్
గ్రుక్కగొనంగఁజాలు పెను , ఘోర ముఖంబులు గల్గి యెల్లరన్
జిక్కఁగఁబట్టి నొక్కుచును , జిందలువందలు చేసె నుగ్రతన్.

తే॥ విలయ కాల వహ్నిని మించి , వెలిఁగెజాలు, విలయవాయువులను మించి , వెల సెనూర్పు
లవ్వి రెండు నృసింహుని , యందనిలిచెఁ , గాని చిత్రము జగములఁ , గాల్పలేదు.

చ॥ పొదిఁగి ప్రిదిల్చి పిల్లలను , పోషణ చేసెడు తల్లి కోడి యా
పద తటి తెక్కలం దడఁచి , పట్టుగఁ గాచెడు లీల నందముల్
కుదురుగ లోనఁదాల్చి వెలి , గూర్చ వసించెడు జీవులెల్ల న
య్యదన నృసింహ నాన్యమున , యంద యడంగి భయంబు డిందఁగన్.

చ॥ నలువను దొట్టి వచ్చిన న , నాతన ధర్మపథంబు సుంతయున్
వలవని దుష్ట రాక్షసుల , వారలఁ జేరిన వారిఁ గూర్చి సా
దుల నుదరంబునంద యిడి , దొడ్ కృపామతిఁ గాచె; సజ్జనుల్
తొలుత సిలుంగు లొందఁ దుడి , దూకొని సౌఖ్యము గాంతురే కదా!

పి॥ దంష్ట్రులఁ జీల్చి కొం , దఱఁ జంపెఁ గొందఱు, నంద కటాహంబు , నంటవైచె
ధరణిని రాచెఁ గొం , దఱఁ గొందఱును మేరు, గిరికిఁ దాఁకఁగఁ బట్టి , తిరుగవైచెఁ
గొందఱ జలరాశి , యందు పాటఁగవైచెఁ , గొందఱ బడఁబాగ్నిఁ , గూర్చి కాల్యే
జామఱఁ జూచికొం , దఱ త్రుళ్ళదండెఁగొం , దఱ హంకృతిని తూలి , తెరలనడఁచె

తే॥ రెండు గాఁజీల్చె శిరములు , చెందెఁజర్మ, మెలిచెనలఁచెఁ బ్రేవులఁజాట్టి , మెలియనూర్చె
కన్నుగ్రుడ్లను పెఱికిను , కాళ్ళ నఱకెఁ , జెలఁగి లయరుద్రుభంగి నృ , సింహమూర్తి.

తే॥ దంతి రథ వాజి భటుల ను , దృతినిఘ్రింగుఁ , దోయధిఁ జలంబు చేఁవల , తోడఁద్రావు
మేఘములఁ బిడుగులతోడ , మ్రొంగివైచు, దర్మదేవతయును చాల , దర్దఱిల్ల

తే॥ కొందఱనుకులగిరులపై , గూలమోడుఁ , గొందఱనుచక్రవాహద్రుఁ , గూలమోడుఁ
గొందఱను గోళకుద్యంబు , గూలమోడు, గొందఱదిగంతములుదాటి , కూలమోడు

తే॥ శిరములం గిల్లి కొందఱ , దొరలఁద్రోచు, నిప్పు పుట్టంగఁ గొందఱ , నేలరాచు
జలము వింగి కెగురఁబట్టి , జలదివైచుఁ , దోచినట్టి తెలుంగులఁ , దూల వీచు.

తే॥ జగములను మూట నసురుల , మిగులనీక , కడఁకఁ జంపి దైత్యాంగనా , గర్భములను
నాశ మొనరించి యట వారి , నలుసులేమి, బయటి యండంబులకుఁ గేలు , పరఁగఁజాలఁచె .

క॥ నరసింగఁడు ప్రహ్లాదుని, హిరణ్యకశిపువును దక్క , నెల్లరఁ దునుమన్
గురుకోపంబున రాక్షస, వరుఁ డులుముచు నతనిఁగాంచి , వారని కడిమిన్ .

తే॥ వజ్ర ఖడ్గంబు నొటనుండి వెలుల దూసి, డాకరంబునదొడ్డ భే , టకముఁదాల్చి
యమరు లులుక సంధ్రంబులు , నద్రులదర, నార్చి పేర్చి యాడుగటచి , యతనిడాసె .

మ॥ అమరస్తుత్య యశోభిరాముడగు ప్ర , హ్లాదుండు తండ్రీ, జగ
ద్రమణుం గాంచియని నిచుకంత హితముం , దర్శింప వేమయ్య? దెం
దమునం దప్పులఁ ద్రోచి కాచు భువనా , ధృక్షిన్ రమానాథు మ్రొ
క్కుము మేలొండెడు పాప జాలము తొలం , గుణ లెమ్మనన్ రొద్రుడై

ఉ॥ పిల్లను గ్రుడ్డు గేలి గొను , వీక వచించెడు చిత్రమైన యీ
కల్ల మెకంబు చేతులను , కాళ్ళను త్రుంచి వధించి యంత నిన్
ద్రెళ్ళఁగ జంపి యవ్వలనె , తీవ్ర తరాసిని వ్రాల్తు నాయెడన్
మెల్లన వ్రాలుటల్ గలదె , మెల్తుక లల్క వహించి నప్పుడుఁ .

పీ॥ అని కాలు సేతుల , నడిదంబున న్నోటఁ, బొగలు నిప్పులు గ్రక్క , నెగడి చాయ
దనుజమాయలఁ దల , దన్నెడి మాయల, యందు నేర్పరియా ము , కుందుఁ దంత
గజకుల కరిది ల , క్షణములు గల కాలు, సేతులతో వానిఁ , జేర్చిపట్టె
బెడిదుడై నిర్భీతిఁ , బెనుపారిన హిరణ్య, కశిపుండు మేరు న , గంబుఁ బోల

తే॥ ఖర నఖరముల తోడ భీ , కర విరావ, గర్జతో నృసింహుఁడు పాల , కడలి పొంగి
బ్రహ్మాలోకంబు డాఁకంగఁ , బరపు పగిది, నొప్పి మేరువు ముంచిన , చొప్పదాల్చె .

మ॥ భుజముల్ ఖడ్గములుం గిరీటమును సం , శోభిల్లి పైనున్న తో
యజ గర్వాండ కటాహ కుడ్య మొరయన్ , వ్యాపించి జ్యోతిర్గ్రహ
వ్రజముల్ మేరువుఁ జుట్టు చందమున దీ , వ్యధిత్తు భూషాలి యా
రణమై రాజిల దానవేంద్ర చరణా , గ్రం బెత్తి త్రిప్పెన్ వడిన్ .

తే॥ వ్రేలుచుండిన పోగులు , రెండు చెదరి, పడినవై యిప్పు డుదయాస్త , పర్వతములు
గాఁగ వెలసెనందలి పద్మ , రాగ కాంతి, యేకదా సాంధ్యరాగమై , యెసఁగుచుండు .

ఆ॥ ఉగ్రమూర్తియైన , వ్యగ్రు నృసింహ క, రాగ్ర ఖర నఖరము , లానినంతఁ
గర్భరేంద్రు వజ్ర , కఠిన వక్షమునుండి, నల్ల బయలు వెడలె , వెల్లిగాఁగ .

కా॥ మాయమేయ జగన్నియమకుఁడు దు , ర్మానిన్ నిలిపెద్యిపున్
సాయంకాలమునన్ దదీయ నగరిన్ , రత్నప్రభా దేహశీన్
మాయంపం దొడపైనఁ జేర్చికొని సే , మంబుల్ జగంబొంద దై
తేయ శ్రీ కిరవైన వక్షము నము , దేబింది చంపెన్ వెనన్ .

తే॥ కసంగ రాక దాగిన మూడు, నెనిమిదియును, వేయి కన్నులు గలవారు, వెండి దిక్ప
తులును ఋషులును గుంపులై, రలిసి వచ్చి, చేరి రేకంటితోజూచు, వాతమడుచు.

తే॥ బాంచఁ గాంచఁగ నెల్లఁడఁ, గానపచ్చు, రాలసేతులు మోములు, గాంగ నిండి
మనసుచే వాక్కుచే జ్ఞాన, మహిమచేతఁ, గడ యెలుంగవేని రూపంబు, కనిరి జడిసి.

తే॥ పండ్ల నందులే దిబ్బులు, పట్టపచ్చు, సనఁగఁదగు మొగములు కోటు, లగుచు పెలయు
నారసింహు రూపమును, లారఁగాంచి, బ్రహ్మ తత్త్విర్ని నీరితిఁ, బ్రస్తుతించె.

తే॥ నిన్ను సృష్టించు కొనువాడు, నీవ యనెడు, సత్య మీమాంసున నిష్ఠ, సృష్టమయ్యె
నిట్టులైనచో బ్రాణుల, సృష్టి సేయ, నన్ను పుట్టించు టేటికో, నారసింహః.

తే॥ బుద్బుదంబుల కరణి నీ, భువన వితతి, స్రుణులు నీయంద యల్లరూ, పములు నీవ
యిట్టి రూపంబు నొకదాని, నీవు పూన, నాది మధ్యాంత రహితత్వ, మమరుట్టెల్లు ?

తే॥ పరగి యేకమై నామ రూ, పములు పెక్కు, లందునువు నీవతొలి హేతు, వగుచునుండ
నెవరి సృజియింతు; కాచెన, వెవరి; నేరి, సంహరింతువు; తెలియంగఁ, జాలనయ్యె;

కా॥ నీవే నన్ను సృజించినాడవు తొలిన్, నిన్నుండి నీ సత్కృపా
భావం బబ్బుటచే జగంబుల సృజిం, పన్ గల్గినాడన్ జగం
దీవే క ర్తవు నీవె భర్తవును నీ, వే హేమ మీపొదు వం
దావిర్వాపము నొందు భూషణము నే, నొడుక జగన్నాయకా.

క॥ అని వినుతిండువు బ్రహ్మయుఁ, బినాకియును దిక్పతులును, వేల్పులు మునులుకా
విసతులయి కేలు మోక్షుఁగ, వనజాజిం దుగ్ర కోప, వర్తన చూనెన్

తే॥ జగము లెల్లను నేఁడె నా, శంబు నొందు, ననుచు వడఁకెడు దివ్యులఁ, గని ప్రసన్న
మూర్తియై నరసింహుఁడు, పూర్ణ కరుణ, తనర హస్తమందభయ ము, ద్రను వహించె.

సీ॥ అందంబులకు నెల్ల, నాభరణంబు న, చుస్త జీవులకు సం, పదయుఁ దోడు
నీడయుఁ గారుణ్య, నిలయ లోకజనని, యమృతంబు తోఁబుట్టు, వమృత హస్త
పద్మాలయను హరి, పజ్జకుఁ జనుచుని, ప్రార్థించి వేల్పులు, పంప సృహరి
కావి గుణాశించు, తలిరువంటిది యగు, కనులను నెనరున, గారవించె

తే॥ మునులు వేలుపు లంతట, మూగి వేఁడ, వారిఁ గరుణించి ప్రహ్లాదుఁ, జేరఁజీరి
దాడుకొని వత్స; నీభక్తి, మేరి మీతె, దీనికిం బ్రతికృతి యెద్ది, తెలుపుమయ్యె.

సీ॥ ప యెట్లు యెదుటనే, నీతండ్రెఁ జంపఁగా, విశ్వలబ్ధితో, నిలిచితయ్యె;
ప్రాణమూర్తి వెదకుకై, వడి నొడల్ చీల్చిఁగా, దుఃఖమింతయు లోనఁ, దొడరవయ్యె;
సీకుంబున వారి, నీజుగాఁ జేయఁగా, నొక్కింత యారాట, మొందవయ్యె;
నీ జం మునఁ బుట్టు, నిర్వర వైరులు, దుష్టులైనను వారిఁ, ద్రుంపనయ్యె;

తే॥ నీవు నాభ కవరుఁడవై, నెగడుకతన, వలయు మేలేదియో తెల్పి, వలతునయ్యె;
దాంతమై భవ జలధివి, దాటితయ్యె; యనుచుఁ బ్రేమతోఁ బలుకఁ బ్ర, హ్లాదుఁ డంత.

కా॥ ఓ కారుజ్యవయోది! నీకరుణ నె , నోన్న మేళ్ళు నేనొందితిన్
 లోకంబందునఁ బొందఁగాఁ దగిన మే , బం గల్గినే యొందు; నా
 కే కష్ట ప్రభవంబు విచ్చిన సరే , యింపారు నీభక్తి య
 స్తోకంబై విలసిల్లనిమ్ము మది నం , తోషింతు మానాయకా.

౬॥ అంజలి ఘటియించి , యట్లు వేడిన దైత్య, తనయుని గవి హరి , తనిసి యనియె
 పంచభూతములు న , శించిన సర్వదా, స్థిరుఁడవై నావలెఁ , జెలఁగుచుండు
 భక్తవరులు నన్ను , ప్రార్థించి పడపెడు, ఫలము నిన్నర్పించి , పడయఁ గలరు
 లోకత్రయము నీకు , లోఁబడియుండు నా, భక్తులెల్లరును నీ , భక్తులగుదు

౭॥ రసురులకె కాదు సురలకు , సదిప్పుఁ డగుదు, వికర దుర్లభ మిది చుమ్ము , శ్రుతులు ధర్మ
 సత్యములు కరుణయు శీల , నమితి సుఖము, నిన్ను సేవించుచుండఁగా , నెగడఁగలవు.

౮॥ అని వర మొనఁగుచుఁ బ్రహ్లాదున కిబిషేకంబు సేయఁ , దోడ్తోఁ జనులం
 బొనరింపుఁ డనుచు వేల్పుల, కనుమతి యిదె నెల్లవాఁ , లానందింపన్.

చ॥ సురపతి ముఖ్యు లెల్లరును , సూటిగఁ గార్యము లొగ్గిసేయఁ దా
 మరసభవుండు హోమము క్ర , మంబుగఁ బూర్తి యొనర్చుచుండ నా
 గరకులు నన్నుతింప సుర , కాహళ దుందుఁ డెఱవఁబెప్ప నా
 సింపదుఁ డుల్లసిల్లి యభి , షేక మొనర్చె సురారి సూతికిన్

౯ మును జరిగిన చరితం బిది, మనమున నా వార్త సుంత , మన్నింపక త్రో
 చినఁ జెడుగులు తప్పని సరి, యనుచు విధిషణుఁడు పలుక , నన్నయఁ గినుకన్.

4. విభీషణ శరణాగతి పటలాము. (155)

౧॥ విని విమర్శింపఁ జాలక , ఓగి నిజము, తెలియనేరకఁ భేద మ , ద్వివి గ్రహించి
 కనులఁ బారాణి పూసిన , కలఁజే నెట్ట, చేసి నిష్పరి ప్లరియునుఁ , జెప్పఁబొడఁగె.

౨॥ మృత్యువిజయ తపోబల , మేటి బలము, గలిగి నాతఁడగు హిఁద్య, కిదిపు నర్థి
 జనులఁ గాడెడు హరి చంపె , నని తలంపి, యలని యెడ భక్తిగొంటి నీ , చయ్యఁ లెన్న;

౩॥ కని పెంచిన జనకుని తొ, మ్మును మాయలమారి చేల్చి , మోషించిన యా
 తనయుఁడు మన శత్రువునెడ, నెనరూనిన నీవు సములు , నిజము మజేరి;

౪॥ ఆ రామలక్ష్మణులతోఁ, బోరి మడియ నాదు రాజ్య , బోగంబులఁ బెం
 పారఁ గొనఁ దలఁచితే; పితృ, మారకులై నీవు వ్రాల్చి , మారికుఁ డగుచున్.

౫॥ ఇది ఫలియింప నే , రద యైనఁ జేరాన, మునుపె వారల యెడ , నెనరుఁ గొంటి
 మనుజులవలె నీవు , దనుజులయెడ గొప్ప, యోర్వలేని విరోధ , మూనియుంటి
 వెమ్ములు కరఁగు వ్రే , మమ్ము రాఘవులందు, తెలుపుచు నుంటి స్తు , తించుచుంటి
 వానంద బాష్పమ్ము , లధికమ్ముగా వారి, వినుతించు నప్పదెల్ల , విడుచుచుంటి

తే॥ శరణమగుదురు వారలా • సరుల కడకు, బొమ్మ కర్తవ్యమదియ ని • బమ్మ నన్ను
గెలుచు వెరవు నాలోచించి • తెలిసికొంటి, నీచు మించిన శత్రుండు • నాకుగలదె?

ఉ॥ నాకొకకోతి నచ్చి పసి • నాకమ్మ నేయుడుఁ జంపుడంచు నే
నాడగ దూతఁ జంపుటలు • న్యాయము గాదని పల్కినాడ వా
నాడె భవిష్యదర్శము ము • నలలున వెంటయె యడుకొంటిచో
నేడది వెల్లడించితని • నీ కృతకంబు పలానుమేయిమా.

చ॥ అరులకు భీతిఁజెంది తడు • లొటను పోటరి కావు నిర్కమా
నరులకు భక్తిఁ జూపి పెను • నమ్మరిముంచితి వంచకుండవై
పురుషుని తోడ పచ్చు గుఱ • పుంజము లెల్లను మార్చుకొంటి నీ
గరునగు చెర్మికంచె టుజ • గుంబు మెడం గొనుచెన్న మేలగున్.

తే॥ జగము విందకు జంకి నిన్ • జంపకుంటి, వదరుటింకను మానవు • వడిగ నన్ను
విడిచి పొమ్ము పోవక వెండి • నుడువఁబూను, దేని నిన్ను చెందాదక • మాన ననుడు.

క॥ తలపోసి యేమి చేయం, గలనని తమ్ముండు మిత్త • తతితో గగన
స్థలమున నిలిచి విడక నయ, కలితములగు వాక్యములను • క్రమము ననియెన్.

క॥ బ్రదుకం దలంచిన యన్నా, మదిమచి సుఖసంపదలను • మనఁదగియుండన్
వదరల పలుకలఁ జెడియెను, బ్రదుకు గలదె నీతిచెసిన • ప్రాణులకెందున్?

చ॥ సుతులును బంధు మిత్రులును • స్తోత్రము చేసెడు బుద్ధిహీనులున్
హితులును కూర కేసరులు • నెల్లరు రామ శరాశేత భూ
పతితులు గాఁగఁ జూచి మఱి • ప్రాణము వీడఁ దలంచినాడవే?
హితము వచించు నన్ను గణి • యింపక శత్రువుగాఁ దలంచి తే?

ఉ॥ తేరుపఁ జూచితిన్ హితము • దెల్పి సహింపక నీతిమాలి న
న్నారక దూఱులాడితి హి • తోక్తులు నీచెవిఁ దూఱవయ్యె; వి
న్నారము పూర్వమున్ గరిఁచె • నాకి వ్రతమ్మును కోలపోవు చొ
ప్పారయనయ్యె నొక్క చెలి • కై కులనాశము దెచ్చికొందువే?

క॥ మన్నింపుము నాతప్పుల, నన్నా! నెలవిమ్ము పోదు • నని వెడలుటయున్
గ్రన్నన మంత్రులు నలుపురు, తన్ను విడక వెంటనంటి • తరలిరి ప్రీతిన్

క॥ అనులుఁడు సంపాతి హరుం, దనిలుండను వారితోడ • ననువుగ నాలో
చనచేసి విభీషణుఁ డ, య్యనకులుతో నెయ్యమాడ • నేగె ముదమునన్.

క॥ ఇంబుగ పన్నది గడచి దీ, పంబులు విలసిల్ల దుగ్ధ • వారాన్నిది య
బ్బంబులు పూచె ననెడు చం, దంబున వికసిల్లు కపి క • దంబముఁ గాంచెన్.

క॥ ఒక ప్రక్కను గపి సంఘము, నొక ప్రక్కను జీవకోటి • నుంచి గణింపన్
దుకము మిగులు వానర నై, న్య కదంబమె యనుచు మఱియు • నతఁడిట్లనియెన్.

సీ॥ ధర ధర్మమార్గ నం , స్థాపకుడగు దాశ, రథి యెడ నామనో , రథము పాతె
క్రీర్తిదంబగు శుద్ధ , వర్తనంబునఁ గాక, యే మార్గమున నేగ , నిచ్చగింప
సోదరుండగు నాడు , సూక్తి గైకొనని మా, యన్న చే వీడంగ , ననదనైతి
నీయదనందు నే , జేయంగఁ దగిన దె, య్యది వచింపుడు మీర , అనుఁగులార :

తే॥ యనుడుఁ బుణ్యపురుష : బురు , పార్థదాయి, యైన శ్రీరాము దర్శించు , టదికముఖ్య
మనుచు శాస్త్ర విజ్ఞానులౌ , తనదు హితులు, పలుక నాతఁడు నమ్మెద , కలితుఁ దగుచు.

మ॥ శుభదంబౌ ఫణితిన్ పచించితిరి మీ , సూక్తుల్ హితంబయ్యె మా
కథయం బిమ్మని వేఁడఁ బోవుదము నీ , తాదీశ్వరుం డర్పి డు
ర్లభుఁడే : వేఱొక తీరు సేసినను , త్రోలన్నేర్తుమే దుష్ట దై
త్యభవంబుల్ : మన కిదియే యిపుడు కి , ర్తవ్యంబు చింతింపఁగఁ.

మ॥ మును దర్శింపఁగ లేదు విన్న యదియుం , బొల్పార దెన్నెందు నె
మ్మనమం దిట్టులు ప్రేమగల్గఁ గతమే , మాత్రంబుఁ గానంగ రా
దనయంబుం దలఁచు శరీరము గగు , ర్పండున్ గరంగుకా మనం
బిన రాజన్యఁడు దైత్యదేహి కరి యం , చీమాత్ర చింతించెదన్

తే॥ అయిన సర్వజ్ఞఁ డీమాత్ర , మరయకున్నె , దైవభక్తి దర్శము నీతి తప్పమియును
భూతదయయు బ్రహ్మవలనఁ , బూర్వముననె, పడయువరములు ఫలియించు , నెడయువచ్చె

తే॥ మేలె పల్కితి రీరు న , మీక్షచేసి, శ్రేకు పదములఁ బొంది య , భీష్మములను
గొంద మిప్పడు చీకటి, గొలులు కతన, నుదయమునఁ గాంతమని వని , నుండునంత.

తే॥ కడలి దాటు నారోచన , గలుగఁ గలువ, కంటి జానకిఁ దలఁచి డుః , ణమున మనను
చలన మొందుచునుండ ధా , న్కూరుఁడుపొడమె, రాముఁడునువచ్చె వార్ధి తీ , రంబుచేర్

తే॥ తమమునం దటఁ గల యుద్ధ , శముల పైక, తములఁ బన్నాగములఁ దమా , లములఁ గంజ
ములను కలువల వేడ్కపై , నలరు హంస, మిథున సంతతిఁ గాంచెను , మిహిరకులుఁడు

తే॥ పసిఁడి రంగు నిండారిన , వసచయములు, నీకత వేదికా స్థలుల నె , ట్టకొని వచ్చి
తెరకులుచేర్చు మణిసము , త్కరము మదికి, నింపుగొప్పఁగఁ గనె జాన , కీశ్వరుండు.

ఉ॥ అందలి నుందరుల్ మెలుపు , నందము చిందెడు భూషణావళుల్
చంపముగా ధరించిన ప , నందగు ప్రేకులు రాయ బాష్పముల్
క్రందుగఁ గాటుటన్ సుడియ , కల్వలఁ బూర్వుఁడఁ గాలివ్రేళ్ళ భూ
మిం దగ గీచు గీతలును , మిక్కిలి గల్గు వనంబులం గనెకా.

తే॥ ఇంచు గేదంగులందుండి , హిమకణములు, జాటఁ బెంటులఁ జీరి ప , క్షముల నదిమి
కొనుచుఁ దూఁగెడి హంసల , గుంపుగాంచి, యల్లమున నొచ్చి గొప్ప ని , ట్టార్చుపుచ్చె.

లే॥ తిన రుచించుమీలను పట్టి • శేరఁ గనిన, గండు పులుగనుచచ్చెడు దిక్కు • గాంచి యింపు
మీలఁ గూయు నారణ్యశ్రీ • తీరుగాంచి, చింతగొనియె శ్రీరాముడు • చిత్తమందు.

లే॥ ఒక్క పెట్టపై వలపుని • యిల్లఁగందు, మచ్చరము పెచ్చరేగి దీ • మనముతోడ
రెండుపుంజులు పోరాడుచుండి లాచి, కనుటోమల ముడిపెట్టె రా • మవ పరుండు

లే॥ ఆవ నిండిన నెయ్యంపు • టొక్కయిందు, గెలుపు గొనలేని యొకహంసి • కలయికందు
జయము నొందుట గని రాను • లనవిధులందు, పవడిముం టోలు సభరంబుఁ • బంటనొక్కె.

లే॥ దాసి హనుమదాదులు సమా • ర్వాసపలుప, చింతపీడి తెలివి తెర • చేరు పిచ్చి
వానికై వడి నాచోటు • పసిరిపోయె, శ్రీవిధుండు సీతా క్రాంత • చిత్తుడగుడు.

లే॥ ప్రాజ్ఞులైన వానర మిత్ర • వరులు బలిసి, రాగ సడలు వాహిని కొక • ప్రక్క నిలిచి
శంక లేని మదిని విధి • పడుడు రడఁకఁ, గాంచుచుండి యిట్లనియె రా • మపుడు వినఁగ

క॥ నీకంటెను సుశరణ్యము, నాకెద్దియు లేదు రక్ష • ణం బీవె యనన్
గాకుట్టుండు విని మిత్ర వ, నొరసుల మొగమ్ము లరసి • యల్లన ననియెన్.

క॥ శరణము తండ్రి! యని యిపు, దరుమగ వదియిందు వార • లరయంగా నే
తరమునవారలొ మీమీ, యరసిన తెలుగెంత వట్టొ • యరయుద మనుదున్.

లే॥ అచట నవ్విభీషణుఁ గాంచి • యసురలిందు, చేరిరికఁ బట్టుకొనుండు హిం • సింపుడుగ్ర
గతులఁ జంపుఁ డనుచుఁ గవి • గూము వారిఁ, చర్చనముల భర్తనముల • దాసిమట్టి.

లే॥ పాడి దేవతయే వీనిఁ • బట్టి తెచ్చె, నితఁడు పాపాలపుట్ట లం • కేక్వరుండు
మన తలంపులు నేఁడె చ • య్యన ఫలించె, తెరలకుంచని వారి నె • దిప్పినారు.

క॥ తలలు పది చేతు లిరువది, గలుగవు దౌర్భాగ్యునకును • గలియించెనొకో;
తెలియ మనువారు మాతోఁ, చలపడు మని త్రోసికొనుచు • దానెడు వారున్.

క॥ పట్టి పెడతెక్క లీడిచి, కట్టి నలఁగఁ బోడిచి రాము • కట్టెమటికై బో
నెట్టదను యనెడు వారును, తిట్టమఁ జెడుమనుచు నెదురు • తిరిగెడి వారున్.

క॥ గగనమునకు నొకత్రుటితో, నెగనెనఁ జేమునది యేమి • యిప్పుడు వీని
దెగటార్తము రూపఁ జిదు, కఁగఁ బొడుకము తామసింపఁ • గావను వారున్.

లే॥ పడు విధమ్ముల నీరీతిఁ • బలుకుచుండ, గజన కెక్కు నైంద్ర వ్యాక • రా విశార
మందు హనుమంతుఁ డంప మై • ముండు ద్వివిదుఁ, దనెడు వానర వీరు లా • తనిని దాసి.

లే॥ ధర్మసర్వకు తెలుగు మైం • దద్దివిదులు, వానరుల నవ్యలికఁ ద్రోచి • పదరవలదు
నీ నొగూలు మంగవా • దూరము లగు, ననుచు వారంతోడ ని • ట్లనిరి యవల.

శరణ మదియేది? రణము • కాంక్షించితిరో,

౧, తీరులు మదిదాచకుండఁ • దెలుపుఁ డనంగన్.

మః అనలుం డిట్లను ధర్మవర్తనుడు న , త్యాచార సంపన్నుఁ డీ
ఘనుఁ డజ్ఞానన మోక్షుఁ డార్యహిత న , త్కర్మండు పేరన్ విభీ
షణుఁ డీరాఘవ పాదపద్మములు వాం , చం గొల్పి జన్మంబు పా
వనతం గాంవఁగఁ గోరి వచ్చెఁ గరుణా , వష్టంభులారా! వెనన్.

అ॥ పాడి తప్పకుంట , పరమాత్ము పై భక్తి. సత్యవాక్య నిష్ఠ , శమ దమాదు
లబ్ధిభవుని వలన , నరుడైన తపమున, వరముగాఁగఁ గొన్న , వాఁడితండు.

అ॥ ప్రజ్వరిల్లు నగ్ని , వస్త్రంబునం జుట్టి, నట్లు లోకనాథుఁ , దైన రాము
వత్నిఁ గార నిడితి , వదలి బ్రదుకు గను, మనుచు హితము దెలుప , నన్న కితఁడు.

తే॥ విగత నద్బుద్ధి దానవ , విభుఁడు కినిసి, తమ్ముఁడవు గాన బ్రదికితీ , శావునుండి
తొలఁగి పొమ్ము పోవేని మృ , త్యువు నిజంబు, పలువః యని పల్క నీతండు , వదలివచ్చె.

అ॥ అనుచు ననలుఁ డాడ , ననుజుని సేనను, గాంచి హెచ్చరికను , గనుచునుండుఁ
దేను రాఘవునకు , నీవార్త దెలిపెద, నంచుఁ బలికి మైందుఁ , డనలు వీడె.

తే॥ పాడియుఁడపంజుజ్ఞానంబు , ప్రహరులుగను, గొరపంబు శాంతంబును , ద్వారములుగ
కరుణయును దేవశంబునఁ , బరఁగు లోక, మోహనుని వద కంజాత , ముఱకు నెఱఁగి

తే॥ తెలుప వలసిన దొకవార్త , గలదు దేవః ఏమి ఫలియించునో మాకు , నెఱుఁగరాదు
వంచకుండగు రావణు , వదలి యశని, తమ్ముఁడగు విభీషణుఁడు మీ , దరికి వచ్చె.

తే॥ నట్టి కట్టుడు కొట్టుడు , వ్రచ్చుఁ డనుచు, మన చమూబ్బంద మాతనిఁ , జెనయనేను
వారి నదలించి వచ్చిన , మీరలెవ్వ, రేమి పనియన నొక మంత్రి , యిట్టులనియె.

తే॥ తనకు వ్యతిరేక గుణుఁడగు , దశముఖుండు, మనసు పోయిన శ్రోవనె , చనెడుకతన
దగిన కరణ ముదారుఁడౌ , డాశరథియె, యనుచు నాశ్రయించఁగ నిట , కరుగుదెంచె.

తే॥ ధర్మచూర్ణ వర్తనమును , దైవభక్తి, సత్యనిష్ఠయు ఘన తప , శృక్తిచేత
వీత దానవ గుణుఁడు వి , భీషణుండు, బ్రహ్మవలన వరంబుగాఁ , బడసినాఁడు

చ॥ అలఘుపతిప్రతాపజీ కు , లాంగన రాముని ధర్మవత్ని ని,
ట్లయఁగఁ గారలో నునుప , నక్షయసంపద లీను లంక యె
మ్మల గిరులొను సీమకుట , భూషిత మస్తక సంఘముల్ ధరా
స్థలి దొరలు ని్విజంబని హి , తంబు వచింపఁగ నన్న కిన్కమై.

తే॥ ఇటు విరుద్ధవాక్కుల వచి , యింతువేని, చంపువాఁడఁ బొమ్మవలి కీ , క్షణమునందె
యనుచుఁ డణునుఁగొట్టంగ మీ , మూశ్రయింప, వచ్చినాఁడఁట! యిదికల , వార్తయనుడు

తే॥ రక్షణీయుఁడొకాఁడొయీ , రావణాను, జుండు మీసూక్ష్మమతులకు , సూటిగాఁగఁ
దోచువిధము దెల్పుండు మీ , శ్రులరుమీర, లనిన రఘువర్యుఁగనిరవి , తనయు ఁడనియె

సుగ్రీవాదులు సమ తమ యభిప్రాయముల దెలుపుట

తే॥ విధికి మించిన వాడను , వేదికాస్తు , పారగతుడను నీవిట్లు , ప్రశ్న సేత
మావలన నెలుగుట కొనె ; మహుగౌర , విచుటకుఁగాక యాగను , వినుత చరిత :

తే॥ ఐన పవియింతు నెఱిగిన , యంతపట్టు , ననుము నిని సర్వియైనదో , గొనుము పిదప
దాని ఫలితము తీర్మాన , పలుచి నీన , తెలిసికొనఁగల్గుదువు దయా , రలితచిత్త :

ఉ॥ అన్నను వీడి వచ్చుచిది , యారయ వైరముచేతఁగాదు వ్యా
దన్నత నొందిరాదు తన , ప్రాణము గాచికొనంగఁగాదు పే
రెన్నిక గల్గనంచు నెన , నెందియు గాదొక కీడుచేసి రా
దున్నకుఁ దొక్కరుండు కలఁ , దో ఖలుతై న నిశాచరావళిన్ :

తే॥ తల్లిదండ్రుల గురుల దాం , ధర్మలఁ బ్రభుల , శత్రువులు చుట్టు ముట్టిన , సమయమందు
చేయి విడిచి వచ్చుట యెట్టి , శీలమయ్య ; హేయమగుఁగాక సజ్జన హితము నగునె :

తే॥ వలయు పనులందు నింపగు , పలుకులాడి , రజము సేయ వలయునెడఁ , బ్రాణమైన
వీడవలసిన పద్ధతి , వీడి శత్రు , పక్ష మొందు వాఁడొక ధీర , వర్యుఁ డగునె :

ఉ॥ జ్ఞానము ధర్మముం దనరు , సమ్మతపద్ధతి నుండవచ్చు న
వానికి భంగముల్ దొరయు , పట్టున చేసరి సన్న్యసింపఁగా
బూనుట భావ్యమైనవని , మూర్ఖులు సైతము నవ్వ శత్రు ప
క్షెనకు వచ్చి చేరుటది , సజ్జన సమ్మతమే ; యనింద్యమే :

తే॥ అన్న సుఖియింపఁ దానుసౌఖ్యంబు లంది , ముట్ట వచ్చిన తఱిఁ దోడు , పూనకిట్లు
వీడివచ్చు నీతడు తగు , వేళరాఁగ , నెవ్వరికిఁ దోడుపడునని , యెందవచ్చు :

తే॥ వృద్ధుడైన , మారీచుడు , విభునియాజ్ఞ , చెడుగెయైనను విధిలేక , చేయఁబూనె
రాజధర్మ తత్వజ్ఞుడై , రాజు వీడి , పచ్చెనని నమ్మి చే యాయ , వచ్చునేమి :

తే॥ యమునితో లోకమెల్లనే , కముగనగుచు , దాకినను మాటుకొనఁగ సిద్ధముగనున్న
వారమోరామ ; మనప్రక్క , వచ్చితోడు , వడునెక శ్రుతముఁడు ; నమ్మ , వచ్చునేమి :

తే॥ అసురలను సమూలముగ ను , క్కడఁదిధర్మ , మొనరనిలిపెను గౌరవ , మానియున్న
మీరుపీని దోడుగఁగొన , మీగురుత్వ , మునకె పెనులోటుగాఁదోచు , నినకులాధ్యక్ష :

తే॥ బందుగులు హితులును వీడు , పట్టునందుఁ , గూడియున్నెడ సంపదల్ , కొల్లవోవు
నపుడు విందాఁగించెడు , నపుడు నొక్క , పద్ధతిగ నుండువారలే , పరమహితులు .

తే॥ కపట నాటక మాదంగ , గడఁగి వీడు , వచ్చెఁగాక శరణమొంద , వచ్చినతడు
కాదు శత్రుఁ జేర్చుకొనఁగఁ , గాదు వీని , తీరు సంశయాస్పదమని , తెలియఁబలికె .

తే॥ అందుపై బహుశ్రతులలో , ననముడైన , జాంబవంతుని గని రామ , చంద్ర విభుఁడు
నీ యభిప్రాయ మేమని , నెనరు దోష , నడుగ ధర్మపద్ధతి నిట్లు , లాతఁడనియె .

చ॥ పగలును చేర్చుకొన్న నెటు , వంటి మహాత్ములె యైనఁ గీడులం
దగులుట నిక్కువంబు పగ , ధర్మపదుండని మాతుడేని వం
శగత దురాగతంబు విడి , జాటునె యెన్నటికేని ? లోక మీ
పగిదిని నమ్మతింప దిడి , పొలివ పద్ధతి గాదు రాఘవా!

ఉ॥ క్రూర విరోధు లెప్పుడును , కోరుచునుండురు మిత్రభేదమున్
దారి గనంబడం జెడుగు , దార్తులు వేళ గ్రహించి పోరికన్
ధీరత నెత్తుచుండుదురు , తేకువతో జయమున్ గడింతు రి
ట్లారయ దుష్టసంగతి న , యంబు నొసంగునె? రాఘవేశ్వరా!

తే॥ వేదములయు యాగములయు , జేరు మాపి, శిష్యులకు వేల్పులకు బల్మి , జెడుగు గూర్చు
పాపులగు రక్కసులు మన , పజ్జఁ జేరి, సజ్జనాచారములఁ గొనఁ , జాలువారె;

చ॥ శరణము సొచ్చి రం చభయ , సంపద పెంపుగ నిచ్చి కాచుచో
దొరకాస వీరి మోసమున , దోసము లెయ్యవి సంభవించినన్
భరమయి ప్రాణముల్ విడువ , వచ్చిన నప్పుడు వీరి వీడినన్
తిరమగు నిందయో, దగవు , దేవతయున్ దొలఁగున్ రఘూత్తమా!

తే॥ ఎక్కువగఁ దెల్పినేల! మీ , రెలమితోడఁ, గాఢనుండ బంగరు లేడి , గాఢ వచ్చి
మోసపుచ్చు మారీచుని , మునుపు రాక , వీనిరాకయు నొకతీరె , వీరవర్య!

తే॥ అనుడు బహువిధ శాస్త్ర సి , ధాతములను, చక్కఁగా విని యెఱిఁగిన , నైన్యపరిని
నీలుఁ గని నీయభిప్రాయ , నిశ్చితంబు, దెలుపుచున నాతఁ డిట్లని , పలుక సాగె.

సీ॥ కూడని వారలఁ , దోడుగాఁ గొను వద్ద, తులు గొన్ని కలవు రా , ట్టలక వినుము
తమవంశమున వారి , నమయించు వారల , కడ తెల్లదమ్ముగ , నడచువారు
పనితల విషయాన , వైరంబు గలవారు, పగఱచే ధనము గో , ల్పడినవారు
మఱవఁగూడని యవ , మాన మొందినవారు, దాయలవలన వీ , దలగువారు

తే॥ సంగరంబున వెన్నిచ్చి , శరణు చొచ్చు, వారు పరుల మిత్రుల బాధ , పఱచువారు
ప్రక్క రాజులచేఁ గీడు , పడయువారు, వైరి సోదరులై నఁ జే , పట్టదగును.

సీ॥ పగఱఁ జేరఁదగిన , భంగంబు లొందని, వారును శాత్రవ , భయద బలులు
చేరిన నదను వ , చ్చినఁ దొలఁగంగఁ దీ, రానించు కొనియుండ్రు , గానఁ దగదు
ఈ విభీషణు రాక , కిందేది కారణ, మగునని యారయఁ , దగును మనకుఁ
గాల దేశములు న్న , పాల నీతియుఁ జూడ, విసిగిన వాని న , ద్వృత్తియొకఁడె

తే॥ కాంచినమ్మంగదగదు ని , క్కముగనిదియ, నాయభిప్రాయమనఁగ వా , నరులంతకు
వార లుచ్చావనంబుగఁ , బరికి తుదకుఁ, బగను చేపట్టఁ దగదని , పలికినారు.

హనుమంతుడు తన యుద్ధేశమును తెలుపుట

- సీ॥ నర్వసామాన్య విశ్వానంబున రతీతుఁ, దైవ శ్రీరామ భూజాని యవల
మతిమంతుఁడగు హను, మంతుని గని బహు, శ్రుతుఁడఁ నీ తలఁపున, చొప్పువినఁగ
నెంతు నీవారెల్ల, లేవ వాక్యలె యయి, రను సూచకంబుగ, నరయునంత
నాలోచనమున నీ, రక్షానులై నను, దగు గౌరవింప టాం, ధవ్యరీతి
- తే॥ ననుచుఁగృతమతి మారుతి, యవసతాంగుఁ, డగుదు హస్తముల్బుకుఁచి, యాననమున
కడ్డముగఁ జేయియిడి పెద్ద, లంచఱొక్క, పద్ధతిగఁ బల్క మీద నేఁ, బలుకవలెనె?
- తే॥ కృతమతులు మంత్రులెల్ల రీ, రీతి తీర్చి, పలుకుటెన్న భావ్యంబగు, పక్కియైన
నితఁడు దుర్గుణుఁడని సంశ, యింపఁటాల, దీనికిం దగు హేతువుల్, దెలియ వినుఁడు.
- క॥ వంచకుల వక్రపదనము, లంచించి పరీక్ష నేసి, యరయఁగ వచ్చున్
వంచనము వారు దాచిన, నంచిత హృదయంబు మోము, నం దెడలించున్.
- క॥ పగవారు శరణుచొత్తురె, పగటం జీకటులు కానఁ, బడునే? మదిలోఁ
దగులుకొను చొర్యమునకున్, మొగమే యద్దమయి స్పష్ట, ముగ వెలిపుచ్చున్.
- తే॥ వారి స్వర్గలోకముచేర, నేలయెల్లఁ, దమ్ముఁ డొందఁగఁజేయు నీ, ధనువుబలము
జయము శీలము నర్వమ్ము, చక్కనెఱిగి, రాజ్యకాంక్షచే నితఁడు చే, రంగ వచ్చె.
- తే॥ దనుజదుష్పాలనమునకుఁ, దాళలేమి, తమ్మునకు రాజ్యమిచ్చు ను, దారబుద్ధి
సత్య వాక్పాలనము ధర్మ, సంస్థితియును, తీరుగా నెఱింగియె ముమ్ము, చేరవచ్చె.
- తే॥ ఇతఁడు కాలదేశంబుల, నెఱిగి నీవు, వారిఁ జంపుట దెలిసి రా, చఱునకింక
నాశమే నిజమని లోక, నాయకుఁ డగు, నిన్ను చేరఁగోరియె వచ్చె, నన్నవీడి.
- క॥ దానవ నైజము మాయలు, వాని నెఱుఁగు వలఁతు లిపుడు, వకులైరి జయం
బే నిక్కువమగు ఘనకిర, దీనిఁ, జింతించునేల? దీరవరేజ్యా!
- చ॥ దనుజులు మానసంబులను, దాచిన క్రూర గుణవశంబులన్
గనుఁగొన దుష్కరంబి యగుఁ, గాక నృకంబులు వీరిలోన నుం
డినఁ దగ నుండవచ్చును క, డింది మగంటిమి గల్గు వైరిచేఁ
దనుకఁగ బన్న మొందిన క, తమ్మున నయ్యవి యెన్న గూడునే
- మ॥ నను రైత్యేంద్రుఁడు చంప నాజ్ఞయిడ న, న్నంగాంచి యీతండు దూ
తను చంపించుట పాడిగాదు మఱి త, తార్కర్యంబుచే బూర్తిగాఁ
జనునే కాత్రవ శేషమంచు నబలా, జాతిన్ బలంబేది యుం
డినవారిన్ వధియింపరాదనుచుఁ జా, టించెన్ నభన్ దీరతన్.
- తే॥ రాత్రి నీవిభీషణు మంది, రమున కేగి, నపుడుఁ దరువాత నాశ్రోవ, నరిగి నపుడు
మంచిశకునంబుయ్యెనా, మదికినించె, మఱియునితనిగూఱిచికొంత, యెఱిగినాడ.

తే॥ సజ్జనానర మైన చూం , నంబు నింద్య, మైన మేద్యంబు నితని గృ , హంబునందు
కానరావు దైవార్చనల్ , దానధర్మ, విదుల నొప్పారె సుగృతాత్మ , వేశ్యమనఁగ.

తే॥ ధరణీశాత దుఃఖింప నీ , తని కుమారి, పాపి యసురకు బ్రహ్మకా , పంబు కలదు
నిన్ను బలమిమై దాఁకంగ , నేరఁ డనుచు, డిండుపడవలదని యూట , డిండుచుండె.

మ॥ దనుజాధీశుడు పొందినట్టి వరముల్ , దర్పంబు మోసంబు త
క్కిన దుర్జాతిగుణంబులన్ వెలికిఁ గ్ర , క్కింపంగఁ దానోపు నీ
ఘన కోదండ విముక్త శాత శర సం , ఘాతం బిమోఘంబుగా
నని యూహించియె వచ్చినాఁడు రఘురా , మాః భక్త చింతామణీ!

చ॥ తన వరముల్ గుణంబులు కృ , తార్థత నొందఁగఁ జూచి యందువై
ననితర సాధ్య కార్యముల , నారసి యాపదవేశఁ గావుమా
జనవర! యందు వచ్చిన ని , కావరునైనను పోవ వీడినన్
వననిది బావి నీటిఁ గని , వారని శంక యొనర్చి నట్లగున్.

చ॥ అరులకుఁ జేరువారలు న , హాయలు కారని యీ విభీషణున్
దొఱఁగినచో నయజ్ఞు లిల , దొడ్గ నవ్వరెఁ యన్నదమ్ములౌ
పురుషులకారె వైరమును , పూనుచు నుండ్రొక వెంటి కోసమై
యిరవిది తెల్పితిం బిదప , నిష్ఠము వచ్చినయట్లు చేయుఁడి.

శ్రీరాము నభిప్రాయము.

చ॥ అను హనుమంతు వాక్యముల , నారసి దేవ సుధం గ్రహించు చొ
ప్పున మది నుల్లసిల్లి కడుఁ , బోఁడిమితోఁ గొనియాడి తక్కువా
రిని గని యీతఁ డాడినది , కృత్యము మీరలుఁ జర్చసేయుఁడి
వనచరులార! నా తలఁచు , పద్ధతి యియ్యదియే నిజంబుగన్.

ఉ॥ నిర్వహణ ప్రభావమును , నెక్కిన వచ్చిన వేశయున్ మనః
పూర్వక రాజ్యకాంక్షయును , ముఖ్యములై తగియుండె వీని ని
ర్గర్వము మెచ్చఁ దగ్గది తి , రంబుగ నిల్చిన కార్య దీక్షయుం
బర్విన బుద్ధి గొప్పయవి , పాపమొకండును లేనివాఁడగుకా.

ఉ॥ మారుతి పల్కు లెల్లను న , మంజునముల్ పలుమాట లేటికిన్
వేరగు తీరుచె గెలుపు , వీడినఁ బ్రాణము లేగినన్ జయం
జేరహిగల్గినకా బహు సు , రేశ్వర భోగములబ్బినన్ సరే
కోరికమీఱ నన్ శరణు , గోరినఁ గాచుట నా వ్రతంబగున్.

చ॥ శరణము గోరి నాతఁడొక , శాస్త్రపుఁడైనను క్రొత్తయైన ము
ష్కర గుణుఁడైన మాతృ పితృ , ఘాతుకుఁడైనను బ్రాతృ హంతయేన్

శరణమునొంది పిమ్మటను , జాతీన ధాన యశంబరాక దు
ర్భరమగు దుష్టశంబు మన , పాలఁ బొసంగునె యెన్నఁడేనియున్.

చ॥ ఇనదలచుండ్రుదైన శిధి , యిచ్చెను మేను కపోతపక్షి కా
ఫనుని యుండు నేటికిని , గల్గెదె నా శరణమ్ము గోరి యొ
ప్పిన సుఖమొంద వచ్చినవి , భీషయ చేవికనాటికంటె నా
యన కపటంబుచే మరణ , మందిన నాఁడెకదా కృతార్థుడన్.

ఉ॥ హోహలంబు ప్రియంగి యమ , రావలిఁ గాచిన శంభువృత్తముం
బోల నెలుంగరో? యిడుమఁ , బొందిన వానిని పీడువాడు భా
గ్యుని దాచువాడు : ర , జ్ఞానిని గావనివాడుఁ గాంచఁగాఁ
జాలెడవారె దర్శనంబు , సంపదఁ బిమ్మటఁ జింతనొందినన్.

ఉ॥ దారను బుట్టఁబెట్టికొని , తన్నును పట్టఁగ నున్న బోయకుం
జేరిమి నన్నఁగూర్చి చలి , పీడిచి యాఁకలి బాధవోవ నా
హారముగాఁగ దేహము న , మర్పణవేసిన పిట్ట సర్పిఁ డన్
దీరులు మేలుమేలని ను , తింపఁజే నేటికి మంచి వేళలన్.

క॥ కరి మరలముతోఁ బోరఁగ, సరిరాక యలంగి నొచ్చి , రరణార్థిని శ్రీ
వర కావనె యన విష్ణువు, కరుణించిన కథను మఱవఁ , గలరే సుజనున్.

చ॥ కరుణను స్పృహచేసి తగఁ , గాచెడు విష్ణువు సర్వలోకముల్
చరములు స్థావరములును , సత్యము దర్శము తత్పలంబులున్
గర మరుదారఁ దానయ్యి , కావఁగఁ గోరిన వారిఁగాదు శ్రీ
వరదుఁడు గాఁగ నొప్పెనన , వార్తల నాడఁగనెల దీనికిన్.

తే॥ తక్కువగ జీవితంబును , దాన యొసఁగి, యవఁజావ భీతిలి యభ , యంబువేడఁ
గాఁగఁ గాలమర్చించి మృ , కండనుతుని మృత్యు మాన్పఁదె శంభుండు , మేలుగూర్చి.

ఉ॥ దిక్కొక యంత లేదనదు , దీనత జానకి యేడ్వ నీకు నే
దిక్కయి యుంటిగా యని యె , చిర్పి సురారి కులేంద్రు దోర్బలం
బుక్కలుఁ జేసి ఘోర కద , నోర్చి యశస్కరరీతిఁ బ్రాణముల్
దక్కిన పక్కిరాయని వి , తంబది మాకును పాటి కాదొక్కో.

చ॥ శరణము వేడువానిఁ దన , చందమునం గయికోనివాడు మేల్
మఱచినవాడు విష్ణులుష , మానసమందునఁ దత్త్వచింతనం
బరమరలేక చేసి భువ , నాధ్యుడు లేఁడను నాస్తికుండుఁ బెం
పటి మరలంగలేని విర , యంబునఁ గూలెడు వారు నిచ్చులున్.

చ॥ పనిపడి దేవమౌనుల కు , పద్రవముల్ పొనరించు రావణున్
జెనకి దురంబునందు పది , శిర్షములన్ దెగవైతునందు నే

ననుట విదేహకన్య కొఱ . కా; మునుల్లెల్లరు వేదఁ బద్ధుగా
ననిన వచస్సు తప్పఁగల . నా; యని మానులు తప్ప నేర్తురే.

చ॥ తలఁచిన కార్య మొక్క సువ . భంబున సంతనగాఁగ సాగనీ
యలవడకుండనీ కృపగ . లట్టి జనానికి మేల్మి గూర్చుఁగాఁ
గలిగిన కార్య మింతకును . కల్గునె? కావుమయంచు వేడు న
ల్పాలకయి జీవము ల్విడుచు . పుణ్యులు ధారణి నెంద టుందురో?

ఉ॥ కావునఁ గావుమా యని యె . కం దభయమ్మును కోరినప్పుడే
త్రోవక కాచుచే తగవు . త్రోవ నమంచితు లీరు నాయెడన్
వావిరి ప్రేమచే నిటులు . పల్కితి రైనను తప్పులేదు సు
గ్రీవ! బిరాన నీవ చని . ప్రీతిని తేవలయున్ విభీషణున్.

॥ శంక సుంతయు లేక ప్ర . నన్నమైన . మనసుతో రాముఁడిట్లు ప . ల్గినఁ గపింద్రుఁ
డెడఁద తేటదనంబుతో . నేగె నతనిఁ . బిలుచుకొని వత్తునని మోద . కలితుఁడగుచు.

ఉ॥ వచ్చు కపింద్రుఁ గన్గొనియ . పార కృపారసధాముఁడైన యు
ద్యచ్ఛరితుండు రాముఁడు న . మంచిత రీతిని నిన్నుతోడి తే
నిచ్చున రాజు నంపె నని . యెన్ దివిదుండు విభీషణుండు దా
హెచ్చు ముదంబుతోడ నెదు . రేగె వికస్వర మానసంబుతో.

చ॥ చిరముగఁ జేరియున్న మది . జేరరు శుద్ధగుణంబులేని వా
రరుదుగఁ జేరినంతఁ గలి . యం గల వారలు శుద్ధ మానసుల్
త్వరగ మనంబు లొండయినఁ . దార్కొన నిర్దురు రేయియుం బవల్
దరికొని చేరునట్లు నము . దారతఁ జేరిరి కౌగిలింతలన్

తరణి వంశజులకుఁ . దగిన పద్ధతిని ము . దాన సీకు నభయ . చాన మొనఁగు
రామవిభుని పాద . రాజీవముల నాశ్ర . యంన వెడలుమనియె . నిన సుతుండు.

ఎడఁదవలెనె యొడలు . కడుఁ జల్లనయ్యె దా . నికిని మించి గగురు . నెఱసెఁ గనుల
వంతకెక్కుడయ్యె . నానంద బాష్పముల్ . ప్లవగనాథు పలుకు . చెవులఁబడఁగ.

కా॥ పారాణిం దలపంగనే యెఱుపులొ . పాదంబులం గల్గు
కారామం బెడఁబాపు పాపమతికిం . దమ్ముండనొ నన్ను నిం
పారం జేరఁగఁ బిల్చెనే? యభయ మే . పారం బ్రసాదించెనే
శ్రీరాముండు? కృతార్థుఁడైతి హరుఁడ . ర్థిన్ మ్రొంగు క్షేత్రక్రియన్.

ఉ॥ రాముని మానసంబునఁ ది . రఘుఁ దలంపిది యయ్యెనేని త
త్రేమము నిట్టిదైన నని . వేకి దశాస్యుఁడు నా హితోక్తులన్
దామనవృత్తిమైఁ గొనక . తక్కి చెడెన్ జెడితిన్ మహోద్ధతిం .
నామరసాప్తుడింకఁ బ్రమ . దంబున లంకపయిం జరింపఁడే?

తే॥ శ్రోవరాని కీడులు సేయ , దోషవారు, నైఋదుగు కృపాకుతసు మా , నంగగలరెః
మందరము నాటి యిడుగులుల్ , చిందునట్లు, చిలిగినను నీదె , జలది సుధను.

చ॥ ముని హితుడైన రాఘవుడు , మోదముతో నను నమ్మతించి చే
కొని యిఁక నెప్పుడుం బెడని , హరిమి నాభధయం బొసంగె నే
మనగలవాడః గిడు లన , యంబును మాయుద్ధాః జేయు నీ
దనుజభవంబు వీడితిని , తప్పెను నారకముం దరించితిన్.

చ॥ అనపుడు సూర పుత్రుఁడను , సయ్యః రఘుప్రభుఁ దొడ్లయందు న
దురాములు దురుఱుంబులును , కోరికీ నారయు వాడయ్యు న
ర్థిని తనప్రాచముంబలె మ , తిండు దయాకుపు నిన్ను కాంచు నా
స శెదురు చూచవాడగు వె , సం బదమా యని వెంబడింపఁగన్.

తే॥ వడికిఁ దరువులు గిరులును , వడఁకునొంద, నీలగిరియు మేరువు వచ్చు , నెఱి రహింప
వినుత పూర్వపుణ్యులు కపి , దనుజ విభులు, చెలఁగి సాలభంజను కడఁ , జేరినారు.

—: శ్రీ రాముఁడు విభీషణున కభయ మొసఁగుట :—

సీ॥ ఇల నాకనంబున , తెగుర వైవఁగఁ జాలు, బలయుతులగు కపి , వరులు గొలువ
బొడవైన విల్లు చేఁ , బూని మేరువుక్రియ, వహియించి సొమిత్రి , ప్రక్కనిలువఁ
జాలకడలి చుట్టి , పరవ వికచ పద్మ, యుత నీలవార్ధి నా , నొప్పు వానిఁ
జతురబ్ధి వేష్టిత , సర్వసర్వంసహా, నాయకుఁడగు నర , నాథ సుతుని

తే॥ వేలుపుల వేడికోలునఁ , జాలదెల్లి, పాఁపపానుపు వీడి యి , వ్యసంధ కేగు
దెంచు శ్రీశ్వరుఁడోరెఁదో , తెంచువాని, విశ్వ మోహనాకారుడై , వెలయువాని.

సీ॥ క్రూరతక్రియ వంపు , పొలుపాడు వీచికా, తతుల పరంపరల్ , తాఁకుచుండ
దరియింపఁడగిన ము , త్యాగకై వడి డాలు, నవరించు పై కత , స్థలమునందు
దవళిమమై యున్న , తలమును తనమేని, కాంతులు నీలిమ , గాఁగఁచేయ
నర్పేదుపాు నీ , తాంగన కనుపాప, వలె నొప్పిదంబుగ , వెలయువాని

తే॥ రతనపు న్విల్లులేని నీ, రదముభాతి, రత్నహారములేని యు , రంబువాని
నరయఁ దరిత్రాడు లేని ముం , దరముకరణి, జాహ్నురీలేని భుజములఁ , బరఁగువాని.

తే॥ అమృతవృష్టి మానుమఁ గరు , జామృతంబు, గురియు విందు చందపు మోము , పరఁగువానిఁ
దండ్రి యిచ్చిన మకుటంబు , తమ్ముఁ దొందఁ, దల్లి యిచ్చిన జడలతోఁ , దనరువాని.

తే॥ ఎలమి దర్శించి యొడలెల్లఁ , బులకరింపఁ, గనుల నీరుకాఱుగ మది , కరఁగ నిలిచి
కాంత మినుమును లాగిన , కరణి నామ, నంబు నీర్పు నీతఁడు లోక , నాడుఁడనుచు.

పి॥ ఎట్టని కనులతో , నెలరారి కనువారి , యాత్మల లాగు నీ , లాద్రి యేమో ?
రక్తాంబుజంబులు , రాణి బుష్పించి క్రొ , మ్మించుఁ బాసిన బాల , మేఘ మేమో ?
తనియంగఁ గరుణామృ , తంబు వర్షించుచు , బొలుపుమీతిన దర్శ , మూర్తియేమో ?
యననొప్పు శ్రీరాము , గనులారఁ గంటిద , న్యతగంటిఁ గలుచు మా , యంగఁగంటి

తే॥ మిడుగులుం బుర్వు పగిదిని , మెఱయు భవ ప , రంపరల నీఁగఁగాఁ బద్య , రాగమకుట
మును విసర్జించి పాదుక , ల్గొనినయితని , గొలువఁ బంపునన్నయుఁ జాల , కూర్మికాఁడె .

తే॥ తాపసులకును నీఁగఁగా , దరముకాని , భవరుజం బాపు మందునా , బరిధవిల్లు
రాఘవుడు తానెవాడినా , రాచములను , పరపిచంప రక్కను లెంత , బాగ్యయుతులొ ?

చ॥ రతనపు బొమ్మికంబు పయి , రాజిలు చేతులతోఁ దరుల్ శిలల్
మెతుకనయై కరంగ మితి , మీతిన భక్తిని తన్ను రాఘవుం
డితవుగఁ జూడ నొగ్గుచు మ , హీనలిఁ జాఁగుచుఁ జేరి మ్రొక్కె వాం
చిత మణు లిచ్చు వార్ధిక్రియ , జెన్నరు తత్పద కంజ నన్నిదిన .

ప॥ తొలఁగెను జన్మ బాధలనీ , తోచు మొగం బెలరార నుబ్బుచున్
వెలువద మోచ బాష్పములు , పృథ్విని వక్షసుసోక మ్రొక్కఁ జి
ప్పిలు కరుణన్ విభీషణుని , శీర్షము దాఁకుచు రాఘవుండు పెం
పొలయఁగఁ గూరుచుండుమని , యొప్పుగు తావును కేలఁ జూపుచున్ .

ము॥ భువనంబుల్ రవిచంద్ర తారలు చుహా , భూతంబులున్ భవ్య రా
ఘవ నామం బడి యెంత దాక నిలుచున్ , స్కన్నంబు గాకుండ సం
స్తవలీలన్ భరియింపు మంతదనుకన్ , దై తేయ రాజ్యంబు సం
చు వచించెన్ గరుణాఖండై త్రిదళుచున్ , సూరుల్ ప్రళంపింపఁగన్ .

మ॥ అకలంకాత్మకుడైన రామ కరుణా , వ్యాపారముం గాంచియో
ప్రకటాత్మండగు నవ్వీభీషణుని ర , ర్మప్రోన్నతిం గాంచియో
యొకటన్ రెంటిని కాంచయో జగతి భూ , తాఘంబు సంతోష తా
రకమయ్యెన్ రఘురామ భూవరుని వా , ర్తన్ విన్న యప్పుట్టునన్ .

ఁ॥ దాసుడు ధన్యుడయ్యెనని , దండము వెట్టిన యవ్వీభీషణున్
దాసిన లక్ష్మణుంగని రి , డంకను నిద్దర మాను తండ్రి ! సం
త్రాసము పాసినట్టి మన , తమ్మునకున్ మకుటాభిషేకముం
జేసి ప్రమోదమానసుఁగఁ , జేయుచు యంగు ననుజ్ఞ యాయఁగన్ .

చ॥ అదను నెఱింగి కార్యఫల , మారయినట్టి విభీషణుండు న
మృదమున రాముఁగాంచి జన , మాన్య ! తఱుంగని శ్రేష్ఠసంపదల్
ముదమున నిత్తువే నసుర , ముఖ్యభవంబు తగుల్ తొలంగఁగా
నొదవుచుఁ గైకపత్తునకు , నున్నతి నిచ్చు కిరీట మీయవే !

సీ॥ అనుడు శ్రీరాముఁ డి , ట్లను విభీషణఁ మున్ను . వరసోదరులము న , య్వరమె యుంటి
మావల గుహనితో , నేవురమైతిమి . చదవడి వానర , ప్రభునితోడ
నార్వరమైతి మీ , యదనున నీతోడ , నేర్వరమైతిమి , యింపుమీ
నీతండ్రి దశరథ , నేత రాంబారింబు . నాదిచ్చి నుతులచే , నలుపునొంది

తే॥ వెలసె నని వల్కు విన్న వి , భీషణుండు . నన్ను మీసోదరులోన , నెన్నుకతన
బానిసలయందు మేటిన్ , పరఁగినాఁడ . ధన్యుడైతిని భయములు , భూన్యమయ్యె.

మ॥ అని సందేహము వీడి రామపద చి , హ్నుంపై లసద్రతన్న శో
భనమై యొప్పిన హేమశీర్షరము నొ , ప్పందాల్చి భానుదయం
బునఁ బూర్వాద్రి యెలర్చు లీల వెలసెన్ , బుణ్యుండు సౌమిత్రి త
క్కిన కీకాదులు మోదమందిరి దివిన్ , గీర్వాణు లగ్గింపఁగఁ.

క॥ విరిసోనలు వర్షించెను , శరభులు ఘోషించె మేళు , నముదయ ముఖిమే
సుర దుంధులి శంభాదులు , మొరసెఁ బసిఁడి కురిసె గండ , పొడియును రాలెన్.

చ॥ అమృతము లొల్కు పల్కు లల , రారెడి జానకిపట్ల ధర్మమున్
నమయుటచేఁ గృశించిన ప్ర , శస్త్రగుణంబును నేడు గౌరవం
బమరఁగఁ గాంచె నంచు విధి , హర్షమునొందె దశాస్యు దుష్ట కా
ర్యములును సంపదల్ పొలిసె . నంచు నెలరెను ధర్మదైవమున్.

తే॥ శత్రురాజ్యసంపద విధి , షణుని పొందు , టింబుగా నెల్ల రెఱుగఁ బా , శంబునందు
మెఱవడిం జేయుఁ డీవును , మిహిరసూనుఁ , దనుచు రాముఁ డాజ్ఞాపింప , నాక్షణమున.

క॥ గుణనిధి విభీషణుని ల , క్షుణుండు రవిసుతుండు పెను వి , మానంబునఁ బే
రణితో ముదమున వానర , గణములు మోవఁగ మెఱవణి , గావించి రొగిన్.

ఉ॥ ఏ జగదీశు పాద రజ , మెల్ల ముముక్షులు పొందఁగోరు వా
రా జనవంద్యు పాదముల , నారసి బ్రహ్మ యజింపఁ బుట్టు గం
గా జలమందు ముగ్ధ నర , కంబును పొందరు తత్పదంబుచే
రాజిలఁ దాల్చు వారెనయు , ప్రాజ్యపదంబు వచింప శక్యమే

తే॥ సురలు మౌనులు దానులు , సోమయాజు , లాశ్వవిజ్ఞులు దేవర్షు , లమరవరులు
తక్కుపెద్ద లీదైత్యునం , దమున మేల్మి , నొందినట్టి వారెన్నరీ , యుర్విఁగలరు

చ॥ మెఱవడియైన యప్పిదప , మెల్లన నాతఁడు వచ్చి భక్తిమై
నెఱఁగినఁ గేలనైత్తి వసు , ధోతుండు దీవనలిచ్చి విల్యాగ
నుఱవగు తావుచూపె నట , నుగ్రకరంబులచేత వారలం
బిఱచితి నంచు లాగికొనె , భానుండు స్వీయ మయాభిజాలమున్.

లంకా వృత్తాంత పటలము. (23)

తే॥ సాంధ్యకృత్యముల్ రాముడు , నలిపికొనియె
మనసు తపియింపఁ బూనిల్లు , మదనుఁడెత్తె
నాకనంబెల్ల నెఱున , యయ్యె మఱి జ
గమ్మునం జిమ్మ చీకటుల్ . క్రమ్మనయ్యె.

తే॥ దిక్కులన్ దాగియుండిన , తిమిర సమితి, జలధి జలము భూమిని ముంచు , చందమునను
పరవె నిండు కొలఁకు పూచు , పగిది మిన్ను, తేజరిలై నక్షత్ర దీ , ధితుల వలన.

తే॥ మహిత వివిధ సుందర వేణి , మహి తనూజఁ, దలంచి తపియించు రాముని , నలఁగఁజెస
నిసులఁ బూచు మల్లికలు రా , జించు వనము, ఋక్షయతమైన గగనంబు , రీతినొప్పె.

చ॥ తన యెనలేని నెమ్మొగము , తామర నీటుగఁ జూపి నన్ను చు
ల్కనయొనరించి గెల్చిన యి , లాతనుజాత విభుఁ జయించు నే
నని పెను కందుతోఁ గినుక , నట్లుఁడు వెన్నెల కత్తి దూసి చో
ర నికర భీతిదుండయి బి , రానఁ గనంబడెఁ దూర్పుదిక్కునన్.

తే॥ గోచరముగాక యెచ్చోట , గూఢరీతి, నున్న శ్రీచాయ యేరీతి , నున్నఁ జాలుఁ
బల్లెన నటంచుఁ జంద్రుండు , పరపునట్లు, వెన్నెలవియడి పెనువల , వినరివైచె.

ఉ॥ మేలయి యొప్పు నాయెడలి , మేదురవర్ణము గొంటకాక కీ
కాలిని రేచి నన్నును ర , యంబునఁ గట్టఁ దలంచి రాముఁ డీ
లీలను దాసినాడని చ , లించి యుయుక్తుకతన్ దరంగలన్
గోఁ దటంబు మోఁదుచును , కేరిసరీతి నెలరై నబ్ధియున్.

తే॥ ప్రాతదై హేష మొనరించు , వార్తి ముదిమి, గొన్న మేనెల్లఁ వోలొచ్చు , కొమరువోచు
సికతవేదలఁ జాలు పో , సిన విధానఁ, బండువెన్నెల రెల్లెడఁ , బరవఁదొడఁగె.

తే॥ మల్లికా విష దంష్ట్రలు , మధువ దుర్గ, మెఱ్ఱని కనులు తైల వి , హృతియుఁ గలుగు
మలయ మారుత వ్యాఘ్రంబు , మలయఁజొచ్చె, బెట్టు ధ్వనితో వియోగ హృ , ద్బేదకముగ.

తే॥ వారి యురమును ఖరు తొమ్ము , సాలములను, తొలివినట్టి శ్రీరాముని , లలిత వక్ష
మండు మదను నమ్ములతోడ , నిండుకిరణ, జాలమను శాతభగ్గంబు , జాఱఁదూతె.

తే॥ ఒడలుచూచుఁ బుడమిపట్టి, యెడఁదఁదలంచుఁ, గష్టములనెంచి చింతించుఁ , గడలిఁజూచు
దొంగయై చెలిఁ గొంపోవు , దూర్తులంక, దిక్కుచూచు రాముఁడు వింటి , దిక్కుచూచు.

ఉ॥ చందము చిందు మేలిసగ , చందము నందము నొందుసీత మై
యందము దెంధమందు పెను , పందఁ దలంచి తపించి విభ్రమం.

జొందిన రాఘవుండు బోలు , పుం చలపితచెడు మౌక్తిరంబులం

జెందిన పద్మరాగమన , తెల్లు ముఖంబును విస్మరించునే

తే॥ ఇట్లు పరితపించెడు రాము , నిసముతుండు , గాని రత్నవ్యమును తల , పోసి చేయఁ
దగిం నీవిట్లు చింతింపఁ , చగు 37 హతుని , పరిచి యోచింపు మన రము , వీరవరుడు.

తే॥ అంతఁ గొంత తెప్పిటి మది , చింతపడి , యల విభీషణుఁ దోడి తె , మృదుడు నతఁడు
పిలువ రాక్షసత్వము మాని , వినుతిపఱము , నొంది నాతఁడు శ్రీ రాము , నొద్దఁజేరె.

తే॥ వికసితాంబుజాత వసంబు , విధముదోఁడు , పార్థివేంద్రుండు తన పాద పద్మములకు
మ్రొక్కిన విభీషణాభ్యుఁ గూ , ర్పుండఁజెట్టి , హృదుల పణితి నిట్లని ప్రేమ , మీఱఁబలికె.

తే॥ రావణుని స్వీయబలము దు , ర్గంపు బలము , సంగబలమును మారుతి , యవఁజఁ జూపు
విక్రమంబును నే విన , విశదరీతిఁ , చెలుపుమా యన నాతఁడు , నిలుచునంత.

తే॥ వలదు కూర్చుండియే తెల్పు , పచ్చుననఁగ , నమ్రుడై యంజలిమిటించి , నయముమీఱ
నడుగు ప్రశ్నములకు సంత , యంబు నీఁగఁ , దగు సమాధాన మిట్లు పల్కఁగఁ దొడంగె.

తే॥ హనుమతంద్రియౌ వాయువు , కనుశిఖరిఁ , దాఁచఁజూని యుండ లే , పంగఁ బ్రతిస
చేసి యలక్రికాట శిఖర , మీసమీప , జలదిలోఁబడవైచె నా , స్థలమె లంత.

తే॥ యోజనంబులు నూలు లోఁ , తొలయుచుండు , నేరునూలులా నాకోట , గోడవెలుపు
పొడవు గలదు జ్యోతిశ్చక్ర , మునకు మించి , బలసియుండు లంతను దక్ర , వాళ మట్లు.

తే॥ ప్రహరిపనితనమును యంత్ర , పెద్దరియును , బురుజులును తక్కుఁగలయవి , పొగడచెప్ప
మనసు వినుగొందుఁబరిఖయే , వసధియగును , మీరుచూడఁ గలరు దాని , మేల్పినిక.

సీ॥ ఉత్తరద్వారమం , దుండు వీరులు రెండు , కోటలు కాలాంత , కునకు నములు
పడమటి వాకిట , వారి కిమ్మడుఁగగు , వారు మృత్యువుఁజోలు , భూరవరులు
దక్షిణద్వారానఁ దగఁ బడునాటు కో , టులు జము సంశంబు , గలఁజువారు
తూర్పు గవని వారు , తొమ్మిది యేడు కో , టులు దిక్కరుల నేల , నలఁచువారు

తే॥ నింగిఁ గన్నులు మూయుక , నిలుచువారు , గండు గుంబారు , ముప్పది , రెండుకోట్లు
పగలు నిర్జరు తెప్పదో , వత్తురనుచు , ధిఁజేపైనుండ్రు రెక్కకు , దాటువాఁ .

తే॥ ప్రహరిలోఁజల వెలుల , బలసి కాదు , వారు తేకువగలవారు , మాదకంబె
కుడుపుగాఁగల్గి పెనుగాలి , పడగలవరె , విన్ను పీఠిఁ దిరుగువారు , వేయికోట్లు.

తే॥ నగర రక్షణ దుర్గమున , సాగసుమీటి , మూడు గలవు వానిని గూర్చి , పొగడనేలఁ
వాని దొందిది కోట ల , వార్యులులు , చెంగి రేయిం బవళ్ల ర , షీంచుచుండ్రు

తే॥ రాజసమ్మాన మొంది వి , క్రమమునంది , దర్మదూరులై శత్రువుల్ , తాకువేళ
వంచనము లేక సాహాయ్య , పడెనువారు , పదియు నాటు నూలుల కోట్లు , పరఁగుచుండ్రు

తే॥ వినముకాదు ఘోర , పీక్షణ మనఁదగు , కనుఁవారు తిరుగు , పనులవారు
అంతిపురము చుట్టు , నలువది నాలుగు , కోట లనుర వరులు , క్రూరగుంబులు

అ॥ వదరి వదరి మఱియు • వర్జింప ఫలమేమి? యుద్ధిఁ బంక్తివదనుఁ • డుంచెయున్న
సేన లోకముల న, శింపఁ జెయఁగఁజాలి, వేయి వెల్వలగుదు • వెలయుచుండు.

క॥ ఒక్కుమ్మడి లోకములల, నుక్కునఁ బెకలింపఁ జాలు • నురుజలు లనురుల్
మొక్కులులు మఱుల వాకిటఁ, గుక్కులవలెఁ గాచువారు • కోటుల కోటుల్.

తే॥ పరఁగుఁ దేరులు పదివేల • పవ్వసంఖ్య, అంతకంటె రెండంతలు • దంతిబలము
అంతకంటె రెండంతలు • హరుల బలము, అంతకంటె లొట్టియలు రెం • దంతలగును.

తే॥ నగరికోట యిట్టిదియ సే • నా బలంబు, నిట్టి దీశ్వరుడేఁ గత్తి • నెసఁగఁ గొన్న
రావణునకుఁ దోడగునట్టి • రిక్కుసులును, తపము ఫలముగా వర బిల్ • ధ్ధతి గలారు.

చ॥ యుగములు చెల్లఁగాఁ జెడక • యుగ్రతపం బొనరించినాడు పెన్
జగదము లొండు దక్క మఱి • సత్కృతు లేవియు లేనివాడు సే
న గలుగువాడు వక్ర రద • నంబులు గోళ్లును లేకయుండు ను
గ్ర నృహరిఁ బోలు వాడొకఁ డ • కంపనుఁ డభిని ద్రావు జాణఁడున్.

తే॥ మేషవాహను గెల్చిన • మేటి యొక్కఁ, డున్నవాడు నికుంభుడన్ • పిన్న వాడు
కోపశీలుండు తొమ్మిది • కోట్ల మత్త, గజ తురంగ రథాదులు • గలుగువాడు.

తే॥ సిద్ధులను చెఱసాల నుం • చిన ఘనుండు, కుంభుఁ డనెడి దైత్యుఁడు పది • కోట్ల బలము
తనిరువాడు కల్పాంత మా • ర్తాండుకంటె, వేడి గలవాడు దుష్పహ • పీరవరుడు.

తే॥ కరి పిశాచ తురగ భు • కాండయుక్త, రథము లొక పదికోట్లు ప • రంగువాడు
ఁల్లినై న వంపనముచేఁ • దాబుమాటు, పలుపఁజాలు నేర్పరి మహా • చరుఁడు గలఁడు.

ః॥ కొండలనుండు రెండు పది • కోటుల సేనకు నాయకుండు నేఁ
డుండెడు వాడు రేపు గలఁ • దోయను నానుడి సార్థకంబుగా
మెఁడుగఁ గన్న వారలను • మ్రుంగుచునుండును యజ్ఞవాంక
ఖ్యుండు భయంకరుండు బలి • యుండు సురావలి గెల్చె వేమఱుల్.

తే॥ నరసురాదల వెవ్వేఱు • పలుచి నిలుప, నొక్క దిసమునఁ దినఁజాలు • నుక్కుదీంపు
సాయుధులు రెండుకోట్లతో • నమరువాడు, సూర్యశత్రుడు ప్రారవృ • ఘ్టులు గలఁడు.

తే॥ రుసులు సుమనస్కులును త్రిమూ • ర్తులును చేరి, వలకులం జూచి మాటాడ • వలసినట్టి
బెట్టిదుఁడు మహాపార్శ్వ డన్ • వికృతికోపి, కలఁడు పదునాఱు కోటుల • బలమువాడు

తే॥ తలకుఁబై ప్రక్కసూర్యుడం • చంపుమోము, గలుగువా దెనిమిదికోట్ల • బలమువాడు
పజ్రిడండ్లుండు జమునకుఁ • బైని జముడు, శూంపాశి క సామ్యుండు • నుకృతవైరి.

తే॥ చంచలతలేని పదికోట్ల • సైన్యములకు, దొర యసామాన్య బలుఁడసా • ధ్యుండుయక్ష
సిద్ధ సాధ్యగుహ్యకులహిం • సించినాడు, మవయుతుఁడు పిశాచాఖ్యుఁడు • నృత్తఁ దొకఁడు.

తే॥ చతురుగల చతురంగముల్ • పదియు నాల్గు, కోట్ల సైన్యములకు నాయ • కుండు కొండ
లదర గర్జించువాఁడు తి • ర్యక్తవారు, డదికకోపి దుర్ముఖుడను • నసురవరుడు

తే॥ నాయఁడఁడు పదికొట్ల సే , నలకు బద్గ, యుద్ధమునఁ బ్రసిద్ధుండు వి . ద్యుద్భవుండు
మాపే విద్యాధరులకీర్తి , మహిమలెల్ల, ఘనబలుండు విరూపాక్షఁ , డనెడువాఁడు.

అ॥ శవ సమూహముల శ్మి, కానంబునకుఁ బోవ, నీక పట్టి పండ్ల , నిలుకువాఁడు
పద్మనంభ్య సైన్య , పతి ధూర్తపరుఁడు ధూ, మ్రాక్షఁ దొక్కడుం డ , హోర్యబలుఁడు.

తే॥ మందరముఁ బోయివారు డుర్మానయుతులు, కడలిఁబోలిన సైన్యంబు , గలుగువారు
వారి పేర్విన్ను లోము , లవ్విడఁబడుచుండు, రణ శిరుండు వ్యమత్తుఁడన్ , రక్కసీంద్రు.

తే॥ ఇట్టియుద్ధవీరుల లెక్క , యిడఁగరాదు, వీరికంటె నిమ్మడి సేన , వెలయువాఁడు
సమర దోహదాఁడు సమస్త , సైన్యములకు, నధిపుఁడు ప్రహస్తుఁడను నిర్జ , రాంతకుండు.

తే॥ ఇంద్రుచౌదంతి దిగ్గుమ , మెనసి యేడు, సంధ్రముల దాటి యవలికి , జావుపరువు
వెట్టి దిక్కున కొకరుగా , వేలుపులును, పరుగులిడ శరవర్షంబు , గురిసె వాఁడు.

ఉత్పా॥ తటిమి వెల్లదంతి నాలు , దంతములను వేరుతోఁ
బెఱికి వానితోడఁ గొట్టి , వేల్పు లెల్ల దెసలకున్
వెఱచి పఱవ నరుణ నగము , వెట్టి యెత్తి తిరుగు నా
కరణిఁ దిరిగి నతఁడు కుంభ , కర్ణుఁ డధిపు తమ్ముఁడౌ .

ఉత్పా॥ చంద్ర రవ్వలఁ బెఱునువైచె , జయము వానిసొమ్ము తా
నింద్రుఁబట్టి కట్టువాఁత , లిప్పుడుం గనంబడున్
సాంధ్రకీర్తి గొన్న వాఁడు , చాల మాయకొప్పు వాఁ
డింద్రజిత్తు రావణునకు , జ్యేషఠుఁడు భూవరా!
చెనకి పొడివేల్పు తన్ను , చెఱుచునంచు నెంచఁడున్
వనజభవుని వలన విల్లు , వరముగాఁగఁ బడసె వే
అనఁముఁ డింద్రుఁ దొక్కఁడు లేమి , నన్న పేరు దాల్చలే
దనఁగనొప్పు నింద్రజితున , కపరజుఁ డతికాయఁడౌ .

తే॥ ముగుడు మూర్తు లెదిర్చిన , మొక్కవోని, యిరిది సత్త్వంబు గలుగు దే , వాంతకుండు
క్రిశిరసుఁడు నరాంతకుఁడనఁ దిరుగువారు, రావణుని ముద్దు కొమరులు , రాఘవేంద్ర!

సీ॥ అనురేకునకు సహా , య బల మిట్టిది వాని, దార్శ్య మెఱింగి నం , దాఁక వినుతు
నజాని పుత్రుండగు , నల పులస్త్యుని పట్టి, శుక్రుతియో విశ్రవ , సుని సుతుండు
బలు తపంబున బ్రహ్మ , వలనను హరు వల, నను వరాలోంది యు , న్నతి గడించెఁ
బంచభూతంబులు , పాంచ భౌతికములు, నకని స్వాధీనంబు , లై యడంగుఁ

తే॥ బార్వతీ పరమేశ్వరుల్ , భక్త పాల, నంబు పొంటె వేంచేయఁగ , నలుపుమీఱు
వెండికొండను పాదుతోఁ , బెల్లగించి, నింగి దాఁకంగ నెత్తిన తుంగబలుఁడు.

తే॥ దిగ్గజంబుల దంతముల్ , వివిరి భుజము, లందు దిగ లెక్క సేయని , యతిబలుండు
సుర గడఁద యక్ష సాధ్యకిం , పురుషనాగ, వరులు దెసచెడి పాటంగఁ , బతఱిమివాఁడు.

తే॥ మణి కిరీట మస్తకములు , మహిని కూలఁ, గాల కేయుల కులములఁ , దూలజేసె
రావణుని పేరు విన్న మా , త్రాన నిపుడు, నచటికాంతల గర్భంబు , లవియుచుండు.

మ॥ మన రాజ్యేంద్రియన్ మహానిధులు లం , కా రాజ్య సర్వస్వమున్
మనతం గోల్పడి బెబ్బులిం గనిన జం , కంబోరఁ బొల్లాడి పీ
తిని రాజ్యంబును పున్నకంబు నెడగా , దీనత్వముం బొంది యా
ధనదుం దిప్పుడు దాగినాఁ డలకతో , దైత్యావ్వవాయాంతకాః

ఉ॥ త్రాణచెడంగ వీఁపునయి , రక్తము లొల్కెడు పుండ్లఁ జూచుచున్
బాణ విఘాత జాత హరిఁ , బొల్పడి యోర్వక యంశకుండు స్వ
ప్రాణములన్ హరించునని , పాటి దినంబులు లెక్కగొందు గీ
ర్వాణ విరోధి నామమె జ , పంబొనరించుచు నుండు రాఘవా !

క॥ తరణి వజ్రకేల చెప్పఁగ, నరుణుని కన్నులును చొచ్చి , యరయపు లంకన్
వరుణుడు పాశముఁ గోల్పడి, శరణముకై వడిగఁ కాఁత , జడదించు దూతెన్.

ఉ॥ కొండలు పిండిసేయ రణ , కోవిద కర్కశ బాహు దండముల్
కొండొకయు న్నులంగని య , కుంతిత విక్రమకాలి రావణో
ద్ధంవ పరాక్రమంబు తుది , దాక వచింపఁ దరంబె? నీడు కో
దంధవిముక్త బాణ శర , దంబునఁగాక నశించునే యెటుల్?

సీ॥ పావనిచేఁ గోట , వాకిటి తోరణ, స్తంభంబుచే బల , దర్శులైన
దనుజులు చదిసి చ , చ్చినవారు సంద్రంపు, టిసుకకంటెను లెక్క , కెచ్చువారు
తదితరుల్ వ్యాఘ్రంబు , తలుమంగఁ బాడిన, జింకలక్రియఁ జెల్ల , చెదరినారు
రక్త మేదో మాంస , రాసులు ప్రేవుల, ప్రోవు లెల్లెడలను , రావుకొనియె

తే॥ వీరతోఁ దా కు నక్షిణి , వింటితోడఁ, బట్టి నేలకు రాచిన , పుట్టి యనహ్య
వలల మస్తిష్క శోణిత , లంక యింక, నాజకున్నది వర్జించి , తిఱునేమి?

క॥ అమరుల నగరముతో మా , నము చూఱులు చేసినట్టి , నాయకులను సై
న్యములను చుట్టంబుల ప్రా,ణములఁ జెడిచె దంతి చెదల , నలచిన భంగిణా.

చ॥ ఎనుబది వేల సైనికు ల , హీన బలాధ్యులు కింకరాధిపతి
హనుమని తాకఁగా డగుల , నాకలిగొన్న మృగేంద్రు కైవడిన్
గినిసి పరాక్రమించి పెడి , గేలను కాలను వాటుతోడఁ గూ
లైన శ్రీపురాసుర స్రవతి , లీలను రుద్రుడు త్రుంచువైఖరిన్.

అ॥ జంబుమాలి గొప్ప , సైన్యంబుతో వచ్చి, యంపవాన గురిసి , హనుమ భుజము
నొంచ నితఁడువాని , యంచిత ధనువుచే, తనె కృతాంతు వేశ్య , మునకు సంపె.

తే॥ కనక దుర్గ వేష్టితము లం , కాపురంబు, నందు నలఁగి తలలు పోయి , నట్టివారు
లెక్కలేరు హఘమ గల్ప , లేచినట్టి, యగిని రక్తప్రవాహంబు , నిగురఁజేసె.

తే॥ నాడు దార్పిన విరులు చం , దనము నగలు , పన్నములు మార్పరుండి న , భంబునంద
యేడు దినములు నిలిచె లం , తేవ్వరుండు. నగరి కాలిన తెలుగును , పొగడనేల :

తే॥ నగరిఁగూర్చికోటలఁగూర్చి , తగినరీతిని, వినిచితిని లంక కాలిన , పిదప తేని
యాజ్ఞచే బ్రహ్మ మునుపటి , యల్లె నృప్తి, చేసియున్నాడు జానకీ , చిత్త నిలయ :

ఉ॥ అలమునం దెదిర్చిన ఖ , రాదులఁ గూర్చుటచేతఁ గాద య
వ్వారి నమోఘ బాణహతి , వ్రాల్చుటచేతను గాద సంగరా
భీరుడు వాయుసూరి తొలి , వేల్పుల మూఁతలఁ గూర్చుటల్ పురిం
దేలిక నగ్ని రాహుతిగ , దీల్చుట నమ్మిక గొల్పు వచ్చితిన్.

ఉ॥ స్నేహముచే నెలర్చిన వి , శిష్టగుణుండు విభీషణుండు సం
దేహము లేని తేవ నిగ , దించిన పల్కల నాలకించి వై
దేహిని పాయు హేతువున , దీల్పడి సన్ననయైన బాహువుల్
దేహముతోడ నుబ్బ జగ , తీవతి మారుతిఁ గాంచి యిట్లనున్.

పీ॥ వీరవరేణ్యః వి , దేవ్యపి సైన్యంబులో, నగముపైఁబడ నీవ , చంపివైచి
రావణపురము పూ , ర్ణంబుగాఁ గాల్చు నీ, మనవరాక్రమము నే , వినుచునిండ
కుకవాణి జానకీ , జూచి తోడ్కొని రాక , మరలుట చూడ నా , శరబలంబు
తెలిపింపఁగోరి యి , తెలుగున వచ్చితి, వని మనంబున నెంచి , తనిసినాడ

తే॥ నీవు చూపిన మగఁటిమి , నిండియున్న, వైరి నగరాన మఱికొన్ని , వీరకృత్య
ముల నొనర్తము గాని నీ , పొగడు నెదుట, భాను నెదుటి దీపమువలెఁ , బ్రబలఁగలవో

తే॥ మద్బలంబును రావణు , మహిత బలము, నీదిగాఁ జేసికొంటివి , విపుణ చరితః
వనజభవునద మీజన్మ , మునకుఁ బిదపఁ , బడయుమా నీకుఁగా గ నే , ర్పటచినాడ.

చ॥ అని రఘురామమూర్తి పలు , కాడఁగ నంజలిచేసి యంజనా
తనయుఁడు సిగ్గునొంది వసు , దాస్తలిఁ జూచుచు మారకుండె నె
మ్మనముల నుబ్బి ముక్తిగొను , మాన్యులభంగిని మోదవార్ధిలో
మునుఁగుచు నోలలాడి రిన , పుత్రుఁడుఁ దక్కిన కీశబృందముల్.

౯. వరుణ ప్రార్థన వటలము. (75)

పీ॥ ప్రథిత విజ్ఞాన సం , పన్నః విభీషణః కడలి కట్టునకు లోఁ , బడునయేని
మూడు లోకములును , భుజ బలంబున నడ, చుటయు నాశంబు సే , యుటయునరుదెః
ఉత్సాహవంతమై , యున్న యీమనసేన, జలధి దాటుట యెట్లొ , తెలుపుమనఁగ
మఱువదీయున్న నీ , మహిమంబు నెఱుంగఁదీ, శరధి మీకులము సా , గరుల వలనఁ

తే॥ ద్రవ్యఁబడెఁ గానఁ బ్రేమ వ , రం బొసంగు, మనము దాటంగ మార్గమి , మ్మని నముద్రు
వేడు టుత్తమ పద్ధతి , విమల హృదయః, యని విభీషణుఁ దాడంగ , నాత్మ నలరి.

తే॥ రెన్న వదియించి తందుఁ దా , బిమిని పొగడి, అర్కనుత విభీషణ పవ , నాత్మ జాదు
రెల్లఁ గ్రేవల రా నావ , గేశతీర, మునకుఁ జనునంత నినుఁడురు , పొడమెఁ దూర్పు.

తే॥ వేడి వెలుగుచేఁ జీఁకున్ , విరియునంత, పోడశ కలాప్రహర్షుఁడౌ , సుందర శశి
యరయ రాహువు మ్రింగి వె , ల్వజుచున్న, చందమునఁ దోఁచెఁ గాంతులు , సమసిపోవ

మ॥ యువతీరత్నము సీతఁ దెచ్చుటకునై , యుద్వీశ సింహుండు రా
ఘవ చంద్రుండొక త్రోవ యిమ్మనుచుఁ గాం , క్షన్ వేడఁగాఁ గోరి శా
స్త్ర విశిష్టంబగు పద్ధతిం జలుపు ద , ర్పప్రస్తరంబందు వే
డగ్గ వసింపెన్ జపియింతె శ్రద్ధ వరుణాం , కంబైన సన్మంత్రమున్

ఉ॥ మేనఁ బరాగముం బోలయ , మిక్కిలి యెండ మొగంబుపైఁ బడన్
జానుగఁ గన్ను మోర్చి యొక , జాము యుగంబుగఁ దోవ నేడు నా
క్లాని వసించి తోయములు , నోగిర మంటక వేడ నీరదీ
శానుఁడు సంతసింపఁడు ప్ర , సన్నుఁడు గాఁడును పల్కరింపఁడున్.

మ॥ బలవంతుండయి యీ నదీశ్వరుఁడు నన్ , భంగించుచున్నాఁడు ని
శ్చలితుండై యపుఁ గాదనఁడు మది నా , సంతాపముం గానఁ దీ
లలి భీష్మించుచు దాగినాడని కృపా , లంకారుఁ డా రాముఁ డ
గ్గలికన్ జూచెదనంచు వంచె బొమలు , గ్రక్రోధ దుర్వీక్షుడై.

ఉ॥ కోరనివారెయైన నొక , కోరిక నొక్కనియెద్దఁ జేరుచున్
గోరికఁ దెల్పఁగాఁ బిసిని , గొట్టు న్వభావగుణంబు వీరునే?
వారిదిఁ ద్రోవ యిమ్మనినఁ , బల్కఁడు చూడఁడు మేలుమేలు! నా
కూరక వీరికింత రుచి , చూపెదఁగాకని నవ్వెఁ గిన్నమై.

అ॥ దైత్యుఁ డపహరింప , దారను గోల్పోయి, పరువుచెడిన వింటి , బరువుమోసె
ననుచు నెంచి చుక్కఁ , చనము చేసినవాడు, గావలయును జడది , కరుణమాని

తే॥ తోడుపడికొంట పొగడిత , తోడఁగొనుట, బలిమిగైకొంట యనుమూఁడు , పద్ధతులె జ
గంబునం గల్గు; వేడియు , గోరవంబు, పాపిచెడ దాఁగెఁ బలికియు , ఫలముగలదె:

తే॥ అడవులంజొచ్చి కాయలు , నాకులుకొని. యొడలుపెంచువాడనియెంచు , జడదిగొప్ప
తనము నల్పమానపుశ్చి , తగ్గుహెచ్చు. రెఱుఁగుదురు గాక వేలుపు , రెల్లనింక.

ఉ॥ నింద యటంచు జంకి ఘన , నిష్ఠను వేడఁ దిరస్కరించి న
న్నెండన గాక చూచిన , దీక్షరు లేడ్డురు మండి మాఁడఁగా
దెందమునందు పుట్టిన క , డింది భయంబునఁ బంచభూతముల్
సందడిఁ బ్రాణభిక్ష గొని , సాగఁ జరింతురు గాక వానరుల్.

ఉ॥ మోక్షము నొందినట్టి ముని , ముఖ్యులై యైనను చూచు వేడ్కతో
 నీక్షితిఁ జేరిరేని ధను , హిసత గాంచిన యంత గౌరవ
 ప్రేక్షణముల్ వహించి గన , లెప్పుడు; కుట్రయన్ను, దేలె; బో
 గక్షములెందునే నిపులు , గప్పిన నిప్పును లెక్కగొందురే !

స॥ వనచరులెల్లఁ గల్గుడిసె , వారిది చాటును రింప లక్షణా !
 ధనువిలు తెచ్చె యంచుఁ గిడు , చాటున కోప పరీతచిత్తుడై
 కనఁ దన తమ్ముఁడెట్లునగు , కన్నులతో పునచింతతో శరా
 ననము నొసంగ రాఘవుడు , సవ్యధీగాఁగ గుణంబు నెక్కిడెన్.

అ॥ ధనువు నెక్కువెట్టి , గొనయమ్ము లాగఁగాఁ, గరిగినట్టి పేరు , టులిపు హరుని
 కొమ్మ యొందు ప్రణయ , కోపంబు సడలించె, జగము లొక్కసారి , నంచలించె.

ఉ॥ మేలగువానిలో మిగుల , మేలగు యాపులు వర్షధారలం
 బోలి యుగాంతకాలమున , భూమి జలంబులఁ ద్రాపు బాష్పరుం
 బోలి పురారినేత్రమును , పోలి మహాలయ కాల పావకుం
 బోలి సముద్రమెల్ల నొక మూర్తము రోపలఁ గ్రమ్మె దందడిన్.

పీ॥ కులకైలములకంటె , బలమైన కోదండ , మును మందలాకార , ముగను వంచి
 నిఖిల చరాచర , నికరంబుఁ బ్రళయ వే, శను కొల్ప నగ్ని కీ , లలఖమించి
 నగములు మత్స్యముల్ , నాగు లింధనముగా, తడితరంబులు చిన్న , చిడుగులుగను
 కడలి నీరము నెయ్యి , గా రామబాణాగ్ని, గొఱల వారిది యగ్ని , కుండమయ్యె

తే॥ నేడు జలభులలోఁ బొగ , లెగయఁగా న, భంబుఁ గప్పుచుఁ జక్రవా , శంబు నవలి
 చిమ్మచీకటిఁ బోఁగొట్టి , బమ్మగోళ , మగ్నిగోళమయ్యెఁ బో , యనఁగఁ జేసె,

క॥ నెఱఁకులు చుఱుక్కుమనఁగాఁ, జొఱమీసను చొక్కి యొలుగ , సురతరువులు చి
 చ్చుట పిడుగులక్రియఁ బడు తుం, పఱచే హఠంగ రామ , బాణము లడలెన్.

క॥ మిడుగులులతోడి జ్వాలలు, పొడమఁగ బొగ్గులయి రాలె , మొగుకుల గములున్
 జడలి బడబాగ్ని పరెఁగా, వడిఁ గమలె నటించు వేపు , సడఁతుల కురులున్.

తే॥ లెక్కించడరాక నెత్తురుల్ , గ్రక్కితేరె, మకర నికరంబులును పెక్కు , మడిసి తేలి
 కెరలెఁ బులి తిమింగిల తిమిం , గిలగిలములు, రామశరములు, వారాశిఁ , ద్రచ్చికొల్ప

తే॥ బూది యెగయంగ నన్నులు , పుట్టి కొంద, లన్నియుం యేకోట్ల , యంపగములు
 చొరఁగ నదులతో బురదతో , శరది మాడఁ, బాసఱేని తలలు గాన , వచ్చెనందు.

తే॥ మాబదప్పిన మోకదొడ్డ , మనుజకులము, నరణి నిర్మూలమయ్యె మ , త్వముల కులము
 స్తంభములతోడ నావలు , జరగునట్లు, వీపుపై బాణములతోడ , వెలసె మీలు.

తే॥ శ్రేణులై సక శరములు , చెలఁగుతనఁ, గొన్ని యడుకుమూడి బొగ్గులయి బూది
 యయ్యె నల్లతో బాణాగ్ని , లలముతనఁ, గంధి యొప్పె సంధ్యాకాల , గగనమనఁగ.

తే॥ రామ శతసాయకాగ్నులు . త్రావ పీఠ, మున్నదో లేదో యననాపస • నుదధి యొక్క
ప్రమీదఁ జోలఁగ నేతిలోఁ , గ్రాఁగినట్టి, వానిఁబోలెను జలవర, ప్రతతి చూడ.

తే॥ శత శీలీముఖములు రక్త , సిక్తముఖము, లగుచు జలమెల్లఁ ద్రావ ర , త్నాశిబయలు
పడఁగ జడనిధియుడుకు చా , ర్పంగరాని, మిడుఁగుజులఁ జెదర్చుచునుండె , మితముమీటి

తే॥ ఎల్లయెడ బయలుగ జల , మింకిపోవ, ఫంబరువువైచి దుంపలు , శాకములును
పరుగులుగఁ జేసి యుంచిన , కరణీనొప్పెఁ, గ్రొవ్విన్నట్టి మత్స్యములును , కూర్మవికతి.

తే॥ ఉలివుతో పచ్చు బాణము , లొందొకండు, దాకి వెదురుబడవిఁ బోలె , దవము రేఁప
నెల్లజంతువు లుడుకుచుఁ , ద్రెళ్ళుచుండె, నవ్వి క్రక్కిన శోణిత , మలలు పాతె

ల॥ కొండగములనుండు , కుజములు తుండయి, కడలి జలము పైనిఁ , బడుచునుండ
మండుచుండెఁ జమరు , మణిమణి చల్లండ, నాజకుంగ మండు నంగమునను.

తే॥ రామవిభుఁడు పరపు శర , స్తోమ మజుని, యత్తుమట్లు లమోఘంబు , లగుచు మనసు
కంటె వడియియ మిడుఁ గుజుల్ , గలుగఁజేయ, గొప్ప పదాకరము క్రియఁ , గొఱలె శరధి.

తే॥ ఉత్తములు కోవగించిన , నొదవు మేలె, యనుట విచ్చిట దృష్టాంత , మయ్యె వార్ధి
యప్పుకడలి యనెడిపేరు తప్పి కుద్ద, జలధియయ్యెను శ్రీరాము , చలము కతన.

చ॥ క్రమముగ నందగోళములు . గర్భమునం గొవి కాచు విష్ణు నం
శమగు రఘువ్యహం డనదృ . శ ప్రదరంబులచేఁ బయోధి తో
యముల నశింపఁజేయు టొక , యబ్రహ్మః లోకములన్ జలంబు నీ
రములను వహిి మ్రింగునను . ప్రా క్తనవాక్యము నిల్పె గట్టిగన్.

చ॥ చిరముగ వార్ధిలోనన ప , సింహు శ్రీకుని పాచరింత ని
బ్బరముగఁ జేయుచుండు బుషి , వర్యుల కెగ్గొ యింత లేద; యు
ద్ధరముగ నన్ని దిక్కులను , ధూమ సమూహము పర్వ ట్టమై
తరణి గుఱాలు నల్లనయి , దారి తడంబడ నిల్పె దిగ్భ్రమన్.

చ॥ దురమున భీరుండయిన , తోయజనేత్రుఁడు మా యవస్థ దా
నరసియు లెక్క సేయని య , నాట్యని పోలిక నుండెనంచు నం
బరమున నందరించు జల . పక్షిలు పెంటులఁ జాసి చింతమైఁ
గరఁగుచు నిప్పుముట్టి యెఱ , కల్ గమరం బడి చచ్చె నంబుధిన్.

ఉ॥ ఓరుపు వీడ హేతువయి . యొప్పిన వారిధి నిప్పు నిండఁగా
జేరిచి వేణు కాననము . వీఁక వహింప వచింపఁ బోలునే;
తోరపుఁ జేర్చులై యడరు , ధూమ సమూహము చుట్టుకొంటచే
నాటిచెఁ గన్నుదోయి నమ , రావళి మేనులు చెమ్మింపఁగన్.

పీ॥ పూలపై నను పోవ , జాలని మృదుపద, కంజాత జానకి , గతులకోడి
యవమతి నొందిన , హంసలెల్లను వహిి. నెఱయని త్రోవ గా , స్నింపకుంటఁ

బలవఁ జాలనివయి , పరుణుని కీర్తి తె , పడి జడదంబడి , యడఁగి పోయె
మొగుతులు మందెడు , నగముల కైవడి , నింగి నిల్వఁగలేక , త్రుంగిపడియెఁ

తే॥ జచ్చి చచ్చి కూలఁగఁ గొన్ని , చాపకుండు , గొన్నిపులుఁగులు గుడి దిరు , గుఱును పొగలు
గ్రమ్మగ్రుడ్లు పెట్టిన చోటు , గానలేక , ముత్తెములఁగాంచి వ్రాలించే , పొదుగఁజేరు.

ము॥ జలజాతీజులు రామచంద్రు నరుగా , సామాన్యుగా నెంచియే

చులుకం జూచితి మింతవచ్చె ననుచు , శుష్కించుచుం బెక్కు సి
లులకున్ లోనయి పండ్లిగుల్పుచును ది , క్కుల్దోష కల్లాడుచున్
జలకాఖా మృగసంవయం బడలెఁ బ , శ్చాస్త్రాపముం పొందుచున్.

ఆ॥ దుష్టకార్యములను , తూకొని చేయుచు , సంధ్రమందు దాఁగి , సంవరించు
చుండునట్టి వార , లుగ్ర మాంసాశను , లపై యుడికి తెట్టె , గట్టినారు.

తే॥ గొప్ప పైడి విమానముల్ , కుండ లవిసి , పిదపఁ గరఁగుచుఁ బడినవి , వేల్పుచేటి
దండిజలము తుంపురులతో , వండుగట్టి , యెందె నుడు గణ ముదుకుచు , నిలకురారె.

తే॥ చేప గలవి నిప్పులు రేచు , తేవ గలవి , పద్ధతిం జనునవి తప , స్పిద్ధి గలవి
పెక్కురూపముల్ గొనునవై , విశి వితతి , కంధి జీవన మానె న , గన్తుఁబోలి.

క॥ వనధిఁ బొడము నగ్గిని దై , త్యుని పురిలోఁ బ్రహరి కరఁగ , నుప్పరిగలు మం
డినఁ గవి పౌరులు పడవడి , హనుమానుఁడు వచ్చెననుచు , నడలిరి పెలువన్.

తే॥ ఉదయభానునివలెవెలు , గొందుచుండు , మలత్రికూటంబులంగరు , మాడ్కిఁగరఁగి
శోణితము పడనయ్యెఁగిం , శుకము కరణి , బొనుఁగువడి ప్రవాళంబులు , బొగ్గులయ్యె.

తే॥ కులగీరులవంటివగు కొన్ని , గొప్పమీలు , నెలపు నెమ్మదిచెడి లోతు , నీరకేగి
జలముకంటెను వహ్నియే , చల్లనైన , దంచు భూమిపైఁబడి తత్త , శించుచుండె.

తే॥ కడలి కలగుండు వడ నుద , కములఁ ద్రావి , మఱియు నీరు లేకుంటచే , మనుజులెల్ల
దిగ్బ్రమమునొందఁ బాతాళ , తిమిరచయము , తలఁగనేగె నారాచముల్ , తపనుభంగి.

తే॥ అంబుదులలోని యుప్పునీ , రంబుఁ ద్రావి , చాలదగయెత్తి శ్రీరామ , సాయకములు
త్రావ నీరులేమిని యండ , తతులఁ దొలిచి , కొనుచు వడినేగె నందలి , వనవిదులకు.

ఉ॥ లీల నయోముఖంబులు శి , లీముఖము ల్లల రామబాణముల్

వారి నముద్రమున్ బయలు , వాఱఁగఁ జేయఁగ రత్నసంతతుల్
చీలిన భూమి గర్భమునఁ , జిందెడు రక్తము రీతి వెల్లడెన్
మీలున నాగజాంములు , మేవిన ప్రేవుల తేవఁ గన్పడెన్.

తే॥ అంబువులు వట్టిపోవ ర , త్నాకరములు , భాగ్యశాలి మణులు నిను , భవనములను
పోలె నారసములు చింద , ములకుఁ బొడుచు , కొనఁగ నయ్యవి యచకల , కొమరుదాల్చె.

తే॥ వేలకొలది చీలకలయి , విద్రుమములు, మౌక్తికంబులు రత్నముల్ , మలసె జగతి
గొప్పవారు కోపించినఁ , గోపగింపఁ, బడినవారు మేలొందక , చెడుదురేమి;

క॥ సలసలఁ గ్రాగిన యాజల, ములఁ జచ్చిన జీవవితతి , ముక్తిని పొందెన్
జలజాక్షిణిచేఁ జచ్చిన, యలుపులకును ముక్తిదొరకు , టరుదే తలఁపన్;

తే॥ అసల శరములు-మిక్కిలి , యలమికొనఁగ, ధారణీదేవి నీలంపుఁ , జీర విడిచి
యెఱ్ఱుల రంగులతోడ , నెలమి గులుకు, చీర నడుమునఁ గట్టిన , చన్నుదోచె

తే॥ విజయ శీలుఁడొ రాఘుని , విశిఖ వహ్ని, త్రావినట్టి కదలి వీడి , తావు వేలు
వెదకికొన లేచుక్రియ విజృంభించె బడబ, యితర పాండితి మెచ్చు పండి , తులె-యరిది.

తే॥ జగము నడఁగింఁజుకొని యాక , సంబు గూడ, నలమి బడబాగ్ని యవ్వడు , చిలయవేళ
లోకముల నాశమొనరింప , వీఁకలేచు, పెను మహార్జున మట్టులు, పెఱిగి లేచె.

తే॥ ఊర్ధ్వముఖమై పురాణించి , యుడుకుచూపఁ, గ్రభుభుజులలేచి నత్యలో , కంబు దనుక
వెడలుచుండిరి వేడిమి , తొడఁకనీక, యింక భూజనములఁ గూర్చి , యేమిచెప్ప;

తే॥ జగము పిలుగొందునని యెంచఁ , జాల నిపుడు, వరుణు నివటికరప్పించు , వాడ ననుచు
నధిక కోప సంయుక్తుడై , యవని విభుఁడు, చెలసి బ్రహ్మప్రమును కుడి , చేతఁ గొనియె

క॥ వడఁకిరి వేల్పులు మొగులు, పిడుగుల వెడలింఁచెఁ బుడమి , బీటలుపాఠెన్
తడఁబడి జీవులు వెలవెల, పడియెన్ నదులెల్ల నింకి , వందలి గట్టెన్.

అ॥ అందగోళమునకు , నావలి జలధులే, యడికెనన్న భూమి , నున్న వానిఁ
జెప్పనేల! మఱిగె , శివుని జటాగంగ, యజు కమండలు జల , మల్లనుడికె.

అ॥ లోకనాథుడైన , కాకుత్స్థ వర్యుని, యరయలేక నునలె , వరుణుఁ డిట్టు.
లితనికంటె మూర్ఖు , లెవరని ప్రాజ్ఞులు, తలఁచి చింతనొంది , తల్లడిలిరి.

చ॥ తలఁపునఁ జేసి తొట్టతొలు , తన్ దనుదానె సృజించికొంచు న
వ్వల జగముల్ సృజించి పరి , పాలనసేయు విభుఁడు కోప మ
గ్గలముగఁ బూనె నింక బ్రతు , కం గలవారమె యంచు నెల్ల ప్రా
ణులు తపియింపసాగె పరు , ణున్ శపింబుచుఁ బ్రాణ భీతిచే.

వరుణుఁడు రాముంజేరి శరణు వేడుట

మ॥ పొగచేఁ జూడఁగలేని నేత్రములతోఁ , బుంభానువుంబులై

తగులం బాటిన మేని బాణములతో , దైవాలు జ్వాలాశితో

దిగు లిగ్గాడు మనంబుతో వణఁకుతో , దీల్పడ్డ కేరోడ్డుతోఁ

దగు వేదోక్తులతో సముద్రపతి నీ , తానాథుఁ జేరెన్నడిన్.

క॥ కదలి కడపలనుంటి లెం , కనగు నేను, గాన నీపిల్పు విననైతిఁ , గరుణఁజూడు
మనుచు విప్పపై నడలెంచు , జనుని పగిది, నలలపై వచ్చె నడచుచు , జలధితేఁడు.

మ॥ సురుగన్ మాడిన మోముతో పెగవుతో , శోకంబుతో నన్యధా
శరణం నా సి యటన్న వాక్యములతో , శంరించుచు గ్రుడ్డి వై
ఱి దొట్టిల్లుదుఁ గ్రుంగు పాదములతో , గాన్పించు నట్టి డ
క్కరుణావారిది గాంచి యిట్లనియె ను , తక్కువంబు హెచ్చిల్లఁగన్.

పీ॥ లోకేశ నీవె యీ , జోకఁ గోపించిన, మారేది శరణ మీ , లోకమందు
నీకసాధ్యం జేది; నిన్నెదిరించు న, త్వము మాకుఁ గలదె; ని , తగ్గప్రకాశ
నీరధు లీవ య , గ్నియు నీవ విలయంబు, నీవలనె రదా , నెగడుచుండు
లోకంబులును నీవ , లోకాంతరస్థ భూ , తంబులు నీవ త , త్వంబు నీవ

తే॥ జగములను పొడమించి ర , షణ్ణము సేసి, యుదరమునఁ బదిలంబుగ , నుంచుకొందు
నీవు కినిసిన లోకముల్ , నిలువఁగలవె; నర్వలోకాంతరాత్మిక , శరణు శరణు.

తే॥ దిగ్భ్రమకుఁ గారణంబగు , లిమిరవనముఁ, గిరణ బద్గంబుచేఁ ద్రెంచు , తరణిలోన
నుండు జ్యోతివి బ్రహ్మదు , లొండఁ గలుగు, పొక్కిలి గలట్టి ప్రాక్తన , పురుష; శరణు.

తే॥ నర్వ భూతాంతరాత్మిక , శరణు శరణు, నకల భూతరారణ భూత , శరణు శరణు
సాధు జనవయ సంశ్రాణ , శరణు శరణు, సామజేంద్ర సంరక్షణ , శరణు శరణు.

తే॥ తల్లియును తండ్రియును నమ , స్తంబు నీవ, మోక్ష నరకము లాద్యంత , ములును నీవ
యేను దాన దానుండ ని , న్నెలుఁగఁగలనె; నిన్ను నీవ యెలుఁగకుండు , నిష్కలంక;

ఉ॥ నేరక పిన్న వార లొక , నేరమి చేసిరయేని పెద్దవా
రోరిచి బుద్ధి చెప్పఁదగు , నో జననాయక; కావుమంచు మే
ల్లారము సూర్యకేజ నిభ , మైన దొకండు ఫరిత్రినుంచి యా
సారసనేత్రు పాదముల , సన్నిధి వ్రాలె నిలాశలంబునన్.

తే॥ వ్రాలి మంటలతోడి గా , శ్రంబు మాపి, పిచ్చుకవయి బ్రహ్మాత్మంబు , విడువఁ దగునె;
యనుచు వేడ రాముని కోప , మంతరించె, పొంగు పాలలో నీర్వడు , పొలుపుదోప.

క॥ కోపము వీడితి భయమును, తాపంబును విడుము భక్తి , తాత్పర్యములం
బ్రాపింప వేడ రాకిటు, కోపింపఁగ వచ్చ కితము , కోరెదఁ దెలియన్.

చ॥ అన వరుణుండు రాముఁగని , యార్క; భవత్పతి శాంతరూప యో
జనకజ చెందినట్టి యగ , బాట్లును నీవును కోరి పిల్చుటల్
మును విననైతి నేడవ న , ముద్రమునం గల మీలు కయ్యముం
బెనుపఁగఁ దీర్చ నేగితి డ , మింపుము హేతువు వేటు లేదికన్.

తే॥ వరుణుఁడొచ్చె రాముఁడు , కరుణచెంది, యైననగుఁగాక యాయమో , ఘాత్రమునకు
దేని లక్ష్యంబు చూపెడు , తెలియఁబడుకు, మనిన బ్రతికితిని యాతఁ , డనియె నిట్లు.

తే॥ అనఁ : విను మరుకాంతార , మనెడి దీవి, యందు దైత్యులు పలుకోటు , లమరినాడె
జగములకు నాకుఁ వీడలు , నలుపుచుండ్రు, వారిపై నీ మహాత్మంబు , వదలు మనఁగ

క॥ పూతుడు శాస్త్రజ్ఞాన, తీతుడు రాముండు విడిచె , దివిరి శరంబు
ముతుకులను పరిమాటిచి, సీతాపతి కడకు నదియు , జేరె ఊణమున॥

క॥ పరిశీలన గుణమొప్పగ, నెటి దప్పకయుండు జనికి , నెగడునె కీడుల్;
వరుణనిపైఁ బొడమిన కఱ, కరి డుప్పులు రాక్షసులకె , కష్టము గొలిపెన్.

తే॥ చాలదూరము పోయి ము , స్కరులఁ జంపె, శాంతమూర్తులౌ పెద్దల , శాపముట్లు
రామచంద్రు నమోఘ శ , రంబు జగతి, ధర్మమె బలీయమనుట సా , ర్థకముగాగ.

మ॥ జలధీశుం గని రాముఁడిట్టులను ర , డన్ వేడ మన్నించితిన్
బయదుప్పుల్ దితిజాని నాకగడు గూ , రప్పంబుని పాఠోధియన్
పులుకాల్వక దమ కోటగాఁగొని మహా , మోదంబుతోఁ జేయు తొం
గలి నృత్యంబులు మానునట్లు లొక మా , ర్గం బీయవే ఘాకన॥

పీ॥ జగముల వ్యాప్తికి , నరుదులు లేనట్లు, లోతునకును వెడ , ల్పునకు మేర
లేదు నీరింక నె , నొప్పిదింబులు వట్టు, సంతకాలము నిల్వ , నైతిగాదు
బండకై వడి మనీ , భావ మొందుదునన్న, మలగి నాలొని ప్రా , బులు నశించు
నాపై విడిన వృక్ష , నగ శిలాదికములఁ, దొలఁగిసీయక తేల్చి , నిలుపువాడ

తే॥ సేతు వాకడు నీపేర నా , శిరముమీద, నమర నీ సేన నడపింపు , నమరభీమ
రామ! నద్గుణధామ! దు , ర్జనవిరామ! శుభదనామ! మునిస్తోమ , సూక్తిసిమ!

సీ॥ అని వరుణుడు లెక్క , విని సంతసమునంది, కాకుత్స్థ వర్యుండు , కడఁకతోడ
సీమహా సత్కార్య , మే చేయుదము వార్తి, శ్రేష్ఠత మనచే న , శించెనేని
తక్కిన నాల్గు భూ , తములును చులుక ద , నంబు నొందును గాన , నయముమీఱు
పర్వత ఘనవృక్ష , వారంబులం దెచ్చి, కట్టుడు సేతువు , గట్టిగాగ

తే॥ ననుచు వానర పరులకు , నాజ్ఞ యొసఁగి, యిరవునకు నేగ రాముని , కరుణతోడి
వీడికోలు గైకొని యబ్ధి , విభుడు వోయె, నుత్సహించిరి చనవడు , బదధి గట్ట.

:- 7 సేతు బంధన పటలము :-

తే॥ వానరేంద్రుడు రాక్షసే , శ్వరుడు జ్ఞాన, సిద్ధులగు కపివరులు యో , చించి నలుని
పిలిచి సేతుబంధనము గా , వింపు మీదియ, యపుడు ముఖ్య కర్తవ్యమం , చెఱుకపఱుప

క॥ పలుమాటలేల మేరువు, నలుపును సమచుగు తెఱంగు , నాజెంబుగ నీ
జలధిం గల్గెద విరివిగ, శిలలు తరులు గిరులు దేర , డెప్పుడి కపులకున్.

క॥ అని నలుఁడన నజుపుత్తుఁడు, వనధిని పూడ్చంగ రండు , వనచరులారా!
యని చాటింపఁగ వచ్చిరి, గొనకొని యెండొకరు శ్రోసి , కొని యుత్సుకులై

తే॥ రామ లక్ష్మణ వానర , రాక్షసేంద్రు, లరుదుగాఁ జూచుచుండ వ , నాటు లెల్ల
భుజశిరంబులపై గిరుల్ , మోచితెచ్చి, రుదధులాటొక్కటం బూడ్చ , నొలయుకరణి.

క॥ కొన్ని పెరించుచుండఁగా, గొన్ని ప్లవంగంబు లీడ్చి , కొనివచ్చెను వే
కొన్ని శరంబుల మోచెను, గొన్ని కడలి దించెఁ గొన్ని , కూతలు పెట్టెన

క॥ కొన్ని దొరలించెఁ గాకులఁ, గొన్ని కరకలములఁ దెచ్చె , గుండాదుచు వే
కొన్ని తమ వాలములతోఁ, ఐన్నుగ వీడ్చికొని వచ్చె , బటుకరశక్తి

క॥ అనఘఁడగు నలుఁడు వడిగాఁ, గొని తెండని త్వరపఱచుచు , గొండల నొకచేఁ
గొని వరుసలుగాఁ బేర్చుచు, వనదిని కల్లోలపఱచి , వడఁకం జేసెన్

క॥ కకటాకారుఁడగు విరువరి, శరణార్థుల రహి భరించు , చందమునఁ గవుల్
తొరతొరఁ దెచ్చిన కొండల, భరియించె నలుండు కార్య , భరణ నిపుణతన్

తే॥ చంద్రముఁడు రాళ్ళు దడవెడు , శైలములను, కెల్లగింపఁగ మేఘపం , క్తియును చెదరె
నందు దిరుగు యక్షిణులును , యక్షవరులు, పడుచు లేచుచుఁ దడఁబడి , పరుగులిడిరి.

ఉ॥ పాదగలించి గొప్పగిరి , పంక్తుల వీచుడు నొక్కటొక్కటిన్
మోదఁగ నిప్పుకల్ పొడమి , మున్నోని మాలిక లొడుఁ బోవఁగా
వేదనచెంది వెండి రఘు , వీరుని బీమ శరాన్ని వచ్చె నే
మో దరికొంచు నంచు భయ , మొందె నముద్రవిభుండు చూచుచున్.

తే॥ కొండనగలిందికొని గవా , జుండు తెచ్చి, గుభిలుమనవై వనంబుధిఁ , గొఱలు మోక్తి
కములు జలబిందువులతోడ , గగనీ వీధి, జేరి నక్షత్ర మందలిఁ , గేరి వెలిఁగె.

చ॥ కరులు వసింపఁగాఁదగిన , కందర లాన్న మహీధరంబుల
కదిని వైచుచుండ రభ , సంబున మింటికి లేచు ముత్రముల్
వరుసలుగాఁగ నేర్పడుచు , వారిద పంక్తికి జల్లియయ్యె న
ప్పరును జలేజుమిత్రునకు , వైచిన పందిరిఁబోలె నయ్యెడన్.

తే॥ పెదురుగుములున్న కొండల , విసరివై వ, నెగయు జలబిందువులఁ దడి , యెనయు వలువ
లంగముల కంటుకొనఁ గాంచి , యమర వనిత, లెడఁదలందున నాన వ , హించినారు

తే॥ పెను తరులతోడి కొండలఁ , జెల్లగించి, జలధి వైవఁగ బిండువుల్ , చాల దవ్వు
పోయి మరలుటచేత వే , య్పల జగమ్ము, వాన కురిసిన చందానఁ , బరిధవిల్లె.

తే॥ కడలి మద వారణంబులు , పడుచునుండ, వాని మొసకులు గాంచి కా , ల్పట్టిలాగఁ
దొండములనెత్తిగీపెట్టి , తొల్లి గజవి, భుండు హరిఁగూర్చి మొఱవెట్టు , పోల్కినొప్పె.

తే॥ అలరులును తీనెవాతలు , నగురుచంద, నములుతక్కు గందంపు ద్ర , వ్యములుమిన్ను
గప్పచుం బడి దట్టంబు, గాఁగఁ బర్య. శరరి నీచు వానన వీడి , పరిమళించె.

తే॥ ఉత్తములకుఁ బూర్ణ వినాశ , ముప్పతిలిన, నై జమైన యుధార గు , ణంబు విడరు
పలతరులతోడి శైలముల్ , జలధిఁగూలి, మత్స్యములకుఁ దేనెలుపండ్లు , మాంసమొసఁగె.

తిరునెఱ్ఱెమ్ నల్లారి జటప్ప నీవే శరణమని వచ్చిన వారిని భరించునట్లు. అని మూలము

తే॥ కమ్రఫలములఁ దినఁ గాంక్ష , గలిగినోరు, తెఱచుకొని పేవలట్లు వా , శృరములుండ
బురదలోఁబూఁడుకొని పోయె , గిరులు కొన్ని, యాచకులకీ దాచు లో , భాలిఁబోరె.

ఉ॥ గాలిపటంబు కైవడిఁ ద , గం దిరుగాడు ప్లవంగముల్ మహా
శైలములం బెకల్చి రభ , సంబుగ నంబుధివైవ దంతులన్
బోలఁగ నోట వైచుకొను , బుద్ధి భుజంగము లుండి చచ్చె మూ
ర్ఖుల దొనంగెనంగు తఱి , నైన వివేకము చెందనేర్తురే;

తే॥ తొండములఁ బెనవైచి దం , తులును తమ్ము, పట్టవచ్చు నక్రమ్ములఁ , గిట్టి పొడువఁ
గరులు మకరులు పోరాటఁ , గలిగినట్టి, విరవ మొప్పారెఁ జెవులు గిం , గిరులుపోవ.

తే॥ నిప్పు బారలంగఁ దాకుచు , నీరధిఁ బడు, భూమిధర శిఖరము లల్ప , పుణ్యముగల
జనములం బలె న్నర్లోక , మునకు నెగసి, నిలువలేక క్రమ్ముతీన వ , నియఁ జెలంగె.

తే॥ శరభ సింహ శార్దులముల్ , శఁదిఁ జొచ్చి, మీచే నోడి గుటుకున , మ్రింగఁ బడియె
సున్నచోటు వీడిన నెట్టి , యున్నతులును, బన్న మొందుదు రల్పుల , వలనఁగూడ

తే॥ బుద్ధి పూర్వకంబుగఁ దోడు , పొనరకున్న, మత్తముల సొత్తు బీదల , కొదవుచుండు
మింటికెగసిన చేపలు , వెంట నెగయు, కొండతీనె ద్రావి కపుల , కొమరుకొప్పె.

తే॥ మంచునీటిని చిందించు , మలలనుండి, దపమునించు వెదుళ్లు చిం , చంగఁజేయు
ముతైములకు వారిధి ముత్య , ముచ వలమురి, చిందములును ప్రేచుంబున , విందుచేసె.

ఉ॥ అంబరచంచితంబులగు , నదులఁ దెచ్చి కపింద్ర సుఘముల్
దంబుగవైవ నందలి జ , దంబులు పొంగి ధరిత్రి ముంపఁగా
నంబుధి పంబు భూస్థలియె , యయ్యె ధరాస్థలి సాగ్రమయ్యె లో
కంబున దుర్బుట బొకటి , గలునెఁ తాక నాముఁ దెంచినన్.

తే॥ దట్టముగఁ బడు కొండలం , దలి మృగేంద్ర, శరభ శార్దుల సుఘము , ల్లిరుగుతనఁ
దీరభూమి యడిత్యక , తీరుదాల్చె, నిఖిలనాథుండు తల పఁ గా , నివియుఁ గలదె :

తే॥ మేము తిననివే యిచ్చల , మిగులఁగలుగు, నంచుఁ దిండి మానినని మృ , గాదులెల్ల
మెకములంటని నీర్వామి , మీలచేతఁ , దినఁగఁ బడనిని లేవు ధా , త్రిస్తలమున.

తే॥ క్రూరమృగములైనను పెంచు , వారియెడలఁ, దొలు ప్రేమను వీడంగఁ , జాలఁగలవె ?
తమ్ముసాకు కొండల వీడి , తరలమన్న, చందమునఁ బది మెకములు , జలదియందు.

తే॥ తపసు సుకరముగాఁ జల్పఁ , దావలములు, ఫలదములు చల్లనివి యైన , పర్వతముల
విడువలేక తోడనె పడఁ , దొడఁగినారు, బంధములఁ ద్రెంచినట్టి శా , పసులుకూడ.

తే॥ పడెడు కొండలయందున్న , వలలభుజాలు, తలలఁ గేలుంచుకొనిచింత , యలమి కొనఁగ
లంక కేగిరి కాణాచి , లంకె వీడి, జన్నభూమి యేరికిని దు , స్త్యజమకాదె;

తే॥ మునిఁగినట్టి మలలమీద , మునుఁగకుండు, శిఖరములఁ జేరి యుండిన , సింహ శరభ
విభతి గొప్ప సేతువునకు , వింతయైన, మాలిక లమర్చు తీరున , మలయుచుండె

అ॥ వైచు పర్వతములు , వనధిని మునిగెను, బాలవసుమ మరల , తైలములను
శ్రమము తెక్కయిడక , చని తెచ్చియుచ్చిడు, నుండినారు కొండ , టుత్తుకతను.

అ॥ భూమిదేవి వీధు , పెద్ద రంధ్రము పడఁ, బెల్లిగించి తెచ్చు , పృథ్విధరము
లందునుండి జాటు , నహులు ప్రేలె ధరిత్రి, ప్రేపులవలె గిరుల , వేళ్ళవలెను.

తే॥ పద్మ రాగమయాద్రుల , ప్రక్క నీల, రత్నమయమహీధ్రములు పే , ర్పంగఁ బడఁగ
సెనఁగె రిక్తకంఠుఁడు సము , ద్రేశ్వరునకు, రఘువరుండిచ్చు రత్నహా , రం బనంగ.

తే॥ స్థిరనివాసంబు నాత్మకు , చెరియవెనకు, యోగులంబలె దోయధి , సురలిసట్టి
కొండచిలువలువడిఁ బాటి , గుహలఁజేరె, నడఁగునేమెన్నఁడునురాట , యాచిమరులు.

తే॥ సేతు మహిమకు నొప్పుగాఁ , తెప్పఁవగిన, వేటు రాకటమొందు టా , విందుజేలః
రామ దూతవైచిన గిరి , వ్రజమువలన, స్వర్గముండీరె మీలును , జల కణములు.

తే॥ నీలదేవున వైచిన , నీలనగము, జలది యడుగు వటుకుఁదాఁకి , జలము పొరలి
నేలముంప జీవులు పాటు , లీల గొప్ప, కలకలంబును పుట్టించె , గాటముగను.

క॥ మైందుఁడు వైచిన గిరిచే, నందరము జలంబు లాక , పం బొరసి పడన్
దొందరపడి దిగ్గజములు, మందరగరిఁ దిరిగె జెవరి , మల్లటసరుమన్.

క॥ పూనిక లక్ష్మణుని శరము, లై నను తొలగింపరాని , యద్రివి బలభి
త్తునుని కొమరుఁడు తెచ్చి య, నూనగతిన్ వైచె మణియు , నుదధి గలంగన్.

క॥ హనుమని భుజమును పోరిన, మనగిరి భల్లూకరాజు , కడిమిల బెకలి
చెను వనరివైచెఁ దుంపురు, లనువొందఁగ నెగసి పడఁగ , నమరుల తలలన్.

క॥ తైలము కుముదుఁడు వైవఁ గు, శీలపు రాస్యమున కనువు , చెదిక ధ్వనించెన్
దమనగర, దుంపురులు వడ , నమరుల కమృతాశ క్రొత్త , యై యుదయించెన్.

తే॥ పనసుఁ దేవున వైచిన , పర్వతములు, పిడుగులంబలెఁ బడుచుండ , వెగడు కుడిచి
యోహ్వలేక స్వజీవిత , ముజ్జగింప, విరళనవ్రతముం బూనె , సురగవిభుఁడు.

తే॥ తెక్కలేరి భల్లూకము , లొక్కమొగిని, పెక్కుమలలను వైవ నొం , దొక్కదానిఁ
దాఁకి పుణ్యహీనుని వ్రయ , త్నంబు పోల్కిఁ, గకవికలుగాఁగఁ బడిపోయె , గడలియందు

తే॥ బహుళ యోజన విస్తృతి , పరవియున్న, యొక తిమింగిల వృష్టంబు , వికలముగను
కొండయొక్కండు పడ నది , క్రుంగి యవలి, కేగఁ గొండయు జడధియు , నిమ్మడప్పె.

తే॥ నేర్పుతోడ నలుఁడు శిలా , నిదయములను, పొందికగ నిడి విడిచి చే , ర్పుగను చేసి
మలలఁ జేర్చి యిసుక వల్లి , తలలుగాన, రాక కేలఁ దడవి యైత్త , రంబు నడుము.

తే॥ వానరులు తెచ్చు భూధర , పంక్తులెల్ల, నినుప కంబంబులం బోలి , యెనఁగుకేలఁ
గొనెడు సంతలోఁ దునుకలై , కుఱువలగుచు, నలరు నట్లుగఁ గాళ్ళతో , నలఁచి యడఁచు

లీల శైలముల్ మోచు వ , లీముఖములు, పోవఁ జోటు లేకుండ న , ముద్రమందె
గాక తలలమీఁదనె యొక , గట్టిసేతు, వొనరి యున్న చందంబున , నొప్పుమీఁకె.

పెద్దకొండలఁ దాల్చిన , పెక్కుకవులు, వరుసలై నిల్వఁ దక్కిన , వారు పోవఁ
ద్రోవలేమిఁగొండలతోడఁ , దోయదిఁబడి, యాది తెచ్చియిచ్చుచునుండి , రెనక మెనఁగ.

పొడవు కొండల మోవంగఁ , దొడఁగి కాళ్లు, సంవలింప నాఁకలిగొన్న , శైలవరము
లఁజైమోచు మలల దించి , యందు గలుగు, మధువు దంకిగఁ ద్రావి మై , మఱచిసౌత్క
అన్ని దిక్కులఁ బరవిన , యగచరాలి, చొచ్చువారు మరలువారు , వచ్చువారు
నగుచు నెంత దూరము సేతు , వయ్యెననఁగఁ, గొండ అందురు సగము చే , కూడె ననుచు

దాత్రిధరముల యందున్న , ధాతువులును, పేటలుందున్న పెందేనె , పెరలుఁ దరుల
మంజరులు తీరమందెల్ల , మలసియుండఁ, దద్దయంకరాంబుది మదూ , దధిని పోతె.

కష్టములు రేఁగి మిక్కిలి , కలఁచుచున్న, నోర్పుమైఁ గుటుంబముగాచు , నుత్తము వలె
గొప్ప భూమీధరములు పె , క్కులుగలంపఁ, గలఁగఁడయ్యెను సుంతైన , జలఁజేఁడు.

పరవియున్న ప్రవాళ వ , ల్లరులు మునుఁగ, నుదధి వైచిన కొండల , నుండి చెదరి
దిరులఁ బడియున్న పెక్కు ర , త్నాలకాంతు, లింద్రధనువుల కైవడి , నెసఁగుచుండె.

వానరం బొకండు , వటవృక్షమును పెక, లించికొనఁగ నట వ , సింపు పులుఁగు
లాదరువుగ నున్న , యధిపుఁడు మరణింప, నడలు బంధులట్టు , లఱచుచుండె.

పాంథవిశ్రాంతి కెడమయి , పరఁగుఱుండు, మావిప్రూఁకులు వనధితో , మఱుఁగువడఁగ
రక్షకులు గతియింప ని , రగ్గికులయిర, సేవకులక్రియఁ దుమ్మెదల్ , చెదిరిపోయె.

చెల్లాచెదరై తుంపురు, లెత్తెడ వ్యాపించుచుండు , టీక్షింపఁగ సొం
పిల్లు పయోనిధి పూఁడఁగ, మెల్లఁగ వేఱెడకు జాఱు , మీలం బోలెన్.

వలపుగొని ముసరుచుండిన, యశిబృందము సంద్రమున మ , హోద్రులతో దం
తులు గూల విడిచి మరలెను, వలపెద లేకుండు పఞ్క , వనితలకరణేన్.

ధరనూనిన వేళలతో, నురలింపఁగఁ బడి సిఱంగు , లొందినవయ్యున్
పరనకుల క్రియను తీవలు, తరువుల విడకుండి శర వి , దానమున బడెన్.

జలకణము లెగుర నవ్వలి, జలధియు నుప్పయ్యె సశని , చల్లనయయ్యెన్
జలదములు గురిసె నువ్వని, జలముల వేవెలుఁగు కూడఁ , జలి వెలుఁగయ్యెన్.

పరిమళించు పర్వతముల , వలన నెగురు, పసిడివంటి తుంపురులు గ , వృంగ నెలర్చి
వడిగఁ బైకి లేచిన తీగఁ, పగడములు తు, అంగలించెను మింటి మె , ఱుంగు లట్లు.

పన్నిదంబులు వైచుచుఁ , బడగులిడునుఁ, బ్లదగు లదవులఁ గలపావ , పముల గిరుల
వెదకివెదకి తెచ్చి కదలి, విదుమకతన, మొక్కులును చూడఁ గనరాక , పోయె ధరను.

- తే॥ నెఱపు కీరితి పఱపు వా , నరుల పఱపు, గిరుల పఱపును పనముల , పఱపు దాలు
ధరణిఁ బఱపుటంటోలి చి , త్తముల పఱపు, విరియ నొక శరధి పఱపు , తెఱఁగు దోచె
తే॥ అరయఁ బగఱలు మూఁదేగు , సంకలోద్రి, చూటముండేరె సేతువుక్రొతు లపు దొ
నచ్చు కోలాహలము గగ , సంబు బ్రద్ద, లుగ నొనర్చె; నియ్యది వేటు , గగన మేమొ;
తే॥ వేట యుపమ లుత్త్రేక్షలు , వెదకనేల; ప్రభుఁడు రాముఁడు కత యా , పరలఁ దీర్చు
నావయిం బదాజ్ఞములుంచి , నదరుఁగార, యనుచు శేషుఁడు నిర్వృ నా , నలరెఁగట్ట
తే॥ సత్యవతియగు లంకయన్ సరసిజాక్షి, దైత్యు లొనరించు చెడుగులు , తాళలేక
జలజనేత్రుని చేసాచి , పిలుచు కరణిఁ, జెలఁగె రణజయ హేతువు , సేతు వచ్చడు
తే॥ తనదు ప్రియ పుత్రుని పడు బాము , లను తలంచి, నైఃపలేక భూదేవి హ , స్తంబు చాచి
సీతయున్ని చూపిన దనఁ , జెన్నుమీఠె, బంధవారిధి వారధి , పాప రోధి.
తే॥ కదలిపై సేన రామండు , నదపవలసి, యురేద నేను కాకెవరిప్పు , దొదవు వార
లనుచు విష్ణు పాదోద్భవ , యవనికి దిగి, నట్టి చెలువున వంతెన , యమరెఁ జూడ.
తే॥ మలలయండుండు రత్న రా , సులు జ్వలింప, వానరులు గట్టు జలనిధి , బంధనమ్ము
వేవెఱం గత్తమిల్లిన , వేళలందు, మెఱుపుఁదీఁగల కైవడి , మెఱయుచుండె.
తే॥ కవులు పూర్తిగా వంతెన , గట్టు పివస, వనచరేంద్రుండు రాక్షస , చల్లభుండు
తక్కువార లావిషయంబు , తనియఁ దెలుపఁ, జనిరి కుతుకంబుతో రాము , సన్నిధికిని.
తే॥ దాసి సేతువు నూతాము , డల పొడవును, వెలుపు పదియాపడలుగాఁగ , వెలసెననుచు
శ్రీరమూత్తము చరణ రా , జీవములకు, మ్రొక్కి విన్నవించిరి మోద , పూర్ణులగును.

8. చాపశ్రవణ వటలము. (66)

- ఉ॥ వారిధియైన వార్తవిని , వారిచ వర్జుడు మేరమీఱు ము
ద్వాదశిఁ దేలి వారల న , పార కృపాపస మారఁ గొఁగిరిం
జేరిచి మేనులం దడవి , సేతువుఁ జూడఁగఁబోదమంచు దు
ర్వార విరోధి రాక్షస వి , రాముఁడు రాముఁడు లేచెఁ గ్రన్ననన్.
క॥ ప్రానెలవు కదలి కెదుటను, సేనావారిధికి దిగిన , జీమూత మనన్
మానుగ నిలుచుచు సేతువు, జానకిఁ గన్నట్లు గాంచి , సంకసమందెన్.
సీ॥ పలు తరఁగలచేతఁ , గలగుండు పడుచుండు, జలధి విండంగఁగొం , డలను పేర్చి
వారధి నిర్మించు , నేరుపు మెచ్చయ్యె, దీసి లోఁతెంతయో , తెలియవళమె;
నయన నిర్మింప నె , న్నాళ్లకు ముగియునో, యీలంక యేడు సం , ద్రాల కవల
సున్నను నలుఁడింకఁ , గొన్ని దినాలలో, నిక్కంబుగాఁ గట్టి , నిల్పఁగలఁడు
తే॥ అనుచఁగొనియాడి కారువు , నర్మిలిమెయి, నలమినాడు వరుణుడిచ్చు , హరిమొసఁగి
యంక జయమునిశ్చయమని , యెఱుఁగఁబలికి, బయలుదేఱఁగఁ ద్వరపడెఁ , బరమభిభుఁడు..

ఉ॥ మున్ను విభీషణుఁడు బహు • మోదముతో నడవంగ జ్ఞాన సం
పన్నుఁడు వాయుసూతి కపి • వర్గము వెన్నెలరాఁగ లక్ష్మణుం
డన్నను వెంబడింప మద • హస్తి క్రియన్ రఘురామ భూవరుం
డున్నడ తెంచె వంతెనఁ గ • డుంగడు సంతసమంది చూచుచున్.

ఉ॥ చారు చిరత్న రత్నములు • చందనముల్ చరణాలఁ గ్రువ్వఁగా
హరి వసంబులెల్ల నల • లఱులు ప్రక్కల నుల్లసిల్లఁ గా
వేరిని పోలియున్న కడు • విస్తృత సేతువుపైఁ గపింద్ర సం
చారము రామచంద్రునకు • సమృతిఁగూర్చె సనేక భంగులన్.

తే॥ కొండప్రక్కలఁ గల తిను బండములను, వారుకొని మోచితెచ్చుట • వలనజలధి
నడచు కతనను ప్లవగ నై • న్యంబుచూడ, గొప్ప కావేరి వఱదనఁ, గొమరుమీఁజె.

చ॥ నడవఁగఁ బల్లము ల్వడిన • నాడెపు జాడలలోఁ దరంగముల్
నడుచును తూటుచుండ జత • నంబున సంగర రంగమందు ప
ర్విడు తురగాల నెక్కి చను • రీతి మనోహర లీలల్ వడిన్
దడములు పోవసాగె గను • దమ్ముల విందుగ సందడించుచున్

తే॥ ఇటుకు గానున్న చోటుల • నేగలేక, యోరలం బోయి పడనున్న • పారిఁబట్టి
చేయి యూత యొసఁగి దరిఁ • జేర్చినారు, కరుణ నిండిన కపివరుల్ • కడఁక చెడక.

క॥ పలువురు ప్లవగులు రావు, తలపై నాతపము వేడి • తగిలెడి నని జొ
బ్బిలు జొంపములగు తరుణ • ఖల గొడుగులక్రియను పట్టి • కడపిరి శ్రోవన్.

క॥ కాకుత్స్థ మేను వాడగ, నీక ననిచియున్న విటప • నివయమ్ములతో
జోకగఁ జామరవలెం, జేకొని వీడిరి చెలంగి • సేనానాథుల్.

తే॥ జానకీదేవి జేరంగఁ • జనుటఁ దలఁచి, యుత్కమైన మనంబుతో • సుర్వివిభుఁడు
జలసి వచ్చు సేన తోక జుడి దాటి, యవలి దరిఁజేరె వేల్పులు • హర్ష మొంద.

చ॥ సురలును మౌనులుం గడఁక • స్రుక్కక గొప్ప తపంబుచేసి య
త్యురువలమొందు హేతువున • నుద్బుట వానర సేనతోఁ బ్రియా
వరజానితో నరుంధతియు • భక్తిని మ్రొక్కఁగఁ దగ్గ సేత ము
చ్చిరు నగరంబు పొంత విడి • సెన్ రఘువీరుఁడు వే సువేలపై

క॥ శ్రీ రాముఁడు మనసేనా, వాకమ్మున కెల్ల వలయు • వద్దతి విడుచున్
నేరుపుతోఁ దీరుపుడని, యారఁగ నీలునకుఁ దెలుప • సతఁ డగుననుచున్.

చ॥ నలునకుఁ దెల్పు నాతఁడును • నాల్గముఖంబులుగా నమర్చి సే
నలకును దండనాథులకు • నాజెము లేర్పడ వేలు వేలుగా
నెలపు లమర్చి దైత్యకుల • నేతకు భాస్కర సూకిం గుతూ
హలమున రమ్యమైన విలి • యంబులు దా సవరించె నెవ్వడిన్.

తే॥ రామలక్ష్మణులరు మధ్య , రమ్యములగు, బాలు మలిచి కట్టులు గట్టి , పూలతలను
గప్పి దర్బలఁ బిఱపి చో , షిముగఁజేసి, యెలమి నిట్లు స్కందావారం . మెల్లఁదీర్చు.

తే॥ లోకరక్షకు జానకీ , లోలు నెల్ల, వారు మనసుచే వాక్కుచేఁ , బ్రస్తుతించి
యెఱిఁగి తమతమ విధుదుల , కేగినంత, రాముఁడును తనవీడు చే , రంగ నరిగె.

ఉ॥ వ్యాపన శీలులైన కపి , వర్షులు కొండలు తెచ్చివైవ ని
లోపక యద్ధి వాఁకణము , లుప్పర వీదికి వచ్చి విద్రుమ
శ్రీ పెనుపారు నంకువుల , చెన్ను తొలంగఁగఁ జేసె నంచుఁ దా
నీవరిఁ దానమాడుటకు , నేగిన కైవడి నేగె బానుఁడున్.

క॥ దార రహితుఁడై యుండెడు, శ్రీ రాఘవు నేయ. గోరి , చిత్తజాఁ దెక్కు
గూరిచిన చెఱుకు విల్లన, వారుజేఁ గనుపించె లేత , నలివెలుఁగంతన్.

ఉ॥ నీరజ పుష్ప రేణువులు , నిండఁగ నూలుచు మంచు బిందువుల్
చేరిన మందమారుతము , చేతను రేయను దావపహ్నిచే
మార శబీముఖంబును న , మాఖ్యవహించు కృతాంతుదూతచే
ఘోరతర ప్రతాపమును , కోరికఁ జూపె విదుండు గొబ్బునన్.

చ॥ అలకను గూడఁ గొత్తయగు , నందము చి , దుముఖార విందముం
గలచెలిఁ బాసి నిదురఁను , కంబును వీడిన రాముచేయి వె
న్నెలులు కవించుచుండె గమ , నింపఁగఁ బచ్చలకొండ నెమ్మిళుల్
తలగె నటించుఁ బ్రాఁకు బెడి , దంబగు పాముల పిల్లలోయనన్

తే॥ లంక దాయుటచే రాము , లలితగాత్ర, మతిశయోత్తిత సంతాప , మధిగమించె
నెట్టనోరు నల్లనికను , రెనయు నగ్ని, కాల్చె దవ్వలనే దాయఁ , గాల్చుకున్నెఁ

చ॥ తన చెరువేళ దగ్గజీన , దానవసాథుఁడు రావణుండు పం
పిన కొటికాండ్రు వానరుల , వేషమునం జనుదెంచి పాళియం,
బునఁ దిరుగాడుచుండఁ దన , పూర్వులు చేయు తపః పలంబు రేఁ
పిన లలి వచ్చి యుండిన వి , భీషణుఁ డొప్పునఁ గాంచె వారలన్.

తే॥ వానరులవలె సేనలో , వజరుచుండు, వారిఁ గనిపెట్టె నప్పుడే , ప్రాజ్ఞపరుఁడు
కలశ వారాహిలో నీటి , కణము వడిన. వేలుపలుచి త్రోచెడు హంస , విధముగాఁగ.

తే॥ పరఁగ నణువై మహాత్తయి , పరవి నిండి, విద్యలకుఁ గట్టువడి తిరో , వృత్తిఁ దనరు
జీవు నీశ్వరుఁ గనుల దర్శించినట్టి, యోగిరీతి విభీషణుఁ , డొప్పె నపుడు.

చ॥ కడఁకను దెల్పు వానరులు , కాకుల సేతులు గట్టి వారం
బిడికిటి పోట్లచే నొడలు , భేదిల నెత్తురు గ్రక్క గ్రుద్దుమన్
వడివడి రాఘవేశ్వరుని , వద్దకు నీడిచి తెచ్చి చూపఁగా
నెడ ద దయారసం బతిక , యింప నతండును గాంచె వారలన్.

చ॥ కని పగవారలంచుఁ గిను , కన్ వహియింపక నింద్యమైన చొ
ప్పున నగచాట్లు వానరులు , పూన్నిరె యంచు దయాంబురాశియై
కని పగవారయైన నొడి , కంబు చెడన్ శరణంబు వేడ నొ
ప్పని పని సేయఁగా దగునె? బంధములన్ విడిపింపుఁడీ యనన్.

చ॥ మనమున మార్దవంబుగల , మాన్యుఁడు రాముఁడు గూడచారులకా
గనులను నీరు చిప్పిలఁగఁ , గాంచినఁ జూచి విభీషణుండు శ్రీ
వనజదళాక్ష! రావణుఁడు , పంపఁగ వచ్చినవారు పీరు వీఁ
డనయుఁడు సారణుండగు శు , కాఱ్యుఁడు వీడగు నంచుఁబల్కఁగన్.

ఉ॥ పంచకులైన వేగులు కృ , పారసధాముని రాముఁగాంచి యో
యంచితరూప! వానర బ , లాతిశయంబు నెఱింగి గెల్వముం
గాంచుట దుర్బలం బనుచు , గారడముల్ పచరించి మమ్ము చం
పించఁగ వచ్చినాఁ డితఁడు , వెద్దరి నిక్కము నమ్ముమీ యనన్.

ఉ॥ భేదము గూర్తురా యని వి , భీషణుఁ డప్పుడు మోహనప్రతి
చ్చేదక మంత్రమున్ బఠన , సేయఁగ గుట్టు బయల్పడెన్ వడిన్
బాదరనంబుసోకి తెలి , పాఱిన పైఁడి పుటంబు వెట్టఁగా
నాదిమ వర్ణముం జెనయు , నట్టులు వారు యథాస్థితిం గొనన్.

తే॥ భీతిచే వడఁకుచునుండు , వేగులఁ గని, దీనరక్షకుడైన యా , చిత్కరులుఁడు
మోమునన్ మందహాసంబు , మొలకలెత్త, నలుకు వలదు వచ్చిన పని , తెలుపుఁడనఁగ.

తే॥ వారలేమియుఁ దోపక , నోరు మిడుక, శ్రీకరా! లోకమాతయా , సిత తనకు
మృత్యువని యెఱుంగని దాన , వేశ్వరుండు, పంప వచ్చిన పంచనా , పరులమయ్య!

తే॥ అనుడు రాముఁడిట్లను మీర , లఱకులేక, చూడఁదగు వాని నెల్లను , చూచియవల
మీ దశాస్యుని కడకేగి , మేము తెలుపు, పలుకులెల్లను మఱవక , పలుకవలయు.

సీ॥ మేరలేకుండు లం , కా రాజ్య సంపద, కీ మా విభీషణు , డీకుఁ డనుఁడు
మకరాలయంబును , మలలచేఁ బూడ్చి పెం, పెచ్చంగ వనదరుల్ , వచ్చిరనుఁడు
నిన్ను నీవారిని , నీఱుగాఁ జేయఁ బ్ర, తినగొన్న వీరు లే , తెంచి రనుఁడు
భోగానుభవమును , భూరి విక్రమ వైభ, వంబులు పూర్తిగాఁ , బాసె ననుఁడు

తే॥ ఆలు బిడ్డల బంధుల , ననుఁగువారి, నింపు దీఱఁగ నిపుడ వీ , క్షింపు మనుఁడు
అన్ని యాసలఁ దెగ గోస , యనికి వచ్చి, ప్రాణముల నా శరాశికి , వదలు మనుఁడు

ఉ॥ గుత్తులుగాఁగ మ స్తములు , గూడినరావణ! లంక వార్ధిలో
నొత్తిలి కానరాక పడి , యుండుటచే నుసులుల్ భరించి పె
న్మత్తున దారపుత్ర హిత , మంత్రులతో మనఁగల్గి తింక నే
యెత్తులు చెల్లవంచు వది , యింపుము తప్పక రాక్షసేళతో.

క॥ హరిహర హిరణ్యగర్భులు, గరుడోరగ సిద్ధసాధ్య , గంధర్వాదుల్
దురమున నినుగాచిన నీ, శిరములు నాశరము లురలఁ , జేయు ననుండీ

మ॥ తన తండ్రిన్ వధియిందు హేతువున ను , ద్యక్త్రోడుడై భాగ్యం
దనిలో బంధులతోడ నర్జునుని సఁ , హారము గావించు తీ
రున నీవారల నాడిలో, దునిమి నీ , శ్రావ్వారు రత్నానఁ ద
ర్పణముం జేసెదఁ బక్కిజేని కని నొ , వ్వం బిల్కండి మీరటన్.

ఉ॥ మాయలమారివై తపసి , మానిని యొంటిగఁ గాన నుండ న
న్యాయము మీఱఁ గొంచుఁ తెఱ , యందు వసింపఁగ వైచు నీచునిన్
న్యాయముతో నమూలముగ , నాశముచేసి దురాన నారకా
భ్యాయతకారయందు తిర , మారఁగ నుంచెదనంచుఁ దెల్పుడి

తే॥ వేరు కోరిక లన్నచోఁ , గోరికానుడు, ప్రాచీనీ మానుండు మా , వారలెవరు
మిమ్ము బాధింపకుండురు , మీరు పోవు, డనఁగ బ్రదికితిమని వార , లరిగినారు.

రావణుడు రహస్యమందిరము చేరి యాలోచించుట

అ॥ వరుణుఁ డొందు భయము , వారధి నిర్మించు, నేర్పు కపులు వచ్చు , నెఱియువినిన
రావణుండు సగము , రాతిరివేళ నే, రాంత మందిరంబు , నందుచేరె.

అ॥ రమ్యనంగఁ దక్కఁ , దెష్మైరయును రాని, మంతనంబు సేయు , మందిరమున
నున్న స్త్రీలు పురుష , లొగి నవ్వలికినేగ, నతఁడు హితులతోడ , నందు చేరె.

అ॥ పిఞ్జ లక్షణంబు , వెలయనివారు మూ, కుచును చెవిటివారు , గూనివారు
కుబ్జులైన వారు , గూడి యచ్చట దీప, ములను మోచికొంచు , నిలిచినారు.

తే॥ వినత దానవ మస్తక , విమల మకుట, రత్నదీపిక చరణుండు , రావణుండు
పగలు సర వానరులు పురి , పఱగడండు, చేరినారు కార్యంబు చ , ర్పింపుఁడనుడు.

తే॥ మాల్యవంతుఁ డిట్లున దళ , మస్తకునకు, రామబాణాగ్నిచే నబ్ధి , రాయఁ డుడికి
నడికి హార మొక్కండు కా , న్కగ నొసంగు, తీరు విన నామనంబు వే , ధించుచుండె.

తే॥ చీలికలుగాఁగ జలనిధి , చీల్చఁబడఁగఁ, జూపులంబలెఁ బదు రాము , తూపులకును
భంగపాటొంది భయమంది , వనదిరాజు, శ్రోవ యిచ్చుట నామది , చొరుచుచుండె

తే॥ కానవచ్చిన వెల్లెఁ దె , కల్పి తెచ్చి, సృష్టి మల లింక లేవనఁ , జేసినట్టి
కపులు భుజ మప్పళింపట , కడలి నడర, నీక యడఁచుట నామది , నేఁచుచుండె.

తే॥ వలఁతులై స వనవరేంద్ర , లలవు మెఱయఁ, దెచ్చి యిచ్చు మలఁజేతి , తీటవోవ
నొక్క కపి యందుకొని యబ్ధి , నుంచుచెన్నఁ, గడపు చేపెట్టి కలఁచిన , కరణియయ్యె

క॥ కాల్పినది చూచిసేతువు, దాల్పినయది చూచి కాన , దానవపరులన్
మాల్పినది చూచి యెదుర, నిల్పిన యదిచూచి తలఁచు , నియతియుఁ దగునే;

తే॥ అనుచుమాతామహుడు పల్కు, ననురవిభుడు, కనులవిప్పులురల నొడు, గజచిచూచి
మేలు మేలు సీయోచన, చాలమేలు, తమ్ముతోఁ బొమ్ము సీపంద, తనము మెఱయ.

అ॥ అనుచుఁ బరువపాక్కు, లాడ నాతఁడు మూర్గు, పట్ల హితము హీన, పఱచు నిజము
నత్యవాది బహళ, జన విరోధియకాదె, యనుచు మౌనమూనె, నంతమీద.

సీ॥ దండనాథుడు లేచి, దర్పంబుతోఁ జూచి, నలువదేఁడులు దాఁట, నరులొ మరులొ
యనుమాట నిజమాయె, వినుము తాతా! కప్పు, లగడిత దాఁటిన, యలపు తక్కు
దిక్పాలకులు భీతి, తిగువ నక్కుచువచ్చి, సేవింతుచుంట వీ, క్షింపవేమొ?
పండిగిరించుఁ, బరువెత్తు కోఁతులు, మలల మోచిన వందుఁ, దెలుపుచుంటి

తే॥ గౌరి భయమంది పురవైరి, గౌఁగిలింప, రణజితై రావణుండగు, రావణుండు
వెండిమల జల్లివేళ్లతోఁ, బెల్లగించి, నింగిదాఁక నెత్తుఁయు నె, టుంగవేమొ?

చ॥ జరిగిన వానిఁగూర్చి యెల, నంబుగఁ జర్చలు సేయనేల, ము
ష్కరులగువారు కొందఱు వి, శంకట దుర్విధి చంపఁబాని యీ
కరణిని శ్రోవ'సంగర ము, ఖంబున జావఁగనెంచి' సింహ కం
దరమునఁ జొచ్చు గొత్తెల వి, ధంబున వచ్చిరి యంచు నుండఁగన్.

తే॥ వేత్రహస్తుఁడౌ కంచుకి, వేగవచ్చి, దేవరం జూడ వేగు లే, తెంచినఁగ
లొని కంపుఁడనుచు విభుఁ, డానతీయఁ, జిత్రమని వాడు చారులఁ, జేరఁదెచ్చె.

తే॥ వానరులఁ దలంచిన యంత, వడఁకువారు, పరుకు నపుడెల్ల నెత్తురు, లొలకువారు
చారు లా దశాస్యుఁ డున్న, సరస కరిగి, పాదములకడ సాగిలఁ, బడుచు లేవ.

తే॥ ప్రాణములఁ గొనఁ బెదపు ల, ల్లాప్తుచుండు, యమునివంటి రావణుండు నయంబుమెఱయఁ
దరుచరులఁ గూడియున్న సో, మరుల తెఱఁగు, తెఱుంగఁ బలుకుఁడియన్న వా, రిట్టులనిరి

ఉ॥ దాసులమైన మేము వసు, దాచర సేనను పూర్తి చూచు పే
రానను వానరాకృతుల, నందితరీతి గ్రహించి పోయియున్
దోసముతో విశాలమగు, తోయది విస్తృతి గాంచ బల్కిమై
నానలఁజుట్టి వచ్చిన ఖ, గాదిపుత్రవడి లేము దేవరా!

అ॥ జలధి వేల గానఁ, జాలనిచింత తొ, లంగఁ బర్వతములఁ, గ్రుంగఁ జేర్చి
నప్పు చార్చి లేచు, నంబుకణంబులే, వచ్చి తెలుప లేదె! పరుకవలెనె.

ఉ॥ కట్టినఁ దేలు కట్టమిని, కుమ్మరిపుర్యనునట్లు వేడినన్
నెట్టన గానరాఁడు నది, నేత యటంచుఁ బతంగ వంశజుం
డజ్జె భుజంబులన్ శర శ, రాసనముల్ తగఁ గాంచినంతనే
బిట్టడితెం బయోధి కడు, భీతములయ్యె జగంబు లన్నియున్.

క॥ సీతమ్మడు శ్రీరాముని, ప్రీతిఁ బాత్రమయి పొందెఁ , బేర్పిని లలఁ
శ్రీ తరుణిని సూర్యేందులు, భూతఁబలు రాముపేరు, పొలిచెడుదనుకన్.

క॥ దూతగ వచ్చిన హనుమని, భ్యాత బలము తెలిసియున్న, కతమదియుండ
సేతువు గట్టిన నేరుపు, సీతఱి కలపోసి వెఱ ప, హింసఁగ నేలా :

తే॥ వేల్పు లమృత పానము సేయు , వేళయందు, సూర్యచంద్రులు రాహుపుఁజూపినటు
సీదు తమ్మడు వానర , నికరమునకు, మమ్ముగ్గుర్చించి తెలిపె య , త్నమ్ముతోడ

తే॥ దేహమెల్లను నలఁచి వే , దించికట్టి, యాడ్చికొనిపోయి వగలింటి , యనునిభంగి
వెలుగుచున్నట్టి జానకీ , విభుని యెదుట, నిలిపినారు వానరవరుల్ , నిర్జరారి :

ఉ॥ పావనుడైన రాముడు కృ , పాకుడు గావున మమ్ము గాంచి న
ద్వాపముతో వదల్చి మఱి , వంపుచుఁ జిర్చగ వంకురింపఁగా
రావణు మున్ను పొందిన వ , రంబులు తోడ్పడవంచు నాజి దై
త్యావళి చావు నిక్కమని , యాడెను దైత్య కులాద్ధి చంద్రమా :

తే॥ అనుచు రాముడు దెలుపు వా , కృమముల నైనన్య, బలముదెల్పి దొసంగులు , తొలగుఁగాత
మనురవిభుడు చిరాయుష్కు , డగుత మనుచు, విజయ గీతంబు పాడిరి , విపులభక్తి

6. లంకాదగ్గర పటలము. (48)

ఉ॥ కాపమువంటి మేటి శర , చాపములన్ ధరియించినట్టి యా
తాపనవేపు లీ జలది , దాటి పురంబునఁ జొచ్చుచుండఁగా
నోపికతోడ వేటాకటి , యోచనసేయ గ. జోలదన్న లం
కాపతిఁ గాంచి నైనన్యవతి , క్రమ్మట నిట్లను దీరపద్ధతిన్.

ఉ॥ సీతను వీడినన్ భయము , చెందెనయంచు విరోధులం దప
భ్యాతి మట్టిల్లు సంగరము , గల్గిన వైరము తీవవచ్చు చు
రీపుతుడు నీడుతమ్ముఁ దొక , రీతిని నంది పొసంగనిఁడు చు
మీతఱి యిక్కుపాటొవవ , నీయక యోచన సేయఁగా, దగున్.

తే॥ మనము దండెత్తవలయు శ్ర , మమ్ము లేక, పగఱె యచటికి వచ్చిర , వ్యాంభతోడ
వలసినట్టి కైలము పయి , వానగురిసె, నింతకును మించి యనుకూల , మేది మనకు :

ఉ॥ రక్కసి వేయి వెల్లువల , రాణువ ప్రాణముఁ దీయఁబూనువోఁ
త్రిక్కక నూలు మృత్యుమయ , దేవతతైనను వచ్చి కావలెన్
దక్కువయేది నీవిచట వా , రుజుభంగిఁ గన ల్వహించినన్
గుక్కులు సింగముం గునిన , కోపునఁ గోతులు పాటకుండునే :

ఉ॥ వచ్చిన వానరావకులు , వచ్చిన త్రోవనె పాటి తోయదిం
జొచ్చి నశింప దైత్యకుల , శూరుల తోడుత నేను పోయి పె

నృపరమాని సేయు కవ , నంబును కాంచెడుగాక యానతిం
బుచ్చుము దేవ! నన్నని చ , మూపతి యుత్సహానోక్తులాడఁగన్.

తే॥ మాటలంగాక వీరునఁ , బోటు చూపు, టుత్తముల లక్షణంబగు , సుర్వీయందు
కాఁగలది కాకమానదు , కాదె యనుచు, మాల్యవతఁడు వాక్రుచ్చె , మఱియునిట్లు.

తే॥ జలధివేష్టిత భూతల , చక్రవర్తి, దశరథ సుతుండు జానకీ , ధవుఁడు శింఖ
మార చక్రంబుకంటె బై , నారనుఁడు, దేవదేవుఁడె యని మహా , ధీరులండు.

తే॥ అతని తమ్ముఁడు పరతత్త్వ , మందునుండి. వీడకుండియు వీడిన , విధము తోచి
ప్రాణులం బలుతెఱఁగులఁ , బరికవిల్లు, విష్ణుశయనమే యని తత్త్వ , విజ్ఞు లండు.

తే॥ కులగిరులలోని సారమొ , క్కొట గడించి, నలువ యారాముని శరాస , నంబుచేసె
నల్లెత్రాడు శేషుఁడు నిశి , తాత్ప్రతతులు, కాలచక్రంబు సైతంబు , గడుచునండు.

తే॥ అంగదు సురేకుఁడనినీలు , నగ్నియండు, వాయువనిద్రుఁడనియండు , వాయుసుతుని
సతఁడు పిమ్మట బ్రహ్మయే , యగు నటండు, సకలవనచరుల్ దేవతాం , శములవారు.

చ॥ నలువ పదంబు మారుతికి , నల్వగ నిచ్చిన రామవుండు దై
త్యులఁ దుదిముట్టఁ గూల్చుటకె , యొప్పుగ నివ్వెడి వచ్చెనన్న యీ
పలుకులు పల్వరాడుదురు , వారి గుణాదులఁ బట్టియో నిజా
కలనముచేతనో తెలువఁ , గా పు మేముది నీవెఱుంగవే;

చ॥ నిజము నెఱింగియో తెలివి , నేర్చుననో మఱి భీతిచేతనో
యజహర పూజ్యమైన యమ్మ , తాగ్రజ పద్మిని లోకమాత భూ
మిజ యని పల్కెచుండు రది , మిథ్యయొ సత్యమొ తెల్పునే ?
రజముగ నెల్లిదంబుగ ని , రాకృతి సేయఁగరాదు రావడా.

చ॥ అడవుల కేగుదెండుటయు , నక్కట వేల్పుల ప్రేరణంబుచేఁ
బొడమిన కార్యమండ్రు సుర , ముఖ్యులు వేఁడఁగ మాదవుండు కే
రడమున నీవుపొందిన వ , రంబుల లోటు నెఱింగియే యిటుల్
పుడమి నరాకృతిం బడసి , పొల్చె నటండ్రు మహాత్ము లెల్లరున్.

చ॥ పలుముఖ దుర్నిమి త్తములు , పట్టనమందునఁ దోచుచుండె న
య్యిల తనుజాత నారయఁగ , నేదైటవచ్చిన దూత తాఁగ నీ
నెలవున నున్న దేవతయు , నీగినదందురు కల్గె యుద్ధముం
బొలుపుగ మేలుగూర్చు పని , ముఖ్యముగాఁ దలపోయు రావజా.

మ॥ భవకోదండ విఖండనంబున స్వన , త్వంబున్ బయల్పాడుచు రా
ఘవ బాణంబులకుం బలాశసులె ల , క్ష్యంబైన వారండ్రు దా
నవ రాజేంద్ర! విభీషణుండు గురుక , న్నిన్నించు విజ్ఞాని గా
రవ మొప్పారఁగ మున్నె తెల్పియె కదా , ప్రాపించె సీతావిభున్.

మ॥ వినుమా యియ్యవి యెల్ల నేఁ దెలియుటన్ , వెండిన్ హృషీకేతుడే
మును నాచారలు కూలుటన్ మనుమఁడన్ , ముద్దున్ మనో వేదనం
బును నన్నిమ్మడిఁ గష్టపెట్టఁగ శుభం , బుం గూర్పు పల్కాదెవన్
దనయాఁ సితను వీడుమా యనుచు నొం , దన్ మాపుపంతుండనన్.

చ॥ పకపక నవ్వి రావణుఁడు , క్రాంతిగ సీవను పల్కుచెప్పఁ; త
క్కు కలుదులుండనీ నరులు , కోతులు పట్టగ నింతలాల మె
య్యొకటియుఁ జేయలేక వెఱు , పొంది చుటుంగుల దాగు దేవ నా
యక మణులంబఁ నే నవఱు , యంబును పొందెదనంబఁ వింతగున్ .

చ॥ అతగుల మానవేశ్వరుల , నల్పులు శీకులే రాదు లోడుగా
నితర మృగంబులన్నియు న , హీనవిదిం గలియంగనిమ్ము నన్
ఁజివయిఁగాదు నాగులు వ , సింహ భువంబుననైనఁ దాకనీ
ఁజిజికు నై నచో జుడిఁగి , చెంగుదునే ప్రళయంబు గల్గినన్ .

చ॥ చెడుగులకుం బ్రతిక్రియలు , సేయునవై భువనంబులం గడుం
గడిమిని గెల్చి నిరర వి , రాయము వీపుల దుస్సినట్టివై
యదరిన మన్మహోగ్ర సశి , తాత్రము లక్కట కోఁతియుఁకపై
వెడలఁగఁజాలవంచు నొక , వేఱిఁడియైనఁ దెగించి పల్కునేఁ

ఁ॥ కూలియు నొక్కక్రోతియయి , సూటిగ నన్నెదిరించి విల్చినన్
గేలిగ నెల్లవారు నగఁ , గీడ్పడి పొలునుగాక గెల్చునేఁ
మేలగు నా శరావళులు , మ్రింగఁబడంగ జగంబు మ్రింగఁగాఁ
జాలిన వారిధిం బొడము , చండతరంబగు హాలహామే.

చ॥ బవరమునందు మున్నొదిఁగి , పాతిన చక్రియు వెండివచ్చి యు
క్తిఘోడయి తాకినంత నను , గెల్వఁగ నేప్పునెఁ మర్తను ర్విము
క్త విశిఖ సంతతుల్ శశి వి , కర్తన ఋక్ష గణంబు మాడ్చుచున్
నిపుడ భరింపఁగా నుదధి , నీటను పుట్టిన కౌస్తుభంబొక్కోఁ

తే॥ జిష్టుఁడొక కపి రూపొంది , చెలఁగె నన్నఁ , దాను వైచిన వజ్రాయు , ధంబుచేత
తెక్కలూడి లేవక పడి , నక్కియుండు , కొండ లొనొకో మద్దుజా , దండపాశి.

సీ॥ అని దశాననుఁడు గ , ర్వాంధుఁడై నగుచు వీ , రాలాపములఁ దగ , నాడుచుండ
మనసులే దూతలై , మునుపేగు నలిసారి , కల మనంబులు చాలఁ , గలఁతనొందఁ
జక్రవాకంబులు , సంకోషమొందంగఁ , బద్ధినీ వదనంబు , పరిధవిల్లఁ
గనకశిఖరి దాకఁ , గ్రమ్మిన యిరులు ప్ర , వాహజలము తగ్గ , పగిదిఁ దొలఁగె

తే॥ నిట్టదని తొంగిచూడని , యనుఁడు నాఁడు , రాము దాపున బంగరు , ప్రహరిఁజూచు
కోర్కి తన దెందమునయందు , గుదురుకొనఁగ , మెల్లమెల్లన లంకపై , మెదలసాగె.

రాముడు సువేలాది శిఖరముఁ జేచట

మ॥ సుదతీరత్నము సీత లంకఁ గలదం , చుం దెందమందున్న పె
ల్లదమ్మా ప్రేమము రేచ నందమగు ప్రో , లిం గాంచు సాకంబునన్.
నిదురన్ వీడిన లక్ష్మణుండు వెనుకన్ , నిర్వీర కీశ ప్రజం
బెదురం బ్రక్కలరాఁ గతుత్స కులజుం , దెక్కెన్ సులావేలాద్రిపై.

అ॥ కదన వీరవరులు , కలసి ప్రక్కలరాఁగ, రాజయుగళి తోడి , రామవిభుడు
పెక్కు పులులు చుట్టి , ప్రక్కల రా మృగ, రాజ మద్రినెక్కు , రాజదోచె.

చె॥ పుడమి సమస్తమున్ జలధిఁ , బూడిన కై వడిఁ గ్రమ్ము చీకటిన్
దొడిఁబడ లంకయున్ బొదలు , తోరపు సంపదలు న్నశించు పో
బడి దెఱవంగఁ దూర్పుమల , పై నుదయించుటమాని శాటుమా
ర్వద వలదిక్కు దోచు కటి , భానునిపోలెను రాముఁ డత్రతీకా.

చ॥ అసమ మహీధముల్ వయిచి , యబ్ధిని దాటిన రమ్య మేరు కై
ల సదృశ ధీరుడౌ కపికు , ల ప్రభు లంచున నుల్లసిల్లె రా
క్షస కుఱ కాలు డైన ధర , జా హృదయాంబుజ భాస్కండు మే
ల్పసిఁడి నగంబుపై వెలయు , పచ్చలు నిండిన కూటమోయనన్.

చ॥ జనకజ పేరుపొందిన ని , జంబగు ప్రాణము వీడ జంఁటఁ బా
సిన కురరింబలెన్ వగవు , చే విలపించెడువాడు సేకువుం
గనుఁగొను పిమ్మటన్ గినుకఁ , గన్నుల మానినవాడు రామవుం
డనువుగఁ గాంచె లంక నయ , నాంబుజ యుగ్మముతో వెలంగుతో.

రాముడు లంకానగర సౌందర్యంబు లక్ష్మణునకుఁ దెలుపుట

మ॥ అనుజన్మా! గమనించి కీ మన యయో , ధ్యం బోలు సౌందర్య చ
ట్టనముల్ వర్ణనసేయుచో సుకవి కూ , టంబుల్ సురేంద్రస్థలిన
గొనుచున్నా రుపమాన వస్తువుగ నొ , క్కొండేని లంకాపురిన్
గొనమిం జూడఁగ గొట్టెదాఁచె యని వా , క్రువ్వందగున్ లక్ష్మణా!

పీ॥ దోసంబులేక వి , దోశించు నవరంజి , మయమైన స్థలముల , మణి గణములు
బచియింపఁ బడి రవి , కాంతులు సిగ్గిల, దీప్తిమయంబుగఁ , దేజ్వలి
వ్రాయ నలవి కాని , వైఖరి నొప్పారి, మిన్నంటుచుండు న , మేడలందు
కల శిల్ప మొకయింత , కనులపండువుగాఁగఁ , గాంతమన్నను వీలు , గాకయుండె

తే॥ నదిక రత్నదీప్తులు నింగి , నంటుచుండ, ధ్వజ వటాంచితమగు లంక , పవనసూనుఁ
డుంచు నిప్పుచే నిప్పుడు , మించి మండు, చున్న తీరున దోచుచు , నుండె గంఠె.

చ॥ మొగులులు గ్రమ్మి యున్నతిని, మూసిన పచ్చలమేడలన్ దగ
ద్దగమను కాంతు లెల్లెడ ను, దంచితలీలలఁ బర్య మంచి వెం
డి గదులు హంసలట్లు పుర, డింపఁగఁ బచ్చని యాకుతోంపముల్
నెగడి సరస్సునం దలరి, నిండిన తమ్ములఁబోలుఁ జూచుమా!

మ॥ అనలజ్వాలలపంటి తేజములతో, నంగారు మాచీర్యముల్
మునుగం జెక్కిన కంబముల్ గల గృహం, బుల్ కాంతులన్ జిమ్మఁగా
మన సంఘంబులు పింటఁబోవునవి లం, కాపట్టనం బన్న కొ
ల్లిని గ్రాగించిన యెట్టినా నినుప ప, క్లెంబుల్ బలెన్ దోచెడిన్.

తే॥ కరులు కాళ్ళతోఁ ద్రవ్విన, చి నకరజము, పైనిఁ జల్లికానుడుచేత, వన్నెమీటి
స్వర్ణగిరల వైఖరి మెల్లఁ, జనుచునున్న. వింతతీరులఁ గాంచితే, వినుతచరితః

ఉ॥ అందపుఁ బైడికొడ లల, రారెడు చామరలందునుండి పు
ట్టొందిన గాలిచే గదలు, సున్నమిత ద్వజముల్ వియత్తలం
బందు చరించు వారిదము, లందలి మైల తొలంగఁ జేయుచున్
బొందిక నంచపిందువలె, బొల్పెడి వింతలఁ గాంతే తమ్ముఁడా!

ఉ॥ ఈనగరంబు నూలిడిన, యేపున శ్రేణులుగాగ నొప్పు మే
లైన కదాని చిత్రముల, నందము చిందెడు సౌధపాఠ్యున్
మానగు తారహారమున, నాయకరత్నముగా దళానన
స్థానమెలర్ప నభివతి, దాల్చిన హారముగా వెలింగెడిన్.

తే॥ మించి గృహ రత్నకాంతులు, మీదఁబడఁగ, వీరులందేగు గుట్టము, ల్వింతరంగు
లీన నైజవర్ణము జాతి, యెఱుంగరాక, యంద్రధనువుల కైవడి, నెనఁగఁగంటె.

తే॥ చెఱకు విలుకాని సైతము, చిక్కువెట్టు, పటికథాల మేడలు వేఱు, వర్ణముపద
నెఱుంగనగుచుఁదక్కిన యప్పు, దెఱుంగరాక, నీటిచేగట్టఁబడిన సం, దియము దోచు.

తే॥ పండ్లువెన్నెలఁ బోలిన, నిండుకాంతు, లొలయుచున్న ముత్యాల సం, దిగుల నడుమఁ
జెక్కిఁబడినట్టి పచ్చలు, క్షీరవార్ధి, పైని శయనించు వెన్నుని, మేనిఁబోలు.

తే॥ వీరసింహమా! తారక, వితతిఁ దాకు, మేడలం దొక్క వేలుపు మెఱుంగఁబోడి
గొనెనం దీయ ముకురంబు, గాననయ్యె, రాహు వెరగొని వీడిన, రాజుకరణి.

తే॥ ద్వజమలొప్పారుమలల చం, దమునఁదోచు, సౌధములలోని మాణిక్య, దీధితులను
మావివిపుకులె యని భుజిం, పంగఁ గోరి, పొడవు మెడల జాచెడు నుష్ట్ర, ములనుగాంతె

తే॥ తైళ్ళవాసనకై కంబు, కంకు లిడిన, అగురు ధూపమెల్లెడఁ గ్రమ్మి, యెగయుకతన
దంతివర్ణవారిని పోలి, తనరుచున్న, పగడపు న్నేడలం గంటె! పావనగుణః

తే॥ విశ్వకర్మ నిర్మితములై, వివిధగతులఁ, జెలఁగి లోతులొ రక్కసుల్, చేర్చియుంచు
పాపపుం బొక్కనంబుం, పగిదినున్న, నీలరత్న సౌధంబుల, నెఱివి గంటె!

తే॥ హరిణ నిభ భీత ద్విష్టుః , యందము చెడి, పతి వియోగముచే జాలఁ , బరిశపించి
మొగులుగను నెమికులకూట , ములనుపోలె, దేవసతులునుసలఁగాఁచు , తీరుగాంతె.

తే॥ సురలు సురకాంతలును మన , చొప్పుగాంచి, మంచిదినములు వచ్చిన , వంచునెంచి
గొప్ప లంకాపుకంబును , కూర్చి పాడు, చేసి పాతెడి క్రియనున్న , చెన్నుగంచె:

చ॥ తెలిపిన తీరు వెండియును , తెల్పకయుండెడు తీరు దోషఁగాఁ
బలు తెగలన్ దళాననుని , పట్టణపు న్నెఱి నిట్లు తమ్ముతోఁ
బలుకుచు నుండునంత దళ , వక్త్రుడు రాముని సైన్యసంఘముగా
దలకొని చూడఁగోరి చనెఁ దత్పుర గోపుర శీర్షభూమికన్.

10. వానరసైన్య దర్శన పటలము. (35)

సీ॥ సీతయందలియాన , చేఁ బచ్చవిల్కాని, శరము లుచ్చిన బాహు , లిరువదియును
శిరములు పది గొప్ప , శిఖరము లలరారు, పెనుపర్వతంబు నొ , ప్పిదముతోఁప
వలపుచేఁ గృశియించు , బాహువు లాలంపుఁ, దలంపు మాత్రన నుట్టి , బలుపుమీఱ
దశములుఁ దుత్తర , ద్వార గోపురముపై, నధిక వైభవమున , నలరి యపుడు

తే॥ కలశములె శిఖరంబులు , గాఁగ గోపు, రంబె మేరువుగాఁ బన్ని , దంబు సేయు
ననిలు గెల్వంగ శిఖరంబు , నదిమివట్టి, నిలుచు పాఁపరాయని మదిఁ , దలంపఁజేసె.

సీ॥ దశదిశలను వాని , దాపుల నీదల, మ్రింగు ఛత్రము తల , మీఁదఁగ్రాలఁ
జామర వాయు వి , స్రస్తోత్తరీయంబు, కొండకాల్వవలె న , క్కునను వ్రేల
రంభాదినతులు ధ , రాజాత కెక్కు డం, దము గలిగించుచు , దానిరాగ
బాల్కడలి జనించు , పడునాల్గవేల కా, మిను లింపుగాఁ బాడు , కొనుదురాగఁ

తే॥ బాలచంద్రు లిర్వంద్రౌక , పర్వతగుహ, లందునండి వెల్వదులీల నలర్చుదంష్టి
కల వెలుంగు నగలకాంతిఁ , గలిసియెలయ, రావణుం దొప్పె నీలాద్రి రాజుపోలె.

తే॥ కుండలములు దాల్చిన యొక , కొండనుండి, శబ్దమే లేక వర్షంబు , జాఱుతీరు
ననుకరించు వీనులయందు , నల్ల కలువ, లోలకములు మిక్కిలి కాంతు , లొలయవ్రేల

ల॥ సీత సీత యనుచుఁ , జిత్తంబు తపియించు, చుండుకతనఁ జాల , నునులు క్రంగ
సామవేద సుధను , చల్లుచు వీణతో, నారదముని పాద , నాజెముగను

ల॥ క్రూర చాప ఖడ్గ , చారులు హరుకంచె, నలపు బలము కలుగు , నసురవర్యు
లంగరక్షకులుగ , నదికంబుగఁ ద్రావి, మైకమెక్కు కనుల , మలసిరాగ

తే॥ జగములం ద్రవ్వి యెత్తంగఁ , జాలువారు, నగరి లంకయుఁ బుట్టిన , నాటినుండి
పేరు పొందినవారు ని , ర్మీతులు నగు, యక్షవరులు కైవారంబు , లలరఁజేయ.

క॥ భూపరులు గగనచారులు, నై చెలఁగుచు దుందుభి ముర , జాదీముల ని
ర్మోచనముగ మొరయించుచు, నేచు కడలి యులిపు చెడ న , నేకులు రాగన్.

తే॥ వినము భీతిల్లు నట్టి చూ , పెరగుచున్న , నాగ కన్యరా మణులును , నానయొంద
నరసురాంగనల్ పంఛసు , స్వరమునందు, పరభృతంబుల కైవడి , బాడుచుండ.

తే॥ మేఘ గంభీరవముల , మించువారు, నిడుపుటంగీలు కలవారు , నిరరేంద్ర
భీకరులు వేళిహస్తులు , చెనురముందు, హెచ్చరికతోడ దూరాన , నేగుచుండ.

తే॥ కంఠ గంభీరవమున , కుంతిత భుజ, గిరుల వాసించు చందనా , కీర్త మోద
వాయుపుల మోచిని గంధ , పహుడు దారి, మించి తనరాక మున్నెటి , గించుచుండ

తే॥ అగ్ని నేత్రులు చంచలు , లభికలులు, సూక్ష్మజువులు వినతిమై , చొప్పు దెలుపఁ
దోరణ ద్వార శిఖరముం , దారనిలిచి, వేదవేద్యుని దానవ , విభుడు కాంచె.

తే॥ బొడు గలచిన రావణు , నఖిలంబు, నుడి మిడుగులు చిటపట , మండితలె
బెను విరావంబు దిక్కుల , విసగపచ్చె, మనసు మాఁదె నెడమకేలు , గనులునదరె.

తే॥ ఇట్లు పెక్కు దుశ్చకునంబు , లెరగుచుండ, రామభూవిభుఁ గాంచిన రా , వణుండు
దుర్నిరీక్ష్యుడొ సూర్యునె , దుర్బు రాహు, పోల్కి నుడుకుడనంబుతో , బొందెగినుక.

తే॥ పరవియున్నట్టి యీకపి , వరులయందు, రాముడితడని తన శరీ , రంబె తెలిపె
దక్కువారల నెఱిగింపు , త్వరితగతిని, యనిన విభునకు సారణు , డనియె నిట్లు.

తే॥ ఇతఁడు లంకాధిపుని చెల్లె , లీమెయనుచు, విన్నయంతినే తనకేల , మన్న కత్తి
చేత దర్పితుడై ముక్కు , చెవులుగోసి, లజ్జ నీకు గల్గించిన , లక్ష్యంబుండు.

తే॥ ధర్మగడ తక్కు దక్కిన , తానములకు, గనుల బొనియకుండెడు , కర్మతుండు
కడలికొక చక్రవాకంబు , రణినుండు, చపసుల కసాధ్యమొ నిద్ర , దఱిమినాడు.

తే॥ లక్ష్యంబుని లేలు తనదు లే , లంధరించి, యున్న మనభుజుఁ డండంబు , లనరునట్లు
చాలితో ననిచేసిన , పరాతిరాడు, కీక కుల వరేయ్యుండు ను , గ్రీవుఁ దధిప.

సీ॥ వానప్రస్థునె యున్న , వానితండ్రియె బేలు, పులు కొరఁ గలకాల్చి , జిలికినతఁడు
అ నడచెడువాఁడె , యర్కుని చెంగట, నెగయుచు విదైల , నేర్పినతఁడు
ఇలను కొఱలతోడ , నెత్తిన వెన్నుని సాటివాఁ డంబుది , దాటినాడు
అతనిచేతలు నీవు , నరసివనే కదా, అట నిలుచున్న వాఁ డగ్ని సుతుఁడు

తే॥ దండపాళ కూలంబులు , తనరకున్న, భయదమైన యొడలి రంగు , పరగకున్న
గావ్యమంబట్టి క్రువ , ర్గంబులితని, జముఁడెనుని పలుచుండు రా , క్షర కులేంద్ర;

ఉ॥ వేరుగ నిల్చినతఁ డతి , విభ్రత కీర్తి నలుండు వారి తే
దూరక గర్వమొంది తన , కొవ్వంగఁ ద్రోవ యొసంగఁడంచు నీ
తారమణుండు పొందిన క్రు , ధ బడబానల మాటుమున్నె యీ
వారిది బంధనంబు గరు వంబుగఁ జేసెను రాక్ష సేశ్వరా:

చ॥ అరయఁ ద్రికాలవేది యను , రామరు లంబుడిఁ ద్రచ్చ వేళ ద
గఱఁ దగ నుండి నాతఁడు జ , గంబులఁ గొల్చిన నాడు విష్ణువున్
గురుతర భక్తితోడ వు , గొన్న మహాత్ముడు వృద్ధుఁడయ్యె ని
ద్దరణి సమస్త మెత్తఁగల , దట్టుఁడు భయరా జిరండగున్.

తే॥ నీలకైలంబు ప్రక్కన , నిల్చు రెండు. పైఁడికొండలవలె నీలు , ప్రక్కనిలిచి
రామలక్ష్మణులం బలె , రాజిలు కప్పు, లమర వైద్య పుత్రులు వార , లమరనాథ :

పీ॥ ఆదూరమునఁ గాన , నగువాఁడు కనుదుండు, కుముదాక్షిఁదట నిల్చు , కొన్నవాఁడు
గవయుఁ డీతండగు , గవయాక్షిఁ దాతఁడు, బ్రహ్మరుద్రులఁబోలు , బంటుఁగన్న
సజనహితుఁడు కే , సరియగు నాతఁడు, సరసింహు బోలిన , మురభుఁడతఁడు
పెక్కుకొండలఁ బేర్చి , పెట్టి యెత్తఁగఁజాలు, శరభుఁ డీతఁడు , శతబలియగు

తే॥ మూడుకన్నులు లేని త్రి , పురదహనుఁడు, పనసుఁ డనువాఁడు దురమను , పబ్బిమెల్ల
జరువఁ బూనినవాఁడు ఋ , షభుఁడు వాని, యెడటివాఁడు సుషేణుండు , హితగుణుండు.

పీ॥ కపిరాజు దావలఁ , గలభంబు కైవడి. నొప్పినవాఁడు మ , హోద్ధతుండు
కొండల నొకచోటఁ , గూర్చి భూమధ్యంబుఁ, గ్రుంగింపఁ జేసిన , గురు బలుండు
దధి ముఖుఁ డనువాఁడు . తత్సన్నిధిని గానఁ, బడువాఁడు భంబుండు , ప్రథితయతుఁడు
కడలి మీలను లెక్క , యిడవచ్చు వారిది, యిసుకను లెక్కఁచి , యెఱుంగవచ్చు

తే॥ చుక్కగమినై న లెక్కించి , చూడవచ్చు, వానరుల లెక్కయిడ నేరి , వలనఁగాదు
దనుజ చంద్రు! మేము గాం , చిన తెలుగు, విన్నవించున దైత్య , విభుఁడు కినిసి.

ఉ॥ చేలఁ జరించుచున్ వికృత , చేష్టలఁ జేయుచు నుండు కోటలన్
టోల నుతించుచుంటి నది , పోలనె, జింకలు కోటి గూడి బ
ద్ధాలన శీర్ణ వార్త మృ , గాధిపుఁ దాడి బయింపనేర్చునే
యేల వృథా వచింపఁ నని , యెల్లర మాడుచు నవ్వె పక్కునన్.

11. మకుటభంగ పటలము. (52)

తే॥ రావణుం డట్టులుండ శ్రీ , రాముఁ డిచట, రావణానుజుఁ గాంచి పు , రంబునుండి
మనలఁజూచు వేడుక ద్వార , మునకు వచ్చి. నట్టివారి గుణాదు , సరయఁ డెలుపు.

చ॥ అనుడు విభీషణుండు ధర , జాధిపుఁ గాంచి వచించు బంధు లొ
మను లను నాటు నూడ్చి నర , కంబున నాటఁగ స్వీయపంశమున్
గొనకొని మిక్కిలిన్ బురద , గుంటగఁ జేసిన నీవకర్మ పా
వన కులకాంతలన్ జెఱను , వైచిన రావణుఁ దాతఁడే చుమి.

చ॥ అనుచు మతోక్కనింగుఁజీచి , యాడ దొరంకొను మున్నె భాస్కరుం
గనిసిన పండటంచుఁ దిను , కాంక్షను దాటిన వాయునూను మా

ద్రిని కపరాజు కన్నుల తొడిమి దూరంగ విస్ఫులింగముల్
మునుకొని దాఁచె రావణుని, మూర్ధము లంఘులఁ దన్ను కోర్కిమై
తే॥ కోరి తేడు సువేలాద్రి, కొమ్మువీడి, రావణుడున్న పెనుగోపు, రంబుమీద
దాని బలమడంగగ దూఁతె, దరణి యుదయ, గిరి విడిచి యస్తగిరి జేరు, కరణిదోష.

చ॥ అరయగఁ బల్లమఁడు వడు, నంబుపులంబలె ధాత్రిగూలి కుం
దొరయు త్రిహుటముం జలన, మొందఁగ దూకిన సూర్యసూతి మున్
దరణిజ దుఃఖ మొందఁ గని, దానపుపైఁ దన దెందవట్లు పె
న్నరవడి దూకినట్టి విహ, గోత్రము పోలిక నొప్పె నత్తతీన్.

ఉ॥ నీరఁగిగ్రుతామరస, నేత్రు యుషధ్వజజైత్ర రాముఁ జె
న్నారఁగఁజూడ గొప్పవగు, నజీలు గల్గుటకున్ మనంబులన్
మీతిన యబ్బుగొన్న దివి, మెల్లలు పిడ్గు నడంగఁ బాటు మా
యూరములట్లు దిక్కునకు, నొక్కరుగఁ బరువెత్తి రోటమై.

తే॥ ఇన కుమారుండు రావణు, నెరుటనల్ల, మలయెరుటఁ దెల్లమల యొందు, నిలుచునట్లు
దిగఁగ హాలాహలము లేవ, దిగులుగొనక, నిడుచు హరుచందమున నిల్చి, నిర్జరారి

తే॥ వచ్చు కార్యమేమని కపి, వర్యు నడుగ, మాటుపలుక కాతఁడు దళ, మస్తు నొడలు
పదరఁ దన బలిష్ఠంబగు, బాహువతని, తొమ్మునం దిగఁబడునట్లు, క్రుమ్మునంత,

తే॥ వృక్షాంధ్రమహారజ్య, విదముగాఁగఁ, బెరిఁగియున్న బాహులతోడఁ, బిడుగుపోల్కి
దెనలు ప్రతిరావములతోడ, దిమ్ముపుట్టఁ, గినుక దైత్యుఁడు పొడిచె ను, గ్రీవునురము

క॥ కొట్టినచోటున నెత్తురు, పుట్టఁగఁ గపరాజు కోప, పూర్ణనయనుఁడై
కిట్టి పదితలల మోముల, గట్టిగ దాఁచెను కడింది, కాలన్ గేలన్.

తే॥ తన్ని నట్టి సుగ్రీవు పా, దములు రెండుఁ, బట్టికొని క్షణమున ధృఢ, బలము చూపి
మదగజమును హర్యక్షంబు, మాడ్కి నసుర, విరుండు గోడకు జేరిచి, వినరి తాచె.

తే॥ తావ భానుజుఁ దొడికానఁ, దిప్పికొనుచుఁ, గొట్టినట్టి రావణుమేను, క్రుంగునట్లు
నేలకుంద్రోచి కందరఁ, జోలు నోటఁ, గ్రక్కఁ జొడిచి నెత్తురువట్టి, కడఁకఁద్రావె.

ఉ॥ కాటుకకొందవంటి మన, కాయము గల్గిన రావణుండు చో
క్కాటపు నెత్రుద్రావు మన, కర్ముని దేహముఁ బాపతేడు మేర
హుటకతైలమునిన న, యంబునఁ బట్టి బలంబుతోడ ది
క్కుట నగంబుపై నుడుకు, కోపువఁ ద్రిప్పె మిడుంగుఱుర్ వడన్.

చ॥ త్రిపురములన్ దహించుతఱి, రేగిన రుద్రునిమాద్రి పొంగి య
క్రపితులకాఁతుఁ దట్లు తన, కాయముఁ ద్రిప్పిన వాని తొమ్మునన్
దపుకున వాడిగోళ్లు దిగ, దాయఁగ గ్రుద్ది దశాస్యు మధ్యమున్
ద్రవగొనఁ బట్టి త్రిప్పి వడిఁ, దాఁచె గడంక నగర్తులోఁ బడన్.

ఉ॥ రావణుడుం బదంపడి తి , రంబుగ నచ్చటి కెక్కివచ్చి సు
గ్రీవునిపట్టి త్రోచి దరి , కిం జనుదెమ్మని పంతమాడ నా
త్రోవనె యాతఁడెక్కె వడి , దోర్చులు లిరువ్వు బీజువోక యొ
క్కేవడిఁ బోరిపోరి పడి , యీగిరి యొక్క యగడ్డలోనికిన్.

క॥ ఇరువురు కుడియెడమలుగాఁ, దిరుగుచు డాయుచును డాయఁ , దిగుచుఁదొలఁగం
జరుగుచు నడఁగుచు లేచుచు, బొరిపోరి శ్రమదీర్చుకొనుచు, బోరిరి కడిమిన్.

గ॥ అగడిత యను పెనుకడలిన్, సొగసుగఁ జిలుకంగ నొక్క , సుడి యేర్పడఁగా
నగచరపతి వాలిక్రియన్, దగఁ గవ్వపుఁగొండపగిది , యజుం డొప్పెన్.

తే॥ చెజకుగానుగనుండి పా , త్తొరఁగురీతి, గాయములనుండి రక్తంబు , కాలుచుండ
వార లెగసిరి పజ్జల , వలెనె మింటఁ, బురజనంబులు భీతిల్లి , పరువులెత్త.

తే॥ గగనమందు పోరాడెడు , కపివరుండు, కట్టియొడలున్న రాక్షస , కాంతు పెక్కు
బాహువులచేత నడుమంగఁ బడుచుఁ బరిధి, చుట్టియున్నట్టి నడుమింటి , సూర్యుఁబోలె

తే॥ మింటఁగోపంబుతోఁ బోరు , మిహిరసుతుని, మైకళుకు దన భుజముల , ముటుఁగుపుచ్చు
పంక్తికంఠుఁడొప్పెను దిన , ప్రభునికాంతి, ముటుఁగుపడఁ జేయుదొంతు , మబ్బు మాడ్కి.

క॥ సూపురములు మ్రోయఁ జెలులు. కాపురములు వీడిపాటు , గలఁత వడుచు లం
కాపురము చెడఁగ దాఁపెం, గోపురమడఁగ న్నుసింహ , కోపునఁ గపియున్

తే॥ మొలువనెడి దంతములు గల , మేఘ మొక్కఁ, డనదృశంబగు పిడుగు వె , న్నాడుతీరు
తోఁచ మ్రింగిపై చెదనని , దుడుకుతోడ, వచ్చి రావణుఁ డాతనిఁ , బట్టికొనియె.

పీ॥ దాసిన రావణుఁ , ద్రోసి నేలకు రాచి, సుగ్రీవుఁ డార్వన , సుర విభుండు
యంత్రంబుక్రియ లేచి , యాతసినెత్తి య, ష్వలికి దవ్వుగబాట , వైవ నతఁడు
చెండువలెనె లేచి , చెలఁగె నాపొరున, దరణి బీటలువాఱెఁ , దరులు విజిగె
గోడలు వ్రీలెను , గొండలు చలియించెఁ, బ్రాకార మెల్లెడఁ , బగిలి చెడియె

తే॥ గాలివడగలవలె మింటఁ , గ్రాలుచుండు, వారి దేహస్థితులు దాసె , వదలఁ గలిసె
నెడసె విసరిరి పొడిచి రం , చెలుఁగలేక, రక్కసులు నోటగొనిరి య , రంబు సేయ.

శ్రీ రాముని చింత

తే॥ ఇట్లు వారికి సంగ్రామ , మెనఁగుచుండ, నీల నీరది వర్షుండు , నీతిమేర
ప్రాణమిత్రుఁడొ సుగ్రీవు , రాక గనక, తలఁపులెల్లను కలఁగఁ జిం , తను భజించి.

మ త్త॥ ఈవు లేక యసూక్ష్మరంబు వ , హించి యేనొక కార్కమున్

దావుకో జరుపంగ నేర్తునెఁ తత్త్వచిత్తము , మిత్రమా :

దేవతాళికిఁ గూర్చినాడవు , తీవ్రదుఃఖము నీదు కో

పావిలంబగు దెందమిట్లు జ , యంబు దైత్యుల కిచ్చెఁగా :

మత్త॥ మాయలాని నిశాచరేంద్రుని • మాయః జిక్కితి తప్పిరా
నేయపాయములేదా? యిట • కీపు రామిని హార దై
లేయపాః జయించియుం గల • దే సుఖంబు • విమోగినై
మాయచుండఁగఁ బ్రాణమిచ్చిన • మానసికః సుహృద్గృహః

ఉ॥ కోరిక యొక్కదైన నుతి • భూమికి దొక్కిటినువ్వొక్కటా
భారదీన్ భరంబుగ వృ • తా బ్రదుకన్ మది నిచ్చగింప దే
వారియు నిన్ వదంపఁ గడు • నాటి చేరఁగ నన్నుగూడ నీ
మోర రణంబునందు తెగఁ • గూర్చినవాడవు నీవ కావో?

ఉ॥ నేడిటులీపు బ్రుంగ నిట • నిల్చి సురారులఁగూర్చి ప్రాణముల్
పీడుదునేని యాపదల • వేళలఁ దోడియినట్టి మిత్రుఁ గా
పాడఁగలేఃపోయెనని • పామరలోకము నిందసేయ దే
నీడనుపోలె నన్ను విడ • నేరని చెల్వఁడఁ యద్దొనర్తువే?

ఉ॥ ప్రాణముపోవునట్టి పని • వట్టితి నాపయినన్న ప్రేమచే
ద్రాఁ యొనఁగి జీవములఁ • దార్చి సుఖంబులఁ గూర్చి నాకు సం
ప్రీతిసముం టొనిల్లిన య • మేయ గుణాకరః సైన్యమెల్ల ని
న్నాణముగాఁగఁ గ్రమ్మఱిన • నామది నంగడ పాయనేరునే?

మ॥ అని శ్రీరాముఁడు దుఃఖ మొంద నట వీ • రాగ్రేసరుల్ గెల్పు ని
ల్పును లేకుండఁగఁ టోరుమంద నిక మే • లంగూర్పుఁ జావైన నం
చును లంకేశ్వరుఁడెంచ శీర్షకములన్ • శోధిల్లు రత్నంబులన్
దినరాట్టుత్రకుఁ డూడఁదీనికొని ప్రీ • తింజేరె సీతావతి

ఉ॥ చింతఁ దపించునున్న రఘు • శేఖరు పాదసరోజ రేణు వ
త్యంతము శీర్షమంటఁగ న • మర్పనసేసెను తన్మణిగణం
బంకల నెల్ల వారలకు • బ్రాణము లప్పల వచ్చినట్లు పె
న్నంతసమజ్జె నుజ్జె మది • చక్షుః బాష్పముగ్రమ్మె నిమ్మిగన్.

ఉ॥ ఎమ్మొదఁకఁ జీలిన క • పీండ్రుని గాయములందు వచ్చు ర
క్తమును రాక్ష సేశ్వరుని • తాకిన హైన్యమువోప రామపుం
డిమ్మిగఁ గొఁగిలించి నయ • నేంద్రియముల్ వెడలించు బాష్పపూ
రమ్మనఁ దానమార్చి యను • రాగముతో వచియించె నివ్వెదిన.

తే॥ నన్ను నీ వెడఁబాయట • నామనింబు, భేదన మొనర్చుచేకదా • ప్రేమపూర్వః
బడలు స్తంభించె మది చేష్ట • లాడిగె జీవ, ములును తల్లడలెను దిగు • లలమికొనియె.

మ॥ కరుణాహీనుఁడు రావణుండు నిను వీ • కం జంపి యున్నని త
దురుదోషంబుఁ దలంచి హార శర సం • దోహంబుచే మూలము

ట్రుఱ రక్షన్వయమెల్లఁ గూర్చినను నా , ప్రాణంబులం గాచికో
ధర జీవించునయేని యోడుటయె గా , దాఁ మిత్రవాంఛాశయా;

మ॥ ఒకచిత్తంబున నెంచుమేని యశమున్ , యోగ్యత్వముం బ్రాయి యో
ర్మికి సత్తంబు నొసంగునట్టివికదా , మేలంబు గారంబు నీ
వకటాఁ యొద కిహంబు మోక్షమును మా , యంజేసెదే? యూరకే
యొకటింగోరి మఱొండు చేసితివి నీ , కొప్పారునే యీ విధుల్?

శా॥ సంతాపస్థితిగొల్పి యంతదసుకర్క , జాలంబునే సేయుచో
వంతం గుండెడు స్త్రీకచే ధరణివేఁ , బ్రాణంబువే నాకిటన్
సుంతైనన్ సుఖమబ్బునే? యసువులన్ , స్రుక్తింప లోకంబు వి
శ్రాంశిం గోరక నన్ను వెన్నొనును కా , ర్యంబిట్టలుం గూడఁ?

తే॥ పిల్లతనపుఁ జేష్టల నిక , వీడు మనుచు , మందలొన రామునికడ , మందటిల్లి
శిరము వంచిన సింగంబు , కరణిఁబండి, యిట్టు ల్కయెను సుగ్రీవుఁ , దీలగొనుచు.

శా॥ కాటంజేసిన గృధ్రరాజుదనియుం , గావించలేనైతి నా
నాటం జేసిన బోయరాజుదనియున్ , గావించలేనైతి నీ
నాటం జానకి యొందుచున్న చెఱయున్ , దప్పించలేనైతి వి
వ్వీటన్ రావణశిరముల్ పదియు న , ర్పించంగ లేకుంటిఁగా.

మ॥ బలియుండైన విరోధి ప్రాణములతో , బానిలుచున్నాఁడు కీ
శులకుం బోలిన చెష్టఁజూపి తుద కి , చోఁగ్రుంగి నీకీర్తికిం
గలుసుంగొర్పితి నావిరోధి ననరో , ఖండించి రాజ్యంబు నా
కొలయంగూర్చిన మీకె మీసగఱ నే , నొప్పించితీర్క లేకినై .

తే॥ దిక్కలుల వంతములకంటె , దక్కవ మ్యో, నాభుజంబులు నీనువా , వాములకంటె
ముందుగానేగి ముష్కరు , ముగియుఁజేయు, వాంఛనేగి వ్యర్థుడనై , పచ్చినాఁడ.

తే॥ శాస్త్రబలుఁడగు నీదూత , పనియొనర్చు, నమరమున సప్తబలమును , శస్త్రబలము
బాహుబలము శత్రులు చూప , వాలిబలము, చూపెనా కాలిబంబుటఁ , జూపినాఁడ.

తే॥ అనుచు విసతశిరస్సుఁడై , యర్కమంతు, నన్నిదిని కమముఁడున్ను , నమయ మరసి
అతనిఁగని రాముఁ డెఱుంగంగ , ననరనేత, యగు పక్షిషణుఁ డిట్లు ప , లాక్షణఁ చొడఁగె.

చ॥ పెరిలిది తెచ్చు రత్నములు , డెట్టిమఁదొ దివిజేంద్రుడై మ
స్తక మకుటాగ్ర సన్నజీక , దంబము కావున పానికంటె ను
త్సుకతనుకూర్చు వస్తు వికఁ , బొప్పడునే దనుజేంద్రుకీర్తి పా
దు కలఁగఁ జేసినాఁడవు ను , యష్కరమియ్యది యెట్టివారికిన్

చ॥ సలఁచి భుజంగమేంద్రుని ప , జామము లూడఁగఁదీయవచ్చుగా
కలఁము దనుకళాచణు ద , శానను మస్తక రత్నరాజముల్

బలిమిఁ బెగర్చి తెచ్చిర చ • లాబు మగంటిమి రుద్రమూర్తి తే
నలచడనేనుఁ గీర్తిరర • మైనది యంతకు మించి కలునే :

చ॥ హరుని శిరంబునం దమరు • నంబుజునైనఁ బెకల్పపచ్చు శ్రీ
హరియురమందు కౌస్తుభము • నైనను బర్మిఁ గొనంగవచ్చు వా
కరణి పనుల్ మగంటిమివి • గాపు దళాస్యు కిరీట రత్నముల్
పరువడి తీయుటన్న సుల • భంబగు చార్యముకాదు మిత్రమా :

చ॥ మెలుపులఁబోలు కాంతులను • మించిన యంగద బాహుపీఠః సం
బరమునఁ జంద్రహాసము ను • మావతినుండి గడించినట్టి ని
ర్జర రిపు మస్త రత్నములు • రాముడు నిల్చు జయేందిరా పదాం
బుడహ మలంకరించుటకుఁ • బూనికఁ దెచ్చిన యందియల్ చుమీ :

చ॥ అనుడు దినేశవంశ్యుఁడను • నయ్య జయేందిర చంచలాత్మ యొ
క్కనుపుగ గెల్వమున్ శుభము • లందపు మేలును కీడువచ్చుఁ గా
వున నిటు సాహసించి యటఁ • బోవలదంటిని నీవు చేయు ని
ప్పుని సులభంబె భూమిఁ గొన • పంట దరించిన పోత్రికేనియున్ :

మ॥ జయశీలుండగు దైత్యరాజ మకుటా • చ్చ స్ఫూర రత్నావళుల్
భయమున్ వీడి పెకల్చెఁ బుత్రుఁడని నన్ • బాదించునో యంచు సం
శయుఁడై యయ్యెడ దాఁగువానివలె బా • స్వంతుండు క్రుంకెన్ విని
ర్దయులౌ వారికి జంకకుండు రెవరీ • డాత్రిన్ జగ క్షేపకుల్ :

తే॥ రాత్రిగాఁగ రావణ శిరో • రత్నచయము, దీపములవలె మిక్కిలి • తేజరిల్ల
నగచడేంద్రుని విజయంబుఁ • బొగడి యలరి, రామచంద్రుండు తనశిబి • రంబు చేరె.

ఉ॥ ఎన్నఁడు నిట్టి భంగములు • నింపుక యొందని రావణుండు తన్
బన్నగ నిర్జరావళి నె • పంబిడి కాంచెనొ యంచు సిగ్గుతో
నన్నుల చూపులెల్ల షగ • లన్నల చూపులె యౌచునుండఁ ద
త్సన్నయశంబుమాడ్కి దిగె • చారణికి న్నడపిన్గు కై వడిఁ.

12. వ్యూహ నిర్మాణ పటలము. (28)

క॥ మాన నిహత మర్ముండగు, దానవ విభు మోము ముడుంగుఁ • దామరవలెఁ గా
మానగు సౌధమునకుఁ జని, పానాదికములను వీడి • పడకకుఁ జేరెన్.

సీ॥ వాడి కోటలచేత, వీడు మణులచేత, నిట్టూర్పు పెనునోళ్ల • నియతిచేత
తలల విరివిచేత, దామోచరుని వీడి, పాలకిదలినుండు • సామువోలె
సుంద జననికంటె, మెండుగ నలవాటు, పడిన వారలనైన • భ్రమలుపుచ్చు
కార్డులుఁడను వేగు, సరగున నటకురా, ద్వారపాలకుఁడు దై • త్య విభుఁజేరి

తే॥ వైరులను డాసి వారల , పనులెఱింగి, రమ్మనిన గూఢచారి ద్వా , రంబుచేరె
సెలవె? యనఁ దల పంకించి . చేతిసైగ, సేమఁ గంచుకి వానిని , చేరఁబలిచె

తే॥ ఎఱిగినట్టి వృత్తము వచి . యింపుమనఁగ, బ్రభుని మోముజూడను కాప , పడుటదెలిసి
జంకుచును వేగు మెల్లఁ దాఁ జన్న మొదలు, గాంచినది పద్ధతిగఁ జెప్పఁ గాదొదంగె.

తే॥ పదియునేడు వెల్లవలతోఁదఁ , బవనసుతుఁడు, మొనసి పడమటివాకిలి , ముట్టఁజనియెఁ
బదియునేడు వెల్లవలతోఁ , బువగరాజు, నుంచుకొనియె రాముఁడు తన , యొడ్డినధిపః

తే॥ పదియునేడు రాణువలతో , వారికొడుకు, దక్షిణంపుగవని ముట్టఁ , దరలినాడు
పదియునేడు నేరువలతోఁ , బరవి సీలుఁ , ధరిగెఁ దూరుపువాకిలి , నాక్రమింప.

తే॥ వాహినీద్వయమును పోరు , వారికెల్లఁ , బండ్లు గాయలు తేర నే , రప్పఱచె నీడు
తమ్ముఁ డన్ని గవంకులఁ , దనరు స్థితుల, నరసి తెఱపుచునుండు న , ట్లాజ్ఞయయ్యె.

మ॥ అని శార్దూలుఁడు పల్క రావణుఁడు రౌ , ద్రాకారుడై రేఁగి పం
డ్లను దర్శమున గీటుచున్ బగఱఁ జం , డ ప్రక్రియన్ రేపె తు
త్తునియల్ సేసిఁ జాంగజంబున మహో , త్తుంగంబుగా లేచు ధూ
ళిని క్రుంగించెద ర క్తపూరమున నా , లీనంబుగాఁ జూడుమా.

మి॥ తరుసాండ్రఁబగు నీలశైలమునయిం , దార్కొన్న లేయెండ వై
ఖరి ర క్తంబుల దాలు మైనొలయ లం , కానాథుఁ డవ్వేగు నం
పి రయంజారఁగ రేపు వృత్తిగల పూ , విల్కానిచే మాఁడు పూ
సరముల్ మాఱిచి యేగె మంతనముకై , సన్నిత్ర వర్గంబుతో

సీ॥ బయలె యయ్యది యని , బమ్మెర గొలుపు ప, టికరాలచేతఁగ , ట్టంపఁబడిన
సౌధంబునందు పి , శాచగజంబులఁ , జుట్టుకావలిగాఁగ , సొరిది వివి
క ర్తవ్యమును చక్కఁ , గా విమర్శించి వ, చించు నుత్తమ కుల , శీలపరులఁ
గని మహాద్వారంబు , లను కోఁతిమూఁకలు, ముట్టడించెను పెను , పోరుగలిగె

తే॥ వచ్చినది వలదన్నను , వదలఁబోదు, తలచి చేయంగ , దగినది , తెలుపుఁడనిన
వారిలో నికంఠుండను , నాడులేచి, పంక్తికంఠ మోమును కాంచి , పలికెనిట్లు.

ఉ॥ దెబ్బది వెల్లువల్ ప్లవగ , డింభకముల్ మనకోట ముట్టుచున్ .
నిచ్చర మొందియుండెనని , నీవిటఁ , జింతిలుచుంటివేల? మే
లబ్బెను వేయివెల్లువలు , హాళిగ సైన్యము వారికోరికల్
దబ్బుటసేయఁ గాంక్షగొని , తత్తల పంధుచునుంబ గాంచవో?

చ॥ ముసల గదాది సాధన న , ముత్కరముల్ ధరియించి వచ్చి రా
క్షసు లెదిరించి నిల్వఁ ద్రిద , శత్రుకరంబులె కేలు మోడ్చి వే
దెసలకుఁ బాటుచుండు నన , దిక్కఱి మ్రాలెడు కోఁతిమూఁక య
క్కనుగొవి వట్టిచేతులను , కాంచు జయంబది మెప్పుఁగాదగుకా,

తే॥ అనిరణోత్పాహ వాక్యంబు , లాడునటని, మాన్సిమాల్కవంతుడు చాల , మనసునొంది
వేధ మొనరించు రామమ్ము , వేరుతోడఁ, బెఱచె ననియెంచి యారీతిఁ , తెప్పఁబూనె.

పీ॥ మన నగరముచొచ్చి , యనలంబు చిరిగొల్పి, నీలుచేసిన యాంబ , నేయుచేత
శరములుండెనొ శరా , నసముండెనొ పట్టి, రాయను లేయను , వాలుగార
మలరట్టి యాదశ , మస్తరంబునున్న, ములులఁ గొంపోయిన , వనచరునకు
కులముండెనొ భింది , పాలముండెనొ గొప్ప, వాలముండెనొ తలఁ , పంగవలదె.

తే॥ రామచంద్రుని బాణముల్ , రాకమున్నె, యుర్విజ నొనంగిసాయుధీ , యుల మనాయు
ధీయులను శరణుమఁ ద్రా , ర్పించుటొక్క, యిమ్మునక్కవేటొక రక్ష , కమ్ముకలదె.

ఉ॥ నాశముగూర్చున్నవిధి , నాలుకఁ బ్రిష్టుచునుండఁ జూచి లం
కేశుఁడు తాతపల్కులకు , వీక్షణము ల్కాడుఁ గెంపుచేసి నా
కీ శని దాపురించె బస , విచ్చు కతమ్మన నంచు దుష్టుధా
వేశము గొల్చు పల్కులను , వీక్షణము నా నతఁడూనె మోనమున్.

తే॥ అనిని తలసూపు కాలకే , యాదుల మద, మకఁగఁజేసినవీరఁ ప్ర , హస్తః యారి
తేజీయున్న సైన్యముల ని , నూలు వెల్లు, పలను కొనుమఁ దూర్పు గవని , వలనికరుగు.

తే॥ దురమునఁగృతాంతు మోదంబు , చూలపుచ్చు, బలఁ మహోదరాః మన మహా , పార్శ్వతోడ
రెండువందల వెల్వల , నందగఁ గొని, దక్షిణపుఁ గోట వాటిటి , దండ నిలుము.

ఉ॥ ఇచ్చటఁ బ్రజ్జలాడ ఫల , మేమియుఁ గల్గదు మేఘనాదః నాఁ
డచ్చుగ వాయుసూనుని ప , గాక్రమముం దగఁగొంది కీ కదాఁ
నచ్చిన వారితోడ జత , నంబున రెండగు వంద వాహినుల్
చెచ్చెరఁ గొంచుఁ బశ్చిమము , చేరుము వారలకంటె మున్నుగఁ.

మ॥ ఆరుదో జీవితమెల్ల వేల్పులకుఁ గ , ఘోషంబులం గూర్చునే
యరిగె న్నిసరివీరులెవ్వరు విదూ , పాజ్ఞః యలంతుల్ వనే
చరులం గూల్చఁగఁబోవు తెల్లదమగున్ , జర్పింపఁగా నీకు ను
ద్దరమో మూలబలంబుతోడఁ బుర ము , ద్యోగంబుతోఁ గావుమా.

ఉ॥ ఇమ్ముగ సత్యలోకమున , కీవలనున్న జగంబులందునఁ
ముమ్మరమైన పోరులను , మున్ జయమందు శతాంగ వారణా
శ్వమ్ముఁ గాల్చులంబు లిరు , వందల వెల్వలఁగొంచు నేనె ము
ఖ్యమ్ముగ సుత్తరంపు దెనఁ , గాచెద నంచు వచించి పందినఁ.

పీ॥ జగము కళంకమొం , దఁగ హేతువైన త , మంబు రూపొందు క , ల్పంబుమాయ
సర్వదా సుఖులయి , నంచరించెడు సుర, గణములు మాత్రమా , కాదుకాదు

ఇహ భోగములఁ ద్యజి , యించిన మౌని ని కాయంబు మాత్రమా , కాదు కాదు
అదజడి కూడుగా , గడియ య గంబుగాఁ , గల సీతమాత్రమా , కాదుకాదు
తే॥ కడకు రాముఁడు మాత్రమా , కాదు కాదు, కర్పురేంద్రుండు మాత్రమా , కాదుకాదు
ఎల్లవార లానందాన , నుల్లసిలిరి, తిమిర మడఁగుచు భల్లునఁ , దెల్లవాఱ.

మ॥ కరుణాహీనుని చండశాసనము నీఁ , గన్లేక యల్లాడు చి
ల్లర తేఁడుల్ తలయొగ్గి యుండఁదగు వే , శక సావ్యభౌముండు ము
ష్కరులం గూల్పఁగవచ్చుచోఁ గనెడు వీఁ , కన్ లోక ముత్కంఠతో
వెరచారం గనుచుండ వెల్వడెఁ దమో , విద్యేషి వ్యోమంబునన్.

చ॥ తెల తెలవాలుచుండఁగనె , దిక్కుల ముంపఁగఁ బాదధూళి పే
రులిపు సముద్రఘోషణము , నొత్తఁగ వానర నైన్యనాయకుల్
తెలివిన వద్దతిం ల్లవగ , ధీరులు మిక్కిలి యుత్సహించుచున్
దలకొని ముట్టి రొక్క మొగి , దానవనాథు పురంబు వాకినల్.

తే॥ చుట్టి యండంబు లగలంగఁ , జుక్క బురల, నాశ్పటింపఁగ సౌమిత్రి , యగవ రేంద్రుఁ
దొసరముండుగా నడవ దీ , వనలు మఘవుఁ , దొసఁగ జానకీవిభుఁడాజి , కెనఁగ నడచె.

తే॥ పాతకండగు రావణు , పట్టనంబు, దైత్యసేనయన్ కడలిచే , ద్రావఁబడిన
కరణిఁ గనిపించెఁ గపిసేన , కవియుతీరు, దాని క్షీ రాభివర్ణిని , వై సమయ్యె.

ఉ॥ లెక్కకు మీఱియుండిన ని , లింప విరోధుల గుంపు లగ్గమౌ
ఁజెక్కునఁ గోఁతిమూఁక నెగ , దెన్ వల మీలకుఁ బన్నుకైవడిన్
మిక్కిలి వాతఘాతమున , మీటి సముద్రములేడు రేఁగఁగా
సక్కుచుఁ ద్రొక్కుఁదొ జగ మ , నంగఁదగెనా దనుజేంద్రనైన్యముల్.

13. అంగద దౌత్య పటలము. (49)

ఉ॥ జంకొక యింతలేని కపి , చంద్రులతో రఘువర్యుఁ డుద్దతి
లంకను ముట్టడించి యక , లంకను సీతను దొంగిలించు ధూ
ర్తంకిలిసేయరామి హృద , యంబున భావససేసి దైత్య కూ
లంకవ మౌక్తికంబునఁ జె , లంగు విభీషణుఁ గాంచి యుల్లునున్.

క॥ ఒకడూతను లంకేశ్వరు , వికటంబునకంపి దార , జీజను విడ నొ
ప్పికొనెదొ, యని సేసెదొ, యని, స్రవణించుట రాజసీతి . వద్దతి యనఁగన్.

ఉ॥ మేలని యవ్వీభీషణుఁడు , మెచ్చె విభాకరపుత్త్రిఁ డిద్దియే
పొలును సద్గుణాధ్యులగు , భూషలకండును సమ్మతించె బా
జాలిని గాక వాక్యముల , నల్పుని వేఁడుట కూడదంచు నం
శీలుఁడు లక్ష్మణుండు నిర , సింపుచు వెండియు నన్న కిట్లునున్.

చ॥ చెడుగుటానరెప్పేయ్యెడు , శీలఁ గులాంగన సీతఁ గారలోఁ
బడ నునిచెన్ మునీంద్రులరు , బాధలు పెట్టెను ప్రాణి కోటికిన్
బెడఁదలుగొల్పె లోకముల , పీకున నేలఁగ నింద్రభోగమున్
చెడనొడిపెన్ జరించె బహు , చేష్టలఁ ద్రోవలరాని త్రోవలన్.

తే॥ సిలుగులం గూర్చి మిగుల వం , చించి నీకు, సలివియోగంబుగూర్చెన , య్యతివ కడ్డు
పడు యుగాంతంబుఁ జూడఁజొ , పృథు చిరాయు, వౌష్పతంద్రి జటాయువు , నుక్కడంచె.

ఉ॥ రావణుఁ డిప్పు నీవలపు , రాణిని వీడెనయేని వాని ర
జివిధిఁ గాతువేని త్రిజ , గంబుల నీదగు పేరునిల్చు కా
లావణి లంకనేలు మను , జాఁ యను వాక్యము రిత్తవోవదేఁ
యేవగ నిల్చుఁ దాపసుల , కిచ్చిన నీ యభయప్రమాణముల్.

చ॥ నెఱియును గొంపంబు మది , నిల్చి వచించిన యాస్రతిజ్ఞులన్
మఱివితీవేమిఁ లంకఁగల , మానిత సంపదలెల్లఁగాంచి యి
తైఱఁగునఁ జేటుగూర్చ మది , తీరద యేమిఁ యనేక రీతులం
దఱిమి లలంచినన్ దురమె , నామదికిం దగునంజుఁ దోఁచెడిన్

సీ॥ అనుడు రాఘవుఁ డిట్లు , లను లక్షణాః నేను, మదిలోన నేదియు , మఱవలేదు
నిక్కంబుగాఁ దుది , నెగడునదియుఁ బోరె, కాన నానది మన , మూననేలఁ
గురుశుక్రలాదిగా , గురుధర్మశాసకుల్ , పలికిన పద్దతుల్ , దొలఁగఁదగునెఁ
వీరవర్చుల కేని , విజయహేతువు డమ, రాచపాడియు డమ , రాణినొందు

తే॥ మరలమారుటిఁబంపుట , యురవుకాడు, పగఱకును నుల్కునగుఁగాన , వారినుతుఁడె
పోయి రాఁదగువాఁడు పా , పులు కలంగి, విక్రమించిన నోర్చి రా , వెరవరియగు.

తే॥ అనుడు నెల్లవారలు సరి , యన్న పివప, నుగమనిపిల్చి నీవేగి , యసురయెదుటఁ
బలుకవలసిన యర్పంబు , నలుకులేక, తెఱపుమన నాతఁ డుత్సాహ , ధీరుఁడయ్యె.

మ॥ తెలివిన జానకి పీడి జీవముల ర , క్తిన్ గాచికోల్మేల్కొ, కా
కిల నీ మస్తకముల్ దినేశకులు ను , గ్రేష్వాన విర్ముక్త కా
త లసత్కూర శరమ్ములం దెగివడన్ , దర్శించి యాయోధన
స్థలి కేతెంచుట మేల్కొ, రెండు నొకటిం , దర్శింపుమంచాడుమా.

ఉ॥ మోదముకై యడంగి వెఱ , పూని వసించుట ధర్మమార్గమున్
గాదు పరాక్రమ క్రమము , గాదు మగంటిమిగాదు మేలిమిన్
గాదు విరోధివక్షమునఁ , గాఁడ శరంబుల, నేయుశక్తి విం
పాదిగఁ గల్గెనేని పొలు , పార నెదుర్చుమ యంచు నాడుమా.

చ॥ అని పనువంగ మారుతికి , నవ్వల నెన్నఁగఁదగ్గవాఁడ పీ
వను గరువంబు గల్గెనని , యంగడుఁడాయ్యని పాదపద్మ వం

దన మొనరించి యంబర వ , భంబున సింగము దాటుభంగి రా
ముని శరమట్టు లేగె సుర , ముఖ్యుడ కాంచి ప్రళంస సేయఁగన్.

ఉ॥ క్షిగ్ర నిశాచరావళుల , యుక్కుఁ జేయఁగ క్షీరసాగరో
దగ్ర భుజంగతల్పమునఁ , దందరమావి యయోధ్యయందు సు
వ్యగ్రమతిం జనించిన కృ , పాకుని యాజ్ఞను వారిపుత్ర కుం
దుగ్ర మయూఖుఁడుం గనని , యున్నత దుర్గముదాటి యుద్ధతిఁ.

ఉ॥ రావణు కొల్వొ చేరి నగ , రస్థ జనుల్ హనుమందె వచ్చెనం
చీవల నావలం బరుగు , లెత్తుచు బిఁదులఁ జేరుచుండ సే
నావలిఁ గాంచుచున్ హితుల , యూర్ధ్వ మంత్రుల యుక్తవాక్యముల్
భావనసేయు దైత్యకుల , వడ్డని గాంచె సభా స్థలంబునన్.

ఉ॥ తాఱను చెట్లు గల్గె జల , రాశిని పూడ్చితిమన్న గర్వముం
టోలఁగఁ గల్గెఁగాక తల , పోయఁగ రాఘవుకార్యకంబు నే
త్రాలకు గోచరింప నెడ , దన్ భయమందునుగాక క్రొత్తగాఁ
గాలుఁడు పుట్టెనేమి దశ , కంఠుని ప్రాణము దీయ నేటికిన్ ;

ఉ॥ వీని బలాదికంబు తల , పెట్టిన వాఱునఁగట్టు గోత్రభి
త్సూను సురఃస్థలంబు నొక , తూపున ప్రచ్చిన రామచంద్రుడే
పూవి వధింపవచ్చు ననఁ , టోలును గాని మనంగ నాన లో
నూనిన యొక్కప్రాణి యొక , యొప్పమి వీనికిఁ జేయనెంచునే ;

తే॥ అంగదుండిట్లు తలపోసి , యగ్నివిషము, కాఱుఁడను మూఁటిచేఁ బద , కరములొంది
యన్న కడలిసాఁ జను దశా , స్యుండు వజ్రులు, సింహపీఠిక దగ్గఱఁ , జేరి నిలిచె.

చ॥ నిలిచిన యంగదుం దనుజ , నేతఁ బరేక్షిణపంక్తిఁ జూచి ని
శ్చలమతి వచ్చు హేతువది , చక్కఁగఁ దెల్పుము నీవెవండ పీ
పొలిదిను సేవకుల్ గనక , మున్నె శుభంబగు వార్త లుండినఁ
బలుకుమ యన్న నాతఁడును , పక్కన నవ్వి వచించె నివ్విధిన్.

ఉ॥ నిండిన భూతపంచకము , నేత సమస్త జగత్ప్రభుండు మా
ర్తాండకులుం డయోనిజ ధ , రాత్మజభర్త జి కేంద్రియుండు కో
దందధరుండు వేదముల , దాటిన వస్తువు దాతతాత శ్రీ
దుండగు రామచంద్రవిభు , దూతగ వచ్చితి నేను రావణా;

ఉ॥ అంగదుఁ డిట్లువల్కు నజుఁ , దా ? హరియా? హరుఁడా? వనాటలన్
సంగడికాండ్రఁ జేసికొని , సంద్రపుఁ గాల్వను పూడ్చివచ్చి పీ
తాంగన నిచ్చునేమొ కరు , జాతృకుడై యని పంపినట్టి యా
వెంగలియో ముకుందుఁడవి , వీకున దానవనేత నవ్వచున్.

చ॥ నెలను వియన్నదిన్ నొసటి • నేత్రముఁ దాల్చిన రుద్రమూర్తియున్
మెలుపుగ శంఖచక్రములు • పూనిన విష్ణుఁడు లంకలోనికిన్
దలఁతెడువారు వచ్చుటకు • దర్పముతో నొకమర్త్యుకై భయా
రులుఁడపు గాఢ పచ్చు మొలు • కుండ వదెవ్వఁడవో వనిపుమా.

తే॥ అనుడు నిను తనవాయన • కంటఁగట్టి, వనములందెల్లఁదిరిగిన • వాఁడు సురల
కొలుకు షీరవాళిని • తరిచినట్టి, యగచరేశ్వరు పుత్రుండ • నంగదుండ.

క॥ అన రావణుఁ డిట్లను నీ, జనకుఁడు నామిత్రుఁ డీవు • చనుదెంచుట మే
లెనసెను నరునకు దూతగఁ, జనునయ్యా రాఁగ మేము • చచ్చితమే; కటా;

ఉ॥ నీకిప్పుడే మొసంగితి వ • నేచరరాజ్యము తండ్రిఁ జంపు లుం
టాకుని వెంటఁ జేతులు మ • దంచి మొగంబును వ్రేలవైచి నీ
శ్రీకునివోరె గాఢవము • చేటుగ నెల్లిద మొందుటేల; నీ
తా కమలాక్షిఁ గొంటినటు • తప్పక గొందును నిన్ను పుత్రుఁగన్.

చ॥ మనుజులు నేఁడె చత్తు రను • మానము మానుము మానసంబునన్
వనచరరాజ్య మీదినమె • పట్టము గల్గెద సింహ పీఠపై
దనుజ నిలిప వానర క • చంబము సన్నుతి సేయుచుండ న
త్యనుసమ భోగసం • పదల • నందుము కల్పముదాఁక వేడ్కమై.

చ॥ అనవిని వారిపుత్రుఁడు భు • జార్గముల్ వదనమ్ము తొమ్ము ప
ట్టనమును సంచరింప నగి • బక్కరి; యెంతటి మాటలాడె డీ
దనుజులకెల్ల నిందు మృతి • తప్పనిదంచు నెఱింగికాదె నీ
యనుజుఁడు నిన్ను వీడి సుఖ • మందఁగ పచ్చెను మమ్ముఁడరఁగన్.

ఉ॥ నోటికి వచ్చినట్లు పెడ • నుడ్కులు వ్రేలుచు నన్ను లోఁగొనన్
గాటపు యత్నముం జలువఁ • గా వశమౌటకు జేలఁగను నీ
యాటలు పాగవింక నృపుఁ • డంపఁగ వచ్చుట నీదకార్యమే;
నీటుగఁ గుక్క యాయఁ గొను • నే మృగరాజు మృగాధిపత్యమున్

చ॥ అనవిని రావణుండు కడు • నల్కను లేచియు నీచు వానరున్
దునుమఁగ నాయుధంబు గొన • న్మానత గల్గెదె యంచు నాయువున్
జినిగిన మర్త్య నమ్మి మృతిఁ • జెంద మనోరథమయ్యెనేని వ
చ్చిన పని తెల్పుచున్నఁ గపి • సింహము దానవుఁ గాంచి యిట్లనున్ -

చ॥ ఇంకను నెమ్మది న్నైనరు • నీఁగని రాముఁడు నిన్నుగాంచి నీ
లంకఁ గలట్టి నీ కుల బ • లంబుల నాశము గోరి పోరికిన్
జంకి మరింప భీతిని • సాగునె; విప్రులు మ్రొంగి యేడ్వఁగా
నింకునె; నీత వీడు మది • యించనిచో నని వీడు ప్రాణముల్.

కా॥ నీయవ్వన్ మడియించుచో ముఖమునన్ , నీమామ నుగ్గుడుచో
దాయవచ్చిన నీదు చెల్లియలి సౌం , దర్యంబు పోకొడుచో
నీయాజ్ఞ న్నైఱవేర్చు తమ్ముల ననిన్ , నిర్జించుచో రాని పం
దా ! యీనాడికఁ జూపు పౌరుషము క , ద్దా ; దాగి జీవించువే ;

చ॥ బదనిక సంతతంబు పర , పాదప భుక్తి గ్రహించుభంగిఁ బె
ల్లదమగు కల్పు సస్యతతి , లేబరముం బొనరించుమాడ్కి డు
ర్మదులయి ప్రాణివర్జముల , నూడ్చుచునుండిన నీదు బంధులకా
గదనమునందు చంపుతఱి , గావఁగరా విపుడేని వత్తువే ;

ఉ॥ తమ్ముని నన్ను వంచన వి , ధమ్మున దప్పులకంపి దారఁ జొ
ర్యమ్మునఁ గొంచుఁబోవు కలు , షాత్ము డు పోరొనరింప వచ్చునే ;
నెమ్మది సీతఁగాంచి రజ , నీవరులన్ సమయించి పుత్రుఁ బా
దమ్మున రాచి చూరుతి ము , దమ్మున లంకను కల్పినన్ సరే.

ఉ॥ వేగుల భీతిమాన్చి విడి , పించినయప్పుడు వార్ధిరాయఁడున్
జ్ఞాఁగిలి మ్రొక్కినప్పుడును , నమ్మతి లంకను తమ్ముఁడొందుచో
సాగరబంధనమ్ము వడి , సాగెడునప్పుడు రాని పంద యిం
తేగతివచ్చు యుద్ధమున , కేదైఱ జాగక యాఁబిందిబలెన్.

చ॥ చెఱఁగలవేల్పు చెల్వలు మా , పించుమఁ జూడఁగ నవ్వలంకులన్
బటపుగ నున్న నాగ సుర , పద్మదళాక్షలముందు నిన్న భా
స్వరసుతుచే నడిన్ మకుట , భంగమునొందియు సిగ్గుమాలి వెన్
దఱుముచురాని భీరుఁడు , దైర్యముతో దురముం దలంచునే ;

చ॥ అని తెలియంగఁ బక్కమని , యార్యుఁడు పంపెను మేలుగోరినన్
జనకజనిచ్చి రామ చంద , నన్నిధి వ్రాలి సుఖంబుకొందు మా
పని తగదందువే నెడలఁ , జాఱుము నావెనువెంట నిర్బుడే
యని మొనఁ బుత్ర వాంధవ హి , తానుజవర్గముతోడఁ జావఁగన్.

ఉ॥ నీటను మంట మీంట సగి , నిం జనియించిన ప్రాణిసంచయం
బోట భజింప సంగతము , లోజ నొనర్చిన నీవు నేఁడు నీ
వీటనె చేరి శాత్రవులు , వీరరవంబులతోడఁ బిల్వఁగా
నేటికిఁ గాంతయట్లు చరి , యించెడు రమ్మికఁ జావ రావణా ;

అను సంగదు పలుకుట విని, దనుజేంద్రుఁడు జగము మ్రింగు , దారుణ కోపం
బున వీనిని పట్టుడు ధా, త్రిని మోడుడు చంపుడని వి , ధించె నబువురన్ .
నలుపురు తను పట్టఁగ వా, రలతో వాలిసుతుఁ డుప్పు , రమున కెగసి వా
రల తలల గిల్లి రావణు, తలకెడురుగ వైచి త్రొక్కి , తగ నిట్లనియెన్.

క॥ పొగలెగచు చగ్గులుమియును, వెగదొండగ వెడలు రామ, భీమాత్తంబుల్
నెగడి నెలయుటరు మున్నే సగరి చిడిచి పాటిపొందు, వాల్లు దెసలకున్.

తే॥ అని పలికి చిందు నల్లమై, నలసుకొని క, లాపముల బోలె గోలాహ, లముగ నార్చు
చచ్చి బింబంబు దిగినట్టి యనుపుదోప, నంగదుడు వచ్చి మ్రొక్కె రా, మాంఘ్రులకును

తే॥ రావణునిశలంపెదియని, రాముడడుగఁ, బూర్తిగాఁ దెల్పిపలమేమి; మొఱకువాడు
శిరములు పదియు రణభూమి, దొరలుదాక, పలపు మానఁజాలఁడనియె, వారికొడుకు.

14. ప్రథమ యుద్ధ పటలము. (256)

తే॥ రణము తప్పనిదనియుఁ బ్రా, రంభమయ్యె, ననియు సూచిన మురజవా, ద్యములు మ్రోగె
న్యములఁగాంచి శ్రీరామ, జనవిభుండు, మొగ్గరములతోఁ గవఁకులఁ, బొదువుఁడనియె

ల॥ వార్తిఁ బూర్తి మున్ను, వాడుకపడియున్న. కేలతోడఁ దరులు, గిరులు తెచ్చి
నగరి చుట్టునున్న, యగడిత పూర్తిగాఁ, బూర్తివేయుఁ డిదియ, మొదటిచేత.

తే॥ తరువులను వైచి రానీక, తడయఁజేసి, లగ్గవట్టి వప్రంబుల, నగ్గపఱచు
కొనుడు పేరెత్తి సంగ్రామ, మునకుఁ బిలుడు, వెనుకదీయకుఁడో కపి, వీరులారా

క॥ అను శ్రీరాముని యానతిఁ. గొని క్రోల్పులులట్లు చెలఁగి, కుధరవరులు దా
పున నుండు తరుల గిరులను, గొని పూర్తిరి వసధిఁబోలి, కొఱలెడు పరిఖన్.

క॥ ఎనిమిదవ వసధియన నొ, ప్పిన పైన్యము పరిఖఁ బూర్చు, వెడలు జలము రా
మునకున్ సాయపడిన య, చ్చున వాకిండ్లందు తూటి, చుట్టెను నగరిన్.

క॥ గెలుపుగల దనుజు కీరితి, మొలకలతోఁ దెల్లగించి, ముంచిన క్రియ మొ
గ్గతోడి యబ్బినుల దుల, పల తోడఁ దెకల్చి పూర్తి, మైచిరి ప్లవగుల్.

క॥ నీరములఁ గపులు దుముకఁగఁ, దారంజులఁ బాడుతేంట్లు, తబ్బిబ్బువడన్
నీరజములఁ గల హంస కి, శోరంబులు దెదర మీలు, స్రుక్కుమఁ ద్రుక్కెన్.

క॥ ఇందీవరములు మొగుడఁగ, నిందితుడగు దనుజుకీర్తి, నేటికి జలధిం
జెందెనని కనులు మోడిచి, శందక మేడిచిన పగిది, గన్నచ్చె నటన్.

క॥ తమ్ములు పెకలింపంబడఁ, దుమ్మెదలును రొదలు చెడఁగఁ, దొలఁగి పఱచె హం
సమ్ములు ముక్కులఁ దమయం, దమ్ములుగొని శ్రోవ తడఁబ, డన్ వడిఁబాటెన్.

క॥ శిలలు చులఁ గుమురగు తరు, వులు దట్టముగాఁగ నిండి, పూఁడుటచే నం
దరి జలము పొంగి పలు కా, ఖల నదులై పాటి కడకుఁ, గడలిం గరిసెన్.

క॥ కొండలు వైచుకొలఁది నుడి, గుండంబులఁ బూడి నీటఁ, గొంచెముగాఁ బై
నుండి కనఁబడెడు తోయజ, పండము లెనసె మునుంగు, నతుల మొగములన్.

క॥ గౌరవములకు న్నిలయం, బౌ రావణు పెద్దపరిఖ , నగచర బలముల్
దోరుపగాఁ దోఁచెను సం, సారికిఁ బేదఱిమి కలిమి , చంచల మనుచున్.

క॥ అగడితఁ బూడ్చిన కోతులు, జగడించిన దనుజ బలముఁ జక్కఁడునుఁ బై
కెగసి బురుజులను చేరుదు, మొగులులు చెదరంగ మోద , మున గర్జించెన్

క॥ బలువౌ కనకావలమని, తలఁపందగి యాకనంబు , దాఁతెడు దురం
బులపై నెక్కిన ఁనచర, బలములు తెల్లని ధ్వజాళి , పగిదిం దోఁచెన్.

చ॥ రతనపుఁ దెంకియైన గిరి , రాజము మేరువు త్రాసుగుండుగా
జతనునఁ దూచఁగా నమత , సాగు వనేచర బృంద మొక్కటన్
మితి యెడమిటి మెట్టఁగ న , మేయ భరంబు నహింపలేకయే
కుతికిలఁగ్రుంగె నాప్రహరి , కూల్పఁగ నక్కట గూర్చ కత్తఱిన్.

క॥ మురజముల మోయు మదకరి, వరములపై వెలయు డాలు , వరుసలచే నం
బరము మఱుంగయ్యె ధూళిం, గుఱుచయ్యెం దెనలు దనుజ , కోటి వెడలఁగన్.

క॥ భేరులమ్రోత నంబరము , భేదిలె గర్జనచేసె సింగముల్
హరములుం జలించె నట , దశ్య గళస్థిత కింకిఱీ రుతుల్
తేరుల గంటలుం గలిసి , దిగ్బధిరత్వముసేసెఁ దోడుగా
వారణ కంఠ ఘంటిక ల , వారిత రీతిని వైచెఁ దాళముల్.

చ॥ కులములతో సమూలముగఁ , గ్రూరులు దానవులెల్లఁ గూల ను
జ్వలగతి దేవ మానవుల , సంఘము తావుకొనంగఁ గాల ము
త్యలముగతి నిమిత్తముల , నారయఁ దెల్పుచునుండ వానరా
వలియఁ గుతూహలం బడర , వచ్చిన సోఁకులతోడ డీకొనెన్.

క॥ వానర సేనలు కరదం, ప్లా నఖ తరు గిరులతోడఁ , జలమునఁ బెనఁగెన్
దానవ సేనలు పోరెను, బాణ ముసల ఖడ్గ కుంత , పరకు గదలతోన్.

క॥ అమ్మలచేఁ బాపాణము, అమ్మలు నురు తడలచేత , నఱిముటి యయ్యెన్
ఇమ్ముగ దూసి వెడలు కుం, తమ్ములచేఁ దెగిన తరులు , ధరణిం గూలెన్.

తే॥ కదనమునఁ గప్పర్వైచిన , కఠినశీలలు, తగిలి దైత్యులశిరములు , పగిలి రుధిర
పూరములతోడ మెదడును , ముక్కులందు, చెవుల నోటను వెలువడి , చెదరిపడియె.

తే॥ చీకటులె యోడిపాటుమై , చెన్నుగలుగు, పొలసుదిందులశరములు , పొడువఁగాలు
రుధిరధారలలో వాన , రులు మలంగి, కేలఁగల జాలతో ధరఁ , గూలివారు.

అ॥ కోటకొనలనుండి , కోతులువైచిన, తాలు పిడుగులట్లు , రాలుకతన
తాలు తగిలినట్టి రాకాసివీరుల, నొక్కరైన బ్రదికి , యుండరైరి.

అ॥ మిహిర తేజమట్లు , మిఱుమిట్లు గొలుపు క, స్నులు గలట్టి రక్క , సులు కడంగి
వైచినట్టి యీఁతె , లేచిన కప్పుల తొ, మ్ములకు దవులఁబ్రహరి , వెలికిఁబడిరి.

తే॥ కవులు మిక్కిలి కోపులై , రీతివి మీడిచి, మెడల నులిమియు గోళ్లతో , నొడలు బరికి
కాలఁదన్ని వాలంబుల , రీలఱిట్టి, కొట్టి పెక్కండ్ర సోకులఁ , గూర్చినారు.

తే॥ వందరుగుదైత్యులువీచి , వైచియేసి, కొట్టి పొడుచును మూఁగఁగాఁ , గోతిమూఁక
తగ్గిరాలును లేలును , తలలు మెడలు, తునిసి వేలులు నెత్తుట , మునిగిపోయె.

ఉ॥ చిట్టునఁ జిమ్ము నెత్తుటను , చెన్నగు బంగరుకోట చూడఁగా
నెట్లునయై ప్రవాళగిరి , యోపునఁ జుట్టినరీతి నేర్పడెన్
పలుగ నెత్తుచేళ్ళు శవ , పర్వతపంక్తుల నడ్డుదిడ్డుగా
బిట్టున నీడ్చికొంచుఁ గడు , భీకరరీతిఁ జనెం బయోధికిన్.

తే॥ హరిహయుండేని సాధింప , ననువుపడని, లంకపైఁ బలుజాతుల , కంకగృధ్ర
వాయసాదులు గుమిగూడి , వలలుకతనఁ , క్రొత్తపందిరివైచిన , కొమరుదోచె

తే॥ నిప్పులంబోలి వెలుఁగొందు , నెత్తుచేరు, లనెడి సంజమిండును తమి , యను కబంధ
పంక్తిచేతులైకొని యా , వలకునీవ, లకుఁ బరుగువాటి నర్పించె , వికటరీతి.

తే॥ భయదమైపాటు రక్తప్ర , వాహమండు, మునిగినిట్టి పక్షిల పక్ష , ములను తగిలి
పడిన కణములచేఁ బలు , వన్నెలున్న, తీగలన్నియు నెట్టునై , తేజరిలై.

తే॥ చేపతగ్గి రక్తము మేనఁ , జిమ్ముచుండ, నిలువలేక ప్రాకారమ్ము , తొలగవిడిచి
వ్వవగములు కనకాద్రిపై , భాగము విడి, ప్రక్కలకు దిగు సంద్రంబు పగిది దిగియె.

తే॥ ప్రహరియందును బురుజుల , వాకితులను, తక్కువానరుల్ పట్టిన , తలములందు
రాక్షసబలంబు పైఁబడి , ప్రబ్బికొనియె, గోతిమూకలువెలచి ది , క్కులకుఁబాతె.

క॥ నక్తందరు లొత్తుటచే, రక్తాంబువు లీడి వాన , రంబులు బోవన్
శక్తులుడిగి పడెఁ గొని యట, ముక్తాంబకములను కొన్ని , ముడిఁగెను త్రోవన్.

క॥ కోటంబట్టిన వానర, కోటి బలముతగ్గ నసుర , కోటి కడంకన్
బాటించియార్వఁ దద్రుతి, వాటముగా నెగపె చియ , వారిది రుతిగాన్.

తే॥ పటహ కాహాళ శంఖ త , మృట మృదంగ, పలువ భేరీ ప్రముఖ విరా , వములు తెలఁగఁ
జెవులు చిల్లులువోయె వీ , చీకలావ, యుత పయోధి సంక్షోభంబు , నతకరించె.

తే॥ కమలగర్భుని నాల్గమొ , గములనుండి, సకలలోకముల్ వెలివడ్డ , సరణిసపుడు
దనుజ సేనాసముద్ర మ , బ్దుంబునొరయు, నాల్గవాకిండ్లనుడియు , నడచె వెలికి

తే॥ మత్తగజుకుటల్ నడ తెంచు , మలలబోల్కి, నడచి తెక్కుంబులకుఁదగు ల్వడిన లతలు
కొమ్మలును క్రుంగిపడఁ ద్రోసి , కొనుచువచ్చె, బిచ్చికిం దోడు భూతంబు , రెచ్చినట్లు.

క॥ వారణ మదజలములచేఁ , గూరిన పంకమున విలయ , ఘోరానిల సం
చారము కరణం బరుగిడు, తేరులు వన్నియల ధూళి , తెరలఁగ రేపెకా.

తే॥ ముట్టించిన కవులచేఁ , గొట్టబడిన, గట్టి కోటయన్ పలువను , గట్టినట్టి
లంకయనుచెలి ద్రావిన , పంకతేని, యలలనఁగనొప్పి వెలువడె , హయచయములు.

తే॥ జరిగినట్టి దివంబులఁ , బెరిగినట్టి, చీకటుల మొత్త మొక్కచోఁ , జేరియుండి
నడచివచ్చిన చందాన , వెడలఁబాటె, దనుజునైన్యంబు ధాత్రియు , దద్దటిల్ల.

తే॥ రేగి వెలివడ్డ పెంధూఁగి , శ్రేణులైన, తలలమీది శేషునిమోత , తగ్గునట్లు
విన్ను ముట్టడింపఁగఁబోవు , విధము నండ, భిత్తి వెనుబడ దిక్కుల , నొత్తి యలమె.

తే॥ క్రమ్ముకొని యనురులు నెట్టు , కతనఁ గవులు. విచ్చి వికవికలైనొచ్చి , విసిగి కలఁగి
గుట్టకొకరుగఁ దిట్టకొ , కొక్కరుగఁ బఱచి, యొదిగి చేరిరి సుగ్రీవుఁ , డున్న యెడను.

ఉ॥ చేవచెడంగ విక్రమము , చెంది స్థవంగులు పాటిరాఁగఁ గ్రూ
రావిల మానసుల్ దనుజు , లంతట నంతట వెండెంప సు
గ్రీవుఁడు కాంచి దంతములు , గీటుదుఁ జెంతఁగలట్టి యొక్కపెన్
రావి యగంబు బీఁకికొని , రక్కసి పిండు నెదిర్చెఁ బోడిమిన్.

క॥ ఒక్కొక్క రక్కసి పిండున, కొక్కొక్క సుగ్రీవుఁడగును , నురడించి తొలిన్
వెక్కనమై కనవచ్చిన. యక్కరువలిపట్టివోలె , ననిమొనఁ దోఁచెన్

క॥ కరి తురగ పదాతులకుం , జరణంబులు విఱుగఁ దొరలి, చనఁ దేరులు నె
త్తురుచేర్లు విరియ గపిపతి, తెరలుదుఁ గైనున్న తరువు , గిరగిరఁద్రెప్పెన్.

ఆ॥ ప్రభువు ముందు చొరఁగఁ , బ్లగవీరులు కసి, మనఁగి తెంపుమీఱ . మరలివచ్చి
క్రూరదానవులను , కాఱికి చీలిచి తన్ని, అక్కి విసరివైచి , స్రూల్చినారు.

ఆ॥ లెక్కయిడఁగ రాదు , లీల తాలను అువ్వఁ, బ్రాణములను విడిన , రక్కసిండ్ర
లెక్కయిడఁగ రాదు , లీల ధనుర్ముక్త, బాణవితతిఁ గూలు , బలిముఖముల.

ఆ॥ ముచ్చొరించినట్టి , పోరున వానరుల్, బలము చూపి తాలు , పైవ మదము
తూలి కూలు రాక్ష , సాలి జివంబులు, దక్షిణాశ నిండెఁ , దలము లేక

క॥ పాడెఁ బిశాచ సముత్కర, మాడెఁ గబంధములు మింట , చెఁ బత్రుల్
కూడె జలధి నస్రంబులు, చేడె లవట వెదకినారు , చెలువుల మేనుల్

క॥ ఏనుఁగుల , మేనులెల్లెడఁ, బీనుఁగులై పడియె నంప , వెల్లిని మునిఁగెన్
వానరసైన్యము లొక్కెడ, వానఁ దడియు ప్రజల లేవఁ , పజలెం జమువుల్.

క॥ అలుక వహించిన వనవర, బలగురు ఖర ర దీర్ఘ , పులహాశ తనూ
గళదస్ర పూరముల క. వ్యల నీచును కాఱి కనుల , బరువయ్యెనటన్.

సుగ్రీవుఁడు వజ్రముపిం జంపుట

తే॥ అసురబలము ధీశంపఁగ , నరసి తక్కు వాడు పాఱఁదొడంగిన , వజ్రముష్టి
కాంచి యుగ్రుడై తేరిపై , గ్రద్దమూఁక, వ్రాలుచుండఁ గడలివావ , పగిదివచ్చి

తే॥ ఎదిరి బాణవర్షము గురి , యించి కవుల, బెదరఁగొట్టె దిక్పతులును , బెదరిపఱవ
భాస్కరసుతుండు నొచ్చియు , వాని నుగ్ర, వీక్షణంబుల మిడుఁగుఱుల్ , వెడలఁజూచి

అ॥ తేరిమీడి కుటికి , వారుచంబులుఁ బంపి, సొంధి తలఁ దునిమి , చందగతిని
విండ్లు తూణములును , విజిచి వానికిరమ్ము, పట్టి యూడఁబెటికి , పాలుపై చె.

తే॥ కొండ దొరలినవడిఁ దేరి , నుంకి బొరిలి, పట్టమున్ భూమింబడ , వానిసేన
పదరి లంకాపురముత్రోవఁ , బట్టిపాత, పనెచరావళి మోషించె , వార్తిపోలే.

యార్పు వాటిటి యుద్ధము

తే॥ విలయ వారాశి యుప్పొంగు , లలని రేగి, దనుజునై న్యంబు పూర్వది , గ్వారమందు
ముట్టి యున్నట్టి వ్లవగ న , మూహములను, తాకి పెనుపోరు గావించె , దర్పమొప్ప.

తే॥ కాలకూటంబువంటి రా , శన గలుంబు, పూల కుంత తోమర భింది , పాల బద్ధ
శర గదాదులు వర్షంబు , చందమునను, తురియఁ గాలువాలులు తెగెఁ , గ్రోతగమికి.

తే॥ కొండలును పెనుచూకలుఁ , గొంచుఁబెచ్చి, పనచరులు చంద పవనంబు , పగిదివీవ
సోకుమూఁతలోర్వఁగలేక , స్రుక్కితూరెఁ , గరులుహరులునుదరఁజావ , కట్టుగఁబడి.

తే॥ దర్పమున దనుజులు కూల , చందచక్ర, తోమరాది సాధనముల , తోడఁ బోర
తలుపు మైగాయములు నోళ్ళు , తెలుపు నిలువ, పెనుకకుఁ దగ్గ వ , లీముఖములు.

తే॥ నీలుఁ దొకగొప్ప నీపావ , నీరుహంబు, వేళ్లతో లేచికొని మోర , విలయపవను
భంగి వీవఁగ రాకాసి , బలము కుప్ప, లిప్పరై రణ దారణిఁ , ద్రెళ్లిపడియె

తే॥ రథములునురదికులును సా , రథులురథ్య, ములునురథముల్ పంచాన్య, ములునువార
ణములు నేలకు దొరల వ్ర , జములనుండి, వెడలు రుదిరంబు వట్టుయి , కడలినించె.

తే॥ పొలికలను బీడుగాఁగ న , ప్పొలనుచింది, పటరములు పాటఁజూచి కుం , బానుఁదనెడి
నై న్యపతి సహింపక శరా , సారపూర్వ, దగుచుఁ గీశవారంబులఁ , దగిలి నొంచె.

చ॥ అడిగని యెల్లుబింట్ల కొడ , యెల్లు హిడింబుఁడు చందకోపుడై
కడిసి కరంబునం బెను న , గంబును గైకొని వైవఁ దేరిపైఁ
బొదలు పతాకఁదొట్టి హయ , ముల్ రథబోదకుఁడున్ శతాంగమున్
జడిసెను వాడు భూమికి వె , సన్ డిగియెం గప్పల్లెల భీతిలన్.

తే॥ దిగి వజ్రమువంటి పి , డికిలితోడ, తొమ్మువొడుచు కుంభాను మా , టుగనుమోడి
రత్న మకుటంబుతోడికి , రంబువ్రాల, వానికేలు హిడింబుఁడు , పట్టికొనియె.

తే॥ ఒడిసి నడుముపె రెండుకా , క్లాది యెక్కి
తలనుపొడువ నాల్కయు గ్రుడ్లు , వెలికిఁ బిడుక
సగము తలయుఁ గంతమునకు , దిగఁబడంగఁ
క్రాణములఁబాసి దొరలెఁ గుం , బానుఁదపుడు.

ప్రహస్తుని యుద్ధము

- తే॥ తనదుదండనాథుఁడుతన , యెదుటఁబోలియ, నలసుమాలినూనుండుప్ర , హస్తుఁడలుక
 వింటి నెక్కువెట్టి గుణంబు , వీనులదర, మొరయఁజేసి హిడింబుపై , మోహరించె.
- ఆ॥ భుజములుబిచ్చి బిల్వగ , ముఖ్యులు బెగదొంద, విల్లు గుడ్డునుపడఁగ , విస్తరించి
 యంపవాన గురియ , నగచరుల్ మొగతప్పి, యోర్వలేక వెనుక , కొదిగిఁనారు.
- ఆ॥ కరము లొడలినిండ , నెరవ హిడింబుండు, విహ్వలింప సేన , వీఁగుటయును
 కనికపరివోలె , గనలి నీలుఁడు ప్రహ, స్తుని యెదిర్చి పేరు , కొనుచుఁ బిలిచి.
- ఆ॥ ఒకఁడు తెచ్చుచున్న , యొక తిట్టగొని చేవ, చూపి యెడిసి వైవ , సోఁకు మూక
 పఱచి విఱుగ నచట , బయలయ్యె దానిఁబ్ర, హస్తుఁడమ్ములేసి , యడఁచివైచె.
- ఆ॥ మరల నీలుఁడొక్క తరువును గొనివాని, విల్లు పడిగ కేరు , విఱుగఁగొట్టి
 వారువములఁ జంపి , సారథిఁ జదియించి, సింహనాద మొదరఁ , జేయునంత.
- తే॥ విరథుఁడైన ప్రహస్తుండు , వీక చెడక, దండముంగొని లంఘించి , ధరణికి దిగి
 పరిధి వీడిన భానుని , పగిది మెఱసి, దుర్నిరీక్ష్యుఁడై నీ , నిఁ తొడరి తాఁకె.
- ఆ॥ బొడు గఱచి కనుల , నగ్గులు గ్రక్కుచుఁ, దాఁకు దనుజవీరు , నాకపఱచి
 వానిఁబట్టి యెగుర , వైచె నాకనమున, కమరులడలి కాంచి , యవలఁబాఱ.
- ఆ॥ వైవవాఁడు మెలఁకు , వను నొవ్వకుండఁగ, ధరకు దిగుచు సురలు , తత్తళింప
 దండముగొని మోఁదె , గండని నీలుని, నేత్రములను నోట , నెత్తురొలుక.
- తే॥ మోఁదఁ జలనమందక కపి , ముఖ్యుఁ డడరి, వాని దండ మొడిసికొని, పాఱవైచి
 నేఁటితోఁ దీఱితని త్రావు , నెత్తురెల్లఁ, బొరుకుబొరుకని క్రక్కంగఁ , బొడిచె శిరము,
- తే॥ శోణితము క్రక్కుచును ప్రహ , స్తుండుకడఁక, చెడక నీలునివక్షంబుఁ , బొడువనతఁడు
 కినుక నట్లచేయఁగ నిర్వు , రును పదలక, పోరి రెచ్చుతక్కువ లింత , పొందకుండ.
- తే॥ వాలమున నీలుఁడవ్వల , వాని యొడలు, కదలనీయక చుట్టి వ , క్షంబు పగుల
 గాఢముష్టిఁ బొడువవాఁడు , కందరాద్రి, పగిది పదనంబు దెఱచి జీ , వముల పీఠె.
- తే॥ సైన్యనాథుండు పడఁగని , చదల వేల్పు, రెలమిఁబాడి విరులు గురి , యించినారు
 రక్తరోషముల్ వికృతదం , వ్యర్థులు జ్వలించు, మబ్బుద్రిమ్మరు బుద్ధాడి , మరలినారు.
- తే॥ దక్షిణద్వారమున కేగు , దనుజవితతి, నేచి యేడాటలాడించి , యేడు నదుల
 నీరు ద్రావించి దళవాయి , నిహతుఁజేసి, యంగదుం చార్వ హతశేష , లబఱువిడిరి.
- తే॥ పోటుబంటుల మేటిమ , రుక్మిణుడు రేఁగి, పశ్చిమద్వారమున గాడ్చు , పట్టి చేరు
 లనెడి జమువాతఁ బడిపోయె , ననుచరులును, మరలలేదొక్కరై నను , పురముత్రోవ
- తే॥ అంత నాలుగు దిక్కుల , యందు జరుగు, దురముగాంచి రా నరిగిన , చూతలేగి
 దళముఱునితోడ జరుగువృ , త్తంతమెల్లఁ, దెలియబల్కి రేకతమునఁ , దేటపడఁగ.

క॥ వడి భవదాహుచక్రిము, నడఁబోలిన సైన్యముఖ్య • నాయకుడు స్రహ
స్తుడు తన బలములతో భువి, బడియెను ఉట్టిపములు ది • పంబున కరిగెన్.

క॥ కూలకరులు దనుబాలు కాం. రాశముతో నడచి దక్షి • బద్వాఠమునన్
వారికొడుకుచే భారణి. పారై రని నడపు మన ను • పార్శ్వం దీర్చెన్.

కే॥ ఉల్లరపు గవళున కేగి • యున్న పత్ర, ముష్టియును పడమటితట్టు • మొనయు దురు
బుండు నే.బడిపెల్లం • కుంఠితబలు, లడరి పెనుబోరు గావించి • యడఁగినారు.

అ॥ మంటపైచు పుతము • మాడ్కి నవ్వార్తలు, ప్రభుని మనము మిగుల • రగులఁజేయ
నుండియుండి యేమి • యును దోప కెడనెడ, వేడి యూరుపులను • విడుచుచుండి.

ఉ॥ తూరుపు వాకిటన్ సమర • దోహలు సైన్యవతిం బ్రహస్తుతోఁ
బోరిన వీరుఁడెవ్వఁ డది • పోలఁగఁ డెల్పుండి యన్న వారలున్
గొరవకీర్తులన్ దిశలఁ • గప్పిన నీలుఁడు వహ్నిపుత్రుఁ డం
గరము పూరిఁగాల్చిన ర • కంబున సేనల రూపుమాపఁగన్.

మ॥ విలయాదిత్యనిళంగి రేఁగి సమరో • ద్వేగంబు చూపించి బి
ట్టకం దాకి స్రహస్తుఁ డుగ్రతర కా • జాసారముం గూర్చ మాం
సల దమ్యంబు జడిం జరించుక్రియ రో • సంభార నీలుండు ని
శ్చలరీతిన్ జరియించె నిర్వరకు ము • ప్తాముష్టి యయ్యెం దుదిన్.

ఉ॥ అంత దురంత దుస్సహ మ హాశనిఁ బోలిన నీలు ముష్టిచే
సంతకు నింటి విందయి స్ర • హస్తుఁడు వోయెఁ దదీయసేనలో
నింతకు మేము దక్క మఱి • యెవ్వరుఁ గ్రమ్మఱలే దనంగ దు
ర్ధంత పరీత రోషుఁడయి • రావణుఁ దాళలు మండఁ జూచుచున్.

ఉ॥ వింటిరె వింతవార్త యిది • వీనులఁగాల్చె మనస్సు మాధ్వే వే
గంటిని గెల్చినట్టిరణ • కర్కశు నొక్క స్థవంగుఁ దాజిలో
గెంచెనె ? యొక్క పిల్ల హతి • కిం గనకాద్రి ధరిత్రి దొర్లనే ?
మంటను గొల్చు మిడ్లు తొక • మాత్రముగాఁ దలఁసంగ రాదెటన్.

రావణుఁడు రణమున కేగుట

చ॥ అని యొకకొంత చింతిలి ద శాస్త్రుఁడు బాణ కృపాణ పాణున్
గని రణభూమికిం బదఁడు • కంటు సమస్తము దీర్చికొంద మే
నును తగ వత్తునంచు వడి • నూత్న కలాప మలంది మేలి భూ
షణ కుసుమాంబరాదులు భృ • శత్ర్వరఁ దాలిచి యెక్కెఁ దేలిపై.

పీ॥ ఆకేరు వేయి హ • యంబులఁ గలయది, శరనిధి యంతటి • పరపుగలిది
సురలోక మంతటఁ • దిరిగినయది యింద్రుఁ, దోడి నొచ్చిన యప్పు • దొసఁగినయది

యిష్ట దేవత రుద్రుఁ , నెలమి ధ్యానించి డా, పలిచేత నున్నట్టి , ప్రథిత ధనువు
శింజినీ రవ విశే , షంబున యముని యా, యష్కాలమును గూడ , నూర్పంగఁచి

తే॥ మఱియుఁ గేల ధరించిన , మహిత సాధ, నములు దిగధీశ దార్ద్య వ , క్షములఁ దాకి
మొక్కవోనివి తొడిగిన , బొందడంబు, వజ్రమయమై యభేద్యమై , వఱలిన యది.

తే॥ వీచఁబడు చామరములచే , విరిసి వార్ది, వీరు నురుగుగట్టఁగ రజ , వీచరుండు
రమణ ముత్యాల గొడుగు శి , రమునఁ గ్రాలఁ, బూర్ణ శశిక్రిందఁగల జల , ముచముఁబోరె

తే॥ పటహములు మ్రోఁగె వానర , బలము కలఁగి, పరవ నిర్జరుల్ చెమ్మట , పట్టి నుపల
సంధభిత్తిక లగల శం , ఖాది సమర, వాద్యములు మొరసెను జీవ , భయదరీతి.

క॥ వీరులు హరులును కరులును, తేరులుఁ గ్రిక్కిఁజీయ నడచు , దితిజల నడుమన్
వారిదులు పొంగి చుట్టిన, మేరువుక్రియ రావణుండు , మీఱి వెలింగెన్.

తే॥ ఏడుతంతుల వీణ రూ , పెనఁగు ధ్వజము, విలయకాణిని నాలుక , లలినిగ్రాల
దనుజ వారాశి నేటికి దాఁటఁగలిగె, ననుచుఁ జూడవచ్చిన సుర , లడలిపాట.

తే॥ కనులకోపాగ్నిచేఁ బొగల్ , గ్రమ్మి నల్ల, సోఁకుముఁకల యెఱ్ఱని, జంజుతైన
వెండ్రుకలు తెల్లఁజాట దా , పించు బంధు, సంఘములు గాంచి మిక్కిలి , సంశయించ

క॥ అరదంబుల భటకరముల, ద్వీరదంబుల మీది సిడము , తెట్టువ లొరయన్
మరుదంబు తైవలిని ఘన, శరదంబులఁ గల జలంబు , సమయఁగ వచ్చెన్.

తే॥ పూని వాడియాయధములు , మోదికొనుచు, వేలకొలది పిశాచముల్ , వెంటరాఁగ
గంటలులియఁ దేరులు వెంటఁ, గదలిరాఁగఁ, గదనరంగంబునకుఁ బంక్తి , వచనుఁడరిగె.

తే॥ రావణుండు గొప్పసేనతో , రణము సేయ, వచ్చెనని రామునకుఁ గపి , వరులు దెంచ
భూమిజకు నేడు కారా వి , మోచనంబు, గలుగునన్న యామోదంబు , గాంచె నతఁడు.

రాముండు రణ సన్నద్ధుఁ డగుట

తే॥ కర్మముల యెల్లఁగాంచిన , ఘనులు దివ్య, దృష్టిచేఁ గాంచుటకు ముఖ్య , దృశ్యమైన
రామచంద్రుండు నారచీ , రను దిటంబు, గాఁగఁజుట్టి మధ్యంబునఁ , గత్తిఁ జెక్కి

తే॥ జగములం గొల్వఁజూచిన , చరణములను, పడుకు నొక పడఁటగఁజేయు , పాదములను
భక్త హృదయంబులను వెల్గ , పదములందు, చెలువు పనిగల వీరచ , దైలు ధరించి.

తే॥ ఒత్తుగాఁ జుక్క లలరిన , యుప్పురంబు, పగిది వెలుఁగొందు కవచంబు , బిగువుఁగాఁ
దొడిగె శ్రీవత్సమలరు న , యొడను లక్ష్మి, యెడయు కతన నొవ్వ దనుచు , నెంచెనేమో :

తే॥ శర్మర కరాంబుజములకుఁ , జర్మ కవచ, మెనయఁజుట్టిన యొప్పిచ , మెంచిచూడ
నీవి ప్రాఁకుఁ యొమ్మల నెడ , మీయకుండ, నల్లత్రాఁచు చుట్టిన లలి , నుల్లసిల్లె

తే॥ రేలఁబగలుల నొక్కచే , రీతి వెలయు, శామరలఁ జేఁటలుండు చం , దముననొప్పి
శ్రేణులై యొత్తుగా నున్న , వ్రేళ్లకంత, గోధికాచర్మ కవచంబు , గూర్చినాడు.

తే॥ బహుళపద్మతుల్ గలిగిన, భాషలందు, సారితీతి శాస్త్రంబుల, ననుసరించు
నుగుణులగు కపింద్రుల పద, స్ఫులను పోలి, మీల్పు నక్షయ తూడముల్, దాల్చినాడు.

తే॥ మొగులునం దోచు మెలుకును, పగిది మెలుయు, పీరపట్టంబు నుడుటను, వెలయగట్టి
మలయు లేఁగాంతి గల పన్న, మాంబోడఁ, దులసిమాయు రణమాల, తో ధరించి.

తే॥ సకలలోకంబులును చరా, చరచయములుఁ, దాను పేటుగానున్న ప, ద్రుతియు నిట్టి
దనుచు నూహింప మనము స, మధులమొక్క, లతఁడు చేర్చాన్న విల్లు వే, అగునె తనకుఁ

తే॥ సురలు సరులును మోదించి, విరులు చల్ల, గొప్ప వానర సేనతోఁ, గూడి రామ
విభుఁడు పాలకదలితోడ, వెన్నుఁ దరుగు, దెంచి ప్రత్యక్షమైన లీ, లిగను దోచె.

తే॥ ప్రళయవేళను రుద్ర రూ, పంబునొంది, జగములను నాశమునరించు, పగిదిసొప్పి
విపుల సేనాముఖంబున, విల్లుదాల్చి, నిలిచియున్న లక్ష్మణుని స, నిద్రిచి చేరె.

తే॥ అంత దక్షిణ దిబ్బాదుఁ, దగు యముండు తనదుశృత్యంబు త్వర నెడ, గొనక నడప
నుభయ సేనలు కలసి యొం, దొంటిఁ దాఁతె, వనది వనది యెదిర్చిన, వైన మడర.

తే॥ అన్ని దెసల దంష్ట్రుల కాంతు, లలమిక్కినియె, బడియెఁ గనక రాసులపోర్కిఁ, గపిశవములు
దనుజ కుజపముల్ నెలతెట్టు, లనఁగనొప్పె, వింత వానకురిసినట్లు, వెలసె దురము.

తే॥ తెగియెఁ దలలు ప్రేపులు జాతె, దేరు బురలె, గెడసె ఖరువులు కరులును, మడిసె సమర
మేదినియుఁ బీనుఁగులచేత, మిట్టయయ్యె, నెల్ల దెసలకు నెత్తురు, లేళ్ళు పాతె.

క॥ ఘోరాకారులు వానర, వీరులు హస్తములఁ బొడువ, విభలాటముగా
వారువము బురలె రాక్షస, వారముల యురమ్ము లగరె, బడగలు విఠిగెన్.

క॥ తత సేతువు తెగు లలి శో, చిత వాహిని విరియ దనుజ, నేత యడరి యు
ద్ధతగతిని శింజినీ టం, కృతి యొనరుప బెడరి చెదరె, గీశచయంబుల్.

క॥ పిడుగు బెడిదంపు మ్రోతకు, నడఁగి యొడుఁగు సర్పరాజి, యనువునఁ బ్లవగుల్
పడి రేడ్చిరి పాతీరి తడఁ, బడిరి వడఁకి రురలి రాస, నడలిరి భీతిఁ.

క॥ నిర్దయు దగు దనుజేంద్రుని, దుర్దమ గుణరవము దినము, దూఁటింపఁగఁ ద్రా
సార్దితులై రనురులె యన, నిర్దేశములేల ప్లవగ, నిచయము పాటుల్.

తే॥ భేచరులు పరులిడి తల, దాఁచుకొనిరి, లక్ష్మణుండును ప్లవగ, వల్లభుఁడు దనుజ
పతి విభీషణుఁడును తగు, పగిది యరయ, నిలిచి రితరులు పాతీరి, నివ్వెఱపడి.

చ॥ ఆవనిఁ బెకల్పజాలిన బ, లాధ్యుఁడు రావణుఁ డీడ్చు శింజినీ
రవమునఁ బద్మజాండ వివ, రంబును తల్లడమందె భీతిమై

దివిజాలు కల్పకాల సము , దీర్ఘ మహాశని యంచుఁ బాటి రీ
పవిది నరామరాదులకు , బాధలుగూర్చుట తారకాణగాన్.

క॥ చందగతిఁ బడెడి పిడుగనఁ, గొండనొకటి వైచెఁ బ్రొద్దు , కొడు కద్దానిన్
మందెడు కినుకను దళపద, నుండొక బాణమున నుగ్గు , నూచము చేసెన్.

క॥ అందులకు బానుసూనుఁడు, డెందంబున రోసి వసుమ , తీ గర్భము వ్రీ
లం దరు వురవడిఁ బెకలిచి, యందికొనియె హస్తమున న , హంకృతితోడన్.

క॥ చేపట్టిన పెను కుజమును, తూపులచే రావణుండు , తునుకలు సేయన్
గోపంబున నుగ్రీవుఁడు, దీపించుచు నొక్కగిరిని , తేఱకు వైచెన్.

క॥ దాని నొకమ్మునఁ దునియలు, గానేసి పనాటులెల్లఁ, గఁగఁగుచుఁ బజవన్
బూని విలు గుడుసుపడ నొక, బాణపు మొదలంటి తూట , బానుజు నేసెన్.

క॥ ఆఁ దీయమ్ము చొర ను, గ్రీవుండు కలంగెఁ గలఁగి , కీడ్పడు మున్నే
పాపని తత్స్థితి యెఱిగిన, కైవడిఁ జని యడ్డుపడియె , క్షణకాలమునన్.

చ॥ తెలిసిన మూర్ఖః కీశ జగ , తీపతి క్లేశము తీఱునంతలో
పల నను దాకి వీఁక బహు , భంగుల సంగరముం బొనరై ముం
గల : నని వాయుపుత్రుఁ డడు , గంగఁ గృపాకుత మున్నువీడినన్
చలనతీ వెండిఁ జచ్చుటకు , వచ్చితివే యని రావణుండనెన్.

ఉ॥ కైలమొకండు మారుతి వె , సంగొని వైచిన దానిమీది మే
మూలియు మాడి నింగి కెగ , యంగని పంక్తి ముఖుండు సాయక
జ్వాలలచేత బూది నలు , పన్ మఱియొక్క నగేంద్రమెత్తి యు
ద్యేల బలంబునన్ విసరి , వేసె దిశల్ పడి రింగు రింగనన్

తే॥ పిడుగుకంటెను పడిగాఁగ , వెడలి శిఖరి, దనుజు నమ్ముల నొకలెక్క , గొనక మీఱి
వాని భుజములఁ దాకి తా , పంబువోలె, బాహువురులతో నదియును , భగ్నమయ్యె.

ఉ॥ ఇంచుకనొచ్చి రావణుఁడు , హేలగ వేటొక కైలమెత్తి తా
టింపఁగనున్న వాయుజుఁ గ , డింది బలంబున నారి లాగి పా
టించి యురంబుగాఁడ నిగి , డించిన నొవ్వక గాడ్పుపట్టి యం
కించి కుజంబు వైచి యడఁ , గించెను సారథి పంచణీవముల్.

తే॥ మఱొక చోడకుఁ డంతలోఁ , దఱిసి నడవ, నసురనాథుండు వందసా , యకములేసి
ఎరియు మోదుగుపరెఁ గళే , బర మొనర్చు, సుంతనొచ్చి కర్వలివట్టి , సొమ్మసిల్లె.

ఉ॥ ప్రేలుచు తాలు హ్రూఁకులను , వీరుచు గోళులతోడఁ బండ్లతో
నాలము సేయు క్రోఁతులని , యక్కటికన్ మదిసూని పీడుచో
నేలద మింత యయ్యె నిఁక , నే ధనువుంగొని యాజి నిర్మఁగాఁ
దూలక మీరు ప్రాణముల , తో జయముం గొని యేగువారలే;

చ॥ అని విరటంబుగా నగియు , గాంధ పలాహత భంగిఁ గ్రమ్మ మా
ర్గణ గణ వర్షముం గురియఁ , గాల నిమిర మహారితాద్రి మా
ద్గిని కలగుండు బొందుచును , కీతులు పర్విద లక్ష్మణుండు నా
ఘన శరపాఞి వీని గడి , కందలు సేసెన నంచు దాయుచున్.

అశ్వేట యుద్ధము

మ॥ అయ కాలాంబుద ఘోషంబు శ్రీయ లీ , లన్నారి మ్రోయింప దు
ర్భయ సంశాపము లొంది మాయలను దు , ర్వారంబుగాఁ గొన్న దు
ర్భయ దై తేయులు సింహగర్జనము నా , రన్ విన్న ముత్రేభ సం
చయ భంగిం గడు విహ్వరించిరి రహో , త్యాహంబు చల్లాటగన్.

మ॥ తన సైన్యంబుల రీదుగాంచి యును నే , త్ర ప్రూనిభంబైన ల
క్ష్యణ దాణానన రావముగా విని మదిన్ , జంకొంద కీ నీచుడున్
మనుజుండే యని నవ్వి రావణుడు స , న్మాణ్యే చీప్తి ప్రభా
జనకంబుల్ ముకుటంబు లున్నతములై , పాఁగన్ బడిన్ గర్జితన్.

చ॥ పడియెడు వానచిన్కులొక , పద్ధతి లేకయ క్రాంతిల నొ
త్తడిగల లక్ష్య జాతుగ క , చంబము తేరుల గుంపుమీదఁ ద
త్తడుంబయిన్ మతంగణ వి , తానముపై దనుజ వ్రజంబుపై
నడక రణాంగంబు రుది , రాకయమై కనుపల్లె నెల్లెడన్.

తే॥ కరుల మదజల ముఖములఁ , గాడినట్టి నెలలు వెనుకటి కాళ్ళలో , వెలలి యరుల
వక్షములఁ దొల్చి కేరుల , యక్షములను , విజిచి నిలువక యటనుంటి , వెలికినేగు.

తే॥ పగలు రేపినకరులు వా , ర్వములు సమయ, వ్యాహమమరిన యసుర సం , దోహమడరి
మొనసి కైదువులను లోక , పుష్కలము, వంటి శ్రీరాము తమ్మని , పైనివైచె.

ఉ॥ వైచి విరోధి మానవుఁ డ , వార్య పరాక్రము దానవేంద్రుపై
నేమఁచు దాసెనేనిచున , కేటికి ఓరములంచుఁ బల్కుచున్
దాచక యిచ్చుచుండెడు ను , దారుని చుట్టును మూఁగు పేదలొ
యాచకులట్లు దానవు ల , హమ్మతి లక్ష్యణు చుట్టుముట్టగన్.

చ॥ ఎడపడకుండ దానవుల , నేసి సురారుల వాడికైదుపుల్
వడిఁ బడఁద్రుంచి తప్పివడు , వాని ఓరించె సుమిత్రపట్టి; యు
గ్గడుపుగఁ బ్రాణము లొనగఁ , గాఁడుఁ జీరణునొందె రక్తముల్
కడలిని చేరినీక యన , కట్టగ నేర్పడె నాజిఁ బీనుఁగుల్.

ఉ॥ క్రుంగెను వీరమస్తములు , క్రుంగెఁ గరంబులు ప్రేళ్ళు పాదముల్
క్రుంగె నురంబులున్ గటులు , క్రుంగెను శూలములున్ నరాజులున్

ద్రుంగె శరాసనంబులును , త్రుంగె శరంబులు బాణ తూణముల్
త్రుంగెను తక్కుకైదువులు , త్రుంగెను దానవ శౌర్యసారముల్.

ఉ॥ త్రెవ్వె శలాంగ సంఘములు , త్రెవ్వె దురంగమ దీర్ఘ కింశముల్
త్రెవ్వె మతంగజాంగములు , త్రెవ్వె బదంబుల వీరమద్దియల్
త్రెవ్వె బ్రసూనమాలికలు , త్రెవ్వె హిరణ్మయ వజ్రవర్మముల్
త్రెవ్వె ధ్వజ ప్రజంబులును , త్రెవ్వె సముత్సుకతా విరావముల్.

చ॥ తరమిడి సంగరావనిఁ బ , దాతి విశానము గూల దానిపైఁ
దురగ నిశాయముల్ తునిసి , తూలంగ వానిపయిన్ మదేభముల్
దొరల మదేభరాజిపయి , దొంతరలై పెనుతేరు యర్లగా
శిరములు వానిపైఁ బడఁగఁ , జీపకునేని యెడంబు లేదటన్

చ॥ వడివడి లక్ష్మణుండు శర , పంతుల నెత్తుట కూర్పు టీడ్పుటల్
విడుచుట యేదియుం దెలియ , లేక నిలింపులె షిట్టిమాఁద రా
విడిచిన బాణముల్ దనుజ , వీరుల మేనులఁ జొచ్చి పోక విం
గడముగఁ గానరైరి మఱి , కాంచిన దచ్చటి కీనురాసులే:

రండకోపు అనురులేయు , శక్తి కూల, పరకు పట్టిన కుంత తో , మర గదాది
వివిధ సాధనములు భిన్న , భిన్నములయి, పడియెఁగాని తప్పినది క , నృపదఁగలేదు.

చ॥ సమర ధరిత్రఁ జేరిన య , సంఖ్యములైన మదేభముల్ తురం
గములు కేతన స్ఫురిత , గాంగ రథంబులు వ్యాఘ్ర ఖడ్గ సిం
హములును తక్కు జీవములు , నమ్ములఁ గూలెనకాక సుంత న
క్రమమున నిల్చిసెట్టివియుఁ , గ్రమ్మజినట్టివి లేవ యయ్యెడకా.

మ॥ తనవారల్ తలలూడి కాళ్ళతెగి హ , స్తంబుల్ సగంబై రజా
వనిఁ గూలం బెఱవారు దాఁగి పఱి వో , వం బంచబంగాళమై
మొనయన్ నిల్వమి లక్ష్మణుండు విజయా , మోదంబుతోఁ జేర్చుటం
గని రక్షోధిపుఁ డక్షులం దనహనో , గ్ర క్రోధముం జూపుచుకా.

మ॥ జవనాశ్వంబులఁ బూన్చినట్టి రథమున్ , సంగ్రామ రంగంబునం
దవలీలం బఱపించి బిట్టలుక దా , యంబోవ నిర్భీతి రా
పువు తమ్ముండును గాంచి యొరి జగదొం , గాఁ యింక నేమార్ప వీ
కవునే? యందు నిశాత బాణములచే , సంగంబు నొప్పింపఁగన్.

ఉ॥ ఏసిన తూపులెల్ల శపి , యించిన సంచనఁ దాఁక సోఁకు బా
జానన మెక్కువెట్టి కొన , లంటఁగ నీడ్చి శిలీముఖంబు లు
ద్వాపిత రీతిగాఁ బఱపి , తచ్చరముల్ నడుమన్ హరింప ని
త్రే సమరాన నిల్వచుని , యేపున లక్ష్మణుఁడేసెఁ దూపులన్.

తే॥ వర్షముంటోలే బలవిన , బాణదయముఁ, దొలఁగఁజేసి సౌమిత్రని , తూజమందు
శరము రెత్తనీయఁ చేసి , మెలనె ధర్మ, మెల్లఁజదివియు మఱచు లం , కేశ్వరుండు

హనుమ ద్రావణ ముష్టియుద్ధము

ఉ॥ అర్జటి సొమ్మదేటిన మ , హాబల నందనుఁ డడువచ్చి దు
ర్బత్తుఁడఁ నీదమాయలను , మానుము పండువుగూర్తు విప్రు నీ
కెత్తిన కాలదండబిది , యేరైఱ గల్గిన వాఁడవేని నీ
చిత్తము వేఱువంకలఱు , జేర్చక చూడుము నన్ను రావణాఁ

చ॥ గెలిచితి మూఁడులోకముల , గెల్చితి దిక్కులనెల్ల వ్రేల్చిడిన్
గలఁచితి వింద్రుకీర్తి కల , కాలము చెల్లద యొక్కతీరుగా
నలఁచెదఁజూడు నేడిట వి , నాశము తచ్చుదు నీకు నంచు న
గలికమతో, ద్రివిక్రముని , కైవడి లాయుచుఁ గేలు సాఁచుచున్.

కా॥ చాపాద్యాయుధవిద్యలెల్లను విశే , షస్సూర్తి సాధించి తీ
వేపారంగ భుజంబు లిన్ని యతిశా , యిత్యంబునం బొంది దో
ర్యాపారాచిత సత్త్వముం గలిగి వి , క్రాంతిన్ విజృంభించి న
న్నేఁద నిల్చితి నిల్వ మన్నిటిని మా , యింతున్ వెరన్ ముష్టిచేన్

చ॥ పరుకులచే పలంబు గను , పట్టుదు దిగ్గజ శంభుకైలముల్
బలువిడి నోర్పు ధీర! యొక , పాటిది కింగిరి కోఁతి ముష్టికిన్
న్నిలుతువెఁ నిల్చితేను విను , నీ పిడిపోటున కిత్తు తొమ్ము నీ
బలమున కోర్తుఁ గాని మఱి , వాఁడిమి చూపఁ దలంప నీయెడన్.

చ॥ అనవుడుఁ బంక్తికంఠుఁ డని , లాత్రజు పల్కల నన్నుతించి నీ
గొనములు మెచ్చఁగూడుఁ బలు , కుల్ మగపాడికిఁ దగ్గయట్టి వీ
యనువున నీవుగాక మఱి , యన్యుఁడు నాయెదురన్ వదించునే?
ఘనమగు నీదు కీర్తికి జ , గంబులె కొల్వఁగఁ గొల్కకోలరౌఁ

చ॥ అనచ్చక వీరపుంగవుఁడ , వాయుధ మొక్కటి లేక రైత్తులన్
వసమఱు జంపినాడవు త , పంబునఁ బొందిన వాసఖడ్గముల్
దెసలు భ్రమింపఁబట్టి పెను , తేరున నెక్కిన నాదు సన్నిధిన్
నునలక పల్కి నిల్చిన ఘ , నుల్ నినుపోలెడు వార లుందురే ?

చ॥ ప్రతుభుజు లాదిగాఁగఁ ద్రిజ , గంబులఁ దిక్కులు దక్క నెవ్వరున్
బ్రతుకఁగఁ గోరువారు బవ , రంబున నన్నెదిరించి నిల్తురే?
కొతుకక నిల్చి వక్షమునఁ , గ్రుమ్ము మఱిండు వదించి తిట్లు ధీ
రత నివి పల్కఁగాఁ దగిన , ప్రజ్ఞలుగావు మహాబలాశ్రుజా!

తే॥ చేతు లిరువది కీర్తి గాం , చినివి కలవు , శయము లొకరెండె నీకుఁ గే , సరి కుమారఁ
కలుదులాడితి జయమింత , కంటెఁ గలదె; జగిలి నీతోడఁ బోరుట , తగవుకాదు.

తే॥ దిక్కులం గెలిచిన కీర్తి , తెఱఁగుమాయ, నింతకంటె వేతొందునా , కిలను గలదె;
బాలు నజ్జ నేలంబెట్టి , కాలరాచి, నట్టివైరి నామున్నిట్టు , లాడుచుందె;

ఉ॥ పగెలు పల్కినాఁడ విటు , పట్టుట సాజమె మాతెఁ గాలమున్
ప్రగ్గన మాటుపల్కినఁ బో , సంగెడు లాభములేదు అట్టుచే
సిగ్గిలి నిన్నెదుర్చు నిర , సింహుచునుంటి జగంబు చూడఁగా
మ్రొగ్గక వచ్చి నీదు పిడి , పోటునఁ గ్రమ్ముము తొమ్ముచూపెదఁ

తే॥ అసురవిభుఁ డిట్టులాడ మే , లనుచు హనుమ, లీలఁ దేరిపై కుజీకి నే , త్రాల మిడుఁగు
యరల సరులతోఁగ వచంబు , నొడలు పొడిగఁ, బడఁగ వక్షమ్ముఁ బొడిచెను , వజ్రముష్టి.

తే॥ కొండ లిసుకయై రాలిన , కొమరుదాల్చె, పెరుఁగువలెనై మెదడువచ్చి , వెలికినుజితఁ
దలలు పదియును మెడలపై , నిలువలేక, వ్రాలె ననురుల జీవముల్ , వ్రాలెదోడ.

ఉ॥ జాతెను వీరచాపములు , జాతె గుణంబులు జాతె ఖడ్గముల్
జాతె మనస్థిరత్వమును , జాతె జయాశయు నుత్సుకత్వమున్
జాతె శరీర దార్ద్ర్యమును , జాతె దెగింపును జాతెఁ దేజమున్
జాతెఁ బరాక్రమంబు దను , జ ప్రభు తొమ్మున నిప్పు జాతెఁగఁ.

తే॥ ముష్టిపోటుచే నురమున , ముప్పు విజిగి, నాటియుడిన దిజ్జుర , నాగదంత
ములును దశవదను యశంబు , వలెనె చాని, వీపునన్ దున్నె పుటుకున , వెలికివచ్చె.

చ॥ చిరిగిన కంకటంబున ఖ , చించిన రత్నచయంబు రిక్కుల
ట్టురవడి దిక్కులం బఱచె , నుల్లమునందలి ప్రాణవాయు సం
చరణము తగ్గ రావణుఁడు , కైలము తల్లదమందు భంగి ని
బ్బర మొక్కయింత లేక గరు , వంబు చెడం జలియించె మిక్కిలిన్.

చ॥ అమరులు సంతసిల్లి కడు , హర్ష రవంబులు నేసి స్వర్ణ పు
ష్పములను చల్లి ఓవనలు , సల్పిరి రక్కసు లీర్వలనొంది రు
ల్లముల ముదాతిలేఁమున , లంగలు వేయుచుఁ గీశరాజి పం
క్తిముఖుని కీర్తి మాసెనని , కేరలు వైచెను మైగగుచ్చతోన్.

తే॥ వహ్ని నైజ గుణము ప్రాణ , వాయు గుణము, సనుభవించి యెఱింగిన , ఘనులు, వేఱు
తనువునం జొచ్చి క్రమ్ముఁ , దను తనువునఁ, జేరుకరణి రావణుఁడు మూ , ర్పిల్లి తెలిసె.

తే॥ తెలివినొంది యూరుపుపుచ్చి , తెరలి నోట, మాట రాక యుజిమిచూచి , సాటిలేని
మేటిమగని మారుతిగని , మిడుకకింక, మద్దలంబును చవిచూడు , మా కఁపింద్ర;

చ॥ జగతిఁగలట్టి సర్వజల , శక్తులు నీయెడఁగల్గు; నీవ పో
మగల మగండవోడు హను , మంతః కృతాంతుని చూచివచ్చితిన్

దుగినుఁడె వచ్చి నీవు భయం దుఁఖములొందెదవన్న సుంతయున్
జెగదని యేను నీవలనఁ బీతి నెఱింగితి నంచరించితిన్.

ఉ॥ నిక్కము సన్ను గెల్చిన ను , నిశ్చల విక్రమ శాలివైతిః వే
తొక్కటియేలఁ నియ్యము న , ముల్గుట మత్కర ముష్టి ఘాతముఁ
దక్కక పైచి టివములఁ దాల్చితివేనియు నింతదాఁక ని
న్నక్కఱతో నుతించిన న , మస్తము నిశ్చయమంచు సమ్మెదఁ.

చ॥ అనుదు మరుత్సుకుండు దిడి , యంబును పొందెద నీవు జీవివై
ననుగని మాటలాడు కల , నన్ జయమొందినవాడవే చుమీ
మొనసి మడియ ముష్టి హతి , బొంది మరింపక నిల్చి నా బలం
బును వినుతించు దిట్టరిని , మున్నొకసారియుఁ జూడ నెచ్చటన్.

అ॥ అప్పదీర్చికొనుచు , యని టొమ్ము చూప ద , కాననుండు పెదవు , లంఁకఁ గొఱికి
నిడుదకేలు మిగులఁ , బొడవుగాఁజాలి పా , పని యరమ్ముఁ బొడిచె , బద్ధముష్టి.

అ॥ విలయమందుఁ జెదని , విజ్ఞానమతి జగ , వ్రాణసుతుడు పంక్తి , వదనుబలము
మునుపుగన్న రజర , భూద్రంబుకై పడి , వాని బోటువలనఁ , బల్లటిల్లె.

ఉ॥ తూలఁగ వాయుసూతి దివి , చూలెను ధర్మము తూలె సత్యముం
దూలెను సద్గుణాపరియుఁ , దూలెను కీర్తియుఁ దూలె వేదమున్
తూలెను నీతియున్ దయయుఁ , దూలె దపంబును తూలె భూమియుం
దూలెను బంచభూతములు , తూలెను తూలె సమస్త సత్కృతుల్.

క॥ అక్కడఁగల కపివరు లపు , దొక్కొక రొక్కొక్క నగము , నొగిఁదెచ్చి వడిన్
రక్కసులతోనిపై బయ , లెక్కడి గనరాక ముసరి , యేసిరి కడిమిన్.

క॥ బలసంపన్నులు ప్లవగులు , విలంబముభంగి నింగి , పిక్కటిలఁగ న
ద్రుల వైచ వియచ్చరు లొ , ర్తిలి చెచ్చెర నవ్వలికి నొ , దింగిరి వీతిన్.

తే॥ మింఁట జోటు లేకొంపొందు , గెంటికొనుచు , నవ్వలికిఁజోక నిలిచె నా , యద్రుచయము
తరణి మఱుగయ్యె జగముల , నిరులుఁబ్రింగె , రక్కసులు తగ్గిరని సురల్ , క్రమ్మిరవల.

తే॥ కొంద లొకటిపై నొక్కటి , కూలి విఱుగ , మిడుగుఱులు లేవ మొఱుపులు , మొఱయఁ బిడుగు
లట్లుదాకి కటావృష్టి , యట్లు రామ , భద్రు దివ్యాత్మవర్షంబు , పగిది గురిసె.

తే॥ కర్పరుల పెనునైస్యంబు , కలఁగి చెదరి , మలఁగె మింటిరిక్కలతో వి , మానపంక్తి
రాలె మిడుగులచే నద్ది , క్రాఁగి మీలు , తేలి సోఁకుల కనుగ్రుడ్ల , లీలనుండె.

ఉ॥ లోకము నేడె కూలెనని , లొగ్గడి గల్గిన రావ మేల్లెదం
క్రాఁకి గ రావఱుండు విని , పట్టని రోషభరంబునన్ సురా
స్తోక యశోవిభూతులను , చూడలు వెట్టిన దొడ్దవిల్లు బిం
బాకృతిఁదోషఁ దూపు లొల , యం బఱపించి చెదరై నన్నిటిన్.

ఉ॥ అమ్మలు విండ్లు తుండ్లుగ హా • యమ్మలు మ్రుందఁగ వారణమ్ము ల
పృమ్ములుగాఁగ సింహ శర • భమ్ములు వ్యాఘ్రము లా రణస్థలిన్
దమ్ముగఁజేసి కుప్పలుగఁ • దొక్కను పర్వతముల్ కుజులున్
దుమ్మయి గాలిలోఁగలియఁ • దూతె దశాస్యుని యంపవానచే

క॥ బెరాః తీరగు శరపం, చారము: గిరి యొకటి లక్ష • శకలము లయ్యెన్
సౌరగు కర లాఘవ మ, య్యారే: యని విచ్ఛిచికొనిరి • హస్తము లమరుల్
తే॥ పంక్తిముఖుచేప పగ్గము • పాడుచేయ, హరులు వైచిన గిరులఁ ద • చృరము లడరి
త్రుంచి యన్నిదెసల వార్ది • ముంచివైచె, నేల నెక్రు గప్పెను మేల • ధూళిగప్పె.

క॥ వానరులతోడ నేడే, మానిసు లిర్వురను రూపు • మాపెద ననుచున్
దానవవిభుఁ డుగ్రుండై, పూనెం బది యెడమకేం • బొరిఁ బదివిండ్లన్
పది దీర్ఘ బాహువులతో, బది ధనువులవంచి పదులు • పదులుగ నమ్ముల్
వదలి దళదిశలు కడలియఁ, గదిరి శరమయముగఁ బంక్తి • కంఠుఁ దొనర్చెన్

క॥ పొలిసెను కపివైద్యము కు, ప్పులుగా నాకున్నలనయి • వ్రాలె పనదముల్
పొలికలను రక్తమయమై, వెలసెను సాయంతనంపు • విన్ను విదమునన్.

పీ॥ నిలువంగ లేడయ్యె • నీలుండు నడవలే, డయ్యె నలుఁడు లేవఁ • దయ్యె గజఁడు
కాలుఁ గానఁగలేదు • గవయుఁ డంగదుఁడును, జీవించునా యను • స్థితి భజించె
చలియింపలేడయ్యె • జాంబవంతుఁడు కొఱ, మాలి పడియె గంధ • మాదనుండు
గువ్వరీతి ముడింగి • కుడికిలె శతబలి, పనసుని మెడ తూలి • పడుచునుండె

తే॥ మఱియుఁగల గొప్పవీరులు • నెఱుఁకులంబఁ, దేజు మాసిరి కూలిరి • తిక్మకపడి
పాటి రదిగని సౌమిత్రి • భయదరోష, భీషణాకృతితో విజృం • భించి నడచి

తే॥ రావణుఁడు వైచినట్టి శ • రప్రకర్ష, మడఁచి వాని యహంకార • మడఁగఁ బది శ
రాసనమ్ములఁ బదితూపు • లేసిత్తుంచి, దనుజు లదరంగ సింహ నా • దమ్ముచేసె.

తే॥ వేలుపులు చాల మోచించి • కేలుకట్టి, విరులు చల్లరి మునులు దీ • వించినారు
ధర్మదేవత యుత్సుక • త్వమున నాడె, మెచ్చె లంకేశ్వరుండు సౌ • మిత్రి నేర్పు.

తే॥ మేలు సంగరోత్సాహంబు • మేలువిద్య, మేలు రణకార్య పద్ధతి • మేలు తెంపు:
మేలు కర లాఘవంబును • మేలు నేర్పు; మేలనుచు మెచ్చె ముక్కుపై • వ్రేలుచేర్చి.

ఉ॥ దండకలో ఖరాదుల మ • దంబు నడంచిన రాఘవుండు నా
ఖండలు వ్రేల్మిడిన్ రణ ము • ఖంబున గెల్చిన నానుతుండు ను
ద్దండ శరాసంబు బెడి • దంబుగఁ దాల్చిన యేను దక్కఁ బ్ర
హ్మాండమునందు లేరు నమ • రావని నీ సరివచ్చు దిట్టరుల్

రావణశక్తిచే లక్ష్మణుడు మూర్ఛియుట

తే॥ అనుచు వింటిచే గెలువంగ . ననువుగాన . టంచు పీనిని విడువరా . దంచు ననుర
దాత యొనఁగిన శక్తి హా . స్తమునఁ గొనుచు . వైచె లక్ష్మణుపై నెల్ల . వారు జెగడ.

ఉ॥ వైచిన శక్తి లక్ష్మణుని . దాడు నిరాయములెల్ల లీలగా
బూచిన లట్లు త్రుంచుచును . పోయి యురమ్మున నాది దాని పై
శాచిక శక్తిగన్న గుం . శాలి దురమ్మున వ్రాలి మూర్ఛిలెన్
మోచిన చింతతోఁ గప్పులు . ముచ్చిరి రాప్పిరి పోరు బుబ్బుమై

తే॥ ఎల్లసురలును దమసొమ్ము . కొల్లదోయి . నట్లు చెలవెలపోయి ర . త్యాహితమున
మునులు విసిగిరి ధర్మ చిం . తనమునందు . ధరణి దీరిగెను మార్పడె . దరణికాంతి.

తే॥ దీని కితఁడు జంతుగ లేదు . ప్రెక్కలేదు . మూర్ఛివోయినాడని ద . ముఖుఁ దెలింగి
యితని మేను గైకొని లంక . కేగెదనని . ప్రూరచిత్తుడై దిగవచ్చె . దేరినుండి.

తే॥ బాహు లిర్వడింటను కవి . పట్టి మున్ను . రాకగిరి నెత్తుటకు సిగ్గు . మీఱ నిపుడు
మేరుగిరి నెత్తఁబానిన . తీరువోడు . నెత్తె బలమెల్లఁ జూపి నం . ద్లిలకఱచి.

తే॥ తాను పీఠాంబులందను . జ్ఞానగరిమ . చూసకున్న హేతువున రా . మానుజుండు
శివ నగంబును చలియించ . జేసిపట్టి . హస్తముల కెత్తరాని వా . డయ్యె నపుడు.

తే॥ దశముఖుడు కడలిఁ బోరెను . వశముఖ హస్తములు లబ్ధి . తరుగలఁ బోలెన్
దశరథ సూనుడు సాగర . శివు వనఁదగు కళిని పోలి . చెలఁగెం జూడఁ.

తే॥ ఎత్తయత్నించి కదలించ . నిమ్మవడక . యూర్పువిడవ జేనొక్కచో . నున్న హనుమ
కని తటాటన వచ్చి రా . పఱుని గెంటి . యవ్వలికిఁ గొనిపోయె రా . మానుజున్ము.

ఉ॥ పాపని జ్ఞానులం బడిక . పాపను . దోటను లక్ష్మణాఖ్యుఁ దా
శ్రీ పరుఁదొటచే ముచిము . ద్రేములంబును బొడ్డదొం సు
భావిత భక్తిచేతఁ బసి . పాపను తల్లి వహించు కైవడిం
గైవడిఁ గొంచుఁ బోయె . రఘు కాంతుని నన్నిదికిన్ రయంబునన్.

రామ రావణ ప్రథమ యుద్ధము

తే॥ జానకీవిభు దాసిం . క్షణుని దించు . నంత నతఁడును తెలివంది . యురి లేచె
రాముఁ డప్పుడు బయకాల . లీము భంగి . నవరి రావణుతోఁ బోరు . నడవ నడచె.

తే॥ దంతిమీఁదికి లంఘింపఁ . చలించు సింగ . మట్లు రాముఁడు వచ్చుట . యసురవిభుఁడు
గాంచి రాఘవు నెదుటికి . గనక రథము . పోవనిచ్చె నుత్సాహంబు . బొదలుచుండ.

క॥ రజకోవిదుడగు దానవ . గణనాథుఁడు తేరిమీఁదఁ గ్రాలంగ సమరాం
గజమున రాముఁడు నేలం . గజాంక నిలుచు టనుపె . యనుచుఁ గదలె హనుమఁడున్.

1. తనకు మున్నొసంగిన గంగఁ , దలను దాల్చి, పావనుడైన శంభుండు , పాపవితతి
మలయుచోఁ బడచారియో , మామఁ గాంచి, యూరకుండుట తలఁపంగ , మేరయ్యానె;
2. అనమరీతి రజముసేయ , నసుర తేరి, పై వెలయ నేల నీవుంట , పాడిగాదు
సేవకుఁడనగు నాభుజ , శిఖరియందు, కూరుచుండుచు యని వేఁడు , కొనియె హనుమ.
3. మంచిదని రామవిభుఁ డెక్కె , నంచితముగఁ , గొండపై నెక్కుసింగంబు , కొమరుదోష
గనిన బిడ్డను మోచిన , జనని పగిది. హనుమ యలరె సురాలి డీ , వనలు చేసె.
4. అలత్రవిక్రమ రూపంబు , నరసియున్న, హనుమఁ డతి యానందంబు , నందఁగాంచి
శ్రీహరికి వాహన శయన , శ్రీలఁదాల్చు, గరుడి లజ్జించె శేషుండు , శిరము వంచె.
5. మారుతి షీరవారిది. క్ర , మంబున నొప్పె రఘూధ్వహుండు నా
షీరపయోధిశాయి యనఁ , జెన్నగు నన్నను యోగ నిద్రకుం
దారఁడు; వాయుసూతి శ్రుతి , తండము వేదశిరోర్థ మా ధరా
జారమణుండనంగఁ దగు , సామ్యము చొప్పడు నిశ్చయంబుగన్.
6. మఱియుఁ జూడంగ నాహను , మంతుఁ డొప్పె, సకలలోకమూలంబగు , స్రక్కుతినాఁగ
రామభూపాలుఁడొప్పెఁద , తృప్తికృతి శక్తి, కరయ మూలకారణ విరా , ట్పురుషుఁడనఁగ
7. వనజశాండంబు లెల్ల గ , ర్పమునఁ గొన్న, దాశరథికిఁ గావలయు ప , ద్రతులఁ దిరుగు
మారుతి భుజాగ్రదేశంబు , మేరుశిఖరి, నెనసె నన్న న్యూనోపమ , మే మటించు.
8. ధర్మదేవత మోద న , ర్తనముచేసె, ఋషులు కేలెత్తి దీవన , లిచ్చినారు
బ్రహ్మరుద్రాది దేవతల్ , రణము చూడ, వచ్చి టుంట మూఁగిరి రఘు , వదుఁడు కదియ.
9. సంగతోన్ముఖుఁడగు రామ , చంద్రుఁడవుడు, కేలఁగోదండగుజము లా , గిన రవంబు
దివియు భువియు సమస్తంబు , తివిరి ట్టుంగు, రుద్రమూర్తి సేయు మృగేంద్ర , రుతముఁబోలె.
10. యక్షులును రాక్షసులును ప్రా ,ణా నిలములు, వీడకున్నను నిలకడ , యూడి నాల్క
లెండఁ గలఁగిరి మలఁగిరి , యండవయము, నెలవు దప్పె బ్రహ్మాదుఁ , తలలు నాడె.
11. విద్రుమ వర్ణముల్ , విలయాగ్ని నిభములు, జలధి నీటిని ద్రావఁ , జాలినవియు
దిక్కులఁ గొలువంగఁ , దివురునవియు మింటి. మంటిని తొలుచ న , మర్థములయి
యడరు నేడమ్ముల , నసురవిభుండేసె, వాని నేడమ్ముల , వనజ నయనుఁ
డేడేసి తుండ్లుగా , నెడలించి యొక్క సా, రిగ నైదు తూపుల , మొగిఁ దొడింగి
12. పరప దశకంధరుఁడు నైదు , శరములేసి, నడుమనేత్రుంచి మఱి , పసి తొడుఁగులంబు
సిద్ధి విడువంగ సూర్యకు , లేళ్వరుండు, విశిఖ దశకమ్ముచే వాని , విజించెనై.
13. దగ్గజగునున్న రావణు , దండువైచు, నాయదమ్ము లన్నిటిని పె , క్కమ్ములేసి
వెండి వైచినఁ బొడిచేసి , వీరమస్త, కావళుల నోక తిట్టగాఁ , త్రోవుచేసె.

తే॥ నై న్యనాథులేసేన యుక్తుః , లాలములను, రావడాకుగమ్ముల వాస , రావళివయి,
జెడరసీయక తొలగించి , శితి శరముల, సంగపతుల మస్తములు డు , ల్లంగనేసె.

చ॥ మనతర రామగూముల , కలచెను దెందముకలచు, దొందరన్
జను హనుమాను, డీధు నె , సంగడివా, డనుసంకలో నభం
బున, గనుపట్టు రావణుని , ముందర, దోచు నెదంద యడ్కు న
ద్దనుజుల కన్నులందు బెడి , దంబుగ వెక్కనమై కనంబిడున్.

ఉ॥ ఆడదొడంగె సెట్ట లను , వందగ వేడుకలో, బిరావమల్
పాడదొడంగె, గంబములు , ప్రబ్బి వియత్రలమెల్ల, జాట్టి త్రో
పాడదొడంగె, నీనుగుల , యంగములం గొని నెత్తు తోయడిం
గూడదొడంగె రామ శిత , ఘోర శరీముఖ రాజి వర్ణగణ.

తే॥ చక్రములు ఖండములయియ , షములువిటిగి, ఖరువు లురలి ద్వజంబులు , తెరలి కేరు
బారు లెడసి రాత్రాబుగ , బడియె, గరులు, తుండములు తెగివడె, గొండ , పిండులట్లు

తే॥ బిండ్లువోవ విండ్లునుపోవ , బిండ్లువోవ, గరులువోవ హరులువోవ , గంకటములు
పోవ శౌర్యంబుపోవ గ , ర్పురులు తుడకు, దలలువోవ, గూలిరి రణ , స్థలమునందు

తే॥ సుతనుచుద్యలు రణమామి, బతుల తలలు, కనుల హరుల తలలు నొక , కరణేనుం
దెలియనేరక తచ్చిరం , బులను చేర్చి, కొనుచు నేడ్చి యేడ్చి యవట , గూలినారు.

చ॥ ఆడగెను సింహనాదము ల , హంకృతు లాగె, జిరాకు చూపులున్
మడగెను ధూళియన్ డిగియె , మందటిలెక బహళాయుధా రవం
బుడిగెను టంకృతుల్ కడచె , నుక్కట ఘంకృతులీగె హేషయన్
ముడిగెను నై న్యముల్ చనుజ , ముఖ్యు, దొకందయి నిల్చె నాజిలో

తే॥ నాల్గు విధముల సేసలు , నలగి తునిగి, యొడుడుడుకుగా, గొండల , వడువుదోడ
నున్న శవరాసులను కాంచి , యుడికి నుసుర, వరుడు బుసకొట్టసాగె న , చ్చంబువగిడి

తే॥ నారి నాకర్ణముగ లాగి , ఘోర శరము, లేసి రాముని భుజముల , గాసివలుప
నతడు చిటునవ్వుతోడ ను , రాంతకు ధను, వైదు తుండ్లుగ విటిచె నై , దంబకము

తే॥ వేటువిల్లండుకొని యెక్కు , వెట్టునంత, రామవిభు, డదియును త్రుంచి , రాక్షసేంద్రు
పవన జవన తురంగమ , పంక్తి, గూర్చి, సారథిని చంపివైచె ని , ర్జరులు పొగడ.

తే॥ అనుకమతీయు వేటొకతైదు , వందికొనెడు, వంతలోనడుమనత్రుంచి , న్యందనమును
గొడుగు తోడధ్వజము తోడ , గూర్చివాని, దృఢతనుత్రాణమునుగూడ , ద్రెంచివైచె.

తే॥ వేటువేటు కేరులు వచ్చి , చేరుచుండ, నెక్కసీయగ నడుమ మా , యించుచుండె
రామవుడు; రావణుడును , రౌద్రమూర్తి, యయ్యె మృత్యువు నటియించు , నాజియండ

తే॥ రత్న ఖచితములైన శీ , రక్షములవయి, బదికొరిల, బజప భా, స్వరునిమీది
కెగయు హనుమనికై వడి , నేగి విశిఖ, దళక మవ్వాని దోర్చె నం , సంద్రమున, బడ

తే॥ మణుల కాంతులు దిక్కుల , మలయుచుండ , జడధిబడిన దైత్యేంద్రు శీ , రక్తములపుడు
నిగుడు చంద ప్రభంజన , నిహితచేతఁ, గూలు మేరువు శిఖరాల , లీలఁ దోచె.

౯॥ రాముని నిశాత బాణము, లా ముకుటములఁ గొనిపోయి , యబ్ధిని విడుటల్.
ధామనిధిఁ గొంచు రాహువు, దీమనమున జలధిఁ ద్రోచు , తెఱఁగున నొప్పెన్

౧౦॥ అపజయ మెన్నఁడు నెఱుఁగని, కృపణుఁడు మకుటముల నీగి , కీర్తియుఁ జెడఁగాఁ
దపన నిశాకరు లలఁచి, యపకృష్టాహర్నిశముల , యనువున నొప్పెన్

తే॥ మకుటములఁ గోలువడు దశ , మస్తకుండు, ప్రతిభటాభీల గురుత ను , న్నుతుఁడెయైనఁ
బ్రవిమలాత్మకుఁడైన ను , కవి శపింపఁ, బ్రథితకీర్తిని కోల్పోవు , ప్రభువుఁడోరె.

ఉ॥ క్రిందికిఁ జూచు కన్నులును , కీడ్పుడు మోమును రిత్తకేలు వ్రే
లం దిగి యూడమట్టి యన , లంబు శరీరమూతోడ నున్న దై
త్యేండు డధర్మచారులకు , నిట్టిదె పాటని లోకులెల్లఁ బ
ల్కం దలవంచి నేలవయిఁ , గాలను రాచుచు నిల్చె నచ్చటన్.

తే॥ అట్లు నిలిచిన రావణు , నరసి ధీర , వరుఁడు సుగుణుండురాముండు , వట్టికేం
నున్న వాడని చంపంగ . నుల్లమందు, తలఁచ కిట్లని పల్కె నొ , దార్యపణితి.

ఉ॥ ధర్మపథంబు త్రొక్కక య , ధర్మవిధంబున నంచరించు దు
ష్కర్ములు వేల్పులై నను య , శంబు జయంబును గాంచ శక్యమే ;
దోర్మద ముజ్జగిల్లెనె ; వి , ధూత బలుండవు నిన్ను చంప నీ
యర్మిలివారిఁ గూడుకొని , యందుము సౌఖ్యములెల్ల నేటికే.

రా॥ నీవంశస్థులతోఁ గుమారకులతో , స్నిగ్ధాశితో వెండియుం
జేవంగల్గిన సేనతోఁ దొడరి యు , క్షేపకంబుతో నెల్ల ర
మ్మి వేళం జెనుపోరునం దలసి నీ , యేపుం బ్రహుర్జంబుగా
నావంకం గనిపింపవైతి వది గా , నంగోరియే వీడితిన్.

మ॥ సమరోత్సాహము గల్గినేని కడఁకఁ , సైన్యంబుతో రమ్ము ప్రా
ణములం దాఁచఁ దలంతువే జనక క , ప్యం దెచ్చి యొప్పించి రా
జ్యము సీతమ్మునకిచ్చి కొల్వ మతనిన్ , జాకుంటకున్ వేఱు మా
ర్గము లే దెన్ని పిదాలఁ జూచినను వి , క్కంబిద్ది లంకేశ్వరా ;

మ॥ దురమే సేయఁదలంతువేని బలనం దోహంబు చేకూర్చుకొం
చిరవారన్ శ్రమదీర్చికొంచు వది నా , యత్తంబుగా రేపె నీ
శిరముల్ నాశఁపాళి కాహతిగ న , ర్పింపంగ రమ్మింక ని
ల్వరమున్ లేదు నిజంబు మాయలుచు చె , ల్లంబోవు రక్షిధిపా ;.

తే॥ నేఁడుకాంచి కీ గాలికి , నెగయు దూది, పింజలట్టులు నీసేన , విఱిగి కలఁగి
కూలుటలు నేటికేగి రే , పాలమునకు, రమ్మనుచుఁ గరుజాకుఁడై , రాముఁడనఁగ.

14. కుంభరర్ణ వధ పటలము. (363)

సీ॥ దిగ్గజంబుల బోటు , తివిరి యోర్చిన బొమ్ము , కైలాసమెత్తిన , ఘన భుజములు
జగదాల తపసి మె , చ్చంగఁ దాడు నాల్కయు , శివుఁడిచ్చు కత్తియు , శీర్షకములు
శౌర్య సంపదయును , సంగరస్థలి వీడి , త్రిజగంబు లేలిన . దితిజ విభుఁడు
తలయెత్తనీని యు , త్తలపాటుతో భంగ , పాటుతో బిడియంపు , బరువుతోడ

తే॥ భటులఁ గన్నెత్తి చూడర , పజ్జఁ జేరు , సుతులఁ బ్రేమను కాంచక , సతులఁ గనక
పరవి యున్న సేననుగూడఁ , బాటిగొనక , వెంటపచ్చు వారలను భా , వింపకేగ.

తే॥ కమలపదనల కనులు భ , ద్గమలబోర్కిఁ , గష్టములె కూర్చెసుతుల వా , క్యములు రామ
బాణములవలె నొంచెఁ జె , ల్వల పయోధ , రములు తన భుజములవలె , బ్రమద మీడవు

తే॥ మంత్రములు తెల్పుపృథులు , మందయాన , లైన భార్యలు సైన్యనా , యతులు బంధు
హితులు ప్రతిమలవలె నిల్వ , దితిజవిభుఁడు , దంతవలె నేగి చేరె నం , తఃపురంబు

తే॥ అవధ నొక పైఁడిపీటపై , నమరి చింత , యిండుకంత కుదించి యో , చించి పిదప
గంచుకొని పిల్చి వేగ వే , గరులఁ దోడి , తెమ్మనుచు నాజ్ఞయిడ వాడు , తీవ్రగతిని.

తే॥ వెడలి వాయువేగుఁడుమరు , త్తుఁడు మనోగ , తియుమహామేముఁడాదిగా , దెలివి గలుగు
దూతల నసంఖ్యజనములఁ , దోడిలేర , వారలకు రావణుం డాజ్ఞ , వజ్రలఁజేసి.

తే॥ ఏడుదీపులయందు మ , హీనరములఁ , జక్రవాళంబు మీఁదను , సర్పభువన
మందుగల రాక్షసుల వడి , నరుగుదేర , నాజ్ఞ దెలిపి తోతెందని , యనిపి వారి.

చ॥ క్రమముగ నాజ్ఞమోచి యుడి , గంబులు సేయు త్రితోకవాసులున్
దమవిభు భావమిద్దయని , తత్పరతన్ గమనింపలేక డెం
దములఁ దపింప రామ శర , దారుణ వేదన నోర్వలేక నా
గము తనసెట్టఁ జేరుక్రియఁ , గర్భురనాభుఁడు చేరె శయ్యకున్.

ఉ॥ సుందరియైన జానకి వ , సుంధరపుత్రిక నిండియున్న యా
దెండుమునందు నిండుగ బి , డెంబు గడల్కొనఁ దోడఁ జింతయున్
గ్రంధుగఁ జేర నించుకయుఁ , గట్టిడి కూరుకురాక లోపలన్
గుందుచు భంగపాటు వెలి , గొల్పొగ గొప్పగ నిశ్వసింతుమన్.

ఁ॥ పాతిన వేణువుల్ నరులు , పల్కున నవ్వెదురంచు శాత్రవుల్
మీఱఁగ నవ్వ వారనుచు , మెట్టుకు సిగ్గు వహింపఁబోడు లం
కా రమణుండు సీత నగుఁగా , యని మిక్కిలిగాఁ దపించె నొ
నారులు నవ్వ నైఁపనగు , నా మగవారికి నిల్వరంబనన్.

అ॥ అంత నమర కాత , యగు మాల్యవంతుఁడు , వృద్ధు మేను విల్లు , విధము వంగ
రావణునకు నగు ప , రాభవంబును విని , వచ్చి కూరుచుండి , వానివజ్జ.

ఉ॥ వాని పరిస్థితిన్ దిగులు , వాట వెగాదిగఁ జూచి చూచి య
క్షణ తపోనిధి! కడిమి , చేడ్పడ ముమ్మరమైన పోరునం
దూనితి నోటునంచు దిగు , లొంది కృశించెదె; యేమియయ్యె; నా
మానవు లెట్టిరో; తెలుపు , మా విన నామది త త్రుతించెడిన్.

ఉ॥ మనసును మేను కన్నులును , మండఁగ శర్కరయైన బ్రాక్షయై
నను తుచి గానలేని వహి , నాకయెండఁగ దైత్యనాథుఁ డి
ట్లనియెను తాపసాశ్రమం , నందిన మర్త్యులతో రబంబు కూ
రెను మన వంశ గౌరవము , ప్రీతెను నాస్థితి గోడిగంబుగాన్.

రావణుఁడు మూల్యవంతునకు రాముని పరాక్రమాదులు తెలుపుట

క॥ తాత! రుద్రుఁడు మొదలుగ, నాతత లోకముల వార , లందఱు పెలుచన్
నాతోడైన సుమిత్రా, జాతుని బాణముల కాగఁ , జాలరు వింటే.

చ॥ సమరమునం దగణ్యమగు , సైన్య కదంబము రూపుమాపుచో
దమకముమాన్చి యోటమిని , దార్పెడుచో నులిమట్టి యుండలన్
దమకముతోడ మంథరకుఁ , దొలఁగ నేసిన నాటి లీల చం
దమునన యుండె; గాని భయ , దస్థితిఁ దాల్పఁడు రాముఁ డయ్యెడన్.

ఉ॥ రాక్షససేన దట్టమయి , శ్రావిన లక్ష్యము దప్పకుండు రా
మాక్షయ బాణసంఘము శ , తాంగ తురంగ మతంగజాతులన్
బక్ష శిరోధి మధ్య కర , పాదములన్ వడిఁ ద్రుంచుఁగాక యే
క క్షణమైన నేయెడను , గాఁడుచు దుయ్యక యందు నిల్చునే.

ఉ॥ రాముని చేతినుండి ప్రద , రంబులు వెల్వడు పిమ్మటన్ జగ
త్సౌమముఁ జొచ్చుఁగాని వెను , ద్రొక్కపు కల్పము దాటవచ్చుఁ ద
ద్దీమ శరవ్రహ్మకములు , వీడవు చిక్కులఁ గాల్చు మాటు ప
ల్కేమనఁ గాల్చు వైర మెద , నెంచినఁ గాల్చు లయాగ్నిఁ గాలుచన్.

ఉ॥ మేరువుఁ జీల్చుచున్న వడి , మింటిని రంధ్రము సేయుచున్న నీ
ధారణి వ్రచ్చుచున్న జల , దంబుఁ జెదర్చుమయన్న వారిధిన్
నీరముఁ ద్రావుచున్నఁ దన నిస్తుల సాయకపాశి శ క్తికిన్
నేరువుగాగ దోచ వని , నిల్చునొ నిల్వవొ వాని ధాటికిన్.

ఉ॥ అమ్మల శైలికొంట గొన , యమ్మనఁ గూర్చుట యేయుటల్ విలా
సమ్ముగఁ దోచెఁ గాని తెల , నంబుగఁ గాంచెడు వేల్పులేని స్వ
ల్పమ్మును గానరైరి కర , లాఘవమున్ శర లాఘవంబుఁ బ్రా
ణమ్ములఁ గ్రోలుఁదీ చనుఁడ , సం దన సైన్యము వోలె వెల్వడున్.

క॥ ధరణీ నాథుని శర సం, చరణములు సుర వి వాక్య , చరణ గుణాలం
కరణ ధ్వనులం గలిగియు, విరమణములు లేని విబుధ, వినుతికి నెక్కెన్.

చ॥ భవుని త్రిశూలముఁ మనుపు , పత్రము వెన్ను ని చక్ర మాజితోఁ
జవి గవినాఁడ భేదము ని , జంబుగ నెక్కువ యున్నదయ్యె; రా
ఘవ శరవేగమున్ సయింపఁ , గారయె క్రుంగితి నేనుగాక వే
తెవ రిఁకఁ దచ్చరాలిఁ గిను , లెత్తి కనం గల వారి లీధరన్;

తే॥ రుద్ర బాహుష్ఠకంబు నిం , ద్రుని భుజద్య, యంబు విష్ణుని బాహు స , హస్తకంబు
నితని యొక వ్రేలి బలిమికి , నీడు రావు, తాళఁజాలవు తాకి య , భార్గ మిద్ది.

తే॥ వీరు రెండవేనియు నుగ్ర , విష్ణులైనఁ, గార్తవీర్యుఁ డోలినవారు , కారు నిజము
అట్టి యర్జునుఁడును రాము , సనుజు పాద, భూశికిని పోల్చిసాటి కాఁ , జాలఁదయ్యె;

చ॥ శ్రీపురములన్ దహించుతటి , శ్రీగతుఁ డూనిన విల్లు దాని ముం
దెవుడును వేడ్కలేని భరి , యింపఁగ నొప్పుదు దానికొక్క వే
ఱుపమితి పల్కలేదు క్రుతు , తొక్కెడఁ దప్పినఁ దప్పుగాక యా
తపన కులేంద్రు చాపము చ , దల్పు శరంబులు తప్ప నేర్పునే;

పీ॥ వెలులువో నల్లమో , ములవేల్పుఁ డోలును, చెరువోట సహస్ర , శీర్షుఁడోలుఁ
బగఱఁజేర యుగాంత , ధైరవుఁడోలు నా, చిలుకుల పనులు వ , చింప నరిది!
నా బలగర్వమున్ , నశియింపఁ జేసిన, నన్న వేతొక సాక్ష్య , మెన్న నేల;
వాఁడు పట్టినవిల్లు , పడమటిదో? తూర్పు, దో? దక్షిణంపుదో? యుత్తరపుదో?

తే॥ మూలంబులదో? విశాల , భూమి, గలదో? మంటిదో? సమస్తంబును , మేవినదియో?
యెఱుంగఁజాలకుంటిని కుడి , యెడమలఁడు, నిక్క మేవంకనుండెనో , నేర నిఁకను.

మ॥ పసుదాశీకుని వాహనం బనిలుఁదో , వైశ్వానరుండుో విభా
వసుఁడో కాలుఁదో కావరెం దెలియఁగా , పచ్చుం బ్లవంగంబుగా
పెన నక్కొఁతి యొప్పు చేత లురగ , ద్వేష్యుండుఁ గావించునే;
యనమానోన్నతి నొంద దద్దియన నా , యజ్ఞత్యముం దెల్పుదే;

చ॥ కదనశలంబుఁ జేరి యెఱుఁ , గంచగు నక్కఱలేదు గౌరవా
న్నదయగు భాత్రి కీదయిన , జానకి రాముని మేనుగాంచి భీ
తిదమగు వాని పీఠ విహృ , తింగని యుండుట మన్నకుండు నే
మొదలుగ నెల్లవా రతివ , ముందఱు గుక్కలు గాక యన్నలే;

క॥ నాశము గలిగెడి వేళను, శ్రీశ విరించిన మహేశ్వ , రేంద్రాదులచే
నాశితక యుత్తమ పసు, దేకు నొకని వైరిగాఁగ , నెనసితిఁ దాతా;

చ॥ అనవిని మాల్యవంతుఁ డను , నన్న; పచించితి మున్నె నీకు నేఁ
జనవున వానిఁగైకొనవు , చాలఁ జిరాకును గొంటి వా యకో

పనుడు విభీషణుండు తెలు , పన్ వినకుంటివి కారణంబులు
న్నను పరికింప కుంటి విశా , నాతరమా వివరింప శ్రేయముల్;

చ॥ కటువులుగాగ నున్నను సు , ఖంబులం గూర్చెడు పద్మతుల్ విశం
కటగతిఁ జర్చచేసి యొడి , కంబుగ నిక్కపు బంధులాడ నొ
క్కటియుఁ జెవిం గదింపక ము , ఖస్తుతి చేసెడు మూర్ఖ వాక్కులం
బటిమగ విన్ను నీ గతిని , పాదొనరించుచు నుంటి సర్వమున్.

తే॥ అనుడునవ్వలనున్న మా , యావిమిన్న, యగుమహోదరుఁడెడసొచ్చి , యతనినుజిమి
చూచినొచ్చిన ప్రభు నిట్లు , లేచఁడగునె, యనుచునుశ్చాహకరముగా , నాడఁదొడఁగె

ఉ॥ మేలు దలంచి మంచిదని , మేవడిగొన్న యనంతరంబు గె
ల్పే లభియింపనిమ్ము మఱి , యెడ్డమిచే ననువుల్ త్యజింప నో
చే లభియింపనిమ్ము తమ , యెన్నిన పట్టున నిల్పుచే మహా
శీలుల లక్షణంబు వెను , చెంగిన విందయు రౌఠంబగున్.

తే॥ అల త్రివిక్రముఁడును త్రిపు , రాంతకుండు, పోరి యోడిరి వైభవ , స్ఫూర్తి చెడఁగఁ
జంచలీకృత కైలాస , శైలః నరుల, తోడి పోరున కీవు వె , న్నాడుదేమి;

చ॥ గెలిచిన వార లోదెదరు , గెల్చెద రోడినవార లొక్కచోఁ
గలిమిగలారు క్రుంగెదరు , కల్మి నహింతురు లేరివారన్
బలమున కొక్కయెల్ల కను , పట్టునె; యల్పు తపః ఫలంబుచేఁ
దొలఁకెడు రామలక్ష్మణుల , దొడ్డగఁ బెట్టెడు బట్టు పోలికన్.

ఉ॥ నీతను వీడితేని యొక , చెట్టుయు రా దటు వీడకున్న చో
నీతముగాగ జీవముల , నీగిన నీగఁగవచ్చు వేటు నం
పాతము గల్గినేమి? సీర , బంధుర గౌరవ మింకిపోవఁ జిం
తా తలిమంబుపైఁ బొరలి , తాపము నొందినఁ దప్పిపోవునే?

ఉ॥ ఊరక యిట్లు మున్నెనుక , బుయ్యల లూఁగుచునుండ లంకలోఁ
బొరులతోడ మమ్ము ఫల , పాదపబ్బందము వోలె రాము చం
ఠారడ మొన్న నార్పదె; జ , లార్జవమందొక కొంత సీరమున్
సూరుఁడు త్రావ నంతయును , శోషిలె నందడలంగఁజెల్లనే?

మ॥ మును ముమ్మూర్తులు వేల్పులోడి పఱవన్ , ముల్లోకముల్ సీమహా
జను పాలించుచునుండగాఁ దృణముపై , నట్టాడు ప్రాలేయముం
జనయంజాలని మానవాధముల వా , సిం బెద్ద కొండాడి నీ
యనుఁగుండమ్ముని కుంభకర్ణ బల గ , రావ్వుల్ డిగం బూన్పెదె?

తే॥ కుంభకర్ణ రప్పించి సం , రంభ మొప్పఁ, బంపుదేని యతనిఁ గంచి , పాతీ డాగు
వారు; నిలిచినచో వారి , ప్రాణములను, తీసికొని రాఁగలండు దై , శేయంధ్ర!

ఉ॥ నాపుదు రావణుం దశని , సర్మిలిమెద్ది రుమారః పైభవ
శ్రీ విలసిల్లఁ బల్కిరివి , ప్రేమకు మేరయుఁ గల్గునేమిఁ ర
జ్జీ వన పాలకుండ వని , సొక్కి సమాహితచిత్తు డయ్యెః వి
ఘ్నావలి వచ్చునేమి నడు , మంతరమందు వినాశవేళలన్ :

కుంభరర్జుని మేలుకొలుపుట

మ॥ ఇది మేలుచు వచ్చించి రావణుఁడు మీ , రింపారఁగా నేగి యె
వ్వదమైనం దగఁ గుంభరర్జు నిదురన్ , వేతోలి తోరైండనన్
బదఁదంచున్ యమదూత లట్లు లసుర , వ్రాతంబు నిద్రాకు నిం
టి దరిన్ వాకిట నిల్చి లెమ్మనుచుఁ దా , టింపంగ వావ్యంబులన్ .

ఉ॥ లేవని కుంభరర్జుఁ గని , లెంకలు లోనికిఁ జొచ్చి వేరువఁ
గ్రేవలఁజొయి తోమర వ , రిష్ట గదాచల మస్తరంబుపైఁ
జేవ యెలర్ప మోదియుఁ గృ , శింపని నిదుర గాంచు దానవున్
సేవకు లంతఁ గన్గొని వ , చించిరి చీడలు యగ్గలింపఁగన్ .

ఉ॥ నిద్రాదేవికి ముడుకూనఁ విను ని , ర్నిద్రుండు కాలుండు నీ
నిద్రాభంగము చేసినాఁ దలువమో , నిద్రాకుతన్ వీడి పె
న్నిద్రం బొందుము కాలుమందిరమునన్ , విఠారు ప్రేమంబుతో
భద్రంబుల్ సమకూర్చె నగ్రజుఁడు నీ , పాండిత్యమున్ మెచ్చుచున్ .

మ॥ కొఱలేకుండిన దానవారి బ్రదుకుల్ , జ్జేభంబులం బొందఁగాఁ
గొఱవించి జేకొని నెత్తి గోకికొను మూ , యుజ్జోలె మీయన్న యి
క్కొఱగముల్ పొనరించి దీర్చుమగు కూ , రుక్మ నీకుఁ జేకూర్చె వి
క్కొఱయౌ నిద్ర యిఁకేల లెమ్మనుచు ర , జ్జేవీరు యింకించుచున్

ఉ॥ నొచ్చిన కేలు మిక్కిలిగ , నొవ్వఁగఁ గొట్టియు మేలు కాంచమిన్
గ్రవ్యఁజొయి రావణుని , గాంచి స్రభూత్తమఁ తమ్ము నియ్యెదన్
జెచ్చెర లేప మావలనఁ , జెల్లదటంచు వనింపఁగా నతం
దెచ్చగ దంతిమూఁకలఁ బ , యిం బఱపించుచు లేపుఁ డీయెడఁ .

తే॥ వారణములు త్రొక్కినను లే , పకయయున్న , మీకుఁగల నేర్పులంజూపి , మేలు కొలుపుఁ
డనుచు వేపురు చుట్లర , ననువ వారు , ప్రభునిచింత వీతఁడు తీర్చ , వలఁతి యనుచు.

చ॥ తలఁచుచు నిద్రలేపఁ జని , ద్వారముతీయఁగ వాని శ్వాస ము
త్యలముపుగాఁగ వీవ జడు , లందు దగుల్వడి లోని కేగుచున్
వెలి కరుదెంచుచుం దగులు , వీడమిఁ జేకు లొకకొకళ్ళు వి
ట్టలముగఁ బట్టికొంచును డి , టంపు బలంబున దాటి రంకిలిన్ .

చ॥ ఇతనిని లేపు మార్గమిది , నేడని నోటిని ముక్కుగాంచి నీ
మతులలు తాళగా వెఱచి , మందలఁ గాహళ శంఖరావముల్
శ్రుతుల కడం గదింపుచు ము , నుండి గదాదులతోడఁ గాలు గే
లు తల నలంగ మోడియుఁ గ , లుక్కన కుండుట గాంచి వేసటన్.

తే॥ ప్రభునియుత్తరువొంది తు , రంగములను, తోలి త్రొక్కింప నది తల్లి , జోలపాడు
కరణి నూగింప నా కుంభ , కర్ణుఁ డంత, గుఱువెట్టి గాఢండు , కూర్చునొందె.

తే॥ అసురులంత నేలికయొద్ద , కరుగుదెంచి, చేయఁదగిన యుపాయముల్ , చేయఁబడియె
గేలు నొచ్చె హరులు త్రొక్కి , సోలిపోయె, నేమియును లాభ నుగపడ , దెట్లు ననుడు.

తే॥ కరులుహరులు తేరులుద్రొక్క , గదలకున్న, కుంభకర్ణు కూంములతో , గ్రుమ్మిగదల
మోడియైన మీకుం దోయ , నేడియైన, తేసి విదురలేపి పి , చ్చికొని రండు.

తే॥ రిత్త రాకుండు పొందని , తత్తటింప, చనుజు ననుమతి నాతని , యనుజుఁ జేరి
గూబలంబ కూలములతో , గ్రుమ్మిక్రమ్మి, మునలములతోడ దువఁగా , నుసలిలేచె.

చ॥ తలఁపునకంటె నొందిన యు , చ గళకీరుండు కుంభకర్ణు ఁడ
మొలపునఁ జచ్చినరీ యొక , మేటరి ప్రాణామలొందు త్రైవడిన్
పెంజుకువ గాంచి లేచెఁ దల , మింటని లాఁకఁ ద్రివిక్రమేక్కరుం
బలెఁ దనమేను దిక్కులకు , బర్హగఁ గమ్ములు వార్తి మింపఁగన్.

క॥ శ్రీజగంబులు వడఁకఁగ ని, గ్గజములు చలియింప రవియు , గజఁగం బాజన్
గుజగుజలువో, ద్రిమూర్తులు, గడిదిజి సురలొందఁ గుంభ , కర్ణుండు లేచెన్.

ఉ॥ ఆకలి మీఱ మేలుకని , యన్నము పాలమఁ దేవమోముతో
సోఁకులు వండియొన్న దిను , నుల్ పలుకుదల బండ్ల యన్నమున్
మేఁకల దొట్టి యేనుగులు , మీదను నుచ్చము వంట్లు మెక్కి య
ద్దాఁకలి రేయ దున్నులు న , హస్తము లాన భుజించి లేఁకుచున్.

క॥ బెడిదముగఁ గనులు విచ్చిన, విరుగుల నొకలేఁ బట్టి , పిండిగఁ జేయన్
జడవిది వండలిపేయన్, గడిగా రవిబట్టి ప్రాంగఁ గా నగు లెంచెన్.

సీ॥ కూర్చుండియుండ ర , జోధీకు రావణు, నిలిచినంత పొడవు , నెగమవాడు
ఒడలి యలలనంటి , కనునొడు ల్లలవాడు, వరి పెన్నువంటి వా , ల్పరగుఁబాడు
రిత్తమాంసములు చ , న్నమి పెన్నులును పింగ, జరిలి జనిరి పింగ , దివ్వరువాడు
మోగిన మూలలి , తీట నాయుధముల, నమలి నివాసః పిన్నవాడు

తే॥ కలుకు హుంబు లేలను , గలుగువాడు, నగము పాలి నిల్చిన చాడి , నగిదివాడు
మనము గలవాడు స్తబ్ధురో , మములవాడు. ఒడలి విజుపులు శ్రేష్ఠలు , వికరివాడు

తే॥ ఇంద్రు నుడ్లురాల్చిన చేతు , రెత్తి ప్రహరి, చనరు బురుజుల మెల్లనఁ , దదన్నవాడు
శక్తి చేరఁదాల్చినవాడు , చనికి సింహ, కరభ మాంసముల్ దిననోరు , రెజుదవాడు.

- తే॥ చదకయను వారినిదినుండి, పైకిలేదు, తనదు నిడుపైన మేన్పడె, బెనరి యలము
బాదబాగ్నికీలలో యన, బరగు నిడుపు, బేగుపైని రోమంబులు, బెలగువాడు.
- తే॥ దెనల గెలిచిన దళవంతు, నెనగమునకు, బురి చంద మయూబుండు, జాతవేదుఁ
డదగి యుండఁ దగిన గుహ, లనఁగ నిద్రఁ దప్పు పీడని లోలగు, కనులవాడు.
- తే॥ వారణంబులు చరియించు, పచ్చలగుహ, వంటి దోనముల గల ముట్కు, పలులువాడు
కొండ చిలువలు నిద్రింపఁ, గూడునట్టి, పెద్ద శ్రవణ రంధ్రంబులు, పెరియువాడు.
- తే॥ ఐన కుంభకర్ణుని గని యన్నగారు, పిలుచుచున్నారు మిమ్ముని, విన్నవించు
సేవకులతోడ జనె దళ, శీర్షుడున్న, మందిరమునకు సగరాన, గ్రంధువుట్ట.
- తే॥ పెద్దకొండ పరుండిన, విధముచెలియఁ, జాగి తమ్ముడన్నకు మ్రొక్క, వేగయైత్తి
గ్రుచ్చి కౌగిలించుకొనె ర, జోనిదుండు, కొండ కొండను తడవిన, కొమరుదోప.
- తే॥ ప్రక్కఁగూర్చుండనిడుకొని, రత్నమద్య, మటమటబాకొన్ని తెప్పించి, కాంక్షనొనఁగి
వలల మిచ్చి తెల్లని పట్టు, పప్పుములను, రత్నభూషణముల నపా, రముగఁ బెట్టి.
- తే॥ ఇంద్రుఁ దైరావతంబుతో, నీగిపాటు, వేళఁ దప్పి జాతపడిన, వీరపట్ట
మమర ఫాలదాగమున లం, కాదినాయ, కుండు తమ్మున కర్మిలిఁ, గూర్చికట్టె.
- తే॥ మెఱపుత్తె పడి మేనెల్ల, మెఱయుచుండఁ, జెందెర మలందిన గజంబు, చెలువుదెలుప
మొగులుఁజోని దేహంబున, బుగులురావి, చందనముపూసెఁ దనదు హ, స్తములతోడ
- తే॥ విసము కసిమనఁగినరీతి, విన్నుత్రోవ, యొరయ నిల్చిన తమ్ముని, యరమునందు
భవుఁడు ప్రేమతోనొనఁగిన, పిహ్నిబోలి, వెలుగు కవచంబు దొఁకిగెను, విబాధవైరి.
- ఆ॥ ఎడమకిన్ను బొమయు, నెడమ భుజంబును, కంపమొండఁ గుంభ, కర్ణుఁ డంత
నన్నఁగంచి సంగ, రాలంకరణమేల, సేసె దనఁగఁ డంక్తి, శిరుఁడు తెలిపె.
- క॥ సరఃశి సుతు లిరువురు వా, కరసేనలతోడ వచ్చి, నగరమ్మును పెం
పట ముట్టి యెవ్వ రెన్నఁచుఁ, బొరయని విజయమ్ము గొనిరి, పొరిగొను వారిన్.

కుంభకర్ణుఁడు రావణునకు హిత ముపదేశించుట.

ఉ॥ నావుడుఁ గుంభకర్ణుఁడు మ, నంబగు యుద్ధము సంభవించెనే;
పావనియైన జానకికి, బన్నము లింకను నీగలేదాకో;
దేవ మనుష్య లోకముల, దీపిత రాక్షసకీర్తి మానెనే;
యావగ దావరించెన స, దుద్ధ కులంబునకున్ వినాశముల్;

చ॥ సమరము దాసెనే; యదియు, జానికి కోసమె సంభవించెనే;
కమలదళాక్షిపై, జెడుగు, కామము వల్లని మున్నెయంటి నే
త్రముల వినంబు గల్గిన పృ, దాకువుఁ జోలిన ధాత్రిప్రతి పైఁ
దమి విడకుంటివో; విడక, తక్కుటయున్ విధిక్యత్యమేయగున్.

చ॥ పనుమతిఁ గెల్లగించి సుల , భంబుగ నెత్తఁగవచ్చు లోకముల్
కసిగొని మ్రింగవచ్చు డము , కాంతుని సంగరమందు గెల్పు మా
ననమున నెంచుటల్ జనక , నందిని మేను పరిష్కరింపఁగాఁ
బొనఁగుటంచు నెంచుటను , పోలును రాక్షస వంశ భూషణాః ।

చ॥ గెలుపెను గల్గునే ? మరియుఁ , గీర్వడుఁగాక పులస్త్య ధాత్మ న
త్కులమున మేలిమిన్ జెడఁగఁ , గోరి యెనర్పితి భూగుణంబు చే
జల గుఱమున్ విభిన్నమగు , జానున నుత్తమ వంశ కీర్తి నీ
వలన నశించె సర్వమును , పాడుపడెం బలుభంగులం గటాః ।

క॥ ఇచ్చితి జయము మఘవునకు, గ్రొచ్చితి పల్లంబు బందు , గులకు నీవుకున్
దెచ్చితి పలువగలఁ జెడుగు, వచ్చితి చానిచ్చఁ దొలఁగు , పద్ధతి గలదేః

తే॥ మంచి ధర్మపద్ధతుల శ్ర , మించిచేసి, వన్నె మున్ను గూర్చితి బల , భాగ్యములకు
నట్టి ధర్మంబు నీవయి , యడఁచివైచ, నంచితంబుగ నెవ రుద్ద , రించువారు?

చ॥ త్రికరణకుద్ది యుల్ల సిలి , దీన శరణ్యత ధర్మ వర్తనల్
ప్రకట పరోపకారమును , భాసిలు పుణ్యులమోలఁ గల్గి మా
టకములఁ దావమందును వ , టారి తనంబు పహించినట్టి మో
టకులు జయింపనేర్తురె ? తొ , అంగునె ధర్మ మధర్మ పీడచే.

చ॥ మఱియొకమాట విన్నఁ గడు , మంచిదెయ్యో వినవేని లెన్న యె
డ్డిజకములేల ? యున్నది ప , యోధిని దాటిన కోఁతి, సీతయుం
జెజవదె వారి వక్షమును , చీల్చిన బాణముకడ్చు దైత్యులుం
గొఱవడకుండఁగా మనముఁ , గూడితి మేది కొఱంత యెన్నఁగన్ ?

కా॥ సీతాదేవిని పీడి రామ పద ధా , జీవంబులన్ వ్రాలి ప్ర
స్థిత ప్రాభవ మొందు నీయనుజు ను , స్నిగ్ధుడవై కొల్చి త
చ్చేతోమోదన రీతి వర్తిము ; నీ , సేనాతతిం బంపి త
ద్రావణింబుల్ నశియింపఁ జింతియట భా , ప్యంబొనె లంకేశ్వరాః ।

తే॥ పేర్చి దశములఁ బూర్తిగాఁ , గూర్చికొంచుఁ , గడనరంగంబునకుఁ జని , కడిమిఁజూపి
శత్రుల జయింబుతో లేక , నమయిచొ తగుఁ , గాక యిది యుక్తమగు నెలం , కాపురీశః

తే॥ అనిన విని రావణుండు ని , నృకకజపడి, విలుచుకెన్న భవిష్యత్తు , దెలుపఁగాదు
చెడలి యల్పమానవులఁ జ , క్కడఁపఁగాని, సీహితములెన్నఁ తెలిసె న , త్యాహితంబు.

క॥ విడిచితివి పౌరుషంబును, కుడిచితి పుదరంబు నిండఁ , గుదురుగ నింకన్
నడుపుము చల్లనియెడ కటఁ , బడి నిద్దురబొమ్ము రేలు , పవళలు ప్రీతిన్.

తే॥ మానవులకుఁగేల్కోడ్చి న , మస్కరించి, గూనిమానిమస్కరింబులమ్రె , క్కులనొనర్చి
బ్రతుకు మనుగడ తిండికై , బ్రతుకునట్టి, నీకు నీతమ్మునకుఁ దగు , నాకుఁ దగునె ?

కా॥ ఓరీ సేవకః సాయుధాబగు రథం , బొంటించి తెప్పించుచు
 ర్వార ప్రోద్బతి దేవ నాగ సరి ప , స్థలెల్ల నొడ్డుమృడిన్.
 జేసన్వచ్చి మనుష్య వాసులకుఁ , బెట్టెడు గాఢుండగా
 జోరన్ రంధని యెల్లవారలకుఁ బె , ల్పుండి ముటియొచ్చె.

చ॥ అని పయనంబుకై తొడఁగు , నెన్న పయంబుల వ్రాలి కూలమన్.
 మినమినలాడఁ గైకొని ష . మంపుము గెల్పునె పొంది వర్తు నే
 నని పదియింపఁజాల విది , యార్పుచు గెంటుచు నుండెఁ జాపు త
 వ్పుని సరి చత్తనేని జన , పాలన సంధిని వీరు మేలగున్.

తే॥ ఇంద్రజితుఁడును లక్షణు , నిపువుచేతఁ , బడుట నిర్కము సేనయో , పవనభూత
 భూతయగు; బానిశభములఁ , బొందు తెలుగు. చచ్చచేసి యందితరీతిఁ , జలుపుమన్న!

క॥ నను గెలిచి లేని పిమ్మట , నిను గెలుచుట నిజము; పిదప , నెమ్మి చలించి నీ
 తను వీడననుట వెడఁగగుట , బనిగొని విడుచెన్న నీ త , హఃఫల మన్నా.

తే॥ నేర్చి నేరక తొలిసుండి , నేటివార , నేనొనర్చు తప్పులు గు , వేని నైపు
 మన్న! నీయెడుటికి వచ్చు , టరిది యింక , సెలవె; యని కుంభకర్తుండు , వెలలఁజాతె.

తే॥ నిలుచు రావణు కన్నుల , నీరె కాక , నెత్తురును చిందె నచ్చటి , నెమ్మి బందు
 గులును మిక్కిలి తపియించి , కుటలినారు. కుంభకర్తుండు పోయెను , కోటవాటి.

తే॥ కూలధారియై చను మహా , కూతుతోడ , వెడలుఁగాక సైన్యంబని , విభుఁడు పలుక
 దనుజ బృందంబు వెడలె వా , ద్యములతోడ , మింక సురుతలల యా? , మేపుకొనఁగ.

తే॥ స్యందనములపై మాతంగ , బృందమురము , గాలిబంబుల కేలను , గ్రాణ కేత
 నమ్ము లాజిని లేచు ర , జమ్ము దివిని , మ్రైవఅన వానిఁ దుడుచు , వీలనొప్పె

తే॥ ఆముధంబు లొందొంటి రా , యంగ లేచు, నిర్భుకలు వీరుల కనుల , నిగుడు మిడుఁగు
 బులును మిక్కిలి వెలువడి , యలముకతన, వేడిచేత జీమాతమన్ , మాడిరాలె.

చ॥ కరులు తురంగముల్ రథ ని , కాయము పంచదియై కడల్కొనన్
 ద్వరపడి ముంగల న్నడచు , దందును వెన్నెన సేగు సేన క్రి
 క్కిజిసి కుడించి మధ్య నిజి , కింపఁగ లోపలి మూఁక నేలపైఁ
 జరణము లానలేక యెల , నంబున వే చనె నంతరంబునన్.

ఆ॥ వేయి శరభములును , వేయి సింగంబులు, వేయి భూతములును , వేయి కరులు
 కట్టఁబడిన దిగిభ , గజమీర్వలేని తే , రెక్కి కుంభకర్తుఁ , డేగుడెంచె

ఆ॥ పరకు చక్ర భింది , పాల గదాసి తో , మర నిషంగ చాప , దర ఖర్బోగ
 మునల కూల శస్త్ర , ముద్గరాదులఁ దాల్చి, దనుజసేన నడచె , ధరణి యదర.

ఆ॥ వరున వరుసలుగను , వడివడి చేనూని, యంది యిచ్చు రాక్ష , సాలి మధ్య
 పాత్రములను పక్య , పఱచిన మాంసంబు, నినుచు బండ్లతోడఁ , జనియెవెంట.

పీ॥ పెక్కండ్రు పనివాండ్రు , వేవేగ బడిబడి, యరుగేల వారి యం , దిచ్చుచుండ
గుహను చొప్పించు నం , గున నోట నించుచు, గుంభకర్ణుడు రణ , ఊజేఁ జేర
వీని యీకొలపని , వానర వితతితోఁ, బూర్తియై నిలుచునో , పొడవుకొనునో;
వీని కడుపునిండఁ, బ్రాణివర్గము రెల్లఁ జాలియుండునె యను , శంకపొడము

తే॥ చరణ ముంచిన చోతెల్ల , శవ మయంబు, వీని మూలాన సమవర్తి , వేఱుక్రాత్త
దారియెఱిఁ గెనుయముఁడె వ్ర , త్యక్తమయ్యె, బాటుపెట్లనియుమరులు , పరుగు లిడిరి

తే॥ సర్పరాజ శిరమునుండి , జాఱి భూమి, తోడ మేరువు వచ్చిన , తోయ మొప్ప
కనక రథమెక్కి వచ్చు నా , ఘన రీరు, గుంభకర్ణుని శ్యామలాం , గుండు కాంచె.

తే॥ ఘన పతాకయందున వీణ , గానరాదు, సింగ మున్నది వాని వి , చిత్రతనువు
చిత్తవేగముతోడఁ జూ , చినను పూర్తి, కాదు రాక్షసరూపుఁడీ , ఖరుఁ దెవందో .

చ॥ ఒక్క భుజంబుఁదొట్టి మఱి , యొక్క భుజం బగుదాఁకఁ జూడఁగా
నిక్కము కొన్నినాళ్ళు పయ , నించును కాళ్ళు జనించినట్టి గ
ట్టొక్కటి యిట్లు వచ్చెనొకాఁ , యద్ధము సేయఁగఁ గోరివచ్చు పెన్
మొక్కఁడఁ దంచెదం దంపఁ, తోలదు ఘోర శరీరుఁ దెవ్వఁడో .

మ॥ ఉదయాద్రిన్ మొలతెంచు భాను కిరణో , ద్యోగంబు మట్టార్చి పె
ల్లదమో వీకఁటి నించు వీని తనువున్ , లెస్సం బరిక్షించి నె
మ్మది వీతిల్లి ప్లవంగముల్ దెసలకుం , బర్వెత్తె నీసైన్యమున్
జెడరం దోలఁగ రావణుండు గొను నా , భీల క్రూరూపమో;

విభీషణుఁడు రామునకుఁ గుంభకర్ణు నెఱింగించుట

మ॥ అని శ్రీరాముఁడు ప్రశ్నసేయ విని లం , కాదీశు తమ్ముండు ప
ల్కాను మాయన్న కృతాంతత్యుఁడు లయో , గ్రుం బోలు వాఁడంబుజా
సను గన్నాతఁడు యోగనిద్ర మదిలోఁ జాలింప దైత్యాః నీ
ల్గును; వేల్పుల్ మరణింతు రీయసుర కూ , రుక్మిణిడి కన్విచ్చినన్.

తే॥ లేవ లేని కల్పముదాఁక , లేవకుండు, విదురపోతు గాలికి మించి , కదలువాఁడు
యమునకు యముండు హరిహయ , నాజిఁ దఱిమె, రోషకీలుండు కుంభక , ర్జుడనువాఁడు.

పీ॥ వైనున్న యింద్రుండు , పడకుండఁ జౌదంతిఁ, దేకువ గిరగిరఁ ద్రిప్పినాఁడు
శ్వసనుఁబట్టి నలంచి , సారంబు దీయంగఁ, బిడుచువాఁడు జలధి , సడచువాఁడు
చేవకుఁ దగు దృఢ , చిత్తంబు గలవాఁడు, బ్రహ్మచే వరములఁ , బడసినాఁడు
కూలిని మెప్పించి , కూలంబు గొవినాఁడు, సురల పీఠపురె సదా , చూచువాఁడు

తే॥ ప్రబలి తాటియాకుల గాలి , పడగవోలెఁ, దిరిగినాఁడు జగంబులఁ ద్రిప్పినాఁడు
ఇంతదాఁకను నిద్రయం , దీతఁ డుంట, చలన జీవించియున్నది , ప్రాణి వితతి.

తే॥ పాడితెరువు గాడిది నీని , పలన మనసు , బ్రాహ్మణి నిశ్చయమని , యన్నతోడ
 రెండు మాటులు పలికె నీ , తండు దాని. వెడఁగు దైత్యుండు పెడచెవి , బెట్టినాడు.
 తే॥ సార్వమైనంతపటరును , సామముననె. హితము బోధించి తుదకింత , యేని వినమి
 వినుగుచెంది మృత్యువు శిరో , వీధి నిలిచె, ననుచుఁబల్కి నీయెడుటికి . నరుగుదెంచె
 తే॥ అని విధిపడుఁ దాడ వ , నాటవిభుఁడు, వీనిఁ జంపిన లాభంబు , గానఁబడదు
 పచ్చనేని చేర్చికొని య , ప్వల పలసిన, పనులు గావించ మిది నీకు , జనునకాదె.
 తే॥ అనుడు నతనియొద్దట , బోవ స్వర్గుఁడెవ్వఁ, డనుచు రాముఁడు పల్క న , యిచ్చెన నేగి
 కలుపుగోలుతనంబున , బలికి పచ్చ. నేని తోడైత్తు ననె రావ , జానుజుండు.
 తే॥ మంచదని రాముఁడన దైత్య , మాన్యుఁ డేగి, యతనిరాకను విని మోద , మందుకుంభ
 కర్ణు పాదముల్ తన మస్తకంబు సోఁకఁ, జాఁగి మ్రొక్కి నతఁడు నెత్తి , కొఁగిలిచె.

విధిషణ కుంభకర్ణుల సంభాషణము

చ॥ కనుల ముద్రకు బిందువులు , గాఢ శిరంబును మూరుకొందు మె
 యైన నురమానఁ జేర్చి యొడ , బం బలుమాటులు దువ్విడువ్వి న
 జ్జన తిలకాగ్రగచ్ఛాః కుభ , సంతతులెల్ల నొకండ వొంది తం
 చును ముదమందు నాతలఁపు , శోషిల వచ్చితివేల యజ్ఞతన్ ?

ఉ॥ నీ పథయంబు నొందుటయు , నిర్జరు లేనియుఁ జెందరాని సం
 భావిత సౌఖ్యముల్ చెడని , పద్ధతిఁ గాంచుట వీనులారఁగా
 నే విని పొంగి పోయితి గు , జీః జమువాతను చిక్కియున్న మా
 తావున కేలవచ్చి తప్పు , తంబుమ రోసి వినంబుఁ గోరితే ?

చ॥ చెడి కృశియించుచున్న కుల , శిష్ట గురుత్వము నీ కతంబునన్
 దొడి బడకుండ పర్తిలను , కొల్లి టి కైవడి నంచు మోహనం
 బడర వహించు నాతలఁపు , లాఱడి వోవఁగ నాల్కమొండ ని
 యొడ కరుదెంచితీల మది , యెంతయుఁ దాపము నొంద నక్కటా !

మ॥ తన ప్రాణంబులు వోవునట్టి దళ యు , త్పాదిల్లినన్ లోక పా
 పనుఁడౌ రావుఁ డాశ్రితావని త్రో , వన్ సాహసింపండు ము
 న్నె నశించెన్ మరణంపుభీతి యిపుడా , నిత్యాత్ము సేవించుటన్
 జననోద్భిగ్గుత వోయె నింక నెదియో , సాధింప నీ పచ్చుటల్ ?

నీ॥ సర్వరూపార్తి శ్రీ , జానకీనాథుని. కలిసి సేవించు భా , గ్యంబు నోచి
 పాపకారణములై , పరఁగు నజ్ఞానంబు, నన్యధాత్వము సంశ , యంబు ననెడి
 మూఁడు దుర్గుణముల , మూలంబుతోఁ ద్రెంచి, భవదోషముం నెల్ల , బాఱఁదోలి
 నిర్మలమూర్తివై నెగడు నీవింకను, పరదారలను గోరు , దురిత మతుల

తే॥ బంధువులఁగాఁ దలఁచువేఁ , బ్రహ్మవలన, నీతి ధర్మంబు జ్ఞానంబు , నిర్మలతయు
నమ్మత జీవితమును పొంది , యన్న! తుదకు, మన కులాచార వాసన , మానవేమి,

మ॥ దనుజధ్వంసీ ధరాత్మజాదిపుడు కో , దండంబు నెక్కుచి హె
చ్చిన కోవల్లంబున మాకుఁగా నటఁ బ్రతీ , షీంచెన్ దదీయానుజం
డును కీశ లియుఁ జంపనెంచిన యముం , డు నిల్వఁ ద్రోవంగనే
రని మాదుర్విధి కాచియున్నది కుమా , రాఁ యేల నీవచ్చుటలో;

తే॥ నీవు రాము శరణుబొచ్చి , నిలువజేసి, రాక్షసుల మేము రామ శ , రవ్రజమున
నాశమొందుంగ నుదక దా , నమ్ముసేయ, నొక్కఁడైన లేకుండుట , యొప్పునయ్యె;

ఉ॥ భంకకు నీవు పచ్చుట క , లంక వహించిన దైత్య వంశముల్
క్రుంకినపీఠ నెమ్మదిఁ గ , కుత్స్థ మహాన్వయతోడనే చుమీ
శంకిల నేల; యక్షయ య , శస్కర సంపద లందుచుయ్య; నా
కంకిలి పల్కఁ కింకఁ జను , మా యన నన్నకుఁ దమ్ముఁ డిట్లనుకా.

చ॥ వెదఁగగు నాయెడం గరుణ , వీ డని రాముఁడు నీవు వచ్చినన్
విడువఁడు ప్రేమఁజూపుఁ బగ , వీడు భవాంబుధి దాటఁజేయుఁ బెం
డదరఁగ నాకొసంగిన స , మస్తము నిచ్చెద లంతతోడ నా
యెడఁ గరుణించి రమ్ము కుభ , మింతకు మించియు నున్నె చూడుమా;

ఉ॥ తప్పికొనంగరాదు నయ , ధర్మవిశారద! పాటి దాఁగఁగా
నెప్పు గనంగరాదు మర , ణించుట నిక్కము రిత్త వాఁగఁగా
నొప్పునదేది; సత్పథమ , యొందఁగదగ్గది నీకు నింతఁగాఁ
జెప్పెడి పాటి వాడనె? వి , శిష్ట గుణాకర! యెంచి చూడుమా.

చ॥ చెడుగురె యెల్లవేళలను , చేయుచునుండిరయేని వారు తోఁ
బొడమిన వారలఁచు బుధ , పుంగవులంచును బంధులంచు నె
ద్దడి వడి యొల్లనొనె సత , తంబును ధర్మ పథానువ ర్తికిన్;
బొడవగు నిట్టి దీపమని , ముద్దిడ మూతిని కాల్చుకుండునె;

ఉ॥ ఉత్తమకార్యముల్ మిగుల , నోర్పునఁ జేయఁగ నింద యబ్బునేఁ
క్రాత్తగు దుఃఖజాలములఁ , గూర్చును సంస్కరియించు నిచ్చబాన్
బొత్తులఁ దల్లిదండ్రులను , పుత్తుల భార్యల వీడువారు పె
న్నత్తిని ధర్మమున్ విడరు , వారికి నవ్వియ యిచ్చు మోక్షమున్.

చ॥ చెడు గొకరుండు సేయ నటు , సేయని వారును వానితోడనే
యడఁగుట మేలొ; కీదొ! వెర , వార వివేకిత గల్గివాఁడవే
నుడువుము కన్నతల్లి నెఱి , నూఁకుటచేఁ గద భార్గవుండు చ
క్కడఁచె; భవుండు బ్రహ్మతల , నక్కట! క్రుంచె దొనంగు గల్గటన్.

౧౧ అఱిడి యెలచి నారరము , సం దడగందగు చెడ్డ కార్యముల్
వీటిడి చేయువాఁ డనుచు , విజ్ఞులు చేయుదురే; శరీరమ్మ
దానిని పుండునందు చెడు , సంగముఁగోసి తొలించి కార్యం
దూటివి మాధ్వఁగాఁదగును; తోయది వింగువ గల్పు బొప్పనే;

౧౨ అన్నను కావఁదగ్గ వెర , వారయ లేద యధర్మ వృత్తముం
గ్రన్నఁ దొలఁతమన్న నది , కాదిక దిక్పశులెల్ల నవ్వఁగా
చన్నము లొంది ప్రాణములఁ , బాయఁగవచ్చును రౌరవంబునం
దెన్నిక సుందవచ్చు మఱి , యేది యెనర్పఁగ వచ్చుఁ దెల్పుమా;

౧౩ లోకములెల్ల గెల్పితివి , లోఁగొని పాలన సేయలేదు భూ
లోకమునందు విదురను , లోలకఁగొల్పితి నేటిదాక న
జ్ఞాతలితోడ నాయువును , యౌవనమున్ పృథగా గతించె నేఁ
డి కరణిన్ ద్యుతింపఁదగు , నే యనువర్గ మధర్మవృత్తికై;

౧౪ నెనరున రాఘవుండు కరు , జీంపఁగ నిద్రయు వీడి సౌఖ్య భా
జనమగు టీవితంబుగొని , సార్వజనీనముగాఁగ రాజ్య పా
లన మొనరింప నర్హుడవు , లభ్య పదవిది కూడివచ్చె నా
మనవిని చ్యవ్త పుచ్చక న , మంచితరీతి ననుగ్రహింపుమా.

౧౫ ధర్మ సంస్థాపనా , ర్థులు విష్టువు రాముఁ , దై జనించెను భాస్క , రాన్వయమున
నాదిదేవుఁడె యాయ , ననవాదు గల్గినే, యెల్లిదమౌనె; రా , యిడియు నున్నె;
నీచుల వర్తతుల్ , నీఁగి విబుధ సంఘ , నియమముల్ గొని నీవు , నెగడుదేని
రాక్షసాన్వయ మహా , వృక్షంబునకు వేటు , పురువు దశాస్యండు , పొలియు పిదప

౧౬ నీ కుమారులతోడను , నా కుమారుల , అన్న కొడుకులు సౌఖ్యంబు , లరయువారు
మన పులస్త్య వంశంబు ని , క్షలినమగును, తెలియవే యింతమాత్రంబు , దీరచరితః;

౧౭ మునులు ప్రేమింతురు , దనుజ విరోధులౌ, సురలు ప్రేమింతురు , సూ డడంగు
కాత్రపురే నీకు , జగతి లేకుందురు, పిందెలు పుట్టెడి , వేళయందు
పూలు క్రుంతుట దొడ్ , పురుషాల పనియౌనె, జానకీపతియె నై , సర్గికమగు
కరుణచే నాయెడఁ , గల ప్రేమచేత ని, న్నర్పించి పిల్వ న , న్నంపినాడు

౧౮ రాముఁ జేరుటె మేటి క , ర్తవ్యమగును, కాన ధర్మంబుఁ గడపక , కడఁకతోడ
వచ్చి మేలొందుచుని వాని , పాదములను, వినిమితుండయి పట్టె వి , భీషణుండు.

౧౯ శిరము భూమి సోక , నెరఁగి కాకులు పట్టి, కొన్న పిన్నతమ్ముఁ , గ్రుచ్చియెత్తి
యక్కు చేర్చి కనుల , సనముల్ రాల్చుచు, గుంభకర్ణుఁ డిట్లు , కుదురఁజలికె.

౨౦ జల లిఖితంబు వంటి సుఖ , సంపద లందఁగఁగోరి యెల్లవే
శలఁ దగఁజెంచి పోరికి న , లంకృతిచేసి జయేచ్ఛచేత న

న్నెలమిని పంపు నన్నకు వ , హించిన ప్రాణము లీయకుండ శ
త్రులకడఁ జేర నాకొనరు , దుఃఖముఁ దీర్తువయేని పొమ్మిఁకా.

తే॥ చెదని ధర్మమార్గము చిరం , జీవితయును, ధాత వరమునఁ బడసిన , తండ్రి! నీవ
జగములకుఁ బ్రసంగుడవు నీకె , తగినదదియు, సమర మరణమే నాకు య , శస్కరంబు.

ఉ॥ యోచనలేని యొక్క ప్రభు , వొప్పమిసేయఁ దలంచెనేని యా
లోచన నెప్పి దిద్దుటది , లోచుతంబు వినందయేని నీ
రోచిత వృత్తినుండి విభు , నోరెము మెక్కిన వాళ లాజిలో
దాచక ప్రాణముల్ విడుట , ధర్మము; ఓడుట కీర్తి మార్గమే;

చ॥ చెలువుగ దేవదానవులు , సేవలు సేయఁగ మూడు లోకముల్
బలిమిని గెల్పినట్టి రిపు , వారణ సింహాదు రామబాణ ని
ర్దేశ తనూజ బంధు హిత , తండముతో మరణించుచుండఁ ద
మ్ముల నొకరేని తోడ్పడక , పూర్తిగ నీగుట బావ్య మనాకో;

చ॥ ఎదురొక యంతలేక విజ , యేదిర నెల్లెడఁ గొంటచే భయం
జెడగొనియున్న శాత్రవులు , హేళనసేయ నుమా మహేశ్వరుల్
పొడలు నగంబు నెత్తిన ప్ర , పుష్ట భుజంబులు కాలపాళ బ
ద్ధి దళ శబ్దంబు నొంటిగఁ గృ , తాంతుని నడమము సేరఁ బాడియే;

చ॥ బలితపు రాగికోటలను • భానిలు పట్టణ సంఘ దుర్వతిం
దెలిసి మదగ్రజానువులఁ , దీసిన విద్విషు సంస్తుతించుచున్
గలనిని మార్గజాహతిని , కాయలుగాచిన జొమ్ముతో వడిన్
వలకడతేని దుట్టడముఁ , బాసిన యేనును మొక్కనేర్తునే.

సీ॥ హనుమంతు నంగదు , నర్కసుతుని వీర, మనుజులౌ రామం , క్షృణుల నీలుఁ
గాయలు కనరుల , కై ప్రాఁకులాడు వా, నర ఋక్షసరులను , నులుముచేసి
ప్రాణేయహుడైన , భాస్కరుత్తేవడిఁ గదన పంగంబునఁ , జొదలువాడ
హాలాహలముఁ గన్న , యమరులవలె హరి, సేయు దెలలకుఁ , జెదరపాటఁ

తే॥ గదలి స్థితిచప్పు నన్నియు , గాలి వడవ, విలయమందు జగంబులు , విహ్వలంప
శూలమును కేలఁగొని చాటి , గాలివడగ, వదురునఁ బిరిగెనఁ జూడు , మెదురులేక.

తే॥ కలఁగి పాజక సమర రం , గంబునందు, నిలుచు వా రెట్టివారైనఁ , జెలిగివైరు
నాదు పలుకుల మన్నించి , వాదు విడిచి, భాను కులుల స్నేహంబు గా , పాడుకొనుము.

ఉ॥ తమ్ముడఁ యేగు మాజి తుని , దాకిన పిమ్మని రామువేడి త
త్సమ్మతి సంగరస్థలిని , చచ్చినవారికి శాస్త్రయుక్తి నీ
తమ్ముగ నొర్వబై హిక విధానముల న్నెఱవేర్చి మమ్ముపే
రిమ్మున నారకంబునకు , నేగఁగనీయక యుద్ధరింపుమా.

తే॥ కాకమానదు కాగల , పర్వ పలము, నిలిచి కనువిచ్చి కాచిన , నిలువఁబోదు
కలరె నీకంటె విజ్ఞాన , ఘనులు; చింత, సేయవలదు మాయెడ; జీరం , జీవి వగుము.

చ॥ అని మఱి చేరఁదీసి ప్రియ , మారఁగ బిగ్గఁగవుంగిలించి మైఁ
బులుకుదుఁ దేప తెపలుగఁ , బొంగెడి బ్రాంతిని బాష్పపూర్ణవీ
క్షణములఁ జూచిచూచి పెలు , చందెగె నేటికి సోదరత్వమి
ట్లని పనవంగఁ దమ్ముఁ డడ , లాఁచఁగనేరక వ్రాలె నన్నపై .

ఉ॥ నోరు మొగమ్ము దెంచము క , నుల్ వడినెందె శరీర జీవముల్
రాజీ తపించె విద్యురకుఁ , దక్కక వాడు పెరుంగ మేలు చే
కూరదటంచు నగ్రజాని , కోరి యనుజ్ఞను వేడి సేవలుం
బేరిమిఁ గేలుమోద్యుగ వి , భీషణుఁ డయ్యెడనుండి క్రమ్ముతెన్.

ఉ॥ చౌర్యము గల్గు మమ్ముఁ దన , జాతి గుణంబులు వీడి వేద వి
ద్యర్థుఁడు మా విభీషణుఁడు , బాల్యము నైతము ద్రోసెనంచు నే
చర్యయు లేక క్రుంగిన వి , చారముతోఁ గనుఁగిరు రక్త సాం
కర్యము నొంది వెల్లువలు , గా నటనిల్చెను కుంభకర్ణుఁడున్.

ఉ॥ వచ్చి విభీషణుండు రఘు , వర్షుని పాద సరోజ యుగ్మమున్
హెచ్చిన భిక్తి మ్రొక్కి ధర , ణీశ్వర , చావఁదలంచువారికిన్
నచ్చునె ధర్మచింతనలు , న్యాయము సౌమ్యము నేర్చుమాపి పె
న్మచ్చిక చేసితిని మనసు , మాఱదు పోదు కులాభిమానమున్.

తే॥ అంచుఁబడకంగ శిరము పం , కించిరామ, చంద్రుడనియె సియెదుటనె , జాలిమాలి
యాజి నీయన్నఁ జంపుట , నర్హ మనుచు, మంచిదేయంటి; విదికిని, మాటుగలదె ;

కుంభకర్ణుని యుద్ధము

తే॥ అనుచు మెల్ల న ననుచుండ , నసురసేన, వనచరావళిఁదఱిసి పో , రునకుఁ దిగువ
నెగసిసట్టి రజము నిండ , నీరరాశి, మోష మడఁగె దద్విధము కా , కుత్సఁ దెఱిఁగె

ఉ॥ పాతె దురంగముల్ కరులు , పాతె రథంబులు పాతెఁ గొండలుం
బాతెను నేత్రు వెల్లువలు , పాతెఁ గబంధము లెల్లచోటులఁ
మీఱి నటించె భూతములు , మిక్కిలి గంతులు వైచెఁ దెక్కుముల్
తాతెను కంక గృధ్రములు , తారె వియత్తల మెల్ల నిండుచుఁ.

సీ॥ ఎమ్ములు మెదడు మాం , సమ్ము రక్తము క్రొవ్వు, నలిసలిగాఁగ దా , నవులు పడిరి
శిరములు భుజములు , తరులును గిరులును, పొడిపొడిగాఁ గవుల్ , తెడసి పడిరి
వీసిరి రక్కసు , లేసిరి వనచరుల్, విసరిరి దనుజులు , విసరె హరులు
నలఁచిరి దైత్యులు , నలఁచిరి ప్లవగులు, తిట్టఁ దిట్టిరి కొట్టఁ , గొట్టినారు

తే॥ చీల్చి జీల్చిరి చెలంగంగఁ , జెలగినారు, క్రుమ్మఁ గుమ్మిరి కొఱుకంగఁ , గొఱికినారు
హెచ్చుతక్కువ లేకుండ , నెనక మెనఁగ, రణము సల్పిరి భేదరుల్ , బ్రాంతినొంద.

ఉ॥ వానసు తోలు గాలియును , వాయువుతాకున కోర్చి వానయున్
మానగు తారకాకాశగ న , మంబుగ, బోరెడు పోరుగాంధ్ర శ్రీ
మానిని నిర్జరేంద్ర పుర , మార్గముఁ ద్రోక్కుగనీని రూఢియుం
బూచిన కుంభకర్ణుడు న , ముద్ధతి వచ్చె సమిద్ధరిత్రికిన్.

॥ విలయవాతంబునందు జీ , పులుభ్రమించు, ననువుదోషధూని దగు , లొక్కినియునెత్తు
చేటులం జక్రముల వార , జేంద్రములను, తగులుకొని నేలఁగూలెను , తరుచరాఁ.

॥ శైలముల్ వైచుచు , స్వందనాగ్రమునకుఁ , బలతెంచు వానర . ప్రతతిఁ బట్టి
మొనసయిందొకటితో , మోడునుతన్నును, నలఁచును మ్రింగును , నమలి యుమియుఁ
ద్రెంచును చిల్చును , త్రిప్పి యెగురవైచుఁ , బిడిచి రక్తము మేనుఁ , దదవికానును
నేల నడచివైచి , కాల రానును నీట, ముంచును నిప్పున , నుంచుఁ గ్రుంచుఁ

తే॥ పేరునకుఁ గొట్టు జలనిధిఁ , జేరవైచు, దిక్తటంబులఁ దవులంగఁ , దివిరివైచుఁ
దొడల మ్రాఁకులఁబదవైచుఁ , గుదియవైచుఁ , బర్వతంబులఁ బదవైచుఁ బాటవైచు.

ఉ॥ భేదరపాళి భీతిఁ గలఁ , గెన్ మలఁగెన్ దొలఁగెన్ వియత్థులిన్
వేచెను కంకగృధ్రములు , పీనుఁగులం దిన మాకమాఁకలై
మోచిన కొండలెల్లఁ బొలి , వోయెఁ గృతాంతుఁడు సాధ్వసంబునం
జూచెను కుంభకర్ణుడు వ , సుంధరఁ గోతులఁ జక్కడంపఁగన్.

చ॥ విసరుట కొక్క టాయయును , వృక్షముఁ జిక్కరు నేడె తెచ్చుకొం
దెనకమునన్ కుభంబు బద , యించెను రంధని వానరౌఘముల్
వెనఁ గొని తెచ్చి కొట్టినది , వేసిన తాలు గిరుల్ కుంజబు ల
క్కనపడకుండ దైత్య భుజ , కాండము లోర్చె సహాయన్ సురల్.

ఆ॥ విసరుతాలు మట్టి , పెళ్లలుఁ దరుగిరుల్ , మగ్గునూచ మగుచు , మ్రగ్గినడఁగ
వైవ నెవియులేక , వాసరుల్ సండ్లిల, కలచి డాసి త్రుళ్లి . తెలివినారు.

ఉ॥ కొండలు గుంపుగూడి యొక , కొండను వ్రాలెడి పిట్టతెట్టెలన్
చందమునంది వాసవయిఁ , జయ్యన నెక్కుచుఁ గేఁసచ్యుఁగాఁ
గందఁగ గ్రుద్ది జిక్కి పెడ , కాటులు వైచు పలంబులేక చే
యం దగ నెద్దియుం గనక , యంతటఁ బాటిరి మూఁమూలకున్.

తే॥ నీలుదొక గొప్పదుల నప , లీలనెత్తి, నిప్పు బురలంగ గిరగిరఁ , ద్రిప్పివైచ
కులమున దానిఁ బొడిచేసి , లీలనెత్తె, కుంభకర్ణుడు వానరుల్ , కుతిలపడఁగ.

తే॥ అవల నొకగిరివైచియు , వ్యర్థమైనఁ , గవులుగలఁగుదురవి శతాం , గమున తెదురు
నడచి పిడుగును మించిన , పిడికిలిగొని, కుంభకర్ణుని పొడిచెను , కుతలమదర.

ఉ॥ చేతులు కాలునొచ్చితన , చేతలు వ్యర్థముగాఁగ నీలుఁ దు
ద్భుతమునెంది కూలఁ దన , దానలికేలను తాచె దైత్యుఁ దా

పూతముచేత నీలు నను , కాండము తల్లగమందె నాయుధో
పేతుఁడుగామి కూలమున , వ్రేయఁడు నిర్బంధైరి పాడిమై.

చ॥ అదిగని యంగడుండు రథ , సాతిశయంబున వార్జనుండి బె
ట్టమగు కొండిఁబెచ్చి పుర , డించి నిశాచరుఁ డీల్గెనంచు న
మ్మదమున వానరావతులు , మానుగ గంతులు పెట్ట వైచె న
ప్పదియఁడు కాచె దాని , దన వామరుజంబున దైత్యు లార్వగన్.

తే॥ తాప నక్కొండ ముక్కలై , ధరణిఁ బడిమై, నేది తెరువని హరులు పెం , పేది పఱవఁ
బెరిమె ముందుంచు పాదంబు , వెనుకఁడివర , యక్కఁసును శానుగా నిల్చె , నంగదుండు.

తే॥ కుంభకర్ణుఁ డంత నమోమ , మౌరవిశిత , వజ్రదండ మెదమచేతఁ , బట్టివైచెఁ
బ్రాణములు వీడఁగలవని , పలికి దాని, నంగదుడు పట్టుకొనె వేల్పు , లభినుతింప.

తే॥ పట్టిన దండముఁ ద్రిప్పుచు, దిట్టండగు కుంభకర్ణు లీపి , యుసులులన్
నెట్టిన గొనియెదవని పిరు, గట్టులు మిడుఁగులులు నెదర , నతనిం డాసెన్.

చ॥ కదిసిన వారిపుత్రకుని , కర్బురవర్షుఁడు గాంచి వాపఁగాఁ
బదరెడు వానరేంద్రుఁడవో , వారిసుతుండవో, లంకయందు ని
ప్పు దపులఁబెట్టి రాక్షసుల , పొంకమడంచిన వాయుజుండవో,
కొడుకక తెల్పుమా; యనఁగఁ , గోరిక నంగడుఁ డంత విల్లమన్.

మత్త॥ వాలపాశముతోడ రావణుఁ , బట్టి దిక్కులఁ ద్రిప్పు నా
వారిపుత్రుఁడ రామభక్తుఁడఁ , బంతమారఁగ నిన్ను నా
వాలమందునఁ జుట్టి రామపు , పాదసన్నిధిఁ జేర్చఁగా
లీల వచ్చినవాఁడ నం చద , లించి పక్కఁగ దైత్యుఁడున్.

చ॥ చుటుఁగున నిల్చి నీజనకు , మ్రుందఁగఁజేయు మహోపకారికిం
బెరసిన సూడు దీర్చి మఱు , మేలొనరింపయేని లోకు లె
బ్బెఱికముతో హసింపరెఁ ప్ర , వీణతఁ జేసితి మంచికార్యమే
తొలఁగరు లైన కూరులు ను , తింపరే దీనికి నిన్ను, బాలకా;

మ॥ పడి నీలాపును వానరుల్ పొగడ నన్ , వాలంబుతోఁ జుట్టి వెం
బడిఁ గొంపోవఁగఁ గాదుగాని సుమనో , వక్షస్థలుల్ గ్రుమ్మి వె
ల్వడు కూలాగ్రమునందు గ్రుచ్చికొని వ్రే , లన్ మింటిపై కెత్తి ని
న్నదరన్ లంకకుఁ గొంచుఁబోవుటకె నీ . యభ్యాగమం బర్చకా .

అ॥ అనుచు సుతీమిచూచి , యా కుంభకర్ణుండు, చేత వ్రేయ నూఱు , చిదురలగుచు
వజ్రదండ మవనిఁ , బడిన నంగదుండును, కినుక వాచరేక , కేలుసాచి

అ॥ పొడిచి కూర్చు ననుచు , మెదవంచి దుముకంగ, నసురవరుడు శీర , మడఁగఁ బొడిచె
వానిపోటుతోడ , వారిపుత్రుఁడు సోలి, నేలఁగూరె నాంజనేయుఁ డడ్డె.

ఉ॥ వెండియుఁ గుంభకర్తుడు క , పిప్రభు పుత్తుని తొమ్ముగాఁడఁ జే
నుండిన కూలమున్ విసర , నుజ్జన సేసెడు నంతలో నగం
బొందు వహించి వాని శిర , ముగ్రత మోదుచు సింహనాద ము
ద్దండతఁ జేసి వాయుజుఁడు , దాళఁగితి స్తవ, మావరింపఁగన్.

॥ తలపై మఱియొక కలవలెఁ, జెలఁగు మలను చేతఁగొనుచుఁ , జిందజతోఁ గ
ర్వలినుతు తొమ్మున సమ్మెట, వలెఁ దగులన్ వైచి దనుజ , వర్జ్యం దార్చెన్
॥ అపుడు కీశవీరు , లంజక యంగదుఁ, గొనుచుఁబోవ గొప్ప , కొండఁ గొనుచు
హనుచు కుంభకర్డు , నదటున నీక్షించి, పన్నిదంబు చఱచి , పలికె నిట్లు.

॥ వైచెద నీపై దీనిని, నీచేవయు నెల్లవారు , నియతి నెఱుంగఁగాఁ
దోచితివేనియు నీతో, నేచి దురము నలుప కవలి , కేగెనఁ జమ్మి.

॥ అన విని దనుజాదీశ్వరు, ననుజుఁడు రదనముల కాంట , లడరఁగ నగి నీ
పెనుమల నను సోలించిన, నని గెలిచినవాఁడ వగుదు , హనుమా ! వినుమా :

చ॥ అనుటయుఁ బిన్న నవ్వు నగి , యాశుగపుత్తుఁడు నీవు చేవ గ
ల్గిన దనుజుండవేని తమ , కింపక నిల్వము నిల్వలేనిదోఁ
జనుము రజస్తాన్ విడిచి , చయ్యనఁ బ్రాణముతోడ నంచు వై
చిన జలియింప కల్లె నిలి , చెన్ భుజమొందఁగఁ జూపి దైత్యుఁడున్.

చ॥ తిరుఁడయి నిల్చి బాహుల వి , దిర్చిన నమ్మల వేయి వ్రయ్యలై
ధరణిని రాలఁ గాంచి నయ , దాంతుడు మారుతి వీని చేవకుం
బరిమితి లేదు రాఘవుని , వాడి శరఁబులె చీల్చఁజాలుఁ గ
ర్బురుని భుజాంతరంబు నని , పోయెను దవ్వగ వీడి యాస్థలిన్.

॥ దెబ్బది దెల్లవ , బుట్టునఁ దాఁకి చ, చ్చినవారు పోవ తే , పించియున్న
వానరు లందొక , రేఁదము మీగులక, క్రూరుని కూలమున్ , కొఱ్ఱునందు
కెడయుదు రని యొక , గడియలో జగములు, కలఁగునం చమరులు , తలఁగినారు
తాఁకినవారిలో , దర్శించి గెలిచిన, వారు నొప్పించిన , వారులేదు

తీ॥ కదనరంగంబునం గుంభ , కర్ణుఁ డడరి, యొక్కకపిజానయైన లే , కుండఁజేసి
బట్టదయలున విహరించి , పౌరుషమునఁ, గీర్తికిం గ్రొత్తదనము గ , ల్గించె నాడు.

తీ॥ దుర్జముండగు కపివీర , మర్దనుండు, కుంభకర్తుడు తిరిగిన , గొప్పబయలు
మన్నగస్త్యుఁడు వ్రావఁగాఁ, జెన్నురెఱిగి, యడఁగినట్టి పయోరాని , ననుకరించె.

మ॥ యమరాఢీకరుడైన దైత్యుడు మహా , హంచాకుడై కీశ బృం
దము చావంగని రామలక్ష్మణులు య , ద్ధక్రిడఁ గాంక్షించి రం
గమునందే కలరా , యెఱిగిరి ? మఱొ , క్కం దున్నదే లంక ? డ
ర్బమునన్ రాకొకొ ? యందుఁ దా భుజము లా , స్ఫూలింబుచుంగల్గెలెన్.

లక్ష్మణ రంభరర్జుల యుద్ధము

తే॥ తరులు గిరులును బాలును , తగ్గిపోయె , గోలిమూరయు సగముపై , గ్రుంగిపోయె
ననుచు ఖదరులు చిలించి , చినిచారు. గొనుచు సౌమిత్రి తన్ను పే , రొక్కునుచు దాకె

మ॥ రంభరంగంబున నిల్చి లక్ష్మణుడు ధ , ర్మం బెక్కు గావించుచున్
గుణదావం బొనరించె నూడిపడ ర , జోహర కంఠసరీ
గుణ సంఘంబులు కర్ణధేరు లగలన్ , జోడిధరంబుల్ ప్రతి
ర్వజముల్ సేయగ భూతజాలము మహా , తక్కుపంబునం బొందగన్

చ॥ పరవిన లక్ష్మణ బ్రదర , వారము నింగిని భూమి గప్పచున్
దెలుపి యొకింతలేక కడు , లీచ దురంత రుషా జ్ఞదార్తమై
యెలుకలతోడ నోట పడి , నిగల ముమ్ముచు బోయిపోయి య
మొలుకుల రక్తమున్ వెగటు , పుట్టగఁ ద్రావెను తెక్కి క్రక్కుచున్.

తే॥ తలలఁ ద్రెంచుచు నవ్వల , దాఁతె గొన్ని. తలల నొందిన రీతిని , తనరికొన్ని
కడలకుం గొనిపోయెను , కరుల దూసి, యనురులం దూసి యవ్వలి , కరిగెఁ గొన్ని.

తే॥ మెలుపుగుంపుల కైవడి , మెలుయు పైడి. మొనలతూపులు పలుచి య , మొనను గలుగు
దనుజ ముఖ కంఠ భుజ భుజాం , లర మహారు, జాను జంఘా చరణ వృష్ట , నమితిసఱకె.

సీ॥ ఘోదలనుండిన వారి , మోములఁ దూటి వె, న్గులఁగలవారి వీఁ , పులను దూసి
భేరుల కన్నులఁ , దూటి కాహళముల, నాకంబులం దాటి , కాశేదట్టు
వారి చేతులఁద్రుంచి, వారణ కంఠముల్, తఱిగి కేరులఁ గూల్చి, నఱకి హరులఁ
జూచిన కన్నులఁ , జొచ్చి యేచిన కంఠ, ములఁ ద్రెంచి కడుపులఁ , గలఁచి ద్రచ్చి

తే॥ దంతములు రాంబా హ , స్తములుక్రిలఁ, గాళ్ళువిజుగఁగన్నులు వోవఁ , గరులగిరుల
కరణి దొరలించి సౌమిత్రి , కాండవయము, లెల్లెడం దామయై యిట్టు , లేపుమీటె.

ఉ॥ నేలను మిట్టిపై జరుగ , నేర్చిన వారువముల్ నిరంతర
జ్వాలలు గ్రుక్కుచున్ దెడలు , వాణ పరంపర నట బమ్మెరం
గూలెను కొన్ని చుట్టికొని , కొన్ని చుడంగెను చాచకట్టుగాఁ
దూలెను కొన్ని నెత్తుటను , దోగించి వ్రాలెను కొన్ని ఛాత్రిపై

ఉ॥ పెక్కు శిరీముఖము లొగిఁ , బెక్కు విధములఁ దాకి నొంపఁగా
ప్రక్కెను రథ్యపాళి రథ , చోడకు లీలిరి న్యందన స్థితి
ప్రక్కిరి రక్తవాహినులు , ప్రబ్ధి రథములఁ శ్రోచుచుండఁగా
నొక్కటఁ బోవుఁ బోవ వొక , యోజయుఁ దెన్నును లేక యయ్యెదన్.

1 విడిచి పోలిన నారావ , వివతి గ్రుచ్చు, కొన్నవియుఁ ద్రెంచినవియును , కూల్చినవియు
రక్తఘటమువంటివి రక్త , సిక్తమైన, తలలు మస్తిష్క పంకంబు , పొలుపుదాల్చె.

॥ పొడిచి త్రోచిన , వడుపునఁ బడిన తలలు , తుడుములం బడు జల్లుల , తోయమొందె
సర్వ లోకనాయకుని వి , జయ మహోత్స , వమున కుంచిన మొలకల , పాలికలన.

। శరములు నొసకులఁ దగులం , గిరగిర వడిఁదిరిగి కరులు , గీపెట్టును వా
సరనైనన్య మసరనైనన్యము , సరయక యరిగినదె పోక , యై యెడచొచ్చెన్.

ఉ॥ ఆమని మీనకేతనుని , యందము నొందిన సుందరుండు శ్రీ
రాముని తమ్ముడేయు ప్రద , రమ్ములు త్రుంపఁగ యామిసీ చర
స్త్రాముమ లేసినట్టి పలు , తోయము లందిన కైదువుల్ రజం
బై మహిరాలె రిక్కలు ర , యంబున రాలిన చెన్నుదోపఁగన్.

। కలుకుడిమ్ములు శ్రేణులై , కరుల హరుల , తలలఁ దూజి తోకలదున్సి , యిలనుగూర్చి
సిదము లూనిన దడములఁ , జెండి యరద , ములను దొలిచి జరీన న , వ్వలికినేగె.

మ॥ తలఁగించున్ సుఖదుఃఖ సంచితముఁ ద , త్వజ్జాన మంచాడు పే
ద్దల వాక్యంబునఁ బాపముం దొలఁచు శు , ద్దస్సార్ప వీరత్వమన్
లలితార్థం బుపలక్షణా విధిని సం , లక్షింపఁగా నయ్యె దై
త్యులకు న్నొక వరాంగనా సుఖ విభూ , తుల్ మించి చేకూరుటన్.

ఉ॥ పాపులు రక్కసుల్ భయద , వాత్యవలెం జెల రేగి రాఁగ నా
తూపులు వహ్నిగుచ్చముల , తోయమునం బురడించి పైఁబడం
గోపులుగాఁగఁ గూలిపడి , కుత్తికుల్లెరుఁ జేరుచుండఁగా
నేపున విండుకుండు దివి , కెచ్చుగఁ బల్క నొకండు గల్గెనే;

ఉ॥ ఒక్కరి పాదముల్ మఱియు , నొక్కరి చేతులు వేటు పొట్ట లిం
కొక్కరి శీర్షముల్ దొరకు , నొక్కొక యంగము లక్షణాత్మముల్
చిక్కిన యంతవ ట్టరులు , చిక్కని యెద్దడిచే వడిం గొనెన్
ఒక్కొకదోట యాచకుఁ డొ , కొక్క పదార్థముఁ గూర్చుకై వడిన్.

ఉ॥ కొందఱి ముక్కులన్ మఱియు , గొందఱి వీనులఁ గొందఁ జంఘ్రులన్
గొందఱి దీర్ఘహస్తములఁ , గొందఱి కన్నులఁ గొన్న బాణముల్
పొందిక విద్యయన్ దనము , భూస్థలిఁ జెంచు కవిప్రకాండ సం
క్రందన పాగ్విరాజిత ని , రంకుళ దార విధాన వర్తిలెన్

చ॥ అనువుగ దర్శదేవతకుఁ , బ్రాణముఁ బోలిన లక్ష్మణుండు గు
ప్పిన విశిఖాలిచే నసుర , వీరులు దాగి క్షణంబు నిల్చినన్
గనఁబడు మిత్తియే యని క , కావికలై పరుగెత్తి సంగ రా
వని విడిపోయి రవ్వలికి , వారని నెత్తురుఁజేటులం బలెన్.

మ॥ సమరోద్విగ్ధ మరణించినట్టి జనమున్ , సౌమిత్రి దోర్వీర్య దు
ర్జను పాండిత్యముఁ గన్నులారఁ గని యం , తం గుంభకర్ణుండు లో

కములం దెన్నఁ బురింపింతుల దిలున శ్రీ , కంతుండు సౌమిత్రియే
నమతం బొందని మేటి భస్మలని యి , చృంబల్కెఁ బల్తోయముల్.

తే॥ గాలియెడఁదలంపె వే , గులుగులది, జయ విలక్షణ సింహ ధ్వ , జంబుగలది
అన్నిదిక్కుల కేగున , దైవ తేరు, పడిగఁ దోలించి లక్షణులు , కడకుపచ్చె.

క॥ అనురుఁడు రథ స్థితుండయి, చినిమనఁగిన నేలనుండి , కయ్యము నేతల్
పొనఁగదని వాయుసూనుడు, కొసరి నిలిచి తనభుజములఁ గూర్చుండుచునన్.

తే॥ కొదమసింగము గిరినెక్కు , కొమరుదోన, నెక్కి సౌమిత్రి వానరు , తెలమి విజయ
నాదములుచేసి రమరులు , మోపడిలి, హనుమ మూపు యథముకంటె , ననువుమీతె

తే॥ వెండికొండపై బంగరు , కొండయల్లు, హనుమమూపుపై లక్షణులు , కలయనంతఁ
గడిమికిం దిగు పలు కుంభ , చిర్లు దూసి, యెక్కువెట్టి గుహధ్వని , యెసఁగఁజేసె.

ఉ॥ రాముని తమ్ముడీపు ముతీ , రావణు తమ్ము డ నేను మింట నం
గ్రామము చూడ వేలుపులు , రాంతను వచ్చిరి ధర్మపద్మతీన్
హామిక మీట గొలచ బ , రాతిశయంబులు వెల్లడింబుచున్
భీమగతిం దురంబు జర , పింతము చీరులు మెచ్చునట్లుగన్.

ఉ॥ మా కులభూషణం బయిన , మానిని ముక్కును గోసినట్టి పీ
రా , కలుషాత్మ యాచెలి న , హంకృతిఁ గొప్పు గనింబు హస్తమున్
గాకులు మెక్కిఁబ్రుంచె న , బంప బరాక్రమణాలి వై నచో
లోకులు మెచ్చఁ గాచికొను , లోపములేకని కాబులాడఁగన్.

చె॥ బలమె శరీర మందె నన , భానియ లక్షణుఁ డల్లనవ్వి నీ
పలుకులకున్ నదు త్రవము , బాబులు లిచ్చునుగాక ప్రల్లదం
బులకు ను పీర్వనందలు , బ్రుంగ గ ను త్రవమీచు మీనలెం
బలుకఁగ నేర్పిలే కనుదు , దాచ రుషా కలితాత్మ్యుడై నడిన్.

ఉ॥ కన్నుల నిప్పుకల్ పొరంగ , గాజముగాఁ బరికించి భేదరుల్
బున్నగలెం దెడిల్లు మని , మేదిని కొండలు పిండియయ్యె నం
చెన్ని పిలంగ వింటఁ బదు , నెన్నిది తూపులు గూర్చి యేయఁగా
చెన్నిటి నేసి కూల్కె గమ , లాస్తకులుం దవలాభ దీరుడై.

తే॥ అంతఁ గుంభకర్తు డు నిర్ల , రాంతకంబు, బ్రహ్మాదత్తంబు బహుళరూ , పరమునైన
మోరళక మభిమంత్రించి , కూర్చియేసెఁ, జతురుఁడవయైన మరలింపఁ, జాబుదనుచు.

తే॥ కన్ను మేర దూరంబది , కాండవృష్టి, గురియఁ గాంచిన సౌమిత్రి , కొందొకవడి
నరసి యొక దివ్య శరమున , నజీకివైవఁ, బెక్కు రూపులతో నది , పుడమిఁబడియె

ఉ॥ వాడిమి వేగముం గలుగు , బాణములం బదిరెంటు మారుతిం
బోడిమి తగ్గనేసి యరు , ముల్కుల లక్షణు నొవ్వఁజేయుచున్

వేడిమిమీఱ నూలులుగ , వేలుగ నొక్కొకసారి గూర్చి యా
తేడి మెలంకువం గవిన , దిట్టరి కప్పె షణుబునన్ దిశల్.

చ॥ దిశలను గప్పు బాణవిశ , తిం బ్రతి బాణములేసి లక్ష్మణుం
డనమునఁ దూర్చి నెవ్వడి ర , ఠాంగములన్ విటుగంగఁ గొట్టి క
ర్కశ విశిఖఁబులం బరసి , రథ్యములైన పిశాచ వాజి సిం
హ శరభ వారముం జదిపి , యయ్యసురోత్తముఁ గొట్టె నొవ్వఁగన్.

మ॥ పరివేషంబు నశించి నట్టి తెలుగై , భగ్నంబుగాఁ గూలె న
య్యరదం బప్పుడ చచ్చె సారథియు ని , ష్వాసంబు నింద్రాయుధ
స్ఫురణంబు మదిఁ గొల్చి త్రుంగె విబుధుల్ , పూరించి రథ్యంబులన్
శరముల్ త్రుంచెన్ , మంత్ర మోః యనుచు నా , శంకించి రప్పట్టునన్.

మ॥ విరళుండై విగతాశ్రవాపుడయి య , స్వీకుడు దైత్యానుజుం
డురు కోపంబున రేగి లక్ష్మణు నను , పూహంబు నేఁ దాని సం
గరముం బూర్తి యొనర్తునందుఁ గొనియె , దర్పించి ముల్లోకముల్
పరఁగన్ గెల్చిఁగ నిల్చి చిహ్నమనఁగా , భానిల్లు కూలంతొగిన్.

॥ వనధివలన్ రేగి రావణు , ననుజుండు లంఘించె ధరణి , యదరంగ వానిం
గని సౌమిత్రియు మారుతి. మన భుజములనుండి దిగియె , గరువం బెలయన్.

కీ॥ తమ్మునకుఁ దోడుగాఁ దొన్ను , దశముఖుండు, పరిభ్రష్టేనకు నినుమడి , పంపనపుడు
తత్సృతన సాయుధంబయి , తరలివచ్చి, యల సుమిత్రా కుమారు ము , న్నలమిక్కినియె.

క॥ వానరులు కలఁగఁబాఱఁగ. దానవ చక్రంబు వచ్చి , తలపడఁ గని రా
మానుజుండు చొచ్చి కలఁచుచు, మానక యెనరేగె మారి , మనఁగిన కరణిన్.

ఉ॥ మోదుగువంటి కేశచయ , మున్ నయనంబులు నొప్పుచుండు క్ర
వ్యాదుల శీర్షముల్ కరుల , హస్తములున్ దురగాంఘ్రులున్ రథాం
గాదులు దొర్లుచుండ రుధి , రాపగల్గెల్ల శపంబు లడ్డు క
టై దగలంగఁ ద్రొంకికొని , యంబుధిఁ జొచ్చెను పన్న మాఱఁగన్.

తే॥ చక్ర తోమర కూలాది , సాధనములు, యామినీచరుల్ వైవ రా , మానుజుండు
నడుమనే కూల్పఁ దున్నులై , పడిన వాన, వితిగి కూలిన కైదుపుల్ , పెక్కులయ్యె.

తే॥ హార కుండల మకుట కే , యూర కటక, వితతి లక్ష్మణ సాయక , విధ్ధమగుచు
ఖండ ఖండంబులై మింటి , కడకునెగసి, యనహిమాంకు ఋక్షతలిమా , యొగినివెలింగె.

త॥ సిధములు వింజామరములు, గొడుగులు కేదెములు పీలి , గొడుగులు విండుల్
సుడిసెడు నెత్తురుఁజేలులఁ, బడ నీదెడు భూతగణము , ప్రక్కలఁద్రోచెన్.

సుగ్రీవ కుంభకర్ణుల యుద్ధము

తే॥ అశ్రుజనకు దానవ సేన , లటను మిగుల , ముమ్మరంబగు పోరిట్లు , మొనఁగొందుండఁ
గుంభకర్ణుల గని కిన్మ , గొప్పరింప, భానుసుతుఁడు వానికి నడ్డు పడియెఁ గడిమి.

తే॥ అసురభుజములు విడిగిన , పని తలంపఁ , దగిన తీరున పున పర్వ , తంబువైవ
దానినుడి భూమికి జాటు , నేనుఁగులను , సేనలోని యేనుఁగులు భం , జింపఁ దివిరె.

తే॥ కొండచిలువలు పెక్కులం , దుండి జాటి , మదకరులఁ గవ్వికొనె నట్టి , మలను పట్టి
కరతలంబున నక్కుంబ కర్ణుఁడును, కొనియె దాన రాకాసుల , గుంపుమనియె.

తే॥ అలవిలేని బలు డు రావ , జానుజుఁడు, కోఁతితేఁడఁ నీవైచిన , కొండ యిదియెఁ
యనిపరిహసించి పిసికి యు , వృనుచునూఁదె, వేల్పు లదిగని మిక్కిలి , వెఱగొనంగ.

తే॥ భానుసునుఁడు మఱియొక , పర్వతంబు, ఛెదకుమంద రావణుతమ్ముఁ , దునుటుతోడఁ
జంపునుఁ దపస్సుల కావ , సరణినడరు, తన త్రిశూలమ్ము గుఱిచూచి , తాఁకవైచె.

ఉ॥ కాంచిన వారలెల్లఁ గపి , కాంతుఁడు ప్రుండెను ప్రుండెఁ గావరే
యంచును మొట్టవెట్ట పడి , నాకుగప్పత్తకుఁ డడ్డువచ్చి యే
తెంచు త్రిశూలముం దిగిచి , కీఁకువ జానువునూఁది వంచి కా
వించెను కుండుగాఁ నిడును , వ్రీల్చిని దానుఁడు దానుఁడే భువిన్;

తే॥ జానకీదేవి సౌందర్య , మాని రామ, విరుఁడు మిథిలలో శివునిల్లు విలుచునూఁడు
పుట్టినట్టి రావమె నాఁడు , పుట్టె గాడ్చు, పట్టి దైత్యుని కూలంబు , పట్టి విలువ.

ము॥ తన కూలంబు వృథావనంగ హనును , ధ్వాన్యంబు చింతించి నీ
పున బాహుబల మన్ని చోటుల నమో , పుంబై మహాకార్యముల్
పొనరింపఁ దగియుండ నున్నటుఁడవై పొల్పొరుచున్నావు నీ
తన యెవ్వారయి? పోరుదేని విను నీ , యిష్టంబ కావించెదన్.

తే॥ అనిన కుంభకర్ణుని గని , హనుమ పలుకుఁ , గలఁకు గావింపనని తొల్లఁ , బలికి పిదపఁ
జోరు నీతోడఁ బూనుట , తీరుగాదు, నలదబంబుఁ దొలంగి యు , వ్యలికిఁ జనియె.

క॥ కూలము విలుగఁగఁ బెర కర, వలము లేకయును కలఁత , పడక నిలిచె హిం
సా లాలసుండు వానిం, దూలఁగఁ గపిరాజు వొడిచె , దోర్బల మెనఁగన్.

క॥ నొవ్వక రావణు తమ్ముఁడు, నవ్వి మదము నేటికో న , జంగు ననుచుఁ దా
నుచ్చునఁ గేంఁ జూచుచు, నవ్వలికిం జోవసీక , యడ్డుముపట్టెన్.

క॥ ఇరువురు వలయాకృతిగాఁ , దిరుగుచు దొరకుచును దొలఁగఁ , ద్రిక్కుచును పర
స్పర ముట్టుల నోళ్ళను నె, త్తురు గ్రక్కుచు సొలపులేక , త్రుంగని కడిమిన్.

క॥ అదచించుచు హంకృతులం, గదలించుచు బలిమిఁ జోరు , కడఁకం దనుజుం
దదిమెను సుగ్రీవు నతం, దెడ నొవ్వఁగ సొలసి నత్తవ , హీనుండయ్యెన్.

అ॥ దురము ముగియు నేటి, తో నాయకుడు లేని, సేన చెదరు ననుచు, జింతచేసి
వైశ్రవసుడు ప్లవగ, వర్యుని గొని లంక. దెఱకు నడచె గవుచు, దిగులువడగ.

తే॥ ఒకటఁ దల్లిని దేగ త, న్నుకొనిపోవ, నడలు పక్షిసిల్లలవలె, హరిగణంబు
దెగ్గరించుచు జేతులు, విసికికొనుచు, నూర్పుపుచ్చుచు నేడ్చె దై, త్యులు చెల్లంగ.

తే॥ చెమటపోసి నాలుక యెండ, నమరులెల్ల, విన్నఁబోయిరి మనసుల, విసికికొనుచు
నెడఁద లెరియంగ నుత్సాహ, మడుగుపట్ట, గ్రుంగి తడియించి కుమిలెల్ల, వంగకులము.

తే॥ మనసు నుడికించు కోపంబు, గొనిన కుంభ, కర్ణు డప్పుడు రాహువు కరజే నుండె
భాస్కరసుతుండు గ్రనియింప, బడిన చంద్రు, బోనివాడయి తేజోవి, హీనుడయ్యె.

తే॥ దానవుని కఠిమేవిపై, భాసుసూను, మేను తగ్గుచు హెచ్చుచు, మేచుచుడు
దాగుచును వెలివడుచును, దాలుచూపు, కలువతేని బింబంబిన, గానఁబడియె

క॥ తనతో దుర మొనరింపన, యిది పంకము లాడినట్టి, హనుమానుం డో
దనుజమ్మఁ బ్రతిఘటింపక, వెనుచనియెను మనసు పెక్కు, విధములఁజోవన్.

క॥ వనచరవిభుఁ దనమూపు ప, యినుంచుకొని కుంభకర్ణు, దేగుచునుండిన్
చుంకింకఁ బ్రభుఁ దెవండని, యినకులు పాదముల వ్రాలి, యేడ్చిరి ప్లవగుల్

తే॥ నీల నీరద శ్యాముడు, నిష్పకంఠ, నెట్టనైన కన్నులతోడ, నిమగ్ని చొడిగి
దనువు సజ్యంబు గావించి, త్వరితగతిని, త్రుటిని పఱ తెంచి నగరి వా, కిటికివచ్చె.

క॥ నానెయ్యని నా ప్రాణము, జానునఁగొని కోటదాటి, జరిగిన మోసం
బొనని రాఘవుఁ డమ్మల, వానం గురియించి వాని, పత మరికఁజైన్.

క॥ శరములు గగనము గప్పఁగ, మఱుఁగయ్యెను దిక్కు లెండ, మలయదు లోనన్
జరుగఁగలేవయ్యె వియ, చ్చరములు పైతంబు దాటి, శర దుర్గమ్మకా.

తే॥ నెవ్వడిం జను నయ్యామి, నీ చరుండు, తెరువు పెడువక కుప్పలు, తిప్పలగుడఁ
గడకు నిండిన బాణుడు, ర్గంబు చూచి, దీని దాటంగ నడదని, తిరిగి కాంచె.

తే॥ కాంచి పద్మాకరము కాలు, గేలు మొగము, కనులు కలుగఁ బూచి సొదిగు, ధనువునూని
నడచి వచ్చెనా యన నొప్పు, నలుపుకాని, బురుష మోహను శ్రీరామ, భూపుఁగాంచె.

అ॥ మూసియున్న నోరు, పొగల వెల్వటచెను, పెదవు లుర్రెఁబొమలు, చిక్చితి నందె
గనులు నిప్పు లుమి పె, గర్జనమునఁ గొండ, లగల మాటుమ్రోగె, నడచి వడఁకె.

ఉ॥ వారి కబంధులం జెనయు, వాడని యెంచి కపింద్రుఁ గావ గా
బోలును నన్నెదిర్చితివి, పోరునఁ గీరితి రాదటంచు నే
ప్రూలుపలేదు నీయనుజు, మారుతి వానరనాథు; నిన్నె యీ
యాలమునం జయించి యశ, మందఁగ నారయుచుంటి నెల్లెడన్.

చ॥ వెదిరుచునుండ నీలలము , పీఠి దిగంతము దాఁగఁజాలె వే
యొదిఁగెను నీడుతమ్ముడు మ , హోద్ధతితో నెదిరించి వాయుజం
దదలెను వారిపుత్తురుడు , సంకీర్తనొడెను చేవదక్కి మూ
ర్చ దొరయు వీని నెత్తుకొని , పాఁగఁగ వచ్చితి పీపు దిట్టవై .

చ॥ వనచరుఁ గావఁగాఁ దలఁచి , వచ్చితివేమి? మదీయ బాగ్యమే
గొని యిటు తెచ్చెఁ గావలయు , గొట్టగ నిన్ను నలంచి యన్నకుం
జెనకిన వేదనం దొలఁగఁ , జేసెద దివ్యులు చూచుచుండఁ గోఁ
రిని గొనియున్న వట్టు విడఁ , దీసిన సీతయు వీడు బంధముల్ .

చ॥ అనవుడు రామశండు దర , హాస వికాసిత సుందరాస్యఁడై
యను దనుకాదమా! వినుము , పాణిహతుం గొనిపోవు బాహువుం
దనుకలు సేయనేని ఘన , దోర్బలమేటికిఁ; జాపమేటికిన్;
మొన వెనుదీయు వాఁడనయి , ముట్టును వార్ముక మింతయేటికిన్;

తే॥ అనుచుఁ గుంభకర్ణుండంప , యాఁకఁ ద్రోవఁ, బూన రెండమ్ములను నొసల్ , పొడువనేసె
నుదుటి యమ్ములతో నెట్టి , నొసలితోడ, దైత్యుఁ డరుణోదయముఁబోలి, తనరె నవుడు

తే॥ పాలమున శోణితమ్ము స్ర , వాహమట్లు, కాటఁ దడిసి చల్లనగాఁగఁ , గపివరుండు
నిదుర మేల్కొన్న చందానఁ , గదలి లేచె, దిమ్మదిరుగంగ దైత్యుండు , సొమ్మసిల్లె.

మ॥ నొసట న్నాటి వెలుంగువాని రవి సూ , నుం దొప్పవీక్షించి యి
య్యసమాప్తంబులు రామ సాయకము లం , చాత్యన్ విలోకించి చు
దైసలారంగని సర్వలోకములకున్ , హేత్వర్థమై యున్న శ్రీ
వసుధాధీశ్వరుఁ గాంచి జేయనుచుఁ జే , వం బొంది యా వెంబడికా ,

తే॥ అసురమానంబు లజ్జయు , నడుగుతోడ, నూడ నాసకయును చెవి , నూడఁబీఠి
కొనుచుఁ గపిరాజు మింటిత్రో , వను బిరాన, వచ్చి తనవారలకు మోద , మెచ్చఁజేసె.

క॥ రవణించెఁ గపి సమూహము, రవణించె మహాద్రు లంబు , రాశియు మొగుకుల్
రవణించెను వేలుపుగమి, రవణించెను పాడివేల్పు , రంజిల్లు మదన్ .

క॥ వచ్చిన వానరవాళుని, హెచ్చిన మోదమున జాన , కీకుడు కాంచెన్
గ్రచ్చట మైతిలి చెఱవిడి, వచ్చిన తఱి నొందునంత , పండుగు నొందెన్ .

తే॥ నొసలు పగిలించి స్రక్కలం , దుసికిలిచన, రాముడు శరంబులేయఁగ , రాక్షసుండు
చేవచెడఁగ సుగ్రీవుండు , చెవియు ముక్కు, నూడఁగొఱికి కొంచేగెఁ గా , కున్నఁ దరమె;

తే॥ దనుజు ననుజుండు తెలివొంది , వనచరుండు, కరతలమున వాఁడవ్వలి , కరుగుటయును
చెవియు ముక్కువోవు తెఱింగి , చింతనొంది, చెలియలిఁ దలండుకొని చాల సిగ్గునొందె

తే॥ నిర్జరమువోడనొడల శో , ణితము వెడలఁ, గుంభకర్ణుండు ధాతయు , క్కుదరమొందు
వృష్టి గురియంగ నీడతో , వెల్లువలను, బయలు పఱచిన చందానఁ , బరిధవిల్లె.

తే॥ పరపతిని కోరి వంచన , పఱచినట్టి , చెల్లెలికి ముక్కుచెవు లూడె . సిగుచెందఁ
బరపతిని గోరి వంచన , పఱచువాని , తోడులకు నట్టు లొకలో , దోసమున్నె ;

తే॥ తనకుఁ గలిగిన దుస్థితిఁ , దలఁచుకొనుచు , రోసి దైత్యుండు చెంతఁబరా , కాసులఁ గను
నిక్కిరివదలఁగాంచును , ముక్కుఁగాంచు , మునుపుగొన్న వాసినిగాంచు , భూమిఁగాంచు

రాముఁడు కుంభకర్ణుని కూర్చుట

చ॥ చెలియలి ముక్కువోయె నని , చింతిలు జేపుఁడు కాంచుమున్నె నా
చెలియలు తగ్గ యన్నవని . సిగ్గఱి దగ్గఱి చూచుమున్నె నా
చెలువలు మోము రాముఁడు హా , సింపుచుఁ గాంచెడు మున్నె వారికిన్
జెలువలుఁ గర్ణనాసికలఁ , జెక్కెదఁ గాకని యాగ్రహోగ్రుడై .

చ॥ వడి నొక వాలు పల్కయును , వారక కైకొని చేగ చాల దం
చెడముగఁ బాటవైవ నుడు . బృందము రాలెను భేదహాళి పే
రెడఁదలు ప్రేవులుం గలఁగె , నేచిన యీసునఁ గర్ణ నాసికల్
వడవడ నెత్తు జొర్రె బహు , భంగుల దైత్యులు పల్లటిల్లఁగన్.

తే॥ మూఁడువేల పిశాచముల్ , మోచితెచ్చు , వజ్ర ఖడ్గంబు వలకేల , వాడుకొనియె
వేయి భూతముల్ మోచిన , విపులభేట , కంబు నెడమచేతం గొనెఁ , గనలు తొనఁక.

తే॥ కొండఁబోలిన కుంభక , ర్థుండు కేదె , మెలమి నంకించి వైచి చు , క్కలను రాల్చెఁ
గాల నేలను తాచి పా , తాళభోగి , శిరములును ధరణియుఁ గ్రుంగఁ , జేసెఁ జెలుచ.

క॥ వీచిన భేటక ముఖమున , లేచిన పెనుగాలి కవుల , లేపి దెసలకుం
ద్రోచిన లోతగు కడలియు , నేచిన మిట్టయ్యె ఖచర , బృందము పడచెన్.

క॥ ఇతరు లెఱుఁగుటకు మున్నే , మతిమంతుఁడు రామవిభుఁడు , మరలంగొల్పెన్
శిశిరమున నదియు మహా , ద్భుతముగఁ బలలాళి హస్త , మునకే మరలెన్.

క॥ డాలును నడుచునె క్రిమ్యులు , గాలుం బోల్చునుజవరుఁడు , కాలం దన్నన్
గాలికిఁ గుంగిన జలనిధి , పోలికఁ గపిసేన కలఁగి , పొనుపడి చెడరెన్.

క॥ పోరున నెదురై పడు కపి , వారంబును త్రుంచి రక్త , వాహిను లడరన్
గూరిచి తిరిగెడు డాలును , శ్రీరాముఁడు విఱుగఁగొల్పె , శివ భల్లమునన్.

ఆ॥ పాశు టేని యుచ్చి , పంకంబు గావించు , డాలువోయె నదను , డాయదింక
వీని నెపుడ చంపు , విడవకుమని ప్రోత్స , హించె జాంబవంతుఁ , డినకులేకు.

క॥ వానర సేనానాథము , దానవ విజయంబు బలము , దర్పము భూజా
జాని గని యమని సేదే , పీనియెదుట నుంతు ననుచు , వీరం దాకెన్

తే॥ వాడివడిగల పదుమూఁడు , బాణములను , రాముఁడేసెను రణవిశా , రదుఁడు కుంభ
కర్ణుఁ డవ్వాని గ్రద్దయూ , కల విధమున , రాలి పడఁగొల్పె దన కర , వాలుచేత.

తే॥ బలిమిఁ దొడరిక వేసంగి , భానుఁడోయి, తీక్షణ శరముల రాముఁడు , తివిరియేయ
నవియుఁ దునుకలై చెదరంగ , ననుక కొట్టెఁ, జేతివాలంపుఁ బిడితోడ , హేతులెనఁగ.

క॥ దరహానిక వదనుఁడై శ్రీః, చరుఁ దొక బాఱము లాగి , బలిమిని వీడన్
గరుడుఁడు సర్పముఁ ద్రుంచి న, కరణిని త్రుంచె నది , వాని కర ఖడ్గంబున్.

తే॥ నిలయవహ్ని యాటఁగ నూర్చు , విడుచు కుంభ, కర్ణుఁ డప్పుడు తనచేతి , ఖడ్గముపై
యున్నదన వేలుఖడ్గంబు , నూని ముగిసె, ముగిసె రాచువుఁడని యెడు , రుగను నడచె.

తే॥ కేతఁబటి పటక మున్నె , శత శరమున, నరిగ కరవాలు రెండును , విఱుగఁగొట్టి
కంకటము చొరఁగ్రూరాంబ , కంబులేసి, యెడలు చలియింపఁజేసె న , పృథమి తేఁడు.

క॥ చారులచే జరుగు నమా, చార మెఱిఁగి రావణుండు , సత్వరమున దే
వారులఁ బెక్కురఁ బంపెను, వారక తమ్మునకుఁ దోడు , పడ నవ్వేళన్

తే॥ దానవుకి చంప నిదె మంచి , తరుణమనుచు, మదిని రాముఁడు తలఁచిన , యదనునందె
వచ్చె సేనయుఁ; జెడుగులు , వచ్చినపుడ, వచ్చి తోడ్పడు సత్కర్మ , పలములట్లు.

తే॥ నాల్గ విధములొందినవను , నాల్గకోట్ల, బలమువచ్చి దానవుని కా , పాదఁ దొడఁగె
వడిగ రందని రాముడు , వారిఁ బిలిచి, తాఁకె మేను పూరింప ను , త్సాహగరిమ.

తే॥ కాలమితియుఁ గాలుఁడు బహు , కష్టములను, మూఁడు మూలహేతువులె ము , మొనలుగాఁగ
మూఁడులోకంబుల జయింప , మూలమైన, శూలమును కుంభకర్ణుఁ డ , చుట్టగ ధరించె.

పీ॥ మండలికరణ కో , దండుఁడై రాముండు, భండనమున వీడు , భల్లములకు
ఆట్టలు నటియించు , టా కొదనుచు మ్రావి, మొద్దులనుచుఁ గొండ , బ్రద్దులనుచు
నమరులు తలఁపంగ , నాదెఁ గబంధముల్, శిరముల కుప్ప ల , చ్చెరువు నించె
ప్రయ్యంగబడవిని , ర క్తంబుచే నీడ్వఁ, బడవిని తలలతో , వెడలునవియు

తే॥ విలివియున్న వియును తూలి , నిలుచునవియు, జీవములతోడ దురమునఁజెలగు , నవియుఁ
బాటిపోవునవియుఁ గానఁ , బడవు వెడకి, చూచినను మందునకు రణ , షోణియందు.

తే॥ మొగము లగలంగఁ బ్రేవులు , దిగఁ బడంగ, రదనములు వ్రేలమావటిం , ద్రకునుమించి
సుడిసి కూలునవియె కాక , చూడఁజూడ, మఱిముతోఁబోవు హస్తల , మృహినిలేవు.

తే॥ చక్రములు వ్రేలఁ దెక్కిముల్ , జాట నిరుసు, లూడ ముఖభాగములు సొంపు , వీడ హరులు
గూల రక్త మేదో మాంస , జాలమందు, మునిగినవి కాక తిరుగు న్యం , దనము లేదు.

చ॥ సదములు కంఠముల్ తునిసి స్రస్సిన పొట్టలతోట హేషలుం
గుడివడ హత్తి పీనుఁగుల , కొండల కొమ్ములఁబట్టు నెక్కు పె

ల్లవముగఁ జాఱఁగా సుదుల , లీనములై వరుగాడుఁ గాక యొ
ప్పవముగ సంగరస్థలిని , వెళ్ళు తురంగము లేదు చూడఁగన్.

ఉ॥ రాముని యస్త్రనైపుణి తి , రంబు నిరూపణ చేయు పెట్లగున్
నే మముతో రణంబుగను , నిర్జయిన్ గలనం గనంగలే
కామిత సేయఁ జూచి రసు , రాలికి స్వర్గమునందు, కర్తలన్
ప్రేమను రోయ కాంతలు , వేసరి కాంచరి నెత్తుచేళ్లన్.

మ॥ తపనుం గాంచిన మంచుపోల్కిఁ జెడియెన్ , దైతేయ సైన్యంబు వే
యపులున్ మిక్కిలి యల్లసిల్లి రసురుల్ , దుఃఖింపఁగన్ లోక సం
తపనుండో దనుజేంద్రు తమ్ముఁడొకఁడై , దర్పంబుతో విల్యఁగాఁ
గ్గువ యేపారఁగ రాఘవుఁడు గని ప , లెక్కిం బెంపు దీపింపఁగన్

మ॥ వినుమా సాయుధసేన గూఠె ననిలో , జెంపేది యొక్కండవై
కను మేలున్నదె? మా విభీషణునకుం , గారంపుఁ దోఁబుట్టువో
టను గావించెద జీవదానమును వి , టం జీరెదో? క్రిమ్యటం
జనుదెంతో? మఱి యిప్పుడే రణమునం , జత్తో వివేచింపుమా;

ఉ॥ రక్కలు వీడలేక పిన , తమ్మునిచేఁ బిలిపింప రాక లోఁ
జిక్కితి కాలు నానతికి , జీవితకాలము రాజ్యభోగముల్
దక్కనివయ్యెఁ దెల్పి ఫల , దంబగునే భువి మూర్ఖబుద్ధికిన్
దక్కక నీవుదిం గఁగఁ , దానిని దెల్పుము రావణాసుకా!

చ॥ అనవుడుఁ గుంభకర్ణుఁ డను , నర్కకులంబున నుద్భవించి పెం
పును జయ శీఘ్రముల్ నయము , పోడియుఁ బాడియుఁ గలు మీరు మా
యనుజకు ముక్కు గోసితిరి , యట్టులె నాకు నొనర్చినార లే
యనుషన నీ మొగంబు గొని , ప్రాణముతోదుత నుండుఁ జెప్పరే;

క॥ మాచే వేల్పులు దుస్థితిం బొరయ దు , ర్మానంబు పాటించుచున్
నీచత్వంబిది సీత పీడుమనుచున్ , నీతుల్ ప్రసంగించియున్
నాచే నన్నకు నొవ్వకూడదను వి , న్నాణాంబుతో వచ్చియున్
మీచే నిట్లయి వెండియున్ మరలఁగా , నేరఁ ద్రపాహీనతన్

క॥ మీ మస్తంబుల దీర్ఘ బాహువుల భూ , మిం గూల్చి మాయన్నకుం
త్రేమంబారఁగ సీత నిత్తు ననుచున్ , కీరంబుతో వచ్చి ను
త్రామాదుల్ కని కేరడింప వినమ , ద్వక్తంబుతోఁ జెల్లెలిన్
సోమింపం దనుజేంద్రు నన్నిదికి న , శ్రుల్ గార్చుచుం డోడునే;

క॥ ఈవిట్లాడఁగనేఁ దీరుడవు గా , వే? మానముం బొందవే?
సేవాధర్మ మెఱుంగవే? యలుపులుం , జిత్తంబునన్ మెత్తురే?

నావాక్యంబులు విన్ను మీశరములన్ , బండించియుం బిమ్మలన్
దేవరాత్రి పురంబుఁ జేరఁదగునే , తేతో విహీనుండనైఁ

మ॥ అనుచున్ శూలము దా కరంబునకుఁ దా , నంకించుచున్ చాత్రి క
చ్చునఁ బ్రేపుల్ పెకలించులీల పలచే , భూద్రంబుఁ గైకొందు రా
మునకున్ సూటిగవైవ నాశఁడును దు , మ్ముం జిందసీకుండఁగాఁ
డనియల్ చేసి త్రిశూలమున్ శకల సం , దోహంబుగా వ్రీలిచెన్ .

మ॥ కడిలిం ద్రావఁగ మిన్నుగూల్చు మన ని , ద్వాతంబులం గాల్పగాఁ
బుడమిం జీల్చఁగ మేరువుం దొలువఁగా , భూలోకముం దాటఁగా
నదర నేర్పిన రామబాణతతి యా , ర్యానాయకుండిచ్చు మై
తొడుగున్ ప్రిల్చఁగఁ జాలదయ్యె మదికిం , దొడ్డయ్యెఁ దచ్చిత్రముల్

ఉ॥ రాము నమోమ బాణములు , రాజ కిరీట నభేద్య వర్ణమున్
స్థేమముచేతఁ దాకియును , చీల్చని హేతు వెఱింగి యంత ను
ద్రామనుతుండు రామవుఁడు , రౌద్రమహాస్త్రము మంత్రయుక్తిమై
భీమబలంబునం దిగిచి , భేదిలనేసెఁ గవుల్ చెలంగఁగన్ .

క॥ ఆ పగిది ములుపు చెడఁగాఁ, గోపంబున నినుపకట్ల , గుదియంగొని యా
దోపమున రావణాసుజాఁ, దేపడఁచెద నందుఁ గాలి , నిలకుం దాచెన్

తే॥ పరవిసవిఁజేయవకునవి , పరఁగవేయి, తొలుచునవివేయి పొదుచుచు , తొలుడవేయి
యిపుపు రీరీతి ముసర రె , క్కిడక భీమ, బలుఁడు తిరిగెను తర్జన , భర్జనముల.

తే॥ వీనిచే దండముండిన , సేన బ్రదుక, దనుచు నొక పెట్టఁ బదియమ్ము , లంటనేసి
తుండములు సేయవాఁడు మా , ర్తుండుదాలు, గలుగుదాలును కత్తియుం , గడఁకఁదాల్చి.

తే॥ జడియఁజేయఁగఁ గోతుల , దడముకలఁగి, పిక్కబలముచూపిన రామ , విభుఁడుకాంచి
దనుజు బాహుద్దండం బడి , దంబుతోడఁ, దెగిపడఁగనేసెఁ బ్లవగులు , త్నేకమొంద.

తే॥ తుదకుదుష్కర్మములు నించె , దుఃఖములను, ముదమునిండించె సత్కర్మ , ములు నిజంబు
లంకకును రావణునకు బ , లంబుపేరి, చేయితెగ రాక్షసులు కాంది , శిశురైరి

తే॥ తెగని చేతితోఁ దెగిన చే , తిని భరించి, గర్జనముతో నసురవైవఁ , గవులు దాని
క్రిందఁ బెక్కింఁద్రు మడిసిరి , కికురుమనక, దుష్టచెంత నెట్లుండిన , దోసమె కదఁ

చ॥ కడఁకను రాముఁ డక్కపి ని , కాయముఁ గాదుచునుండఁ గాలుఁదే
కడిగొనఁ జూలులాడుక్రియఁ , గ్రండుగఁ గూలుట గాంచి నైన్యముల్
మడియును వీనిచే నిమిష , మాత్రములోనని త్రుంగకుండఁబై
నదరిన చేతికంపెఁ దెగి , నట్టి కరంబున కల్కి రెల్లరున్ .

ఉ॥ తక్కిన వానరుల్ చెదరి , తాఱఁగ దూఁకెడి రక్త విర్రురుల్
మిక్కిలి పీనులం దిగువ , మింటఁ జరిచు సురాః భీతిమై

లంకగల , ధీరులుఁ దక్కినవారు దిగ్భ్రమం
క్రసుండు రము , శేఖరుమీదికి దాచె గ్రద్దనన్ .
యిగూడఁ దును , మందగు సంఘ సురాః కోరఁగా
మున్న జము , విమ్మిటిదీట విజేత రాఘవుం
న్ దనుజు , హస్తముఁ ద్రుంచి వయోధిలోపలన్
వో యనెడు , మాడ్కిఁ బడం జనఁ గొల్పెదిట్టయై .
భుజమే కవ్వముగ వేణు , పులు మును జలధిన్
గొను నా, రజమగు మల యనఁగఁ గలఁచి , రాయిడి చేసెన్ .

క్షములతోడఁ , బరుగువాటుచే రాము , పంపు సేత
చెననెఁ గుంభఁ కర్ణు భుజమ్మమందరగిరి , కరణినొప్పె .

దొల్చి తమ్మటముగాఁ , గావించి మేఘంబుఁ గా
ముండు కడఁకన్ , మ్రోఁగింపఁగా లేమ పెం
కర్ణుఁ దొగి మే , దోమాంస చర్మాస్తు లొ
గ్గఁ జేయ వానర సికా , యంబుం గలంచె స్వడిన్ .

పై యొక్కటఁ బంచభూతములు త్రుం , గంజేయఁగా రాని పె
న్నురుషం గైకొని హెరమై యమరి ప్రా , జోజేవముం జేయు వాఁ
డురు కువ్య ద్యముఁ బోలువాడు రిపు దై , ర్యోత్సాహ సంహారి యా
సురవిద్యేషి పదంబొకండు తునిమెన్ , సూర్యాన్వయుం డయ్యెడన్ .

తే॥ దంతములు రిక్కలంబోలె , దనరివెలుగఁ , గ్రొన్నెలంబోలి వెల్లనై , కోట లలర
నెత్తుడున నెఱుగగు నోరు , నిగుడఁడెఱచి, యొంటికాలను డాసెను , కుంటు చసుర .

తే॥ ఒంటికాలికో నాకన , మంటఁ బెరిగి, ప్రక్కవారిని నోటితోఁ , బట్టి మ్రింగి
వాత్యవలె సుడియుఁ బైకి , వచ్చువాని, రెండవపడంబు రఘువరే , ణ్ముండు నటె .

చ॥ కిరములతోడఁ గాళ్లతెగి , కాళ్ళపి క్రుంగఁగ దొడ్డకొండ పై
ఁగిఁ బడు కుంభకర్ణు మన , కాయమునందున్నరెండువేల యం
పట వడిఁ డూటిపోప నొక , మాత్ర చలింపక నోటనొక్క భూ
దరముఁ బెకల్చి యూడె భయ , దంబుగ వానరసేన సిల్లగన్ .

తే॥ పెద్దకొండను నల్కతోఁ , దద్దయెత్తి, పొలికలన్మూడఁగా శ్వాస , బంబుచేత
విసరివైవ రాముఁడు కేలు , విదిరిచికొనె, వీని బల్యమహారంబి , వింతనొంది .

మ॥ దనుజుం దంతటఁ జింతనొంది యపురా , దైత్యారి విల్విదై నే
ర్పునకున్ వేపురు రావణుల్ గలిగినన్ , బొందారఁగాఁ జాల రే
మును కాలేతులు కోదపోయితిఁ దుదిం , దోడ్పాటు సూపంగ నే
యనువుం దోప దిఁకేమనంగ నగ్నదుష్టప్రాశ్నా మహారోగమున్ ;

తే॥ అన్నకిరణ దోడుపడు నాన , యడుగువట్ట, దిక్కులకుఁ బాలు పరు , దిక్కుచూచి
ఎదుట నిలిచిన శ్రీరాము , నెనఁగఁ జూచి, కుంభకర్ణుఁ డిట్లని పల్కె , గోప ముడిగి.

మ॥ బర పారావత పక్షితై యొడలి మాం , సోపక్ష్మర్ష భాగం ను
త్సృతం గోసి తిరాజునం దిడు యశో , ధుర్యాన్వయంబు పొం
దిర నొప్పారిన రామచంద్రః విను దై , శీయాపదర్శంబులొ
ప్పక మీ పాదము లాశ్రయించు ననుజం , బాలింపుడి డెదవన్.

ఉ॥ జ్వత్రియ రూపముం గొని జ , గంబున స్రుక్మిన సత్యధర్మముల్
దాత్రిని నిల్పఁబూనిన న , దాతనదేవః మదీయ జాతికిం
బాత్రములొ సధర్మములఁ , బాల్పడకుండిన నాదు తమ్ము కి
పుత్తునిగాఁ గృపం దలంచి , పోషణసేయఁగఁ గేలు మో దైవన్

ఉ॥ విన్ను జయింప నెంచు రజ , నీచరనాయకుఁ డీ విభీషణున్
బిన్నుగఁ బెట్టిఁగోరు పగ , వాడని యెంచినవాడు , క్రమ్ముడం
చెన్నక చిత్కెనేని వది , యంపఁగలం డవధానబుద్ధి మై
దిన్నగఁ గాపుమంచు మఱి , తపకు వేడి నమస్కరించెడన్.

తే॥ దుర్గుణుండు రావణునకు , దొరకనీక, నీడు తమ్ముని హనుమంతు , నియతితి దోగ
దోడుగానుంచి సతతంబు , వీడనీక, యుండునట్లుగఁ గృపసేయు , మో గుణాద్యుఁ.

మ॥ వినువీధిం గను దివ్యులం పసనులుక , విగ్రుండు వీడంచు వే
డగను వీక్షింపకమున్నె నీశరమునక , గంతంబు బండించి పు
ద్విని త్రోపాదక సాగరంబునఁ బడన్ , వేయింపు మీ యుద్ధియే
విను నేఁగోరు పరం బటంచుఁ గరుణా , నిర్విద్రుఁ బ్రార్థింపఁగన్.

మ॥ వరముం గోరఁగఁ ద్రోవరాదని యొకే , భల్లంబునం ద్రుంచి త
చ్చిరమున్ సంప్రమునందు ద్రోచి మునుఁగం , జేసెన్ రఘుస్వామి యా
శరది స్మీరము నాల్గదిక్కులకు హె , చ్చన్ లేచెఁ దర్వాత నా
చెరమల్నిండ మునిగి కాడృట చెనా , శీర్షంబు శైలంబు నాన్.

క॥ పాడిరి రంభాదులు సుర , లాడిరి వీడిరి భయంబు , నవనీ జనముల్
కూడిరి ప్లవగులు రాఘవు , వాడిరి రక్కసులు తోడు , పాదగు కతనన్.

16. మాయా జనక పటలము. (95)

మత్త॥ కుంభకర్ణుడు సంగరస్థలిఁ , గూరు సక్రమ పద్ధతిన్
రంభఁ గూడఁగఁజోయె నయ్యెడ , రావణుం దొక వంచనా
రంభుడై కడు కావరంబున , రామ లోఁగొన నెంచి సం
రంభ మొప్పఁగఁ జేసె మాయల , రాశి యొక్కఁడు తోడ్పడన్.

తే॥ పంక్తి మస్తకుండు రహస్య , భవనమండ , కూరుచుండి మహోదరుఁ , గూర్మిఁజూచి
నేడు సీతను పొందినా , నెగులు దీర్చు, కొను నుపాయమొక్కటి డెల్చు , మనుచుఁగోర.

ఉ॥ ఎంచి యుపాయమొండు వచి , యించెద జానకి రానుగాఁగ మ
న్నించి పరింజునట్లు జత , నించెదఁ జూడు మరుత్తుఁబిల్చి కా
నించెద వానికిన్ జనకు , వేషము వానిని కట్టి తెచ్చి చె
ప్పించెద నఁతమీఁదఁ జెలి , తప్పక నిన్నుగ్రహింపదే ప్రభూ :

చ॥ అని యతఁడౌచఁ బంక్తిముఁజు , డాచట వానిఁ గవుంగిలించి నీ
వనినదిలెన్న వాని వడి , నచ్చటికిం గొని తెమ్మటంబుఁ దాఁ
జనియెఁ గుల ద్వయంబునకు , జానగుదివ్వె పతివ్రతా మణిన్
జనకజ నిట్లు లోఁ గొనఁగఁ , జాలెదనంబు విమోహచిత్తుడై .

తే॥ మకుట పంక్తులు లేయెండ , మలసికాయ, నిరుంఁదోలు నంగదముల , దరుల మెఱయు
సరులు కటిమల సెలయేటి , సరణిఁ దోచ, మదగజంబు సగ్గిలఁ బంక్తి , వదనుఁడరిగె.

ఉ॥ దీపము వేటుదీపమును , దెచ్చెడు లీలల నొప్పి చంచలన్
ద్రోపుడు సేసి మేఖలల , తోడఁ గృశత్వము నొందు మధ్యముల్
తేవకు సంపలింపఁగ మ , దింబు పయోధర భావేదనన్
దాపున దేవకన్యకలు , తత్పరతన్ వడిఁదెర దీపముల్

ఉ॥ రాగముతోడ మాట లధ , రంబు ప్రవాళముతోడ స్త్రీల మే
ల్కగులనెల్ల నొక్కయెడ , లాలితరీతిని దెచ్చి బ్రహ్మ సం
యోగముఁ గూర్చె నా నలరు , నుర్విజ కొక్క ఔడందగూర్చు ను
ద్యోగము సేసి దైత్యవిభుఁ , డుగ్మలిఁ గాంచి మనంబు చల్లఁగాన్ .

చ॥ అట నొకపైఁడి పీఠ నల , రారి వెలందుల నొలకన్ని దో
స్తటములె లేమలంబుచే నె , సంగఁగ డాపలి యూరు పీఠి మీఁ
దటఁ గుడికాలు సేర్చి యడి , దంబు నొజం దగిలించి రావణుం
డిటులను వేడికో లెడఁద , నేచి మొగుంబునఁ దొంగలింపగన్ .

ఉ॥ ఎన్నడు నీమలెంతవయ , నీడిత నత్కృప యుప్పతిల్లు నిం
తెన్నఁడు భానుతోఁజనక , యిందుఁడు వేఱయి యుల్లసిల్లు నిం
తెన్నఁడు మారుజాణముల , యేపు లహంగు మఱియ భాగ్యమాః
మన్ననసేసి కావు చును , మానము మాను మనంబు లోడలన్ .

ఉ॥ పంచితుడైన యేను చెలి , వాలకమై విష యుక్తమా సుధన్
ఓంచి భుజింపఁ గోరితిని , మీదట నాటికి నాటికెంతో తీ
ణించి మనస్సు సర్వమును , నీఁగెను నీవయిఁ జింతనంబు చా
లించి మరింప జంతెదఁ జ , లించెద మాటికిఁ దత్తఱింపెదన్ .

ఉ॥ సోలితి నోడితిన్ శరణు , సొచ్చితి వేడితిఁ గావుమంచు నా
పొలిటి భాగధేయమయి , పంతలఁ గూర్చుగనెల ? చల్ల నొ
గలియె కాపుఁ బుష్పములు , కాటులు వైచెను చందనంబహిం
దోలెను కష్టముల్ తెలిసెఁ , దోడిమి నెయ్యవి సేయఁజాలవో ;

ఉ॥ కోరిన స్త్రీలనెల్ల నొక , కోరులిఁజేసి యభివ్య లెల్ల నీ
పేరుగఁ జేసి నా కనుల , వేతొకచోటికిఁ దోకచేసి యా
మారుని రేచి తన్నిశిత , మార్గణ ఘాతములెల్లఁ గూర్చి న
స్మూరక యెల కాడ్పటకు , వో శరణంబుని వేఁడుచుండినన్.

ఉ॥ శంకరుఁ బాదిగాఁగలుగు , సర్వజనంబులు భీతినొంద న
ల్యంకల గెల్చి లోకములఁ , బాలససేయు వలంతి నేను మీ
నాంబుని కగ్గమై యొకవ , రాంగిపయిం దలకొన్న ప్రేమయే
డింకఁగఁ జేయ నాదగు క , డింది మగంటిమి పొచ్చె మొందదే ;

ఉ॥ వాడి కృశించు జీవములు , బాధల నొందుచుఁ బెక్కు నాళ్లుగా
నాడిర నొందఁ గుక్క బ్రదు , కంచు వంచినదె లోకమెల్ల వె
న్నాడకఁ పండిత ప్రభుల , నంగడశల్ పదియంచుఁ జెప్పి రే
నోచక పక్కవాడ శత , మో వెయియో యని యంబుజాననా ;

మి॥ పరఁగన్ ధర్మమెప్రేమచే నొసఁగు సొ , భాగ్యంబు మజ్జన్మ సం
తరడీ ; నాభిమానముం జెలుప నీ , తారుణ్య సంపత్తి యే
కొఱయున్ లేని శవంబుపోల్కినయితిఁ , గుంభస్తనీ యింక నీ
వరదివ్యాషధసేవచే బ్రతుకఁగా , వాచించితిం బ్రోవవే.

మ॥ నిజమూహింతము రార పెన్ వలపునన్ , రేరాయనిం బొంది భా
వజ సాక్ష్యంబులఁ దేలదే ? చెడియెనే ? , పాపాల పాలయ్యెనే ?
త్రిజగన్మోహిని ? నా మనోరుజల వే , తీర్చుంగదే ; వేరు మం
దు జగంబందునలేదు నీవె గతి వా , దుల్మాని ప్రార్థించెదన్.

క॥ అనుచు దళాఁకుండు పక్షం, బును బాహువులిర్వది పది , ముకుటంబులు భూ
మినిచేరఁ జొగిలంబడి, యెను మడఁతుల కేరికేని , యెదలు ద్రవింపన్.

సీత రావణుని దూషించుట

ప॥ మృదుశీలాత్మక సీత లేడి పులి బా , రింబడ్డ యెల్లై కడుం
బెద రెం గంపము నొందె న్రూసుపడియెం , బెగ్గిలై నట్లయ్యు వీఁ
డదయుండై నను చంప వచ్చిన సరే , యొగక మద్భావముల్
మది నే దాచగఁ జాలనంచుఁ దృణమున్ , మాతొడ్డి తానిట్లనున్.

కా॥ నీ చేష్టల్ కడునింద్యముల్ కృపణముల్ , నిక్కంబు దుష్టాత్మః యీ
నీచోక్తుల్ వచియింపఁగాఁ దగవు డు , రీతితుల్ చెడఁద్రోచురా
నీ చుట్టాలును నీవు నేటిదనుకన్ , నిట్రాళ్ళు నా మండఁగా
నాచెన్నారు పతివ్రతాత్వ ఫలము , న్నన్ మండనాః మాఁడనాః

మ॥ తరుణీ ధర్మము నేను కాచి ఫలమేఁ ధర్మంబు స్థాపింపఁగా
ధరణీభారము మాన్పు రామవిభుఁ డు , ద్దండించియున్ లాభమేఁ
విరివారం బది నోక్షు నీకుఁ గలుగన్ , విడ్డూరంపుం బల్కులన్
భరమయ్యున్ విననుండఁగాఁ బలుకవోఁ బాధింపవోఁ చంపవోఁ

మ॥ తపనున్ వెన్నుని కార్తికేయు శివు ధా , తన్ జిష్టుఁ జండాంకు ని
త్రపులంజేసి జయించినాఁడనని ప్ర , జ్జల్పిల్కుచున్నావు నా
తపముల్ పండిన పండుఁ శ్రీ రఘుకులో , త్తంసంబు దుర్వార బా
ణ పతి నిల్వఁగ లేక పాతీతివి మా , నంబొందు నీ కున్నదేఁ

కా॥ బన్నంబందుచుఁ బస్తులం బడి యశో , భావంబు వోనాడి నా
న న్నుగ్గడి నికృష్టనై నిలుచు ధా , నంగాను విద్దుష భా
న్వన్నానగుణ భూషణుండగు రఘు , స్వామిన్ మహా వంశతోఁ
గన్నారం గను భాగ్యమబ్బు నను వే , డ్కం దాల్చితిం బ్రాణముల్

కా॥ ధీరోదాత్తుఁడు లక్ష్మణుండు రణ ధా , త్రిన్ నిన్ను వెన్నిచ్చి యీ
సారిం బాటఁగనీక యడ్తి విలున్ , జ్ఞా భర్త నీ కీర్తముల్
వీరత్వంబునఁ గూల్చి నీయనుఁగులన్ , వేటాడి యేకైక దో
స్సార్దుండై వెలయంగఁ గాంచు మనకాం , జ్జ నిల్చితిం బ్రాణముల్.

మ॥ కరుణాజీవము కంజనేత్రములు జో , కంగల్గి హస్తంబులన్
శరముల్ విల్లు ధరించి యెల్లర హృద , బ్రాతంబులన్ లాగు క
ర్పర బృందార్క ననాంతక ప్రబల జీ , మూతంబు గాకొందు గాం
చి రహింబొందదు మానసాంబుజమునన్ , సతామయూరం బొగిన్

మ॥ కడఁకన్ జానకి యిట్లన న్నమలి మ్రిం , గందగ్గ కోసంబుతోఁ
పుడమిం దాచుచుఁ బంక్తికంతుఁ డను నో , పూఁబోడిఁ న్ గెల్చి నీ
బెడఁచల్ పాపిన మేఁద రాఘవునితోఁ , బ్రేమంపుఁజీవంబు లొ
క్కఁడుగా వాడెడుగాక యంచు నగె ని , ర్హతంబు చందంబునన్

చ॥ నరసుర నాగ తాపసులు , నా క్రుధకుం గుటి యైన వార రె
వ్వరు మని వారుఁ వెన్నునిగ , భావన సేయుచు నీవు మోదముం
బొరయుచు నుండు మానవుఁడు , పూర్తిగ నీమది నాటియందుచో
మురియలు చేసి తీరుదును , ముగ్ధవు నా బలమున్ గణింతువేఁ

ఉ॥ దోరులు వారిఁ గట్టినవి • కోటను పట్టుగ ముట్టవించె దృ
గ్నితిగఁ దోరె రిక్కసుల • గీటడఁచెం గొఱ యేమి యంచు నీ
చేతములోన సమ్మదము • చెందెదవే? శలఁదంబు లగ్నిలోఁ
దాతము నెఁడు లీలఁ బద • వా? మఱి నాడు ప్రతాప కీలలన్.

మ॥ చని సారేఱిమునందు రాజకులమున్ • సంపూర్తిగాఁ బట్టి బం
ధనముల్ సేసియె తెండు తప్పినఁ దలల్ • దర్శించి ఖండించి తెం
దని యాదేశ మొనంగి వంపితిని దై • త్యవ్రాతమున్ దద్విధం
బున నీతలండ్రి వసించుచుండు పురికిం • బు తెందిలిం గోమరీ;

చ॥ అని యసురేంద్రుఁ డాడ జన • రావని నాథుని పుత్రి సన్ను వం
చనమున నిట్లు సేయు గుణ • శాలికిఁ జేయఁగ రాని దుండునే?
జననిని చంపు పాపికిఁ బ్ర • జల్ సౌరకాయలు గారె? యంచు న
గ్నిని పడి ప్రింగి ప్రక్క కర • ణం దపించెను నిశ్వసించుచున్.

చ॥ సన్నిటులార్చి త్రిప్ప విధి • సమీకర బంట్లని మిమ్ము త్రిప్పఁగాఁ
బన్నుగఁ గష్టజాలములఁ • దాల్పడఁ జేసెడు మీ రలంతులే?
అన్ని యధృమ్ముల్ మదికి • న్యాయముగాఁగనె మీకుఁ దోఁప నే
మెన్ని ఫలంబు నుంత వహి • యించునె? దుష్టుల కేవి ధర్మముల్,

తే॥ అన్ని కన్నులందు ని • రంతర ధారఁగా, బాష్పము ల్గార్పుదుఁ • బరితపించు
నుగ్మరి యెదుట మ • హోదరుండు మరుత్తు, జనకునిగాఁజేసి • వెనుక కీడ్చి
చేతు లితియఁగట్టి • చేడ్పడఁ దెచ్చి ని, ల్పఁగఁ గాంచి సేత కే • లను విదిర్చె
నేత్రముల్ మోడికి • నియె నిప్పు ద్రొక్కిన, విదిని పాదంబులు • విహ్వలించె

తే॥ మానసంబు శరీరంబు • మాడ్చి వేఁగె, నిలను పడియెను పొరలె గొం • తెత్తియేడ్చెఁ
బలవరించెను పడఁకెను • కళవళించె, నేమి సేయంగఁగలుగు న • య్యగురుఁబోడి.

ఉ॥ హోయను దైవమా యను మ • హోపద రాదగునా యనున్ వశం
బా యను ధర్మముం జెడియె • నా యను సత్యము మాడి బూది యౌ
నా యను మాయలే బలిసె • నా యను నావద నుండి ముక్తి లే
దా యను లోకమెల్ల విల • యంబు భజింప శపించునా యనున్.

మ॥ జనకా! నాకొఱకై యనేక దురవ • స్థల్ నీకుఁ బాటిలెనే?
నను గన్నందుల కిద్దియౌ ఫలము? ధ • న్యత్వంబు ప్రాప్తించె; నే
మనుదానన్ మనుదానఁ గాను బహుదుః • ఖావాప్తి బంధువ్రజం
బునకుం గూర్చినదాన నాయభిజనం • బున్ మెప్పువచ్చుం గదా?

ఉ॥ పెట్టి భుజించినాడవు వి • వేకముతోఁ గ్రమ ధర్మ పద్ధతుల్
నెట్లన యాదరించితివి • నేర్పితి శత్రుల రూపదంపఁగన్

బట్టగఁ బెక్కు జన్నములు , పారము ముట్ట నొనర్చినాడ వీ
కిట్టి బాధలొందఁ బరి , కించితిఁ గన్నులు కాలిపోవమిన్

క॥ పలువిధముల నీరీతిం , బలవిందుచు సొమ్ముసిల్లి , పడుచుఁ బొరలుచున్
దలఁకుచుఁ దలరుచుఁ గురరిం , బలెఁ గరుణాబుగను మరలఁ , బలచర మొందెన్.
తే॥ పాడి దప్పని వార్ధివ , వంశమందు , పొడము నీవు పుత్రికలకుఁ , బుట్టినింటి
వారు చేయంగఁదగు కార్య , పద్ధతులకు , రామిఁ జూడ గోరెయొ యిటు , రాక తండ్రీ!

క॥ మాయల ముందిరంబగుచు , చూర్చు చెఱు బురుడించు సంస్కృతిం
బాయఁగలేక యార్తులయి , ప్రార్థన సేయఁగఁ గాచువాడు నా
రాయణుఁ దండ్రు విజ్ఞులు ద , రాశలి నా చెఱఁదీర్చి ప్రోచు వా
రేయెడలేరు నాకొఱకు , నెయివ నీ చెఱఁ దీర్చు తెవ్వరో!

చ॥ చెడుగులతోడఁ జేరిమిని , చెందెను వైరము దీనికంటె నీ
కడిమిని వీరనాకమును , కాంచిన మేలగు; రాజులందు గా
బుడి పను పేర్చుతో నడిని , మీఱితి వియ్యది నన్ను పుత్రిగాఁ
బడయు ఫలమ్ము సుమ్ము; సుత , పట్టన నెవ్వరు మ్రంది రీగతిన్;

చ॥ పలువులచేతఁ గట్టువడి , భారము మోయుచు దున్ని మోఁదులం
బలువుగఁ బొంది సంకమున , మగ్గుత నొందు వృషంబువలె నే
సలయుచు నుంటిఁ బట్టువడి , నవ్వుచె చావమి విక్రయించితిన్
సలువుగ మిమ్ము నారకము , నం బడి క్రమ్ముట నాకుఁ గల్గినే!

చ॥ చెఱవడి శత్రునామమును , చేసి ముడంబును పొందుదాననా;
గుణుతుగ రామపావములఁ , గోరిక సేవ యొనర్చుదాననా;
చెఱుపన చెటనై చెడుగు , చేసితిఁ దండ్రీ కులంబుఁ గూల్చితిన్
గొఱవిగఁ గాల్చితిం బతియ , కుంతిత వంశ విశేష కీర్తులన్.

చ॥ వనమున జీవికేళునకు , వారని వైర మొకండు కూర్చితిన్
జనకుడు బంధితుం డయిన , జానుగఁ జూచుచునుంటిఁ బాతకం
బున విలయంబులే కలిగెఁ , బుట్టిన యింటిక మెట్టి నింటికిన్
ఁనువడి జీవితంబు నెడఁ , బాయ! నితెవ్వరి కొంపఁ గూల్చినో!

చ॥ శ్రువు లొనర్చి చన్నరుచు , గాఁ గని పెంచిన తండ్రీ బాహువుల్
కుతిలపడంగఁ గట్ట భువి , గూలి యవస్థలఁ బొందుచుండ ని
శ్చితమతిఁ జూచు నేను రఘు , శేఖరు జీవితనాథు నిట్టి దు
ష్ప్రితి గనకుండు మున్నుగనె , జీవములన్ విడఁజాల నేమొకో!

మీ॥ జనసులారా! వృద్ధ , జనులార! పోవరు, లార! జనకు దుర్వి , చార మెఱుగ
రేమి; నాపరె మీకు , నిదుమలు గల్గినే! రా రే! మరణించి , వారలేమి;

మేరువు నెక్కి స్వ, రేపిని బట్టిన, నందించి యాలంక, యందు చొరగ
సుకరంబు గాదు ల, పుక వారు చంపిన, పంచనల్ చేసిన, వార్త దెలుపు
తే॥ వారలెవ్వరు గలరు మీ, పలన చేటు, హనుమయొక్కఁడున్నాఁడె య, ధైర్యదెలియ

వచ్చు దెలిసియుఁ జేయంగ, పచ్చనేమిఁ బ్రిప్పి దుర్విధి యిట్లు వే, దించు చుండ

చ॥ జనకుని దెచ్చినట్టి నెఱ, జాడ తపంబున మేనువాడఁ టి
క్కిన సుగుణాద్య నబ్బరకు, గీడ్పడఁ దెచ్చుటలోన శంకయుం
దనుటనె యట్లులైన గుఱ, ధాముఁడు రాముఁడు చాలౌల మె
ట్లగు బ్రతుకంగఁటో దనుట, లం బడివత్తురు గుండె ప్రీలగన్.

ఉ॥ సేతువుగట్టి లంకఁ బరి, చేసి యనేకుల దుర్మితలులన్
దాతకున్ పడించెనని, పల్కిన వార్తల నాలకించి నా
చేతమునం బ్రమోదమును, చెందితి దుర్విధి యిట్లుచేసే వి
భాత తపోవ్రతంబులకు, గల్గిన నతృల మిదియే చుమి.

చ॥ అని పలవించి రాసుమిను, నర్మిలి ప్రాణము సొమ్మన్గిల్లి రా
వణుఁడును లోన సంతసిలి, వారిజలోచన దుఃఖ మోర్వఁ జా
లనిదయ తండ్రి జీవితము, లం జెడనీయక కోరి కాచి లా
నును సుఖ మొందునందు మది, నూల్కొన జానకిఁ గాంచి యిట్లునున్

ఉ॥ సుందరి! నిన్ను పొందఁదగు, చొప్పులకై తలఁపంగరాని యి
బ్బందుల నుంచినాడ మగు, వా యవి యెల్ల క్షమించ నన్ను నీ
కుం దగు బంటుగాఁగఁ గయి, కొమ్ము విదేహ ధరాధినాథుఁ జం
పం దలపెట్ట నా భయము, మానుము నమ్ముము నా వదస్సులన్.

ఉ॥ వంతల పాలుసేయు వల, వంతల, దాపుదువేని చెప్పెదన్
జింతలఁ జాపి నీ జనకు, జేర్చెద వింధ్రుని సింహాపీఠిపై
నంతకు మించి కోరిన జ, యంబునఁ గొన్న నమస్తరాజ్య మొ
ప్పించును కాలఁ జూపు పని, వేడ్క శిరంబునఁ జేయు చందెడ

చ॥ పలసిన లంక నిచ్చెదను, వారని సేవరులెల్ల నిచ్చెదన్
లలిత విమానమిచ్చెదఁ గ, లంగక యిచ్చెదఁ జంద్రహాసమున్
దలఁపునఁ గోరె దెయ్యెవి ము, దంబున నయ్యెవి యెల్ల నిచ్చెదన్
గలికిరొ! దెంద మిచ్చెదను, కాదన నీదగు దెంద మిచ్చినన్

చ॥ పవదముఁ బోలు నోట నొక, పల్కు ప్రయంబుగఁ బల్కి కేని నేఁ
దవిలి మహేంద్ర శిర్షక ము, దగ్రత దివ్యులు గొల్వఁ దెచ్చి కా
త్తవిధి విదేహనాయకు శి, రంబున నుంచెద సర్వ దిక్పతి
స్తవముల దేవ కామినుల, కాన్యముఁ గూర్చెద మేల్మి నించెదన్.

౩॥ తండిరిగన్న తండ్రికిని • తండ్రి విరించెయె వచ్చి కూర్చి నీ
తండిరి కోరు కోరికల • దానక యిచ్చు యముండు దాన దా
సుండయి సేవ సేయు సుధ • సోదరి లక్ష్మివి నీవి కానిచో
నిండు మనంబుతో సిరియె • నీకును దాస్యము సేయు నమ్ముమీ.

కే॥ తండ్రికిం గూతురైన మా • త్రాన ఫలమె? పొందదగు మేల్నిజనకుండు • పొందవలెః
చరగఁ ద్రైలోక్య రాజ్య సం • పదల నొనఁగి. యీవును సుఖింపుమనసిత • యీనడించి.

కా॥ ఈ సౌభాగ్యములెల్ల నొందఁగలవాఁ • డింద్రుండె నిక్కంబు లం
కా సామ్రాజ్యము నా విభీషణుడె వీఁ • కంబొందు విష్ణ్వంశమై
వాసిన్ దాసిలు రాము బాణముల నీ • వక్షంబు భేద్యంబు నా
కా సర్వేకుని పాదపద్మములె సే • వ్యంబుల్ జగన్నా శకాః

క॥ బెడిదములగు రామాస్త్రము, లడర యరముఁ జీల్చి యొడలి • నంతయుఁ బెను జ
లెడగాఁ బొదుచును ధర్మముఁ • గడు నేర్పంగలవునీకుఁ • గర్కశ హృదయాః

తీ॥ కాకిములు చంచువులతోడఁ • గనులు వొడిచి, తోడగలవు; నీ వక్షముఁ • దోయజాక్ష
శరము లగలింపఁగలవు పి • కావ నటతి, తినుఁగలదు నీ శవమును • తృప్తితోడ.

తీ॥ క్రూర చంప్రాయతంబైన • మోరమస్త్ర. కములు కలనరాఘవసాయ • కములవలనఁ
ద్రుంపఁబడియె రమ్మనుచు మా • రుతి వచించు, చార్తనేట జేపట విన • వచ్చు నిజము.

౩॥ మాత సుమిత్ర వీర వర • మాతగఁ జేసిన లక్ష్మణాస్త్రముల్
నీ తనుజాతు ప్రాణముల • నీటుగఁ జేయఁగ వాని మేను సం
ప్రీతిని కుక్కులీద్య ననిఁ • ద్రెళ్ళితె పుత్రకః యంబు నీవు దుః
భాతురుఁ దొచు తోలుటయె • యర్మిలి నే విసఁదగ్గ పల్కగున్.

౪॥ క్రూరుఁడు రావణుం డటులు • కోమలి పల్కట లాలకించి పె
న్నీరనయెత్తి దంతముల • నీడిచి గీటుచు సీతపైఁ జడన్
దాదన లేవఁగా నెమరు • దాసి మహోదరుఁ డీమె తండ్రియే
తూటి వచింప నమ్మతిలుఁ • దొందర యేలని క్రమ్మణించుడున్.

౫॥ చచ్చినట్టులండిన మాయ • జనకుఁ దవుడు, మెల్లఁ దలయెత్తియిట్లును • తల్లి వీరి
వేడికోలును త్రోవంగ • నాడి శేని. కులముతో నన్ను గూల్చిన • కొలయగుఁ జుమి:

చ॥ సిరియును లోఁగి పెక్కురను • చెందె యహ్మడిగొడు పోలికన్
వెరవిడిఁ నీకునై యసురు • వీడుచు నుంటివి బండ్లవైవృథా
మరణము వొందనేల? మది • మర్మనచేసి సురేంద్రనాథుడై
పరఁగిన వీని జేకొనుము • పాలనసేయుము ఘమ్ము మేలుగన్.

చ॥ కరుణను నన్ను నాకులము • గగ్గులరాడుగఁ జేయకుండ ని
బ్బరమునఁ బ్రోచి యగ్గలపు • భాగ్యములన్ సమకూర్చి నీచెఱన్
విరియఁగఁ జేసికొంచు ఘన • విశ్రుత సౌఖ్యము లెల్లవేళలం
బొరయుమ యంచు నయ్యలరు • బోడి పదఁబుల వ్రాలె గ్రక్కన్.

చ॥ చెవులకు హస్తముల్ కదియఁ • జేరిచి జానకి విశ్వసించి యె
క్కువ దిగిలొని దఃఖమును • కోపముఁ బైవయి నగ్గలింప మై
రవులఁగఁ దండ్రియేని తన • ప్రాణము లెచ్చుగ నిచ్చగించి యీ
పవిదిని పల్కఁ డియ్యది ను • బద్ధము గాదను నిశ్చయంబుతో.

సీత మాయాజనకుం ఒదరుట

చ॥ తగవు నశింప శీలము కొ • దంబద జైత్రము కూలిపోవఁగా
జగతిని విందమోప ఘన • సత్యము చావఁగ సచ్చరిత్రముల్
తెగులుగొనంగ గౌరవము • తీఱఁగ బుద్ధియు మాఁదఁగా నిటుల్
తగిలి వదించు నీవు నొక • తండ్రివెఁ దూర్తుడ వౌదు దుర్మతిః

చ॥ కులము నశించినన్ గతులు • గూలిన నావద లెన్నివచ్చి త
న్బలించిన గుండె వ్రయ్యలయి • నం దలవోయినఁ బాడిపేరుముల్
వెలఁగ మానముం జెడఁగఁ • జేరును లోకులు తూరుపెత్త రా
జులు మనువారెఁ స్వీయకుల • సూచనఁ యారయ నీవుఁ దండ్రివేఁ

చ॥ జనకుని యట్లు తోవ వొక • శ్వాసము నీవీ నిజమ్ము తండ్రివై
నను రఘురాము వింటికి ఘ • నమ్ముగ దీవన లిచ్చి యాతఁడే
నిను విడిపించునేని చెఱ • నీఁగుము తక్కినయేని చావు మ
న్య నియతి లేద యంచుఁ దగ • నాడక యాగతిఁ గాఱులాడెదేఁ

చ॥ నీవును నీదు చుట్టములు • నీ • సకలంబును మాఁడి బొగ్గులై
పోవునుగాక నీలి పత • మున్ మతిఁదప్పి చరింపనేర్తునేఁ
శ్రీవరుఁడైన రామవిభు • శేవకురాలగు నేను నీచనై
జీవములుండ రావణుని • చెంగట మానమువోఁ జరింతునే

చ॥ రామ విభుండు దక్క నను • రాగముతో నను జాయువారు ర
వోమరులైన దీవశిఖి • జొచ్చిన కీలములట్లు మాఁదరేఁ
యేమని యెంచితో ననుఁ మృ • గేంపుని గూడిన సింహి యెన్నఁడేఁ
బ్రేముడిఁ బాడుగుంటలఁ జ • రించెడు సక్కను గూడియుండునేఁ

చ॥ ప్రారబలుండు రావణుడు • కోమలి పల్క కఠోర వార్తలన్
దోరపుఁ గిన్నతోడ చిని • తోయలిః నీవు తలంచినట్లె యొ

స్పృరుము కాగలట్టి దెస , లాకపోషదు వీనిబట్టి నీ
వారయునుండఁ ద్రుంతునని , యత్తటి బద్ధము వేగి యెత్తుదున్.

౩౩ చంపంగ లేవు నన్నితనిఁ , జంపంగఁజాలవు విన్ను నీవునుం
జంపుకొనంగలేవు భువ , నంబులఁ గూల్పుంగలేవు రాముడే
చంపెటవాడు నీకు మొగి , సాయపడంగఁ నీదుబంధులన్
చంపటలెల్లఁ బూర్తిగఁ దొ , లంగఁగ నన్ గొనువాడు కీర్తితోన్.

౪౩ అని ధరజాత పల్కుతటి , నద్దము చచ్చి మహాదరుండు పా
చనతర దేవభోగి యొక , పట్టున నీకయి వేఁడెఁగాక యీ
జనకుడు సీకానర్పిన దొ , నం గొక యంతయు లేదు వీనిఁ జం
పిన వెనుకైన సత పల , వింపదె నీకు నదీనయౌ తఱిన్ ?

౪౪ అని మొన రామభద్రుఁ దెగ , టార్పుము సర్వము నీకుఁ జక్కనౌ.
నని వచియింప దైత్యవిభుఁ , డప్పని మాని తొలంగె నంతలో
వనచరు లార్పుటల్ విబుధ , వర్యుల కేకతోడి చప్పటల్
విని మదిలోఁ గలంగె రణ , వృత్తము తత్తఱిపాటు గూర్చుగన్.

తే॥ ఇన కులేశుల గుజరావ , మెక్కడయ్యె, నమర వానర కలకల , మతికయించె,
గుంభకర్ణుని పైన్యంబు , గూలనాతఁ, దొంటిపై యుండెనని దైత్యుఁ , డుమ్మరించె.

రావణుండు కుంభకర్ణ మృతికై విలపించుట

౪౫ జెక్కలు గట్టికొంచు నెన , రేగి వడిన్ వడి వచ్చి దూత లా
రక్కసి తేని కర్ణ వివ , రంబుల డాసి మహా రణంబునన్
మొక్కలులైన వానరుల , మొత్తము మొత్తముగా వదించి పై
సుక్కటి రామబాణముల , నుర్వరఁ దమ్ముండు కూలె గా! యనన్.

తే॥ పరిధి గల భాస్కరుంబలెఁ , బైఁడి నరుల, చే నలంకరింపఁబడిన , శీర్షకములు
జగతిఁ బడఁ బెల్లఁగిన వృ , ఙ్గంబు పగిదిఁ, గూలె రావణుఁ డవ్వార్త , కుములఁజేయ.

తే॥ డిర్విఁ బుట్టకఁదొట్టి వి , యొగ దుఃఖ, మెన్నఁ డెఱుఁగని లంకా మ , హీశ్వరుండు
తనకన్నె మోర రణమునఁ , దమ్ముఁ డిలిగె, నంచు వినిసంత గొంఁగెత్తి , యంగలార్చె.

సీ॥ త్రిదశ పద్మాకర , మద గజేంద్రమః యంద్ర, చరక్తిర్తి పూర్ణేందు , చారిదంబః
అబ్జఃపౌత్రః శూ , లాయధమాస్త్రః యీ, చెడువార్త నే డు నా , చెవులు వ్రీల
విననయ్యె నిన్నుంబి , వెనుక నా ప్రాణముల్, గాఢకో, దలఁచిన , నీచు నేను
నీ స్థితి విన్నచో , నిర్జరనాథుఁ డై, రావణ మెక్కి స్వ , ర్గంబు చొరఁదె?

తే॥ విమతి నన్ను నీవే యిట్లు , విడిచి పోవ, నెవరెవరితోడఁ బుట్ట ర , హించువారు ?
యెదుటి కేతేర భీతిల్లి , యొడుఁగువారు, చూచి తొమ్మిదై, జేకు యం , మౌనని రారె ?

తే॥ స్నాన మాదెడి రిటి సీకు , స్వర్ణశిఖరి , మదమ దుద్దికొనెడు చిన్న , పడుకె.యగును
అట్టి నిన్నొర మనుజుని , యలుగు కూల్చె , ననెడి మాటయే నామది , కలతగూర్చె.

తే॥ కాల చక్రి పట్రంబులు సోకి యొడలి , పైని రోమంబునేని రా , ల్పంగలేదు
అచ్చ మనుజుని మృదుల సా , యకము త్రుంచె , గుక్క సింగంబు నెదిరించి , కూల్చె నొర!

పే॥ తోడఁబుట్టువు ముక్కు , త్రుంగ మారీచుండు , బ్రుంగ లంకయుఁ బట్టు , గ్రుంగ భీమ
బలుడు తమ్ముడు మ్రుంగ , బ్రదుకుచు నొకడలి , పొందర్యమున కానఁ , జెందినాడ
సింహులనైన నా , తిని తమ్ము నైన నే , నాని నైనను గపి , నాథునైన
సంగదునైన మ , హాబల సుతునైన , జాంబవంతుని నేని , చంపి తనుచు

తే॥ విసంగ నోచనైతి నిదేటి , వింతచావు , రాల తేలెను బెండ్లు నీ , రమున మునిగె
నేమి చెప్పంగఁగలదింకఁ , దామసింప , కరుగుదేరంగఁ దలఁతు ని , న్నునునరించి.

చ॥ అతివలు కాకులొత్త మల , యానిల మెయ్యన వీవ సూన సం
గత రలిమంబున న్నిదుర , గాంచెడు సోకరఁ ప్రేత భూత సం
తతులు నడించుచుం గటురు , తంబులు నేయు దురంబునన్ రతో
యుతిమగు భూమి శయ్య నెటు , లొందితి నిద్దర మేను వ్రాల్చుచన్.

తే॥ దిక్కులంచున నీవు కీ , ర్తిని రహింపఁ , జేయ మనువాని భోగముల్ , చెందుచుంటి
నీవు వోపంగ నేనెట్లు , నిలుచువాడఁ వత్తు నీవెంబఁ దామసిం , పను నిజమ్ము.

తే॥ అనుచు దుక్కిలి పలవించి , తనదు కీర్తి , కారణంబెల్ల రిట్టెఱుఁ , గంగఁ జేసె
సీత తననోరు చరియింపఁ , జెంగలించి , మేనఁ బులకలు గ్రమ్మంగ , గ్లాని విడిచె.

తే॥ గాత్ర ఘోషింపంగఁ గార్చ్యంబు , కడకఁ జనియె , మనసు తెలివొందె జీవముల్ , మరలివచ్చె
సిరియె సెవెయఁగఁదగు , శీలచరిత , సీత యెలమికిఁ దొలిమేర , తీతిని గలదె

తే॥ కాంబు ఖలిత రూపము కుంభ , కర్ణు ఘోర , తనువుగాంచి ఛీతిల్లి త , త్తటిలి యవలఁ
గెడసెఁ గుంభః ప్పండును , నుడవు విన్న , సీత పూరించె వేతొక , సీత యసఁగ.

తే॥ లోకమలఁ గూర్చు లోకపా , లురను ద్రుంతుఁ , జావకున్నఁ ద్రిమూర్తులఁ , జావకుండు
మంచు దిన్న గీర్వాణుల , బందివైతు , నని చిరాకు మిక్కిలి యొందె , ననురవిభుఁడు.

మ॥ తనువున్ వీడిన నాదు తమ్మునకు ను , ద్దామక్రియన్ రామ ల
స్త్రుణ రక్తంబునఁ దర్పణంబు నొగి ము , మ్మాటుల్ మనశ్శాంతికై
యొనరింపంగలవాడ నంచు నమరో , ద్యోగంబునం బోయె రా
వణుఁ దాచోటును వీడి మంత్రుల సఖుల్ , పంటించి వెన్నాడఁగన్.

తే॥ కాక కంక గృధ్రంబులు , కలయ దిరుగు , పొలికలనఁ గుంభకరుండు , పొలిసె ననుచుఁ
గుండి యాజనకుని వేటు , బంది నుంచు , దంచు నేగె మహోదధుఁ , దార్తి మెయిని.

తే॥ పూలు లావియు లేక దు , వ్యుటలు లేక , యొంటి తిరియైన కేశంబు , లొప్పు సీత
కడకుఁ గడఁకతో ద్రిజటయన్ , కాంత వచ్చి, యూజడించుచు నిట్లని , తేజఁ బలికె.

తే॥ నీ జనకుఁడంచు నీదు న , విడిదికి వచ్చి, మంసి నతఁడు మరుత్తుఁడన్ , మాయలాఁడు
నిక్కమది యని నమ్మకు , నీరజాక్షి, దనుజ మాయలు పెక్కులు , తలరనేల;

తే॥ త్రిజట పల్లెలయందు మై , ధిలికి నమ్మ, కంబు గల్గుట నామె దుః , ఖమ్మ వీడె
నందియము వీడె మనసునఁ , గుండు వీడె, నెప్ప టట్టులు రామాప్తి , యెదురుచూచె.

12. అతికాయ వధ పటలము. (276)

తే॥ ఉగ్రమై వెల్గు విలయాగ్ని , యడుకునట్లు, మండుకోపంబుతో రావ , ణుండు కొలిచి
యిరుతెలంకులవచ్చు మం , తిరులఁజూచి, రౌద్రమూర్తియై యిట్లు వా , క్రవ్వఁ దొడఁగె.

తే॥ అనువుగలవారు పగలయు , కృడఁచువారు, బలియొససి వంప శాత్రవ , బండుదంపి
మరలి రాలేక యారక , మరలివచ్చి, నిలుతురేల? సిగ్గిరె? యా , వలికిఁబొందు.

చ॥ గతియొకయింతలేక ప్లవ , గంబుల డంబుగఁ గూర్చుకొన్న దు
ర్మతులను చంపివత్తుమని , మాటలు రుద్రులఁబోలె నేగి పెన్
జతనముతోడఁ దమ్మునకు , సాయముసేయక పాటివత్తురే?
యతగులు మీరు ప్రాణముల , నంటి చరింతురె యెల్లకాలమున్?

చ॥ మునుపు జయించితిన్ జగము , మొత్తము నేలితి శౌర్యసంపదన్
గొనకొని మీరు నాడు మటుఁ , గుం గొని గౌరవ సౌఖ్య కీర్తులం
గని చరియించినా రిప్పుడు , కార్యము గల్గిన మీబలంబు వం
చన మొనరింపకుండ నను , జాశము లిచ్చియుఁ జేయు తొప్పదే?

తే॥ అంతకర్ణుల మేముకా , మందురేని, యట్లు చెప్పుడు నేనేగి , యమండు లేక
ప్రాణ మానఁదగిన శక్తిఁ , బరపి నరులు, వీపు చూపఁజేసెద భూత , వితతి యదర.

తే॥ మఱియునొకమాట యరుదైన , దురమునందు, గెలువ గోరిన నేగుఁడు , చలముమీట
నిలుగుటే నిజంబని మీరు , తలఁచురేని, ఫలీవ దెయ్యది మీకోర్కి, తెలుపుఁడనుడు.

తే॥ బ్రహ్మకోపించినను జయిం , పంగరాని, కూరు డతికాయఁడప్పుడు ని , పురతతోడఁ
గోపమును సిగ్గు మల్లడి , గొనఁగఁబలికె, రావణునితోడఁ దనపరా , క్రమము మెలయ.

ఉ॥ జంకిన జంకనీ నరులు , జంభ విభేదియు నిర్జరావళుల్
జంకిన జంకనీ యజుఁడు , చక్రియు రుద్రుఁడు లక్ష్మవారలున్
జంకిన నీవు నీకయి వె , సన్ బిడియంబు వహింతుగాక నే
జంకితినంచు నెంచుటయుఁ , జక్కటికాదు భవన్మనంబునన్.

తే॥ దానవులయందు ఘనబల , దర్పితులను, గెలిచి గెలుపును నీకుఁ గ , లింగపలేదె?
నీవును వడంకఁ బోరిన , నిర్జరులను, క్రుంచి సారెనాఁ ద్రిప్పి యా , డించలేదె?

ఓ॥ తైదుపు శేలనుండ భరణం గాన సలంపగఁబడ యుడఁ దం
 తేవల సాయరంబులు , నిద్రిన గడ్డినీ దుంభిర్రుడున్
 తేవల నత్తవీర్తులను , భీతిని నమ్మిన యా చిట్టవణుం
 దో దనుజేంద్రః నారు నము , లోక తలపోయుము నీమనంబునన్.

తే॥ నీదుకమ్మని ప్రాణముల్ , నీటునీయు, వానికమ్మని జీవముల్ , వ్రాతిదీసి
 రాము వడఁకింపఁజాలిన , భీమ రిణము, నేయ నేని నీ కొడుకనఁ , తెల్లుతెట్టు?

క॥ ముమ్మగఁ ముగఁ బోరి ప్లవం, గమ్మలఁ వ్రుగించి దశము , కాండ్ర నలఁచి వీ
 రమ్మన నిడువురు నడలం , రమ్మ లిటియఁగట్టి తెచ్చు , వ్రాణం గనుమా.

క॥ బంటులతోఁ బొమ్మందువొ, యొంటరిపై పొమ్మటందు , వో నెలవిమ్మా
 చంటింప కేగి వారం, దంటరిన మడలలు ననిన , దనుజేంద్రుండున్.

క॥ ముదమంది తెన్న చలికితి, కదనమ్మన లక్ష్మణాఖ్య , ఖండించినచోఁ
 బవపడి మఱునాడే నే, సదమద మొసరించు రామ , చంద్ర దురమునన్.

ఆ॥ మూఁడుకోట్ల క్రొత్త , మొన రథ గజ తురం, గములు తోడరాగఁ , గదన తలము
 సేరఁ బొమ్మటందుఁ , జీరి దీవించుచు, నెలస మతిశయింప , నెలదొసంగి.

తే॥ విర్రుల కసామ్యలు మహా , నిపుర బల, మనులు కుంభ నికుండు ల , కంపనుండు
 తేరి రక్షకులుగ వచ్చు , వారు పవన, జవన హయ శతాంగంబుపై , సరగఁజనుము.

తే॥ తేరు లొకవేయి యొకకోటి , వారణములు, కోటి వారువములు తోడఁ , గూడి వచ్చుఁ
 గదలుచున నతిశయండు , ముదమునంది, కార్జుకముపూనిపసిఁడి కం , కటము దొడిగె.

తే॥ కరినరావముల్ గల వీర , గణము బలయ, వివిధ సాధనముల కాంతి , వింత గొలువ
 వీరులెల్లఁ గ్రిక్కిరియంగ , వెడలె దండు, పాదరేణువుల్ రోదసిఁ , బరవి నింద.

పీ॥ గిరిదరీ సుప్తకే , సరులు మేలుకొనంగ, గజ బృంహితంబు ల , గలముగాఁగ
 కపి నిశాయంబుల , కర్ణభేరులు వ్రీల, భేరీ రవంబులు , బోరుకొనఁగ
 జీవసంతతి గుండె , చెదరంగఁ బంచదా, రాగత హయహేష , లలమికొనఁగ
 స్రుక్కి శేష నొడలు , మిక్కిలి బడలంగ, న్యందన నేమిని , న్యనము బులియ

తే॥ కాలిబంటుల ఘనఘోర , గర్జనముల, దారణస్థితి గగనంబు , బూరటిల్లఁ
 బాదవిక్షేపముల భూమి , పల్లటిల్ల, నదచె వడిగాఁగ దైత్య సై , న్యంబు లనికి.

తే॥ మున్ను మరగజంబులు వడిఁ , కోవుచుండ, వెంటఁబడి పోవుచుండెడు , పిడులునాఁగ
 ద్వజము లొలయు శంపాయుత , వారిదములు, కదలుచుండెను వెనువెంట , గములు గట్టి-

తే॥ అంకుశము పోటుగొన్న సా , రంగములకుఁ, బ్రక్కలొక మదకోయంబు , పాటుకతన
 దారి బురదయై దిగఁబడఁ , దత్తదములు, నేనుఁగులు నేగె నట్టెట , నీడుపోల్కి.

తే॥ భానుతోడఁ బరిధి యేగు , పగిది నడచె, న్యందనంబులు తోయద , చయమువోలె
నడచె వారణములు నేల , నడవవయ్యె, బరుగు వాటుదు నుండెడు , తురగనమిడి.

క॥ గిరి సముదయములు నడచిన, తెఱఁగునఁ దఱుచగునుఁ బెద్ద , కేరులు నడవన్
గరువంబున నతికాయం, దీరవుగ నని సేయఁదగిన , యిక్కువ చేరెన్

క॥ శ్రీరామ మదగజేంద్రము, వీరవిహారంబు నలుపు , వృథివిని గని పె
వ్వేతై పదములు తునిగిన, పీరుని పినతండ్రీఁ గాంచి , విలపించెఁ గడుకా.

క॥ ఇది యమ్ములచెఁ దిప్పయి, పొరలినయదిగాదు దిగిభ , ముల తనువు నీ
రదమును శరనిదియును గా, దిది తండ్రీ శరీరమనుచు , నేర్చెం బెలుచన్.

తే॥ అకట యిట్టి దుస్థితిఁ జూడ , నరుగుదెంచి, నాడ నుసుఱులతో నున్న , నరుల మున్నె
తునును కుండుటచే నింత , దొనఁగువచ్చె, నూరకుండుట నాకింక , నొప్పుగాదు.

క॥ అని కినిసి యిట్లు కావించి, చిన రామునితమ్ము నిల్లె , చెలగి చెలగి రా
ముని దుఃఖము గనినం గద, మన యంగద నీఁగు ననుచు , మదిఁ జింతించెన్.

తే॥ మహిమఁడను డూతఁ బిల్చినా , మాటగాఁగ, లక్ష్యఱునికడ కేగి యీ , లలినివలుకు
తమ్ముకై దురపిలు తన , తండ్రీనెగులు, దీర్ప నతికాయుఁ డాజి కే , తెంచెననుచు.

తే॥ చింతచే మదికలఁగి కృ , శించుచున్న, తండ్రీ నిండుపథము రాము , తమ్ముఁ డాజిఁ
గాళ్లు తెగి యరలంగఁ బాఁ , గాంచునట్లు, శపథములు వల్కి వచ్చెను , సరగ ననుచు.

తే॥ దురిత మిదియని తలంపను, వరకూరుల కిదియె ధర్మ , పద్ధతి యనుచుం
దెఱఁగొప్పఁ బలికి యతనిని, దురమునకుం దెమ్ము పొమ్ము , తోరంపు వడిన్.

క॥ నరులును యుయుత్సువులు నగు, నిరువుర వడిఁజేరి కలన , నెదిరెంచెడు వా
రిరవుగ జము నోటంజొరఁ, బరుగిడు వారనుచుఁ దెలియఁ , బలుకుము మహిషాః

క॥ వానిఁ గొని తెచ్చి విడిచితి, వేని ముదమునంది నీకు , నిచ్చెదఁ బ్రతిగాఁ
జీనాంబరములు మేలగు, మాణిక్య విభూషణములు , మహియు నొనఁగెదన్.

క॥ పౌమిత్రిఁ దోడితెచ్చినఁ, శ్రేమంబున ఖచర నాగ , విద్యాధర కాం
తామణుల నిత్తు నీవఱ, కీమహిఁ ద్రావని సురాదు , లిచ్చెద నీకున్.

క॥ రవిచందలముంబోలిన, యవి వేల్పులు కాన్కవెట్టి , నవి యక్షేళుం
డవిరళముగ నిచ్చినయవి, తివిరి యొనఁగువాడ రత్న , దివ్యదూషల్.

సీ॥ దానవారలఁ దుమ్మె , దలు మూగు మదగజం, బులు నూలువేలు నీ , కెలమినిత్తు
రత్న కాంచనమయ , రథములు పదివేలు వన్నెవన్నెల వారు , వముల నిత్తు
ధనరాశి నిచ్చిన , పునశకటంబులు, కోరికమీఱఁగాఁ , గొనరకిత్తు
దానదానీ జన , తండంబు లొకవేయి, వలసినచోటఁ గా , వలసినంత

తే॥ నేల యేలంగనిచ్చెద , నీపుపిోయి, లక్ష్మణుని దోడితమ్ము నీ , సూక్ష్మమతిని
దగిన వె యగునఁ బరికి క , ర్తవ్యమెట్లుఁ, బెడకయుండఁ జూడుము పొమ్ము , శీఘ్రగతిని.

తే॥ అనుడు మహిషుడొంటియయి , యరిగియెదురు, వచ్చు రాముని గనినంత , వానరవరు
లయక లేవ నుత్సాహంబు , గొలుపునర్థ, మొందు గలదని మహిషాసు , రుండువయక.

తే॥ రాయబారియై వచ్చె వి , రాయఁడుండు, రేగవలదని వారి వా , రించి విభుఁడు
వానిగని నీపువచ్చిన , పని విశేష, మయ్యెనేని తెల్పును యన , నసుర చూచి.

తే॥ మా ప్రభుఁడు దెల్పఁబంపిన , మాటయొందు, నెలమి లక్ష్మణుతోఁ బల్క , వలయుననిన
వినెద వాక్రపుమని రామ , విభునితమ్ముఁ, డనుడు మహిషాసురుండును , వినిచెనిట్లు.

కా॥ నిన్నే ఘోర రిణంబునం జెనక న , స్వేషించుచున్ వచ్చి యిం
దున్నాఁడం బ్రతియెడ్డు శౌర్యమది నీ , కున్నేని వే రమ్ము తం
ద్రినొప్పించిన నొవ్విదీట నిను గం , క్రింతం దురంబందు మీ
యన్నం బిమ్మట నొంతుఁ బుతమిది ప్ర , త్యగ్రంబుగాఁ జేసితిన్.

మ॥ అనినన్ రాముఁడు నవ్వి యిట్లులను దై , త్యశ్రేణితోఁ బోర నా
యనుజుం దెప్పుడు సజ్జాడై యలరు దై , ర్యస్ఫూర్తి శోభిల్ల నా
నినకా దాతని తండ్రి వచ్చినను మ , విందున్ రణంబిచ్చు ర
మన్నుమా మానము శౌర్యమున్ కుజ వల , వ్యాపారము ల్గల్గినన్.

మ॥ అన నాతోడనె పంపుఁడంచు మహిషుం , దాడంగ మేలంచు ల
క్ష్మణుఁ బ్రేమంబునఁ గొఁగిలిందికొని రా , మస్వామి పొమ్మన్న న
ద్దుజభూషుండు విభీషణుం డనియెఁ గా , కుత్సాన్వయాః యిత్రటిన్
మనతోఁ గూడియె తమ్ముఁ దాదనుజుఁ జం , పం దగ్గ కార్యంబగున్.

సీ॥ సత్యవిక్రముఁడగు , సౌమిత్రితోన యు, ధ్ధంబునేయఁ బ్రతిజ్ఞఁ , దాల్చినాఁడు
తపమొనరించి వి , దాతచే వరములు, గాంచి వేలుపుల జ , యించినాఁడు
కైలాసమెత్తిన , మనుఁడు మేరువునెత్తఁ, బ్రేమతో వీనిని , పెంచినాఁడు
వలయు సాధనములు , పనిలేకయే కేలఁ, బాలవెల్గిం జిల్కఁ , జాలినాఁడు

తే॥ విలయమునను నశింపక , వెలయుచుండు, ప్రథిత దిగ్గజములఁ ద్రోచు , బాహుబలము
తోడఁ జక్రవాళంబునే , త్రోవఁజాలు, దోర్బలము సమానమె, దళ , త్రోయజాక్షః

తే॥ చిరము పాలాక్షతోడను , దుర మొనర్చి, కూల మతఁడు వైవఁగ దానిఁ , గేలఁబట్టి
యీవు విడిచిన కూలమా , యిది, యటంచు, నుల్లసములాడె నెఱఁకుల , నుచ్చి పాఱ

తే॥ పగఱ లోకంబు వేల్పుల , నగరిఁగాల్పు, తఱిని విష్ణువు వైచు ను , దర్శనంబు
నిష్ఫలముగా నొనర్చిన , నేర్పులాఁడు, వీని సామాన్యగాఁగ భా , వింపరాదు.

తే॥ అమరలేసిన వివిధ ది , వ్యాప్త సమితి, పంబి రాకుండ నుగ్గనూ , చంబుచేసి
వారి సామర్థ్యముల వ్యర్థ , పఱచినట్టి, చంద కోదండ విద్యా వి , శారదుండు.

తే॥ శంకరుని శిష్యుఁడనితర . సాధ్యనవ్య. మహిత శస్త్రాస్త్ర విదుఁ డధ . ర్మంబు దక్క
వేతెఱుంగఁ దళూరుల . వీర దాతఁ, దనమ కీర్తికాముడు మాయ . లాజిఁగొనఁడు.

పీ॥ మాయా వికారదుర్ . మధుత్తైఁభులు తొల్లి . సురలోకమును చొచ్చి . చూలూడి
విబుధుల హింసించి . విధివశంబున నొక్క . దినమున శ్రీరమా . దివునిగాంచి
సమరమిమ్మనికోరి . సమ్మతంపఁగ వారు . బహురాజములఁ గొని . వచ్చిపోరఁ
జక్రియు వారితో . జాలకాలంబు మ . ల్లాడంగ వారలు . హరివిగాంచి

తే॥ మమ్మెదిర్చి పోరివచ్చిన . మహితదైర్య. శాలి జగముల నీవలె . జాలువాడు
లేడు మేమేడులోకాల . లీలమింగి . క్రక్కఁగల బలియర మాజి . కర్కశులము.

తే॥ ఇరువురను మమ్ము డీకొని . యిన్నినాళ్లు . పోరితివి మెచ్చితిమి నీవు . కోరు వరము
నొనఁగువారము కోరి మే . లొందు మనినఁ . జక్రి కోరె వారల గెల్పు . నరవిఁ డెఱవ.

ఉ॥ సీతొడయందు చతుమని . నిర్జరవైరులు తెల్పునంతఁ గం
జాత విలోచనుండు భువ . నంబు సమస్తము నొక్క యూరువం
దే తెఱఁగొప్పఁ జేర్చు నను . రేంద్రులు వేర్పడి లొంగినారు త
ర్వాత గదాబ్రహ్మరమున . మ్రుందిరి లోకము లల్లనిల్లఁగన్.

మ॥ మధు మేధస్సు ధరాతలంబు నెఱయెం . బర్వంగ నిద్రాత్రి త
ద్విడిచే మేదినియయ్యె ధర్మపథమున్ . ద్రిక్కడకున్నట్టి య
మ్మరువే యవ్వలఁ గుంభకర్ణుఁడగుచున్ . మాఁడెన్ భవత్సన్నిధిన్
మధుతమ్ముం డతికాయుఁడయ్యె రఘురా . మాఁ దీన చింతామణీః

అ॥ తగ విశేషణుండు . దైత్యుల చరితంబు . తెలువ నిట్లు మోముఁ . దేబవఱచు
మొలఁనవ్వతోడ . జంజాతనేత్రుండు . పలికె జఁద నినద . భాషణముల.

పీ॥ కోటిరాజులైన . గూడ సుదాసురల్ . వచ్చి లక్ష్మణుఁడాడి . బ్రదుకువారె ?
యితఁడు కోపించిన . నేనేల . హరియేల ? హరుఁడేల ? యంద్రామ . రాదులేల ?
దివ్యాస్త్రములు తమ . ప్రేజోబలంబులు . సౌమిత్రి కినుక కుఁ . జాలునవియె ?
తేల విల్లఁచిన . నీలోకములనెల్ల . జ్ఞామున నిపుఱుగఁ . జలువఁగఁడు

తే॥ మేదినిసుత మాటలు . మీఱలేక . తొలఁగిపోవుటచేఁగదా . దుష్టరాక్ష
సుండు నేటికి జీవించి . యుండువాడు . కాకయున్న నాఁడే జముఁ . గాయువాడు.

చ॥ తొన కక పొమ్ము నీవితని . తో నతికాయ శిరంబు తూపుతోఁ
జని గగనంబుఁడాడి పడఁ . జయ్యన గ్రద్దలు కాకులుం దినం
గనియెదుగాక కంబువులఁ . గంబులతో నెదిరింపఁ బోయినే ?
దనుజుల గెల్వవచ్చినది తక్కక యెవ్వరితో నెఱుంగవే ?

మ॥ తలఁచక రుద్రుఁడొ చక్రపాణియొ సుమి . త్రానూనుఁడో కాక యి
య్యల నెవ్వ రతికాయఁగూల్పుఁగలవా . రెన్నంగ వేవేల సే

నలు దైత్యనుజుతోడ రాఁ జదిపె నిం . కం జంపువాఁ డీతఁడే
గెలుపుం గాంచెడు వాఁడు నీతఁడగు శం . కింపంగ నీరేటికిన్ :

తే॥ కదలుమన రాసుపునకు ల . ష్యులుండు మ్రొక్కి, దీపనలుగొని తనతోడ . భీరులైన
కపివరులు విభీషణుడును . కడఁగ నడవఁ, గదలి యతిశాయుడున్న రం . గుంజుజేరె.

తే॥ దక్షిణపయోధిమీది కు . త్తరపయోధి, వచ్చి చొచ్చినతీరునఁ , బువగ సేన
మోహరించిన సోఁకుల . మొగ్గుఁమును, చీల్చుకొని చొచ్చి యురవడిం , జెంగలించె.

తే॥ వచ్చినెత్తుచే, దేమయై . పంకమైన, తలము సింహనాదములు , చెలఁగ రేఁగు
సైన్యఘట్టన డక్కియై . సరగలేమి, రంజమునింగి నెఱునచేసి , ప్రబుచ్చుకొనియె.

తే॥ శంక కాపాళ దుందుది . న్వనము లెల్ల . వీర సింహనాదములతోఁ , జేరి యవల
శంజినీధ్వనితోడను . చెలఁగి జలది, నోరుమాసికొనఁగఁజేసె , బోరు కలఁగి.

అ॥ రక్కసులు నశింప . రక్తంబు సెలయేళ్ళి, మాడ్కిఁ బటవ నాకు , మ్రాఁకులట్లు
కేతనములు త్రుంగఁ , గీకులు కొండల, నెక్కుపోల్కిఁగరుల , నెక్కినారు.

తే॥ శాఖలనెడు చంశములు , జౌద్రమనెడు, మదజలంబును విలసిల్లు , జౌధరంబు
లనెడు నేస్థుల వైవఁగ , హస్తహస్త, పోరు చంఁ మై మదకరుల్ , పుడమిఁగూరె.

తే॥ గట్టిగాఁబట్టె బొడిచెను , కఱచెరక్కెఁ, ద్రుంచెఁ గపినికాయంబులు , తురగములను
రక్తపూరంబులో మెడల్ , వ్రాలఁ గాళ్ళి, పైకిఁదిరుగఁ దన్నుకొనుచుఁ , బడియె హరుల

తే॥ వనచరాభేటమున మద . వారణములు, వాత్యచేఁ దూలు వారిద , పంక్తులట్లు
తూలిప్రీలిన దంత సం , దోహమందు, ముత్యములు వజ్రపట రాలి , పుడమిఁ జెడరె.

తే॥ వజ్రపుం గంబములఁబోలు , పాదహతులఁ, గేలఁ గాలపాశముఁబోలు , వాలహతుల
దానవగణంబు లురలెను , తత్కఠోర, కుంతఘాతంబులం గపి , కులము దొరలె.

తే॥ చేరులకుఁ జిక్కుమ్రాఁకులు , శిలలుపాము, లేనుఁగులు గుట్టములుగద , లీఁచెలు రథ
శకలములు విసరుటచేత , సాంద్రమగుచుఁ, బరవెఁ గాంతారమట్లు పై , భాగమెల్ల .

క॥ వనచరపీరులు వైచిన, పెనుగిరితరు లంబరమునఁ , జెలుచై వన రా
శిని దిగు మొగుకుల వడుపున, దనుజబలముమీఁదఁబడి న . దమవము సేసెనా.

తే॥ పాటి యావలావలకును , జాటిపడిన, పాఱుఁబోతు రాకాసుల , పరకు ఖడ్గ
ముగ్ధరాదిసాధనముల , మురియఁజేసి, రుధిరపూరంబులం బడఁ , ద్రోచినారు.

తే॥ వీరులగు వానరులు రక్త . పూరమందు, యీడులాడుచుఁ దిప్పరై , యెలయుకరుల
నెక్కి రవియు నీధ్వఁగఁబడి , యేటితేనిఁ, జేరి దరిగానలేక గా , నిల్లినారు.

తే॥ కాళ్ళ విలువనీకీడ్చు ర . క్తప్రవాహ, మందు పొదుగుకోలల నూని , కొందఱేగ
వారితోఁకలఁ దక్కిన , వనచరాశి, పట్టికొని యీడు చవ్వలి . పట్టుచేరె.

తే॥ సోకులును విజృంభించి ము , నుండి కూల, ముద్గరాదుల మోదంగ , మొగపు చక్కి
దిక్కులకుఁ బాట నదిగని , లక్ష్మమునుడు, కనలుగొని వారి కుత్సాహ , గరిమఁ గూర్పు.

క॥ జము నుద్యోగంబునకుం, దమయత్నమ్మనకుఁదోడు , తనలిన తన చా
పము గుణమును బలువిడి లా, గి మహారావంబు లేపె , గీడ్పడ జగముల్.

తే॥ పంచభూతముల్ తమ తొలి , ప్రకృతియందు, లీనమైనను బ్రహ్మయీ , ల్గినను విలయ
కాలమందును నాశంబు , గానకుండు, ప్రణవముంబోలె నాధ్వని , పరిధవిల్లె.

తే॥ వాడితూపులువిడువంగ , బడియెఁబడిన, యమ్ములనురుల పెనుమేను , లందుమఱిగె
గుణపములు నందులేకుండ , గుప్పలుపడె, వానినుండి రక్తముపాటి , వార్తిజేరె.

తే॥ కరుల కరముల ఖరువుల , కాళ్ళద్రెంచి, రథి కిరములఁ ద్రుంచి ప , ర్గములు పెంచి
వివిధచిత్ర రూపంబులు , వెలయఁజేసె, లక్ష్మణాస్త్రముల్ విదిపోల్కి లాఘవమున.

తే॥ విండ్లు తుండించి శక్తుల , విఱుగఁ గొట్టి, గవచములఁ జీల్చి విపుల ప , క్షములఁ దొల్చి
గుఱ్ఱముల వ్రాల్చి కేరుల , గూల్చి యేను, గులను పీనుఁగులం జేసి, కోల లడరె.

తే॥ దంటిదంతముల్ తెగి నభోం , తరముచేరి, విదియచంద్రుల పగిదిని , వెలయుచుండె
గరములూడినయవి రక్త , శరదినుండి, భూమి బైకెత్తెడు వరాహ , మూర్తి నెనెనె.

తే॥ రెండు నెల రేకలను నోట , ద్రెంచికొనుచు, గుండలములను రిక్కిల , గుంపుతోడ
గగనమండలమే దిగు , కరణిఁ దోచె, రక్తసుల తలల్ వడఁగ ధ , రాతలమున.

తే॥ రథి కబ్బందంబు మరణింప , రథములురలి, పడియెఁ బడవి చెడం గర్మ , పలముచేత
మింటనుండి యొడ్డగిలంగ , మంటఁజాఱి, పడు విమాన సమాహంబు , పగిదిఁదోచ.

తే॥ వీడఁగరాని సుఖదుఃఖ , వితతిఁద్రెంచి, యమరలోకంబు గైకొంటి , మని తలంచి
యధిక కౌతుకంబున నొడ , శ్లాఢె ననఁగి, నట్టలాడెను రజఃపామ , నిట్టలముగ.

తే॥ ఒక్కపదివేలు మరణింప , నొక కబంద, మూడునను శాస్త్రసూక్తి న , త్యంజయైన
నాడు కోటికి నెక్కుడై , నర్తనంబు, చేసె సౌమిత్రి చాతురి , చెప్పఁదరమె ;

క॥ కరి భట తురగాదుల నె, త్తురు నెలయేళ్ళట్లుపాటి , తోయధిఁజొచ్చెన్
అజపజలై యఱిముఱియై, పఱిపఱియై యున్న పరియు , బలుచంబాఠెన్.

సీ॥ గొలునులలోఁ దగు , లొక్కన్న కాకులతో ద్వి, పమ్ములఁదోలు క , బంధవివతి
తురగంబులు నటింప , వొరలక వానిపై, తీవినర్తించు మొం , డెముల గుంపు
తలలూడినను గుఱి , తప్పక యెప్పటి, బ్రదరంబుఁను వీడు , రథి క చయము
పరుగులెత్తుచుండ , శిరములు తెగిపోవఁ, బరుగు వీడని వీర , భటకులంబు

తే॥ సీత పేరిటిమృత్యువు , జెడఁగఁగోరి, తెచ్చుకొన్న దైత్యులు తండ్రి , తెరలఁగొడుకు
మదియ నల్లందు గూల హ , న్ముడుచావ, నన్నదమ్ము లరల , దాము నడఁగినారు.

క॥ శిరములఁ దునుఁగుచుఁ ద్రుక్కెడు, శిరములఁ గవికొనిపోవ , జేరినగ్రద్ధల్
చర్మజాయుధములపోల్కి , జరియించెం గొంచుఁబోవ , సాధ్యములేమిన్.

క॥ వేలై కోదైయగ్ని, బావల యదుము లక్కడాఖ్యు, శర సంవయ మా

బీలంబై పడుచుండగి, గాలభటుల రిపుడు పొడమె, గాకుల తీపుల్

క॥ మేరువు గడరింపంగల, పీరులు బావల దప్పుములను, విగత ఘన లనూ

భారులయి దివికి దుముకగ, వారిలగని పొందినారు, ప్రమదంబు సురర్

సీ॥ దారుకుండనువాడు, దర్పించి లేటుచో, లించి లక్కలు నెది, లించి నిలిచి

శరవృష్టి గురిసి యం, బాపెల్లె గప్పిన, వాని నన్నింటి నె, వృడిగఁ ద్రుంచి

సౌమిత్రి ఘోర ని, శాత శరంబున, వాని శిరము ద్రెంచి, పసుధగూల్చె

కాంచు కురికుండు, కాలజంఘు డు మరు, తుండు మాలియను నైదుగురు రేగి

తే॥ పాశ కూల పరకు లించి, పాల ముసల, ముద్గిరాదుల వైప నా, పురుషపుంగ

వుండ వానినన్నిటిఁ దిగఁ, తెంచి వారి, తలల నొక్కొక్క యమ్ముచే, దఱిగివైచె.

పీ॥ అదిగని రోషించి, యతిరాయు సేనాధి, పతులు వారణ కదం, బంబు రేచి

పరిగొని కైదువుర్, పఱిపి వానరత్తి, నటునిటు పోనిక, యాచి నలవ

వనచరుల్ చేతి క, ద్విసవానిగొని వైవఁ, బొలనుదిందులు లోనఁ, బూడినారు

సౌమిత్రి శరములు, సారంగ యాధంబు, నవలికిఁ జననిక, యలచి కొట్ట

తే॥ నంగములు పెక్కుతుండ్లుగా, ద్రుంగిపడగఁ, జదికిలంబదెనొక కొన్ని, వచ్చెగొన్ని

దిరిగె గిట్టునగొన్ని మ, స్తిష్కపంక, మంద యొఱవలుగా గూలి, యడగెగొన్ని.

తే॥ ఒక్కతొడుగున వెడలు మ, హోగ్రశరము, లొక్కపెట్ట సామజముల, నుర్విగూల్చె

మావతుల జేల్చెఁజొదోచి, మహిని దుల్చె, రక్షకుల మార్చె బండ్ల బీ, రముల వ్రాల్చె.

తే॥ కైదువులు విడిగెను యోధ, గదాము తఱిగె, కంకగృప్రజంబుకముల, జిజవు దీతె

మా వటిండఁ గోల్పోయిన, మదగజములు, కలగి యొందొంటితోఁటోరు, నయపసాగె.

ఉ॥ కొన్నిటి పాదముల్ తునుగఁ, గొన్నిటి తుండము లైదు తుండ్లుగా

గొన్నిటి వాలముల్ తెగగఁ, గొన్నిటి ప్రేవులు జాఱఁ గన్నులుం

గొన్నిటి కీఁగఁ గొన్నిటికిఁ, గ్రొవ్వు దిగంబడ వచ్చు దంతులు

గ్రన్ననఁ జచ్చుదంతులును, గా బహు భీకరమయ్యెఁ జూడగన్.

తే॥ కరిషుటలు గూలుచుండ రా, క్షనబలమ్ము, లించుకయుఁ బుయిలోడక, యెడములేక

యాయుధంబుల వైచుచు, హస్తీవితతి, ననువుగా నడ్డుగొనిపోరె, నగ్గరించి

తే॥ శరదములు భాస్కరుని గవ్వు, చందమొంది, సామజంబులు లక్కలు, సరవి ముట్ట

శక్రదనువుఁబోలిన శరా, సనమునుండి, యతఁడు కురియించె బెడిదంపు, బంపవాన.

సీ॥ మోముఱచీర వీ, పులు ప్రీలఁ దుండముల్, పఱియలై ధారణఁ, బడియెగొన్ని

పొరలుచు దొరలుచు, దెరలుచు మీంకృతుల్, నెఱపుచు రాత్రి పై, దెరలెగొన్ని

అర్థ చంద్రాత్మంబు, లలమిన పాల భా, గములతో మేదిని, గడచెగొన్ని

వవదిలోఁ బడెగొన్ని, వనమునఁ బడెగొన్ని, పర్వతముల మీదఁ, బడియెగొన్ని

తే॥ మోరశరములు కన్నుల , గ్రువ్వ స్వపర, భేదమెఱుగక తమవారి , విజితె గొన్ని
లక్ష్యణుడు దంతులంగూచ్చు , లక్ష్యభుద్ది, లాఘవము వేల్పులకును తె , ల్పంగఁగాదు.

తే॥ ఏనుఁగులఁకశేబరముల , నెనుఁగు నెత్తు, తేఱు లాపీన్లు తిప్పల , మీఱలేక
కరులవీరులఁ దేరుల , హరుల నెల్లఁ, ద్రోచికొనిపోయె నిలువక , తోయనిదికి.

తే॥ లక్ష్యజాత్ర చయంబుచే , లక్షకరులు, గడియలోఁ గూలఁ దెలిసి లం , కా విభండు
మిగిలియుండిన కోటి యే , నుగులఁ బంపె, నతనిమిదికి నీరస , మతిశయింప.

తే॥ ప్రాణములతోడఁ ద్రాణయు , నధికమదము, గలవి యగు సామజంబులు , కవిసియతని
మీఁది కుఱికిని దొకటియు , మిగులలేదు, జాయఁగలేదు దానియు , జాయలేదు.

తే॥ ముప్పదాఱు యోజనములు , పొలనివచ్చు, కరిపుటలు రాఁగ లోకంబు , గజమయంబ
యయ్యెనని వేల్పులనిరి వి , హాయనంబు, ధూళిమయమయ్యె భూమి ని , ర్హియయ్యె.

తే॥ కాకినీ థాకినీ భూత , సంచయంబు, తుదియు మొదలును గనరాని , మదగజేంఱ
రాశిఁ గని మునుమిడక తూ , అంగ దొరకు, వానిఁగొనిపోయెఁ గొండల , పగిదిమోచి.

క॥ ఒకశరమున కొక కరి లె, కక్కుకురాఁ బదివేల కరులఁ , గడిమిం ద్రుంపన్
గిరు లదరె మొగుకు లదలెను, శరనిధులుం గలఁగె దిగ్గ , జములును వడఁకెన్.

తే॥ గుణ రవములేచెఁ బర్వత , గుహలయందు, నిమర పెండు సింగంబుల , యెదలు గలఁగఁ
బిడుగు లదరిన వడవున , విశిఖవితతి, పడియె వేదండ తండ కుం , భంబు లగల.

కా॥ ఆవేశన్ దనుజేంద్ర నందనుని పై , న్నయంబెల్ల నొక్కుమ్మడిన్
వేవే కేకలువెచ్చుచున్ మిగులు కుం , భివ్రాతమున్ రేప రా
ద్రావేశంబునగాంచి వీరవిహృతి , వ్యాపార లోలాత్మకుం
దైవచ్చెన్ పయిశంబి కేసరి సుతుం , దా లక్ష్యజాత్రంబనన్.

మ॥ నరసింహుం డితఁడంచు కాంచిన సురల్ , న క్తంచరుల్ భీతిలన్
హర కోదండ విభంజ నాంఘ్రియుగమున్ , హత్తించి ట్తత్రంబునన్
హరిదండంబును బోని తాళవెటపిన్ , హస్తంబునం దాల్చి హం
కరణం బొప్పఁగ జేసె దానవుల కు , తక్కుంపంబు నిండఁగన్.

మ॥ యముఁడున్ భూతములున్ మొగుళ్ళు నొకరూ , పై వచ్చెనా నొప్పి కై
లములం గూల్చుఁగ వాఱు వజ్రును లీ , లన్ వారి సంహార కా
లమునన్ రేఁగెడు రుద్రుమాడ్కి రిపు వి , క్కాంతి క్రమాభీలుఁదై
చమరెన్ గలను గేలఁ దాళమున నా , సారంగ యూధంబులన్.

పీ॥ త్రొక్కుటచేఁగొన్ని , అక్కుటచేఁగొన్ని, కాలనుగొన్ని మోఁ , తాఁగొన్ని
వాలముం గొన్ని , తాలమ్మునంగొన్ని, ఫాలమ్మునంగొన్ని , కేలఁ గొన్ని
నలఁచి కొన్నింటిని , మలఁచి కొన్నింటిని, విజిచి కొన్నింటిని , కలఁచి కొన్ని
యిడ్చి కొన్నింటిఁ దో , లాడ్చి కొన్నింటివే, చీల్చికొన్నింటి మై , నుల్చికొన్ని

- తే॥ క్రుంచికొన్ని పంచుచుగొన్ని • క్రుంచికొన్ని, యొక్కటొక్కటిపె నేసి, యొక్కకొన్ని
హంకృతింగొన్ని సమయించి, యుత్సహించె, గేరసిసుఖాభ్య సార్థక, మై సనంగ.
- తే॥ నేలకుం దాచికొన్ని వా, ర్నిధినిగొన్ని. లంకలోగొన్ని దెసలకు, గ్రుంకగొన్ని
ప్రేపుప్రోపు యరలగొన్ని, త్రిప్పికొన్ని. సదమదమునేసి యెన రేగె, శ్వసనసుతుడు.
- తే॥ వాలమునుకొండ చిలువ నా, వండువంచి, మావటీంద్రతోగరుల నం, బరము సేర్పు
విలయరాల రుద్రుండను, వీరక దనరి. శవమయముచేసె నారణ, స్థలము ద్రుటిని.
- తే॥ కలచిమాంసమేదోస్రపం, కంబునందు, పెక్కుగజములగడిమిమై, ద్రొక్కివైచె
మిగత తన భాగమునుచు సా, మిత్రి వాని, హెరసాయక రాజిచే, గొందివైచె.
- తే॥ అన్ని దెసల నేస్తులు పీన్లు, లగుచు నురల, జిక్కి రక్కసుల్ స్రుక్కిరి, స్రుక్కుకుండు
వార లిలుకుకొనిరి తక్కు, వారు వెన్ను, చూపుచును చూచుచును పాజు, జొచ్చినారు.

దేవాంతకుండు హనుమచే గూలుట

- తే॥ అనురులట్లాటగ గన్న దే, వాంతకుండు, తేరు దోలింది కిన్నమై, మారుతివయి
వాడి యమ్ము యరమ్ముని, గాడనేసి, సింహనాదంబు దనుజులు, చెలంగజేసె
- క॥ పావని యొకరువుంగొని, వైవగ ననురుండు దాని, బటియ లొనర్చన్
దీవరముగ మఱియొక గిరి, వైవ నతడు దాని నడుమ, భగ్నుము సేసెన్
- తే॥ గడరుహాడ్కినదాటున, నదరమునకు, దాటి మారుతి దైత్యుని, ధనువు నూడ
దీసికొని రెండుగాగ భే, దింప వాడు, మరల హనుమని గొట్టెదో, మరముతోడ.
- తే॥ తివిరి యనుమ, దొడిసి పట్టి, త్రిప్పివైవ, దానిచే సారథియు, దేరు, ధరణిదొరలె
యవల శూంబుగొన్న దే, వాంతకు శిర, మూడఁబెట్టికెవైచెను కపు, అల్లస్లిల్ల.
- చ॥ అది తన కన్నులారంగని, యా యతికాయుండు రౌద్రదృష్టితో
నదలిచి తేరుదోలుమని, యామున మారుతిదాకె సేనలున్
జెదిరినవెల్ల నిల్కడను, చెంది పదంపడి వచ్చె దైత్యుండుం
బదరుచు నాంజనేయుంగని, పల్కె బయోధర భీషణధ్వనిన్.
- మ॥ అసమాన ప్రతివీర నిర్మథన బా, హా దక్షి మా యక్షి ని
వ్యసుధన్ రాచి పయోధిదాటి చన నీ, ప్రాణంబు దక్కించుకొం
టి సమిద్ధోరతలంబునన్ గడిమిమై, డీకొన్న దేవాంతకున్
చెర దున్నాడితి వద్దిగాంచి యని గా, వింశంగ విచ్చేసితిన్.
- కా॥ నేడే మృత్యువు దాపరించె వినుమా, నీపాలికిన్ నిక్కమీ
నాడే పూని వధింపకున్న మఱి యే, నాడున్ సమీపంబు బె
క్కేడాగోడము లావరించితివి ని, న్నేదాబలాడింపకే
వీడంజాలను పాటిపోక నిలుమా, వీరుండవే యైనదో.

ఉ॥ మేరు సమాన దీరుడు స , మీరసుతుం డతికాయు వార్తకుం
గేదచు నవ్వీ వీరుడవు , క్రించుడనంబు లికేల ; నాయెడన్
గ్రూరత చూపగాఁ ద్రిశిరుఁ , గూడ సహాయత గోరుకొమ్ము నీ
యారసముల్ ఫలింపవని , యెల్లిదమాడఁ ద్రిశీర్షుడున్ వడిన్ .

చ॥ తెరలక నిల్వమం చడుగు , దెంచి రుమత్తుకుఁదాక నాతఁడున్
దురమొనరింప మీరె వలఁ , తుల్ వెడఁగుల్ చపలాత్ములంచు సం
బరముగఁ బల్కి దావపుల , పాలి యముండగు వాయుసూతి నీ
కరగతి వచ్చెఁ దానరుగు , గాలికి వారల నల్కరెండఁగన్ .

ఆ॥ వచ్చి వాని తేరి , పైకి లఘించి చే . వమెయి వానిఁబట్టి , వసుదఁద్రోచి
కాలరాచి ప్రతిస , పాలించి పడమటి , గవనుచేరె సేనఁ , గాచుకొఱకు .

మ॥ త్రుటిలో దాఁటె నికేమిచేయనగు నీ , దుష్టాత్ము నంచాత్త నం
కలుఁడై యయ్యతి కాయఁ డశ్రువులు వే , కాంగ నిశ్చేష్టుఁడై
కటముల్ కేలువడంక నిల్చి యితఁ డు , గ్రక్రోదుఁడై నిన్వఁగా
ఁటలాక్షుండు నెదుర్పఁజాలఁడని ని , ర్జ్ఞతిం బ్రశంసించుచున్ .

మ॥ ఒకకార్యంబును పూని వేటొకఁ డెదన్ , యోచించుచున్ నిల్క గా
ళ్ళకు మేల్చిన్నియగాదు లక్షణు నన , లృప్తైర్వ శౌర్యాదులం
బ్రకటోగ్రాజిని గానఁగోరి యిటు లొ , ష్పన్ వచ్చితిం దేరు ని
ల్వక పోనిమ్మని చూడయగ్గ మొకరే , వన్ దిద్దుచుం గ్రన్నునన్ .

అతికాయుఁడు లక్ష్మణుచేఁ గూలుట

కా॥ నేటిధ్వనము వార్ధి మోషమును గ్రే , జింపన్ దనుర్నాదముల్
జీమాతధ్వనిఁ గ్రిందు సేయ దెసలుం , జేవ్వాటుగా శంఖ భే
రీముఖ్యస్వన మొత్తరింప రాధా , త్రిన్నిల్లు నక్తంచరున్
భీమప్రోద్ధతి లక్ష్మణుండు చెనకెన్ , వేల్పుల్ ప్రశంసింపఁగన్ .

తే॥ త్వరితగతి వాని వారిపు , త్రుకుఁడు దనుజుఁ , డరచమున నుండ నిల నిల్చు , టనువుగాదు
క్రించుడన యైన నాపైర , హించి యెక్కు , మనుచు వేడఁగ సామిత్రి , యనుమతించి

తే॥ వానిభుజములపైఁ దన , పడముదించి , యెక్కినిల్చె; వెన్ను ని మోయు , నెక్కిరింత
యాడితనికంచు వేలువు , లిచ్చ మెచ్చి , విరులు కురియించి పొగడి దీ , వించినారు .

తే॥ వారికొడుకు పెందేరేగు , వలని కేగుఁ , బెరుగఁ బెరుగు వింటికి నేగ , వింటికేగు
నడఁగ నడఁగు వెల్లడిగిన , నట్టు లేగుఁ , బ్రభుని హృదయం బెఱింగి త , తృప్తతిఁ జను .

తే॥ అంగదుని నేర్పుఁగని వాన , రాదివతుడు , సంతసించియార్చిరి సమ , త్సాహ మెసఁగ
కరిఘటలమీద రథ తురం , గముల మీదఁ , గురిసె లక్ష్మణసాయక , కుంభవృష్ట .

తే॥ మురజములు మ్రోసెటనేము , మ్రోగెడురగ, హేషలెసలాతెలిసి , హేషమడలె
కరుల మీంకృతుల్ హెచ్చెశం , ఖములు మొరసె, గ్రందెఁ దర్జన భర్జన , గర్జనములు.

ఉ॥ కూలెను వారణంబులును , కూలె రథంబులు కూలె సశ్వముల్
కూలెను లాల్పలంబులును , కుప్పలు లిప్పలుగాఁగఁ గాలుడున్
సోలెను తద్రుణునిని , చూడఁగలేక సుమిత్రపట్టి దృ
గ్జాలము పోవుచోటులరు , సాయురబృందము పోయి నాటఁగన్.

మ॥ అతికాయం గని లక్షణుండనియె వి , ల్లమ్ముల్ తగంబూని ద
ర్శితబుద్ధిన్ సమరంబు సేయ నిటకుకా , వేపల్లి యిట్లుంటకుకా
గతమేదో తెలిపింపుమా యొకఁడవై , తయ్యంబు గావించెదో ;
పృతనవారము గూలఁ దండ్రి పగిదిన్ , భీతుండవై పాటెదో ;

మ॥ అన దీరుం దతికాయం డిట్టులను నై , న్యంబెల్లనాకేల ? నీ
పును నేనే యనిసేయువార మిట వే , బుల్లల్ తిక్కువారున్ రణం
బును పీడించుచునుండ నాకడిమి పెం , పున్ సొంపు శోభిల్లఁగా
నిను గూల్చంగలవాడ నందులకెగా , నేడిట్లు పిల్పించుటల్ ?

ఉ॥ రాముఁడె కావనిమ్ము త్రిపు , రద్విషుఁడే నిను కావనిమ్ము సు
త్రాముఁడె కావనిమ్ము నీరి , రాయనితోడుగ లోకనస్తం
బోమగనిమ్ము నీయసుపు , బుద్ధతి నొందును నేడు మోర నం
గ్రామమునందు నిల్వమని , గర్వమయిండయి యొత్తె శంఖమున్

చ॥ అదివిని లక్షణుండు దిర , హాసము చేయును నీవులుల్లు బె
ట్టిదు లిటరారు గెల్చినను , దిండిన నేనొకరుండనే చుమీ
వెదరక నన్ను నెల్లఁ బెర , వలల గెల్చిఁవాడవౌను నా
యెడునను నిల్వమం చొర మ , హేషపు వక్షము నాననేయఁగన్

చ॥ పెదురయియున్న కాలుసకు , వేగ గుణంబు దగిల్చి దైత్యుఁ డా
ప్రదరము సంకరంబుననె , వ్రయ్యలుచేసి సహించి కాకుకా
మృదిరక యంచుఁ గ్రూర గర , కాగులు గ్రక్క శరీముఖంబులన్
బదియును నూలుగాఁగఁ దన , వారలు సంతసమండ నేయుడున్.

తే॥ వని శరముల నడుమనే , వ్రక్కలించి, లక్షణుండేనె నాణుకో , లలఁ గు బేరు
నోర్చి వెలసిన యతికాయం , డుగ్రుడగును, నన్నితాపులతో వని , నడచివైచె.

మ॥ పురుషక్రేష్ఠుండు లక్షణుండు గుణ మా , పూర్ణంబుగా లాగి రా
ద్ర రసావేశము మీతీ తోపఁ బది నా , రాచంబులం జొన్ని మై
మలుపుం జించి విశాతసాయకములన్ , మైసోలఁగానేసి య
త్రతఁ దక్కివల రూపుమాపె నొకఁడుం , దక్కంగ నీకుర్వడిన్.

ఉ॥ వెంటనె తేటివాడు తన , వీరకదంబము రూపుమాయుటన్
గంటికి బర్వుగాంగ నెడ , గానక యమ్ములు పర్వి విండుటల్
మంటలు గ్రక్క గాంచి బహు , మాత్రముగా శరవృష్టి ముంచి ము
క్కంటి యుగాంతవేళ నెన , కంబుగ నేచినమాడ్కి రేగగగన్.

అ॥ ఆకనమెల్ల నమ్ములు ది , గంతము లమ్ములు భూమినమ్ము ల
చూక్షలమేన నమ్ములు న , ముక్కటమై యెటఁజూడ నమ్ము ల
స్తోకముగాఁగ నిండి వడి , వ్రోవఁగ సాగె బరస్పరంబు ని
శ్చేఃములయ్యె నగున్ లద , రెన్ గగనంబు ధరిత్రి తైలముల్.

చ॥ మునిగిన తోకఁమూఁక తుది , ముట్టకయే తలయెత్తనేర్పునే
కినిసిన లక్ష్మణుం డితని , గెల్పునె యాయతికాయఁ దంతకా
లునికడ నేర్చెనో కొల సి , లుంగులు కూర్చుటఁ వీని నేర్పు నే
మనఁదగుఁ నంచు భీతిలి వి , యచ్చరు లేగిరి దవ్వు దవ్వుగఁ.

ఉ॥ అంగదు బాహులందు మెడ , యందును వక్షమునందు నంప పిం
జం గటి గానరా బహుళ , సాయకముల్ వడి నాటి లక్ష్మణుఁ
ముంగలి గాననీక శర , ముల్ విగిడించి దరంబునొత్తి మిం
టంగల వేల్పుమాఁకలు వ , డంక నొనర్చె మృగేంద్ర నాదమున్.

తే॥ సెల యనంగ నంగదుమేన , సెలలు గ్రుచ్చి, సెలయుటలు లక్ష్మణుండు వీ , ఊచి రొద్ర
మూర్తియై శరవర్షంబు , ముసర వాని, ధనువు విఱిచి సారథిని ర , ధృములఁ జంపె.

ఉ॥ వేటొక తేరిపై కుజికి , వేటొకవిల్లు ధరించి తాఁకు నా
కారి కుమారుపై రఘు వ , రానుజుఁ డగ్నిశరంబు నేయఁగా
మాటుగఁ గర్చురుం డనల , మార్గజమేసి నహించుకొమ్ము పొం
గాటఁగనీయకంచు దుర , హంకృతి నార్పెఁ గపు లంగగగన్.

ఉ॥ హెచ్చును కుందు గానఁబడ , నీయక రెండును పోరుచుండఁగా
హెచ్చిన లక్ష్మణాస్త్రము ల , హీనజవంబున దైత్యు వక్షముం
గ్రుచ్చుచు వీఁపునన్వెడలఁ , గున్య దుదంచిత సింహమో యనన్
రెచ్చి సురారియన్ డిటవు , ప్రీతిక మాటొనరించె జేపమై.

చ॥ మఱియును లక్ష్మణుండు శత , మార్గజముల్ పెననేసి వాని ముం
దట గలవారి వెక్కఁగల , దైత్యులు చూడఁగదగ్గునట్లు చిం
దటలుగఁ జేయఁగా నెసుర , దైత్యము వీడక బాణవర్షముం
గురియుచునుండె వానరుల , కూటము దగ్గఱఁ జెంగకుండఁగన్.

అ॥ అపరిమితముగాఁగ , నస్త్రంబులను వారి, విదురు రాముతమ్ము , వీనులకడఁ
జేరి వీని శమనుఁ , జేర్చుము బ్రహ్మాస్త్ర, మునన యనుచు ననిలఁ , డనియె నల్ల

తే॥ మందివని సంతసించి ల • జ్వలుడు కడగి, తొడిగి మంత్రపూర్వకముగ • ద్రుహిణశరము
నేయ నది యుగ్రుడగునతి • రాయ శిరము. మింటగొనిపోయె నంతకు • నిటికడకు

క॥ కష్టములు తొలగెనని సుర, లిష్టంబున విరులు గురిసి • యెసగిరి చింతన్
దుష్టులు దైత్యులు పాటిరి, శిష్టులు గీశవరు లుల్ల • సిల్లరి మిగులన్

చ॥ జయము గడించి లక్ష్మణుడు • సమ్మతి నంగదునుండి క్రిందికిన్
రయమున దిగె నాతని ప • రాక్రమలాభముఁ గాంచినట్టి ప్ర
త్యయమున నింద్రునిత్తు నికఁ • డప్పక నాశమునొందు నన్న వి
శ్చయమున నవ్వభీషణుడు • చాలఁ బ్రశంస యొనర్చె నయ్యెడన్.

నరాంతకుఁ డంగదుచేఁ జచ్చుట

ఉ॥ సుందరవజ్రుడైన సుర • సూదన పుత్రకుఁ డీలైనంచు నీ
చందన గంధిలంబగు వి • శాల సువక్షముఁ జూచికొంచు వి
ల్లందముగాంచి పొంగుచు న • యంబున నెచ్చటికేగెడింక నీ
యందము చందము న్నిలువ • వంచు నరాంతకుఁ డగ్గలించుచున్.

చ॥ మిడుగులు లజ్జిలఁడు మిఱు • మిట్టలు గొల్చుచు రాలఁ గిన్నయ్యం
దొడిఁబడి లేవ ధారజీరి • దూకి నరాజియ ఘటకంబుఁ బెం
పదరంగఁ దాల్చిరాఁ గప్ప ల • గొఘము వ్యోమము గప్పవైవఁ బు
ప్పొడివలె చూదిపింజలలు • పోడిమిఁ దూల్చుచు దాయవచ్చినన్

చ॥ కని యొక పృక్షరాజముఁ బె • కల్పి కరంబునఁ బూని వాలి నం
దనుఁ దెసరేఁగి రామ విభు • దారుఁ సాయకమట్లు లాకెఁ దా
కిన జ్ఞమందె యంగదుని • కేలధరించిన పృక్షముఁ నరా
లునఁ దెగినేసె నొక్కత్రుటి • లోనఁ బరుల్ గనలేని నెవ్వడిన్.

తే॥ అంత రిక్తహస్తుండయి • యంగదుడు, వెనుక కేగుట పాడికా • దని తలంచి
పైకి లంఘించి చేరిచి • పట్టె వాని, కాలు గేలడిదంబును • కదలనిక.

ఉ॥ పట్టినవాని సాహసము • పట్టుగ వేల్పులు కాంచి చేతులం
దట్టుచు నార్చి రంగదుడు • దారుణమున్ పథింపకే వెనం
బట్టెము లాగి కొంచుఁ దెగ • వాఱగ దేహము నిట్ట నిల్చునం
బట్టుగఁ జీల్చివైచెఁ గను • పద్ద సురారులు విహ్వలంపగన్.

ఉన్మత్తుడు నీలునిచేఁ గూలుట

తే॥ పిడుగులనె మ్రుంగఁజాలిన • బెట్టిడుండు, పేర నున్మత్తుడను వాడు • పెలుచరేఁగి
తప్పఁద్రావి యుమ్మెతదిన్న • మొప్పె పగిది, మత్తుడై మత్తకరి నెక్కి • యొత్తరించె.

మే॥ గాలిగాకున్న నీ , లీల వేగమ దేడ , జలది గాకున్న నీ , శబ్దమేడ ;
 శమమందె గాకున్న , జనహింస యెటులగుఁ , బిడుగు గాకున్న నీ , చెడుగుగలదె ;
 కోపమేరుపు గైకొనక యీ వడియేడ , జలదంబుఁ గాకున్న , స్తనిత మేడ ;
 అల గజాసురుడె గాఁ , దైన భీకర మేడ ; నడగొండగాకున్న , నడచుచేడ ;

తే॥ అనుచుఁ గనుగొన్న వానరు , లడలి బడలి, జడిసి బెడిసి పడుచు లేచి , కడల దాఁకఁ
 ఐదుగువాఱ విజృంభించి , చిరుగుదొడఁగె, మత్తుఁ దున్నత్తుఁ దెక్కిన , మదగజంబు.

తే॥ వానరులువైచు పర్వత , పంక్తులెల్ల, మాపఁతుల యొడి నెలలకు , మాటుగావు
 కవులువైచు పెండరువు లీఁ , గలను దోలఁ , బినికిరావయ్యెఁ జెరుకుగాఁ , బినికివచ్చె.

సీ॥ కాళ్ళక్రిందంబడి , కనకనయైనవి, వాలంపువ్రేటున , నీలిగినవి
 తుండంపు వినరునఁ , గొండలఁబడినవి, కొమ్ముల క్రుమ్మునఁ , గూలినవియు
 నై మలమనుకులు , సౌమిత్రిశరముల, దనుజు లొందినపాట్లు , తప్పకొందఁ
 గాంచి నీలుడు పెను , కాంతాళమున నొక, సావ్యక్షముగొని , లీలఁ ద్రిప్పి

తే॥ కొనుచురాఁగ నున్నత్తుడు , కోలరైదు, పరపి సాములు ఁండించి , వైవ వేలు
 కొండయొందు నీలుడు గుఱి , గూడ నేయఁ , దునుకలుగఁజేసెఁ బదునైదు , తూపులేసి.

తే॥ మరలనొక కొండవెడకంగ , మరలనంత, మరలనీయక నాగంబు , మందరమును
 చుట్టివట్టులా నాగంబు , చుట్టెనీలు, నట్లు లిట్టులు కదలనీ , యక కడింది.

క॥ సాహసమున్ బలంబు వ్యవ , సాయము కౌతుకమున్ దిటంబు ను
 త్యాహము ధైర్యముం గడిమి , సర్వ మదెంగన యంచు సేన సం
 దేహము నొందునంతఁ గపి , ధీమండు దారుణముష్టి దేవ సం
 దోహము మేలు వెలని ను , తులీ పొనరింపఁగ వ్రచ్చె శీర్షమున్.

తే॥ నేలకుం దాటి నీలుండు , నిలుచునంతఁ , జొరలునెత్తుట నేనుంగు , పూడిపోవ
 మించునిలిచి యున్నత్తుండు , మించియర్థ, వంద్రసాయకంబులను వ , ర్లముగ గుప్పె.

తే॥ నీలుఁ దూడఁడిసిన వజ్ర , నిభ రసముల, ననురసేయ నానఁడు నొక , యమ్ముచేత
 వానినడచివేటొకతూపు , తోన నీలు, నురము నాటఁగనేసి బి , ట్టలుచి యంత.

తే॥ వేలు దంతిపై నెక్కి యొ , ప్పొరవచ్చె, వచ్చినం గని నీలుడు , వానిమీది
 తెగసి చింటితోడను వాని , దిగిచి యిభము, ముందునుంచె నుంచఁగ , నది , ముమ్మరించి.

తే॥ క్రచ్చి కొమ్ములతోఁ గాఁ , ద్రొక్కి కడము, తోడనెత్తి చిసరివేయ , దుండగీడు
 తప్పి చావక కోపంబు , తటమటంపఁ , దంగజంబుచు తానె చిం , దిఱుచేసె.

తే॥ అంత నీలుఁడున్నత్తును , రోశరమున, బలిమిఁ బొడువంగ నెత్తును , దొరుకు దొరుకు
 మనఁగఁగ్రక్కుచుగ్రద్దు ముం , దునకునుఱుక, విలవిలందన్ని కొనుచును , పృథివినొటఁగె.

బలహత్తుడు ఋషభునిచే జచ్చుట

సీ॥ అన్నచాపుంగని , యశ్యాగ్రహంబున, బలహత్తుడను మహా , బలఁ దొకండు
మృత్యువె తన్నీడ్వ , మించి యనత్తంబు, చింతె ఘనందైన , మొంటితోడ
సరభనమునఁ బిశా , చములు పూన్చిన తేరి, ప్రైవెక్కి జగములు , భయమునొంద
నజచుడుఁ బిడుగుల , తెలుగున పడిపడి, కరములేముచు వన , చరులఁ దలుమ

తే॥ ఋషభుఁ డెదిరించి భయ హంస , రించి నిలుపు, మనుచు నడలింప దై తేయుఁ , డాలిగొనుచు
నీవు పిన్న వాడవు చేప , నిన్ను గెలిచి, కలుగు దొడ్డ పేరయ్యెడి , తొలఁగుమనుచు.

తే॥ మంతుకెక్కిన యాహను , మంచుఁ బిలుపు, రాముతమ్ముని పిలుపుమా , రజతితులను
చంపు పిదప మీపైఁగోవ , గింపఁదగును, పొమ్ముపొమ్మన ఋషభుండు , పోలఁజూచి.

చ॥ పీనుఁగులన్ బుజించి మను , పీనుఁగులంగొని నోటి క్రొవ్వుతో
మానుగ గెల్వవచ్చితఁడె , మఁడుఁడ! రోగమునొంది మండు నుం
తేనియు రోయకుండు మతి , హీనుఁడ! లక్ష్యణఁడెలరా! మరు
త్సానుఁడు నేల! నన్నెలుచు , దోర్బముండినఁ జూత మవ్వలన్.

ఉ॥ పాటక నిల్వమంచు వెలు , పాటక వల్కలఁగఁగాంచి దైత్యుఁడున్
పాటెడవంచు నెంచితిని , పాటక ధీరునిమాడ్కిఁ గాలులన్
మాటుగఁ బల్కుచుండిన న , మానుషశీలం నాటలాడెనన్
మోలకు! పోకుమంచు విలు , మోపును బొమ్మలు లీల వంచుచున్.

సీ॥ పది తొమ్ము నాటంగఁ , బరపి పడింట దే, హంబెల్ల రక్తము , యంబుసేయ
ఋషభుఁడు కడుఁజెల , రేగి రక్కసులేరు, బలిమిమై జలదిలోఁ , బడఁగవైవ
బలహత్తుడను పీటఁ , చలక్రిందుగాఁబడి, యలుగక కలనికీ , నెగసిపోఁగ
నెగడెవే యని , నిశి నెదిరించిన, పగలు నా ఋషభుండు , వానిఁబట్టి

తే॥ బాహుబలమున సలఁపంగఁ , బచ్చిరక్త, మొదల నవరంద్రముల వెలు , పడియె; వాడు
మిడుక కట్టలే జీవముల్ , వెడలఁ బుడమిఁ, బడియె విల్లందిన నగంబు , పడిన పగిది.

సుగ్రీవుండు కుంభుని చంపుట

చ॥ కినుకన్ వేతొకచోటఁ జేవమెయి ను , గ్రీవుండు కుంభుండు త
క్రొ రంగమ్మనకే వినూతన మహా , దృత్యంబు సేకూర్చుచుఁ
దనుజుల్ వేల్పులు వానరుల్గని ప్రమో , చంబుం భయంబొంద మీ
కను పైపై విజిగీపులై పెనఁగి రా , కంపింప భూభాగమున్.

క॥ కేసరులఁబోలి కిట్టుచు, మానరముగ రుధిర మధర , మలయుచు గాసిన్
వేసరక పీఠగుణములు, భ్రాసురముగఁ బోరి రుగ్ర , బల దర్పములఁ.

క॥ కుంభుడు దండము ద్రిప్పుచు, సంభోరుహ మిత్రసూను, నదీచే నతఁడు సం
రంభమున నొక్కతరువున, స్తంభింపఁగనేయఁ దెండు, ధర విజిగివడెఁ

క॥ సహాయంపక చంపెదనని, మిహిరసుతుండదను పొంది, మీటి నిలువ తే
ని హితము కోరిన నీలుడు, మహిరుహము నొండు తెచ్చి, చూసుగ నిచ్చెన్.

క॥ దానిఁగొని పూర్తితోడను, వానరనాయకుడు వాని, వక్షము జగులం
గానడిచె బలముకొలఁదిని, దాసవతతి కలఁతచెంది, తడఁబడి పాటన్.

క॥ దెబ్బదినిన కుంభుడగిని, గుబ్బతిన్ వజ్రహతిని, కూలు నగము నా
గొబ్బునఁ బడెనని వానరు, లుబ్ధినతటి లేచి దనుజుఁ, డుడుకుచు నెఱిలో.

క॥ భుజములపైఁ గొట్టిన నం, బుజమిత్ర సుతుండు నొచ్చి, పోడిబుమై దా
జ జనంబునఁ బఱచుచుఁ గ్రతు, భుజువైరియురంబు ముష్టిఁ, దొడిచెం బెలుచన్.

క॥ అలపును సొలపును కానక, గెలుపోటము లేర్పఱింపి, కించి త్రేనిం
దెలువ నశక్యంబగుక్రియఁ, జలమున విజయాభిలాష, జగడించి రొగిన్.

క॥ పిడికై మదగజములు రెం, దెడయక పోరెడి విచాన, నిరువురుఁ బెలుచన్
బొడుచుఁ బొడుపుచును నెడ, విడుపెంతయు లేకయుండ్రీ, విజయశ్రీకై.

క॥ ఆమ్మాడ్కిని ముచ్చరముగఁ, గ్రమ్మిర సమరమ్ము జరుగఁ, గమ్మరి దిమ్మెన్
సమ్మెలిపోటన దనుజు ను, రమ్మును కపిరాజు గ్రుమ్మె, వ్రయ్యలుగాఁగన్

తే॥ అపుడునార్కసుండు న, న్నాలిగొందు, వా యనుచునవ్వ నుగ్రీవు, నైదుతలల
పాముబోలిన హస్తమ్ము, వానినోటఁ, జొచ్చి యనుపులెడల నల్కఁ, బుచ్చివైచె.

నికుంభుని హనుమంతుండు కూర్చుట

తే॥ అన్నగతిగాంచిన నికుంభుఁ, దాగ్రహించి, కదలె దెప్పటికని కపి, కాంతుఁ గదియ
సంతవానికి సంగదుఁ, డడుపడియె, నిరువురకు హెరముగఁ బోరు, జరగా నపుడు.

క॥ కూలముగొన్న నికుంభుని, వాలిసుతుడు తాతెఁ దాల, పాదపకడుఁడై
నీలగిరిపైకిఁ గాంచన, కైల మ్మొరవడిని రూఁతు, చందము దోఁచన్.

క॥ కూలము దనుజుండెత్తఁగ, నాలో నంగదుడు మడియ, నని జడియచు వా
తూలసుతుఁ డేచి జ్వాలా, మాలా భీలాగ్ని కరణి, మండుచుఁ దాతెన్.

క॥ తాకి మరుత్సుతుఁ డమరా, నీక ప్రభు వజ్రమనఁగ, నెగడిన ముష్టిన్
రాకాసి నికుంభుని తల, జోకం గడుపు నకు డిగ్గ, జొప్పించి చనెన్.

క॥ మిగిలిన దనుజులకుఁ గవులఁ, దగిరెడి సత్త్వంబులేమిఁ, దత్తఱుడుచున్
దిగులూని పఱవ వెనుకం, దగిలి కపీశ్వరులు సదమ, దము చేసిరొగిన్.

క॥ పరుగిడి గవని నరుగు తొం, దరచేఁ ద్రొక్కుల్లవడుచు, దనుజులు పెక్కం
ద్రురలిరి శిలిరములకుఁ జని, కెరలిరి పెక్కండు వుండు, కెలయుట కతనన్.

- క॥ నోరెండఁగ నిరుకడచెడి, నీరిందని చేడి యసువు , నీగినవారల్
దారి గనలేనిక్రియఁ గ, స్నిహితకఁగఁ బచ్చి యామి , నీ సందాక్షల్.
- క॥ నింగికెగని చని యసువులు, ద్రుంగఁగ సటసుండి మలల , కోపునఁబడు వా
రంగము లవియఁగఁ బ్రేపులు, తొంగ భరణ వ్రాలు సపక , దుబ పెక్కండ్రున్.
- క॥ పరిచితులఁగాంచి దయ నీ, శరములఁ దీయుఁడన వారు , సడలింప ననూ
త్కరము విడుచువారలు మం, దిరముల బంధులగు గుర్తు , తెలియనివారల్.
- క॥ హరు యరలఁగఁ దడఁబడఁచుం, గరులు దొరల భరణిఁబడుచు , గాలెడు మలల
తెరిపెడు నరదంబులలో, దిరుగుడువడి తీచ్చువడుచు , దెరలెడి వారల్.
- పీ॥ గాయమ్ములొందిన , కాయమ్ముల బరువు, మోపఁగాఁజాలర , మూల్లవారు
వానరవేపురై , దానవు లరుదేరఁ, దమవారె మోదఁగా , సమయువారు
కనువిచ్చి యిండుల , కడ చిగువారు చు, ట్టల జల మిమ్మని , తెలచువారు
త్రాగి చచ్చినవారు , త్రాగ నుండించి య, ద్లే శేతీచూచుచు , నిలుగువారు
- తే॥ పుత్రులను మోచికొని వడి, దోవువారు, ప్రాణములు త్రోవలో విడఁ , బాటవైచి
కనులు చెడ దారిదప్పి ర్రొ , క్కటము పడుచు, నడవలేక యట్టులె పడి , ముడుగువార
- క॥ ఆ తెఱగుగాంచి పాటిన, చూతలు తడఁబడుచు పడిగఁ , దోతెంచి సురా
రాతి పదంబులపైఁ బడి, యేతరునఁ దెలుపుటనుచు , నేడ్చిరి పెలుచన్.
- క॥ జరిగిన దేమని రాక్షస, వరుఁ డడుగన్ వారు మీరు , పంపిన సేనన్
మరలిరి కొందఁ జనంగఁ, తెఱగు వడదు నీడు సుతులు , తీటిరి దేవా ।
- తే॥ అనుడు బాష్ప ప్రవాహము , సరళముగ, విడిచి దుఃఖంబు మానంబు , వీర మధిక
చింత కరుణ మదము కిన్న , చిక్కుగొనఁగ, రావణుడు భంగయత వారి , రాజిఁబో

చ॥ కడలనుగాంచు వేలుపులఁ , గాంచును వచ్చిన విందఁ గాంచుఁ జే
యడివముఁ గాంచు నగ్గలిక , హస్తముల న్నల మన్ ముఖంబు చే
ద్వడ వడినూర్చు నేడ్చు నగు , వండురు సిగ్గిలుఁ గుండుఁ గూలు వ్రా
న్నరు వెగదొందు బెండువడు , వావిడుచున్ వనరుం గుమారిలు॥

చ॥ పుడమిఁ బెకల్పఁగాఁ దలఁచు , వ్యోమముఁ గూల్చుఁ దలంచుఁ బ్రాణులన్
బొడిపొడి సేయఁగాఁ దలఁచు , బోటుల నెల్లరఁ ద్రుంపనెంచుఁ బె
న్దిముడిపాటుగాంచు మఱి , చేష్టలుదక్కును పుంటిమీద నీ
ప్పడిన తెఱంగునకా మది వ , హింజను పొక్కును తోలు బెగ్గిలున్

ధాన్యమాలిని రావణు నిష్ఠురోక్తులాడుట

క॥ అప్పుట నున్న వారు పలు , కాడక యూర్పులుపుప్పు కెడ్డలో
ముచ్చిరుచుండ నచ్చటికి , మూర్తి వహించిన దుఃఖమో యనన్

వచ్చిన దాన్యమాలిని స్వ , భర్తృపదంబుల వ్రాలె గ్రక్కునం
బొచ్చెములేని ప్రేమమయు , బుత్తకుఁ గోల్పడు కుందు నోర్వమిన్

ఉ॥ గాజులు హారవల్లులును , కంకణముల్ మొరయంగ పుల్ల పం
కేజ నుగంధి వక్షమును , కేలఁ దొడింబడ బాదుకొంచు ని
స్తేజపు మోముపై దుఱుము , శీర్ణతనొంది పడంగ జాలితే
భాజనమైతి నంచు ధర , నైఁ బొరలాడె భుజంగితై వడిన్.

చ॥ ఇతరులకేని దుఃఖమది , యెట్టిదో నేరని కోమలాంగి దుః
ఖితయయి నర్వలోకములు , కీడ్పడఁ గ్రుంగినరీతి నెంచుచున్
బలి వదనంబు గాంచుఁ దన , పట్టిని మ్రొంగితివంచు నేడ్పు నా
వెత యడుపంగ నేరు పృథి , విం గలరంచుఁ దపించు నార్తిమై.

మ॥ బలవద్వీరుల దోర్బలం బని నడం , పన్ లేవో ? నీ వీర్యమున్
జలధిం బూఁడెనో , నీబలంబు చెడెనో ? నాపల్క లింకేని వీ
నులఁ జొప్పింపవో ? సమ్మతింపవో వినఁ ? గూయిన్ విచారింపవో ?
కలఁకంబాతిన కంటిపాప మరలం , గాన్పింపవో ? కానవో ?

మ॥ పురుహూతుం బవరంబునం గెఱచు న , తుప్పత్తుం గనెన్దనన్య యీ
తరుణీరత్న మటంచు నెల్లరును స్తో , శ్రం బొప్పుగాఁజేయఁగా
గరువంబొందినదాన నాకొడుకు లో , కంబెల్ల హాహా యనన్
నరుఁ దొక్కండ వధించెనే ? విధియు దు , ర్నాన్యయంబు పాటించెనే ?

చ॥ కడచెనె మున్నె యక్షఁ డతి , కాయుఁడో యిప్పు డడంగె వీరులున్
మడిసిరి కంభికర్ణుఁడును , మ్రందెఁ గుమారులలో సజీవియో
కొడుకొక యింద్రజిత్రై యిఁక , గూలును రేపట నంతమీఁద నొ
త్తిడి యొకరుండవే కడిమి , దిగ్విజయం బొనరింప కుందువే ?

తే॥ గిట్టినట్టి సోఁకుల బ్రతి , కింపఁగలవె ? బుద్ధిచెడి కామినగు నీవు , పుడమిమీఁద
బట్టగట్టుక యింకను , బ్రదుకఁగలవె ? సీతవలన మిగిలియున్న , చెట్ట గలదె ?

చ॥ అనుపమ సీతిశాలి సుగు , జాకరుఁడైన విభీషణుండు ప
ల్కిన పలుకుల్ గణింప కవ , గీర్ణ బలాధ్యుని కుంభకర్ణు నా
తనయుని శత్రు శాత శర , తండము పాలొనరించి నెమ్మదిం
గని పయి రాజ్య మేలుదువే ? కాకులు గూబలు కూయుచుండఁగన్.

చ॥ అని పలురీతులం బలికి , యన్నువ పిట్ట విధంబునన్ విలా
పన మొనరించి క్రేపు నెడ , బాసిన ధేనువుభాతిఁ గుందుచున్
వనరెడు దాన్యమాలిని , నాక భుజంగులు కేలమీఁద నొ
య్యనఁగొని రాజీవాసమున , నాదటఁ జేర్చిరి కున్తరించుచున్.

తే॥ లంకలో, గలయసురులె, ల్లభును స్వీరు, పుత్తుఁ డీల్లిన చందాసఁ, దొగిలినారు
వేల్పు చెఱును నెసరున, చెక్కినారు, తక్కువారిల చిలలె, త్తంగనేల;

తే॥ కోసలము పీడి కాసురు, గౌసలేయు, దేగుతటిఁ జనించిన దుఃఖ, మెనసె లంక
నగరమందు గల్గిన దుఃఖ, నావ మపుడు, పుష్పసును వార్తి మోషంబు, పోల్కి నెగడె.

18. నాగపాశ పటలము. (300)

తే॥ తలకు నొక వేరముఁ దైత్య, తరుణు లేత్య, గాంచి కారణ మెఱుంగక, కళవళించి
యింద్రజితుఁడు శంకించి దై, త్యేంద్రుకడకు, నడచె సురవడీ నశని చం, దమున నపుడు.

మ॥ దెసలం గెల్పిన రావణుం దిపుడు కీ, ర్తిం బూర్తి గోల్పోయెనో;
అనువు స్వీచెనో, మున్నువచ్చి షరదా, హం దొప్పుగాఁజేయు గా
డ్పు సుతుం దంబుదితోడ లంక నిపుడు, న్యూలింప యల్పించెనో;
అనమానంబగు దుఃఖ మొందుటకుఁ గా, ర్యందేమి పాటిలెనో;

ఉ॥ ఏమి భుటిలై నేడు వచి, యింపుడి యం చెరులైనవారలన్
వేమరు ప్రన్నసేయఁ బల, వించి పడంకిరి కాని తెల్పుమిన్
దామది సంబంధుడు, దారుణవేగముతోడఁ భోయి క
న్నామెతగాఁగఁ గాంచె మది, యంతట నెమ్మది చెంద రావణున్.

ఉ॥ కాంచి కలంకదేటికిర, కంజములన్ ముకుళించి యీ తట
స్థించిన దుఃఖ కలంకము, శేటపడం దెలుపుండియన్న న
త్తండు నాయకుం డనుఁ గృ, తాంతుఁడు నీయనుజుం గ్రహించె ని
మ్మించితులై కుంభుఁడు ని, కుంభుఁడు సయ్యతికాయుతోఁ జనన్.

మ॥ వర భానుప్పు డి మేఘనామ, డబఁ ద, ద్వార్తన్ చినం గన్నులం
గురు కోపాగ్నిని విస్ఫులింగములు గ్ర, క్కున్ వాతెజన్ మాకొనున్
ధురపిల్లున్ పిలిచు హస్తములఁ గుం, చున్ దూపితున్ గర్జితున్
సురుగం దిక్కులు చూచుఁ జంపె నెవఁ డం, చుం గాలఁ దాచున్ భువిన్.

ఉ॥ రాముని తమ్ముఁడుం బ్లవగ, రాజు మరుత్పురు, డంచుఁ దెల్పుగా
నేమని పంపినాఁడవు న, రేంద్రుల శక్తి యెఱింగియుండి యు
ద్ధామ బిందునైన నను, దార్కొనఁ బంపక వారిఁ బంపి నీ
వే మరణంబు గూర్చితివి, ద్వేషులు పంపి రనంగఁ జెల్లినో;

మ॥ సమరాజేయుని నామ తమ్ము ననిలో, జక్కాడు క్రూరాత్ము ర
త్తము తద్రంగమునంద తద్దరణియే, త్రావంగనీకున్నచో
సమరాజీకున కెదుమార్లు బల తౌ, ర్య సైన్యముల్ వీడి యు

నగరము నొకప్పుడు నాశనమైనదనగుదున్, దె తేంద్ర చూడామణి;

ఉ॥ క్రూర సగౌతసావళి న , కుంతిత శూరతఁ గొందికొంది సా
మీరి శిరఁబు వ్రచ్చి కసి , మీఱఁగ లక్ష్మణు కాలు సేతులం
గోరికఁ ద్రుంచి చిత్రవధఁ , గ్రోవ్వక తక్కిన సమ్ముఖంబునన్
మోరల నెత్త జంకు సుర , ముఖ్యులు మిక్కిలి నవ్వకుందురే ?

చ॥ కడలిని దాటి జానకిని , కాంచి వనంబును పాడుచేసి నీ
కొడుకును నేరారు నొక , కోఁతిని దూతయటంచుఁ జంపకే
వెడఁగరి వాచు వీడితివి , వీడుట యంతకుఁ దెచ్చె బంధులం
గొడుకులఁ గోలుపోయితివి , గోడివడెన్ సుఖ జీవితాయువుల్.

ఇంద్రజితుఁడు శపథ వాక్యము లాడుట

మ॥ ఇఁకఁ జింతించియు లాభమేమి , మఱి ని , నేమిన్న మేలేది ? వా
రక యాలోచన చేసియున్ ఫలమె ? సం గ్రామంబునం దమ్ము సం
బక సఁఘాతము పాలుచేసిన గుణ , భ్రష్టాత్ము సౌమిత్రిఁ జం
పక లంకాపురిఁ జేర నేఱుదుకు సం , భావింపఁ జిత్తంబునన్.

కా॥ నాగ్రామంబును ఖడ్గ పాశుపతముల్ , నాజెంబుగాఁ గాదుచున్
భోగంబుల్ గొని కాలముం గడపు నా , పోరం దదత్తంబులు
ద్యోగ ప్రోద్ధతి నాకుఁ గానివయినన్ , దుర్మృత్యువుం గొందు నీ
రాగ ప్రక్రియ సర్వమున్ విడిచెదన్ , బ్రాయోపవిష్టండనై.

మ॥ అతికాయ ప్రియజీవ హారకు సుప , ర్వాదు ల్గనన్ సంగర
క్షితిలోనుండి వియత్నఘాన యమరా , ధేహంబునం ప్రితిమై
నతిథి ప్రక్రియ లందఁగాఁ బనుపకే , వ్యర్థుండనే యైన నీ
సుతుఁడం గానిక విల్లు మోతకొఱకో ? , శోభాకృతిం జూపనో ?

చ॥ అని శపథంబులాడు సుతు , నక్కునఁ జిక్కఁగఁ జేర్చి రావణుం
డనునయ మార విట్టులను , నయ్యవు నీకు ససాధ్య శ్రావ్యముల్
పనిగొని చూచినం గలవె ? , వారని పుత్రక చిరర దీట నీ
వనిఁ బగఱన్ వధింపఁగల , పంచ హృదంతరచుందు నమ్మితిన్.

క॥ అనుచుఁ బలికిన కంఠికి , దనయుఁ దెఱఁగి, తూజములు నశేద్య కవచ , బాణ ఖడ్గ
దృఢ శరాసనాదికములు , తీరుగాఁగఁ, దాల్చి బయలుదేఱెను భయ , దంపు తీవి.

క॥ కమలజాఁడు చింత యింతుక , గలుగకుండ, వజ్రగిరిగొని కావించి , వజ్ర కిచ్చె
సాధనుపు వాని గెల్చిన , యదనునందు, మేఘనాదుండు గొనియె న , మోఘగరిమ.

క॥ ఇంద్రుఁజెలునుంచినప్పుడె , యింద్రజితుఁడు, కడఁకఁగైకొన్న వే నిషం , గములుగూడఁ
దఱుఁగుఁగాక యంబుధి యివి , తఱిగిపోవు, యమునిగుహఁబోలి నట్టి వా , యంపదానం

తే॥ తొల్లి యమరు లొనర్చిన , దురమువేళ, కొండ విలుకాడు నలువ త , క్కుంగలట్టి
యదిగు లొనగిన పెక్కుది , వ్యాధుధముల, సప్తుడు కైకొనె రావడి , యనువుకొలుకు.

తే॥ పొలుచు వ్రొత్తలంకాపురి , బోలినయది, శరధములువేయి వేయి తే , నరులుపూన్పు
బడినయది వేల్పులకు భంగ , పలుపరాఁ, దైన శీరత్కె దైత్యేంద్ర , సగ్రసుతుడు.

తే॥ కనక రథమన్నఁజాలునే; గరుడునడును, వృషభమునడును భయదమై , వెంట నడచె
గాక యొక్కనాడును ముట్ట , గంటులందు, ముందునడచిన యదిరాచ , పొడవు కీరు.

తే॥ చతురతం జూపి బవరంబు , నలిపి వత్రి, బలముగ్రుంగ బందించిన , వలచివచ్చె
వచ్చెనని పిశాచాదులు , వలచియాడు, గులుతువద్ద పెక్కుంబుచే , గొలుతు కీరు.

చ॥ బలయుత కాలతేయ వర , వాహిని గగ్గులరాధా వడిన్

న్నలచిన చక్రమల్ త్రివళ , నాయకు పృథ్వుము గాయమెందఁగా

జలిపిన మొగ్గలం గలిగి , జానగు శేరది దిగ్గజంబులన్

గలచుచుఁ బాఱుదోలినది , గా వివరించుట గౌరవార్హమే :

తే॥ అఖిలసురుల వీపుల గాక , యాననముల, గనని యింద్రజిత్తుట్టి స్వం , దనమునెక్కి
కీరు లొక వేయి చుట్టిరా , వీరసమర, దోహలత కీటమొమున , దోచ నరిగె.

తే॥ వానితో నడచిన సేన , వరుసలెక్క, పెట్టి తెలుపంగఁ దరమానె , వినుతచరిత
విడుడు వాల్మీకి నల్వది , వెల్లలనుచు, దెలిపె వేతేరు లెక్కించి , తెలుపువారు ;

పీ॥ ధూమ్రనేత్రుడు రణ , దోహలుండగు మహా, పార్శ్వండు కీరి కా , వలియొనర్చ
చక్రంబు పైనొప్పు , శంఖాది రవములు, భూనభోతరముల , బోరుకొనఁగ

లక్షతేరులు చుట్టి , రక్షయై రా వాని, కినుమడి గజములు , వెనుక నడవ

మోహరించిన గుఱ్ఱముల గుంపు వెంటరాఁ, గాలిబంబులు ముందు , గాఁగ నరుగ

తే॥ వీరవర్యుండు లంకాధి , విభుని కొడుకు, శస్త్ర విజ్ఞాని మాయా వి , శారదుండు
దురము లం దారి కీతిన , దోర్బలుండు, జిత దిగ్గితుండు సంగ్రామ , సీమజేరె.

మ॥ అతికాయుండు వధింపఁగాఁబడిన ప , ల్కాలించి కోపంబుతో
దితిజాధీశుఁడొ గోత్రభిజ్ఞుఁడొ యే , తెంచెన్ రణ జ్ఞోజీకిన్
గృతహస్తల్ రణకర్కశుల్ రిపులఁ గా , రింపగ వొనఁచెదం
గుతుకంబారఁగ లక్ష్మణుండు నిలిచెన్ , మోరాహవ జ్ఞాస్థలిన్.

శా॥ వీరశ్రేష్ఠుడు లక్ష్మణుండు కని దో , ర్వీర్యోద్ధతిన్ భూరి తూ
ర్యారావంబులతోడ వచ్చె నెవఁడా , హంపీరుడనన్నన్ మహా
దారుండైన విభీషణుండను మహా , త్మా దీరమల్లుండు పా
కారిం గెల్చిన కూరుఁ డింద్రజితుఁడన్ , ఖ్యాతాభిరానుం డిలన్.

ఉ॥ వాహిని నాయకుల్ ప్లవగ , వారము రక్షణసేయ నెల్లరన్
వ్యూహముగాఁగ నిల్చి బి , యుక్తిని పోరుటమేలు నేడు సం

దేహములేదు విగ్రహము , తీవ్రతరంబగు నిర్ణయించి ని
ర్యాపక పద్ధతి న్నడవ , భావ్యమగుం దలపోయి లక్ష్యాః:

పే॥ కీర్తిభూషణః మన , కీశ నాథుండును, జాంబవంతుండు కే , సరి సుతుండు
వారిపుత్రుండును , నీలుండు తదితరుల్ , నీతోడ నిలువంగ , నిర్ణయింపు
రెక్కలేని సురలు , ప్రక్కబలము గాఁగ, విలిచిన యింద్రుండు , నిలువలేక
యమృత బలంబున , ననువుల దక్కించు, కొని బైటఁబడి బ్రది , కెను నిజమ్ము

తే॥ వాసవుని రెట్టలం గట్టు , వాఁతలికను, మాయలేదు మాయపు హను , మంతుఁగూడఁ
గట్టినాతండు తగ వాని , కార్ముకంపు, విద్దె నేర్పును వర్ణింప , వీలుగలదె ?

తే॥ అనుచుఁబలుకంగ లక్ష్యాణుఁ , డనుమతించె, నంతమతిమంతుఁడగు హను , మంతుఁడెదను
చింతచేసి సౌమిత్రిపై , జిహ్వుజితుఁడు, వచ్చెనని పదఁబును , బయలుదేఱె

తే॥ శమనుఁడును కనులూయంగఁ , జాలియున్న, దనుజ సేనా భయంకర , త్వంబు గాంచి
యింద్రజితుని సాహసకార్య , మెఱిఁగి గాలి, పోలికనె వచ్చి చేరెను , గాలికొడుకు.

తే॥ అచ్చటనె మున్నె యుండినాఁ , దంగదుండు, తక్కు దశపతు లచటికి , దాసినారు
సేనలం ద్రిప్పఁ గపిరాజా , చేరినాఁడు, వరుసలుగఁదీరి నిలిచెను , వనచరారి.

క॥ కోపావేశము పొంగఁగ, నేపారుచు నెదుర నెదుర , నేగడి సేనల్
దీపించు రెండు జలధులు, కోపున యత్నించి తాఁకు , కొమరై తోఁచెన్.

క॥ కనులు మనసు గలిగిన ఫల, మును సంపూర్తిగనె నేఁడు , పొందఁగనగు నం
చనువుగ స్వర్గము వీడుగ, వనితలతో నిండి రమర , వరుగులు నింగిన్.

తే॥ రెండువాగు లొందొంటితో , రెచ్చితాఁకు, నెడల వీరగర్జనలు మీం , కృతులుహేష
లబ్ధహెషమల్ వివిధ తూ , ర్యమ్ములదరి, వేలుపుల మూసికొనఁజేసె , వీనుదోయి.

క॥ పట్టుఁడు కట్టుఁడు కొట్టుఁడు, తిట్టుఁడు నటకుండు తినుఁడు , త్రొంపుఁడు పొదువుం
డిట్టలముగ నేయం డను, గట్టి రవము శింజతో జ , గము వడఁకించెన్.

క॥ తగులుటచే నంగంబులు, పగులుటచే మేన నుచ్చి , పాటుటచేతన్
నొగులుటచే గూలుటచే, నెగులునఁ జలియించె దాత్రి , నిలుకడ చెడఁగన్

తే॥ మునల ముద్గరారులచేత , మురియు తలలు, ఖర కరాసులచేఁ దెగి , దొరలు తలలు
కదనరంగంబు నిడంగఁ , గవుల వపువు, యరలె నటియించె విలవిల ధరణిఁదన్నె.

క॥ పచ్చదీయగు మస్తకములు, విచ్చిన మేనులను నెత్తు , వెల్లువలం దా
కచ్చగ మందెడు నదవిని, పచ్చి విటపములను పోలి , పఱపైయుండెన్

తే॥ కజకు రాకాసులంబట్టి , కాలఁదన్ని, కేలనెత్తి నేలకుమోది , తోట లొలిచి
మెదలు కొఱికి త్రోచియు రాలి , నడుము విఱచి, యతిశయోత్సాహ మంది పె , ల్లారై గవులు.

త|| తలలుఁజ్రొంది కాటులు క్రుంచి , తిట్టునలుకీ, యాఁతలందుఁటిపోటుల , నెనరమడచి
కోరిమూతలఁ పెట్కిరింటి , గూఁగఁద్రోచి, పొలముడిందుల తండముల్ చెలఁగియార్చె.

తే|| కోతులనుపేరఁ జను యను , చూతలపుడు, వాలపాశంబులులివైచి , వ్రేలనెత్తి
వ్రాలమోడి దిరిరఁద్రొప్పి , నేల దాచి, పెట్కునిదముల వారి యూ , పిరులఁగొనిరి.

తే|| కాంతి నిలయమై నిప్పులు , గ్రుచ్చునిసుల, కోరిమూడిలు తరులతోఁ , జేతులు తెగ
మేన బాతులు తూలంగ , పుడిసిడియె, వారిశుక్తులఁ గొలురుచు , వారితోడ

తే|| పడనసేయు కల్లుములు , పిడుగులట్లు, మెలుసి చని యేనుఁగులఁ జీల్చి , మెదడునాని
తృప్తిగా శోచితము ద్రాచి , ప్రాస్తలాభ, మున ముదంబంది జతరాగ్ని , నణఁచికొనియె.

తే|| చూపమున బలమున విని , చూచినొందు, ప్లవగములు దొడ్లకీరుల , పైకి మత్త
కరులపైకి హరులపైకి , శరులపైకి, నాయుధములపైఁ దలలపై , నరసి దుసుకె.

తే|| పీనుఁగుల తిప్పలందుండి , వెనలు చుధిర, వాహనులు పీనుఁగులఁ గొని , వనదిఁ జేరి
యచటి జలచరములన నా , హామెనఁగెఁ, దెచ్చియిచ్చు నుదాసని , తెలుఁగునూని

తే|| హనుమ కరములన్ గిరులచే , నలువత్తైన, యసురసేనతోఁ దెక్కెముల్ , హరులువిండ్లు
గదలు కుంతముల్ తేలలు , పిరులు ముక్కు, మొగము గనరాని తీరున , మురిసివ్రప్పె.

తే|| అంగదుఁడు వృక్షముల మోచి , నడుసునందు, పూఁగుకరులను హరులును , పొలసుదిండ్లు
నైనయెడ యముఁ డింతయు , నదరులే, తప్పెనా జీవులని తేఱఁ , ప్రవ్వించె.

తే|| నాల్గ విధముల సేనలు , నలఁగి కుప్ప, గూరిన రణస్థలం గని , గొప్పయిటులు
పూర్వదేవాసురాణితోఁ , బోల్చి చూచి, దీని కది సరిగావని , తెలిసినరు.

చ|| ఎడయక పోతుమూత తల , యెత్తెను వానరసేన పీపులం
దడపుచుఁ బాలుఁజొచ్చెఁ గవి , నాయకు లడమునచ్చి పోరినం
జడిసినవారు క్రమ్మటని , జాడను కాంచి హసించి చూచినం
బెడమటలేదు వెళ్ళినదె , వేడ్కగఁ జోయినతీరె పోకగన్.

వానర సేనా నాయకుల సమరము

క|| కూలము పరకుపు చేకొని, వాలిన లయ రుద్రుఁబోలి , పాదప కరుఁడై
నీలుఁడు నిలిచిన చోటనె, కాలుఁడు పాశము గడించి , కడఁక నిలిచెన్.

మ|| జముఁ దధికార కార్యమును , జాడగ వీడితినందు వీరిలన్
గుముదుఁడు శక్తునై న్యములఁ , గుప్పలుగూల్చె నతండు నాయువో
యమ్మతమె యగ్నియో యనఁగ , నార్చెను ముంచెను మాడ్చె రెండు హ
స్తముల నొనర్చె నిట్లులన , సారెకు వర్ణన సేయ నెట్లగున్.

చ॥ ద్రుమముల రాముతూపు తొలి, తూపరముంచిన దేడుచెల్లె; లో
కమునఁ బ్రసిద్ధిచెందిన న, గమ్ములు నేదె; యడంచి మోఁదుటల్
తెమలక టుప్పటల్ తలఁపు, తీవగు నా టుషకుండు వైచు వృ
క్షములకుఁ బరవృతంబులకుఁ, గాంచగ లెక్కయెలేదు భూస్థలిన.

చ॥ కరుణను శీరులున్ హరులు, గల్గి భుజంగముఁబోలి క్రూరులై
వజరిన రేయి ద్రిమ్మరుల, వర్గములెల్ల నశించు నేడనం
దరువులు త్రిప్పిత్రిప్పి బెడి, దఁబుగఁ జంపెను జాంబవంతుఁ డ
ద్దిర; ముదియొందియుం బులును, తింత్రిణిపీడునె; దేవహెచ్చదే
ము॥ కరి పాశీనములన్ దురంగమ తరం, గంబుల్ చలత్స్వంధనో
త్కర నౌకల్ బహుళాయుధ ప్రకర చ, త్వ్య గ్రాహముల్ గట్లక
ర్బురవార్ధిన్ బససాఖ్య మందర మొగిం, గ్రోహహి పాశంబుతోఁ
దరువంజొచ్చె జయేందిరా వర సుధా, ద్రవ్యానుభోగాప్తికై.

సీ॥ వనదంబులం జీల్చి, కొని యూర్ధ్వలోకముల్, డాయు సంపాతి జ, టాయువులన
మైందుండు ద్వివిడుండు, మలసిరి దేగలు, పారువంబుల జంపు, పగిది దోడ
గవయుండు కొలఁకును, కలఁగు గజంబునా, దనుజునై న్యంబు ను, ద్రవదీఁ గలచె
నిల్చిన కాలు గ, దల్పక కేసరి, దై క్కేభ కుంభముల్, శ్రవ్యమందెఁ

తే॥ గపికులేంద్రులు కదన మీ, కరణే జలువఁ, బాణినట్టికోతులు వచ్చి, పోరదొడఁగె
నిర్జరారుల నై న్యంబు, నిలుకడ చెదె, నింద్రజిత్తుడిగని కోప, మినుచుడింప.

ఇంద్రజిత్తు వానరులపైఁ గనిమహగుట

తే॥ బాహులుప్పొంగ దిక్కులు, సర్వతములు, చెప్పుకుడ నామ్రోయించి, చింద మొత్తి
వేలుపులు జగములు కవుల్, వెగడు పడఁగ, సింహనాదంబు నేనె ను, తేనెక మొప్ప.

తే॥ అశమలును సిగ్గిలగ మ్రోగు, నహి విషాభ, శరము లిన్ని యంచెన్నంగ, నెఱుకపడని
యట్లు మితిమీటి వరపి వి, యత్తలంబు, నవనితలమును బాణము, యంబు చేసె

క॥ కపివరు లేసిన తరువులు, నువలంబులు వితీగి పొడిగ, నుర్విని లాకెన్
గవుల తల లెగసి పడియెం, దపతపసుని ధరణిమీద, చందడి యగుచుకా.

క॥ మితిమీటి వెడలు శరములు, కుతికల నురముల నొడఁకు, గూరుచు డుయ్యన్
దత బలులగు వనచరపతు, లతిశ్రమము నొంది తూలి, రవనిం బడుచున్.

తే॥ ఒక ముహూర్తకాలములోన, నొక్క వెల్పు, చితికి చెవరి వీభత్సమై, చెడుట తోడఁ
గొండలందేరఁ బోయిన, కోతుల తల, అలల చులం వైచుచు మేను, బుద్ధిబడియె.

తే॥ తలలు త్రొందిచాటిన బాణ, తతులు ఫణుల, కరణే బాణమునఁజేచె, ధరణియెల్ల
మిట్టపల్లము నమచును, మేరలేక, బిట్టబయలుగా రక్తంబు, పఱచె వడిని.

చ॥ తొలగెను చూచుచో గనులఁ , దూఱుచు నిల్వఁగ తొమ్మిది గ్రమ్ముచుం
దొలగఁగఁ దాఱుచోఁ బదులఁ , ద్రుంచు చదల్చిన నాల్గు లూడ్చుచుం
దొలగిన పీఠ గ్రమ్ముచు వి , దుర్బు శరీరములెల్ల ప్రచ్ఛయన్
దలఁచు నెడందపైఁ బడుచు , దార్కొనె నింద్రజి బాఁ నంహతుల్.

మ॥ శరవర్షంబున మధ్య నేర్పడిన దృ , శృశ్రేణి నొందెన వి
ర్జులున్ బీతిగఁ జూడలేరయిరి నా , రాచంబులంగూర్చి యే
యు రుతుల్ దక్క విసంగలేరయిరి మృ , త్య క్రూర భీతిన్ వనే
చరు లల్లాటముతోడఁ బాటుటలె కాం , చంజాలి రంతంతటన్.

మ॥ ఎదురైనట్టి వనేచడల్ తునుకల్ , టిశించి యుత్సాహులై
యెదిరింపంగలవారు లేమిఁగని లం , కేశాగ్రసూనుండు దు
ర్బుడై యారక విల్పె దూరగతుడౌ , మార్తండపుత్రుండు బె
ట్టిడుడై సాలమొకండు చేకొనుచు ము , డైన్ వానరుల్ మోదిలన్.

మ॥ తమసేనం జెదరించుచుం దొలఁగు నిం , ద్రద్యేషిఁ దా దాసి ప్ర
య్యని రజవిధిఁ జాట్టుఁ గ్రమ్ముకొను క్ర , వ్యాధిల్ భయభాగ్గుతులై
వెనుకం ద్రొక్కఁగ సాలమున్ విసరెఁ ద , ద్వీర్థంబు మేలంచుఁ బా
టిన కాభామృగ పూగముల్ మరలి పే , డైన్ సంగరోఽప్యత్తిమై.

మ॥ తన చుట్టుంగల సైన్యముల్ చెదరుటన్ , దైత్యేంద్ర పుత్రుండు రేఁ
గిన కిన్నంగని మేలుమేలనుచు నా , ల్గింటం బదింటం బలం
బున పాలంబును వక్షము నొగులఁగా , మూర్ఖిల్లఁ గా నేసి చే
తి నగంబున్ బలుముక్కలై యెగురఁ గ , త్రించెన్ బ్రకర్షముగన్.

ఉ॥ అయ్యెడ వాయునందనుడు , హాలహలంబు విధాన రేగుచున్
జయ్యన నప్పళించుచు భు , జంబుల నెఱ్ఱెదురం గడంగి యీ
కయ్యము దీనితో ముగియుఁ , గాఁ యని వేలుపు లార్య రక్కసుల్
బ్రయ్యఁగ నేసె నొక్కగిరి , భూతము లార్యఁగఁ గోతు బబ్బఁగన్.

మ॥ ఇబ్బటి ద్రిక్రముఁ డింద్రజిత్తు నగి భూ , భృద్రాజమున్ దూర్చి యా
రభటికా మారుతిఁ గాంచి యిట్లను శర , వ్రాతంబుఁ బాటింపకే
రభనంబార శిలా ద్రుమంబుల సమి , ప్రంగంబునం గెల్లవే
రఁ భః చంపకమాన విన్నన జగ , త్సౌజాతృజిం దిట్లనున్.

మ॥ వెడఁగాఁ మాకడ నున్నవారలు ధను , ర్విద్యా ప్రవీణుల్; మలల్
పదుకుల్ ప్రాఙులతోడఁ జోరుటకు నేఁ , బ్రాప్తించితి న్నికు; నీ
కడు క్రౌర్యంబును నేట రేపట నడం , గంబాఱుఁ గ్రొవ్వేలరాఁ
కడఁక న్నేర్చిన కొన్ని పద్ధతు లిటం , గాన్పించెద నిల్వరా.

శా॥ నాతోఁ బోరెదోఁ లక్షణ ప్రభునితో , నాణెంబుగాఁ బోరెదోఁ
నీ తండ్రిం దలదన్న వచ్చిన జగ , నిర్మాతృత్వోఁ బోరెదోఁ
నీతంత్రములు సాగవింక ననిలో , నిర్విణ్ణత నిల్చి పైఁ
బ్రేతాధీశుని చూడఁబో మ్మిదియె ప్రా , ప్తించు నిజం బియ్యెడన్.

మ॥ అనుడున్ శక్రజితుండు రోషమున నొ , రాఁ ప్రల్లడిఁడాఁ పృథా
చనఁ డీ రావణి నాడు తమ్ము ననిలోఁ , జక్కాడి దర్పించు ల
క్షణు నాజినీ వదియింతు నన్న ప్రతిసన్ , సాధింపఁగాఁ బూనినాఁ
డను నాతో నెదిరించుటన్న నిలఁ జె , ట్లం గట్లఁ బారాడుఁదాఁ

మ॥ విలు చేఁబూని యొకండనే నిలిచి మీ , విల్వరులన్ మిమ్ముఁ గా
కులకుం బారణ చేసెద నిజము మీ , కున్ శక్తి రేదేని వే
ల్పులఁ బాతాళ నివాసుల న్నరులఁ బ్రా , ప్తం గూర్చుకొం దాజి మీ
తలలం ద్రెంపక గెల్పుగైకొనక నా , తండ్రిం గనం బోదునేఁ

తే॥ అనుచు విలుగొని దెబ్బది , యమ్మురేయ, మేన గుత్తులుగా నవి , మేవుకొనఁగఁ
గొండవలెఁ జరింపక వాయు , జుండు నిల్చి, కేల నొకగిరి గొని వత్కె , గేలిగాఁగ.

చ॥ మదకరు రెన్నియేని యొక , మాత్రపు సింగముఁమ్రోల నిల్చునేఁ
పదరక లక్షణుం డిటకు , వచ్చెడు దాఁకను పోరుదేని నీ
ప్రదరము రాకమున్నె యిది , ప్రచును నీయురమున్ వలంతివే
నదరక కాచికొమ్మనుచు , నార్చుచు వైచె దళంబు మూర్ఛిలన్.

చ॥ అలపు జలంబు గల్గిన మ , హాబల నందనుఁ దేసినట్టి య
మ్మల పొలదిండి పక్షిము న , మాంతముగా వడిఁపాకి ప్రయత్నై
పలపల రాలె దిక్కులను , వహ్నిని క్రొగిన యుక్కుదుంప దా
కలి పయి వ్రేయు సమ్మెట వి , మాతమునం బజివోపు కై వడిన్.

తే॥ అత్తజీని మాయయగు నింద్ర , జిత్తు రేఁగి, హనుమ తొమ్మున భుజముల , నంటిదూసి
పోవ విషలిప్తమైన తూ , పులను వేయి, పరపి దాయనీయక చలిం , పంగఁ గొట్టె.

తే॥ పవనుఁ డడరి కలంపఁగాఁ , బైఁడికొండ, రోపల నెకలగుండైన , కోపువోఁప
వెడలి మేనిపై రక్తంబు , వెల్లిగాఁగ, వింతుకంత సాహీరి యో , చించునంత.

తే॥ నీలుఁ దెడసొచ్చి జాల్వలు , నింగినంట, నురవడిని సూటిగా వైచె , నొక్కకొండ
నడుమనే దానిఁ దుండ్లుగా , నటకివైచి, శక్ర విద్వేష వికటహా , సంబు చేసె.

ఉ॥ ప్రాణముతోడనున్న పెర , వానరు లానలు వీడఁగా సుప
ర్వాణులు ఖీతినిందఁ గవి , వాహిని నాథుని దేహ మెల్లడన్
బాణ విపాత ఘాతమున , వారక రక్తము గ్రమ్ము నాతఁడున్
ద్రాణ యొకింత లేక , ధర , వ్రాలె నడుంకుచు వివ్వతించుదున్.

ఉ॥ మేరుదె యుండు గాఢమును , మీటి సచింబుగఁదగ్గ కొండలన్
వారికి రెచ్చి యుండుదు , వైచిను రావణసింహుఁ డేరి వి
లూరఁయుండునే? చెనెర , సోపునె? తుండులుగాఁ యుండునే?
తోరపు వింటిదే ననియు , దుగ్గయు నుగ్గయు పిండియై పడెన్.

ఉ॥ పుట్టలఁజేరు నాగముల , వీరలఁ దీవ్రతఁబాల్చి నంజనుల్
గట్టగ తొమ్ముని నొప్పెట , గాఢులఁ జేతులఁ గాఢఁ దిత్తబన్
బట్టుగఁ బండ్లు గట్టికొని , దాద సహింపఁగలేక యంగడుం
దట్టె ధరిశ్రీపై సోలఁచి , నందఁగఁ గాంచి సురారి యంతటన్.

తే॥ తక్కు వానర పీఠుల , తనుపులంట, దానివర్షము గురియించి , నజహఁదోల
నిలుచు నిలుపున వడఁగుచు , నిలిచినారు, తక్కువారలు దెసఁలో , దానినారు.

ఇంద్రుని లక్షణము

చ॥ అదిగని లక్షణముండు కిదు , నెల్గు విభీషణుఁ గాంచె వాహినుల్
నదమచిమయ్యె నాయుటలు , స్రుగ్గిరి కార్యము మించె యత్నమో
యదపడలయ్యె నింద్రుణుడు , నాటికిఁ బిచ్చి పడింబుకున్నచో
నిచిపటకై న పాట్లు పలి , యింబునె? చీసర వోవదే యనన్

ఉ॥ వీనిని రాక్షి వేరుపులు పీపులు చూపిరి కాని యొక్కటం
బూని జయింపలేదు జగ , ముల్ కిదు కష్టములొందె వీనిచే
మానసి పేని నపు సరి , మార్చి జగంబులఁ గాచి లోక న
మ్యానితకీర్తి నొందుచుని , మాని విభీషణుఁ దాడు నంతటన్.

ఉ॥ ఇంద్రుణుండు లక్షణుని , యెచ్చెదుటం గని వాఁడె పీఠు నేఁ
డింద్రుడంటు గోరె నిపు , డిచ్చెద పీనిని చుట్ట ముట్టఁడీ
సాంద్రతంటుగా ననుడు , నైన్యము రేఁగి ధరిశ్రీఁ జాట్టు నా
సంద్రము పోల్కిఁ జాట్టె రిధ , నంబున నార్పును నొక్క పెట్టునన్.

చ॥ బ్రదుకిక లేదు వీకని కృ , పారహితాత్ములు స్వందనంబులన్
మదకరణున్ గుణాలను శ్ర , మంబున రేపుచు మీట నన్నిటిన్
జిదురుపల్లె పడంగ వెనఁ , జింబుచు లక్షణుఁ డత్రరాజి బె
ట్టిపముగ నేసి వారల న , డిష్టతఁ గ్రుంచె మువర్షు లుబ్బఁగన్.

చ॥ వడఁకె జగంబు ధారణము , బ్రద్ధలువాతె శర ప్రకర్షముల్
పిదుగులఁ గేరెఁ ధీనుఁగుల , పెంటలు మీతె నక్కక్కాహముల్
జడవిధిఁదూతె రాక్షసుల , సత్త్వము తాతె బలిముఖంబు ల
య్యెడ శ్రమ దేతె నింద్రుణుడు , నెద్ద విదెంబును కూరె దండిగన్.

చ॥ ఎదనక లక్ష్మణుం డలుగు , లేయ నురంబు నాచె దాకులన్
బుడమిని రాల్చె రక్తమున , ముంచె గజమ్ములఁ గ్రుచ్చె వాజులన్
గెడపెఁ బదాతి వర్గమును , కేలును కాళ్ళును ద్రుంచెఁ గాలుకై
వడి లయకాల రుద్రుపడి , బాధివ నర్థజనుఁ దేవె నాజిలోన్.

చ॥ మితిచెడి కూలు పీనుఁగుల , మేకొని లెక్క యిడంగ నిర్దురుల్
మతిఁ దలపోసి కాదనుదు , మాని శిరీముఖ వృష్టిఁగాంచి యి
వ్వితమును చూడఁ గాదనుదు , వీరుని కార్యకమందు సప్త మా
రుతములు సప్తమేఘములు , రూఢిఁ జెలఁగు నటండ్రు వింతగన్.

తే॥ ఒక్క యేనుఁగు మోమున , నొక్కకోల, యొక్క గుఱ్ఱము మోమున , నొక్క యలుగు
ఒక్క కాల్చాటు తొమ్మున , నొక్కశరము, గాఁగఁ దెలిసె లక్ష్మణ పృష , తక్కుములచట

౨॥ పుట్టుకతోడ గొప్ప యరు , వున్ బొలదిఁడియుఁ గల్గి తెక్కలుం
బుట్టినవౌటఁ గంకముల , పోడిమి లక్ష్మణ బాణరాజముల్
నెట్లని యొక్క యొక్క రజ , నీచర సంస్థిత గాత్రమందు ము
క్కొట్టఁగ వ్రాలింపందె మచి , యొక్క నిశాచరు పోర్కి యొందఁగన్.

తే॥ ఇంద్రజిత్తు వోషమునఁ బో , రెంఁగఁజేయ , ముప్పదైవవెల్లువలక , పులు మరించె
లక్ష్మణాస్త్ర జాఁమున నా , లమునఁ గూలు , నసుర శవములలో నవి , యుడఁగిపోయె.

౩॥ చేతులు త్రెవ్వి కాళ్ళు తెగి , చిందట వందట యయ్యి బొంచఁచాల్
మూతులు వోయి యాంత్రములు , ముందట జాతీ బలంబు తాఱి క
జ్జేతులు చూలి యాయుధ వి , హీనములై వడఁ దక్కు నిర్జరా
రాతులు తాతీ రాసలకుఁ , బ్రాణము తీవను పల్కఁ నిల్పుచున్.

తే॥ నీరువట్టిన కడలిలో నిలిచినట్టి, మందరమువలె నొకఁడేని , మాట తోడు
లేని మేఘునాడు తత్త , కించి బొమలు, ముడిచి తేరిపై లక్ష్మణు , మొనయవచ్చె .

౪॥ మారుతి గాసి వీడు రథ , మధ్యగతుండయి ముండ నేల నీ
వారుట మొప్పు చూడదు మ , దంసగతుండవు గమ్ము నీవసం
గొరవరీల లక్ష్మణుడు , గాడుపువట్టి భుజంబు నెక్కె బిం
దాకు బిల్లసిల్ల జల , చర్వయమో యనఁ దాడి రిద్దఱున్.

౫॥ కాళికఁబొలి యొక్కరుడు , కాలుని పోలి యొకండు భూరి ఛా
గోళము దద్దటిల్లఁ గుల , గోత్రము లెల్లలనాడఁ దంకృతుల్
మేళన మొందగా విశిఖ , ఛేదుర నాదము పిక్కటిల్లె న
వ్వేళ ముఖమ్ములం గొఱికె , భీకర లీలల నమ్ము లమ్ములన్.

క॥ పిడుగులఁ బోలివ బెడివపుఁ , దొడుగులు మఱు తొడుగు లేయ , దునుఁగుమరాలన్
దొడిఁబడి జగములు వడఁకుచు , గడలి నడిమి నావవోరె , గళమండెన్

క॥ అరదంబును మారులియును, పొరిపొరి, దిరుగంగి లంక , పూర్తిగ నదరెన్
శరములు ప్రమ్మటదేఁ దెలి, యరు లక్షణుఁ డింద్రజిత్తు , నమరుల కరయన్.

చ॥ కర శర లాఘవంబు లొక , తైవది నందపు నేమమన్ మహా
ద్దురమగుఁ డోరు లీరు బహు , దుస్సహమాఁ గనఁజాలమంచు భే
చరులు వచింప నేత్రగత , చర్యకు నైతిము శంకగూర నే
కరణి వచింపనా జరుగు , భార్యము లిట్టివ యందు గట్టిగన్

చ॥ జరిగిన దొక్కటే నెఱుంగఁ , జాలక యేమి ఘటిల్లెఁ నెవ్వరీ
కరణి దురంబు పూర్వము జ , గంబునఁ గాంచిరి మున్ను లే దనం
శరమును కల్గఁబోదు కను , దమ్ములు తెప్పలు లేనివయ్యుఁ గాం
చు రుటము గానమైతి మని , సుక్కిరి వేల్పులు వారిఁ గానమిన్.

క॥ వేలకొలంది భల్లములు , వీరుఁడు రావణి మీటి యేయఁగా
వేలకొలంది భల్లముల , వేగమ లక్షణుఁ డేసి శ్రుంచుడున్
వేల పణింద్ర బాణముల , వెంటనె రావణి యేసె మాటుగా
వేల పణింద్ర బాణములు , వీకున లక్షణుఁ డేసి శ్రుంచుడున్

తే॥ లక్ష యమ్ముల నింద్రారి , లాగి యేయ, లక్షతో వాని నదఁచెను , లక్షణుండు
కోటి తూపుల రావణి , కూర్చి పరపఁ, గోటితో వాని సొమిత్రి , కొట్టివైచె.

సీ॥ కంకప త్రమ్ములఁ , గఱకు రక్కసుఁడేయఁ, గంక పత్త్రములె రా , ఘవుఁడుఁ వైచె
నర్కచంద్రాత్తమ్ము , లసురయేయఁగ నర్క, చంద్రాత్తములనె ల , క్షణుఁడు వైచెఁ
గోటలఁబోలిద , కోల లతందేయ, నీకందు నట్టివే , యేర్చి యేసెఁ
బాటల మొనలున్న , ప్రదరంబు లమరారి, యేయ నట్టివ యేసె , నృప సుతుండు

తే॥ తమ్మి మొగ్గలఁ బోలు న , త్రుముల వైత్యుఁ, డేయ నట్టివ సొమిత్రి , యేసి శ్రుంచె
వజ్ర ముఖ బాణములను క్ర , వ్యాదుఁ డేయ, నట్టివే యేసి యడఁచె రా , మానుజుండు.

సీ॥ త్రిశిరశ్శరంబులొ , త్తిలి యిద్ద తేయంగ, నవి తాకి పొడియఁజెయ్య , నంబరమున
నంజలి యనెడి సా , యకముల నిరువురు, వేనవే లేయంగ , విజిగె నవియుఁ
గుంజర శ్రవమలన్ , పింజకోలల నిర్వు, రేసి రయ్యవి తాకి , యిల నడంగె
రావియాకులఁ బోలి , రాజిల్లు తూపుల, నిరువు రేయఁగ నవి , యెడలి దొరలె

తే॥ నిట్టులేముచు విలుచుచు , నెసక మెసఁగ, లోకములె యంపగములకు , లోనుగాఁగఁ
జేసి యార్చిరి పొంగిరి , చెలఁగి రుచ్చి, రడరి రఠరి రొప్పిరి తని , వందలైరి.

క॥ రావణి కల్ప మేఘములు , హోదినులం గురియించి ముంచు నా

తైవది నేసి వాడి గొర , కల్ వడిఁ గర్కట ప్రీలునట్లు ల
ప్పొవని మేను చేసి నర , వర్యుని కంకటమందు గ్రుచ్చె బా
ణావలి వేనవేలుగ వి , యచ్చరు లందఱు పిచ్చులింపఁగన్.

తీ॥ హనుమ యొడలి ర క్తముగాంచి , యచరులెల్ల, నిండ్రజితు చేయి మించిన , దంచునెంచి
వదనములఁ ద్రిప్పికొని తేలు , విదిరిచికొని, వెగడువడి రీతఁ దేక్షక , వీరుఁ డనుచు.

మ॥ రణ పాండిత్యము మీఱఁ గ్రూర విశిఖ , వ్రాతంబులం గూర్చి ల
క్ష్యులుఁ దశ్వంబులఁ గూర్చి దైత్యు సిదమున్ , ఖండించి కేరించి రా
వణి మైచుర్వును చించి సారథిని చం , పంగొట్టి వెన్నెంటనే
గణనాతీతములైన బాణములఁ ద ద్ధాత్రంబు భంజించుడున్.

తీ॥ సారథి గూలినఁ దెక్కిము. వారువములు పడిన మేను , వ్రస్సిన రణ దు
ర్వారుండై లంకేశ కు, మారుఁడు చలియింప కిట్లు , మదియించె మదిన్
మ॥ నరుఁడే యీతని సాటి; కాదయినచో , నారాయణుండే యగున్
గిరికుండోఁ బరమేష్ఠియో; దృఢమతిన్ , గీళాశితో డిగ్గి మా
పురిలో మమ్మెదిరించి నిల్చు మనుజున్ , మున్నెన్నఁడుం గాన మ
చ్చెరు వీసాహన మీచణత్యము రణ , స్థేయత్య మీ బీరమున్.

తీ॥ అనుచు వేతొక తేరెక్కి , యసురవరుఁడు. నిప్పు బరలంగ నిట్టూర్చి , నేయి పోయె
నిప్పులరె మండి మిక్కిలి , నెగడి సూర, విశిఖతతి దందడిగ గుప్పె , విన్నునిండు.

తీ॥ శ్రేణులై కుప్పలై పాఱ , శివశరముల, లక్ష్యులుం దేసి వానిఁ దొ , లంచి వేయి
నారసము లిండ్రజితు మేన , నాటనేయ, వాఁడు వడిఁ గ్రుచ్చె సౌమిత్రి , ఫాలమందు.

తీ॥ నొవ్వ కిండుకంతయు లక్ష్య , ణుండు వాని, తొమ్ము రండ్రమ్ములదర ను , అమ్ములేసి
నొంప మేఘనాడుఁడు మేను , కంప మొంద, నొటంగెఁ దేరిపై సుంత వి , ల్లాఁతగాఁగ.

తీ॥ కాలుఁడే యదాటునఁదూఁకు , కరణితోఁప, హనుమపురణించి యిండ్రజి , త్తరద మవనిఁ
గ్రుంగ వారువంబులు నలి , గులిగఁ గూలఁ దన్నెవాఁడును వేఱు న్యం , దనమునెక్కి.

తీ॥ ఇండ్రజితుఁడు పెక్కగు తేరు , లెక్కుచువడిఁ, గూల్చుకొనుచుండెఁ గాని యొ , క్కొటియుఁగాచి
కొనిరణంబు నేయఁగ లేక , కములుచుండె, గడియలో వేయిరథములు , మడఁగిపోయె.

తీ॥ దేవత లనుమని లక్ష్యులు, దీవించిరి విరులు గురిసి , తేట మొగములన్
బ్రోవలు రాదిరి పాడిరి. పైవస్త్రము లార్చి రధిక , పరితోషమునన్

తీ॥ అంత నిండ్రజిత్తునకు న , త్యంత హితులు, సమసుధాన్నపానులు వెన , శత సహస్ర
సంఖ్యగల రక్కసులు మిత్తి , నరన కీడ్వ, వచ్చి చేరి రచ్చటికిఁ గా , వరముతోడ.

తీ॥ హస్తీవకులును రథికులు , నాశ్వికులును, చాల్పలంబులు కేల ఁ , ధములు గదలు
దార్చి గర్జలతోడ వా , ద్యములు నిగుడ, ఖడ్గదీప్తులు తెలఁకులఁ , గ్రమ్మువచ్చె.

తీ॥ శరభసింహ వారణ పిశా , చముు ధ్వనులు, శింజినీ రవములు దెసల్ , చెలఁగ బరవెఁ
బుడమి శవముల మయమయ , యదరు కతన, న్యందనములచేఁ బెందూఁ , క్రందుకొనడు

తే॥ అప్పుడు రావణుడు కోడుకోర్కెలు, యొరగుచున్నది, దిశలు నిండ నారసములు, దివిరి కురిసె
సాంధ్యరాగంబు లలిని ల, డిగ్గిమలు పోనిన, వాని సన్నిటిఁ గొలఁగించి, వైచిత్ర్యము.

తే॥ చుట్టుచుట్టి రాహులు, మ్రుగ్గుచున్నది, సవయ మోడినయలు యేసి, నవయ ముగ్గు
నూచమయ్యెఁ బైపై లగ్నంబు, ముది శరీరములు, గురువుగా దైత్యశిరముల, గ్రహ్యుచుండె.

తే॥ ప్రేపులు భుజంగములు దంఢి, బృంహి మగము, బురలు తేరుచు పగిలిస, తరణి నికర
మాయుధీయలు వారిచ, రావణుగ, రిచుదరిత్ర యొప్పులె నల, ద్రంబు పగి

తే॥ కంఠసరులు కుండలములు, రిచుములును, నివచములు పీఠమంట లంగ, గవచయంబు
బురలి విలయవాతమున నల, బరిమునుండి, దొరలు నక్షత్రములవలె, మెఱసిపడియె.

తే॥ లక్ష్మణుం డింద్రుణ్ణు నా, లంబులోన, నూపిరాచనీయక శర, పూహమమరఁ
జేసి దిలిజల మేనుల, తిందివైచె, గుప్ప కుప్పలుగా నలు, గులను గూర్చి.

తే॥ లక్ష్మణుని వాహనంబు వా, లమును బాటి, నేలదాచును మెదినల్పుల, గాలరాచుఁ
ద్రొక్కఁబింటికి వైచును, త్రోనుచొడుచు, విలుచుగఱచును బెదరించి, తఱుము రిపుల

తే॥ ఓటిమీచుచునదల్పు, బై, పలుచుగొఱుచు, గరులబట్టి వినలివైచు, గదలిబడగ
గుట్టముల పొట్ట లులంగా, గూలచున్ను, చేరు లొరటిపై నొకటి ఘే, చిల్లఁద్రోచు;

క॥ హరుల గరుల సురాసుల, విరులంబలె గిల్లు చిలుచు, విడవముల శ్రియన్
సరసర దూయును దళముల, వెరపున బండ్లపలె రాక్షు, చినుచు బింతున్.

క॥ పన్నగములె దారములుగ, బున్నుగ గట్టుగఁబడిన, పఱవగు లేచు
క్రన్ననఁ గూర్చెను వేయిది, నెన్నుగ నొ గడియలో న, హిసబలమునన్.

తే॥ విసము దివి మత్తుగొన్న మా, విసులు దివప, చుంచుచుండులే లేచిన, మాడ్చిఁబెక్కు
చోట్లఁ బడియున్న వానర, స్తోమ ముఖుని, తేటి లేచి ప్రకోపంబు, ముఱిపోలె.

తే॥ ఉగ్రకోపులె కవియుచు, హూరించి, ముద్రుణ్ణిపై శిరు మ, హీణములును
గిరులు పండులు పేలుగా, మెలవైచి, యార్చిరాక్క పెట్టున చోవు, మగలు పగిది.

తే॥ వ్రేయ సవయపములు చిన్న, చిన్నములయి, గంటలులియకతాంగము, నార్చిరాగ
యజగొఱుగ బనిచేసిన, యరచములను, పోలి నంగ్రామ మేదిని, గ్రాబుచుండె.

ఉ॥ అంగదుఁ డొక్క సాలము న, హంకృతిఁ గైకొని తెచ్చి యింద్రజి
త్తుం గని చచ్చితోరి భుజ, దుర్వమ సత్త్వము గల్గునేని తో
వం గలవాడ వంచు వచి, వైవఁగ నయ్యది దైత్య గౌరవం
బు గొఱసేయు భంగి రథ, ముం దొరలించెను నుగ్గునూచగన్.

చ॥ తలపున వేల్పు బుల్లసిలి, తాతకు గగ్గిన బన్న మియ్యెడఁ
దొలఁగఁగఁజేసె బొత్తుడని, తోషము వొంగఁగ నార్చి రుత దో
ర్బలమున నుప్పరం జెగసి, రావణి వేటొక తేరి మీదికిన్
జులుకఁగ దాటి నిల్వచని, మాడి యలుంగుల నేసె వనిపై.

ఉ॥ జీవము గొందునంచు మొగి , సేయఁగఁ ధక్కిన వానరావళుల్
రావణఁ జాట్టుముట్టి బవ , రంబురఁ జచ్చిన వారి శీర్షముల్
వాపురముల్ శతాంగములు , వారణ తుండము లందినట్టి వే
వేదియె తెచ్చి వైచి శర , వృష్టి నడంచిరి మించి యార్పుచున్.

ఉ॥ అంతటఁ బ్రాభవ స్థితియు , హర్యూ నివాసము నిద్రవీడు దీ
మంతుఁడు పోరుచున్న చెడు , మానిసిదిండుల నొక్కఁడేని కా
న్పితమ యన్నఁ గాని కర , ణం బరిమాణువ నింద్రజిత్తు దు
ర్దాత రుషా పరీతుఁడయి , తార్కొనె నోర్వఁగరాక గ్రక్కునన్.

తే॥ సేనలం జొరకొని యండ , శిఖరమఁటి, నట్టి రక్తజలది యాద్య , ననువు దప్పి
రక్షణము చేసికొను చక్ర , రక్షకులకు, ధూమ్రనేత్రు మహాపార్శ్వ , దొడరి కాంచె.

తే॥ పీనుఁగులు కొండఁ బఠె , బెరిఁగియుండ, జలదముచు దాఁటలేదు బా , స్మరరథంబు
దాఁటలేదు పజ్జిగూఢ , దాఁటలేదు, నిలుచు నిల్చున వారలు , నిలిచిరట్లె.

తే॥ వారిమోములఁ గాంచి రా , వణియుఁ గదిసి, వింతఁ మనసేన నలుపది , వెల్లువలను
లక్షణం దింతలోన న , గల్గవుఁ గినుక , నాశ మొనరించుటచు కాంచి , నారె మీరు.

తే॥ అనుదు వార లింద్రారిఁ నీ , వంతకంచె, నెక్కుడగు కపిసేన మా , యింపలేదె ;
నముడ వట్టి సంగ్రామమే , సలిపితయ్య, చింతయే యటంచు వ , చించునంత.

తే॥ ఇంద్రజిత్తు ల్లక్షణులు వెండి , యేఘమీటి, పోరఁదొడఁగిరి సౌమిత్రి , మేరమీటి
వేలకొలఁది శరములేయ , విబుధవైరి, వేయకొలఁదిఁ దున్నుచునుండె , వివిధగతుల.

తే॥ బడపది నూలు వేయి ప , దాటువేలు, ముహురముగఁ గోలల సేసి , మూర్ఛదేటి
పోర వచ్చిన వానర , వీరవరుల, మరల దశకంఠ సూనుండు , ధరణిఁద్రోచె.

తే॥ వనచరేంద్రుండు మున్నగు , వారు సోలి, వడఁగ నెదుట నిల్చిన సుర , పైరి తూల
పెదురుటదవిఁగాల్చెడి జాత , వేదు కరణి, మండు శరముల గుప్పె ల , క్షణులు కడిమి.

తే॥ ఇంద్రజిత్తు మూర్ఛిలై న , హింపలేక, కొమ్మలంబలె నిల్చుసో , కులు నిరువురు
దాఁగియుండిన రాకాసి , దశము కొంత, తోడుగాఁ బోరఁదొడఁగి రు , తృప్తకవితక.

తే॥ రథగజాదికములు లేని , రాక్షసాలి, మీటి త్రుటి మాత్రలోన సౌ , మిత్రి కురియు
బాణవర్షంబున మునింగి , ప్రాణములను, విడిచినారు కొందఱు పాఱ , దొడఁగినారు.

తే॥ నీరుపట్టచేఁ గొందఱు , నీరదముల, కెగసి నీర్ద్రావి ప్రణముల , దగిలి నీరు
చొరఁగఁ జచ్చిరి కొందఱు , దొరకకుండ, నల్క లెండఁగఁ జచ్చిరి , నవసి నవసి.

మ॥ శరసంఘాత విదారితాంగులగు చో , పావారులం గొంద అ
స్మరముం జేరి వికీర్ణ కేశలయి సౌ , మ్మూల్ దాలఁ జింతా రిమైఁ
బరిచర్యల్ పొనరించు కాంతలఁ బరి , స్వంగమ్ము గావించి త
ద్వర జీవమ్ముతోడఁ జేరి రమల , స్వగ్గీయ లల్పమ్ములన్.

మ॥ శర విరాళ విశ్లేష వక్షిణి నిశా , నందారులం గొంద టు
 ద్ధుర వేగంబున విండ్లు నేరి హితులన్ , దుఃఖంబుతోఁ గాంచి యీ
 చరదాబ్జంబులఁ జట్టుగొన్న నుతులన్ , సాఁకుండి యంచాండ్ర బా
 యర మోముల్ తనివారఁ గాంచుతఱిఁ గా , యం గాంచి రంక్యస్థితిన్.

కా॥ ఈసౌమిత్రి విజృంభణంబు జ్ఞామి , స్థేయన్న వెయ్యేల లఁ
 కా పాపూజ్యము నాశమొందు నిజ మిం , కన్ మేనునాచుండు వి
 శ్వాసుందోటకు మున్నె దాఁగుడు గిరి , ప్రాగ్భారమందంచు వి
 శ్వాసాత్మయుల కాది కొందఱు గత , శ్వాసాత్ములై రయ్యెడన్.

చ॥ నెఱఁకుల నాటియున్న శర , విర్గత కోణిత దిగ్ధ దేహా య
 క్కఱి యిలుసేర బంధులు న , యంబునఁ దూపుల నూర్చుబూన వి
 ట్లరివినఁ జత్తుమంచుఁ గడు , నూర్పులు పుచ్చుచు మార్పుచెంది చే
 మిరి యిరుపాలఁ భోలె విర , మించిరి సర్వము మౌనులంబెన్.

ఉ॥ వేరులపై వడిం జనక , తేజాలమీదను పోక కల్పదం
 బాటక దంతిమూఁపులను , పాటక సిగ్గున లంకలోనికిం
 జేరక యందు వెల్పుల వ , సింపక ప్రాణములందు తీపిచేఁ
 దాటిరి కొందఱా శవ వి , తానము క్రింద నొదింగి యూర్పుచున్.

చ॥ కురిసిన చోటనే కురియు , క్రొమ్మొగులుంబలె లక్ష్మణుండు దు
 ర్భక్తముగ నాయముల్ నలఁచి , రావణి జంపుదు నంచుఁ గత్తకం
 బిరవరసేసి వాని వివ , శాత్ముఁగఁ జేయఁగఁ దేటుదాఁక సం
 గర మొనరింత మంచుఁ గలు , కావలి వారలు దాసి యుగ్రులై .

చ॥ అరదములన్ గడించి పొలు , పారి ప్రభంజన మూను లక్ష్మణుం
 గుటిగొని బాణజాలముల , గుప్పఁగ లక్ష్మణుఁ దాగ్రహించి చి
 చ్చుట పిడుగట్టి నారసము , లొక్కట నూలుల నేసి తేరులన్
 ఖరువులఁ దేది చోదకుల , ఖండము ఖండము సేయు నంతటన్.

చ॥ విరథులు వారు పెన్ గదల , వీఁకను కైకొని మారుతాత్మజాఁ
 దరమిడి మోదఁబోవఁగ ను , దగ్రత నాతఁడు వాని లాగుదున్
 వెరపున వీన వీడు కడు , వీఁగి వధించున యంచుఁ బాటి రి
 ద్దఱుఁ దిను నన్న మేని యెడఁ , దం దలపోయక ప్రాణ రక్షత్తె .

ఉ॥ కాలము తిఱమిన్ మఱియుఁ , గాలున కింతయు జాడ తోఁపమి
 గాలియుఁ జల్లఁగాఁగఁ దమ , కాయములం జెనకంగ విడుదరం
 దేలి శ్రమంబు నీఁగి మిహి , తేఱువ చేవయు నొంది వాంముల్
 పోలఁగఁ ద్రిప్పచుం గపులు , మూర్ఖులఁదేటిలి లేచి యుద్ధతిన్.

తే॥ గవయ గంధమాదన గజ , ద్వివిత్ మైంవ, పనన జాంబవ దంగద . ప్రముఖులెల్ల
వేలుపులు భద్ర వాక్కుల , విసుతిపేయ, దరుల గిరుల మోచికొని తె , చ్చిరి కడంక.

తే॥ అంద తొక్క మొగినివైవ , నసురవరుడు, ప్లవగ వీరుల గని కోప వివకుడగుచు
నింతయే గద మీచేవ , లేపు లనుచు, నవ్వి ఖండఖండములుగ , ద్రెవ్వనేపె.

క॥ విసువక కోతులు తాలను, వినరుచు మునరుటను కాంచి , విల్లును శరముల్
మనలని తోడుగ నిలిచిన. యనురువి యెడ నదయువగిది , నడగెన్నినుండున్.

క॥ క్రుతులును స్మృతులును సత్యము, తత ధర్మము లేవని మహిమ , దలపించునో త
త్పతి నెఱుగని వెడగుల యెడ, వితమున విరు లన్ని దెసల , విరివిగ గ్రమ్మెన్.

ఉ॥ పాతిక కాష్ఠలో నితని , ప్రాణము తీసిన దీయవచ్చు గా
కీతతి తప్ప దానవుల , కిమ్మగు కాలము వచ్చు వచ్చుచో
నాతడు మింట సంచరిలు , నట్లునం గెఱపొందువాడు ను
మ్మి; తడ వేల యం చనుగ , మించి విభీషణు డాడు నయ్యెడన్.

క॥ తనుడుట్టిన ప్లవగులపై, హనుమనిపై లెక్కలేని , యంప గముల నే
సిన రావణి; దునుమగ న్యం, దన మొక నారసముతోడ , ధర బడగొట్టెన్.

ఇంద్రజిత్తు నాగపాశముచే లక్ష్మణాదుల బంధించుట

చ॥ రథమును లక్ష్మణుం డొక శ , రమ్మున గూలుచు సంతలో వియ
త్పథమున కేగి వీరి నహి , పాశముచే బడద్రోయ జీవముల్
వ్యభగిని వీడు వారలని , యారసి రావణి మమ్ము జేరెడు
ప్రస్థాతునిచే వికెయ్యవి పొ , సంగునో యంచమరుల్ వడంకగన్.

క॥ విల్లును తూణీరంబులు, పెల్లగు కోపంబు క్రౌర్య , విధులుం గల యా
ప్రల్లదుడు మింట; జీకటి, నల్లని మేఘములలో గ , నంబడకుండెన్.

తే॥ పంక్తి క్కధరసుతుడు త , పృథలమున, వరబలంబున గులగొర , వంబువలన
మంత్రబలముచేత నణువు , మాడ్కి సూక్ష్మ, గాత్రుడై కానరాక మే , మముల నడగె.

తే॥ అబ్జభవునైన హరినైన, నభవునైన, గట్టిత్రోచిగా కూరక , క్రమ్మటిలని
భుజగ పాశంబు నభిమంత్ర , పూర్వకముగ, గేలగైకొనె వంచన , శీలుడంత.

తే॥ అచటి వానరులును మాయ , నరయలేక, కదనమున జంకి పాతెన , కాదలంచి
యుబ్బియార్చి గంతులువైచి , రుత్సహించి, లక్ష్మణుడు నల్లయెడఁద ద , లంచి నవ్వె.

తే॥ జరుగునది కనలేక ల , క్షృణుడు హనుమ, మూపునుండి ఛాత్రికి దిగి , చాప మంగ
దుని కరంబున విడి మేన , దూఱియున్న, శరము లూడగఁదీసి వి , శ్రాంతి గొనియె.

క॥ రావణి సాగ్రామమును, తీవరమున వదలె వదల , దిశలెల్లను తే

జో విలసనముగఁజేయుచు, నోవగ వడిఁ జుట్టె లక్ష్మీ , ఇవి బాహువులన్

ము॥ నకల ప్రాణు లెదిర్చినన్ మనమునకా , జంకింతయుకా లేని య
య్యకలంకాత్ముడు లక్ష్మణుం డిటియఁ ద్రో , యంగట్టు నిక్కట్టు పం
చట మాయాబల మంచెలుంగక యుదం , చ త్పత్త్య హీనస్థితిన్
నికటా బీల రణస్థితిన్ గగనమున్ , వీక్షించె వే పల్కాటన్.

కా॥ ఛానూయల్ పొనరించు దొంగను శ్రుతిన్ , హింసించి బంధింతు వాఁ
డే మార్గంబునఁ బోవువాడనుచు , ను గ్రేఖుండు సామీరి వే
వ్యోమప్రేక్షణుడైన యంతట దళా , న్యుకా వాలి వాలంబు ప్రో
ద్దామ ప్రక్రియఁ జుట్టినట్టులు తద , త్రుంబింటి చుట్టెన్ వెనన్.

తే॥ క్రూరదంష్ట్రులుగల పృథా , కువులు తక్కు, వనవరులఁగూడ బంధించి , వైచునంత
బాహుబలముక్కి యేమియుఁ , బాలిపోక; బ్రాంతి నొందిరి సమర భూ , భాగమందు

ఉ॥ బందితులైన కీశులొక , పట్టున లేచుచు వ్రాలు చుగ్రులై
రందిని గాంచి కంధరముఁ , గాంచుచు వాలము నేలమోది పా
డింధమమేచఁ గాంచుచు గ , ణించుచు లక్ష్మణుతీరు దుఃఖులై
యందుల పోలె నుండిరి ర , జావని నేమియుఁ దోచకుండుటన్.

క॥ ముదుఁగుదురు సత్త్వహీనత, నడుగుదురు విభీషణుఁ గని , యరయఁ బ్రతికృతిన్
మదుఁగుదురు నడుము విలువక, యుదుగుదు రసువుల్ చలింప , నుగ్రేక్షణలై .

అ॥ సంకటంబు దీర్చు , చతురు లెవ్వరు గాలి, కన్న కొడుకు బ్రదికి , యున్న వాడె ;
యనుచుఁ గలఁగి మలఁగి , మనువంశ్యుఁ డీస్థితిఁ, గనిన నెంతచింత , గాంచునొక్కొక

అ॥ అనుచుఁ బనవుచుండ , సంబరమున నింద్ర, జత్తు నిలిచి చూచి , శిశశరముల
వైచి కట్టువడిన , వానరవీరుల, నొంచి కూల్చె నేమి , యెంచఁగలదు ;

అ॥ కరువపైన వ్రాలు , కరి మొగుతులు మహా, వాతమునను వ్రీలు , వైన మొప్పఁ
దూపులొడలఁ జొచ్చి , దూసిపోవఁ బ్లవంగు, యరలి సోలి నేల , దొరలి నారు

క॥ శరములు వేలకొలఁది తన, శిరమున నురమునను నాటఁ , జింతింపక యా
కరువలి కొడుకు నుమిత్రా, వరపుత్తుని స్థితికిఁ జాల , వగఁజెందె మదిన్.

క॥ తక్కినవీరులు బాణము, లుక్కట జేయంగఁ గూలి , రుర్విని గాత్రం
బొక్కెడ నమ్ములు మిక్కిలి, స్రుక్కించిన నంగడుండు , సోలకయుండెన్.

తే॥ గచ్చకాయలవలె మేను , గడుములైనఁ, గారుచిచ్చునఁ గాలు కాం , తారమట్లు
మనసు మేనును మండఁగా , మలసెఁ బ్లవగ, రాజరక్తాద్రిబొడము మా , ర్తండుడనఁగ.

చ॥ అనమ ఫణింద్ర పాశమున , నర్దితుడై యొడలెల్ల దొడ్డ నా
రసములు గ్రువ్వ నొచ్చియు భ , రంబగు కష్టములొర్చి సంస్థితిన్

విసివియుఁ ద్రోవఁజాలిన వి , వేకము దార్ద్రము గల్గి కర్కశన్
వసమయి యాత్మ చిక్కువడు , బాగున లక్ష్యణుఁ డుండె నయ్యెడన్.

పే॥ శరములు కిరణ సం , చయముగా సోలు మై, యెడలఁ గాతెడి నెత్తు , రెండగాఁగ
దెసలఁ బేరిఁచిన రా , క్షమలను చీకట్లఁ జెలఁగిన లక్ష్యణ , జలజ హేతుఁడు
ఉదయాదలేంద్రంబు , పదురున విలసిల్లు, సామీరి భుజ నభ , స్థలిని పొలిచి
విషధరాక్రాంత న , ద్వింబంబుతో మింటి, నుండి మంటఁ బడిన , యొజ్ఞపుదోచి

తే॥ సోరఁ దక్కిన వీరులు , స్రుక్కివడిరి; యిషువు లొడలైఁగప్పిన , యింద్రజిత్తు
దుస్సహంబైన బాధతోఁ , దూలిపడుదు, నొక నెత్తురు గ్రక్కుచు , నొచ్చి క్రుస్సి.

ఉ॥ చెప్పిన యంతవట్టు పవి , చేతుతె నామది సంకటంబు వోఁ
జెప్పెడిదేమి రేపె యవ , శిష్టము పూర్తి యొనర్తు నేటితోఁ
దప్పకతీత లక్ష్యణుఁడు , తత్పుతనావళి మాపెనంచు నిం
పొప్పఁగ గెల్పు దెల్పు బహు , శోషిత రావ మెరుక్కొనం జనెన్.

ఉ॥ ఈనెలు క్రమిల్లిన ట్లతిశ , యించిన యమ్ములవాస నించు రా
టూనిన పయోదముం దఱిమి , చొక్కపు రావణీయన్ విధుండు లం
కా నగరంబు సొచ్చి పుర , కాంతల మేటి కటాక్ష వీక్షణా
నూన పయోజ తోరణ వి , నూత్ను కృతస్థలిఁ జేరె వెంబడిన్.

తే॥ రత్న దీపముల్ కైకొన్న , రాజముఖులు, స్వరయంతంబుగ విజయంబు , పాడునబులు
ముందు వెనుకల రా దళ , ముఖమతుండు, తంద్రియున్న శుద్ధాంతసౌ , ధంబు సేరె.

తే॥ చేరికై మోడ్చి జరిగిన , తీరుదెలిపి, చింతవిడు మలసితి శ్రమ , కొంత దీఱఁ
బిదప వచ్చి విశదరీతి , విన్నవించు, వెలవె యని వడివడిఁ దన , నెలపు సేరె.

విభీషణుఁడు లక్ష్యణు నవస్థం గని దురపిల్లుట

మ॥ అటఁ జింతాకులుఁడై విభీషణుఁడు కా , ర్వాలోచనంబంది చి
ల్కుటచే నైన వధింబలెం గలఁగి పొ , ల్పుం దెల్వీయుం దక్కి య
క్కట క్రూరాత్మకుఁడు చంపఁడయ్యె నను లో , కఁబందు దుఃఖంబు లా
రటపెట్టం గడు నింద పాలయితి నొ , రాయంచు దూషిల్లుచున్.

మ॥ చని కట్టంబడి యున్న లక్ష్యణుని రా , జ ద్రాజభక్తిన్ సమి
త్తున జీవంబుల నప్పగించు కపి సం , దోహంబులం గాంచి యే
మన లోకుల్ను ను నేమిగాఁ దలఁచురో , ప్రాణంబులన్ మేనఁ బూ
నిన పాపంబున నిందపాలయితిఁ జ , న్నే; యంచుఁ గుండె న్నడిన్.

కా॥ చెంతన్ వర్తిలి సంచుపొంచి వధముం , జేయించినఁ డందురో;
వంతంగూర్చుంగఁ దోడితెచ్చి వధియిం , సంబూనెనా యందురో;

పొంతంబేరె బ్రతారణంబు నలువఱ • ముఖ్యుండుగా నందున్,
చింతింపంగలవారు తోచు కరణన్ , తీర్తంబులన్ మానపుర.

కా॥ పోరంబొచ్చిన యింద్రతీర్థ సపుడే , పొంగెల్ల వే తూలంగన్
దేరున్ సారథి గుఱ్ఱముల్ దొరలఁగాఁ , సీండ్రించి మర్చించి మ
దీరత్వంబును చూపనైతి ననిమి , త్రిం బొందఁగా నైతి వే
సారం తింతిలి యేమిఁ నాకరణి ప , శృద్ధుద్రియం గదానే;

మ॥ దురమదీ కపిసేనతోడ గెలువో , దుఃఖంబొ చావో ముదం
బొ రహం బొందుచు నా తలంపు విశదీ , భూతంబు చేయింప కి
ట్లరికింగాన శరణ్యమైన పతిన్ , వ్యర్థుంకనై దాత్రిలోఁ
గొఱవిం బోలిన వాడనైతి నిరు వాఁ , గున్ నష్టమై త్రుంగఁగన్.

మ॥ అనుచున్ వ్యాధులికాంతరంగుడయి తో , కాత్రాంతుఁడై దిక్కుతోఁ
పని దీనస్థితు నవ్వీభీషణుని తా , పంపెంతయుం గాంచి వా
రని చింతం బరిహారపద్ధతుల నా , రంజేయ సాధ్యంబై యం
చనయం దేగి పెచించె రామునకు నా , ద్యంతంబు వృత్తాంతమున్

చ॥ కుమిలి రమించి లోన చుటో , కొంచు నెఱుంగక పల్క కజలన్
వివిషము లేక చూడకయు , నీరును కార్చక కిన్కతోడ లో
కములను కల్ప కౌవ కలఁ , గం బలవింపక రామవుండు చి
త్తమునఁ చలించె లక్ష్మణుఁడు , తప్పుక జీవియె యంచు దీరతన్.

చ॥ కలఁగక రామచంద్రుఁ డిఁకఁ , గార్యము వేతొకరుండు లేదటం
చలముమతిం దలంచుచు ర , యంబున లేచి గమించి వేగ రే
వెలఁదుక నీలిదీర తడి . వీడఁగఁ బిండఁగ విందెనన్న యా
నలువునఁ గప్పు కప్పు కద , న స్థలి జేరె మనస్థి రీకృతిన్.

ఉ॥ చేరి యిరుల్ తొలంగి విల , నిల్ల ధనంజయ కాండమేయ వే
దోరెను చీకటుల్ పగటి , తోయము నొందె రణనలంబు పెం
పార యుగాంతవేళ నిట , లాజునిచే భువనంబులెల్ల నే
తీరు భజించు నట్టి పగి , దిం గనుపట్టె సుదుస్సహంబుగన్

తే॥ దుర్గికావాన యోగ్యమై , దుష్టగంధ, మైన రణరంగమునఁ గుఱ , పాత్రి పొంత
రుధిర పంకిలాంతర గతా , యుధ పరీత, దేహఁ దమ్మని కాంచె దా , శ్రీ విభుండు
తే॥ కాంచి పైఁబడి తనదు వ , శంఖదంగఁ, గొఱిలింగొని నిట్టుల్పి , కనుల నీరు
గార్చి రవియొద్ద జలదార , గార్చు కారు, మెగులనఁగ నొప్పెరముకుల , పుంగవుండు.

ఉ॥ పుట్టియుఁ బుట్టు వొందని ప్ర , పుల్ల సరోజవళాక్షఁ దూర్పు నీ
రవ్యట్టఁగ నేడ్పుఁ గుండుఁ బ్రవ , రంబుల నూర్చును లక్ష్మణా యనున్

ముట్టును ముక్కురంద్రముల • బుద్ధి కలంగగ సోలు దూపియన్
గొట్టుచు నున్న విప్పుడును • గుండె లటంచు ముదం బెదం గనున్.

ఉ॥ మేచక దేహుఁ డక్కునకు • మేనోటఁగించుచు దువ్వు వ్యోమముం
జూచును నేలఁజూచు విలుఁ • జూచు భుజంగమ పాశ బంధముం
జూచు సురేంద్రవైరి చను • చొప్పును చూచు జగంబుఁ గూల్చుగాఁ
జూచుఁ గడింది నొడు కట • చున్ మహనీయుల పల్కలం గొనున్.

తే॥ నెఱిఁ బ్రమాణంబులం దాఁటి • నిల్చినట్టి రామవిభుఁడు వానర విక • రమునుగాంచు
విధివిగాంచు నమ్ములఁ గాంచు • వింటిఁగాంచుఁ, దహతహంబొందుఁ జిత్తంబు • తత్తళింప.

ఉ॥ పిల్చి వచించియుండిన వి • భీషణః యప్పుడె నాగపాశముం
దాల్చిన చేతులున్ శిరము • ధారణి డుల్లఁగ నేయకుండునే;
కాల్చితి నాచునంబు పని • గానక పాదొనరించి తివ్విధిన్
నిల్చిపలంబె ప్రాణములు • నీఁగిన పిమ్మట దేహ ముర్వకన్.

ఉ॥ రాముని పల్కలన్ విని క • రంబు వడంకు విభీషణుండు సం
గ్రామ భయంకరాః వినుము • రావణి పోరాననించువేళ నీ
ప్రేముడి తమ్మునే గెలుపు • వేఁడెన కాఁ దలపోయుచుంటి మీ
బూమియ నాగపాశ బల • ముం గొని పుట్టినదయ్యఁ విఁటివే.

సీ॥ అతికాయ మస్తక • మట్టకు నెడఁబాప, నట్టి లక్ష్మణు డు ద • కాన్ముఁ డిటకు
పుత్రకారణ రోష • మున వచ్చువాఁడని, తలఁచి మువ్వొటనే • నిలుచునంత
నలువది వెల్వల • దశముతో నింద్రజి, యే తెంచి రజమున • నేపు మీతి
నలువది వెల్వల • బలిముఖ నైన్యంబు, గంద్రించిత్రోచి ల • లక్ష్మణుని గదియ

తే॥ నతఁడు నల్వదివెల్వల • పృతనఁగూల్చి, వేయి కీరుల విఱచి త • ద్విక్రమంబు
చావు వటకును తెచ్చి య • త్రము లసంఖ్య, ములుగ గుప్పించి శోణిత • మొలుకఁజేసె.

తే॥ దడము లవిసెను నొచ్చి యె • క్కఁడుగ విలిచె, దప్పెనేని మాయలు సేయు • దనుజుఁ డనుచుఁ
దమ్ము నెచ్చరించితి సంతఁ • దమ్మివంటు, చరమగిరిఁ జేరెననువుగా • నిరుబమితె.

తే॥ మాయయగు • ద్రజిత్తు వ్యో • మమున డాఁగి, నాగపాశంబుచేత నై • న్యములతోడ
లక్ష్మణుని కట్టవైచె జా • లంబుచేసి, బద్ధులైనారు వీరు చా • వంగలేదు.

తే॥ పెనవికొనియున్న పాశంబు • వీడునేని, వీరు లేవఁగలరు స్వల్ప • విశిఖములకు
జీవముల వీడుదాఁరె రా • జీవనేత్ర! పావములు దర్శమును గెలు • వంగఁగలవె?

తే॥ అనుడు రాముఁడీ పాశంబు • నరుదుగాఁగ, నెవ్వఁడిచ్చె దీనికిఁ బ్రతి • కృతియుఁ గలదెఁ
తెలిసినంత తెల్పుచు యనఁ • బలుకు నా వి, భీషణుండు నడ్గఁబ గణ • భూషణుండు

తే॥ బ్రహ్మయాగ పరిమళగాఁ , బడసె దీని, శంకరుడు కొని జగమున , జయమునొందె
భవునిగూర్చి చేసిన తపః , ఫలముగాఁగ, సతఁడె వీనికి నొసఁగె నె , య్యంబుకతన.

తే॥ దీనిచేఁ దొల్లయిండ్లు బం , ధించివై చె, దీనిచేతనే మన హను , మానుగట్టె
నిర్జరులు స్వర్గపాలన , సీగినదియు, దీనివలనన సుమ్ము వై , దేహినాథ!

తే॥ పట్టినట్టి వారల ప్రాణ , వాయుపులను, పీర్చికొనికాక యూరక , వీడిపోదు
అజ హరాదులరును శ్రోవ , నలవికాదు, తక్కువారల సంగతి , తలఁచనేల;

మ॥ అన నై రాశ్యముచెంది రాఘవుడు రో , షాక్రాంత చేతస్కుండై
కని యీ పాశము నిచ్చి నాతని శిరః , ఖండంబు గావించునా;
మును రోకంబులఁ గాల్చి బూది జలధిం , బూడ్పించునా; లంక పీ
వనధిన్ ముంతునా; యేమిచేసినను పా , పంబిత చేకూరునే;

చ॥ వరముల నిచ్చి యీభుజగ , పాశము నిచ్చిన వారె వచ్చి సం
బరమునఁ గాతురేని తగు , మన్ననఁ గాంతురు కావరేని శం
కరుడు పురంబు లేర్పిన తొ , గం ద్రిజగంబు లొనర్తు బూదిగాఁ
బురహరుఁ డడ్డమైన సుర , పూజ్యుడు ధాతయు నడ్డు నిల్చినన్.

శా॥ నా తమ్ముడె మృతిం భజించిన భువిన్ , మన్నింప నాకేది; వి
ఘ్నాతిం గుర్చునదేది; నిందయని ప , ల్కందగ్గదేది; జగ
త్పాతంబై తగు ధర్మ మేది; కన మ , ర్త్యుల్ దివ్యులున్ నాయెడన్
'బ్రాతిం జేరి భజించుచున్న ప్లవగ , వ్రాతంబుతో సాటియే;

మ॥ అని రోషాకులితాత్మండై పలికి మా , యన్నీచుఁ దొక్కఁడు చిం
తను కల్గింపఁగ నాగ్రహించి జగముల్ , నాశంబు గావించుటల్
మను పంశేంద్రులకున్ హితంబె యని సం , భావించి నిట్టూర్పు ముం
దున నూయిన్ పెను గోయి యయ్యె ననుచుం , దూషిల్లు సందేహియన్.

తే॥ రెండు తుండంబు అన్నవే , దండ మొండు, తోత్రమునకు భయంబంది , తూలి తలరు
సరణి రాముడు ధర్మపా , శమ్ముడడచి, నన్ను జంపదో యిదియని , విన్ననొందె,

గరుడుడు రాఁగా నాగపాశము వీడుట

తే॥ ఈస్థితి యిక్కెట్టి పరిణతి , నెనయునొక్కొ, యని వియచ్చరుల్ చింతించు , నదనునండు
ప్రక్కనే యున్న గరుడుండు , బ్రాతివలనఁ, గరఁగి చీకటిలో నటఁ , గానవచ్చె.

సీ॥ కలఁగని హృదయంబు , కలఁగుటచేఁ జింత, తగని దెందంబున , నొగులువాడు
లంకేకుఁ గాంచిన , లలి జగంబులఁ గాంచు, వడువున కారాట , పెడెడువాడు
పక్ష మారుత వేగ , బలమున దిగ్గంతి, నేత్రముల్ మూయంగ , నెగడువాడు
తన మేనికాంతి భూ , తల వియత్తలములఁ, బట్ట పగలు చేయ , వఱలువాడు

తే॥ దూరదర్శిచక్షువులతోఁ . దోయజాతి, మేనుగాంచియుత్సాహంబు . మీఱువాడు
కడలి తరంగలు చెదరఁ జీఁ . కటులు బెదర, వచ్చువాడు నభశ్చరుల్ . మెచ్చువాడు.

సీ॥ పాపజాతి కలఁగఁ . భావజాతి నలఁగ, దర్శన స్పర్శనో . దృతి గలాఁడు
అరులు గిరులఁ దూఱ . నిరులు దరులఁ జేర, బలువు చెరువు మేనఁ . గలుగువాడు
అలరు లత్తుక మేను . వెరులు కుత్తుక జాను, గలుగు వెలుగుతోడఁ . జెలుగువాడు
గుణ భూషణముల భా . షణ భూషణముల న, స్మణి భూషణమ్ముల . మలయువాడు

తే॥ ఒడలివలన వెన్నెల లెండ . లొలయుచుండఁ, గనకగిరిమీది భానుని . కరణి నొప్పి
శీర్షమున రత్నమకుటమ్మా . చెన్నుగురుక, వైన కీయుండు జానకీ . జాని దాసె

సీ॥ కాల మేఘములీలఁ . గ్రాలు మేనినిగాంచి, చిరము నచుస్కృతుల్ . పేయకుంట
ధ్వజముపై నుండి న . ర్వ జగంబు లనువొందఁ, గావించు వినుతులు . గానకుంట
వాహనమై లోక , వంద్యత్వము చిరమ్ము, మఱచిపోవఁగఁజాలి . మలయుచుంట
తల్లిని పాసిన . పిల్లకై వడిఁ జాల, కాలంబు ప్రభుఁజాసి . క్రాగుచుంట

తే॥ తలఁచి తలఁచి మెత్తనగ జి . త్రంబుకరంగ, లోక మూలకారణ రమా . లోలఁ వరదఁ
బ్రహ్మరుద్రాది దేవతా . వంద్యనామఁ రామఁ చింత యేలనుచుఁజే . రంగవచ్చె.

తే॥ మాయ జగమిది సర్వంబు . మాయ నీవు, మాయకాఁడవు నీదగు . మాయ నెఱుంగ
నెవరు వలఁతు లీమాయ ని . న్నేమిసేయు? విశ్వజనక! విశ్వోదర! విశ్వసాక్షి!

సీ॥ ఆర్యమై కాంచి మ . ధ్యమ్మయి పోషించి, యంత్యమై పరిమార్తు . వరయ జగము
లన్నిట నుండు వి . ష్టాప్తి యొనర్తువు, నరుఁడవై యొరులచే . వరముగొందు
నీనములుగఁ గను . లానన దుర్దులఁ, జేసి వారలతోడఁ . జెలుగుచుందు
తలఁపున సృష్టింతు . తలఁపున విలయంబు, నెనఁగింతు వీవు ల . యింపకుందు

తే॥ విట్టి పద్ధతి యిసుమంత . యెఱుంగఁగోర, నందులంజేసి చీకటి . యందు నిలుతు
వహహః జాణతనంతోఁ పి . న్నాటయేమో? యరసి పలుకంగ నేరికి . నైతిగాను.

సీ॥ జీవిత మొనఁగుదు . చెడక నై జన్మితి భావియం డంచువు . వాంఛగొనవు
దొరకనిత్తువు కొన్ని . దొరకనీయవు కొన్ని, దొరకన యవికాడ . నోఁతు కొన్ని
పసిబిడ్డ నేడ్పించి . పండిచ్చు కరణి దుః . ఖంపఁజేయుదువు ను . ఖంప నిత్తు
వాహారమగుదువు . ప్రాణంబు నగుదు దో, బూనులాడుచునుండు . తోచకుండు

తే॥ కానపహరూపుఁడనుచునే . కంబయనుచు, నందరానివాఁడంచుమా . యావియంచు
జ్యోతియంచు నానందమ . యుండవంచు, శ్రుతులు బహువిధంబులుగ వా . క్రుచ్చుచుండు.

సీ॥ ఆస్తికు లొనన . నాస్తికుల్ లేదన, నెనఁగు నేర్పులకు దా . విత్తువేలఁ
బహుళశంకలకుఁ దా . వలమిత్తు వదియేలఁ మాయలతోడనే . మలయుఁజేలఁ

పలువిధ మతములు • ప్రబలవిచ్చుట యేఁ • జనులు తన్నుకలాడఁ • గనుటయేఁ
పాపంబులను తొల్లఁ • బంధివిచ్చుట యేఁ • మొలకలో గిల్లుట • తెలియవేఁ

అ॥ మొలవ నిచ్చు చేఁ • ముదుర నిలుపుచేఁ • శ్రమలఁబొంది తునకుఁ • జదువనేఁ
తెలిసి తెలియకుండు • కరచాటు బ్రదుకేఁ • స్పష్టపఱవట్లు • వంపుచేఁ

పీ॥ మఱచిన తెఱఁగేఁ • మఱవని వెరవేఁ • యెఱుగకుండుటయేఁ • యెఱుఁగుచేఁ
వదలియుండుటయేఁ • ఎదలకుండుటయేఁ • యంటిఁముండుటయేఁ • యంటమేఁ
ఒక్కరూపంబేఁ • పెక్కరూపములేఁ • తినుచేఁ తిండికై • తిరుగుచేఁ
పుట్టియ బడియేఁ • పొలియయ బడియేఁ • నడుమఁ జిక్కులు వెట్టి • నలఁయచేఁ

తే॥ దేహమును పొందుచేఁ • యీ • త్రిప్పచేఁ • ధర్మ సంస్థాపనమునకోఁ • ధరణి జనుల
కెల్ల నాధర్మనమునకోఁ • యేమి తెలియుఁ • నీదుమాయలు కల్లలో • నిక్కువములోఁ

పీ॥ కర్మఫలంబుల • కైజన్మ మొనఁగెదు • కర్మల నంబక • కదలువారి
కానంద మొనఁగి త • న్మానసంబుల నుందు • మనులకు మొదలి ము • మ్మూర్తులకును
జ్ఞానులొ వారి క • జ్ఞానులొ వారికి • నెల్ల వారికిఁ దెల్ల • మెఱుఁగఁబడవు
పెనఁగినవారు చ • చ్చినవారు కని దుఃఖ • మొందువారలయందు • నుండువనుట

తే॥ యిప్పు డిప్పుట నీయొద్ద • నెఱుఁగనయ్యె • వెడఁగు వెడఁగు వివేకి వి • వేకమీవు
నీది స్థిరగుణం బెయ్యదో • నిశ్చయముగ • నెఱిగి కొఱలేక యెఱిఁగింప • నెవరి తరముఁ

తే॥ కార్తికేయకందము నొల్వఁ • గడఁగునంత • లోన నేమియు లేకుండు • జ్ఞానుడోఁప
నీ పవతరించియును నిజ • మెఱుఁగవీవు • నీదు మాయలఁ దెలియంగ • నేరయ్యుఁ

తే॥ అని నుతించుచు గలుగుండు • తనువుదీప్తి • దమముఁ దోచుచురాఁగాంచి • దాశరథియు
వింతవాఁడెవఁడని చూచు • నంతలోన • ఎచ్చి చెంగట నిలిచె న • చ్చక్తి తొలఁక.

* చ॥ నిలిదనయంతి నాగములు • నెమ్మదిగా ధనమున్ గుణంబు ని
ర్మల యశమున్ గలబ్ధి విభు • మన్ననఁ జెందిన వారి యంగదర్
తొలఁగిన చందమై కడవ • తూటికి నన్నని దారమంతయుం
దెలియఁగరాక మాయమయి • తీతె జగంబులు సంరస్థిల్లఁగన్.

క॥ ఎఱకల కరువలిచేఁ దమ • పఱుటయేగాక మేనఁ • బ్రబ్ధిన యెఱుఁగుల్
తొలఁగెను దద్దులతోడను • నెఱి తెలివరి కంటఁగట్టు • నింపయుఁ బోలెన్

తే॥ క్రూరకయ్య లధర్మ లిం • ద్రాక్షలందు • మందునకు నొక్కఁదే నును • తొందలేదు
క్రొత్తస్థిలో జీవుల • కొమరుదాల్చి • వానరులు లేచి యుత్సాహ • వంతులైరి

* ఇంద్రజిత్తు ప్రయోగించిన నాగములు తిరువెచ్చెట్లు నెల్లూరున నుదారుండగుఁజలప్ప తమ్మని
శరరాముని గాంచిన యాచకులయు బందులయు ఆశ్రయించి తొలఁగినవి. అనిమూలము.

అ॥ నీతివిడుండు రామవుడు , నెమ్మది లేచి నమస్కరించు వి
భ్యాత చరిత్రు లక్షణుని , గాఢముగాఁగఁ బరివృజించి యి
ట్లీతఱి బాముగూర్చు విధి , యే తొలఁగించె నటంచు వానర
వ్రాతముఁ బ్రాణముం బలెఁ గ , రంబున దువ్వయఁ బల్కుఁ దాడ్మతో.

మ॥ స్థిర దోషాకరు లీల నొప్పు నఖ రా , జింబొచ్చు పుణ్యాత్మఁడు
ర్పర దుఃఖాంబుధినుండి కేల్పితి తపః , ప్రాప్తోత్త పుణ్యంబు నాఁ
గరుణామూర్తివి నీకుఁ బ్రత్యుపకృతిం , గావింప నేముండుఁ స
త్పురుషుల్ ప్రత్యుపకారముం గొనఁగ నం , తోషింతురే యెయ్యెడన్.

కా॥ ఏమిం దోషక వేగుచున్న యిటకీ , వేతెంచి మాప్రాణముల్
ప్రేమన్ వెండి యొనంగి కాచుటలతో , విజ్ఞోపచారోక్తులి
ట్లామోదంబుగఁ బల్కుచుంటివి మహా , త్యాగి దీవికిన్ సాటిగా
మేమేకానుక లీయఁగాఁగము , మా , మేరల్ మహాంబులౌ.

కా॥ సం దేహించుచునున్న ప్రాణముల ని , చ్చంగూర్చు పూజ్యాశయా :
ముందెన్నుండును చూడలేదు చెలిమిం , బొల్పార దొక్కండు మా
యందుంగైకొనలేదు నీకుఁ గొఱయే , యందంబునన్ లేదు మా
చందంబారసి తెల్పుచేయఁదగు క , ర్జుం బెద్దియే నున్నచో

మ॥ అను శ్రీరాముని ప్రేమపూర్ణ విమల , వ్యాహార మాలించి య
విసతాపుత్రుడు కేలుమెట్టి యనమా , విద్వి ద్వదానంతరం
బున వత్తున్ మన ప్రాత చుట్టతీకమున్ , మోదంబుతోఁ బూర్తిగా
విన వాక్రచ్చెన విడుకోరె యనుచున్ , విచ్చేయుడుం గాంచుచున్.

చ॥ పిలువక వచ్చి జీవముల , బ్రీతి నొసంగె నుదారుఁడీతఁ డే
వలనను మాటుమేలు మన . పాల గ్రహింపఁడు లోకమండు పు
ణ్యులు తమయంత వచ్చి జని , నొవ్వలఁ దీర్తురు గొప్పలాభముం
దలఁచియొ వారిదంబు జన , తా మన తాపము పాపుచుండుటల్ ?

చ॥ అని రమురాముఁ డాడఁగ మ , హాబల సూనుఁడు డేవ ! లక్ష్యం
దని మరణించె నంచు విధి , లాధిప నందన కుండు నొందుఁగా
వున విజయోద్ధతి న్నిడురఁ , బొందిన రక్కసిమూక భీతిలన్
గొనకొనిఁ వింహనాదము న , కుంతిత రీతి నొనర్తమా యనన్.

మ॥ ధృఢజాపతి మంచిదే యనఁగ న , ప్రదీప్తముల్ సప్త సా
గరముల్ సప్త కులావలంబులు కలం , గన్ సప్త మేఘంబులున్
బరపై తాకుల రాల్చు దిక్కు లగలన్ , బ్రహ్మాండ బాండంబు లం
దటగా వానరవీర సంతతి మహా , ధ్యానంబు గావింపఁగన్.

మ॥ అకలంకార్థి ధరాత్మబాత మదిలో , నారాటముం గూర్చు ద్రవం
బరు వక్షంబునఁ గాదు మారుశరముల్ , వక్షంబుఁ దొల్యంగ న
జ్జన సెట్టం బొరలాడు పంక్తిహుఁ బా , శబ్దంబు నాలించి యిం
చుక యొచ్చించి నిజస్థితిం దెలియఁగాఁ , జూచెన్ విలోలాక్షుడై .

మ॥ జనరాజున్ బడలూని దర్శమును సెం , స్థాపించి దుష్టుల వ
ర్తనులం గూర్చుఁగఁ గంఠింబు గొను శ్రీ , రామున్ మనంబందు చిం
తన గావించును నున్న సీతయును పీ , తాదేవివైఁ శ్రేమ వి
ల్పిన మూఁడుదును తక్క నిద్రిలని జీ , విం గాన మాలంకరో

మ॥ ఆ శబ్దంబును విన్న రావణుడు కో , పావిష్టఁడై లేచి యా
కీశవ్రాతము లక్ష్యింబుడు ననిలో , గీడొంది రన్నట్టి పం
దేశం బెంతటి సత్యమో , యినకులా , దీశాన శంజాన మా
కాశం బంటెను పాన రావళుల పె , న్గర్వా నినాదంబుతో .

తే॥ రామ కోదంద మొనఁగె ని , ర్వాతరవము, లక్ష్యింబు ధను వందగో , శముఁబగిల్చె
హమను గర్జ శ్రవణధేరి , యగలఁజేసె, దరశిసుతు గర్జనంబు రో , దనిని నించె .

తే॥ అంగదుం బార్జుచుండె నీ , లాచి కేళు, బుత్తుకత్వంబుచే జేయు , మగ్ర రవము
బ్రహ్మగోళంబులోన వె , ల్పలను నిండె, బాశమున నుండి వారు పీ , ద్యదీరివిజము .

క॥ అనిలేచి పంక్తి రింతుడు, చనియెను వడి నింద్రజిత్తు , సదనంబనకున్
మునువెనుకల ఖడ్గం దీ , ప నికరములు వట్టి దనుజ , వనికలు నడవన్ .

తే॥ చేలములు జాణచుండఁగఁ , గేలఁబట్టి, నెఱి కురులువ్రేల మత్తెక్కు , నిడరకనులు
వ్రాంఁ దడఁబడు నడకతో , వచ్చినారు, మహ్యమధ్యదూఁగుచుఁదటి , నృధ్యలపుడు .

తే॥ మధ్యపానంబు కూర్చు నా , మధ్యఁ గలలు, కినుల బరువును తోఁచితో , పనివిధమ్ము
పాట లందెల కొలది శ , బ్రమ్మగలుగఁ, దడఁబడుచు నడచిరి దేవ , తరుణులపుడు .

తే॥ మొగులునకునల్పుగల్పించి , పొగలునించి, పూలుతుఱిమినట్లుండు కొ , ప్పులును నీల
నయనములును కెంతెడవులు , నొరు గలుగు, పడఁతు లూఁగుచుఁ దూఁగుచు , బడుచుఁ జనిరి

పీ॥ మధురసాలామృత , మాదుర్యములఁజేర్చి, కలుకుల సలుకులు , గాఁ గదించి
హరిజ హత్పాల్కబ్బంబు , లందలి సౌందర్య, ములఁ దీసి సోగ క , న్నుల నమర్చి
తక్కు సుందర వస్తు , తలనుండి కొన్నట్టి, మురువున నవయవ , ములు సృజించి
చిత్రసృష్టిగ బ్రహ్మ , చేసిన చెలువలు, దశముఖ నిరుదెన , దవిలి రాఁగఁ

తే॥ బ్రవగ భీకర రవములు , చెవులఁబడుడు, బిడుగు రొద విన్న భుజగుల , వడువుగాఁగఁ
సంహ గర్జనమును విని , చిదగొదవడు, వారణముల చందము దైత్య , వరులు పొంద

తే॥ త్వరగఁ జని పెద్దకొడుకు పొ , ధంబుచేరి, గాయములనుండి వీచారఁ , గ్రమము నెంచి
సింహపూతంబుచేఁ జేవ , చెడిన గజము, చెలువునను బెగ్గిరెడి యింద్ర , జితునిగాంచె.

ఉ॥ లేచి నమస్కరించు దిట , లేక కరంబులు శక్తిహీనతం
దోయి ఎడంబునన్ వినతి , తో మెలమెల్లన మ్రొక్కు పుత్రకున్
జూచి యిదేమి చాల శ్రమ , స్రుక్కితిఁ వేమి ఘటిల్లేఁ జెప్పుమా
దాచక యందుఁ బల్కెలు రె , దంగొని వేదఁ గుమారుఁ డిట్లనున్.

చ॥ కివచము పట్టు వీడినది , గాటపు తొమ్మునఁ జెప్పరాని లా
ఘనమున దూసిబోయినవి , కాండవయఃస్మృలు పేరమీటి దా
నవకుల చంద్రఁ మిక్కిలిగ , నల్లయు వెల్వదె మేనుసోరె చూ
య వలన లక్ష్మణుండు మృతి , నందకయుండిన నేమియొడునో.

చ॥ హరిహాయుడున్ హరుండు హరి , యర్కుడు మున్నగువారు సేయు నం
గరముల నింతగా నలయి , కం గొనలే దిపు డాడునట్టి దీ
న రవము మున్నొకప్పుడుఁ గ , సంబక దమ్మనుజేంద్రు బల్మి య
జ్జరెఁ వివరించి తెల్పినొక , చాపముతోడిది గాదు నాయనా!

చ॥ అనుజుని శక్తి యిట్టి దగు , నగ్రజు శక్తి తలంచి చూడఁగా
మనకది తెల్పఁగా వలతి , మాత్రము గాదు వయిన్ మఱేమిగాఁ
జనునొ వచింపఁగాఁ దలపు , చాలదు చూచెడుగాక గెల్వమే
మనకగు నంచు నిక్కుటలు , మా పొరపాటగు మాను నాయనా!

ఉ॥ వానరవీరులం దునిమి , వారక లక్ష్మణుఁ గూర్చి గెల్వమున్
నేను గడించుటల్ వినుము , నిక్కము మాయను నాగపాశముం
బూనుటచేతనే; యిఁకను , భూమిజభర్త యొకండ నిల్వెఁ బైఁ
గా నగు కార్యమెల్ల జరు , గందగు నంచు వచించు నంతటన్.

ఉ॥ రావణుఁ డిట్లనున్ గుణ వి , రావము లక్ష్మణు వింటినుండి పై
తావులు బ్రద్దలౌ నటులు , తార్కొనె వానర సింహనాదముల్
మేవుకొనెం దివంబు రజ , మేదినిఁ బుట్టిన గొప్ప ఘోషముల్
సేవు వినంగలేదొ యన , నివ్వెఱఁగొంచి కుమారుఁ డిట్లనున్.

ఉ॥ వారలు నాగపాశమున , బంధితులైరి మొగంబులందు తే
జో రమ డిందెఁ జావక య , సువ్రజ మొందు నత్యమోనాకో;
యేరికి దానిఁ దప్పికొన , నిమ్మగుఁ దప్పిన దైవశక్తికిం
దూఱు ఘటిల్లదే యనుచు , దూఱి తలంచుచు నుండు నంతటన్.

అ॥ వేగు లరుగుదెంచి , విభునకు మ్రొక్కంగ, నాతఁ డాత్రపడుచు , నడుగునంత
వారలిట్లు లర్థ , వంతమో వాక్కులఁ, బలికి రధిక నయము , భయము గమర.

ఉ॥ పాశ విబద్ధులై శర వి , పాటిత దేహులునై రంబునం
 గీకులుఁ దమ్ముఁ డుండఁ బరి , వీంచి యల్లగి తపించి యేడ్చి నీ
 తేకుఁడు మిక్కిలిం గినిసి , యిత్తటి లోకములెల్ల నొక్కటన్
 నాశ మొనర్తునంచు జిత , నం బొనరించుచు నుండుంతటన్.

చ॥ గరుడుఁడువచ్చె వాని యెస , కంబగు రాకను గాంచి నాగముల్
 తురతురఁ గట్లువీడి చిటు , తున్నకులుగా నశియించె వారి ము
 మ్మరమగు మేనిగాయములు , మాసెను మున్నటికంచెఁ దేటయున్
 దిరము బలంబు గల్గి యటు , తీక్షణ నార్కరి వార లయ్యెడన్.

ఉ॥ నావుడు రావణుం డనియె , నాడు కుమారుని నాగపాశ మీ
 తేవను వైనతీయుఁడు ఘ , టిల్లఁగ నాశిలెనేమి; వానికిం
 గవర మింతగలెనె; వి , కావిక లయ్యెను నా ప్రయత్నముల్
 నా విరులిట్టలై వెలుఁగ , నా గరువంబును మంఁక గల్పనే ;

పీ॥ పదునాల్గు లోకంబు , బుదరంబున నడంచి, వీడుచుండు ననెడి , వెడ్డుకీర్తి
 పడసిన వెన్నుండు , బవరంబు నాతోడ, నొనరించు నాడు భీ , తిని వహించి
 జగములన్నియుఁ బెక్కు , సార్లు చుట్టిననాడు, డాగురించి కడలి , డాగునాడు
 అల్ల వైకుంఠంబు , కొల్లపెట్టిననాడు, నాశరమ్ము తురమ్ము , నాటునాడు

తే॥ బరియలును వీపు టాహువుల్ , నెఱుకులంటఁ, గ్రుచ్చి తఱిమిననాడు నీ , గ్రుడ్డిగరుడి
 చూడదో; శక్తిలేదో; పి , చ్చుకలమీది, కేగెనో; నాటి కడిమి నే , డెఱుంగదేమో;

తే॥ కాగలది కాకమానదు , కడచి బ్రదుకు. వారి నెట్లయినం జంప , వలయుఁగాదె;
 యీవ తగుదు చేయుము శార్దూ , డీలనొంద, ననుడు మేఘనాడుఁడు తండ్రి , కనియె నిట్లు

తే॥ నేఁడు మాత్రము శ్రమనీగ , నిలిచి యెల్లి, వెడలి బ్రహ్మాత్మమున మనో , వేదనంబు
 నీకుఁ దొలఁగింతు ననివల్కు , నిర్జరారి, మంచిదని చేరెఁ దన తల్ప , మందిరంబు.

శ్రీ

శ్రీ

శ్రీ



కంబరామాయము

యుద్ధకాండము :: ఉత్తరభాగము

19. సేనానాయక వధ పటలము. (102)

తే॥ మిన్నలము పెడబొబ్బలు , విన్న దైత్యు. లడరి శంఖ భేర్యాది వా , ద్యములు చెలంగ
సమర కొత్తూహలంబు దెం , దములఁ బొడవ, ననురవిభుఁ జేరి యానతి , యడుగునంత.

తే॥ బవరమున కీవునమ్మహా , పార్శ్వతోడఁ. బొమ్మదూమ్రాక్షయను దశ , ముఖుని గాంచి
విన సహింపక దూతలు , వీరుచేయు. చేత లిండుక వినుడని , చెప్పిరిట్లు.

చ॥ రథములు వోవ వారణ తు , రంగములెల్ల నశివ-రాక్షసుల్
క్రుధగొని పోరునేసి యని , గూలంగ నిండ్రజి యొంటి నిచ్చువో
వ్యథగొని లక్ష్మణాస్త్రములు , వచ్చెనదో యిదో యందుఁ గొంకుచున్
బథము దొలంగి వాదిచి , పాతనవారుధీరులే యనన్.

తే॥ క్రూరకర్మంబులను జంకు , కొంకు లేక, చేసి యలవాటు వడినట్టి , చేయిగాన
దశముఖుం దదివిని ఘోర , దావపహ్ని. కరణి ముడుచు వారలఁ , గట్టఁబనిచి.

రావణుం డింద్రజితుని చక్రరక్షకుల ముక్కులుగోయ నాజ్ఞాపించుట

తే॥ వీరిసేవ యిట్టిది యంచు , నూరివార, లెఱుంగ నాసికగోసి యూ , గెల్లఁ ద్రిప్పి
విలుపుఁ దంతియవారును , వేఱువలదు, పొండనఁగఁ గింకరులు కొయఁ , బూనునంత.

అ॥ వలదు వలదటంచు , వారల కడ్డంబు, వచ్చి యూపి పంక్తి , వదనుఁ గాంచి
యేమిసేయఁ దలచి , తిది ధర్మమే యంచు, మాల్యవంతుఁ దనియె , మఱియునిట్లు.

చ॥ గెలిచినవార లోడుటయు , గెల్వనివారలు వెండి గెల్పుటల్
తలఁపగ నై జమై పోవఁగు , దాఱజియందు మఁగంటిమిన్ సవా
చలనములేక నిల్చుకొనఁ , కాలినవా దొకరుండు కల్గనే
వలపులఁ గూర్చుండు జయ , పంకజగేహిని దాంతచిత్త యే

తే॥ పరబలం బించుకేయియు , సరయవలదె, తొల్లి నిర్జరసేనలు , పెల్లివిరిసి
వచ్చి యోడవెఁ యంతతో , వానవుండు, జతనమును మానుకొనియెనే , జగమునందు

చ॥ పరుణుడు కంపితాంగుడయి , పొరివ పీరుని చేరవచ్చి తా
శరణమునొంది తీవముల , జానుగ నిల్చుకొనంగఁజాలె నీ
పురువులు చూడ లెక్కకును , పోల్చుగఁజాలినవారె; మోర సం
గరమున వారితో నెదురఁ , గా వళమే; యిది నీవెఱుంగవే.

క॥ పొలిసె నలువది వెల్లువల్ , కలనియందు. వీరు మువ్వరే ప్రాచమ్ము , లార నిలుపు
కొన్న వారు గావున వీరి , కన్న వెవరు. ప్రథన చాతుర్యమును బయ , ల్పబచినారు;
చ॥ చెడియెను నాగపాశమును , చేదప్పడి యర్థముకంటె హెచ్చుగా
మడిసె బలంబు నీపు నని , మానవనాథుల నేర్పు పెంపు ను
గడ్డువుగఁ గాంచివచ్చితివి , గాదె కుమారునితోడ నుండమిన్
జెడుగుగ నెంచి ముక్కులను , చెక్కెదె; యియ్యది యుక్తకార్యమే;

తే॥ లక్ష్మణుని పేరునెప్పు నీ , లంకలోని, జనులు తమతలుపుల మూసి , కొనెడివారు
ఎవరినాసిక గోనెదో , యెంచిచూడు. జగము కలదా;కఁ గోసిన , సమయునేమి;
తే॥ దూలయై వచ్చినట్టి వా , తూలనుతుని, ధాకకోడి మ్రొక్కినవారు , సోఁకులందు
పెక్కురున్నార వారలు , ముక్కులొంది, యున్న వారలు కోయక , యుంటివేల ;

ఉ॥ సీతను వీడమిం గలుగు , చిక్కులచే మనవీరు రెండతో
యీతల శత్రురాజి వది , యింపఁ బ్రతిజ్ఞలు చేసిపోయి రా
రీతిగఁ జేసవచ్చు నొక , రిం గనమితకు రామలక్ష్మణుల్
సీతలఁబ్రొక్కి నిల్చి రిక , నెవ్వడి నెల్లర ముక్కులూడ్చెదే;
చ॥ అనవిని చారు దెందముల , నెఱిక యిండుక మాని కేలు మో
ద్దును గదియించి దైత్యకుల , ముఖ్యుని గాంచి క్షమింపుదేవ! మా
మనముల నెందు రోసినను , మాయలు మోసము లేదు సంగరం
బున ఘటియించు దుస్థితులఁ , బూర్తిగఁ దెల్పెద మాంకింపుమా.
మ॥ విరథుండై శివయుండు శత్రుజితుఁడే , విస్మృతి కేతెంచి శం
బర మాయల్ పచరించి ప్రాణములతో , బైల్పద్దవాఁడయ్యె మా
తీరముల్ సెప్పఁగనేల; దేవ! యిక ధా , శ్రీనాథ శిష్యులున్
జరజాబ్ధులబలచెంత నుంచెదము ని , చ్చల్ నీవు మోదెంపఁగన్.

ఉ॥ పంపుము పంపితేని యన , వద్య రణంబున నేఁట రేపటన్
చంపిర యందో చంపఁబడి , చచ్చిర యంచునో విందుగాని పం
శంపు గురుత్వమే చెడఁగ , జాజీరి చాజీరి పాజీరంచు నీ
చంపు పదస్సులన్ వినఁగఁ , జాలవు మన్ననచేసి పంపవే.

చ॥ అని శపథంబు సేయఁటయ్ , నాయుధపాణుల బంతి వెల్వలన్
దనుజ వరేణ్యుఁ డంపె రథ , దంతి తురంగము లన్నితోడుగా

సనువుచు యజ్ఞశాస్త్రపు న , హర్షతి శక్త్రుని మాన్యవంతుతో
ఘనుడగు వజ్రదంష్ట్రుని ని , కాయముఁ గాయఁగఁ బంపు నంతటన్.

అ॥ నింగి మ్రింగె ధూళి , నిర్జరేంద్రులు కనుల్ , గప్పుసేన మేర , గాంచలేక
కనులు మూసికొనిరి , కరముల నెవరికి , నైతిగాక యుండె , నరసి తెలుప.

తే॥ కాళ్లు గలిగిన కొండల , కరణేంద్రులు , హస్తముటలపైఁ దెక్కింబు , లలలి వీవఁ
గైదువులు జలచరముల , గతిఁ జలింప, నేమి రవముతో సేన వా . ర్పిధిని బోరె.

క॥ శరనిధితై వడి భేరులు , మొరసెను కరు లిరులతో స , ముద్రముతో చు
చ్చరికముగొని గీపెట్టెను, హరులును నకిలించె మిత్తి , యరచినభంగిన్.

క॥ నడగంద్రు నడచు జడుమున, నడవక సిడి లెక్కగొనక . నాగంబులు పై
జడదముల జలముఁ బీల్చుచు, నడుగిడకయె నిలుచు నడచు , నామిక తోజన్.

తే॥ కైదువులకాంతి భూష , కాంతితోడఁ, దురగ వారణ స్యంగన, స్త్రామములకుఁ
గల యలంకార కాంతితోఁ, గలిసి పరవి, దనదిశల నున్న యిరులను , తఱిమి చంపె.

తే॥ వచ్చు సేననుగని ధరా , వరుడు కినిసి, దనుజవమువుతో వచ్చెడు , ఘనుడు శక్త్ర
జితుఁడొ కాఁడొ తెల్పుచు యన , శిష్టగుఁ బి, భూషణుడు విభీషణుడు రా , మునకు నని

మ॥ గుహలోనుండి జీవాన్ని రేపఁ బెలుచన్ , మోషించుచున్ దుర్బయా
వహా రోషంబున నిప్పులం గురియుచున్ , బాలేందు రేభా సమో
న్యహా దంష్ట్రా ర్చుచులొప్పుఁ దూణములు క్ర , న్నందాల్చి కైచింటితో
బహాళాభిలత వచ్చినాతఁడు మహా , పార్శ్వంబు రాజోత్తమా :

క॥ జ్వాలాభిలములగు క్రూ . రాస నేత్రహలతోడ . నలరారుచుఁ బె
న్నాలుక నార్చుచు పడి వా, తూలగతిన్ వచ్చువాడు , భూషూజుడగున్.

అ॥ పదరుబోతు భూల , పాణిః యాతల సిడి, యా యటంచు డాయ , నరుగువాడు
కాళ్లబొప్పు కొండ . కరణి వచ్చెడువాడు, వజ్రదంష్ట్రుఁ దనఁగఁ, ఐరఁగువాడు.

క॥ పెదవులఁ గొటికెడు నాతఁడు, నెద గాలిని గెలుచు తురగ , మెక్కినవాఁడు
నడుడు రణభయద రూపుడు, నదనద్వజ్జ విహీనుడగు పి , కాచుడు రాజా :

అ॥ వసధికంబె రవము , వహ్నికంబెను వేడి, గలుగువాడు రథము , గలుగువాడు
సూర్యశక్త్రు వనఁగ , శోభిల్లువాడు త, త్ప్రాంతగతుడు యజ్ఞ , వైరి యధిప :

ఉ॥ ఎఱ్ఱుని కాలి సన్యముల , యెన్నులఁబోలు తురంగ సంఘముల్
బిఱ్ఱుగఁ గలువాడు రణ , భీకర కర్మడు నెట్టి కార్యముల్
వఱ్ఱుగఁ జేయఁగాఁ దగు ర , పః ఫలయుక్తుఁడు దూరదర్శియున్
గొఱ్ఱున తూలిన్ తెడి య , కుంతిత సత్త్వుడు మాన్యవంతుఁడొ.

అ॥ అనుచుఁ దెలుపుచుండఁ నిసెతుల పరుసెను. జయము జయ మటంచు • సప్తదించి
ప్రవగవరులు దనుజ • బలముల్పై రారు. తరులు గొనుచుఁ బోరఁ దలసినారు.

అ॥ ప్రళయజలధినుండి • వడగల్గు గాలిన. వీరిటి నిండ్లనుండి • శరచయము
వెడలుచుండ శిరము • తెడలి పోతులు పెద, పులను కొలుకుచున్న • యిలచుకొరలె.

అ॥ తరులు గిరులువైవఁ • గరులును తురగంబు, లరదములును వీర • వరుల శిరము
లాదిశేష పడఁగఁ • లడఁగుంగఁ గుప్పలు. గూలిపడియెఁ గదన • కువలయమున.

తే॥ ఆమరవైరులు వైచుచ • మ్రములు తెంప, దాహపులు పాదములు పెను • వాలములును
విడిగి మోచిన గిరులతోఁ • దరులతోడ, నడఁగి గ్రుక్కుమిక్కురనక • నడియె హరులు.

తే॥ వరువడిం దెసలకు దాటు • పాటవంబు, వెలయు ఘోటకరాజి నా • శ్వకులు రేచి
వీచినట్టి తోమరములు • వీరవర శ, వీరములఁ గ్రొచ్చి పుడగుని • తెంచి బొచ్చె.

తే॥ బిఱుబిఱున వనచరుల్ • వీచు శిలలు, పడగ యరలంగ గోడల • పట్టురాలఁ
దలలు వ్రీలఁ బాతకుల గొం • తులును తనుఁగ, చేనుఁగులు పీను గులుగాఁగ • నిలను గూర్చె.

తే॥ కరక యరలంగ గుహలకుఁ బరుగులిదెచ్చు, చిలువలంబోలియాశ్వకుల్ • చెలఁగవైచు
కూలములు కుంతములు వానఁరాలి యొడకు, లందుబొచ్చి యుచ్చును సొమ్మఁ • తయెనఁగ.

తే॥ వారణములు తోకలమోడు • వానరులను, దొంగివారలుకాకులఁ • ద్రుంత్రువాని
కొంద జవ్వనినెత్తిర • జోగంబులు, చదియవైచి యార్తురు రజఁ • జ్జితలమున.

తే॥ ముందునకుఁ ద్రోచికొని వచ్చి • పొందనేయు, కప్పల రాచచే ననురు • కలనఁబడిరి
వారి విండ్లనుండి వెడలు • నారసములఁ, దునిసి పండ్లిగిలించి కోఁ • తులును హలె.

మ॥ ధర నొత్తుక్యముఁగూల్చి హేతువగుదు • ద్వాప్రస్థ చింతాస్తి యం
తరమం దెక్కుడుగల్గ వేదనను వం • తంగుందు ఖిన్నాత్మము
కొరయంబట్టగ నూపి రూడునను లో • కోక్తి క్రమంబంది వా
నర శైలంబుల స్వందనాక్షములు భి • న్నంబొంద నిర్వేన హరుల్.

తే॥ మరణమొంద నాధోరణుల్ • మత్తకరులు, రక్తనదములఁ దెక్కిముల్ • రాజిలంగఁ
దిరిగె మాలుము లందఱుఁ • దెక్లనంతఁ, గదలి స్వేచ్ఛతోఁ దిరుగాడు • కలములట్లు.

క॥ పోడిమి చెడి యాశ్వికతతి. పాదఱు బంకమునఁ బరుచు • వాంతుల రక్తం
బోడిగిలఁ గ్రక్కుచుండెడు, బాదబములు బాదబమ్మ • పగిదిందోచెన.

తే॥ వానరులు వైచు కొండల • వలన నలఁగి, రూపుమాసిన దనుజుల • కోపుచూడఁ
జిరము కూడిమాడిన వారి • చెయలె వచ్చి, చూచి గుర్తింపరానట్టి • చొప్పు గలిగె.

తే॥ హనుమ యెదిరించె దూమ్రాక్ష , నంగడుండు, మాటుకొనియె మహాపార్శ్వ , మాల్యవంతుఁ
జెనకె నీలుండు పనసుండు , మొనసితాకె, మాయయగు పితాచని రణ , జ్యోతలమున.

తే॥ సూర్యశత్రుని మార్కొనె , సూర్యసుతుఁడు యజ్ఞశత్రుఁ డీదాదె రా , మానుజన్ము
వీరుఁడగు వజ్రచంఘ్రిండు , బారినమరు, చున్న ఋషభుని ధీకొనె , నుత్సహించి.

అ॥ దనుజ నాయకులును , వనవర నాయకుల్, కదనమందు దాకి , కసిమనంగి
యొకరి నొకరు గెలువ , నుత్సహించుచుఁబోరి, దుగ్రగతుల వేల్పు , లుదరి జెదర.

అ॥ అట్లు పోరుచున్న , యయ్యెడఁబదిరోస, నాలువెల్లువలను , హరిచయంబు
నలఁచె మిగిలినట్టి , నాలుగు వెల్లుల, వెదకి లక్ష్మణుండు , వేఁటలాడె.

తే॥ కలిసినట్టి చందంబునఁ , యుదధి, రక్తజలధియే యిదియను , రాజనొప్పె
ముత్తెములు గురిగింజల , పొలుపుదాల్చె, మత్స్యములు వగడంబుల , మాక్కినలరె.

తే॥ జలధియెల్లను రక్తమే , వెలుగుచుండ, పలువిధంబుల రత్నముల్ , పద్మరాగ
సరణిఁ గనుపట్టఁ గుంభిమ , న్నముల శుక్తు లందుగల ముత్తెములనొక్క , యంగమయ్యె.

తే॥ ముమ్మరంబగు పోరీట్లు , మొనయుతఱిని, మాటుకొన్న చీకటులను , మరగజములఁ
డునిమి నెత్తుఁదోఁగి యె , జ్ఞనయి రేచె, ననంగ భానుండు తోచె బూ ర్వాద్రిమీద.

తే॥ రాక్షసాంధకారముఁదోలి , రామరవియు, నిరులఁ దోలిన తరణియు , నిరువు రొప్పు
జగము తమమను పేరు నా , శంబు నొంద, నుల్లస్సెల్లిన గతిఁ గాంతి , యొప్పుమీతె.

తే॥ తమము తొలంగ రుధిర సాగ , రమును కరులు, తెప్పఁదేలిన జలభియు , గుప్పులై న
కుణప గణములు మితిమీఱి , రణతలమున, నచ్చెరువుగఁ దోచెను వీతి , పిచ్చలించ.

చ॥ ఉదయ గిరింద్రమందు రవి , యొప్పుగ నెత్తురు వెంచలండునన్
మెదడుల చంకియం దొదిగి , నిక్కిలి చుక్కలు జెక్కలున్న యా
ప్రదరములన్ శివీముఖ వి , వారము వ్రాలంగఁ జచ్చు వాఁవొ
వదనములన్ జలేజములు , వారక పూచిన చంద మేర్పడెన్.

తే॥ కరలు హరులును తేరులు , కలిసినడిన, తలము విలయవాయువు పీవఁ , గలంగఁదాడి
యంబుదములు నెక్త్రంబు , లమరతథము, లురలి ధరణిని కూలిన , యొప్పుదోచె.

తే॥ విరియు కురులతోదనుజసుం , దరులువచ్చి, యలఁపికొనఁ దమగతుల మే , నులు రజోర్వి
వల్లు లలమిన పెనె వృక్ష , వాటి కూలి, యన్న తెఱగునఁ గానంగ , నొప్పెనచ్చు.

తే॥ తమకు కౌనులు పీనస్త , నములు రక్త, దీర్ఘ కుంతలములు గల , రెకవలు తమ
వరుల మస్తముల్ గొన కటఁ , దిరుగుచుండు, భూతములఁబట్టి ఓల్చిరి , పొదము కినుక.

తే॥ ప్రియుని యవయవములఁ గూర్చి , పెట్టి యొకతె, గుండెలను ప్రేక్షలను నక్క , గొనుచుఁబోవఁ
దలుము త్రాణయురేక సం , తావమంది, కూలి జీవంబులను పాసి , కూడఁ బరిగి.

చ॥ పతుల భుజంబులం గొనుచుఁ , బాటెడు నక్కలఁ గంచి దీన వా
 న్ని తతుల పేడియున్ విడత , పర్విత వెంటిదేగి తైదువుల్
 దుతిలఁగూలునట్లు పెడిఁ , గ్రుచ్చుకొనం గడునొచ్చి యేడ్చుచున్
 వెతగొని ప్రాణముల్ తమకి , వీడిరి చేదెలు కొంద టయ్యెడన్.

తే॥ కుజపరాసులలోఁ దగు , లొన్న పతుల, గాత్రముల పెదకుదునుండు , కలువకంటు
 లదవులం దమనంటలు , విడిచినఁగఁ, దిరుగులాడు నాడునెమ్మి , కరణి నుండ్రీ.

తే॥ మడిచియున్న యాడలతోడఁ , గెడసియున్న, చెలువులంగనిజారత్వ , చిహ్నములను
 మలుగునలుచుచున్నారను , మౌగ్యబుద్ధిఁ, గినుర గొనిరి కొందఱు గోల , వనితలచట.

తే॥ పతులమేనుల గులుతిడ , వలనుగాత, జీర్ణ కవచంబులం దీసి , చెటలపముఁ
 దమ నుత్తరములఁ గని , తలరి తలరి, పనవి కొందఱు జీవముల్ , పాసినారు.

తే॥ అశ్రుపూరిత నయనలై , యంబుజాస్య, లొక్క కొందఱుపతుల రో , యుచుఁగడంకఁ
 వీనుఁగులనుండి వెలువడు , వెల్లులందు, పడి మునింగి జీవంబులఁ , బాసినారు.

—: ధూత్రూక్షిండు హనుమంతునిచేఁ గూలుట :—

క॥ హనుమయు ధూత్రూక్షిండు ముం, దునకువెనుక కడలి యడఁగి , తూకొనుచును పై
 కొనుచును నములై పోరిరి, వినుద్రిష్టురు లెల్లఁగాంచి , విస్మయపడఁగన్.

క॥ అసురయు నిరువది తూపుల, వెన మారుతి తొమ్ముదాఁక , వీడిన నతఁడున్
 విసిగి కసిమనఁగి పైఁబడి, పనచెడ నద్దనుజు తేరు , భగ్గుము చేసెన్.

క॥ తే రవియ వింగి తెగసిన, వీరుని తైనున్న విల్లు , విజిచెను రామ
 జ్వారము తమ్ముఁ దురవడి, మారుతియును వాని నీడ్చి , మహికిం దార్చెన్.

తే॥ ఈడ్చి కడలి దాటినకాల , నెగసి తన్ని, విప్పు బుమినెడు శిరమును , త్రిప్పిత్రిప్పి
 యూడ్చి కడలిలోఁబడనూకి , యుబ్బరించి, యార్చె వానరావళులు మే , లనుచుఁబొగడ.

—: మహాపార్శ్వఁ డంగదునిచేఁ జచ్చుట :—

క॥ కోపము కన్నుల పిక్కిలి, దీపములవిధాన మండఁ , దివిరిన పొగలున్
 ధూపములఁజోల నొదవిన, తాపములను లెక్కఁగొనక , దర్పితమతులై .

క॥ సాహసముమీఱ విజయో, త్సాహంబున నొకరికొకరు , తగ్గక శర నం
 దోహమున గిరుల నమర, ద్రోహి మహాపార్శ్వఁ డంగ , దుండును పోరన్.

క॥ కరిపై నుండ వినరుగతి, రవింశతి నంగదుని భు , జము నాట నిశా
 చరుఁ డేయ రేగి రాక్షసు, నరదముఁ బైతృతి తిరుగ , నవనికి వైచెన్.

తే॥ విరళుడై వింటి నావల , విసరివైచి, మొనసి కుప్పించి దైత్యుఁడ , మోఘమైన
 శూలముం గొని ప్లవగరా , ట్నున వక్ష, మునకు సూటిగా గుఱిచూచి , పూనియెసె.

త॥ మది సాధారణ కూలం, చిదిగాదని యెంచి రామన్యవరుడు మహా
ప్రదరంజనఁ దుత్తమునై, చెదరిపడఁగ నేసె సురలఁచిత్తము లలరన్

తే॥ శ్రీరఘుప్రవరునకు జే॥జే యటంచు, నంగదుండు మహాపార్శ్వనడఁచి త్రొక్కి
పదములంబట్టి మిక్కిలి , పంగటింపఁ, జెరిగి నడిమికి రెండుగాఁ, జీల్చివైచె.

నీల మాల్యవంతుల యుద్ధము

తే॥ మాల్యవంతుండు నీలుండు , మాఱుపడక, కదన మొనరించుచుండంగఁ , గాంచిసురలు
తొల్లి యింద్రుడు పంక్తి వ , క్షుండు పోరు, సరణి నున్నది యని విరుల్ , చల్లినారు.

తే॥ నీలుఁ దొక్కతైలము వైవ , మాలియన్న, విల్లు విఱిగె వాడును విల్లు , విడిచి వాలు
పలక గొలి యడలించుచు, నిలుపుమనుచు, నేలకుం దాటి యుక్కున , నీలుఁ దాఁకె.

అ॥ వారలట్లు పోరు , వడిఁగాంచి యెడసొచ్చి, ఈధర మొక్కఁదెత్తి , కుముదుఁదేసె
నుగ్గునూచ మగుచు , భగ్గున మండుచు, నసురకీరు గూఁతె , నంతమీద.

తే॥ వృక్ష మొక్కండు నీలుండు , విసర దాని, మాల్యవంతుండు వాలున , మాల్చివైచి
నీలు తలఁద్రెంప నెత్త నా , కేలుతునిగి, నేలఁబడఁగూర్చె సౌమిత్రి , విశిశళము.

తే॥ శంపవంటి ఖడ్గముతో భు , జంబు తెగియుఁ, గ్రమముచెడక దురము సేయు , కఱకుసోఁకుఁ
గాంచి యిది యర్ధరథుతోడి , కయ్యమనుచు, నవలఁబోరక సౌమిత్రి , యవలికేగె.

తే॥ ఘనభుజుని రామునొద్దకుఁ , జనుచునున్న, లప్పుమనుఁ గాంచి యమరులు , మెచ్చిపొగడి
రెవ్వ రీరీతి వీరత్వ , మెనఁగియున్న, సమరధర్మంబు పాటించు , చతురులనుచు.

తే॥ యజ్ఞ శత్రుండు వచ్చిరా , మానుజున్ము, నిలిపి పాఱకుమని శర , ని కరమేయ
నాతఁడొక వాడియమ్మచే , నక్కువగుల, నేసి, కూల్చి యవ్వల రామ , నృపుని చేరె.

తే॥ యజ్ఞ శత్రుండు విలువీల , నవనిఁ గూఁతె, గండుమీఱి కాలంగేలఁ , గ్రతువులందు
జార్చుశిలలు లేవయ్యె వై , శ్వాసరుండు, స్వేచ్ఛగాఁ గుండములయందు , బెదఁగసాగె.

తే॥ తనదు జనకుని మున్నొక , తడవ యడ్డ, గించి పేరొందు రవిశత్రు , గీఁటదంచి
తండ్రికిం దగు పుత్రుఁడన్ , తరము గాంచె, సూర్యపుత్రుకుఁ దారణ , జోడియందు.

ఋషభ వజ్రదంష్టుల సమరము

తే॥ అగ్గలంబుగఁ దనతోడ , నని యొనర్చు, వజ్రదంష్టుని పెనుకీరు , వసుధఁగూఁ
హరులు సారథియును చది , యంగ నొక్క, భూధరేంద్రమ్ముగొని ఋష , భుండు వైచె.

తే॥ తెరు చదియఁ గార్మకమును , పాఱవైచి, దండముంగొని నేలకు , దాటి పడుగు
కరణి వజ్రదంష్టుండు వాని , శిరము మోఁదెఁ, జచ్చెఁ జచ్చెన యని కపుల్ , పిచ్చులించ

తే॥ వ్రేటుగాన్నట్టి బుష్టకుడు • వీరి చెడగ, మరణవేదన నొందుచు • మఱుగుచుండ
హనుమఁ దెదసొచ్చి యాటైట్టు • ననరులంటఁ బొడువవాఁడునుదంతానఁ • బొదివికొట్టె.

తే॥ కొట్టి చను వజ్రదిండ్రిని • గూర్చుట్టి, దండమును లాగికొని వాని • పండు బాదఁ
గొట్టి శరమును మోచి యీ • బ్రూరుపేరు, వ్యర్థముగఁ జేసి శమనుని • పాలికనిపె.

పిశాచుని యుద్ధము.

తే॥ వనసుఁ దేయఁగఁ జివ్వనఁ • బలుకుటాలు, మేనిఁజీటఁ బిశాచుండు • మిగులఁ గినిసి
కొమరముగొని వైచ ను • తుంగభటాఁడు, నెత్తు రొలుకుచుఁ బనసుండు • నేలఁ బొరరె.

పీ॥ జలదమం దున్నాఁడో జలదిపై నున్నాఁడో, నేలపై నున్నాఁడో నింగిఁగలఁడో
వేలకొలంది గు • డాలు పాతెడి నన్ను, వడుపున వాని త • త్తడియుఁ దిగె
నేలఁ గాలునక • తేలికఁ దిరుగాడుఁ, గంటిమాపులకంటె • గ్రన్న నేగు
నెడకంటె వడినేగు • నెచటనో గలదను, నంతలో దాయుచుఁ • జెంత నిజుచు

తే॥ గరుడుకన్నను వడినేగు • మరగమువయిఁ, దిరుగుచున్న పిశాచుని • చీవకత్తి
నొటగిహులెగుప్పగఁ బ్లవం • గోత్కరంబు, తత్కృతముగాంచి యటసుమి • త్రాసుతుండు

ఉ॥ చందరకొగ్రుఁదై యనల • సాయకమున్ బలువింటఁ గూర్చి యు
ద్ధుండ దుజాబలంబు తెగఁ • దార్చి పిశాచుని మోర కీర్తముం
జెండిన యంతఁ జేచ్చదక • చేగల శూలము వీడకుండ నా
మొందెము మున్నుచేయు కొలఁ • బాని నడించెను కొంత సేపటన్.

తే॥ తేమవార్తలు నీటికుఁ • జెప్పకరణిఁ, దుమ్మెదలు రొదచేసెను • దిమ్ముపుట్ట
ధర్మదూతలు చేరిరి • దక్షిణమున, కసుర దూతలు లంకకు • నరిగినారు

అ॥ అరిగి విభుని చేరి • యంజలి ఘటియించి, విజయవార్త దెలుపు • పీలులేమిఁ
జింతతోడ జవము • చేవయుఁ గల మన, సేన మడిసె ననుచుఁ • జెప్పినారు.

20 మకరాక్ష వధ పటలము (38)

క॥ చారుల వార్తలు విని లం • కారమణుఁడు సంతపించి • కాలాహీ క్రియన్
దోరంపు టూర్పు పుచ్చగఁ • నారసి మకరాక్షుఁ డీట్లు • లనియెం గడిమిన్.

మ॥ అనిలోఁ దండ్రి ఖరున్ వధించిన మహా • హంకారులం ద్రుంపఁగా
నను పంపం దలబోయ కుంటివి తగ • న్నా శౌర్యముం గాంచవో •
యనుపంగాఁ గలవంచు నోర్పితిని చిం • తావాప్తి నీకేల • భూ
జనులా నన్నెదిరించువారు • సుమన • స్సంఘంబులున్ లెక్కయే •

ఉ॥ కన్నుల నీరు దారలుగఁ • గార్చుచు నేడ్చుచుఁ గన్నతల్లి దా
భిన్నత నొంది భర్త నడఁ • గించిన వాని శిరస్సు ద్రొక్కి గా

కెన్నగ సూత్రముం దొలుగ , నేనని పంతుము పూనియున్న చా
జన్నియ పూర్తిగావలదె , సాద్వికి వీరకుమారుఁ డుండియున్

చ॥ పనుపుము నన్ను పోరి కని , ప్రాంజలియో మకరాక్షః గాంచి యా
దనుజ వరేణ్యుఁ డిట్టులను , దైర్యమె తోడగుఁగాక నీచిరం
తనమగు వైరముం దొలగ , దానవవైరుల మస్తకంబులం
గొని యిటు తెమ్ము పొమ్మనుడు , గోరికమీఱగ వా డు పొంగుచున్.

చ॥ విలుగొని తేరునెక్కి కడు , వేడుక వాహిను లైదుకోట్లు చం
డ లలిత రీతిఁ దన్నొలయ , దంబుగ దానవనాథుఁ డంపు వె
ల్పులు మఱి యిర్వదిం గదిసి , వారిధి పొంగిన భంగి దోవఁ గా
హళములు దుందుభుల్ చెలఁగ , నమ్మకరాక్షఁడు పోయె మద్దతిన్.

కా॥ రాజద్రోతిని చక్రరక్షకులుగా , రక్తాక్షఁడున్ శంఖుఁడున్
దేవోపంతులు తోడరా నుడుగఱా , దీకుంజలెన్ వాహిని
రాజిం దన్మకరాక్షఁ డొప్పెను రజో , రాగంబు వర్ధిలై డి
గ్రాణు ల్గులుముయ వేలుపుల మా , ర్గంబు నిర్మోదించుచున్.

తే॥ ధ్వజపటంబులు రవి కర , ప్రతతిఁ గప్ప , మదకరుల శీకరంబులు , మలయుచుండఁ
గదలు దానవసేనదే , గపిచయంబు , శ్రమము పూర్తిగాఁ దొలఁగె నా , సమయచుండ .

తే॥ గీఁకలును సకిలింపులు , కేకలొలయఁ , నిజవ కాహళ దుందుభి , స్వనము లలియ
సింహనాదంబు లెల్లఁ , జెలఁగి యండ , గోళములు నిండ జీవులు , గొవరువోయె.

ఉ॥ వాఁడియు వేఁడియుం దొగడు , సాడియుఁ బోఁడియుఁ గల్గు నైన్యముల్
వేడుక వాడుకల్ విడిచి , వీరము చూపుచుఁ బోరు సేయుచున్
వీడక వాడుకన్ బఱపు , విందునుకండ్లును పూని యేయఁగా
నీడువ సాగె రక్తనదు వీడిగిలంబడు వారణంబులన్.

ఉ॥ వానరులేయు శైలముల , వారక చేతులఁబట్టి వెండియున్
దానవులేయ మేఘములు , తారకయన్ భువిరాం భూతముల్
పీనుఁగులన్ భుజించు పెను , వీరకును గేకలువెట్టి భూమిపై
వానర సైన్యముల్ తలలు , వ్రయ్యఁగఁ గూతెను కుప్పకొప్పలై .

చ॥ దనుజుల కేలనున్న యడి , దంబులు లాగి తడియ శీర్షముల్
తునుమఁగ వారికేలఁగల , తోరపు మ్రోకులఁ బర్వతంబులన్
దనుజులు లాగికొంచు బెడి , దంబుగ తిప్పునఁ బోవచ్చెచుచున్
వనచర వార వక్షముల , భగ్గుము సేయుచుఁ బోరుచుండఁగన్.

మరరాక్షసుల రామునితోఁబోరి మడియుట

మ॥ మరరాక్షం దెదురైన వానరశత్రున్ , మాయించి తత్సైన్య నా
యర గాత్రంబుల యంత్ర నిర్గళిత ఘో , రాక్షసంబులంబోలు సా
యర రాక్షసంబుల దుబ్బుచున్ బహుళ కో , పాటోప మేసారఁ బా
వకులీలన్ రఘుచంద్రముం గదిసి గ , ర్వస్ఫూర్తిమై నిల్లనున్.

చ॥ సమరమునఁడు నాటనకుఁ , జంపిన యప్పటినుండి నీరలన్
దుమురుగఁ జేసి నాకుఁగల , దుర్దమకోప మదంపనుంటి; మా
నము చెడునంచు బీతిగాని , నాయెడ వైరము పూనరైరి యా
సుమనసులుం ద్రిమూర్తులును , సూటిగఁ బూనితి వీవు మానవా;

చ॥ అనపుడు మందహాసరుచి , యాననమందునఁ దోఁప రాఘవుం
దనుఁ గనిపీర్చుకోఁ గడఁగి , యక్కఱతోడను వచ్చినాడవా;
జననముతోడ వీరులకు , జెత్తము వచ్చుట సాజమేకదా;
మొనసితి యుత్తవాత్తతులఁ , బూర్వవిరోధము మాన్పుకొమ్మనన్.

మ॥ అనలక్ష్మాలలు కన్నులం బటవ నీ , హంకారమున్ మాన్తుఁటో
మృని యంతన్ మరరాక్షఁ దుగ్గుఁడగుచున్ , జ్వాలావముంజేసి కృ
న్నన నిన్నొక్కవిఁదుగించి కాక కసి మా , నంబోవదంచున్ మహా
శని కల్పాశుగ చిత్తముం గురిసె ర , జఃపాళి యగ్నింపఁగన్.

మ॥ జలజాలేక్షణుపై మరుత్పుత్రునిపై , సౌమిత్రిపై మార్గణం
బులు నూతాబుల నేసి దుస్సహ తర , ప్రోత్తేజఁడై సంగర
స్థలి నారాచ మయంబుగాఁ బటవి గ , ద్దానాద గంభీరుఁడై
జంముం జేవయుఁ జూప రాముఁడు శరా , సారంబుచే మాన్పుచున్.

చ॥ ఒక విళిఖమ్ము రాక్షసుని , యక్కఱ నక్కున నాటనేయఁగాఁ
దరపికలాడి వాఁడు కను , దమ్ముల నిప్పులు రాల్చి లోక పో
షక యకు రామచంద్ర కవ , చమ్మునఁ దూఱఁగఁ బెక్కు వాఁడి సా
యకముల నేసి యార్చెను వి , యత్తలమందలి వేల్పులల్కఁగన్.

చ॥ రాముఁడు మందహాస రుచి , ర స్థితి మోమునఁదోఁప సంగరో
ద్దామ కరంబునం దిగిచి , దారుణ బాణము లేసి సారథిన్
నామ మదంచి రథ్య చర , జన్త బురంబులఁ ద్రెంచి చాపమున్
సాముగఁజేసి వక్షమునఁ , జయ్యన నాటగఁ జొన్ను సంతటన్.

చ॥ అరదము చాపముం , జెడఁగ నమ్మకరాక్షిఁడు సొమ్మవోక నె
త్తురు వడి గ్రక్కుచున్ ధరణి , దూకక మింటికినేగి మేఘ సం

వరణ శరీరుడై విలయ , వర్షము దాపురమయ్యెనో యనన్
విరివిగ రాల్చెఁ జిచ్చుటకు , పిడ్గులు తాలును గాలి వానగన్.

చ॥ పిడుగులు లెక్కలేక పడ , భీకర వాయువు వీవ మేఘముల్
మిడుకుటఁ జిందఁగా నమర , మేదినిలోఁ గల వానరావళల్
మిడుకుచుఁ బోరలేక తమ , మేనులు చిందఱ వందఱై పడన్
మడిసిరి తక్కువార లని , మాని పలాయితులైరి భీతులై .

ఉ॥ పాణిన దిక్కులం బొగలు , వాణి కనుంగవ గానరామి ను
క్కాటఁగ మేఘముల్ గవిసి , యంతట నిప్పులవాన తాలతో
మీటఁగ వానరుల్ మడియ , మేడ్పడ రాముడు కాంచి వీని కీ
తీరు వరముచేసె; మఱి , తెక్కలిమాయనొ గల్గెఁ జెప్పవే!

చ॥ అనుడు విభీషణుండు కరు , జాకరు రాముని గాంచి డేవ; యీ
దనుజున కీ బలంబు ఫల , దంబుగ వాయు సముద్రరాజు లి
చ్చినయది యన్న రావుడు , చేడ్పడ దానిఁ దదత్రుపాశిచేఁ
బొనుపడఁజేయ మాయలును , పోయెను వార్ధిని నైచు నింగునై .

క॥ అదిగని మక రాక్షసు తో, యదము నెనయు రూపుగాని వి , యశ్వతమందే
యొడిఁగి చనవర కదంబము, గుడ్డిగువ్వఁగ శూలములను , గుములుగ నేసెన్.

చ॥ అగపడకుండ డాగు మక , రాక్షః గనుంగొను చొప్పుగాన కే
వగఁ దెలియంగ వచ్చునని , వారిజనేత్రుడు చింతతో మదా
కుగ హతి నొల్కు నెత్తు రొక , చోఁ గనుపడ్డది యిద్ది మాయచే
గగనమునందు దానవుడు , గల్గిన తావని నిశ్చయించుచున్.

ఆ॥ ఒక్క వాడియమ్ము , నొగిఁగూర్చి పఱవఁగా, వాని శరము తునిగి , పసుధఁ బడియె
నొడలు పుడమి దొరలు , చుండిన యంత న, మ్మాయ స్వప్నమట్లు , మాసిపోయె.

రక్తాక్షుడు శలఖుడు నల పనసులచే నంత మొందుట

తే॥ మకర నేత్రుండు తెగివడి , మడియఁగాంచి, రథముపై గ్రీష్మభాసుని , రాజనొప్పి
శరదముంబలె శరములఁ , గురిసి గాలి, పీకవచ్చు రక్తాక్షుని , దాకె నలుడు.

ఉ॥ తాకి శరోక్కరంబులు వి , తావితయై చన సాలసాలముం
గైకొనివీచి త్రోచుచున , గ్రక్కున నేఁగఁగఁ గాంచి యర్వసిం
బైకొను సింగమో యనఁగ , భాసిలి దూఁడఁగ దైత్యుఁ డుగ్రుడై
పీకను తుండ్లుచేసి పెను , పీకున నార్వ నలుం డదాటునన్.

ఉ॥ తొమ్మును వంచి నక్కి తల , త్రుంచి గుఱాలున రక్తనేత్రు శి
ర్షమున దూకి నాసికను , చక్షువులం జెవులందు వేడి ర

స్తమ్మను కొప్పువైలుపడఁ గాఁ బెనుముప్పిని తాచి కాలితో
గ్రమ్మన ద్రొప్పె నేలటఁ బు . రందర ముఖులు మెచ్చి యుబ్బిగన్.

౭౫॥ కొండమీదఁ బడిన , కొరడు విధంబున, నలుఁడు రక్తనేత్రు , తలను దుమికి
చదియఁబొడువఁగన్న . శంఖుండు లయరాల, రుద్రభంగి బొంగి , క్రుద్ధుడగుచు.

౭౬॥ నిలునిలుమం చదిల్చి నలు , నిక్కునఁ దాఁకఁగ నేగఁ గాంచి పే
రలురను దాటుచుం బనసుఁ , దా సురవిద్విషు నడ్దగించె జే
యలుఁగులు తొమ్మిదింట సుడి , యన్ వడి శంఖుఁడు గొట్ట నేతిచే
వెలిఁగెడి యగ్నివోలెఁ గపి , పీరుఁడు మండి చనెం గుఱావనన్.

౭౭॥ పరువిడి తేరితో నసుర , బాధ బలంబున నెత్తె నెత్తినన్
సురుఁగక శంఖుఁ డిమ్మగ వ , సుందరకుం దిగునంత వానపై
నరదమువైవ వాని యొడ , లయ్యెడ ఫటని వ్రచ్చి క్రొత్త నె
త్తురు ప్రవహింపఁగా నుసుటు , దోలెను వేలుపు లుబ్బి యార్వఁగన్.

౭౮॥ చక్రవర్తి సురుల , శరములచేతను, హరుల నఖర కైల , , తరులవలన
నసురబలము చెడ ని , రాయుధులగు దూత, లరిగి రమరవైరి , కంత దెలువ.

21. బ్రహ్మాస్త్ర పటలము, (231)

మ॥ అనిలోనన్ ఖరపుత్త్రుఁ డీల్గుటయు ర , క్రాక్షిండు శంఖాఖ్యుఁడున్
దనుజానీకముతోడఁ గూలుటయు నా , దై క్షింధ్రుఁ బాలించి యిం
ద్రుని గర్వం బడఁగించు పుత్త్రు నిటకుం , దోదైందవన్ లెంక లు
వ్వున నేతెంచి తదాక్షఁ డెల్ప నతఁడున్ , బుద్ధిన్ విచారించుచున్

౬౫॥ పోయినవార లాగతిసె , పోయిరాకో యనఁ జారు లోప్రభూ!
పోయిన వారలెల్ల మఱి , పోయిన వారలె గాక నీచలెన్
గాయముతోడ లంకకును , క్రమృతి నట్టిఁ లేరు సుమృతన్
హ యని లేచి యింద్రజితుఁ , డంతకుపోలిక వచ్చె నుగ్గురై.

౬౬॥ వచ్చి దళాన్యుఁజేరి గరు , వంబున వందన మాచరించి నీ
చెచ్చెర నంపు సేనలు న , శించెన కాయని విన్నవాడ నా
మచ్చరులైన రాఘవుల , మస్తకముల్ ప్లవగాఁ శీర్షముల్
గ్రవచ్చఱఁ డెత్తు మోదమును , గాంచెను నీవును సీత ముండటన్.

౬౭॥ అమరుల కోర్కులెల్లను హ , తాళలు గావుత నేఁడు పోయెడన్
దమకక యుండుమా యనుచు , దండిరి యాజ్ఞను పూని వేయి సిం
గములు వహించు తేరివయి , గ్రాలుచు వెల్వదె వెంబడిం దురం
గమ రథ దంతి నద్భుట ని , కాయము లర్వది వెల్వ లేగఁగన్.

జేవిది గెల్పుగూర్పు ; నని , నేతురో ; నిల్తురో ; చత్తురో ; వడిం
జేవ దొఱంగి పాటుదురో ; , చిందఱ నె గొనునట్టి వేళకున్.

చ॥ బిలువుడు నిల్వొడం ఎడరి , నిప్పులు రాలగఁ జూచి కంకటం
బొలయ దరించి తూముల , నొప్పుగఁ దాలిది వీరకంకణం
బులు గల కేలఁ గార్కుతిము , పూని శతాంగమునెక్కి శింజిం
బిలువుగఁ గూర్చి టంత్రి సు , వస్వ భయంకర లీలఁ జేయుచున్.

ఉ॥ చిందమునొత్త భేచరలు , చిత్తములన్ జడుపొంది గొప్పయో
క్రందు దురంబు నేటికి భ , రంబుగఁ గలెను వేర్ది విప్పు ముం
బొందుటచేత లక్ష్మణుని , భూరి శరంబున వింద్రజిత్తు నే
దొడును చావు నంచు మది , నుబ్బుచునుండిరి చూచువేడుకన్.

ఉ॥ వాని గుణధ్వనిన్ విని స్త , వంగులు లావును విస్మరించి చే
నూనిన పర్వతంబులు త , రూత్కరముల్ దిగజాఱఁ దాలిమిన్
లేని కతంబునం బడుచు , లేచుచుఁ జాఱిరి కల్పవేళ యుం
యూనిల వేగ మాతమున , నంబుధి నీరము విచ్చుచందమై.

ఉ॥ కాలని జీవితంబునకుఁ , గాలుడు రావణి లేచి యోసి వా
తూలనుతాఁ ప్రతాపవిది , తోవఁగ నాడుచు దొడ్డచేతులన్
తాలు ధరించి నిల్పితి దు , ర , బొనరింపఁగ మేలు మేలు నీ
చాలిక సాహసంబును ప్ర , శంస్యము లోడక నిల్వమి వెనన్.

ఉ॥ పీరుఁ డిటల్ వచించి బలు , విల్లు ధరించి యెసంగ నజ్జనీ
దారకుఁ డూనియున్న వసు , దాధరమున్ వడిఁ ద్రిప్పివైచె నిం
ద్రారి మహాజవంబున వి , యల్ స్థలిఁజివ్వన వచ్చు శైలమున్
దురమునన్ విశేషమయి , తూలఁగఁ గొల్చెను వాడి కోలలన్.

చ॥ మఱియొక శైలముం గొని య , మానుష సత్త్వము పెల్లడించుచున్
గిరగిరఁ ద్రిప్పు మారుఁడిని , కేలు పదంబు లురము కంఠమున్
శిరము శిలీముఖ ప్రకతి , చే నొలింపె వియచ్చుటల్ నిజా
చరు కర లాఘవంబు గనఁ , జాలత యద్భుతమున నమ్యోదన్.

క॥ ధరణీధర నికటంబున , నిరులం దొలఁగించు నెత్తు , తెలుపున జాబో
త్కర కిరణంబుల మారుతి , తరుజారుణ తరణి సరణిఁ , చచ్చు వెలసెన్.

క॥ హనుమడు సోలఁగఁ గినుకం , గొని యంగవముఖ్య లెమరు , కొనిచి వివస్వ
త్తనయం డపటికిరా వ , చ్చిన వారలఁ గాంచి యసుర , చిడిమిడివడుచున్.

ఉ॥ శత్రుజితుండు పల్కు నొగిఁ , జావదలంచి యెదిరె నేనియున్
విక్రమధామమైన హరి , వీరత దంతుఁ గూర్చు గాని దు

క॥ బలిముఖ సేనావీరులు, మలలు తరులు గొనుచు మాటు, మలయగఁ దారిం
దిలకించి రాఘవుఁడు వెను, శల నుండఁగఁగోరి పలికెఁ, గారణఫణితిన్.

అ॥ క్రూరుఁ డింద్రజిత్తు, ఘోరాస్త్రములు వీడ, సాగునేని మీర, లాఁగలేదు
చోటు మాకు విడిచి, చూచుచునుండుఁడు, విమతు లొందుమార్పు, వింటినేర్పు.

అ॥ అనిన రాము పలుకు, లాలించి కపివరు, లల్లెనిలిచి రంత, నధిపనుతులు
నిశిత విశిఖ నివయ, నిర్భాత పర్షణు, కురిసి రమరవైరి, కోటిమీఁద.

మ॥ బ్రుటిలోఁ దమ్ము గవించు నా దనుజ సందోహమ్ము నాశమ్ము సెం
దుటై చూపిన రామ లక్ష్మణ ధను, ర్థోర్ధంధ పాండిత్య సం
ఘటనఁ బేమని చెప్పవచ్చుఁ గనక, మైభృద్దనుర్దుక్త దూ
ర్బణి బాట త్రిపురాసురాలిక్రియ నా, శంబయ్యోఁ దత్సైన్యమూర్.

:- తన సైన్యముపాటు నింద్రజితుఁడు కాంచుట :-

చ॥ శవములు కుప్పలై వడెడు, చందముఁ దెల్పుఁగవచ్చుఁగాని వీ
రు పడిరి వారు కూలిరని, రూఢిగఁ జెప్ప నశక్యమైన రా
మపుల పరాక్రమ క్రమము, శంటికితెప్పలు పెట్టుకుండ నా
హవమునఁ గాంచుచుండె నమఁలారి శరాసన మాని కీరిపై.

చ॥ కరులు మరించె నంచుఁ దుర, గంబులు గూలినవంచు స్యందనో
త్కరములు నుగ్గులయ్యెడని, కర్బురవర్గము నీలెనంచు నా
యరదము పోవఁ ద్రోవ గన, దంచు నభస్థులి నంటు ప్రేత భూ
ధరములఁగాంచి హా యని వి, చాకు గడించుఁ దపించు దూపిటన్.

చ॥ సమరము సేయుచున్న నెఱ, జాణలొ యిద్దఱె వచ్చువారొ ని
ర్కిముగ పెచిప నాటువది, కాఁదగు వెల్వలు; కాపశక్తిచే
నముఁవిరోధి సేనల ల, యంబొనరించిరి చాపశక్తిచే
దుమురొనరింపలేద యిది, దోర్బలమో; మజీ యింద్రజాలమో;

మ॥ శరవర్షచుట్టె గాంచు రక్తగదులం, జక్కంగఁ జూచుం గళే
బర కైలమ్ములఁ గాంచుఁ గూలిన కరి, వ్రాతంబు నీక్షించు నొ
ద్దొటకండై పడు వాజిరాణిఁగని ని, ట్టూర్పున్ రఘుస్వామి సుం
దర బాహు ద్యయిఁ గాంచు దానవ మహాం, తంబున్ విరోకించుచున్.

చ॥ శిరముల కొండలం గనును, చెండిన ముండములన్ గణించుచున్
గొఱపులపోల్కి నొక్కలిడు, కోలలఁగాంచు మరించువారలం
బొరిబొరి గాంచుఁ దేరుల స, ముద్దత దంతుల వాజులన్ భటో
త్కరకముల వేయిటిం దొలిచి, బాటు శరాకుగ పద్ధతిం గనున్.

చ॥ అటువది వెల్లువల్ వయచు • నమ్ములు చక్ర గదాసి కుంత తో
మరములు పెళ్లుపెళ్లుమని • మ్రుగుచు వేణువనంబు గాలు వై
ఖరిగాని తారసిల్లకయో • కాడ్పడుచుండుట దైత్య సైన్యముల్
ధరణిని వ్రాలుచుండుటయు • దక్కక రావణి కాంచె నాణిలో.

చ॥ కడుపులు మోదికొంచుఁ జని • కాంతులపైఁ బడి దానవాంగనల్
తడఁబడ నేడ్చుచుండు నిన • దంబు వినెన్ రదపంక్తి గీటుచున్
బుడమి శిరంబు లూడిపడ • మొందెములాడుచు నుటఁజేసి య
క్కడ దిగ పీలులేమిఁ బయి • గ్రాలు ఖగంబుఁ గాంచె నయ్యెడన్.

ఉ॥ సింగము లెట్లు లట్టడరి • చెచ్చెర నాణిఁ జరించుచుండు నా
నుంగద మారుతాత్మజుల • యాశుగపద్ధతిఁ గాంచలేమి నిం
దంగద వాయుజుల్ బహు స • హస్రగణంబులు క్రుమ్మరంగ ని
ల్వంగను చోటులేదు నరు • లం గన నిద్దతొకో కలారనున్.

ఉ॥ మోదరవంబు సేయు సుర • ముఖ్యులఁ గాంచును వారికేల నిం
పాడిగనున్న పుష్పముల • నారయు స్వీయ భుజంబులం గనున్
జాదుగఁ జూచుమేర గనఁ • జాలిన పీనుఁగు తిప్పలం గనున్
వేమలుగన్న వానిక్రియ • వీక్షణసేయును చిక్కు లన్నిటిన్.

తే॥ రెక్కకును మీటి కూలిన • రక్కసులను. కోరి కాంచియుఁ జాతిన • కోఁతిమూఁక
శక్రజిద్వీతి కలఁకయు • జాటకునికి. దురము పొసరించు నానతో • మరలదయ్యె.

—: హనుమని సింహనాదము :—

ఉ॥ బృందములైన యాటువది • వెల్లులు నాల్గవిధాల సై స్యముల్
మ్రుందఁగ రామవేంద్రుల ప • రాక్రమ పద్ధతిఁ గాంచి యంజనా
గుండనుఁ డుల్లసిల్లి జత • నంబున బాహువు లప్పశించి యా
సందముతోడ భీకర ని • నాదమొనర్చె రిపుల్ దిగుల్లొనన్.

ఉ॥ కొందఱ గుండియల్ వగులఁ • కొందఱ గూబలు ప్రీల ధాత్రికిన్
స్యందనమందునుండి దిగఁ జాతీరి కొందఱు కేలఁ గైదుపుల్
క్రిందికి జాట విహ్వలతఁ గీడ్పడి వ్రాలిరి లంకలోని వా
రెందఱొ నెత్తుగ్రక్కి గతి • యించిరి మారుతి సింహ గర్జనన్.

ఉ॥ కోఁతి యొకం దొనర్చు పెను • కూఁతకు జంకిన పందలార : మీ
చేఁతలు తెల్లమయ్యె నికఁ • జెప్పెడిదేమి : నశించినారలే;
ఈఁతకు మించి లోఁతుగల • దే : యని రావణి ముందువోపఁగా
బ్రాఁతిగల్పి కొందఱొగిఁ • బ్రాపుగ వచ్చిరి ధీరచిత్తులై.

—: అష్టామిండు రాము సమస్త గొని యింద్రజితునితోఁ బోరుట :-

కా॥ కేలన్ నిర్భయ శరాసనంబు పెరియం , గీరించి సొమ్మరి యు
వ్యేకన్ రాముని గాంచి యొక్కిరి పురటి , దీర్చుండు మోరాహి పా
కాలిం గట్టుడు సత్త్వహీనతను నై , న్యశ్రేణిఁ గావంగలే
కాలంబందున నోడినాడనను పే , రయ్యెం ద్రిలోకంబులన్.

కా॥ ఈవే కన్యాసుకంద నాశరముదే , నీదైత్య మస్తంబు నీ
దేవప్రాతము మెచ్చఁ ద్రుంచి పెనుదా , శ్రిం శేష్పక్షస్త్రిన్ భవ
శ్చేవాకార్య మదెట్లు సార్థవమగున్ , దీవ్యదళుల్ దట్కునే ?
నా వంకం గుం నింపయుం దొలంగునే ? నాచెంబు సిద్ధించునే ?

క॥ ఈ సోఁకుఁ జంపనేనిన్ , నీ సేవాపలము నాట , నెగదదు నరకా
వాసంబు చెందువాడను , నీసవమల పదములాస , నిక్కము రామా .

తె॥ అనిన పల్కులు విని పుర , లలరినారు. జగములెల్లను మొక్కిరి , సంతసిలై
దర్శదేవత మోదిఁచె , భక్తిరాజు, పొంచి మించి యదను పడి , షీంచుచుండె.

చ॥ అనఁముడు సుందరస్మిత ము , భాంబుజుఁడై తన తమ్ముఁగాంచి యీ
దనుజ వరోఱ్య హాసుని వ , భంబునకుం చొరచొన్న వాడ వి
స్వని కనువైన బుద్ధి బల , భాగ్యము లందితి కక్షబంబులి
క్షణ మొనరించు విష్ణువును , శంభుడు నీకిల సాటి యాచురే ?

తే॥ నెయము నీగునట్ల యొ , నెర్పునుదుఁ, తెలఁగి సొమ్మిత్రిడఁకతోఁ , జింప మొత్తై
సంగదుడు రథ్య సింహంబు లడలిదడల, దొబ్బివెల్లై శంఖమ్ము రా , ముందునూడె.

తే॥ కూల కుంత గదా ధిది , పాల ముసల, ముచ్చరాచిక సాధన , ములను వాన
కరణిఁ గురిసి దైత్యులు ఘాట , కళవళింప, ముసరికొని లక్ష్మణుని చుట్టు , ముట్టినారు,

తే॥ లక్ష్మణుని శిర మోర ఛి , ల్లములవలన, నిలఁనుండి రాలెడి ఋక్ష , నికరమట్లు
వలచలన రాలి కునియలై , పడ కబంధ, లంబు సాధన ఖండ ము , యంబ యయ్యె.

తే॥ ఒక్క కొడుగున నేయు శ , రోత్కరమున, వేయి యరసింబు లిరుసులు , విజిగికూలు
కుంకములుచచ్చసారథు , బురలుదుండ్రు, కథిశిరములు నెవయు వా , రణములెయ్యు.

తే॥ విజుగుఁజట్టుముల్ వస్త్రముల్ , విజుగువిండ్లు, విజుగునైంధపములకాళ్లు , విజుగునాళ్లు
విజుగు గొడుగులు దొహడికల్ , విజుగు మురజ, భేరి కాహళాచికములు , విజుగుచుండు.

తే॥ ఇట్టి యరదంబు లివి వీరు , లిట్టివారు, వాజులిట్టివి యిట్టివి , వారణమ్ము
లనుచు నేర్పజవంగరాక , యవని చిన్న, భిన్నములుగఁ దారాజయ , విజిగి కూలె.

తే॥ తెగి శరంబులతో నింగి , కెగసి చన్న, యవక శరములు తండ్రుల , యొడలయందు
పడియె జనకుల శరములు , కొడుకులున్న, యరదములయందు విడిమయ , మందఁబడియె.

కరాసన యత హస్త , సముదయంబు, తెవిర్వి రక్త ప్రాదంబుల , దేలియాడ
'ములతో జలధి సంచ , రించుచుండు, చొట్టమీలు ప్రకాశించు , చొప్పుదోచె.

నారాచములు త్రుంచి , త్రోయుచుండఁ, గెరలి పడు గొడుగులును తె , క్కెమ్ము లడిద
ం రక్తవాహినిలోన , మునుగుచుండు, పలు వగల జల పక్షిల , పగిదిదోచె,

'మ్ము లమ్ములు విండ్లు , కైదువులును, సిదము లింధనములుగాఁగఁ , బడసి వీర
'షా దృశాగ్ని నుడికి , పక్షమైన, ప్రేతములఁ బ్రీతితో దినె , భూత గణము.

చక్రమల్ విఱుగంగఁ , గూలెఁగొన్ని, త్రాళ్లు తెగ గుట్టములుజాటి , రక్త పంక
మునిఁగెను సారథుల్ , మ్రందఁ గొన్ని, పరుగులిడె నరదము లిచ్చ , వచ్చు పగిది.

మండు మణుల కాంతి , నెనసి రక్త, పంకమునఁ బూడి యెట్టని , ప్రభలుచిమ్ము
కాయమల్ మారుతి , రాజఁబెట్ట, మండు లంకలో భర్మ హ , ర్క్యములఁబోలె.

మిఁడు హనుమంతుని, ప్రేరేచుచు నపుడు బాణ , వృష్టిం గురియన్

పొడిపొడియై భువి, దీక్ష గ రావణకి నొక్క తేరే మిగిలెన్

పంకములఁ బూర్చిన రథ, ములు రథికులతోడఁ గూడఁ , బయిలోడిన వా
ని కుత్సించుచు నో, టిలక దనుజ విభు సుతుండు , తెక్కునఁ బలికెన్

ఇరువురు కూడి పోరెదరొ , యేచ్చన నొక్కరె వత్తురో , చమూ
త్కరములతోడుతం దొడరి , కాలుని ప్రోలికి బోవఁజారురో ,
యిరువుగ నిచ్చగించినది , యేదియొ తెల్పిన నట్టి తీరునన్
మర మొనరింతు నంచలుక , తో నన లక్ష్యులుఁ డంత నిల్లునున్.

అడిదమొ కార్ముక మొ మఱి , యాయుధ మెయ్యది యిమ్మొ వానినే
నడిఁగొనిరమ్ము నిన్నెదిరి , ప్రాణము తీయఁ బ్రతిజ్ఞ చేసితిన్
జెడు తెరువైన మాయలింకఁ , జెల్లపు నిక్కపు వీరమున్నచో
బడిబడి డాఁగ తెచ్చటికి , బాఱక నిల్వము నీచ ! నావుడున్.

జనకుని తమ్ములం దొలుతఁ , జంపిన రాముని వెన్కఁ జంపెదన్
మనిమెద నిన్ను మున్నుగనె , దోర్బల సంపద మీఱ నట్లు లేఁ
కెనకి వధింపనేని దళ , శీర్షని పుత్రుడ నైతి నన్న యా
సునతయు నాకుఁ దక్కునె , జ , గంబులు దీనికి నమ్మతించునే ,

నాశరములకున్, లక్ష్యముగఁ జేసి నిన్ను , లలిఁ గూర్చునిచో
రించునె నన్నున్, లక్ష్యుణ నామంబు సార్థ , లక్ష్యం బగునే ,

వెల్వల సైన్యము, లఱిముఠి గావించు మీర , లడలుచుఁ జూడన్
దెబ్బది వెల్వలఁ, గొఱవదు మీ జీవములను , గ్రోరెద నవలన్.

ఉ॥ కాను బరుండ దూషణుడఁ గాను త్రిశీర్షుడఁ గుంభకర్ణుడన్
గాను జగంబు గెల్పు దశఁ కంఠవి పుత్తుడఁ పీఠసింహుడన్
మానవులారఁ తమ్ములకుఁ మా పితఁద్రులకున్ ద్వయీయమా
శోణితమందు తిర్పణము సుద్దిగఁ జేయఁగఁ బాని వచ్చిరిన్.

ఉ॥ నావుడు లక్ష్మణుం డను మఁ నంబునఁ దర్పణ చింత మునితేః
చాపఁగనున్నవారికిని చచ్చినవారికి నెల్లవారికిన్
సీవానరించు వారలకు సీకు విభీషణుఁ డున్న వాఁడిటన్
జీవన తర్పణంబు దయఁ సేయఁగఁ దర్పణననంబు మానుమా.

పీ॥ అనుడు మనసు మండఁ ననురేంద్ర సూనుండు, పాలకడలిఁబోలి పరవియున్న
యగవర వరులపై సంగదుపై మారు, తాత్మజుపై లెక్కఁ కడఁగరాక
చిటచిటఁ బెటపెటఁ జిటిచుఁ బోవు మా, ర్గణముల నేసి సంగ్రామ భూమి
శరమయంబుగఁ జేసి, సౌమిత్రిపై రామ, విభునిపై బెడిదంపు, విభు తతుల

తే॥ నాటనేసి గర్జించె న, ప్పాట వాని, కార్ముకము మండలాకృతిఁ గాంచియుండె
గేదాయ వడింగంచి, భేదరులును, అనిమిషాక్షంబుం గే, నదిమికొనిరి.

తే॥ లక్ష్మణుండు ప్రత్యక్ష బంబువలన, వాని శరవర్ష మడఁగించి, చ్యుత్తపరజె
వెడఁగువాని యసత్యవా, గృహదములను, ప్రాడ్వివాకుండు నేర్పున, వ్రాల్పు పగిది.

ఉ॥ ధర్మము కాని హేతువు ను, దారుడు రాముండు గౌరవింపుచున్
గార్ముక మెత్తఁడయ్యె దశఁ కంఠకుమారుని పైని; లక్ష్మణున్
వర్మముపోల్కిఁ గావ నెడఁ జాయక ప్రక్కన నిర్నియుండె దు
ష్కర్మము సాదుకర్మమును సంగ్రహంగము వాక్రమింప గన్.

ఉ॥ వాఁడి శరంబు లొండొకటి వారక తాకి జ్వలించుచుండుటన్
మాఁదెను కైలవర్గములు మాఁదెను చాల్పగఁ బైడి మేడదన్
మాఁదెను సాగరంబులను మాఁడె జరావర జీవరాసులున్
మాఁదెను దానవావళులు మాఁదెను వానర సైన్య సంతతుల్.

చు॥ శరవర్షంబు నడంచి లక్ష్మణుండు పం చాన్యంబులన్ దెక్కిమున్
మురియల్ సేయఁ గళావిహీన రవివాఁ బొల్పొంది యింద్రారి య
య్యకంబిందున నిల్చి శత్రు బల సంగ్రహంబు గావించుచున్
మొరయించె చన చింద మంగదు మరు, త్పుచ్చున్ వెతారించుచున్.

కా॥ చించంబొత్తిన వాని కంఠము విచ్చేదంబు గావించుచున్
జందం బొప్పగ లక్ష్మణుండును ధను స్రంకారముఁజేయ నా
నందాశ్రుల్ తొలఁకాడ జర్పగవునన్ గాకుత్స్థవయ్యండు పైఁ
గం చెల్వన్ భువనంబు లెల్లఁ జగులం గర్జించి రవ్వానరుల్.

కా॥ జీమూతంబుల దాగె రావణి కడున్ , శీఘ్రంబునన్ రాఘవ
స్వామిం గాంచి సుమిత్రపట్టి యితనిం , జక్కాడకే వీడినన్
నేమంబింతయులేక వానరకథిన్ , విరూపాక్షే సేయు నీ
పాముం బోలిన క్రూరుఁ డ్రుంచెదను నా , బ్రహ్మాస్త్ర యోగంబునన్.

మ॥ అని పల్కన్ రఘురాముఁ డిట్టులను బ్ర॥ హ్మాస్త్రంబు నందించి యే
సిన లక్ష్మ్యం బెదిలేమి లోకముల ని , శ్మేషంబు గావించుఁ గా
వున నశ్మేయుట పాడిగా దొక్కతై , పూన్కిన్ జగన్నాశమున్
బొనరింపం దగునయ్యః మౌనుమన నా , పుణ్యాత్ముడున్ మానుడున్.

చ॥ మొఱగిన మేఘనాడుడును , హాసతి పుత్రుల భావనంబు లో
నెఱిగి విరించనాస్త్రమునె , యేయఁదలంచి యధర్మయుక్తిఁ జా
గఱ యొనరింప వీకరణి , కాదని యచ్చట వీడి లంకకున్
వెఱచిన చందమొంది కపి , వీరులు చూడఁగఁ బాటె నెవ్వడిన్.

చ॥ చదలఁ బురంబుతోవ వెన , జాటిన రావణిఁ గాంచి వానరుల్
కదనము సేయఁజికి తన , కాళ్ళకు బుద్ధి వచించెనందు న
మ్మదమునఁ గేక వెట్టి రవ , మార్గము వట్టిని కీశవర్గమున్
బదపడి వచ్చి యాడుచును , పాడుచు గెల్వి వహించె నుద్ధతిన్.

చ॥ చిలికిన పాలసందరము , చెన్నునఁ జాలఁ గలంక నొంది కీ
కుల రఘువర్యులన్ దునుమఁ , జూచి విధాతృశరంబు మున్నగాఁ
దలపడి వీడఁగాఁ దలచి , దైత్యుఁడు పోవు తెఱుంగలేక యా
జలజ హితావ్వయుల్ దనుజు , సంగతి యేమఱి సంగరస్థలిన్.

తే॥ వాహనంబులపైనుండి , వసుధకు దిగి , తూణ కార్ముక కవచముల్ , తొఱగి విశ్ర
మంబు గొనిరి వారల విక్ర , మంబు మెచ్చి , చదలనుండి వేల్పులు పూలు , చల్లినారు.

తే॥ కవుల కోలాహలము మంటిఁ , గలఁతవెట్టి , నచట నుండుటకును నిర్ల , రాని తొడగి
నలువశర మేయుటకు నహ , నంబుసేయ , లేనివానికై వడిఁ గ్రుంకె , బానుఁదపుడు.

తే॥ అగ్గలిక బవరము నేసి , యలసియున్న , దడములకు వలసిన యంత , కుడుపులేదు
కణఁకఁ దెప్పింపుమా విభీ , షణః యటంచు , జానకీజాని చేపె నా , జ్ఞాపనంబు.

తే॥ చిత్తమని తగువాఁలఁ , జేర్చికొనుచుఁ , గదలి దాటివనియె నొక్క , గడియలోన
దాతృకుల కలఱాల్చి యెం , డ్రముఁడు; పిదప , రామచంద్రుండు లక్ష్మణ , స్వామిఁ గాంచి.

తే॥ ఒనర దివ్యాస్త్రములను విశద్యుక్తవిధుల , నర్చనముసేసి యేయుట , యంచితమగు
నరిగి వచ్చెదఁ బూజకు , నంతదనుక , సైన్యములఁ గావుమని కణ , స్థలిని వీరె.

తే॥ జనకుఁగని యింద్రజిత్తాజి , జరగుటయును , వారు బ్రహ్మాస్త్రమును విడు , వంగవంబు
దెలుప విశ్మేష్టఁడై చేయ , దలఁచినట్టి , కార్యమెదియని తనుఁదళ , కంఠఁ దడుగ.

తే॥ చంపనెంచిన శత్రులఁ జంప పలను, గలుగ మానిరుపంచు విజ్ఞులు వచింతు
అట్లుచేయుట మానపు, లలియరాక, నలువశర మేయఁబూనితి, నయముతోడ.

ఆ॥ వార రెటిగిరేని, ప్రతిష్ఠమున నడఁ, గింతు చంప నిచ్చ, గింతు వేర్చి
చేసి మఱుగునుండి, చెడు లిపోబయల జీ, చముల జ్ఞాముతోనఁ, దాపు టురవు.

క॥ నను వారు మఱచునట్లుగ, దనుజ నికర మంపుదేవి, తరువాతనె నా
పని తడలేవ ముగియునన, ననియె మహోదరునితో ద, శాస్త్వండు వెనన్.

క॥ ఘోరాకారులు త్రిశూల, చారు లకంపనుని దొట్టి, దైత్యగణముతోఁ
బోరిరిఁజని నర వానర, పీరుల జీవములఁ గొల్ల, పైట్టము కడిమిన్.

తే॥ గొప్పమాయలు పన్ని ర, జ్ఞోగణమున, కిమ్మగాఁగ గాఢాంధకా, రక్ష్యగూర్చి
నంగరస్థరి రామల, శ్మణులఁ గూర్చి, నాకు దోడ్పడి పెక్కుమ, స్మలఁగొనుమ.

తే॥ అనుడుఁ పన్నెప్పుడంపున, యనుచునుల్ప, హించుచున్న మహోదరుఁ, దెక్కిదేరు
కొండఁజుట్టిన గొరుల, కొనుచు దాల్చి, సోఁకుమూఁక దైత్యాన్వయుఁ, జుట్టిచెడరె.

మహోదరుని యుద్ధము

తే॥ కన్నుమేర దూరము కరి, ముటలుపోయె, బరుగువాతెఁ దేరులు లెక్క, పక్కలేక
త్రోవ యశ్వమయాంబయి, తోఁచె సుభట, పర్వమా నేలయినన, పగిది నుండె.

తే॥ సాధనములును నిశితదం, స్థిరము భూష, ఇములు వెన్నెల లెండలు, శ్రమము చెడక
కాయఁ గోడెల గుంపుల, కరణి నడచె, దైత్యగణములు కలనికి, దాత్రి యచర.

తే॥ క్రిక్కిరిసిన పెత్కొంబులు, నిక్కి గగన, మెల్లఁగప్పుచు గాలికి, మెల్లఁ గదలి
జలదములు పలవల రాలఁ, గలఁచివైచె, నజాని కన్నులఁ గప్పెను పజము రేఁగి.

తే॥ ద్వీరదపర్యవములనుండి, దిగుచునుండు, మదయురంబులుహయ ఫేన, మహితములయి
వెడలి యడవుల తరుశిలా, వితతిఁ ద్రోచి, కొనుచుఁ బాటి కలసిపోయె, వనదియందు.

క॥ మెఱపులు మెఱసెను పెడపులు, గొఱుకు కఱకు సోఁకుమూఁక, కుడిచేతులలో
నెఱసిన యాయుధములు నెఱి, గఱకఱ మిడుఁగులుల రాల్చి, శ్రండుకొనంగన్.

తే॥ అనురవిభుడు పంపిన చతు, రంగ బల గ, ఇంబు లంకాపురంబు ద్వా, రంబుమెల్ల
వెలివిడలు చూడఁ దొల్లిన, బిజులమెల్ల, ద్రావి తఱిచూచి వీదిన, తపసిఁబోరె.

తే॥ శంఖ కాహళ భేరికా, స్వనము వీర, నినదమును గుఱురుతి రత, నేమిరవము
గీఁకలును పకిలింపులు, తెరలి లోక, గర్భవలె నడంచినానె జ, గంబునెల్ల.

ఉ॥ సేనముమ్మరముగఁ గలను, చేరెఁ బ్లవగబృందమున్
బూని యతిశయించి దానె, బోరుసేయ దైత్య సం
తానమేయు సంపగములం, దరుల గిరుల సద్దుచున్
వానరారి, కినిసి తెరలి, వారి కడఁక మానిచెన్.

ఉత్సా॥ శిలలను గుఱిచూచి వైచి , చెలగు కవుల తాతికిన్
నలుగు రైద్దుగురుగ నలగి , నాశమైరి రక్కసుల్
కలభములు గుఱాలు గూలె , గఱకుసోకు తైదవుల్
మలయదాకఁ గీశచయము , మడిసి పడియె గుప్పలై .

ఉత్సా॥ పరకు ఖూ మునల భింది , పాల దండ వలయము
ద్గర మునుండి కుంత మన గ , దా వృషత్క పాశ తో
మర నికాయములును మించి , మర్కటములు వైచు పెం
దరుల గిరుల నుగ్గుచేసి , ధుజిఁ బ్రోచె గీకుచన్ .

ఉత్సా॥ మెఱుగు టాయుధముల నొడపు , మీఱ వైవఁ బ్లవగముల్
కఱకు సోకు మూఁక యెదుట , గడఁగి నిలువ నోపమిన్
వెఱచి పాతె రక్త నదులు , పీను తిప్ప లడ్డమై
తఱుమ వీలు గాకపోయె , దైత్య జనుల కయ్యెడన్ .

తే॥ సమర భూమిని మరణించి , యచురభూమిఁ గొచ్చి వేలుపులైన కీ , కులను గూడి
చిర మఖిలసిండు కోర్కెలు , చల్లె ననుచు, నలమికొని తిరిగిరి మేన , కాదు రెలమి

తే॥ క్రూర హింసయే నైజిమో , గుణము గాఁగ, ధర్మమార్గంబు ద్రొక్కని , దనుజవరుల
మేటి సురలుగఁ జేయ సౌ , మిత్రశరము, కంఠఁ బావన వస్తువా , క్కండు కలదె

తే॥ విక్రమంబున నూర్మిళా , విభుఁడు దురము, నలిపి యామ్యాత్తమున దైత్య , సంఘములను
స్వర్గమున కంప నవృట , స్థలములేక, వింగియెల్లను వారయై , నిండినారు.

అంజనేయుండు కుంభకర్ణుని పజ్రదండము గొని దైత్యుల నుఱుమాడుట

క॥ అమరులఁ దఱిమిన యది లో, కముల నలఁచినదియుఁ గుంభ , కర్ణనిచేతన్
సమరముల వెలయునది యగు, సుహృత దండమును వాయు , సూనుఁడు గొనియెన్ .

ఉ॥ మేరు సమానదీరుడు స , మీరు కుమారుఁడు వజ్ర దండమున్
దీరుగ హస్తమందున గ , దించి మహోద్ధతి విక్రమించె దు
ర్వాస కృశాను రేతుడొ వ్ర , భంజనుడో లయకాల రుద్రుడో
వారని కోప బీకరత , వచ్చిన కాలుడొ యన్న తైదవడిన్ .

క॥ వీరుల శిరంబులపై, వారణ కుంభముల మీద , వారుచములపైఁ
దేరులపైఁ జెలరేగెను, మారుతి యెల్లెడలఁ దాన , మలసి హరిక్రియన్ .

క॥ అడరిన వారల నగ్గము, పడువారల నలఁచి త్రొక్కి , బవరపునేలన్
గడు బీభత్సం బొనరిచి, పొడవడఁచెఁ ద్రివిక్రమేళు , పోల్కిఁ జెలఁగుచున్ .

ద॥ కనుల శిరంబులం జెదరి , కాంతులు చిందిన మోక్తికంబులన్
దిరమగు మేని కక్కు వడి , కేర నభంబును దాఁకు నున్నతిన్

బరగె మరుత్పురుండు లయ , వాయువు వీవగ ఋక్షజాలముల్
తరణి విరుండు సంకతము . తారెడి మేరుపుమాడ్కి నొప్పుచున్.

చ॥ బలితపుగేల చండమును , బాధముగా ధరియించి మేదిన్
బలముగ మోడు చాడునెను . బాదుచు దైత్యులు చాపకట్టుగన్
నలగి ధరిత్రిఁ దాటగ గ . ఇంబులుగా రథ దంతి వాజులన్
నలిని నెట్ట నెట్టగ నొ . నన్ని చలం బెసలార గర్జితన్.

క॥ నదులైన శోణిశంబున, మద గణముల బురదచేసి , మారుతి కాలన్
మదయుతులం దాటించుచు, మదమెత్తిన దిగ్గజంబు , మాడ్కిం దిరిగెన్.

ఁ॥ కోదెల చంద మొంది రథ , కంజర వాజుల మీద వచ్చుచున్
బోడిమి చూపి పెక్కురణ , ముల్ పొనరించి జయేందిరా నుతి
గూడిన వాగన్ చనుజ , కోటుల దండముతోడ మోది యిం
తేడది లంక లంకె యని , యేదైటఁ బంపెను స్వర్గ సమకున్.

తే॥ దానుపుత్ర కుముద వీరి , పనస జాంబ, వద్దజాంగ దాచులు రణ . వనిని చొచ్చి
దైత్య సేనాపయోధిలో , చవిలి యాడు, చుండి రెటుగక తమలోన , నొకరి నొకరు.

తే॥ లెక్కలేని రక్కసులను , చిక్కినంత, వజ్రకు దుక్కిదుమారంబు , నెలయఁజేపి
యుగ్ర సరిసింహాక్రియ రేగి . యున్న గాలి, పట్టి యారణ్యుని నకం , పనుని గాంచె.

హాసుమంతుఁ డకంపనుం జంపుట

తే॥ గాదిదలు వేయిపూన్చిన కనకరథము, పైని విలుపూని వెలుగొండ , దానువుండ
కంపనుడు పూర్వమున జగ , త్కంటకుండు, తారకుండు కుమారుడే , దోరినతఁడు.

తే॥ ముగురు మూర్తులు మమవుండు , మొనసేవచ్చి, తాకినను ప్రాణములగొను , చంట తనము
గలుగు నికోతి కనుచు న , కంపనుండు, వీనిఁ దెగటార్చుగా నేది , వెరవటంచు.

తే॥ అడుపడకున్నచో రాక్ష , సాంతకుండలు, వెనుమతి నెత్తెత్తముగఁ జేయు , చాడు వీడు
చంపవలయున యనుచు న , కంపనుండు, దర్పమున నంపవానతో , చానసిల్లె.

తే॥ మొగులుతో నగ్గియును గాలి , తగులుపగిది, బలముతో నకంపనుండు త , న్నలమునంత
వజ్రబాహుండు మారుతి , వజ్రదండ, మమరఁద్రిప్పెను దనుజ చు , ధ్యంబునందు.

అ॥ అసురు లేచి యేసి , విసరి పొడిచి త్రెంచు, వీరసాధనములు , విఱిగిలాల
దనుజ తనువు దురల , దండంబు ద్రిప్పుట, హనుమ కవుడు చాల , నలవుపడియె.

అ॥ విలయ పవన హతికి , వీగని మేరువు, కరణి విలుచు హనుమ , కజకుసోకు
మూఁక చూచుచుండఁ , బోకార్యె దుంగమా, తంగ తురగ రథ క , దంబకముల.

అ॥ నేడు వీని సురల , నెలవున కనిపి రా, మవుల నోర్చి పంక్తి , కంధరునకు
జయము గూర్చి యమర , జాల కష్టమ్ముల, విలుపువాడ ననుచు , నిక్కి యసుర.

అ॥ కటము లదరఁ బండ్లు • పటపటఁ గొఱుకునుఁ, గనులఁ బొగలు నగ్ని • కణము బురల
రథము తోలఁ బంచి • రాక్షస వీరుండు, హనుమఁ జేరుచుండఁ, నతఁడు దాసె.

ఆ॥ పిడుగు గముల యట్లు • మిడుగుఱుల్ తెఱకుల, రాల్చునవి సురాళి • ర క్తములను
చవి యెఱింగి నట్టి • శరరాజముల నకం, పనుఁడు హనుమ యురము • వగులనేసె.

ఇ॥ వాతనెత్తు • రొలుక వాయుపుత్తుఁడు సొమ్మ, సిల్లి యించుకంత • సేపులోనఁ
దేటి తీరితోడ • సారధిఁ జదివఁ గా, దిదలఁ ద్రొక్కి త్రొక్కి • ప్రదుల నలచె.

ఈ॥ వీనితోడఁ బెనఁగి • వింటితో గెలుచుట, కడిఁది యనుచు నయ్య • కంపనుండు
విశ్వకర్మ యొనఁగు • వీరదండము కేలఁ, గొనుచు దూఁకి దాసె • హనుమపైకి.

క॥ ఇరువురుఁ గుడియెడమలుగాఁ, దిరుగుచు దాయుచును పొంచి • తెగువగు వెరవుం
బికించుచుఁ బాయుచు బడిఁ, దఱియుచు దండములతోడఁ • దాకిరి పెలుచన.

క॥ తడవిరి తట్టిరి విక్కిరి, యడఁగిరి వ్రేసిరి తొలంగి • రార్చిరి భుజముల్
మడిచిరి విడిచిరి పొడిచిరి, కడిమిని ప్రకటించి నమము • గాఁ బొరిరొగిన్.

తీ॥ కల్లతోవైరముం గొన్న • గార్జుపట్టి, యంజనాద్రిశ్శో బగగొన్న • యసురయురముఁ
దాస దండంబుతో దానిఁ, దట్టివైచెఁ, గాని పల కేలు తునిగి రం • గమునఁబడియె.

తే॥ తలరియును పిఱుతివియక • దైత్యుఁడంత, నెడమచేతఁ బావనితొముఁ • బొడిచెఁ బొడువఁ
బోటు వజ్రగిరిం దాఱు • వాటమగుచు, దనుజు కేల్పొచ్చె మారుతి • కినిసి రేఁగె.

ఉ॥ దండధరాభుఁదో హనుమ • దండధరుండయి విస్ఫుర ద్భుజా
దండ విహీనుఁడై కరము • దండ విహీనత నుంటఁ జూచి యు
ద్దండ భుజాంతరంబు భుజ • దండముచే వడిమోఁద దైత్యుఁడున్
గండలతోడ శోణితము • గ్రక్కెను త్రాగుచుఁ గ్రక్కు కై వడిన్,

తే॥ పిదప నాచేతితో గూబ • లదరమోది, వాని వీరనాకమునకుఁ • బంపునంత
హనుమనిం గవి సింగముం • గనిన హరిణ, వితతి యట్టు లసురసేన • విరియఁబాటె.

పంచ॥ అకంపనుండు గూలఁగా ను • రారినేన ప్రూలఁగా
అకంపితాంగులై ప్లవంగు • లార్చిపేర్చి యాడఁగా
నకాలకాలుఁ బోలి లక్ష్మ • ణాఱ్యుఁడేయు తూపులన్
వికావికల్ గడించిపాటె • వీరదైత్య సంఘముల్.

మారుతి లక్ష్మణుని వెదకుచుఁబోవుట

తే॥ దీరుడగు లక్ష్మణుని వింటి • నామ్రహేత, వినని కతన నెవ్వరి కేమి • హీనరెనొక్క
కదనరంగంబునందని • కరువలి సుతుఁ, దెడఁదఁ దలచి కొందలమందె • నింబ్రవడియె.

తే॥ దివిసేనలో నాగ్నీయ , దిక్కునుండి , అంగదుండేడు యోజనా , లరిగియుండె
వాని కవ్వల నుండెను , బానుసూను , దక్షిణి బాతల లక్ష్యణు , దడరుచుండె.

తే॥ ఒకరికొకరికి నారేసి , యోజనములు , దూరమయ్యెను కఫలకు , దురమునందు
నీటిపైఁ బాచినా సేన , వెగిడ లక్ష్య , యనకు హనుమకు మూఁడుయో , జనములుండె

తే॥ లక్ష్యణాబ్జుని గను నలి , లాషి తన్ను , పురికొల్లువఁ జంద్రమారుత , సరణి జనుచు
జింత వీడంగఁ దిగు యుద్ధ , చిహ్నములను , కొన్నిటిని గాంచి మారుతి , కొంత తనిసె.

తే॥ దంతి దంతముల్ చక్రార్థం , దములు రత్న , హారములు ఘ్నివల్లె ద్రుకు , నాయుధముల
కలిసి పడ విడుదలందు , క్తప్రహవా , ములన్నకాంచెను హనుమ యా , సలములందు.

అ॥ ముట్టిపోరు పగఱ , మూకపై నై చిన , శరచయంబు శీర్ష , సమితితోడఁ
జడలఁ జేరి మరలఁ , జెడరి శిలావృష్టి , పగిదిఁ బడుచు నుండు , వాని గాంచె.

అ॥ దనుజలేయు నాయు , ధములు లక్ష్యణశర , విజితి వలన విటిగి , ప్రతతరసము
తోడ ఋక్షచయము , దొరల్ని చందానఁ , బ్రభలతోడ నురలి , పడుటగాంచె.

తే॥ ఎడపడక సుమిత్రాసుతుఁ , దేయు విశిఖ , బృందమెల్లెడఁ దామయె , జేసికంటి
మనఁ జటామండలంబనఁ , గ్రాహవాని , నంజనాసూను ధయ్యెక , నలరికాంచె.

తే॥ మేనిపై రక్తదారలు , మేపుకొనఁగ , నందతమనంబ రేయిరా , జని యెటింగి
కాలమెత్తిన దీపపు , గంబములనఁ , దనరి తిరుగుచున్న కబంధ , వనముగాంచె

అ॥ వీరవరులు మడియఁ , దేరులు కరులును , హరులు గాకు నొవ్వఁ , బరుగువాటి
రక్షలేని రాజ , రాజ్యమందలి ప్రజ , వలె నశించుచుండు , వాని గాంచె.

తే॥ అతిశయంబుగ లక్ష్యణు , దడరి పోరఁ , గలనఁ గూలిన క్రూరరా , క్షసుల రక్త
సాదన శరీర తతులను , సాగరవన , పర్వతంబుల బాసని , పరఁగఁగాంచె.

తే॥ విలయవాము పువరె నేగి , వెడకిరుదిర , వాహనుల దాటియండక , బాహు మగలె
నగరె ననఁదగు సౌమిత్రి , యల్లెనాదు , విని ముదంబున హనుమ గ , ర్జనము సేసె

అ॥ ఎల్లవారి సేమ , మెఱుంగుగ నగునని , హనుమ డాసి వినతుఁ , దైవయంత
విజయశీలి రాజ , వీరుండు సౌమిత్రి , యెలమిఁ గోగిలింపి , యట్టులనియె.

ఉ॥ ఎక్కడ నున్నవారు కపు , లెక్కడ నుండె దినేశ పుత్రుకుం
దెక్కడ వారి ముద్దుకాడు , కెక్కడ తక్కినవారు సేనలో
నొక్కటియేని యేనెఱుంగ , నొయ్యన మారుతి , తెల్పుచుయ్య యే
యొక్కడ నేమియేమి మఱి , యిందె వివంగదలంతు నెవ్వడిన్

తే॥ రజముఁబోలెన్ద్ర వ్యాక , రజముదనుజ , గజముభూవరణము మేర , గాంచుహనుమ
యతని పలుకులు విని యట్టు , లను దురాన , నొక్కరి నొక్కరు గానరు సుంత , యనునిజము.

తే॥ తెలియదగును పాదుంబొందు , గడదునీవు, చెడుదగుదురక్కని మాయ , చాతలెల్ల
దొడరి పాకుపతమ్మున , దొంగగదోల; నిదు నేవకు లెల్లరు , విన్నుగాంతు.

తే॥ అనుడు సొమ్మిరి లెన్నయా , ననుచువాచ , విభునిమది మ్రొక్కి శరమును , వింటగూర్చి
పాకుపత మంత్రము పఠించి , హపులవయి, నేయ నయ్యత్తరాజమ , జేయమగుదు.

తే॥ అదరి పెడురుదవిఁ గాల్పు , నగ్గివోలె, నెదురబడుచున్నపుటోడ , నెల్ల దనుజ
గణము వీడకొ జ్జనులోఁ గొల్పివేఱె, దొంగుచిరుదును శవంకు , గలఁకువదఁగె

తే॥ పాకుపతముచేఁ బెనుమాయ , నాశమందు, తెలిఁగి యమ్మహోదరుడని , మఱుగుపడయె
శ్రుమము తొలఁగంగ నకలన్దెప్ప , నరేగు లరిరి, పాదువాడును లెక్కఁజూ , గూడినారు.

తే॥ కవులలో నెవ్వరును నొవ్వి , గాంచకునికి, శంకవీడి పొమ్మిరి హ , ర్నమ్మనొందె
జాట్టి యార్చిరి ప్లవగు య , శుక్రతమీట, సురయ విరులెను కురిసె , బొరపులేక.

క॥ దూతల్లు దశశంకునకున్చి, వీధులగుర్తు దెలుప నతఁడు , విజమ్మయిన వి
భృతమగు పాకుపతమున, న్నాతెఱగయ్యె నని పయక , నగుగా కనుచున్

క॥ తనయనకు దెలుపుడన నే , చనివారలు తెలుప నతఁడు , చక్రభండగురున్
హనుమఁడు విభీషణుఁడొరచి, తనయందెనకులజు లెదట , దగిలి రసంగిన్.

ఉ॥ రాముఁడు సంగరస్థలికి , రాదొకకొండను చేరినాడు మా
యా మహిముందు వీడు పన , యయ్యెచనాబుల కోగిరంటత్త
యీమహి దాటిపోయె అద , మేళ్ళరు నత్తము వీడు మున్నుగా
వ్యోమమునందు దాగెను మా , హోదరు దియ్యది వార్త నాపుడున్

చ॥ ఇది యదనంచు నెంచి దను , జేంద్రసుతుం దొకమఱి జేరి యా
పదపడి బ్రహ్మరక్షసులు , చట్టగఁ నోద్బడఁ బూని వేలిజన్
బడి గులు నేయ నూపులును , చియ్యయి నలచి మేఱక నెత్తురుం
జిరుముచు శాస్త్రయుక్తముగ , జేసి ముగించెను శ్రద్ధపెంపునన్.

తే॥ దహనకీలలు మంచిగం , దంబుతోడ, వలదిరిగి శుభమాచన , పలలఁజేయ
నహజ దుర్గుణనిధి యగు , శక్రజిత్తు, జయము మనదని కడు సంత , సమున లేచె.

క॥ మాయావిమెటి శంఖర, మాయం బచరించి గగన , మార్గమ్మున దై
శేయులె కనరాకుండఁగఁ, జోయి యడఁగె మొగులలందు , పొంచి యదనుత్త.

క॥ అత్తఱిమహోదరుం దొక, క్రొత్తమతక మూనియంద్రు , కోలము గొని యు
నత్త చతుర్థంతి పయన్, మొత్తము వేలుపులఁగూడి , మొన నెనుపొరన్

క॥ దనుజు లమర వేషంబుల, మనుజులతో పనచరేంద్ర , మండలములతో
ననిసేయఁ దొడఁగ బితరి, కనుకని సైన్యంబులెల్ల , గడగడ పడఁకెన్.

- క॥ వెలిగొడు నెక్కి యంద్రుడు, వెలలె రణమునేయ మునులు, వేల్పులు మనతోఁ
జలమున హేతువేషుని, మలగిరి వానరులు దిగ్భ్ర, మంబున గలకన్
క॥ రాముని తమ్ముడు హనుమని, మోముంగని మునులు సురలు, మోహరమున రా
నేమి కొలుగామి జరగెనో, సామీరీ తెలువఁగలవె, శక్యంబేనిన్.

ఇంద్రుణ్ణి లక్ష్మణునిపై బ్రహ్మాస్త్ర మేయుట

- క॥ అని యడుగుచుండు తటి రా, వడి నిర్మానుషము నిష్పల్ల, వంగం బగుఁగా
కని బ్రహ్మాస్త్రం బేసెను, భవి వేల్పులు మనములందు, కళవళపడఁగన్.
- తే॥ పులుగులట్టులు వెలుగుల, యలుగుగములు, లక్ష్మణుని మేననాట ని, ల్వరముతప్పి
తెలివి తొలఁగంగ మత్తెర, మిలను పడిన, చందమున సొమ్మసిల్లి ఛా, స్థలినివ్రాలె.
- తే॥ ఇంద్రుడిట్టి యకార్యంబు, నేలచేసె, వీని నేనుగతో నెత్తి, వినరివైతు
ననుచు లేచిన హనుమపై, నలుగు లదర, నలుగులంపడి యాతండు, నవనివ్రాలె.
- తే॥ కనకగిరియందు మోదుగు, ననిచినట్లు, నెత్తు రొడలెల్ల బరవంగ, నిశిత సాయ
కములు నాటటచేఁ దెల్పి, కలకవాట, నెలపు దప్పి బాస్కరసూతి, నేలవ్రాలె.
- తే॥ పిడుగుపాటుచే మగసింగ, ముడిగినట్లు, పొలుపుచెడి వాలిసూనుండు, పుడమివ్రాలె
జాంబవంతుని కనుల వ, జ్ఞమునఁ బెక్కు, కోలరింట నాతఁడు రణ, జ్ఞానోటఁగె.
- తే॥ వేయకరము బరముచొచ్చి, దూయునంత, నలుఁడు సమవర్తి ముఖవర్క, నంబుచేసె
ముదితుఁడై వచ్చి యనుఁడు కు, ముదుని పిల్వ, నాతఁ డాతని వెనువెంట, నరిగినాఁడు.
- పే॥ ఋషకుండు స్వర్గపు, రింజేరె నీలుండు, రంభతోఁగూడంగ, రాజనేగె
బెద్దనిద్దరచెందె, వినతుండు మైంద ద్వి, విదులు నాకముచూడ, వెడలినారు
కేసరి యిహమను, వేసరి వీధెను, గవయుండు భూమిని, కౌగిలిం చె
శతబలి శతమలు, సన్నిధి కరిగె ను, పేణుండు కైలాస, శిఖిరజేరె
- తే॥ గంధమాదనుఁ డూర్యశి, గలయనేగె, డక్కు వానరులెల్ల న, త్రములు గ్రువ్వఁ
బ్రజ్జచెడఁగఁ బ్రాణంబుల, బాసినారు. వజ్రవైరి బ్రహ్మాస్త్రంబు, వైచుకతన
- తే॥ దేవసుందరుల్ వ్రాలి ని, ద్రించుపోల్కి, భూమిపైబడ్డ వ్రవగ న, మూహమపుడు
క్రమ్మి రక్తమెల్లెడలఁబ, ర్వఁగఁ బ్రవాళ, వనముగం జీర వాళి, పగిదిఁదోఁచె.
- తే॥ కపులు స్వర్గంబుచేర వే, బపులు గాంచి, యతిథిపూజ లొనర్చి య, నామయంబు
లడిగి యలరించి పడపడి, యవని కిప్పుడ, పడఁడనుచు వేగ బరవంత, పఱచినారు.
- తే॥ అర్చనంబు చేసిరి బ్ర, హ్మాస్త్రమునకు, మీరు మరణింపఁదగినట్టి, వారుకారు
రామదాన దాసులును క, ర్మములఁగట్టు, పడక స్థిరముక్తి పరియించు, వారు నిజమ.
- క॥ మాకార్యం బొనరించుపొంచె భువి జ, న్మంబందియున్నారు మీ
రా కాకుత్స్థుని తోడు వీడకుండు మీ, ప్రాణంబె మాప్రాణమున్

మీకే హానియలేదు రాముకొఱకై , మీ జీవముల్ వీడుటన్
మాకు న్నాయకులైతి రాకతన మా , మర్యాదలం బొందుడి.

మ॥ అనివారల్ చరిచర్యచేసి రిట జ , న్యజ్ఞోజి సౌమిత్రి కా
నన సంచారులతోడ నీర్ణే ధరజా , నాథుండు రాడయ్యెదా
మనగా నేర్పునెయంచు నింద్రజితుఁ డు , న్మత్త ప్రలాపంబుతోఁ
జని లంతేకున కంతయుం దెలుప నా , శంకించి వాడిట్లునున్.

ఉ॥ రాముఁడు చావలేదు గద , రా జయమెట్లుగు వీకు నన్న ను
ద్దాముఁడు మేఘనాదఁ డనుఁ , దండ్రీ ! భయంబున రాపువుండు సం
గ్రామధరిత్రి వీడె నెటు , గాంచినఁ దమ్ముఁడు మిత్రవర్గమున్
భూమిని కూలియుండఁ గని , బోడిమి నిల్వఁగలాడె దిట్టియె ;

తే॥ అని సమాధానపఱచి లం , కాదిపతిని, తనగృహంబునకేగె రా , వజీ మహోద
రుండు తన యింటికేగె వీ , రుండు రామ, భూవరుఁడు వేటుచోఁ బని , పూనియుండి

శ్రీరాముఁడు మరలివచ్చి పౌలికలనిం గాంచుట

మ॥ కరపంకేజము లెఱ్ఱవాఱ నిలుకన్ , గల్పోక్తరీతిన్ మహా
శరజాలంబులఁ బూజసేసి యవలన్ , సంగ్రామ రంగంబు గాం
చు రహిన్ జీకటిఁ దోలఁ జేకొఱవిగా , శోభిల్లు నాగ్నేయమా
శరముం గైకొని వచ్చి కాంచెఁ గలనన్ , సైన్యస్థితిం దత్తఱన్.

చ॥ శవమయమైన రంగమును , సంశయ రోష విషాద దిగ్రుచుల్
మివులఁగ నొక్కటొక్కటిగ , మీఱఁగఁ గాంచుచు రక్షంబునం
దవులక యప్రమత్తులయి , తారెయఁ దాటిన కీశరాజి రా
ఘవుఁడట నొక్క నొక్కనిగఁ , గాంచె మహాకులి కేక్షణస్థితిన్.

కా॥ సుగ్రీవుం దన కన్ను దాచురల న , శ్రుల్ గాఱ పీషించి యీ
ప్రగ్రీవంబిటు వ్రాలఁగాఁ దగినదే , భావింపఁగా నుండు న
వ్యగ్ర స్వాంతముతోడ నవ్వలన వి , ద్వద్వఁద్యు భక్తావన
ప్రాగ్రియున్ శ్వసనాత్మజుం గనియె నే , త్రంబుల్ కుమార్తెల్లఁగన్.

మ॥ వనదಿಂದాటి నిశాచరావళుల గ , ర్భుజ్జోభముంజేసి యా
జనక జ్ఞావిభు పుత్త్రి సేమమును వి , జ్ఞాపించి నాప్రాణముల్
తనియంజేయుట యిట్లులొటకో ; మహా , ధన్యాత్మ , నీవక్షమున్
దనుజ క్రూర శరంబు దూసి చనియెం , ద్రాచోర్చె నాగాంతకన్.

మ॥ మును బ్రహ్మద్యమరుల్ మునీశ్వరులు స , మోదంబుతో నిచ్చు డీ
వనయన్ జానకి యిచ్చు డీవనలు ని , ర్వ్యర్థంబులై బీటఁబో

నిన దీక్షంబుల చంద్రమె చెడియె నన్ , నేనించి నాకొందు వి
దను పాపంగలవాడవై పడితె నా , దొర్పాగ్గ నంప త్తిచే :

కా॥ రాజ్యాంలే నరకంద్రుప మ్మనెడి వా , ర్తన్నేర్పియున్ లోభిన్
రాజ్యాంక్షను తంగిడి జంపుకొని యా , రణ్యంబులం జొచ్చియున్
బాజ్యాంధైన జటాయు ట్టవముల నే , బోళార్పితిన్ బ్రాధవ
ప్రాజ్యశ్రీ నను పొందునే ? యదిర దా , ర్పాగ్గండ విక్కంబుగన్

ఉ॥ అన్నును చంపి తమ్మునకు , నారిపిరాళ్ళ మొసంగినట్టి యే
నెన్ను నమస్తముం జెలువ , నెంచిస వాడన యైతి మీకిలన్
బన్నము గూర్పితిన్ దువన , భారముగా బ్రదుకంగఁబట్టితిన్
బన్నుగ నంచు నవ్వలిరీ , బాబంగఁజూచె మనంబు కందంగన్.

మ॥ వృషవరంబునఁ గోదెమాడ్కిఁ దనుపై , వీక్షింప నొప్పుదు హ
ర్యవతున్ వారికుమారుఁ జూచి కను న , ర్వేదించి దెందంబునన్
విషముం దిన్న విదిం దపించి యింక నే , విల్లండి నిల్చుండి యి
వ్విషమావస్థను మాన్పలేనయితి నా , విక్రాంతులం గాల్చినే :

—: శ్రీరాముడు లక్ష్మణులంగని పరితపించుట:—

అ॥ అనుచు నవలి కేగి , యట నంపశయ్యపై , నీగ గములు మేన మూఁగు కరణి
విశిఖతతులు గ్రువ్వఁ , వశమతీ యహికాయ , పగిదినన్న తమ్ము , నొగిలికాంచె.

ఆ॥ ఎడఁద యడికెనొడలు , వడఁకెఁ బిడుగు పాటు , వలసఁగూలు తరువు , పగిపిఁ బడితె
గడియదాక నూర్చు , విడువఁ దేమెఱుంగఁడు , కాల్చిచేయి కనుచు , కదలలేదు.

ఉ॥ తమ్ముని కొఁగిలించికొని , భారణి వ్రాలిన తమ్ము నెమ్మదిం
గొమ్మని పల్కువారలును , కొందలమందకు మన్న పారలున్
లెమ్మని పల్కువారలును , లేరొక మిత్రుడుఁ బ్రాణయుక్తుడై
యమ్మహి లేడ యొంటి జని , యంగద నెవ్వఁడు తీర్చువాడొకో ?

అ॥ మొందెములు పిశాచ , ములు బూతములును న , క్కలును పతుల పెదకు , కామినులును
మిగిలియుండెఁ గాని , మేనఁ బ్రాణములున్న , వాదొకండుఁ గాన , రాదు కలవ.

ఆ॥ అమరసతులు వగచి , రమరులు వెగచిరి , మహితజగము విష్ణు , మయముగాన
రాము చింత గని చ , రాచర తతియేడ్చె , నేడ్వకుండు నెద్ది , యహమునందు ?

అ॥ నలువమోము వాడె , దలవ్రాల్చెఁ బశుపతి , బంధుచింత దెలిపి , ఫలముగలదె ?
పగయు వెక్కియేడ్చె , బాపదేవత యేడ్చె , దుఃఖమయముగాఁగ , దోచె జగము.

అ॥ ఇంచుకంత తెలివి , నెనసి శ్రీరాముండు , కనులు తెఱచి యనుజుఁ , గాంచి కాంచె
దివముజేరె నింక , దిరుగఁ దనుచు నెద , బొగిలె నొగిలె గ్రుంగె , బ్రుంగె వ్రుంగె.

చ॥ ధరణిఁ దృణంబుగాఁ దలచి • తమ్మున కిచ్చితిఁ దండ్రి మాయచోఁ
దెరలకయుంటి జానకయీ • దెప్పరమందఁగ నోర్చియుంటి నా
క్కరుఁడవు నీవుగల్గిన ను • బమ్ము నను నముఁ గల్గినందు నీ
కరణిని ననున్పడి చననిఁ గూడగవే విను వీడియుంటి నేన యెల్ల ॥ ౬

౬॥ తల్లియుఁ దండ్రియుం దవముఁ • దమ్ముడుఁ బుత్రుఁడు సోపదాల్చి న్నా
తెల్లను నీవకావె యెదిఁ యేగిన నీవు కలాఁడవలదు న్నా
యల్లమునం గుమారిక • యుంటి నను నము నేఁడువోయే న
న్నొల్లవ యేమిఁ కాదు కాదు • నుగ్ర శలా కశనాత్ముఁ దేనకా

చ॥ ప్రణమయమైన కాండమునఁ • బ్రాణముఁ గానము చావకుంటి నా
కణిక యదెట్టిదెవ నెగుఁ • గానల నన్ను భజించుకవముల్
తొణరక యోర్గ యోగిరము • తూగును మానస దీరచరణయీ
రణకువి నేటికిటు నిను • రం గాన నేటికిఁ లెమ్మ నాయనా

౬॥ ఎండకు వానకోర్చి శ్రమ • యంతయు లెక్క యొనర్చకుండఁ గో
దండము నూని కాను గుణ • ధామి రణసలి నొంటివీడతె
న్నుండుకు నాయమేమిఁ నను • మూర్ఖాని యెవ్వరుకాచువారు నా
గుండియ లెట్టివంచుఁ గనఁ • గోరితెఁ పంతములెరిగ నాయనా

చ॥ హృదయము జీవ మొక్కటని • యెంచిన వల్కు నిరరమెనదో
నెద నెనరున్నదంట విజ • మే యగునేమిఁ విశుద్ధమూర్తి నీ
పదపను జీవముల్ విడక • వెక్కుచు నుంటిని నీకుఁ జాట్టమై
వదలకయున్నదీ తనువోఁ ప్రాణములోఁ • కనరాదు నాయనా

౬॥ యాగముగాచి శంకర శ • రాసన మెక్కిడి వ్రీల్చి యర్చుటన్
భోగములొంద నొనను కు • బుద్ధిని గొంటివి కాలకూటమున్
రాగము దానిపై నునిచి • రాజును బంధులనెల్లఁ గాల్చితిన్
ద్యాగము లేమిచేసితినిఁ • తక్కుక మృత్యువు మీకుఁ గూర్చితిన్

౬॥ భూమిపయిన్ వహించు పెను • మోహముచే ననలంబు పుంటిపైఁ
బ్రామినరీతిఁ దల్లికొక • కాధము కూర్చితి నంతమాత్రమా
రామపయిన్ వహించు ఘన • రాగముచే నిటువంటి చెడ పో
రాములు మీకుఁ గూర్చితిఁ గ • రంబుగ నెల్లరబోటి పొడనే

చ॥ మరణము నొందితివు కను • మాఱవు మేనును నేను వీడెదన్
భరతుఁడు రాజ్యమేలఁ దీర • బంధులు తల్లులు దుఃఖవారిధిన్
దరలి నశించువార లొక • ధమ్మముకై వెఱపొంది విఁగఁగా
జరగిన దింత మొదొటవ • జన్మము నాయది యెంత ధన్యమో

క॥ జననీ జనకుల బంధుల, ననుగల నాకొటకు విడిచి , యదపుల వెంటన్
పను వీడకుండు తండ్రి, విను పాసియు నియవగలనె , విముసంజేనిన్ .

ఉ॥ ఉత్తమ రామివిం బలిమి , నొక్క దురాత్ముడు కారవైవఁగా
సత్తమ సన్నుతంబయిన , చక్కటి వాని వశంబుచేరుచో
విత్తతీ సూరకుంట తగ , వే; త్రిజగంబుల వ్రాల్చుకున్న నే
నెత్తిన జన్మమేల; ధరి , యించిన చాపమునేల; కాలినే;

క॥ ఖరునకుఁ గాకాసురునకు, విరాడునకు పస్తసాల , వృక్షములకున్
శరధికి వారికి మాత్రమె, సరగున నా శరము తూటి , చనఁజాలినదో;

చ॥ ప్రతినను విర్యహింపుచుని , పంపితిఁ దోడుగ నుండనైతి నీ
జత విడకుంచునేని దను , జప్రభుత్తుని మేవి రక్తమున్
క్షితిపయిఁ జిందఁజేసి విను , చేకొని రక్షణసేయకుందునే ;
గృతజల సేతుబంధనము , గాఁ దలపోసిన నేమి యబ్బెడిన్ ;

ఉ॥ తమ్ములు బంధులుం బ్రజలుఁ , దల్లులు నేగతి సున్నవారొ యం
చుమ్మలికించుచుందురు మ , హోత్సుకతం గనఁబోదమయ్యె లే
లెమ్మ యయోధ్యయందు బహ , లీలల మన్మథకటాభిషేక మి
ష్టమ్మునఁ జేయువార లది , సమ్మతమే కద రమ్ము చూడఁగన్ .

తే॥ నాగపాశంబుచేఁ గట్టి , నలఁచినపుడు , ప్రాణముం దీసినపుడు నీ , పజ్జలేక
హా; సుహృద్దోహ పద్ధతి , ననుసరించు, నన్నుగని లోకులెల్లరు , నవ్వకుండ్రె ;

కా॥ లంకారాజ్య రమన్ విభీషణుని కు , ల్లాసంబుతో నిచ్చి ని
శృంకం దచ్చపథంబు దీర్చు కిప్పుడే , చావంగనున్నాఁడ నే
వంకం గల్పితి నాడుకీర్తి మఱియున్ , వంశంపు సత్కీర్తికే
యంకంబొందు గడించినాఁడ జను లా , హా యంచు నిందింపఁగన్ .

క॥ అని పరిపరి విధముల వా, కొనుచు లోనఁ గుమిలి కుమిలి , క్రుంగుచు నాలిం
గన మొనరించి తను మఱచుచు, మునిఁగెన్ మైథిలి విభుండు , మూర్ఖానిద్రన్ .

వేలుపుల విలాపము

క॥ జనకృతుని గాంచి ఖచరులు, కనుగవఁ గరములఁ గడించి , కళవళపడుచున్
గొనకేమి పరిణమించునో; యని చింతాకులితు లగుచు , నారటపడుచున్ .

ప॥ సుఖదుఃఖరహిత! నీ , శుద్ధస్వరూపంబు, దెలియంగ శక్తి మం , తులము గాము
నీ యుదరంబున , నిఖిల జగంబులు, నమరియున్న తెఱంగు , నరయలేము
జరిగిన యదియును , జరుగుచున్నదియును , జరుగనున్నది సుంత , యెఱుంగలేము
విను వినుతించి నీ , విర్దేశపద్ధతి, మెలఁగుట దక్కొండు , తెలియలేము

తే॥ దిలిజవధచేసి దుఃఖముల్ , తీర్చుచునుచు, వేడఁగరుణించి యీశీతి, వెలసితివు
ధర్మమును కాదు పూన్కిని, దాఁగి నిలిచి, మాయనాటక మాచుచు, మమ్ముకలఁతె ?

ఉ॥ కందులమైన మాకొనరు, కష్ట, పరంపర దీర్తువంచు నా
నందము గూర్తువంచు గడు, నమ్మికతోడను గంపెఁదానతో
సుందరరూప, నిన్నెపుడు, జూచుచునుండు మదేమి మాయ, నీ
చందము విస్మరింపఁ బెడ, జాడలఁ ద్రిప్పఁగ నుత్సహించెదే,

మ॥ పరమేష్ఠి, బహుశాండముల్ నిఖిల జీ, వస్త్రోచుముం జేసి యం
దిరవారన్ వెలి లోపల న్నిలిచి లో, నిందించుచున్ పీడుచున్
బరిపోషించుచు వేటుగా నిలుచుచున్, భావింప సాలీఁడు మై
సురవో నూలున గూడు గట్టు క్రియ నం, యోజింతు సర్వేశ్వరా,

మ॥ ఇది దుఃఖంబులఁ గూర్చు లీంలనుచో, నేచింత నిన్నంటు, వి
య్యది సమ్మోదనలీలలే యగునుచు, మృట్లంటకుం జాల, మా
పద మే ముందిన నీదు ప్రేమయు దయా, భాగ్యంబు నింతారు దీ
యొదలు న్నీవయి తేజకున్న నిట ని, నోదార్పఁగా నేర్తుమే,

చ॥ కనఁబడుపోల్కి, దోచి, మఱి కానకయుండు నమేయరూప, మే
దిని నవతారమొందితని, తెఱకున సుంటిమి నీవు దుఃఖమున్
మనమున నొండఁ దాళఁగల, మా, జగదీశ్వర, నీవ మానఁగా
మొనయుదుగాక మేమొకట, మోతుమో, విత్తుమో, నీదు మాయలన్.

మ॥ అజనానుఁ ఘను సంబరీష భవుఁ బ్రి, హ్లాదుం దశాస్యానుజాన్
గజరాజుం గని కాచినట్టి కరుణా, కల్యాణ వీక్ష రుచుల్
నిజ మీపాటికిఁ జూచ కిట్లు లడలన్, విశ్చింతమై నుండుమే,
భజనానందులమైన మాకు విచుల, ప్రజ్ఞాన మీయంగదే,

క॥ పలువిధుల నిట్లు వేల్పులు, పువించిరి మనుజభావ, బంధురగుణు, డ
జలజాక్షిఁడు తమ్మనిపై, గలప్రేమమువలన మూర్ఛ, గని యట్లుండన్.

ఉ॥ చారులు గాంచి రావణుని, నన్నిదికేగి యెఱంగి శక్రజి
త్కూర్గరశరాలిచే, బ్లవగ, కోటిమో, దమ్ముడు, గూర్చుండుట
వారకచూచి శోక వన, వహ్ని దహింప గతించె రాఘవుం
డా రణభూమియందె పగ, యాతెను సంతసమందుమా యనన్.

22. మూర్ఛిత రామలక్ష్మణ సందర్శన పటలము. (32)

ఉ॥ దూతలు కల్లలాడరని, దుష్ట నిశాటుఁడు రావణుండు మో
దాతీశయంబుచేఁ బురము, నందు జయంబును చాటఁబండుచున్

నేలి వసంతి మారుదవి , విచ్చలు ద్రవ్యముచల్లి దూతలం
 ప్రీతులజేసి వేగ పిల , పించి మరుత్తుని గాంచి యిట్లనున్.

తే॥ కలనఁ జచ్చిన దినుజుల , గాత్రములను, త్వరగ సంబుధిఁ బడవైచి , మరలు దీపి
 నారు తెలింగిన సీతల , నుత్తరించు, ననుడు వాడట్లు కావించె , నాక్షణమున.

చ॥ దురమున రామశ్మయల , దుస్థితి మైదిలి కన్నులారఁగా
 స్థిరముగఁ గాంచి రాక తని , చిత్తము మార్చుదు నమ్మదంచు నా
 సుర వనితావళిం బనునఁ , జట్టబీకంబున గేలిచేయుచున్
 దురితముగా విమానమునఁ , దోడ్కొనిపోయిరి వారు జానకిన్.

మ॥ పతి సౌందర్యముదర్శి నొందొంటి బా , వంబిందు నెక్కొల్పు కీ
 క్షితముం జేయని దాత్రిజాత పతిని , స్థేమస్థితిన్ సంగర
 క్షితిఁ దార్మాయిగ నుండఁ గాంచి తనువు , జిత్తంబు విజ్ఞాన జీ
 వితముల్ స్రుక్క జలేట మగ్నిబదు న , స్వీకం గుమారిల్లుచున్.

సీ॥ విలపింప వేల్పుల , వెలదులేత్పిరి హరు, సామేననున్న యీ , శక్తియునేద్యెఁ
 గమలవాసిని యేద్యె , గంగ బోరున నేద్యె. బ్రాహ్మియేద్యెను ముని , పత్నులేద్యె
 రదయలౌ సోఁకుల , యతివలు నేత్పిరి, జనకజ జనని వే , దినియునేద్యె
 శ్రుతులేద్యె ధర్మదే , వత యేద్యెఁ జాపంబు, నెల్లవారలకంటె , నెక్కుడేద్యెఁ

తే॥ దక్కపారల యెద్దుల , దడవనేలఁ ఎచటనుండిన వారచ్చ , టచట నిలిచి
 యేడ్చినారలు వై దేహి , యేడ్చి యేడ్చి, యుల్లమెరియ నిల్వక సొమ్మ , నిల్లవ్రాలె.

ఉ॥ చేరువనన్న యద్దనుజ , చేటిర లత్రజీ లేవనెత్తి ప
 న్నిరు మొగంబునం జిలికి , నేర్పుమెయిం జలిసేవ సేయఁగా
 భారజీజాత తన్వైజి , తల్లడమందుచుఁ గంపమొందుచున్
 నిరద దేహఁ గాంచి తని , నేత్ర యుగంబును మోఁదెఁ బల్కెబుల్.

తే॥ వహ్నిఁబడిన వల్లికవలె , వాడు నుడుకు, వడఁకు విహ్వలించును వెక్కు , నడఁగు మడఁగు.
 ద్రుళ్లు గద్గదకంఠయై రోదనంబు, సేయు జీవంబు లురియాడఁ , జిక్కు స్రుక్కు

లే॥ పదును పొరలుఁజెమర్చు బె , గడ్డిలు నడలు, కలివిదప్పును లేచు వి , చిచ్చు గేలు
 దీనదృష్టుల చిక్కులు , కేటిమాదుఁ దలరు , దపియించు మొఱవెట్టు , బలవరించు.

ఉ॥ నీయెడఁ బ్రేమగల్గి నిను , నిత్యము గొల్పెడువారిఁ గాచుచున్
 సీయెడ వైరమాను రజ , నిచరపాశులఁ ద్రుంచుచుండు మ
 న్నాయకు నండనుడకిట్లు , నాశము గోరినవారిఁ జేరితే ,
 నీ యవలక్షణంబు గమన నింపఁగ నిట్టిదే , ధర్మదేవతా ,

తే॥ ధర్మ పద్ధతులం గాక , తక్కువ త్రోవ . లందు పోని యుత్తముల క , దింధినేగి
చూడఁ నివృత్తిచితైః యిది , వేడు కేమిఁ దుర్విధిఁ నీవు దీనిచే , దొడ్డవగుదె,

ఉ॥ పాపినినై న యేను నిటు , వంటి పరిస్థితిఁ గాంచి నైఁవఁగా
నోవను ధర్మరాజుఁ దయ , యుంచి ననుం గొని పొమ్ము పుణ్యమా
నావతి నన్నుఁ బాపుటయ న్యాయమేఁ రావణతోడఁ జేరికేఁ
పాపఫలంబు నాకుఁ గుడు , పంగఁ దలంచిన క్రోవ యిద్దియేఁ

చ॥ తొలఁగని యంధకారమునఁ , ద్రోచుట న్యాయమేఁ నాథఁ యొక్కపా
జలఁదిఁ నాతఃక్షలమఁ సత్యవయావర! యిన్నినాకు నీ
నిలుగు సహించియుండినది , చెన్నులు సీస్థితి గాంచు కోనమాఁ
తలఁగని నా దురాగతమే , తార్చెను నీకు సకలమృత్యువున్

మ॥ అమర ప్రార్థితజన్మఁ అగమ సువే , ద్యాఁ దేవ దేవేశః జ
న్మము గావం జనుదెంచి యంత విఠిలా , నాథానుదేశంబునన్
బ్రహ్మదేశ్వరు చావమున్ విఠిచి నా , పాపాలపుత్రైన హ
స్తముఁ జేపట్టుట యిట్టి యాపదకు ల , క్ష్యంబోటకాఁ రాఘవాఁ

మ॥ కడుపుం గార్చెడువార్తకన్తు కడుపొ , కొనల్య విన్నంతనే
విదుదుం బ్రాణము లంత నాయనుజులున్ , వీక్షించురే జీవికన్,
చెడుగుల్లోరిన కైక యియ్యదియె తా , జింతించి కావించెన్,
చెడితిన్ సర్వవిధంబులం జెడితి ని , స్సీఁ నా భవం జెట్టిదోఁ

మ॥ వలదన్నన్ వెనువెంట వచ్చితిని క్ర , వ్యాధాతితో సూడు నా
వలనం గల్గెఁ బసిండి లేడికయి వి , ర్పంధించి నిన్నుంపితిన్
గెలన విచ్చిన లక్ష్మణుం గతి న వా , గ్నిగ్ధంబులం గ్రుచ్చి యా
వలికిం బంపితి సర్వ మాపదలకే , పాల్సేయనే యయ్యెఁగాఁ

ఉ॥ పాపఫలంబుచే నడవ , బావ్యముగాని యరణ్యసీమకే
మోపిక నేగునాఁడు స్రీయ , మొందగఁ బిల్చి కుమారఁ రాఘవుం
దాపద నొందునే నతని , కన్నను మున్నె మరింపుమంచు నా
జ్ఞానసేయు తల్లి నుడి , జాడనె కూలితెఁ తండ్రిఁ లక్ష్మణాఁ

చ॥ చివుకులు పువ్వులుం బఱపి , చెన్నరు తల్పమునందు నిద్దురం
దవిలి త్యజించినట్టి గుణ , దమ్యఁడఁ లక్ష్మణఁ నిత్యశీలఁ దా
నవ ధను రుద్ర ముక్త శర , నవ్య సుతల్పమునందు చల్లనన్
మిపులంగఁ గూర్చి పెంద మది , మేకొని వ్రాలితి వేమిఁ నాయనాఁ

తే॥ మఱము లొనరించి సద్ధర్మ మార్గమునను, ధరణిపాలన మొనరింపఁ , దగిన నీవు
నన్ను చేపట్టి సత్యవా , జ్ఞయము ధర్మ, ఫలము కృషియింప వగలఁ బా , ల్పడితి నాథా.

తే॥ కులిశముననైనఁ బగులని , గుండె గలిగి, పనవి పలమేమి భేదము , పాయనట్లు
నీరజాక్షిపైఁబడి మర , టింకుఁగాక, యనుచుఁ బడఁబోవఁ ద్రిజట తా , నడ్డువచ్చె.

త్రిజట సీత నూలుడించుట

తే॥ తన తపఃఫల రూపమై , తనరు త్రిజట, సాంత్వనంబులు పలుకంగ , సాహసించి
సకుల నవరికిఁ ద్రోసి జా , నరీని దాసి, కౌఁగిలి నెవంబునం జెవి , గణచి పలికె.

తే॥ మాయఁబొందను పంపుట , మాయ జనరు, ననుపుటయు నాగపాశ బం , ధనవిముక్తి
యిందులేని విధారింప , కిట్లు జీవ, ములను వీడఁ దలంచితే, ముద్దుతల్లి.

ఉ॥ గణ్య తపఃఫలంబు కల , గన్న ఫలంబును మీరు దండకా
రణ్యమునం జరించుతఱి , రాజిలు చేతలు ధర్మదేవతా
పుణ్య ఫలంబునం బొడము , పూరుషవర్యుని రాము వీర్య సా
ద్గుణ్యములుం చలంప నొక , దుర్మరణం బతనిన్ జయించునె.

మ॥ ముగుదా! రాము ని మేన నొక్క విశిఖం , బున్నాది కున్నట్టి యా
పగిదిం గానవా? నీ మఱింది మొగమున్ , భావింప మార్తాండు రీ
తిగ భాసిల్లుచునుండె లక్ష్మణుఁడు మీ , త్తిం బొందలేదమ్మ! రి
త్తగ దుఃఖముల నొందకమ్మ! యిది స , త్యం; బేల నందేహముల్;

మ॥ మరణంబే భజించునేని త్రిజగ , న్మాన్యుండు రాముండు దు
ర్భరమై లోకము లన్నియుం జెడవె; భా , న్యచ్చంద్ర బింబంబులన్
ధరణిన్ వ్రాలవె పట్టుదప్పి; పురజి , ద్దాత్రాడులు నిల్తురే;
సీరమై ధర్మము లోకముల్ నిలువఁగా , జింతింప నీకేటికిన్;

ఉ॥ నీవరళ క్తిచే హనుచు , నీరసజీవుఁడు గాఁడు వ్యర్థమై
పోవదు నీనతిత్వమున , పోడిమి యూరక చింతనైతయున్
భావుకరీతిగాదు సుర , వర్యుల కోర్కులు రిత్తగావు రా
జీవ భవాత్మ వీడయు వి , శిష్టము కాఁగలరమ్మ! జానకి;

చ॥ మునుల నిలింపులం గనఁ ద్రి , మూర్తులఁ గాంచిన పోల్కి రామ ల
క్ష్మణులను కొంచి హస్తముల , మస్తములం దొదలించి మోద భా
వనముల నున్నవారు భయ , పద్ధతి మానుము సాగరంబు నూ
తను వడిఁజొచ్చి నీరములఁ , ద్రావుట చూడము మేదిసీసుతా;

చ॥ పతి మరణంప సూత్రమును , పాయఁగనున్న సతీ మతల్లులన్
హితమతి; యీ విమానము వ , హింపదు జారుసు తారకాణ లి
వ్యతమునఁ బెక్కు లున్నయవి , వేతేడి చందము నొందకమ్మ! నీ
పతి సుఖియయ్యెఁ గొందలము , పాయము నమ్ముము నన్ను తల్లిరో;

చ॥ అనుడు ధరాత్మజాత హృద . యంబున వింతుక తేటి యాసతిం
గని నిను తల్లిగాఁ దలచి . కాలము ద్రోచితి నీడువల్కు తె
చ్చును వృథగావు నేటి విసి . పోయెడుదాక భరింతు జీషముల్
నిను మది తెచ్చగాఁ దలచి . విల్పితి నమ్మః కుభమ్ము నీకగున్.

చ॥ సతులకు భూషణంబు లగు . సాధుగుణంబుల నీటఁ గల్పియున్
బతి ముఖదర్శ నాశ నను . బాధలఁ బెట్టఁగ జీషముల్ భరిం
చితి నెటులెట్టుల్ గురుత . చెడ్డ వీరీరము వీడులన్నఁ గ
వ్వతరముగాదు కల్లిః తిలః . టాః యని మైథిలి నెమ్మదిం గనెన్.

చ॥ స్థిరుఁడగు జీవు నివ్వసుచు . తిన్ విడిపించి బలంబుచేత న
స్థిరమగు దేహమున్ బ్రహ్మము . చేఁగొని యంబరపీఠిఁ గాల కిం
కరులు గఱుంజులీల జన . ప్రభు పుత్రిని రాక్షసాంగవల్
కరముల మీద నుంచికొని . క్రమ్ముతీనారు బిరాన లంకకున్.

28. సంజీవన కైల పటలము. 117.

క॥ ఇవకులుని యాజ్ఞ వసులకుఁ . జనిన విభీషణుఁడు భోజ్య . సామగ్రులు చే
కొని మరలి పాశమునకుం . బలిచి యచల వచ్చి నమర . వసుధం గాంచెన్.

తే॥ బ్రహ్మకాపంబుచే మృతిఁ . బరనిఁట్లు . వసదరావలి యెల్లను . వ్రాలి నేలఁ
జాచకట్టగఁ బడియుండు . నరణిఁ గాలచి . హాః యనుచు నేమిఁ దోచక . యట్టె నిలిచె.

క॥ జరిగిన సంగతి సుంతయు . నరయని దనుజేంద్రుఁ డంత . నటచట పడుచున్
బరుగునఁ జని లక్ష్మణుతో . ధరణిని వ్రాలిన నృపాల . తనయుని గాంచెన్.

ఉ॥ ప్రియకుఁ బ్రాణ మున్తులు కి . వీరము ముఖ్యములంచుఁ గాదటం
చీ మహిఁ బల్కవచ్చు రహి . యుంచు పదావలిఁ గూర్చి నేర్పుచేఁ
బ్రేమకు సాటియైన దొక . పేర్నిగుంబు జగానఁ గల్గునే
ప్రేమగుణమ్ము మేర గన . పెట్టెరె వేల్పులు నేటిరేపియున్?

ఉ॥ ఓరువలేని సంకటము . నొంది తిపించియు నెచ్చనంబునన్
వీరికిఁ జేటు లేదను వి . వేకము నమ్మక ముండుఁజేసియే
యూరకి ప్రాణముల్ విడక . యొప్పుగ శీలన మాచరించి కం
గారువడంగఁ దగ్గ దొక . కాతీయ లేదని నిమ్మఁగించుచున్.

తే॥ అజ శరంబుచేఁ గలిగిన . దనియు నవయు . నింద్రజిత్తుచే సౌమిత్రి . తెనసె ననియు
నతనికై రాముఁ డీరితి . నదలి సోలె . ననియుఁ దలపోసి ప్రతికృతి . యరయసాగె.

ఉ॥ శోక నిపీడితాంగుఁడయి . శోషిలు రాముఁడు తేలువెన్నన
స్మృతమతిం దలంతమనఁ . దోడగు తమ్ముఁడు చావఁ బిమ్మటన్

జాక సహించి నిల్వఁ దటఁ , సాగిన ధూర్జలకే జయంబిలన్
జేరులునందుఁ గన్నుఁగవ , చిత్తడి నొందఁగ వించె నశ్రుపుల్.

మ॥ పడిపాశంబు తొలంగినట్టి కరణిన్ , బ్రహ్మాప్రమున్ వీడు ల
క్షణ నాకంబును లేచు త్రెక్కిపడు నీ , కాభామృగ వ్రాతమున్
బ్రణులిన జీవము లొందు ధర్మము స్థిరన్ , వర్ధిల్లు మాయావి రా
వణ దుర్గానిరీ రాక్షసారిరీ జయ , ప్రాశస్త్యముం గూడునే ?

క॥ తేలుటకు మున్నె యాపవ. తీలుగఁ దోడ్పడెడి వారు , త్రెక్లక యెవ రున్
న్నారో వెడతెదఁగకవని. కోరికతో నెమరెఁ జేతఁ , గొలువిం గొనుచున్.

ల॥ పెదవి మడచి కేలు , పెనవైచికొని వేడి, వాడిచూపు జంతె , పోడి మెలయ
వారణముల కుప్ప , పైఁబడియున్న సా. మీరిఁ గాంచి కనుల , నీయించి,

ల॥ అసువు లున్న వనుచు , నరసి రత్నమువెల్పు. వ్రణములందు గ్రుచ్చు , కొన్ను శరము
లొక్కటొకటిగాఁగ , నొయ్యన వెడలించి. మొగులు జలము చల్లె , మొగముమీద.

ల॥ ఒడలు గగురు పొడచె , వెడవెడ నావియు, వచ్చె నావులింత , వచ్చెఁగవలు
విచ్చెఁ దెలివివచ్చె , నుచ్చిరించెను రామ. రామ యనుచు మంత్ర , రాజ మతఁడు.

చ॥ అరును దుఃఖముం బెనఁగు , లాడ విలీషణుఁ డంజనా సుతుం
జెలువుగఁ గొఁగిలించికొన , శ్రీరఘువీరుని యవ్యయంబు నిం
పెలయఁగఁ బ్రశ్న సేసి సుఖి , యే యను వాక్యము వీనుదోయికిన్
గెలివిడి గూర్చ జే యనుచుఁ , గేలు మొగిద్దె మరుత్పుతుం డటన్.

ఉ॥ తమ్మునిమీడి ప్రేమ బలి , తమ్ముగు చింతఁ దపించి సోలినాఁ
డిమ్ముగఁ దేల రామవిరుఁ , దేమగునో యని సంశయించెదం
జుమ్ముని దై త్యనేత యనఁ , జూచుచు మారుతి భల్లకేశ్వరుం
డిమ్ముల సున్న వాడె యతఁ , దెచ్చటనుండు వచింపవే యనన్.

చ॥ అతనిని కాంచలేదు మృతి , నందెనొ యేమొ యెఱుంగ జానకీ
పతి విషయంబు చూడుమనఁ , జావని భల్లకరాజు నిత్య జీ
వితుఁడు వివేకి మేలు నొద , వింపను సేగిఁదొలంప దక్షిణ
బ్రతికితిమయ్య పోదమన , నైలమ యిరువ్వుర చేరి రోయుచున్.

తే॥ పోవుచుండఁగ నొకచోట , మునలితనము. వలన నెలలునాటిన నొప్పి , వలనఁగలఁక
వలన మైక మొందియు జాంబ , వంతుఁ డిరువు, రరుగు దెంచుచుండుట నడి , యరసియెఱిఁగె

తే॥ రాముఁదో హనుమంతుఁడొ , రాక్షసుండా. సురలో మసులొ పగలు వోయి , తిరిగిరారు
కాన వచ్చువారలు కావఁ , గదఁగువారె, కావలయునని నెమ్మది , గాంచె నతఁడు.

తే॥ వచ్చిచేరువ నిలిచిన, వారిఁగనులు, తెఱచి కనలేక యెవ్వరో, తెలుపుఁ డీర
లనుడు బ్రతికితిమను విభీ • షణుని పలుకు, నవ్వడింబట్టి యారసి • సంతసించి.
తే॥ అవలివాఁ దెవఁడని మారు • కాత్మజుఁడను, నుత్తరము విని జయము మ • రుక్తునూజః
మంటిమిఁకఁ బునర్జన్మంబు • గొంటిమయ్య, యనుచు మెల్లనఁ గనువిచ్చి • యతవిఁగాంచి.

చ॥ ఒడలి శరంబు లూడ్చికొని • యుబ్బి యెలుంగులజేఁడు పాపవని
గడుకొని కౌఁగిలించికొని • కంజ టివాత్తమయర్హ్య రామపుం
దొడరి కలంపఁజాల దని • దొడగ నమ్మిగ్గ గద్దనాకు నా
పుడమి కుమారిభర్త పని • పూని యొనర్చినదేమి చెప్పమా :

చ॥ అనుడు మరుత్తుతుండను మ • హాత్ముఁడు లక్ష్మణు పాటుగాంచి మూ
ర్ఛను మునిఁగెన్ స్మృతింగొనినఁ • గ్రమ్మట నేమగు నో యెఱుంగఁజా
ల ననిన జాంబవంతుఁ డను • లక్ష్మణుఁ దేర్చుగ నే వచించు శ్రో
వమ చని మందు తెమ్ము కవి • వర్గమె కాదు జగమ్ము నూర్కొనున్.

పీ॥ ఉదదిని దాటి తొ • మ్మిదివేల యామడ, లరిగినఁ గాంతు హి • నూపలమ్ము
నొగి నది ద్విసహస్ర • యోజనాయతినొప్పు, నదిదాటి యోజన • మరుగునంత
హేమకూటము వచ్చు • శ్రీ మహితంబది, వెనదాటి తొమ్మిది • వేల యోజ
నము లేగ నిషడకై • లము గల్గు దానిని, కడచి యవ్వల సంత • నడవ చనిన

తే॥ కనకకైలంబుఁ గానంగఁ • గలవు దాని, విరివియుండు ముప్పదిరెండు • వేలయోజ
నాలు పిమ్మటఁ దొమ్మిది • వేల యోజ, నములు కడఁగ నీలకై • లమును కాంతు.

పీ॥ అమల రెండువే • లామడల పొడవు, విలసిల్లు దాని క • వ్వలను నాల్గు
వేల యామడలేగ, లీలను కాంతువు, మందులుగల నల్ల • మలను నీవు
కాంచినంతనె మన • కడగండ్ల కడలికిఁ బారంబు గాంతువు • వాయుపు త్త్రః
అందు ప్రాణము లిచ్చు • మందొండు మఱియొండు, చెదరు సంగంబుల • జేర్చునొండు

తే॥ చెడిన రూపంబుఁ గ్రొత్తగాఁ • జేర్చునొండు, వికలమగు నస్థు లతుకు మూ • లికయు ననఁగ
దనరు సంతోషకరణి సంత • ధానకరణి, శస్త్ర సౌవర్ణ కరణి వి • శల్యకరణి

చ॥ త్రిదళులు క్షీర వాతిది మ • థించిన యత్తఱిఁ బుట్టె నోషధుల్
పదిలము గాఁగ నుంచి రట • వారలు విష్ణువు మున్ ద్రిలోకముల్
పడములఁ గొల్చునాడు కడు • భక్తిఁ బ్రదక్షిణ మేను సేయు న
య్యదనున దాని తత్త్వము మ • హర్షులు తెల్పు నెఱింగితిన్ సభా :

ఉ॥ వానిని కాదువారు సుర • వర్యులు పెక్కురు వారిఁ జక్రముం
బానికఁగాదు నీవరిగి • ప్రొద్దుదయింపక మున్నె తెచ్చుచో
బానుకులేళుచుం బ్లవగ • వర్గము జీవములొండు ధర్మమున్
మానుగ నూర్కొనున్ జగతి • మాఁడిను దైత్యకులంబు నాపుడున్.

అంజనేయఁడు సంజీవనిం దేదోవుట

మ॥ ఇతి శత్రువ్యసు యంత్రలో రఘుకులా • దీకుండు తబ్బిబ్బు సం
గదయుం దొందరియుంగఁ దేరువుఁ దుష్టః • శాలంబు గాకుండఁ దె
చ్చెద దివ్యోషధుఁ దెట్టలేని యని పెం • చెనే దేహ మాతాళ మొ
ప్పదిమా క్షీణిదాతి దోలుగఁ జగ • ద్వీరుండు సామీరి తాన్.

మ॥ గ్రహ ఋషులులు శాసహారముల మీ • కిందోఁచెఁ గ్రుంగారె శా
దిహతిం చూచి దుశాంతిర ప్రథమ సా • ధ్యంతే బ్రహ్మజీవఁగఁ
గ్రహయింపందగె దాహపుల్ విశల లం • కాద్వీప మందింక నె
వ్వహః దా రెండవ పాదముంవఁదల మే • పాటిం గనన్ లేమగా.

ఉత్ప॥ వాలువంచి లేలుసాచి • వాయి మడిచి పాదమున్
నేలనూని తొమ్ము విజీచి • నిక్కవొడువ రోమముల్
రీల మెడిను వ్రుంచి రామ • రీల సంస్తుతించుచున్
గాలి కొడుకు నిగ్గి రెగను • గామచారియై చనన్.

ఉ॥ లంక వయోది ముద్గిరి • లంబన నొప్పగ నుప్పురంబునన్
వంకిలు చిన్ను తొప్పులును • పాదపముల్ ఎడితోడ లేచె ని
ర్వింకిలఁ చూలి సంప్రమునఁ • బడచి దేవ విమాన పంక్తి య
భ్రంశపై మహాద్విదిగి • ధంబుల దోడకులాచ్చె నత్తతీన్.

చ॥ ఒలుగిన వూరుదేగమున • నుత్తర దిక్కునకున్ మహీధ్రముల్
విరదిముయం గలంగెఁ దరు • జాలము కానల మండె రాజికిన్
గనువలియుం బయోది పను • కింబడిఁ జిత్తములున్ వెనుంబడన్
గురుగతి వాయుసూతి చనఁ • గోయని యార్చిరి వేల్పు బబ్బుచున్.

మ॥ జలముజ్జుండలి దాటి చంద్రవధమున్ • నందించి యుగ్రాంశు మం
దలమున్ మీటి తరించి ఋక్షపథమున్ • చాకొంచు దద్దొగ భూ
ములతో నబ్జా లోకముం గడచి చూ • వుల్ బోవఁగరాని య
గ్గలికిన్ మారుత నందనుండు చనియెన్ • గాకుత్స్థ కార్యార్థియై.

మీ॥ వై నలేయుండు వడి • వైకుంఠమునకేగు, వాఁడని కొందఱు • వలికినారు
తెలిపిట్టపై నెక్కి • నలువ స్వలోకంబు. నందువాఁడని కొంద • తాడినారు
కూలిగాకున్న నీ • రీల నెవ్వఁడు చనఁ, గలఁడని కొందఱు • తలచినారు
తలచిన రూపంబు • దాల్చి రీలలు నల్పు. వెన్నుఁడె యనికొంద • తెన్నినారు

తే॥ బాగుగా జూతమని కొంద • తేగి వెంట, ననునరింపఁజాలక వృథా • యాసమండి
రమణఁజని వునరావృత్తి • రహితమైన, మోక్షపథ మందువాఁడని • మొక్కినారు.

తే॥ రూపమున్నది యని జ్యోతిః, రూపమును, జ్ఞానరూపుడనుచు, బవః మానరూపుఁ

డనుచు సర్వకారణుడగు, హరియటంచు, బలవిధంబుల విజ్ఞులై, తలచినాడు.

తే॥ పరవి బ్రహ్మాండమెల్ల సంః బరముగప్పి, నట్టి హనుమని నడిచేత, నడరినట్టి శబ్దయుత వాఙ్మున దిగి, శాన శిరము, లల్లలాడె నజాండఁబు, తల్లడిల్లె.

క॥ బలి ధారవోయ జగముల, గొలువంగ హరి గొప్పరూపు, గొన మునులును వేల్పులు సంతసించిన తెఱఁగున, నలరిరి హనుమని మహోద, యాకృతివలనన్

క॥ సుర సిద్ధ కింపురుష కి, స్మర విద్యాధరులు చల్లు, ననలును గందం బిరవార నెఱయిరిసిన, హరిచందన మట్టుకొప్పె, హనుమంతుఁ డటన్

క॥ హిమవంతముఁ జేరంగ సం, దమరిన-తపసులును విబుధు, లలరుచు నీకా ర్యము ఫలియించుత మని రటఁ, బ్రమధవరుని నగముఁ గాంచి, పావని యుబ్బెన్

క॥ ఈశాన్యాధీశుడుత్తై, లాసంబును గని కరంబు, లను మొగించిన యా కీశవరుఁగాంచి ప్రేమా, వేశంబున సుమకుఁజూపె, వేడుకపడుచున్.

క॥ ఇతఁడెగుఱెల యను నా, నతికి హరుఁడు రామ దూత, సంతీపనిత్తై హితమతిఁ జనియెడు లంకా, పతి నాశము రేపుచూడఁ, బదమా యనియెన్.

క॥ హరిచక్రమువలెఁ జనియెడి, కరువలికొడు కవటు కడచి, వజ్రకంబగు కా మ రతులఁ దనినెడు సురగజ, మిరపుకొనిన హేమకూట, శృంగము కాంచెన్.

క॥ మనసునకు జ్ఞాననేత్రం, బునకు విధికి నందకుండు, పౌలమునఁజను పా వని కనియెఁ బై ని భువనము, లను కొలిచెడి కఱ్ఱనా న, లరు కనకాద్రిన్

క॥ అనిమిషమేమియుఁ దోవక, కనుచుండఁగఁ గీశవరుఁడు, కాంచనగిరిపైఁ జని కనె నీదీవికిఁ బే, నయించిన జంబువును న, మీస్పితమతియై

అ॥ మేరుశిఖరమందు, సౌరై న యజపురి, గాంచి దాని నడుమఁ, గనక పీఠి నలరు నలువఁగాంచి, యలరారు మనముతో, వందనంబు వేసె, వాయు సుతుఁడు.

క॥ సురతరు వనమున భక్తులు, పరవశులై వినుతినేయఁ, బ్రణవ రవమునన్ హరి శ్రీభూ తరుణులతో, దిరుడయ వేంచేయఁ గని ను, తించుచు నవలన్.

తే॥ అంద యాశాన్యభాగంబు, నందుకోటి, భానునాకాశ మృణిభాన, మానుడగుచు భక్తు లర్పించు పూలకు, ప్పలకు నడుమఁ, గ్రాలు భవ భవానులఁగాంచి, కేలుమోడ్చె.

తే॥ చంద్రవలె వెలిగొడుగు శీ, ర్దమ్ముమీడ, వెలయ సుందరుల్ చామరల్, వీచుచుండఁ ద్రిదశు లలిరి కొల్వఁగ నొప్పు, దేవ విభుని, కాంచి ముదమంది కేల్పొడ్చి, కడచిచనియె.

తే॥ వింఙ్మున్న కల్పకతరుల్, వెలయ రుచిర, కాంతు లొప్పారు నిర్లరా, గారమైన కనకగిరి శిఖరమున ది, క్పుతులఁ గిన్ను, లలరఁ గని యాంజనేయుండు, హర్ష మందె

ఉ॥ మేళవుదాటి పైకనున . మీర కుమాఃకుఁ దుత్తరస్థలిన్
జేరి దినేకుఁ దన్దగతిఁ , జెందమి నొక్కజాణంబయేని రే
వాటక యంటఁజేసి యది . భానుఁడు పుట్టెనకాఁ దలంచి దై
వాటిన చింత మున్నెఁ దన . పట్టిన కార్యము భంగ మొటకున్.

ఉ॥ భూపతి మూర్ఛదేటుటకు . మున్నుగ నోషదు లిచ్చి లక్ష్మణున్
లేపగ నెంచి వచ్చితి మ . రీమన బుద్ధిని పాడుచేసితిన్
రేపదు మున్నె మారుతి జ . రీలున పచ్చున యంచుఁ గాచువా
రేపగిదిం జరింతుఁ నిఁక . నెయ్యదికార్యముఁ సర్వముం జెడెన్.

చ॥ అతుల వివేకకాలి యగు . నాహనుమానుఁడు మానసంబునం
దతితర చింతనొందియు ర . యంబునఁజేటి యుదీచియం దహ
ర్పతి యుదయించునేఁ కనక . పర్వతమున్ రవి చుట్టునంచుఁ బం
దితులు వచ్చించు వారలని . దెందము కుండు తొలంచె నత్తఱిన్.

చ॥ మరణములేక చింతయను . మాటయూలేక సతంబు ధోగమే
యురవుగనొప్పి యాలుమగ . లొక్కశరీరమ యొప్పి ప్రేమ మో
గిరముగ విష్ణుగోష్ఠిఁ దిల . కించుచు జీవులు సంచరించు ను
త్తర కురు భూములం గనుచు . దాఁచె మరుత్తుకుఁ దుగ్గివేగుఁడై.

తే॥ అటగవర్షియు హరి కమ . లాసనుండు . నెలవుకొన యోగ్యమై త్యాగి . నిశ్చలుండు
నైన థర్మవ్రతుని రాజ . దాని బోలు . పట్టనములఁ గాంచుచుఁబోయె . బవనసుతుఁడు.

తే॥ మేరువునకంటెఁ జొడవుగ . మీటి యజుని . పట్టముం గొనువాఁడును . భవములేని
వాఁడు నగు కపివీరుండు . పోడిమిని త్రి . విక్రమునిపోలు నీలాగ్రి . వెలయఁగాంచె.

తే॥ ఇరులజోతులు జిమ్ము న . గ్గిరినిదాటి . జూబవంతుఁడు తెలిపిన . శైలమును చు
హాషధీ దీప్తులను మింటి . నధికకాంతి . మంతముగఁ జేయు చిన్నియం . బట్టికాంచె

తే॥ కాంచిదిగె దిగినంత న . కల్పరువక్రంగె . దానిఁగాచు దేవతలును . కలమటపడి
నిలుకఁజొంది సన్నిధి నిల్చి . నీవెవండ . విటకు వచ్చిన కారియ . మేదిఁ యనుడు.

ఉ॥ వచ్చిన కార్యముం ద్రిదళ . వండుడు మారుతి పాలుమూల వా
క్రచ్చిన వారలున్ మదిని . కొంతక గైకొనిపోయి పిమ్మటన్
దెచ్చి యథాస్థితి ని్చిలుపు . దీవరః యంచు నదృశ్యులౌ తఱిన్
దిచ్చు మొగంబు చెందెఁ బొడ . తెంచి సుదర్శనమున్ రయంబునన్.

చ॥ కడుగక యోషదుల్ వెదకు . చుండినఁ గాలముమీఱుఁ గార్యమున్
జెడు నటుగాన నీశిఖరి . జేకొని పోవుట యుక్తమంచు నె
వ్వడిఁ బెకలించి యెత్తికొని . వాయుకుమారకుఁ దంబరస్థలిన్
బెడిదపు డమ్మవోలెఁ గడు . వేగమ టివ్వున వచ్చుచుండఁగన్.

జాంబవ ద్విభీషణులఁ గాంచి రాముఁడు పరితపించుట

చ॥ వెరవరి జాంబవంతుఁడు వి . వేకి విభీషణు దేగుడెంచి దా
శరధి పదాంబుజంబు లెల . సంబున నొత్త నెలర్చె బాపిసి
వర హృదయాంబుజాత మడు . వమ్ములు సత్కర్మజా స్వరూపముల్
వరదములుం బివిశ్రములు . పంకజసామ్యములై న నేత్రముల్.

చ॥ కనుగవ నీరునించుచు వ . గర్చెడు వారలఁ గాంచి నీవు పో
యిన పనిమేలఁ జీవము వ . హింతఁ విభీషణ! బ్రహ్మపుత్ర! నీ
కును కుభషేకదా! నమసి . కూలె నమ స్తజలంబు తమ్ముతో
నొనరువఁ దగ్గవొందు తెరు . వున్న వచింపుఁడు మీరు. క్రచ్చజన్.

చ॥ పుడమికుమారి వల్ల మతి . పోయిన నాస్థితి చెప్పనేల! యీ
పుడమి కలంతకాలమును . పోవని నిందను మోచినాడఁ ద
మ్ముఁడు నను మాయజింక యిది . పోవలదన్నను నాడువాని ప
ల్కెడవక పోవుటం గద వ . హించితిఁ గూర్చితి నిన్ని చెట్టయన్.

ఉ॥ రావణుఁగాంచి చేపను దు . రు బొనరింపితిఁ జంపనైతి నా
జీవములైన యందఱకు . జేదొనఁగూర్చితి చొప్పుతూపుచే
రావణే! గూర్తునన్న సమ . రస్తలి ధర్మముగాని పద్ధతిం
బోవకుమంచుఁ దమ్మునకు . బోయితి నడ్డము కీడు దెచ్చితిన్.

ఉ॥ తమ్మునితోడ నుండక వె . తారము దుర్విధి గూర్చుబోయిన
న్నమ్ముల పూజసేయ నెడ . కంపెను పోదరులెల్ల రాజిరం
గమ్మునఁ గూలి ర్నిద్రజితు . గండదఁగింప! లక్ష్మణుఁడు నా
కమ్మును చేరె నావెడఁగు . కర్జము కూర్చె మహర్షి వీరికిన్.

ఉ॥ ఇప్పట్ల నిట్టి పల్కా వచి . యించుచు నిచ్చటపేజేజీయమే!
ముచ్చుల రావణాదులను . పోర వధించి సురాల్కిన్ ముదం
బిమ్మగఁ గూర్చి వారుకొను . నయ్యది యెయ్యది లేదు వీరలన్
హెచ్చిన ప్రేమఁగూడ దివి . కేగుటయే శగుత్రోవ నాకగున్.

ఉ॥ ఏటికి సీత! రాజ్యరమ . యేటికి! నేటికిగీర్తి! ధర్మ మం
తేటికి! బంధు లేమిటికి! నేటికి . శౌర్యము! సత్య మేటి కి
లేటికి! వాకి లేమిటికి! నేటికి . సత్కృతు! లేల వైరముల్!
సాటి యొకింత లేని యను . జన్ముఁడు స్వర్గము చేరు పిమ్ముటన్.

చ॥ నెనరు వివిష్ణులంబు గన . నెయ్యపుఁ దమ్ముఁడు లేని పిమ్ముటన్
దనుజులనెల్లఁ బోకడచి . దర్పము చూపుదునేని చౌర్య వం

చనములు గలువారడనె వి . జం . బగుదున్ మఱిరాదయేని బ
చైనబొమనాడు నిర్తరిని . జీవము పీడుటె యుక్తకార్యమౌ .

౬॥ తిండిరిఁ గోలుపోయి పెద . తండ్రి యనందగు నజ్జటాయువున్
దండక యంచు కోలుపడి . తమ్ముని మిత్రుల నక్కవాటికిం
గండగ నిచ్చి పొఖ్యములఁ . గామినితోఁ గొనెనంచుఁ గర్ణముల్
పుండయి పుచ్చి విచ్చి పురు . పుల్ వడఁ దిట్టదె సాధులోకమున్ .

౭॥ తమ్ముడు లేక నీతఁ గొని . దారణీనేల నయోధ్యకేగుచోఁ
దమ్ముని వీడివచ్చి తె సు . తా యనుతల్లి సుమిత్ర మోము నే
నెమ్మెయిఁగాంచి యేమి వచి . యంతను ; రక్కసివాతః బెట్టితిం
బొమ్ముని నక్కకంటె నను . పుల్ విడుటెంతయు మేల కాదోకో ;

తే॥ ఆనుచుఁ బలువిధంబుల నిట్టు . లదలుచున్న . పుండరీకాక్షి జాంబవం . తుండు కాంచి
దేవ . విలపించుచుండినఁ . దెలివి మాయఁ . దెన్నుదోపదు వినుమొక్క . విన్నపంబు.

జాంబవంతుఁడు రాముని లేచుట

తే॥ ఆరిది నద్గుణావళులకు . నాటపట్ట . వైన నీవు విన్నెఱుంగవు . గాని నేను
విన్ను మున్నె యెఱుంగుదుఁ . దెన్నుదప్పి . సంభ్రమించిన సురల యా . నలు నశించు.

౮॥ కదనమందు కీశ . గజముల దమ్ముని . ప్రాణములను కొన్న . ద్రవర చుత్య
మోముమైన యజని . ముఖ్యాత్మమనియెడు . నాతలంపు నిజము . నలివనేత్ర ;

తే॥ పరఁగ బ్రహ్మాత్మమే యేయఁ . బడునయేని . సమరమున దేవదానవ . సమితిసేని
చెలియే తీరు విన్నేమి . చేయలేక . వదలినది యంతకంటె మో . దదము గలదె ;

తే॥ దీరుఁడగు హనుమానుండు . తెలివినంది . పనవుచో నది తగదని . పంపినాడ
నోషరులు గొని తెచ్చుట . కుత్తరమున . కాతడిప్పుడ వచ్చు నీ . లాబ్ధిదేహ ;

తే॥ హిమగిరిని మేరుపుం దాటి . యోగియున్న . యాంజనేయుండు పచ్చిన . యాక్షణమున
నీ మనశ్చింత లెల్లను . నీఁగు నిజము . నిమున మూడుమాః జగ . నిన్వియతచరితః ;

౯॥ మార జితాంగః యేను నజ . మారద శంభులు తక్క నెవ్వరున్
దీరుగ నోషధి స్థితులఁ . దెల్పుంగలేరు సువర్య దానపుల్
క్షీరసయోధిఁ ద్రచ్చుకఱి . జిక్కిన వానిని విష్ణుచక్రమే
వారక కాదుండు నవి . వర్ధిలు నక్కురుభూమి కవ్వలన్ .

తే॥ ఇందనుక నేరిచే స్పృశ . యింపఁబడవు . నలువకైనఁ బ్రాణము లీయఁ . గలిగినయవి
పరఁగు సంజీవకరణి సౌ . వర్ణకరణి . యన విశల్య సందాన క . రణు లవంగ.

తే॥ పీషరులు విక్రముగ వచ్చు . నుమ్మలికము . వదలు దర్మమే త్రోవచూ . పంగ హనుమ
వచ్చు దేఁగలఁ దతనికి . పంనుపదని . పనియుఁ గలదె యోచింపుమా ! భవనివాత ;

- తే॥ అనుడు శ్రీరామభూపతి • యతని వరుకు. వివిముదంబందుచుండునం • తనె మహార
వం బుదీచిని వుచ్చై నం • శ్రంబు పొరలె. జండమారుతమేతెంచె • జవము మెలయ.
- తే॥ ఉడుగణంబులు వడిదప్పి • యరలె సూర్య. మండలము పోయి ద్విజరాజ • మండలమును
చేర నందలి జింక క్వి • శించె దగను. మొగులు లొందొంటి • దెలుల • మొగిని తాతె
- తే॥ వేళ్లు పూగుత్తులును విను • వీధి కెగనె. భూధరమ్ములు ప్రాకులు • మునుపటివలె
గదలి లోబడె మారుతి గర్జనంబు. చెనె రామాదుల యెడంద • చింత దొలగ.
- అ॥ భువియ దివియు మేను • ములు సాగరంబులు. తక్కినవియు నొక్క • తరుణమందె
గొప్ప రివము చేయు • కొమరున నుండెను. గాడ్చుపట్టి సేయు గర్జనంబు.
- అ॥ పాలవెల్లి జిలుక • వైకుంఠ వాజ్మయం. దరము దెచ్చుచున్న • గరుడుకరణీ
నొప్పె నురుజవమున • నొప్పదీశైలంబు. బరగ దెచ్చుచున్న • వాయునుతుడు.
- అ॥ పవనుఁడాక్రిహట • పర్వతంబు బెకల్చి. తెచ్చుకరణీ హనుమ • తెచ్చెదెచ్చె
ననుచునుండ నతడు • నవనికి దిగియె న. మృల సభంబునంద • నిలిచె దిగక.
- అ॥ మంద మారుతమ్ము • మందులతో వీచి. యెల్ల వారియెడలు • పల్లవింప
బానుసుతనితోడ • వానరాజి యార్చు. నట్లుచేసె విబుధు • లలరుచుండ.
- అ॥ విబుధ విమరు లగుచు • విందులై యుంకిన. కపులు మందుగాలి • కలయ పీవ
సాగసు చేవ దిటవు • నెగడ గాలు జయించి. నక్కవాత మట్టి • గ్రుక్కినారు.
- అ॥ అసుర తనువు లెల్ల • నంబుధిబడుటచే. బ్రదుకవయ్యె • దక్క • పడవలును చి
గిచ్చి ప్రాణమొంద • గీకుల విషయంబు. విప్పి చెప్పవలెనె • విశద ఫణితి.
- అ॥ అలుగు లూడె గాయ • ములు చల్లనై పూడె. గలయనేత్రతార • కలు చలించె
జగము వినుతినేయ • సౌమిత్రి తెలివందె. గూర్కునుండి మేలు • కొన్నమాడ్కి.
- అ॥ సప్త సాగరములు • సంక్షోభ మందంగ. గపులు సేయు వీర • గర్జనముల
లేచె ఊజ్జులుండు • లేఖల బద్దగీ. తముల లేచు శేష • తల్పుభంగి.
- అ॥ లేచినట్టి యముజ • లేచిన భుజముల. గొగిలింతుకొన్న • కంజ నయను
చింతతోడ సురల • చింతయు జగముల. చింత తటిగి చిరిజి • చెదరిపోయె.
- క॥ చెన్నుగ నాదీరి వేలుపు. బన్నులు కిన్నరుల గీతి • కా రవ బింపై
బిన్నులమె మునులు దిగమవు. బన్నుములు పరించి రవని • పండుపు సేసెన్.
- క॥ వేదంబులు ఘోషించెను. వేదవిదుల విజ్ఞతయును • వికసించెను స
మోదము నొందె జగము నం. భోదము లంభోధు లుజిబి • పొలుపుంచొందెన్
- క॥ కొల తొలగిన యాపిమ్ముట. నలువరము జానకీ మ • న స్పదనునకున్
వలగొని కరుణించితవని. పలికి విసతిమై నదృశ్య • భావమునందెన్

చ॥ ఎడఁద దురుఠ చింత నశి . యింప ముద్రకు పవీత నేత్రురై
పుడమిరుమారి భర్త కపి . ముఖ్యుని వాయుకనూజఁ గొఁగిటన్
దడవి మదీయ పశమును . ధాటిలో యశమంద నిల్చి నా
యెడలిని విశ్రయించికొని . యుండిని వేతొకఁ డున్నె చేయఁగన్.

ఉ॥ మా కుల పూర్వులెల్లరు క్ర . మంబురఁ బెంచిన ధర్మపద్మతుర
నాకతన స్తులింప నుర . ఇంటె భజించితి మేము నీవ యి
ష్టకుకులంబు నిల్పితివి . ప్రాక్తన ధర్మములెల్ల నెక్కొనెన్
నీ కరుణం బదంపడి జ . నించిన వారము సుమ్ము పావనీ.

ఉ॥ ప్రాణము పోవువేళ నొక . వంగర పుణ్యులు తామెసంగు నా
ప్రాణముతోడ వాడలకుఁ . బ్రత్యవకారముచేత సామ్యమే;
ప్రాణము లిచ్చు మాత్ర మన . భావ్యమె యిచ్చని ముఁదటన్ జగ
త్ప్రాణ కుమారరా యరుల . ప్రాణము లూర్చితి డూలు వోవఁగన్

ఉ॥ సోదరుమీది ప్రేమమున . స్రుక్కితి లోక మెఱుంగ నిట్టి యా
మోదము నీవు గూర్చుటను . ముందటి దుఃఖము మిక్కిలిన్ సుఖ
శ్రీదముగాఁ దలంతుఁ జిర . జీవిని సాయము యుక్తవేళ నా
కాడటఁ గూర్చినాడ వటు . లొటనె నిల్చె జగంబు మేలిమిన్.

ఉ॥ ఎల్లరు ప్రాణముల్ విడక . యిమ్ముగు సౌఖ్యము లండునట్లు మే
బుల్లనిలంగఁ జేసి రొక . యిమ్ముల మందక కాశ్యకుండపై
చెల్లుమ యంచుఁ బల్కఁ గవి . శేఖరు లుత్కట వీరనాద సో
ద్యలసి తామ్యలైరి పవ . నాత్మజః డుబ్బుర మ్రొక్కి యట్లనున్.

ఉ॥ తమ్ములవైరిఁ బిక్కి యమ్మ . తమ్మును తమ్మున కీయఁజాలనే;
క్రమిల్లి దివమ్ము సందమ్మత . కుంభము దెచ్చి యొసంగఁజాలనే;
యిమ్ముగఁ బాలవెల్లి మతి . యించి సుధుఁ గొనికేరఁజాలనే;
బమ్మను పట్టి తెచ్చి తల . వ్రాతనె మార్పఁగఁజాలనే; ప్రభూ;

చ॥ గురుతరమైన చిరుణ . గూడిన నియ్యది కార్యమే; యనన్
నిరవధి సత్త్వసంయుత వ . నేచర సింహాదు; యెంతకెంతకే
నరుహు డవైన నీవు కల . యంతకు నాపద మమ్ము చేరునే;
బెరసితి మేము సౌఖ్యములు . పేరిమిలోనవి రాముఁ డాడఁగన్.

చ॥ ఆతులితకౌర్యశాలిః పవ . నాత్మజః యిమ్ముల యంద యుండినన్ .
దిశిజకులంబు చావదు వ . దింపనుచాలము కాపునన్ యథా
స్థితి నట దీనినుంచి చను . దేరుమ వైశమ యంచు భల్లుర
క్షితిపతి పల్కఁ జావని వి . శిష్టమతిం గొనియేగె తైలమున్.

24. హాపాలాన నటన పటలము (21)

క॥ ఇట నిట్లు జరుగుచుండఁగ, నట రావణుఁ డుబ్బి కుతుకఁ . మంది వినోద
స్ఫుట హాలా జనిత విశం, కట యవతీ నటన లీలఁ . గాంచుచు నుండెన్

తే॥ అమరకాంతలు విద్యాధ , రాంగనలును, దైత్య వనితలు నాగ సుం . దరులు యక్ష
మధురవాణులు సిద్ధ బం . భర సువేణు, లెల్లఁ దెందేపత్రై వచ్చి . రుల్లసిల్లి.

తే॥ రంభయును తిలోత్తమయు నూ . ర్వశయు మేన, కయు పృథావియు బహువిధ . క్రమ వినత
వాద్యములతోడ లయరాగ . భావ సరణి. చెడక పాడుచు నాట్యంబు . చేసివారు.

చ॥ ప్రవలిత కుండలంబులు ప్ర . భా తిలకంబులు లోలనేత్రముల్
విచికిల దంతముల్ మధుర , పేశల క్రమ సుధాధరంబులున్
ప్రమర మనోహరాలక వి . భానిత తన్మూల చంద్రబింబముల్
రుచిరముగా వెలింగె ముఖ . రోమలు రాగము నొందుచుండఁగన్.

ఉ॥ తేటలు వాటు చిర్నగవు , తెల్పును భూషణ లేతయెండయున్
మూటలుగట్ట దీప గణ , ముల్ వెలిగింపఁగఁ జాలు మేని డా
ల్పాటలు జీరువాఁ గను , చారల తెల్విని పోలి మీటుచున్
బాటలుగా నిరుల్ మరుల . పాలులు క్రుంగఁగసాగె నయ్యెడన్.

చ॥ చడువులచేర నత్పథిని , చాఁగచు భావి నెఱుంగు పెద్దలన్
ముదమున నాశ్రయింప గుణ , మున్ దెలివిం గడు విస్తరించు న
ప్పదురున మీదు గాన కిల , బ్రక్కలఁబై బ్రనరింపఁజేయు డు
రమిల పరాక్రమంబు వలె , మైకము నెవ్వడిఁ బర్వె నెల్లెడన్.

ఉ॥ నవ్వులు మించె దంతముల , నాటెము వెల్వడె స్వేదబిందువుల్
మవ్వముగా నెలర్చె యి . మంబుగ వాతెఱుం జరించె వే
నివ్వటిలెం గనుంగొనెల . నీటగు రక్తిమ విక్రేఁ గన్నామల్
కవ్యకౌసెన్ మొగంబులను , గాటపుఁ దెల్లఁదనంబు వారికిన్.

చ॥ తలముడుతెల్ల వీడుచు ని . తంబములం దగదాఁటి ప్రేల మే
ఖలు పటాలితోడుత ది . గంబడ మానముఁగాచె గేశముల్
తులువలు దుండగంబులకు , చూకొన నుత్తము లద్దువచ్చి దీ
సుల కగు బన్నముల్ తొలఁగ . నూకఁదలంచుట యుక్తమేకదా.

తే॥ మదన మృగముండు పొది నుంచు . ప్రదరమనఁగఁ, దగిన కన్నులతో నున్న . మగువలపుడు
స్తుతిని కలియక వెత్రి వ . ద్రతులతోడఁ, ఖాచి రవ లయతో ను . స్మరముతోడ.

తే॥ వేణునావంబును జయించు , విరులంపము, గంధర్వ చెలువలు పాటల , గతులుదప్పి
కాక యతపుతో సురయును , కల్లుకీర్తి, తీరు తోచంగఁ దాటి , తెలివితెడఁగ.

తే॥ కాంచ నింద్రజాలమె యను , విరజితోదా, దావ విష్ణుత్రి నటనయ , పద్మతులను
తెలుపు జాబలు నోటితో , ద్విపముఁ బలికి, లేరు కలములతోఁ జూపు , వారలైరి

తే॥ ఆడుదుర్లు పాడుదురు నః, యేడుతురును, తూలుదురుసోలుదురుచాల ప్రేలుదురును
సీలుగుదురు తూగుదురును , మూలుగుదురు, మ్రొక్కుదురు స్రుక్కుదురు మీటి , నిక్కుదురును.

తే॥ మదిని గండాని సుంతయు , మఱుగుపలువ, లేక వెలిగ్రక్కినారలు , లేమ లట్టి
తెలుగుఁగాంచి నిల్చిన జితం , ద్రియుల రోమ, కూపముల , కోరులదరె.

చ॥ భ్రమరములందిలెం జలన , భావము నొందెను కన్ను లెఱునై
యమరెను రక్తిమందిగు ము , భాంబుజముల్ తెలుపొంద దై త్య వం
శమునకు దావనాశమును , జాడఁగఁ దెల్పెడిపోల్కిఁ గన్నదెన్
ద్రుమ మొకతైనఁ బుష్ప నికు , రుందిము వేటుగఁ బూచెనో యనన్.

తే॥ యముని కుంతంబు మదనుని , యలుగు నువను, గాఁగఁజెప్పిన నొప్పుని , కన్నులుగల
చెలులు హరంబులను రక , సెలను వత్తు, ములను కొప్పులలోపల , ముడిచికొనిరి

తే॥ మందహాసదుర్లు గల , మందగమన, రిట్టి గతులొందఁ గని మోద , మెనయుచున్న
రావణాసురు శ్రవణరం , ద్రములఁ జొచ్చె, గపి నమూహంబు చేసిన కలకలంబు.

తే॥ పాట లాటలు కేకలు , వాద్యరవము, లలున లూటబల్ కొతుకు మా , టలు కటాక్ష
ములును తక్కుచేష్టులు బలి , ముఱుల గర్జ, వలన వేడికిఁ బుపులట్లు , వాడిముడిగె

తే॥ కట్టఁగంబములందె నా , గములు సోల, వాటలుం దూల ననుచుల , పసిమి మూల
రామఁజ్ఞుడ శింజిరి , రావ మదరె, వార్తఁ ద్రిచ్చిన నాటి రి , పంబుకరణి.

చ॥ తరుణుల కూటముల్ రిపి క , దంబమువోరెఁ గనంబడంగ మం
దరము కలంప నొప్పు భయ , దంబగు నంద్రమునాఁగ మానసం
బజీముటి నెంద నెత్తటి ని , శాంతమ యయ్యు దిశామ్యమోము చం
దురునకుఁ ద్రోవరానిదయి , తోచెను నట్టి పగ ల్విధంబునన్.

చ॥ విసవిస బంబరాశ్చరిని , వేగులు వచ్చి దశాస్య కంత పు
ష్ప సరము లందుచేరి పగ , వారలు ప్రాణములొంది చాల నం
రిసమున నున్నవారన నె , దం దిగులొంది లాంత శయ్యపై
మనలుక మాని తత్తఱును , మంత్ర నిశాంతము చేరె గ్రక్కునన్.

29. మాయాసితా పటలము (97)

తే॥ చేరి వృద్ధులాప్తులు నింద్ర , జితుఁడు నైన్య, పతులు విన జరిగినదెల్లె , బలుకునంత
మూల్యవంతుండు చింతమై , మనసువాడఁ, దెలిపె నిట్లు రావణునకు , దీరమతిని.

చ॥ చెడు తలఁపుని దానవులఁ , జెచ్చెర నంబుది వైవకున్తు ని
య్యెడ ననువుల నిజంబుగ వ , హించియె యుందురు తప్పె నీదు దుం
డుడుకునఁ బంకిజాననుని , తూపె నిరర్థకమాట వానరుల్
కడుకొని పైవయిం దొడరఁ , గా నొక్కయడుగు లేదు రావణా;

చ॥ కలక యొకింత గానని జ , గత్తడిపాటు కటాక్షదృష్టిచేఁ
జెలంగి జ్ఞబంబులోనఁ జని , చేప మహాషధి భూవరేంద్రమున్
బలిమిఁ బెక్కిన తెచ్చిన య , వార్యబలుఁడు మరుత్పుకుండె కా
వలయును తక్కువారలకుఁ , బల్కుఁ దలంప నొనఁపి శక్యమే;

చ॥ మలఁగొని పోయినట్టి యల , మారుతి మేరు ధరాధరంబు ని
ట్లలముగఁ దెచ్చి వైచిన న , దంగమఁ లంకను కెల్లగించి భూ
స్థలిఁ దిడగంగ వైచిన ని , శావర వర్గము నిల్వనేర్చునేఁ
ములు చదనంబు మాని తల , పోయెట కార్యము నిర్జరాంతకా.

చ॥ జగముల నెల్ల నొక్కపరి , చావఁగ మోదఁగఁ జాటువాడు సా
ధుగుణమునం ద్రిమూర్తులకుఁ , కోడుగ నల్లవమూర్తియందు నెం
చఁగఁ దగువాడు మారుతి ని , జంబికఁ జావకయన్నవారలన్
నెగడఁగఁ జూచుటల్ తగవు , నెమ్మది నీవ తలంచుచుడుమా.

కా॥ వారిం గూలఁగనేసి గొప్ప జుర్రుదిన్ , బంధించి లంకాపురిన్
గాలుంబోలిన కుంభకర్ణునిలో , బండించు శ్రీరామ భూ
పాలున్ బుద్బుద నన్నిధుల్ దనుజ , లాఁ జాదించి చక్కాడు వా
రేలా యీ యడియాఁ; రామపునకుం , బృథ్వీజ నర్పింపుమా.

చ॥ పొలిసిరి వార్తిద్రావి దిది , భూమిని పేర్చి వహించఁజాలు భూ
రులు; రణదాత్రినుండి యను , రుల్ చనుదెంచిసేవారు నీవు నీ
యెలమి సుతుండు చక్క మణి , యెవ్వరు? గెల్పుట సున్న! వట్టి యా
సలఁబడి ప్రాణముల్ విడువఁ , జాగ్రుట యెన్నఁగ భూచార్యమే.

చ॥ అనుటయుఁ బంక్తికంతుడు భ , యంకరరీతి నెవర్ని నీదు వి
స్మయపులు మేలుమేలు పలు , కాడకు రాక్షసులెల్లఁ గూల్చిన్
బనుపడకుండఁ గైదువులు , వ్యర్థములైనను నానికాగ్రమం
చనువుగ నావి యున్న వట , కఁబుజనేత్ర నొనంగ నెట్టులాన్.

క॥ జీవితముల్ పినాశ మొగి , జేసికొనన్ ధరజీతనూజ న
ర్యావిలబుద్ధిఁదేను మది , నవ్యయ సౌఖ్యము లంచఁగోయే
యీవగఁ దెచ్చితిన్ బ్రదుక , విచ్చయె యున్న నిరర్థకంబుల్
జీవితముల్ ధరించుచు చ , సింపుడు నేన జయితు నెల్లరన్.

చ॥ అనుడుఁ గమారుఁ దీటులను • నబ్ధభవాన్వయ వార్ధివంద్రమా •
 విను మొకమాట యేను రఘు • పీరుఁడు తక్కఁగఁ దక్కువారిపై
 వనజరవాప్రమున్ విడుదు • వాఁడను కానది వాని దేహమున్
 జెనకకయే తొలంగినది • చిత్రము దీనిఁ దలంపఁగా నగున్.

ఉ॥ తీరుగఁ జర్చనేయ విది • తేరికగాదు రఘువృక్షం దసా
 దారణ మానవుండు పిన • తండ్రి వచించిన గర్వ మోహ ని
 స్తాతులు యోగు లెల్లపుడు • ద్యానము సేయుదునుండు నా జగ
 త్కారకుడే యటంచుఁ గొతు • కం బనిలేక యెఱుంగనయ్యెడిన్.

చ॥ అది యటయందని మృదుగ • నై నది యైనది చింతయే? నీ
 మది ప్రమదంబు నొంద నొక • మార్గము చూతు వికుంభిలాస్థలిన్
 గుదిరిక నొక్క వేలిమిని • కూరిచి పూర్తి మొనర్తు దుర్గుణా
 న్నదుఁడు విభీషణుం డెఱుంగ • భంగము సేయున యంచుఁ గుందెదన్.

పీ॥ ఐన విభీషణుఁ • దరయకుండెడు భంగి. పీత యాకృతి యొందు • స్పష్టిచేసి
 యువతీస్థితిం గాంచి • యన్నతి నందిన. హనుమంతు నెమట దా • నిని వదించి
 పరఁగ నయోధ్యపై • కరుగుచుంటిన యని. పలుక వారలు వ్రూను • పడి యలంగు
 వారు జానకి చచ్చె • పలమేమి యిందని. తమ్ములు హేతులు జాం • దవులు పురము

తే॥ తెరలి నాశమొందున యని • మరలువారు. మరలకున్నను హనుమంతుఁ • బురికిఁ బంపి
 యెఱుంగుదాక దుఃఖముధరి • యింపలేర. యంతలో నాచు వేలిమి • నట ముగింతు.

చ॥ ముగిసినయంత వచ్చి కపి • ముఖ్యుల రాఘవులన్ వదించి నీ
 కు గెలుపు గూర్తునంచుఁ దన • టారిమి పుత్రుఁడు పల్కె సంతసం
 బు గలుగఁ బంక్తికంతుఁ డను • మోదము చూపెను మేఘనాదుఁడన్
 జగవిష మాయపీతను సృ • జింపఁగ నుత్తరువందె నంతటన్.

వానరులు లంకం గొల్పుట

మ॥ అట సుగ్రీవుఁడు రాఘవుం గని మహా • త్యా దైత్యు లున్నట్టి యీ
 పుటభేదంబు దహింపఁగావలయు నా • మోదంబు చూపింపవే
 యటలైనన్ రిపురాజి వచ్చుననఁ గం • జాజీండు యోచించి కా
 య్పటయే యొప్పవి యాజ్ఞాయాఁ బ్లవగుల్ • కొలాహలోత్పాహలై.

మ॥ కొటపుల్ చేకొని తన్నయఁబుగ రజ • జ్జేత తలంబెల్ల నొ
 త్రరమై కన్నకనేగి దైత్యనగర • ద్వారంబున న్నిల్చి పీ
 చిరి శంపాలతపోల్కి నుల్కులటు ల • చ్చిద్రంబులై యెల్లచో
 వలెన్ దైత్య వినాశసూచకముగా • వారింపరాకుండఁగన్.

ఉ॥ లంకను కీకులేసిన య • లాతము లెల్లఁబరివి మున్ను నా
యంకుడు నార్తిపైఁ బటపు • నగ్ని శరంబు విధాన రేగి న
ల్వంకలఁ గాల్చెఁ బటల ర • వంబులు దానవకోటి కూకయన్
సంకటపాటులుం చెలుస • శక్యమెఁ కోతులు పెక్కులై చనన్.

మ॥ ఒక మృద్ధిమృతి మున్నువచ్చి యొగి ని • యూరెల్ల దుర్వార వ
హ్నికి నాహారము సేసివీయె నిపుడో • యిన్నండుఁ దెల్పంగ లె
క్కుకు రానట్టి వలీముఖావసలు లం • కంజొచ్చె నింకెట్లు చా
వక జీవించెడు వారమంచు భయ చి • గ్బాంతాత్మ లైరందఱున్.

అ॥ లోక వినుతుఁడైన • కాకుల్ స్థ తిలకుఁడు, వహ్ను లుమియు బాణ • వర్గమేయ
గోపురంబు విఠిగి • కూలి త్రికూటంబు, పైనిఁబడియెఁ గవులు • ప్రచుదమంద.

తే॥ మందు మలఁ గొనిపోయిన • మారుతి వడి, వచ్చి కంఠీరవ రవంబు • వఱలఁజేయ
విన్న లంక గరుడవక్ష • భీషణరుతి, వినిన నాగలోకస్థితి • నెనసె నపుడు.

శా॥ మాయాకార్య వికారదుండు జముతో • మాతొడ్డి గెల్పొందు దై
తేయేంద్రాత్మజుఁ దుద్ధతుండయి మరు • ద్వీధిన్ మహారంభుఁడై
మాయాజానికి కొప్పు వట్టికొని భీ • మప్రాధి బద్ధంబుచే
వ్యాధామంబు వెలుంగఁ దిప్పుచు జగ • త్పాజాత్మజున్ దాయుచున్.

శా॥ మీరీ జానకికై దురంబు కడుఁబే • ర్మిం జేయుచున్నారు ర
క్షోరాజన్యఁ డుపేక్షచే విడిన నీ • క్రూరాత్మ నేఁజంపెదన్
దీరున్ సర్వము మీకు మాకు నన భీ • తిన్ వాయుపుత్రుండు మా
యారంభంబులు సర్వమం జెడియె నే • దంచున్ మదిన్ స్రుక్కుచున్.

శా॥ తప్పింపంగ నుపాయమేదియును చి • త్రంబందు కన్పట్టమిన్
నిప్పుం ద్రొక్కిన రీతిఁ దత్తటిలి స • స్మితిం బ్రళంసించుచే
యొప్పుండోలు నెటంచు నిట్టులను గ • జ్యోదారఁ యూపర్ధతుల్
మెప్పోఁ నీతియొఁ యోగ్యమోఁ తగవోఁ మే • ల్మింగూర్చునోఁ తెల్పుమాఁ

మ॥ అరవిందానన వంశ్యుఁడై సకల శా • స్త్రార్థంబుల న్నేర్చి యీ
కరణిన్ శ్రీని వధించుటల్ పరమ దు • ష్కార్యంబుగా నేర్వవోఁ
ధరణి వ్యోమములే వడంకునవి చి • త్రంబందు బావింపవోఁ
కరుణన్ దీనిని మాని తేని కని లో • కంబెల్లఁ గీర్తింపదేఁ

మ॥ కరుణాదూరత యేఁ వంశ గురుకల్ • కాలుష్యముం జెందు దు
ర్భరమో నింద వహించు నైచ్య మబలన్ • బాదించి చక్కాదుటల్
స్థిరమో కీర్తి నశించు రౌరవము ప్రా • ప్తించున్ మహాపాకం
బురవే సేయఁగ రాచపుట్టువునకుఁ • యోచింపుమా రావణిఁ

మ॥ అన రావడి సప్తి యిట్టులనుఁ గ్ర॥ వ్యాదుల్ సుఖబింద నొ
వ్వుని పేరానల నొందు దుర్మతులు గీ॥ ర్వాయిల్ నిరాశం జనన్
దనుజ వ్రాతము తిండ్రియుం బెడఁగ నా॥ ద్యంబైన బీజంబు దీ
నిని వేటాడుటకంటె సన్నెమగు పు॥ న్నెంబున్నె యుడెయిలన్.

కా॥ ఈ రే తెచ్చిన చేత కృత్రిమది నే॥ దే మీ యయోవ్యన్ సుదు
ర్వార శ్రోధము మీఱఁ గాలెదను కా॥ పన్ శత్యమైయున్న నా
నారాదంబుల పాలుగాక భుజి॥ నాథానుజల్ తల్లుయన్
బొరుల్ జీవిత మందఁ జూచుకొనుచీ॥ వాగ్వాద మింతేటికిన్:

చంద్రబిచ్చ మాయాసీత లలఁదిలుఁగుట

తే॥ ఇపుడ యీపుష్పకంబున॥ నేగువాడఁ, క్రార్తనమున ఫలములేదు॥ ప్లవగఁ నీచఁ
సరలలోకంబు లెదురైన॥ ప్రగ్గువాడ॥ నే॥ యనుచు సేత కిలఁతంబు॥ నేయఁ దిరిగి.

క॥ కరుణింపుము నలుకు మని॥ చరుణియుఁ క్రార్తింపుచుండ॥ చయగొనక నిశా
చరుఁడు సరాజున గైలప॥ భరణిజ శివ ముత్తలించి॥ తలుకునఁ జనియెన్

తే॥ తెచ్చి పుష్పకమెక్కి యు॥ దీని గిళకు॥ నింద్రబిరుదరుగఁగఁ దపి॥ యిచ్చి హనుమ
వృధివిఁ బడియెను పజ్రల॥ కన్నులై॥ లీల సర్వచేష్ట యడిగి॥ తూలి సోలి.

తే॥ పోయినట్టులె పోయి యా॥ పుష్కాజనుడు॥ మరలి చేర నినంధిల॥ మతము సేయ
మనసు సురుగంగ మారులి॥ మాఁడి వాడి॥ కలఁగి నులఁగి నుఁగి తేటి॥ ప పరించె.

మాలిని॥ బలము చెడఁ గృశించున్॥ భామినీ దీపమంచున్
దలరి మది॥ గలంచున్॥ దైవమే లేదె యంచున్
తలఁచి తలఁచి యూర్పుం॥ దల్లి యంచంగలార్పున్
లంఁగి దెతలఁ గాంచున్॥ హా చెదెల గ్యామంచున్

క॥ కింకగొని యనుకపైబడ॥ నుంకించును చిగ్గుత్రోవ॥ నుర్కిం గూచున్
శంకగొను జంకు వడఁచుఁ ద॥ లంకుం చలమోఁడికొను ని॥ లంబిడి పొరలున్.

తే॥ మా కతలు ముగిసినివి ము॥ ద్లోకములకుఁ, దమములొలగినవని మది॥ చలఁచునంత
మరల నిసిండ్చి ముష్టక॥ ల్లిములు ప్రబలెఁ, జెరుల కత్తిచే లక్ష్మిని॥ తునిమె నకట.

కా॥ రాగాదుమునం చగుల్వదిర లో॥ క ప్రార్థ్య నొజన్గ లం
కా రక్షోధిపునుండి వీర్వజరుచీ॥ కన్ పచ్చి శోకింపుఁ గీ
కాపిజ్యంబున నే॥ దగుల్వదితె॥ బా॥ పాతుండు వై దేవీ న
జ్ఞానాటింపఁగఁ జూచుచుండితి॥ గదా॥ వ్యర్థుండనై బిమ్మటిన్.

చ॥ సరిమ తపస్వినిన్ ముగుడఁ॥ బాపన నన్నులొమ్మ జానకిన్
జెఱ విడిచింపగా నిటకు॥ జేరినవాడను రాను దానవో

తక్కురముల నాటిలోఁ దునుమఁ , గాఁ జనుదెంచిన వాడఁగాను దు
త్వరణము తల్లి యొంద బవ , రంబున కిందఱఁ వోడితెచ్చితిన్.

ఉ॥ జానకిఁ గానలందు కనఁ , జాలక చింతిలుచున్న రామ భూ
జానికి లంకలో జనక , జాతను జూచితినుండుఁ బల్కి స
మ్మానము నొందు నోటె కు , మార్గఁడు రావణి చంపఁజచ్చె నం
చేసే వచింపఁగా వలసె . నేటికిఁ గల్పనె నాదు జన్మమున్.

చ॥ కదలిని దాటి లంక నొగి , గాలిచి నేతువుగట్టి మేరువుం
గదచి మహాపదీ శిఖరి , సువమారఁగఁ దెచ్చి నీనముల్
పుడమిని లేరు లేరనెడి , భూరి యశంబు గడించెన్టి నా
యడిగము బీటు వోయెను ప , యోనిది నింగువ గల్పు కైవడిన్.

ఉ॥ సీతను కత్తిచేఁ దునుము , చెన్నటి నప్పుడ చంపనైతి న
జ్ఞాతముఖిన్ సమక్షమునఁ , జంపుచునుండఁగఁ జూచుచుంటి నీ
పాతక జీవితంబు నెడఁ , జాయఁగ జంకుచు నుంటి నింక నా
సీతకముల్ జగంబులు గ , జించి హసింపకయున్నెఁ యక్కటా.

మ॥ అని చింతించుడు రావణాత్మజఁ డయో , ధ్యానట్టణం బేర్పఁగాఁ
జనియెన్ వానిని వెంబడించిన రఘు , జ్ఞేభర్త నాజాడ యే
మిని కాన్పింపఱు నేమిగా వగచునోఁ మీఁదేమి కాసున్నదోఁ
కనకున్నాడను తెల్పఁగాఁజనుచె యో , గ్యంభై న కార్యంబగున్.

చ॥ జరిగినదెల్లఁ దెల్పెదను , జానకిభర్తకు నాతఁ డయ్యెడన్
మరణము నొందునేని యట , మాఁదెడ నట్లు కాక యాతఁడే
కరణి న్నచిందు నానరణి , గార్య మొనర్చెద రిత్తచింతి నే
నారయట యేఁ యంచినకు , లోత్తము చెంగట వ్రాలె గ్రక్కునన్.

ఉ॥ వ్రాలి తపించి మానసము , ప్రాణము దేహము వాడ నూర్చుచున్
సోలుదుఁ దూలుచున్ మిగుల , స్రుక్కుచు పెక్కుచు నేలఁగూల సం
జీలుఁడు రాముఁ దాతనిని , చేరఁగఁజీరి వచింపుమయ్యః యి
చ్చెల తపింపః హేతువది , యెయ్యదొ గొప్పది యుండు మారుతీ.

చ॥ నుడుపుమ యన్న నాతఁడు క , నుంగవ నశ్రుతు గ్రమ్మ మేళు నా
దుఁడు జనకాత్మజ స్మృతికి , త్రోచెన యంచు వచించి యాసయిన్
నుడఁబ కొడల్ గదల్చుక క , నుంగవ యార్చక యూర్చుపుచ్చ కు
గ్గరుఁగు చింతనొంది యొక , కైవడి ప్రాన్నుడి యుండె నత్తతీన్.

ఉ॥ ఆ పలుకుల్ చెవింబడిన , యంతనైక్తిశవరేణ్యు లెల్లరున్
రావడి పాతఘాతమున , ప్రాఁకులు గూలియనట్లు రామ రా

మా : పరమాత్మ : యేదిగతి : మారని రాముని పాదసన్నిధిన్
దాపముచేత బెగ్గిరి వి : కాదునఁ గూలిరి దారణీస్థలిన్

ఉ॥ చిత్రమువోలె సూర్యకుల : శేఖరుఁ డొక్క డుంబు నిల్చి సౌ
మిత్రులీ మాటుపల్కిడర : మిత్రులఁ జూడక మత్తుఁడేనియున్
దానిని సుంతియైన మది : దాకఁగలే నభిమాన మక్కువనం
దోత్రము మాడ్కిఁగొమ్ము సని : దూలి ధరాస్థలి వ్రాలె గ్రక్కునన్ .

ఉ॥ లగ్నజు చింతఁగొంచి తమ : తై న సుమస్తీతిఁ గొంచి కార్య మ
వ్యగ్రతనుండి యమ్మువడి : వచ్చియు నాశము చెందఁగొంచి వీ
రానిటి లక్ష్మణుండు హృద : యంబును మేనును వాడఁ దల్లి ప్ర
త్యగ్రత వీడు త్రేపువలె : నారటమందుచు వ్రాలె మేడివిన్

చ॥ మదిని విమర్శపైఁ బ్రతి పి : మర్క యొనర్చు విభీషణుండు త
న్నెద కుదియింప నార్తిగొని : యేమియుఁ దోచక గెల్పాలేమి దు
ర్మడుఁడగు మేఘనాదుఁడు ధ : రాసుతచే లనుజాళితెల్ల నా
పద మటియించె నంచుఁ గర : వాలునఁ ద్రుంచెనొ యంచు జంకుచున్ .

చ॥ చల్లనినీరు మోమువయి : జల్లి వనంబులు మేను నొత్తఁగా
మెల్లనఁ గన్ను విచ్చి రము : మేలనినాథుఁడు చూచె లక్ష్మణుం
డులము నెంచులంప గన : నొయ్యనఁ గొంచి యితండు జీవముల్
తెల్లము వీడువాఁ డనుఁడు : దేవేంద్రులంచి నహించి యిట్లనన్ .

ఉ॥ అల్పులు ద్విరంబు తటి : నార్చిని క్రుంగి కృశించువార ల
య్యచ్చవిధంబు నీకుఁ దగు : నా వగవారలు నవ్వఁ జిత్త సం
కల్పము మాని యన్వయపు : గౌరవముం దిగనాడి ధర్మపుం
బొల్పును వీడి యిట్లు దిట : ముంజెడఁ జింతిలఁగాదు రామవా .

మ॥ అనహయన్ బతిదేవతన్ సుజన లో : కారాధ్య వై దేహీ నొ
క్కసురుం డంటి వధించె నంచు నిటు శో : కాక్రాంత చిత్తుండవై
మనలంజెల్లనెఁ యక్ష నాగ ముఖు : జ్ఞానీంద్రు లై రేనియున్
వసుధన్ సజ్జన హింససేయ వడి న : వ్వారిన వధింపందగున్ .

మ॥ జగముల్ చేడ్పడకొండుటా : చనుజ దొ : ర్జన్యంబు లిచ్చేచుటా :
నిగమ వ్యాప్తు సాగుటా : తగవు పు : న్నెంబుల్ ధర నిల్పుటా :
తెగి సాధుల్ నశించుటా : మనము నా : రింగుండి శోకించుటా :
వగవారల్ బ్రదుకొందఁగా మన ధను : స్పృండిత్య మక్కాటుటా :

మ॥ క్రుటిలో లంకను బూదిచేసి దనుజుల్ : శ్రోద్రోపుతోఁ బోవు ది
క్తటముల్ గొల్చి దివంబు గూర్చి మది శాం : తంబుండుటల్ మాని త్రొ

క్కటపాదొంది శరంబు వ్రాల్చికొని దుః , బంబందుచుం దేని య
క్కటః యీవేదతనంబు వీరజగ ము , ధ్వాటింబు యగ్గించువే!

చ॥ పురమున నిట్టి ధర్మమును , పూనియె రాజ్యమువీడి కానలం
జొరఁజడి దేవిఁ గోయవడి , స్రుక్కుచు లంకకుఁ జేరి యిందు దు
ర్భరమగు దుఃఖమొంది పసి , వాడుచు ధర్మము ధర్మమంచు ని
బ్బరికము గొందుమేసి యుడి , వంబున కీర్వరె కట్టికాత్రపుల్

చ॥ వగపు భరింపలేక మని , ప్రాణము వీడితివేని లోకముల్
వగతుడు పట్టి తెచ్చి తన , తార్యను మ్రోల వదింప రాముఁడా
వగతుని కొంది కొంది కని , వాయఁగఁ జంపెడి శక్తిలేక ని
గ్గు గొని మరించె నఁచు విను , గువ్వకరింగొని విందనేయవే!

మ॥ తగ నీవైఖరి వీరధర్మము సుమి , త్రావుత్రకుం డాడువో
వగలో ముగ్గిన సూర్యసూతి యొక స్వ , ప్పింబంది మేల్కొన్న పో
యగమై లేచి పరాకులేల వడి దీ , పొగ్గిం బతంగక్రియన్
నెగయం జూచు దశాస్యు జొమ్ములయి లం , మింపంగ రందో వెనన్.

కా॥ లంకా పట్టణముం బెకిల్చి వడి నే , అంగూల్చి యిల్లాండ్రతోఁ
జంకం బిద్దలతో సుహృజ్జనులతోఁ , జక్కాడి యన్యాయ మీ
పొంకంబుచు నిలింపు లడ్డుపడినం , బొంగార్చి లోకం బదై
త్యాంకంబై చనఁజేసి తీజవలెఁ గా , ర్యంబిద్ది రందో వెనన్.

కా॥ ధర్మంబే యగుఁగాక యారసిన దు , ర్తంబై యోగక దు
మృత్యురంభుల దుంపద్రెంప కిటు శో , కస్యాంతులై యుంబ న
తగ్గర్మం బెట్టును కాదు రండనుచు మా , ర్తండాత్మజం దాదఁగా
నిర్ముక్తంబులఁ బోలి లేచి రతనిన్ , వెన్నంటి కాళాచరుల్.

కా॥ ఓత్పేక్షించుచు లేచు వానరుల యు , ద్యోగంబు వీక్షించి సం
విత్సంయుక్తుడు వాయుసూతి యొక మీ , విన్నాణముల్ చాలు దు
రాత్నర్యంబునఁ గోనలంబు పయి కిం , ద్రద్వేషి దండెత్తె మీ
యత్సాహంబులు వ్యర్థమయ్యె నని దై , త్యోదేశముం చెప్పుదున్.

ఇంద్రజిత్రయోధ్య కేగెనని విని రాముఁడు చింతించుట

తే॥ తల్లులును తమ్ములు మహార్త్తి , దపముచేయు, చున్నకోనలంబునకు దై , క్తుండుపోయె
ననెడు వార్త చెవింజొర , ననఘ మగము, కలఁగినది మఱి మిక్కిలి , కలఁగఁబాటె.

కా॥ కీరాంబోనది యోగనిద్ర విడిచి , చెన్నాఁగఁ జింతా మహా
పరావరము తీరమొంది క్రుడియుం , బంటింప కూటాడు నీ

కారామారమయిదు చిత్తమునఁ గాం . తాళంబు సంపంబుదు
ర్వారంబై చన నిచ్చె సంభృత వా . రాశీశ్రీయన్ గాసిమై.

కా॥ నాయా దుర్విధి పితతోఁ గడచి యం . తం దీబదయ్యెం గదా;
మాయం జేయఁగఁ బూనె మాటలము ని . మూత్రాన కాంతించునే;
యేయెవ్వారలఁజేరి యింకను మహిన్ . హింసింపఁగా నున్నదో;
యాయాత్రిం బొలఁగించు శ్రోవ గుదేఁ యేమాదురో తమ్ములనా;

కా॥ చేతో వేగ విమాన మెక్కించను నా . చెన్నంటి మొక్కింత కా
లాతలం బొనరింపకుండ నవరీ . లన్ సర్వ నాశంబుగా
భూలిం గల్పును దుచ్చగుండ నగు నా . భూభార జన్మంబుచే
సీతం గోల్పడి యిందునందు జన వి . శ్లేషంబు గావించితిన్.

మ॥ మరణం బింకిను నాకు రాదుగద నన్ . మన్నించు నా తండ్రులన్
ధరణీజాతయు రాక్షసాశివలనం . చల్లల్ సుహృద్భావనల్
పురవాసుల్ మరచింపఁజూచినది యీ . పుష్కలంబు జన్మంబు నా
కరణిన్ మున్నెవఁ దుచ్చవించె కుల ని . ర్వాతలంబుగా మేదినిన్.

మ॥ ఇది నల్లిలిన దేరియుం దెలియలే . కీంద్రంబుఁ బొంపంగ వా
రట నాతమ్ము రెటింగి తారసిలిసన్ . యామ్యాదుఁ దేపారి యు
త్కట దక్షిణ పాశబద్ధులనుగా . గావింపఁ బక్షింద్రువా
దట నేలెంచునె; మంబుఁ దేఁగ జగ . త్ప్రాణాత్మజం దుందునె;

మ॥ అనఘా! వ్యోచమునన్ పడిన్ జను నుపా . యం బున్నచోఁ దిల్పుమా
కన నీయున్నవి యుండనీ పదలనీ . క్రవ్యాదయుద్ధంబు గం
గనె బోనిన్ము దురాత్ముఁ డింద్రజితు న . జంబుల్ చిరంజీవు లి
చ్చను చంచూపుటిఁ దోడి తిన్న యవలన్ . సాదింతు నన్యేచ్ఛలన్.

మ॥ అన సౌమిత్రి నిరోధియై పలుకు నా . ర్యా! సంగరంబుండ మా
ర్గిని కై కేయి తనూజుఁ గట్టుటకు నా . క్రూరాత్ముఁడో షేషు గ
ర్జనుడే కాదు త్రిలోకముల్ చెనకినన్ . జాకుండఁగా నిల్చునే;
ననుగా నెంచితివేమి యాభరతు; న . న్నా! బుద్ధి తార్కాటుగన్.

మ॥ యము నా రావణి తానె ప్రేమమున నా . హ్యనించి కొంపోయి నై
న్యముతో ధారణఁ ద్రెళ్ళియుండుటయె నీ . వచ్చోట వీక్షింతు ని
క్కము సం దేహములేల చింత విడుమా . కానున్న కార్యంబు పం
క్తిముఖన్ వాని కళత్రముల్ మిగుల దుః . ఖింపంగఁ జెందాడుతే.

మ॥ అవి సౌమిత్రి వచింప వాయుసుతుఁ డూ . హాహాముల్ సేయఁగాఁ
బనియే; మద్భుజ పీఠినెక్కుఁడు మనో . భావంబుతోఁ జేరెదన్

బనుపన్ శాత్రువులన్ వధించి త్రుటిలో, వత్తున్ మహాసేనతో
దనె దాశ్రిం బెకలించికొంచుఁ జనువాఁ, దం దెచ్చుఁ దేడిష్టమో;

కా॥ చంపన్ వచ్చిన మేఘనాటనకు బూ, సంజాత గిట్టింపు ద
ప్పింప స్నేహితు పల్కుచుంటి నవలన్, బిర్యేకునన్ గెల్చి బా
దించన్ మూర్ఖులినాడఁ గాఁచియినచో, దేవిన దూర్భాగ్యుడు దాఁ
జంపన్నేర్పునె; చంపి జేడమైతో, సాగఁగ వాదోపునె;

మ॥ కడఁకన్ వారలు మనో జవంబులు కలం, కం బొంద వెన్నంటి యా
దురుకం దీల్గఁగ నెత్తిపై దురుకెదన్, దుర్దాంత నిర్భాతమన్
వడి ముందేగి యయోధ్యఁ జేరెదను సం, భావింపుఁ దేదర్శ మో
తదయన్ లాభమె; యన్న దాశరథు లు, ద్వాప్రియన్ లేవఁగన్

మ॥ కవి దైశ్యేశ్వరుఁ దొక్కవిన్నపము ని, ల్కం బొందుఁదీ దుఃఖిన్
మన దేమాత్ర వశంబుగాక యపు డ, మౌడ్కిన్ భ్రమం బొందితిన్
దనుజుం దా ధరణీజఁ జంపుట యన, త్యంబంచు నూహించెదన్
జనసంస్తుత్యను తాకి వాడు బ్రతుకం, జాలందు విక్కంబుగన్.

విభీషణుఁడు తుమ్మెదయై జానకీం గాంచి వచ్చుట

చ॥ పరమ పతివ్రతం జెనక, భస్మము గాదె జగత్త్రయంబు; ని
బ్బరమున నట్లయైన నొక, పాట నయోధ్యకుఁ బోక చూడ న
చెరువగు నన్నియుం జిటిక, సేపున సత్య మెఱింగివత్తుఁ జె
చ్చెరవులు మాని యుండుఁడని, చిప్పునఁ దుమ్మెద రూపుతోఁ జనెన్.

ఉ॥ తుమ్మెద రూపుగొంచు గుణ, దురుని రామవవర్యు ధీర చి
త్తమ్మువలెన్ వెనం బజచి, తాల్చి నశోక వనంబుఁ జేరి చి
త్తమ్ము లెల్లా వినిశ్చలతఁ, దాల్చి లపించెడు రాముదేవి నా
త్రిమ్మునఁ గాంచెఁ గాంచఁ గను, దమ్ములు హృజ్జలజమ్ము శాంతిలెన్.

కా॥ నా దుఃఖమ్ములు మేనితోడనె తొలం, గంబోలు నంచూర్చు రా
మా దీపాభిము నోర్పుమై త్రిజట న, మ్మాన్వోక్తులం దేర్పుఁ జిం
తా దాహంబును మాని వానర మృగేం, ప్ర ద్వాన మాలించి స
మ్మోదం బందుచు జీవముల్ విలుపు న, మ్మాగం గనె భక్తిమై

తే॥ మాయయని దిగుచును చింత, మానియన్చి, భీషణుండు రావణి నికుం, భిలకుఁ గ్రతువు
వేయఁ జనెనని బహుళ దై, కీయసేన, లరుగుచుండుటయును చుది, నరస కాంచె.

చ॥ శ్రతువున యజ్ఞయంబులు క, రంబుగఁ దృప్తి యొసంగు మాటుగాఁ
గులిల యెసంగఁ జేయునని, కూర్చు నదోగతి నంచుఁ గుండుచున్

గ్రతుభుజాలెల్ల గానియట . గాంచి విభీషణుఁ డింద్రజిత్తుఁడు
త్విరమది దొడ్డదంచుఁ జను . దెంచి రఘూత్తముఁ గాంచి యిట్లనున్.

ఉ॥ దేవి సుఖాన సున్నయది . తేల్పెడు వారలు మన్నవారు ని
ర్వివరగాదు గ్రాత్తడికి . జేటును కల్గినె ? మాయచేసి యా
రావణి శత్రు దుర్యయ క . రంధగు వేలిమి సేయఁబోయినాఁ
గావిదిఁ బూర్తిచేసి మన యందఱఁ జంపఁ దలంచె రామవా!

తే॥ అని విభీషణుఁ దాదిన . యంత నేడు . జగము లేడుదీపులు నేడు . సాగరములు
చేరి మోషించు చందాన . నారవంబు . చేసి రాదిరి పాదిరి . చెలఁగి కవులు.

26. నికుంభిలా యాగ పటలము. (183)

కా॥ శ్రీరాముండు విభీషణుం దదవి యా . శ్లేషించి మిత్రంబు ! యీ
మారాముల్ వివరించి కష్టముల నా . నాం గార్చు నీ టి దీ
కురుం దంజని పుత్త్రుఁ డుండెఁ బరమే . కుం దండెఁ గామియ పు
జ్ఞానరంభులును కద్దు తక్కు బల దై . ర్య స్ఫూర్తులున్నట్టివే.

చ॥ అని వినుతింపఁగా శిరము . నారఁడు పంచి నుహిత ! యాగ సి
ద్ధిని గొనునేని వానిని వ . దింతుట దుష్కరమౌను గెల్వయున్
దనుజులచే లభించు నట . దక్షత లక్ష్మిణుతోడ నేగి వే
ల్మిని చెడఁజేసి దైత్యులను . లీల వదింతు మనుజ్ఞ యిమ్మునన్.

ఉ॥ మంచిది యెల్లె చేయుఁదని . మన్నన చేసి సుమిత్ర పుత్త్రు వీ
క్షించి గరాసు కైకవము . చేసి విరించి శరంబు నేయఁ గో
పించి తొలంతు గాని ప్రతి . భీషణభంగిఁ దదత్తమే స్రయో
గించిన రోకజాలములు . గీడ్పడు నవిధి చేయఁబోకుమా.

ఉ॥ పాశురంబు వైష్ణవము . పాయక యేయునమేని వానితో
నే శమియింపఁజేయు మరి . నేర్పున మాయలు పన్నునేని త
న్నాశము ధర్మవద్దతి నొ . వర్పుము ముమ్మరమైన పోరునన్
గ్లోము దైత్యుఁడొందఁ జరి . కించి వదింపుము లాపు పెంపునన్.

కా॥ రోనంబారఁగ బాణవృష్టి నొగి శత్రుందోషుఁ గుప్పింప బా
ణాసారంబునఁ ద్రోవఁజేసి యరి హ . స్తాదికృముల్ తగ్గచో
గాసింబోరద నెఱుంతు లంట విశేతో . గ్ర స్ఫూర నారాదముల్
చేసుద్దిం జితగూర్చి యేసి శమనం . తేర్చింపుమా లక్ష్మణా!

తే॥ ఎదిరి విరుచు దివ్యాత్మంబు . లెఱిగి వాడు . విరుచునంతలోఁ బ్రత్యక్ష . విరతినేసి
యడ్డుపెట్టెము వాని యూ . హముల నాస్య . చెహ్నములచేఁ జరిక్షించి . చేయు పోరు.

తే॥ అనుచుఁ బెక్కుపాయములు పూర్వములమర్మములను తెల్పిజగద్వక్తఁడు సులభుఁడైన విష్ణుచేతి కార్ముకమిది వేడ్కఁ దీనిఁ గొనుము శత్రులఁ గూల్చును యనుచు నొసఁగె.

తే॥ దీనిమనమహిమగవ్యంబు మోవిమున్ను తెలుపమనసనాటంగఁ దెలియుదుకదఁ ఈ సహస్రశీర్షుని యంబు కాననము పి రింపనుఁడు తొల్లి వేల్చి కా విందిపొందె.

తే॥ తోయజాజిండు తాల్చిన తూజుమిది యక్షయ శరంబు గొనుచుని యలరనిచ్చి యలమి యుత్సాహవాక్యంబు లెలమినాడి సెల వొసంగెను జానకీ చిత్తహాస

తే॥ మునుచు భేదరులుబిడ్డి వనలు సేయ సంగరోత్సాహుఁడగుచు లక్ష్యములు త్రిపురముల దహింపవెడలు రుద్ర మూర్తివోలెఁ బ్రవగబలములతో నవ్వు పయనమయ్యె.

తే॥ పవనసూతి ప్రభృతి వీర వరులతోడ వెడలు మనుచుండు శ్రీరామ విభునిపాద జలజములు మదిలోన వెల్లలను తోవఁ దలను దాల్చి నడచె వీర ధర్మధనుఁడు.

ఉ॥ రాముఁ బ్రదక్షిణించి నను రంబుచకుం జను లక్ష్యముండు ప్రోద్ధామక వామహస్తమున దార్ద్య శరాసనమున్ దరించి సుత్రామ భయాపహారియగు దక్షిణహస్తమునన్ శరంబు సౌరై మెజయంగఁ బట్టి పగ యాదలఁ దెచ్చెద నంచు వెల్పెడెన్

ఉ॥ రన్నెడఁబాయకుండు తన తమ్ముఁడు వీడి చనంగఁ గంచుచున్ మున్ను మునీంద్రుతోడ మఖ ముం బరిరక్షణసేయ నేగుచోఁ దన్నును తమ్ముఁ డో విడిచి తాళక తండ్రి వహించు తల్లడన్ గ్రన్థననొందె జీవములు కాయము వీడఁగ లేని కైవడిన్.

ఉ॥ కేల నలాతముల్ గొనుచుఁ గీళ్లు కొండలు కోనలున్ వడిన్ జాలుగ దాటి లోకముల జానుగఁ గడ్డునఁ దాల్చుచుండు సంగీలుఁడు మట్టియాకువయిఁ జేరి యడంగిన వైనమొంది రైత్యాలి రవంతచోట నిడఁ గారు వికుంభిలఁ గాంచి రెల్లరున్.

పీ॥ ఆ మేఘనాదుని హోమాగ్నికుండముఁ జక్రాయుధము వరు సలుగఁ జాట్టి కాపాడుచున్నట్టి యేపున బడబాగ్నిఁ గడలిచుట్టిన యెన కమున సైన్య సమితి పూర్వమువన్ని చక్రవాళమునంటి జగమెల్లఁ జాట్టంగఁ జాలియుండెఁ బొడవైన నల్లని యొడకులపై నెట్టి వెండ్రుకల్ మిన్నుంది వెలుగుచుండ

తే॥ రామవిభుఁడు కోపమున వా రాళిమిడ పహ్నిసాయకమేయ సంగ బరమునంటి కడలి మండుచుండిన మాడ్కి గానఁబడుచు నుండె దానవబలములు గండుమిఱి.

తే॥ గుణరవములేని విండ్లింధ్ర ధనువుఁబోలెఁ జిందములు సంద్రముననుండు చెన్నుదోఁచె భేరు తిలియని మచ్చుల తీరుదాల్చె హరులు గరులును చాచల్య మరయకుండె.

క॥ చలియింపని జలధివలె న్నిలిచి మొరయకుండు యామి నీచర సేనం దిలకించి వనశరావళి తులకించి రవించె మిన్ను తూంట్లు పడంగన్.

క॥ గర్జించిన కప్పులకుఁ బ్రతి, గర్జన మొనరించె దనుజు, గణములు భేదర
గర్జించె రెండు మొయికులు, గర్జలతో తాల సంబ, కంబులఁ గురిసెన్.

క॥ కొలఁకున హంసలు వ్రాలెడు, పొలుపునఁ దళతళల తైదు, పులు వనచర సే
నలపైఁ బడివెను ధరపైఁ, బలవలమని తలలుఁ గేలుఁ, బలములు రాలెన్.

క॥ వానరులు తాలు మ్రాకుల, నూనముగా ముసర విసర, నొత్తుగఁ దలలున్
మేనులు పండ్లును తైదువు, లానకములు తునిగి విటిగి, యవనిని రాలెన్

క॥ పరుకు కరవాళ తోమ, శర కుంత గదా ముసుండి, సాధనముల ని
ర్జరవైరు లేయ వనచర, శరములు కడుపులును వ్రస్సి, చిందిన ధరపై.

తే॥ ఎప్పుడీసేన నమయుటఁ, యెప్పుడు వేల్చి, జెటుచుఁ టిప్పుని యెడసేయఁ, జెడునమస్త
మని విభీషణుఁ దారాము, సనుజుఁ గాంచి, పలికి రెప్పుని తొందర, నుచె నపుడు.

తే॥ అచటి కింద్రాదులును చతు, రాసనుండు, యక్ష కిన్నర కింపురు, పాదులెల్ల
వచ్చి నింగి నిండిరి రాని, వామలేసు, లక్ష్మణేంద్రజిత్తుల నేస్సు, లావు చూడ.

చ॥ కథముల గుంపు వారణ వి, కంబుల పెంపు జల్లింపు దంష్టికా
యూధముల వంపు వాన్విముల, యుద్ధతిసొంపును సోకు రెంపు సం
గ్రథితములైన భంగి మొగ, రంబున నిల్చిన జంపు సంగర
ప్రధనము సంపు వాద్యముల, అంపును తెల్పు నశ్వమయ్యెదన్.

క॥ సేనంతోపు సుమిత్రపతి శర వృ, ప్తింగూర్చి యేపారగా
నానాకేకప యూధముల్ విభ విమా, న వ్రాతముల్ సుందరా
జానేయఁబులు దానవ ప్రకరముల్, సంఘంబులై కూలి లం
కా సివృత్పథమందయేగి యమ లో, కంబందె నొక్కుచుడిన్.

చ॥ శరములచే దునింగిన గ, జంబుల దేహ మహోదరంబు లా
దురమునఁ గొండలం దొనల, తోయము తోవఁగఁజేసె రాక్షసో
త్కర శిముల్ మదేభములు, శ్రద్ధిస పల్లమలందు గూలి ని
ర్జర రిపు యజ్ఞ కుండమున, రాజిన ద్రవ్యములట్లు రాజిలెన్.

క॥ దూశం బ్రుంగిన హరి నన్నకుట సం, దోహంబు భల్లూక దం
తాకుల్ క్రుమ్మఁగ మిన్ను మిన్నుచని రం, గై వెల్లు వర్చకముం
బోలెన్ గ్రువ్విన బాణజాలములతో, బొల్పారె రక్తావగర్
వేలన్ మీటి నయోధిజేరెఁ గుణిపా, ధీల ప్రసంపంబుతో.

క॥ గొడుగులు కాఁడలు విలుగం, బుడమిని రక్తప్రవాహ, మున మునుఁగుటచే
మడుపతి వితుంతుడునిచే, వడి మ్రొంగంబడి చెలుంగు, పగిదిం దోచెన్.

క॥ కుండంబులతో మదగజ, కండంబులు క్రుంగి రుధిర, తటినింబడి యు
ద్దగగతి నడచు నొకా, కాండంబుల పగిది దరలి, కడలిం జేరెన్.

తే॥ కుజవములఁ దినగోమాయు , గణము విండె , గాకులును గ్రద్దలునుచేరె , గడుపునింప
బోరువలు వచ్చె రాబిందు , పురుగు లడరె , లక్ష్మణుని విలుదిద్దియ , లావుమెచ్చి.

తే॥ చిచ్చలుమియు శరంబులు , వ్రచ్చిపండె , జేయఁ గప్పుడుటొంతలు , చేర్చి కాల్చి
వెదురుటకపులు మండిన , విధము దనర , మండిచెడె గొంత వేదండ , తండమపుడు.

క॥ భల్లక నఖములు రాక్షస , మల్లర శిరములను గ్రొచ్చి , జులయించుట పె
న్గొన్గొం బుట్టుల గములం , బెల్లగిలం ద్రోచు పగిది , విలసిల్లె నటన్.

తే॥ సింహ విక్రములగు నింద్ర , జితుది భటులు , రథికు లాధోరణులును తౌ , రంగికులును
ప్రహ్మి వర్షమువోరె నా , యమ్ములందు , కుగ్రమ్మనమ్ములతోడనే , గూరె హరులు.

క॥ అటనటఁ దునిగిన యంగము , లటనటఁ దినఁగోరి పురుగు , లటనట బెరయం
జొటకొటమని కాజిన నె , త్తుటఁ బుటుకున మంచి కడిగె , నుటుముల శిరముల్

క॥ ఒకటి వెనుక నొకటిగ నట , నకటావికటముగ వ్యూహ , మమరిన సేనా
నికటమనఁ బెటిలఁ దేరులఁ , బ్రకటంబుగఁ గూర్చె రాచు , వశ్యేష్ఠుఁ దొగిన్.

క॥ విలయానిల హతిచేఁ గొం , డలు మొయితులు పొటవము చె , డం దుల్లిన యా
బొలుపునఁ దలలును మేనులు , గులగులరై వెగసి హోమ , కుండమునఁ బడెన్.

క॥ న క్తంచర శిరములు తను , ము క్తములై సంతతంబు , మోదుటచే కా
స్త్రోక్తముగ నిలుపు కుంభ మ , ల క్తక మటచుట్టు మురిసి , లవలవ యయ్యెన్

క॥ కిరి తురగ భట శిరంబు , నరుదారఁగ నీడ్చికొని ర , యంబునఁ జని నె
త్తురుచేళ్లు యాగళాలం , చిరవి మఘనలము చల్లఁ , బడి చెడ ముంచెన్.

క॥ అడివములతోడి కరములు , పిడుగులవడుపునఁ బడంగఁ , పీనుఁగు లయ్యెన్
దడఁబడి యెనుములు మేకలు , కడు నాహుతికొజకుఁ గట్టు , కంబంబులతో.

క॥ తమ మదగజములు గూలఁగఁ , దమ మేనులు చినుఁగకున్న , దాశరథి మహా
ప్రములకు జడిసి నిరుత్సా , హమున రుధిర తటినులంద , యడఁగిరి సోకుల్.

క॥ పదములు శిరములు నొవ్వఁగఁ , బ్రవరంబులు గ్రువ్వ నిలిచి , వడఁ తెడువారున్
పదపిద ప్రేవులు వెలివడ , నదవదలై సోలువారు , నైరి సురారుల్.

క॥ కినుకగొని రణము నలుపుచు , దనువులు వ్రీలంగ సోయ , తనుజుల స్కంధం
బున మోచుచుఁ బ్రేవులు పే , పున వెలివడఁ ద్రోచికొనుచు , బోయిరి దనుజుల్

క॥ జన్నపుఁ బాత్రంబులు చి , చ్చిన్నములై వస్తువితతి , చెదరఁగ నటన్
పన్నుగ నాడెను ద్రవ్యో , త్పన్నంబై యజ్ఞశాల , సదతుడయ్యెన్.

క॥ గాలివలె విసముత్రవడి , సాలింద్రుర కదురుగతి రు , నా సన్నిభమై
పాలంబుడు చేమిరివలె , నాలంబునఁ గలఁగి దాన , వావరి పచుపెన్.

- అ॥ గొప్పగారి వలనఁ , గూర్తి పృథ్వి, లంబు గల వనంబు , డంబు పంబి
 కూలియున్న సైన్య , కోడిని రావటి. పొగిలి నొగిలి భిన్నుఁ , డగుదుఁ గాంచె
- అ॥ కరుల హరుల బులు , గిడులును విచ్చిన్తు , రభవయంబు దనుజ , రక్తివదులు
 మృతభటాళి తర్క , మేని వేటొంటు , బయలు గనుడు పంక్తి , వదన సుతుడు.
- అ॥ వేలాలది దనుజ , పీఠల నొంమాన, పుని శరాలి పీఠ , మహాచి క్రుంపఁ
 గుప్పలైన పీఠ , తిప్పలు గారును, యానియున్న మొకనిఁ , గానఁడయ్యె.
- అ॥ నల్కలెండ మేను , నడులంగ నేతెంచి, కొంద అసురు లతనిఁ , గూడినారు
 నడవలేక తోడు , పడియిరి కొందఱు, త్రోవలందె కూలి , దోరినారు.
- అ॥ కుండమాటిపోవఁ , గుండిలు పెగులంగ, నాటుచుండ దూమ , మడదరు నగ్ని
 చెన్నునంది యంద్ర , శిరుడు జపించు మం , త్రమ్ము మఱచివచ్చె , రంగమునకు.
- అ॥ అట్టివేళయందు , హఠశేషులైన రా , డులు బీతులగును , శక్రజితుని
 దాయ వెంట మిత్తి , దానినవగిది వా, నరులు పెంటించి , యరిగినారు.
- అ॥ శతసహస్ర పద్మ , సంఖ్యయౌ సైన్యంబు, నిమిషమాత్ర నీల్లి , సమయునంత
 లక్షణుని ధనుర్వి , లాసంబు చింతరా, నలక యల్లని ముని , కలఁతవఱచె.
- అ॥ భూట యొడలు వడలి , పొగులు చంపందైన, రణ మాత్రసుంబు , రాక్షస వృత్తి
 కనిన సురులు మునులు , రిరములు తట్టును, నవ్వుచుంట గాంచి , నానయొందె.
- క॥ మానముచెడ యజ్ఞమ్మున, మానముచెడ మంత్రగతియు , మాడగ సేనా
 మానముచెడ వం , మున, మూనముచెడఁ గుండి పంక్తి , మస్తవసుతుఁడున్.
- క॥ సేనలు పొలిసెను మిగిలిన, దానవులుం దొలియ శంకి , దగులఁగనేలా;
 పూనిక చెదె యాగము నిక , మాచక నెఱవేర్చె మనుట , మాంద్యమె కాదా;
- అ॥ వేల్కికుండమందు , వేల్చిన యగ్నియుఁ , దొగిలితోడ నడఁగె , బోరుసేయ
 వచ్చి,యరులు దనుజ , పెరులను చుపిరి, తెల్లమయ్యెఁ జెడుగు , దెలుపు సన్న.
- ఉ॥ ఎన్నఁగ వైరి దాపునె , యిట్లు మగుంటిటు క్రుంపనేల; కా
 నున్నది కాకమాన దిది , యోధుల పద్ధతి గదు లాచ్చుకొ
 నిన్నర వానరావచుల , నెక్కిటి గెల్వఁగలేని దోర్పుల
 స్కన్నుండ నైతినే పగఱఁ , జంతు గడంగఁ క్రుంగి యుందునే ;
- ఉ॥ వేలిను కోలుపోయె నని , వేగుచు నూగుచు నుండ భేదరుల్
 వేలిమి దూల్చి నీబలము , మించుట యంద్రనియొద్దనే మమి;
 మాలెనె యిందటందు నవ , మానవిధంబున గేరిసేయరే ;
 బాఁతున్ ఎదింతునని , పట్టుగ రావణి లేచునంతలో
- క॥ మఱిసిన కరి తురగంబులు, విరిసిన సైన్యములు నగుచు విటలాటముగా
 డరఁగూల్చి రగవరులు త, న్నొరసిన దనుజులును భీతి , నొంది వడంకిన్.

క॥ తాటుచు నొడుగుచుఁ గ్రిందికిఁ, దూటుచు నడఁగిన సురారిఁశుటుములు వాడిం
దేటి న లక్షణశరముల, నాతెన్ జతరములు వ్రస్సి, యాంత్రిము చురలన్.

క॥ నరవరు కరములతో వా, నరు లేసిన తళలు గిరులు, నక్తంచర సా
గరమున గాలియు నులుములు, మెలుములతో దిగిన మొగులు, మెయినడిఁ దోచెన్.

క॥ చెల్లాచెదలై సేనలు, త్రుళ్ళగఁ దరువొందు వీచి, దుష్టుల యనువుత
కొల్లగొను పవనసూనుం, శుల్లనమున నింద్రజితున, కొగి నిట్లనియెన్.

హనుమంతుఁ డింద్రజితు సుపాలంబించుట

ఉ॥ మాయ నత్యమల్ పెరుగ, ముగిలియైన దురాత్మః నీవః నీ
మాయలు చెల్లెనేమి? జన, మాన్యసు చంపకు మన్నతోడనే
కోయదువే శింబు? మఱి, కోనలదేశము కొల్లలాడఁగాఁ
బోయితె పుష్పకంబుపయి? దొంకులమారి, నరాశనాధమా!

కా॥ చక్రవ్యూహముతో నికుంభిలను నీ, చాఁ చొచ్చుటల్ కాంతుమే;
చక్ర క్రూరతఁ గోనలంబునకుఁ జా, వం బోయి? వారలన్
వికాంతం బరిమార్చి వచ్చితమే? నీ, వేల్పుల్ కొనరసాగినే?
యక్రోధంబున బుద్ధిసెన్న విను నా, యెబేసి లేదయ్యెనే.

మ॥ ఉరగాదీకుని మించి భూభరము ను, దోగించు నద్వర్మియౌ
భరతుం గాంచి బలంబు చూపి యలనిన్, బంధించితే? కంబలా
సురు నిర్జించిన చక్రవర్తి తనయున్, సుజ్ఞాని శత్రుమ్ము ని
ర్భర దైర్ఘ్యంబున, చేరి నీదగు నను, ప్పాండిత్యముం జూపితే?

మ॥ అనల జ్వాలలఁ జిమ్ము చప్తదిశలన్, వ్యాపించు సౌమిత్రి మా
ర్గణముల్ నీయూరిమున్ శింబు బహులుం, గంతంబు లంఘుల్ కటిన్
దునుమంగా నవరంద్రముల్ రుదిర మే, దో మాంసముల్ గ్రక్క లం
కను దాకొంచు నొనర్చు జాలములు ని, క్కం బేగెడి న్నేటితో.

మ॥ ఫణిపాశంబౌ యమోఘ పాశురతమౌ, బ్రహ్మాస్త్రమౌ మాయలన్
గనియౌ పెన్నుని చక్రమౌ యెదియొ మీ, గౌరవ్య మద్రానిఁ గై
కొని వేంచేయుడి చేయుడి యముడు మీ, కోసంబు లా వేచియుం
దెను తట్టాడుచుఁ దామనించుటలు నా, దెంటొనె మీదోటికిన్?

చ॥ వరములు మాయలందు నెఱి, వాదితనంబు బలాత్కరించి ని
ర్బలంకడం గ్రహించిన శ, రమ్ములు దేహబలమ్ములన్ యథా
స్థిరముగ నున్న వేకడ, గ్ర, నింతుము మ్రొంగుడు మన్న మాత్ర ని
వ్వెరగొని పాళినారమే? క, వింపక మ్రుక్కడి పక్క యేలరా?

మ॥ నిటలాజ్ఞుడు పిరివనుండు హరియన్ , నిర్భీతులై దాసియె
 క్కటబిన్ గాచిననైనఁ జచ్చుటయె ని , క్కంబయ్యె నీనాడు దా
 పటి క్కర్కల్ చరియింపకన్నవియె : మీ , ప్రాదాంకున్ ముప్పు సం
 కటపాటుం గొని తెచ్చుకొంటి రిక : ద , క్కంజాచినం దప్పునే :

మ॥ నినుచంబన్ శపఁబు చేసె నిట ము , న్నే లక్షణాద్యుండు దా
 నెను నీనెనల వేఁటలాడె నిను పి , ల్పెం గాచియున్నాడు నీ
 వాసరింపంగల వేల్మికిన్ గుణరవం , బోంకార మంత్రంబుగా
 వినిపించెం దదవేం రమ్ము బలి గా , వించుం దదీయాగ్నికై .

మ॥ జగదీశు దొంగింటు మోర రణయ , జ్జంబందు కేల్వంగ బా
 గుగ యోచించియె నిన్ను పావృతముగా , గొంపోవ సౌమిత్రి యా
 కుగుడై యాకుగపాటియై వెడలె న , స్తోతానుమోదాత్ములై
 నెగడం బర్విరి నిన్ని మేపులును మో , నిశ్రేష్ఠులున్ మింటిపై .

మేఘనాదుడు హనుమనిరిం బ్రత్యుత్తర మిచ్చుట

మ॥ అని సామీరి పచింప మండిపడి దై , త్యాధీశ సూనుం డనున్
 హనుమా , నాకడ నిట్లు చప్పిడిగ వ్య , ర్థాలాపముల్ నేయఁగా
 జనునే : సంగరముండు చచ్చి మరలన్ , సాదించి ప్రాజంబులన్
 మును దావొందుట విస్మరించితిరె : మీ , ముగత్వ పిట్టుండునే :

కా॥ ఆ సౌమిత్రియె వచ్చుఁగాక ధరణ , తాదీకుడే వచ్చు గా
 కేసంజీవనియేని మీకమరు , గా , కేమైన నాఁగాక నా
 చే సంగ్రామమునందు వానర నర , శ్రేణుల్ విరుత్సాహులై
 వేసారం బడుపాటులెల్ల నమరుల్ , పీక్షింపకే యుండురే :

కా॥ చేతం గార్తుల మొప్పునుందర భుజ , స్తేమంబు పొల్వార నీ
 కోతుల్ మానవులున్ మనోగతులు సం , జ్ఞోలింప నాకంబు దు
 ర్భీతిం జొచ్చిన వెంటిడించి బహు , ర్తింగూర్చి హింసింతుడై
 పూతల్ సుండులు మాకులున్ విరగ , జోపున జాప నిక్కంబగున్ .

మ॥ శ్రతువిప్పుం బొనరించి పీరజయముం , గైకొంటిమం చుబ్బుచున్
 బ్రతుకుం జొండితిమందుఁ బ్రేలు ఘన వీ , ల్కమ్మన్మలారా వృథా
 మతి రజ్జుల్ పదురాచుండుఁ డిదె మీ , మన్తంబులీ సంగర
 జీతిపై డుల్లంగఁజేయు నాశరము లా జేపించు వాక్యములై .

కా॥ మీపలె నోటితో వదలి , మించి జయించెడు వాడు గాఁడునూ ;
 రావణి రెండు మాటులు దు , రంబున నోడితి రింత సంప్రమం

తే॥ పటహ కుంభికామురజ త , మృట హాదుక్కః , దుందుభులునుతుత్తుంభికల్ , తుడుముదక్క
కొమ్ములును తిమిలలును సం కులును కలిసి, చెలఁక నెల్లవారి చెవులఁ , జెవుడు చేసె.

ఉత్సా॥ ద్వీరద చయము మీద నులియు , భేరిరవముతోడుతన్
బరఁగె వాని పింకృతులును , పట్టెడలను పుంటికల్
తురగ హేషతోడ మొరసెఁ , దోలుపడె గజ్జియల్
విరిసె నేమి రవముతోడ , వీర కటక రావముల్.

సీ॥ శంఖ కాహళ తూర్య , కబ్బిముల్ జలద వి, స్వనముతో ధీకాని , జయము నొందె
కరి హయ రథ సింహ , గర్జనములు పిడు, గుల ఘోషమును మీటి , గెలుపునొందె
త్రావ్యవాద్య ధ్వనుల్ , సంగీత రవములు, పీయూష రుచులపై , విజయమందె
నారి రవంబులు , నవ్వు లదల్పులు. కదలి మ్రోతను క్రిందు , పడఁగజేసె

తే॥ నాల్గు సంద్రంబులంబోలి , నాల్గు తెగల, యెట్టపోగు లేపిన ధూళి , యీడుకదచి
సైన్యవారాశిఁ గను సుర , చంద్రముఖుల, యశ్రువారాశి నొక్కట , నడచివైచె.

తే॥ ఇంద్ర సౌధము లనఁదగి , యెనక మెనఁగు, నరదములు వేలకొలఁది త , న్నలమిరాఁగ
గ్రహము తెల్లనుకొలువసా , గరముమీదఁ, జెలఁగుగ్రహరాజునానింద్ర , జితుఁడువెలసె.

తే॥ మెడయు ముక్కును కన్నులు , కడుపు కాళ్లు, జెక్కలును గోళ్లు తోఁతయుఁ , జొక్కపడఁగఁ
గొంచ మొగ్గరముం దీర్చి , మించి ప్లవగ, సేన నొరయ రావణియు సం , సిద్ధుఁ డయ్యె.

తే॥ జంభధేది యిచ్చిన కల్ప , జలదరవము, నెనయు వలమురి చిందంబు , దనుజవిభుని
తనయుఁ దొత్తె సుపద్యులు , తల్లడిల్లఁ, గాలఁకనొంది ప్రాణులు కా , వికలు గాఁగ.

తే॥ తద్రవము చెవిబడ నుప , ద్రవమువొంది, సింహ గర్జన మాలించి , చెవరి పాటు
వారణంబులక్రియ తాత , వైచినట్టి, కుండ పెంచిక లట్లయ్యెఁ , గోఁతీమాఁక.

తే॥ శింజీనీరవమున వాని , చెవులువ్రీచె, మనసు కలఁగె నుత్సాహంబు , మంటఁ గలిసెఁ
బరుగులిడఁ గాళ్లు తడఁబడెఁ , గరములందు, పొదలు సాధనములు జాతెఁ , బెదవురెండె

తే॥ పవన సుతుఁ డంగదుఁడు రా, పువులు విభీషణుఁడు సైన్య , గణ నాయకులున్
రవిసుతుఁడు తక్కఁ దక్కిన, ప్లవగులు తత్తటిలి విటుగఁ , జాటిరి ధీతిన్.

క॥ సేనాపతులును రాక్షస, సేనలు ముందునకు సాఁగి , జీమాతంబుల్
పూనిక నలమిన యనువున, వానరులం జుట్టెఁ గడఁక , వర్ధిల్లంగన్.

క॥ హనుమని భుజములపై శ్రీ , పనజదళాక్షుండు వారి , వరతనమునిపైఁ
గొనకొని లక్ష్మణుఁ డెక్కిను, పున సమరోత్సాహ విధము , కడలుకొనంగన్.

క॥ వారల భుజములపై న, వీరవరులు వింధుదాల్చి , విశ్రుత ఖగరా
దోరాటలపై రాజులు, నారాయణ రుద్రులనఁ ద , నర్పిరి కలనన్.

ద్వంద్వములుబులొ పిటికి . పంపలఁ గోతుల జంపఁజూచునే ;
నర్రమ కీర్తిగలుగెనో . చంపియు . బాపర లెండు లక్ష్యమున్.

ఉ॥ పావని రైవ్యశ్యా బల . పారము నీర లెంజిగిముంటి ర
పాపని పదపాటు గని . వానికి మించు వారిఁబోలె నీ
రావడి పైకి పట్టుక . చి . రంభన కీశులె కాతె మీదుఁ క్రొం
దేప గడించి పద్మలితె . యేరుఁడు కానల జీవితార్థులై.

చ॥ మనుజుల నాదుఁ జూపి బహు . మానము లందుఁడి యందుఁ బల్క నా
దనుజు వనేదరుల్ కినిసి . కార్కొని భూదర భూజ బృందమున్
గొని పయిపంగ రావడి య . బంధిత సాయక పెప్పిఁజేసి య
వ్వనదర వారిమున్ బల జ . వెలులు క్రుంగి ముడుంగ నేనినన్.

చ॥ బలిముఖ మేనీసిద్రముల . పై దనుజులుగ కల్పమేమ మ
త్యలము తరంబుగాఁ గురియ . నశ్రిచర ప్రభతుల్ సళించె నా
బలియుని వేల్చియుం బెడియె . వానిని పెండియుఁ బాటిపోవ నీ
కొలసి పధింపుమా యని ర . భూతముతోడ విభీషణుం దనెన్.

చ॥ వడినకి లక్ష్యముండు దళ . వక్త్ర కుమారుని జాయునంత పొ
ల్కిడి విడఁదేటి మారుతి సు . మిత్రసుతుం గని నాభుజంబులం
దొడిఁబడకుండ నెక్కుమని . తోడనె మూపునఁదాల్చి పేర్కిఁ బె
న్నొడివము బేడివమ్ము పడి . యుం గొనఁదేర్చె విద్రుఁడితులన్

దండ్రుటి లక్ష్యముల యుద్ధము

ఉ॥ వేయి మొయిళ్ళు లొక్కటగు . వీరి నెసంగిన వేమనామఁడున్
వేయి గుఱాలఁ బూచిన . వేరిమి గల్గిన తేరి నెక్కఁగా
వేయి పెలుంగు పోడిమిని . వీరు డు లక్ష్యముఁ దాటి రాజిలెన్
వేయి మొన ల్ని రాజియన . వేద్యుఁ బ్రవర్తిలె నాంజనేయుఁడున్.

చ॥ నిదుర లొఱంగినిట్టి గుఱ . నీరధి లక్ష్యముఁ దగ్గు లుమ్ముచున్
బిదురములెట్లు పోవునవి . వీడని కర్మము లట్లు లేదు సం
గదయను రోగముం గలవి . కంక నిభంబులు చిత్తవేగమై
పొవలెడు కొన్ని చూపులను . పూనిక నేసె సుూరి సూనునై.

ఉ॥ ఆట్టివ యన్ని యమ్ముల న . రావ సుతుం దరివోసి యేసి తా
నెట్టన సాగరంబు లవ . నీద్రము లంబరమున్ దిశాతలుల్
పట్టగఁ గానరాక యింక . బాణములే భువి లేవనంగ మే
ముట్టగఁ నంపవానఁ దగ . ముంచి గుణధ్వనితోడ నార్వఁగన్.

ఉ॥ పిచ్చుక పిండులట్లు మొగి • వెల్వడు తూపుల లక్ష్మణుండు తా
జెచ్చెరనేసి వాని నిర • సింహుఁ డ్రుంచె; శిఁల్ మలల్ తరుల్
పచ్చడిగాఁగఁ ద్రొక్కె లయ • వాయువుఁబోలిన బాసవాళ్ల పె
న్మచ్చరి న్మండినమ్మును స • మంచిత మారుతి పానయుగ్మడున్.

క॥ ఇరువురు తమయెడఁ గొఱఁతల, నరయంగారిక సమత • నందుఁ బోరన్
బెరలేఁ లేరు పీరికి, చొర యని నిర్జరులు వెఱఁగు, చొరసిరి తమలో.

మ॥ శర సందోహము లంబర స్థలమునన్ • జన్మున్నువో లేవొ ని
ర్జర నేత్రంబులు చూడవయ్యె మనసుల్ • జడ్తయ్యె లెక్కింపఁగా
బరిమాణంబున కందవయ్యె నడుమన్ • భంగించి యీఁదేరియున్
జొరదయ్యెన్ వ్రణరాజి దక్క నెదియు • జూపట్ట దమ్మెనులన్.

తే॥ నెఱసి శింజినీవ్వని నిండు • నిగియంచు, పిడుగులంబలె నెగడిన • వేడివాడి
నెలలు దెనలెల్లఁ బొగగ్రమ్మఁ • జిమ్మిరేగెఁ, జుక్కలును మింట నల్లనై • నురిగి పోవ.

చ॥ చిరల దిశాంతరంబుల వి • దీర్ఘ మొనర్చుచు శింజినీ రుతం
బశనుల తైపడిన్ మొరసె • నంబులుచేరిన విండ్లనుండి క
ర్కశ విశిష్టము లుగ్రగతిఁ • గ్రమ్మెడు నెవ్వడి వ్యోచుభూమియున్
పశమఱగా మిడుంగఱులు • వర్తిలఁజేసె భయంఃర స్థిలన్.

చ॥ శరధియు నట్టి తున్నిపడు • సాయక బృందము నిండ వెండియున్
శరధియ యయ్యెఁ బ్రొద్దు శశి • చందముతోఁచెను రక్తముం జెచ్చెన్
తరువులు బొగ్గులయ్యె జల • దంబులు మాఁదెను చుండు కంపు ము
ర్చరముగఁ బిక్కటిలై నిరు • వాగుల సేనలు పాతె భీతిమై.

ఉ॥ పీనుఁగులయ్యె నేనుఁగులు • ప్రేతములయ్యెఁ దురంగ జాతముల్
జానుటొఱంగి యంగములు • స్రగ్గి మడంగె శతాంగ జాలముల్
మానము తగ్గఁ దగ్గ నను • మానము వర్తిల మానవాద సం
తానము ప్రాప్తై సాయక వి • తాన మరల్ విసుమాన మొందఁగన్

పీ॥ కొన్ని వంగుచుఁబోయెఁ • కొన్నిపొంగుచుఁబోయెఁ, గొన్ని కూరుచుఁబోయెఁ • గొన్ని మాఁదెఁ
గొన్ని వ్రాలుచుఁబోయెఁ • గొన్ని వ్రేలుచుఁబోయెఁ, గొన్ని యెరిసిపోయెఁ • గొన్ని విరిసెఁ
గొన్ని కుడికినేగెఁ, గొన్ని యెడను కేగె, సౌమిత్రి యేసిన • శరచయములు
కొన్ని యనిలుఁ బోలెఁ, గొన్ని యనలుఁ బోలెఁ, విడుగులఁ బోలెను • జరచిఁబోరె

తే॥ కొన్ని భారాధరంబును • కొని ధరాధ, రంబుఁ గొన్ని రుద్రాబ్రహ్మ • సంబుఁగొన్ని
స్వేదజలమును పోలెఁ గ్ర • వ్యాద నుకుడు, వైచు తూపులు రహహుఁ • బరపువేళ.

క॥ వెల ముగదల కదమాపున, పలె నున్ను, జీరాలమీద • బాహులపై మో
ములపై, బదములపై శర, ములు ప్రాణం బీల్చి పిల్చి • పొనిరుచు నానన్.

కా॥ లోకంబుల పరిసంపదించు, గ్రతులు • గోపలు పీడించి యి
ట్లే కాలంబున దేవదాసుల రూప • బోధింప వల్లెలై న
జ్యాశృష్టిధ్వని లిగ్గణంబుల పడెం • కాడించె గల్పాంశమౌ
జోకల్ గానంగవచ్చె నెప్పురి గతుల్ • సూర్యుండు కుద్రాంతుడున్.

చ॥ కులగిరులుం జరించె నని • దుందుడు వేల్పులు చూచుచుండ సో
కుల యెకిమీని వట్టి విలు • లోకాలు చేరగ లాగి కొన్ని య
ముల రమువర్షు పక్షమున • ఋషిని నాటగనేయ నాతడున్
దలఁక వని బొందితిము • లెచ్చెన లాడుచు జించె వ్రేల్కిడిన్.

క॥ బరావతమును నిర్జర, వీరుల నేచిని నికార • విశిఖమ్మల ని
మ్మారుతి భుజముల గ్రుచ్చి బ, చారి జనుల నదరి యేసి • యటమట పజచెన్.

క॥ హనుమానుఁ డస్తగిలిపై, దిసారుపలె గానింప • దెలిసి కినుక ల
క్షణుఁ డెటుఁ బోసీయి మా, ర్గణములఁ జూపించి దైత్యు • కవముంగూర్చెన్

క॥ అమరులు ముమ్మూర్తులు మో, చము సందిరి వేలు లేరు • పుటాడు గొని లో
నమునఁ బది విశిఖలు పు, ర్మము లంటగి నేసి సింహ • రమ మొనరించెన్.

చ॥ వివశత నొంది యొక్కట్రుటి • పీకునఁ దేజిన లక్ష్యమందు బా
నపు ననరుల్ చుటుక్కుమన • నానిముల్ పడినే న నాతమం
బొవరునఁ ద్రోవఁజూచియును • పోలర మఁది గిరీశు కన్నుచే
నపమతి నొందు లాటగలి • నుక్కుట యక్కునఁ బోలు చేకానెన్.

చ॥ శత నారాద మొంగు వానిమలుపున్ • చేదించి లక్ష్యము ను
ర్ధతిఁ దూటాడుచు దున్నె బృష్టమన ను • ద్దం చాతుగుల దొండు సం
గతిగా బాహువు గ్రుచ్చె నొక్కఁడు పతా • కం గూర్చె మూర్ఖాస్థితిన్
దితికాఢీశ కుమారుఁ డొందె శత మా • దిక్కుగ్ ముదంబందంగన్.

ఉ॥ శోజిత ధార లుప్పుతిల • శోజగిరిం బలెఁ గొంత సేపు గీ
ర్వాణ విరోధి యుండి పిద • పం చగఁదేతీ రుషాతికాయితన్
ప్రాణయు నిన్నడించఁ బ్రద • రంబు లసంఖ్యములేసి తత్తమ
ప్రాణముఁ జింపఁబాన నవి • లాఁకుచు నెచ్చెగయం గలంగుడున్.

చ॥ మతీయును కొన్ని బాణముల • మారుతి నేయగ వాని లక్ష్యణుం
డటిముతీసేసి రాపిణి వ • రాంగము లక్షము నొప్పకేసి బె
ట్టజ నొక కోలచే దనుజు • నల్లెను క్రెంచి మహోగ్రీవి ల
ట్టుజవుగ హుంకరించె బురు • హూత విరోధి మనఁబు జెగిలన్.

౬॥ మాన్యత వీగు దాల్చినది . మాదవువిల్లా . గిరీశువిల్లా : సా
మాన్యఁడు గాఁడు కత్తశము . మ్రాలడు వీనిని గెల్వశక్యమే
జన్యమునందు నాకని వి . శంకితుడై దనుజేంద్రసూతి చె
తన్యము దక్కి . విల్చుట యె . దం దలపోసి విభీషణుం డనున్ .

౭॥ హరిహయు గెల్చి పొల్చిన ద . శాన్య కుమారుని గెల్చితీవు చి
త్తరువుగ నిల్చెవాడు మది . తల్లడమందె నిమేషమేని జా
సిర మొనరింప కియ్యదన . పెంపరలాడుచు యంచుఁబల్కి హె
చ్చరిక యొనర్చ లక్షణుఁడి . సమ్మతి జూపుచు నుండు నంతలో .

౮॥ కాలనిలీలఁ గాం . తాళంబు గొనిరేగి . యసురపుత్తుని దని . లాత్రమేనె
లక్షణజాతుఁడు చె . లంగి నవ్వుచు వాయు . దేవతా శరాన . దిగిచె దాని
సనలాత్రమును దైత్యుఁ . ధరివోసి పరనంగ . దాని నాతండు న . ద్దాన నడచె
వాదజాత్రంబు బ . లారిజితుం దేయ . దచ్చరంబున దాని . త్రాణ నణచె

౯॥ భాస్కరాత్రంబు రావణు . పట్టి విడువ . మిత్రశరముతో దాని సౌ . మిత్రిక్రంచె
చచ్చితవ చచ్చితవ యని . మచ్చరించి . దనుజసుతుఁడు బ్రహ్మాత్రంబు . మొనసియేసె
భవుఁడు మమవుఁడు నలువతా . వసులుసురలు . తలరిసౌమిత్రికిఁజి రాము . వాలయుఁగాత
మంచుఁ బలుక నాతఁడు విజృ . భించిమిడుఁగు . లడరఁగుస్పృహవచ్చున . య్యత్రముఁగని

౧౦॥ చేవ తొటంగి వీడు మును . చేసిన పోరునఁ గంజజాత్రమున్
ద్రోవఁ దొటంగియేయఁ గడ . ద్రోవఁగలేక యడంగె నంచు నీ
కైవడిఁ నిప్పుడుం దొడఁగె . గావున సూరకయుంబ పాడి గా
దీ వనజాన నాత్రమున . నే యుపసంహరణంబు చేసెదన్ .

౧౧॥ జగము సుఖించుఁగాక యెల . సంబునఁ బోరొనరించు రావణిన్
దిగువకయుఁడుఁ గా కితని . దివ్య శరం బుపశాంతి నొందుఁగా
కగుత జయంబు ధర్మమున . కంచు నజాత్రము వీడె వేల్చులా
సుగుణ గణంబులం గుజీచి . కూరుని లక్షణు సన్నుతించుచున్ .

౧౨॥ జగము సుఖించుఁగాక యని . చాటి వచించె దురాత్ము రావణిన్
దెగ వచియింపఁడయ్యె రణ . దీరుఁ డితండు విరించనాత్రమున్
దగ నుపసంహరింపు మనె . దక్కెఱ బుద్ధిని చూపఁడయ్యె నీ
సుగుణ గణంబు లెయ్యెడల . జూరమ యంచు నుతించుచుండఁగన్ .

౧౩॥ అనలముతోడ దీకొనఁగ . శ్రోదిని వచ్చినభంగి వచ్చి ల
క్షణుని శరంబు దైత్య విశి . ఖంబు నడంచి నటంబు సర్వమున్
బొనుపడ నొక్క జ్వాలగ న . ముద్దతి నేచిన వేటుతూపుచే
నణచె నిషాత్తవేదన వి . షాంతరయ్యై నడంచు కైవదీన్ .

ఉ॥ లక్ష్మణు ధౌర్య సాహస ది, లంబులఁ గాంచి నిలింపు లప్ప దీ
లక్ష్మి యెలర్చు రామపుల, లావు దలంప నశక్యముల్ దువిన
లక్ష్మము పాటియేని గల, వాఁ యన శంభుఁడు పక్క మీరలన్
సూక్ష్మమిన్ గడంప నీటు, స్థూలమిం దలబోయఁ జెల్లనే;

మ॥ నర నారాయణు లీ నరాకృతులు వి, జ్ఞానేశ్వరుల్ దుష్ట సం
హరణార్థం బవతారమందిరి జగ, ద్వాపరాదు లాద్యుల్ జగ
ద్గురణ ప్రాభవు లవ్యయాతులు జగ, శక్తి-ల్యాణ సందాయకుల్
కరుణాపూర్ణులు వీరలం గలఁచునే, కంజాసనా ద్యస్త్రముల్;

క॥ సామాన్యకృతులొందియుం బ్రకృతి సం, సర్గంబు లేకుండి మా
యామేయావరణాంతరస్థులయి పూ, ర్వాకారముల్ తోచ నీ
కీమాడ్కిం జరియించు వా రఖిల భూ, శీతాను రీయర్థమున్
మీమీ చిత్తములంద యుంచుకొనుడి, మీరయ్యెడున్ బ్రద్రము

ఉ॥ చేమిరి పాలలోఁ గలియు, చెల్లున జీవులయందు భక్త హ
త్తామరనంబులే యవన, థంబుగఁ గొన్న మృణాలభోజి
త్యామల పూర్ణతత్త్వము ద, రాశ్మజబర్తర నిజము ధర్మమున్
భూమిని కాజిపొంటె నిటు, పుట్టె మహాత్ముల వేడికోయన్

చ॥ అని శశిమో? పక్కాగ వి, యచ్చరు లచ్చెరువంది శంకరాః
విని కని యుంటి మయ్య నవి, వేకమునం దన మాయచే తెలుం
గని వహి నందియంబుగొని, కానఁబీనట నొందుచుండు మా
త్మను గల శంకరెల్లఁ గడు, దివ్యుగఁ జోయిన నుంచు నుండఁగన్.

క॥ మాయాశీలుడు రావణాశ్మజుఁడు దు, ర్వాసంబు పాడించ నీ
యారాష్కాలము నేటితో మగిలె నొ, య్యం బ్రోదఁ జెయినచో
నాయా యేటను కాడికొమ్మ యనుచున్, నారాయణాస్తంబు లం
త్రాయ స్తంబుగఁజేసి యేపె జగ మా, హాకారముల్ నేయింపన్.

చ॥ శిరములమీదఁ గేక్కిగిచి, సిద్ధ మునీంద్ర సురామ లెల్లఁడు
హరి హరి యంచుఁ గాచికొన, నారవముం బొనరించి రక్షహా
శరము కరములకా మొగుడు, జంతు కదంబము కంబువచ్చు తీ
రరసిన లక్ష్మణుం దెమర, నన్యతుఁ దేనవి నిచ్చె నెంచుటన్.

మ॥ జ్వలన జ్వాలల వెల్వరించుచు జగ, జ్వాలంబులం గాల్చు చుం
దొ నేతెంచు మహాస్త్రముం దొలగి పో, దప్పించుకో నెక కం
చల నున్నట్టి సుమిత్ర పుత్రుఁగవి వై, స్వవ్యాంబశం బంటకే
తలఁగంబాఁటి ప్రదక్షిణంబు గొని యం, తర్థాన మంచెం ద్వరన్.

చ॥ వనచరు బుల్లసిల్లిరి త , పస్వలు లోకము గాచితంచు మో
దనమున గంతులేసిరి ము , దంబున వేల్పులు దేవ సుందరుల్
మనమున నుట్టి గొట్టున ను , మంబులు చల్లిరి బ్రహ్మయున్ భవుం
డును వినుతించి రాడిరి క , డుంగడు సంతసమంది రెల్లరున్

మ॥ బలహీనంబయి వైష్ణవాత్మ మడఁగెన్ , భావింప వీఁడెవ్వఁడో ,
జలజాజీందోకొ , యెవ్వఁడేని యగుతన్ , శంకింపనేలా , జగ
ద్విలయంబు గల్గించు పాకుసతమున్ , వేకూర్చి యాబాలికున్
జలమాఱన్ వదియించువాడ నని యెం , చం జిత్తమం దుద్ధతిన్

ఉ॥ రావణీ నిశ్చయంబును స , రాలున దివ్యులెఱింగి యేచిరా
శ్రోవ : జగంబు జీవ వికు , రుంబముతో నశియించునేమొ నేఁ
దీపవి వీనిచేత , నెదు , రెయ్యది , దీనిసహించు వారల్
దేవతలందు గల్గరని , దీనత నొంది కలంగుమండఁగన్

చ॥ ఇతరు లెఱుంగకుండినది , యాడును లేనిది మున్నువానికిన్
జితమదనుండు సత్తవము , సేయఁగ మెచ్చి యొసంగు నయ్యమో
మ తర మహాత్తమున్ మది న , ఖండితభక్తి భజించి లక్ష్మణున్
మృకునిగఁ జేసి క్రమ్యము , మేవడి నంచు వచించి యేయుడున్.

సీ॥ అయ్యత్త మంత గ , దాని తోమర కుంత , పరకు ముద్గర కూల , వాల నాగ
గరళ భూత ప్రేత , కాల నిర్వాతాది , బహుళ రూపంబుల , బరఁగి పిలయ
కాలాన్ని సప్త సా , గరములు చండ మా , రుతమును తోడరా , క్షితి మునుంగు
తఱిఁ గిప్పు చీఁకల్లు , నెఱసిన వననొప్పి , సౌమిత్రి యురము ల , క్ష్యంబుగాఁగఁ

తే॥ గెరలిలోకత్రయము గిరి , గిరనఁడరుగు , కరణిఁ దోవంగ నుడియును , గడఁగిరాఁగ
వానరులు వేలుపులు ముని , ఎరులు జడిసి , మొగిసి కనలేత కన్నులు , మూసికొనిరి.

సీ॥ గడగడ వడఁకును , నొడలు చెమర్చుంగఁ , గని విభీషణుడు ల , క్షృణః యిదేమి :
దీనిఁ దొలంగించు , తెరువెయ్యదియు లేదె : యన నుత్తరముగ హా , సంజౌనరౌ
వానర వీరులు , పాదసన్నిధి దాసి , యభయ మభయ మంచు , నజయసంత
నలుకకుఁ డలుకకుఁ , దని చేయి వీరును , జగము లల్లలనాడు , చందముగని

తే॥ పాకుసతమును ధ్యానించి , భావమందు , దీని నడఁపుము వేత్తోండు , తెగుచ వలవ
దనుచు నొకశర మరివోసి , మొనసి విడిచి , క్రుటిని తన్మహాత్తముబిలో , ద్యోగమడఁచె.

మ॥ దివిఁ గోలాహలముల్ చెలంగె మొరసెన్ , దివ్యానక స్తోమముల్
భువి శాభామృగముల్ మదించె వెన నం , భోరాను బహ్నింగె నా
ర్జున ఘోషంబుం బించె మేఘములు ర , ర్మిం బుద్బై మోదించి రా
మవుఁ గాంచెన్ జయలక్ష్మి శిషిత కటా , క శ్రీల హేలాగణన్.

మ॥ లయరాలంబున సర్వలోకములు వై , క్లబ్ధంబుగా జీవ సం
దమము న్నాశము సేయు రుద్రుని సుహా , త్త క్రూర వేగంబు నీ
రయమై వ్యర్థముగా నొనర్చిన సుమి , త్రాపుత్రగిక స్తైర్యమున్
దయవాఱు గని దిగ్రుమించి నిలిచెన్ , దై త్యేంద్ర సూనుండటన్.

కా॥ దివ్యాత్మం బుడివోయి నంచు మది నం , దేహంబు గైకోక యా
త్రవ్యామందు ప్రయోగ చాతురిమ ము , గ్రంభై ప్రకాశింపఁగా
నే వ్యాపన్నత నొందనేల యని కై , నేర్పొప్ప సౌమిత్రిపై
నవ్య స్థేమము మీఱినేని నిభజి , న్నాదంబు గావించుచున్.

కా॥ సుగ్రీవాదులు వేసరిల్లక మహా , ఊజీధ్రముల్ దెచ్చి సం
వ్యగ్ర ప్రక్రియ నున్న రావణిసయిన్ , వైవన్ విజృంభించి పం
క్తిగీర్వాతృజాఁ దంపఱు గురిసి త , ద్వేగంబు వారించి య
త్యుగ్రుండై కని తత్పితృపుష్కఁ బలుకున్ , సోత్పాదన వాక్యంబులన్.

మేఘనాదుఁడు విభీషణు నిందించుట

కా॥ జాతి ప్రస్తునిమాడ్కి నన్వయ యశ , స్సౌశీల్యముల్ జార్చి దు
ర్భూతి ప్రీతిని మర్త్యమాత్రుల తదం , మ్రుల్ వట్టి సేవించుచున్
భ్యాతిం వోచి వాని పాటలకు వె , న్కం దాళముల్ వైచుచున్
నీతిన్ మాలి చరించు నీమిత్రమున్ , నేలం బడం గూల్చెదన్.

కా॥ పీఠమాత్రన కంపమొంది క్రతుభు , గ్బృందంబు సేవించినన్
నిక్షేపంబులు కూడినన్ భువన ని , ర్ణేతృత్వమే యభ్యసన్
శిష్యున పరాక్రమ స్థిరగుణుల్ , సీతార్థముల్నేయు నీ
కుషీణృచన నీచ జీవితము నో , క్రూరాత్మః వాంఛితురే ,

మ॥ జలముల్ గల్గినచోటనే గలుగు మ , తస్యశ్రేణి దై త్యేశ్వరుం
దెలమిన్ భాసించోటనే దనుజులున్ , దృష్టింపఁగా నుండ్రు వా
రలు చేబొందిన వేళలన్ బ్రభునకై , ప్రాణఁబు లర్పింతు నీ
వలెఁ గాఁజాలరు; లంక నే యసురులం , జాలింతువో మీదటన్ ;

ఉ॥ పూర్వము వేల్చుపెద్దఁ దన , బొడ్డునఁ గాంచిన మాయి కేళవున్
గర్వము సర్వమంజెడ వ , గర్భుచుఁ జాణఁగఁదోలి యొక్కచే
శర్వుని పర్వతంబు గొనఁ , జాలిన మత్పిత రాజ్యభారమున్
నిర్వహణంబు సేయుటలు , నీవిటు కోరుటకా ? కులాధమా ;

మ॥ అరవిందానన పంశమందు జననం , బందంబుగా నందుటన్
సురలు న్నిన్ను భజింతు పుణ్యజన దూ , ఘ్యుండైన నీవిప్రుదో

నరులం గొల్పుచు నన్న సంపదల మ్రి + గం జూచుచున్నావు నీ
కరయన్ మానవసంగ నున్నదియె ? మా , యంబౌను మాతోడనే.

కా॥ నిందం గూరిచి విందచేసి కులమున్ ; నీ చెల్లెలిఁబట్టి యా
క్రందింపం దయమాలి ముక్కు నెవులన్ , ఖండించు దుష్టాత్ములన్
సందేహింపక తెచ్చినాడ విఃక జ్యే , వృథాతః జంపించి లం
కం దైవాఁగ నేలుకొందువు గదా ; కష్టాత్మ ! పంకాదనా !

చ॥ గురుహిత బంధుమిత్రులను , కూలిచి కైకొను మేల్మికంఠఁ బే
దఱికమె మేలుకాదె ; రణ , దాకఁ గూలిన యన్నతోడనే
పొరలుచు నేడ్చువో ; ముదము , బొంది బలే ; యని కేకపెట్టెదో ;
నరు గెలుపు న్నుతించెవో ; నారక మందెవో ; పంశ దూషణా ;

మ॥ పరుగుల్ వాళిన కొల కింకరుల గె , ల్వంజేయువా నరుల్ ;
తెరలన్ మండులచేత జీవములు నం , ధిల్లంగ నిల్చుండు వా
రరయన్ గెల్తురె ; యన్న సంపదల నీ , పందంగ నర్హుడవే ;
శిరముం ద్రుంపక వీడితిన్ జగము నన్ , నెగ్గించునన్ శంకమె.

కా॥ బ్రాశ్చక్రహిని నీ మొగంబు గవినం , బాపము సిద్ధించు నీ
నేతృత్వంబు నహించునే జగము ; నీ నీ , తంబు లాలించునే ;
రోతల్ చేత లటంచు దూఱు ప్రభువు , త్రిం గాంచి చిర్నవృన్దన
నీతి ప్రౌఢి విలీషణుండు పలికెన్ , నిర్దిత చిత్తస్థితి.

ఉ॥ ధృమమె తోడగున్ మహి న , ధర్మము తోడుగఁ గొంచుఁ బెక్కు దు
ష్కర్మము లాచరించి నర , కంబునఁ గూలఁగ జాలకుంటి న
తగ్గర్మముఁ జిక్కఁబట్టితిని కల్లయ వీడితిఁ బంక్తిమస్తకుం
దర్శిలి నిందితంబులకు , నాన వహించిన దాకఁ దమ్ముడన్.

మ॥ కలుద్రాపన్ ఒరదార గోర గిలుబున్ , గ్రవ్యంబు నాకింప మా
ర్గం జేసిన్ బెరసొత్తులం బలియఁ గై , కోఁబోవ నక్కర్మములన్
గలహింపన్ బరనిందనంబు తలఁపన్ , గావింప నింద్యములన్
ఖలులన్ దుర్వృత్తిచారులన్ విడుచుటల్ , కారాని కార్యాంబోకో ;

మ॥ త్రిజగంబుల్ వినుతించు తత్త్వమగు నా , దేవేకు స్వర్గాని పూ
త జగన్మాత పతివ్రతా తిలకమున్ , ధరించి బాదించుటల్
త్యజియింపం దగునంటి దీననగు నా , తప్పేమి ? నీ తండ్రి య
ల్కా జనించు న్నను వెళ్లఁగొట్ట నట ని , ల్వంబోలునే తెల్పుమా ?

ఉ॥ క్రొవ్వున ధర్మముం గినక , కోపము కామము వేల్పుగా మదిన్
నివ్వటిలు దలంచు మిము , నిత్య సుఖంబులె యొందింపిమ్ము మ

మొవ్విధినేని నింద యెల . యింపగ రౌరవ మందవిష్మిన్
ప్రివ్వలు సాగు దుష్కృతము , త్రవ్వక యుండునె , ధర్మమోడునె ;

ఉ॥ జ్ఞానులమన్ సుగమ్యుడగు , సత్యవిహారుని రాముఁ జేరితిన్
మానుగ సర్వలోకములు , మన్నన నేసెడుఁ గాక నిందయే
పూని యొసర్చుగాక భువి , బొందుడు మీరలు మేలునేని కీ
దేనియు నందు మాఱముడి , యిట్లు నార్చుచుఁ బిమ్మటన్.

ఉ॥ రావణి వల్లభ నీతలఁచు , రాజ్యము వేలుముల్లె నిల్పునే ;
నా పల కేలనున్న యొక , నారసమంటినఁ దీటుఁగాక నేఁ
రావలి కెట్టులేగె దని , యల్కను తార్చుని పోలు బాణమున్
జాపుమ యందు వీడెఁ దన , చాపముఁ జక్రముఁ బోల బాణమున్.

తే॥ కీలయనఁ బిడుగన భవు , కూలమనఁగ, వచ్చుటను కాంచి మిద్రుండు , వచ్చెఁ జచ్చె
ననుచుఁ బ్లవగు లాక్రొశించ , సమరులెన్న . మించి సొమ్మ నడుమనే , త్రుంచె దాని

క॥ తన విభిము తునియఁగ రా, పడి వెండియు భల్ల మొంకు , వడినేయు విభీ
షణుఁ దాకినీక నడుమనె, తునుకలుగా లక్ష్మణుండు . తుండించె వెనన్.

కా॥ తన్నుం జంపఁగ నుద్యమించె నను కాం , తాళంబునన్ సత్య సం
వన్నుండైన విభీషణుండు పున బా , స్వర్గద్దండముం బూని యా
పన్నుండైన బలాకీ శిరభము న , శ్వశ్రేణీతో సారథిన్
చిన్నాభిన్నము చేసి యార్చెఁ బ్లవగ , శ్రేష్ఠుల్ ప్రమోదింపఁగన్.

చ॥ చెడిన రథంబుపై నిలిచి , చిందఱగొన్న దశాస్యసూతి నె
వ్వడిని సుమిత్రపట్టి పయి , వానరపాళిపయిం బితృప్యపై
జడిగొను పోల్కి శాత శర , సంఘములేసి రణస్థలంబు నె
య్యోడఁగన రక్తసిక్తముగ , నేదైఱఁజేసి మదించి యార్చుచున్.

చ॥ ములియని కేరులేక వెన , ముమ్మరమైన దునింబు నేయఁగా
నరిది యటంచు మానసము , నందు దలంచి క్షణంబులోన నం
బితల పీఠికేగె నను , వార్త కప్పీర వర్గమందు తీ
వరపడి పర్యఁ బంక్తిమఱు , భర్మ గృహంబున కేగె నత్తచిన్.

27. ఇంద్రజి ద్వధ పటలము (71)

మ॥ గగనంబందు మొయిళ్ళ దాఁగె నను శం , కంబొంది మున్నోరెఁ బె
ల్లగ మాయల్ పచరించు నంచుఁ బ్లవగుల్ , మోమోడి కన్నుండ నా
కుగ వేగంబున మేను రక్తమయమై , స్రుక్కింపఁగా వచ్చు మె
చ్చగు పుత్త్రుంగని రావణుండు చలిత , వ్యాపారుడై యిట్లనున్.

౬॥ పూనిన నీమఖంబు పరి • పూర్తి వహించి యెనంగదంచు నీ
మేని వ్రజంబులే తెలిపె • మిక్కిలి క్లాంతిని పొంది కంపముం
బూని ఖగేంద్రుగన్న యహి • పోలిః నుంటివి కారణంబు నా
వీనులు మానసంబు విన • వేగిరపాటు వహించెఁ దెల్పవే.

చ॥ అనపుడు నిట్లనున్ దశము • ఖాత్రజుఁ డూనిన మాయలెల్ల నీ
యజుఁజుడు దెల్ప వారలొగి • యజ్ఞము విష్ణుము సేసి రంత నేఁ
గనలి పరాక్రమంబు నొడి • కంబును తెంపును చూపి పోరితిన్
వనజజ విష్ణు రుద్ర శర • వారము లక్ష్యణుఁ డోర్చె నేమనన్ :

చ॥ అతులిత వైష్ణవాత్మ మొగి • నారఘుఁడ్యుఁ బ్రదక్షిణించి కం
చితగతి నేగెనన్న విర • చింపఁగ వెండి మహాత్మ మొక్క దం
చితముగ నున్నదేమి • కడు • చేటు మనంబునఁ గోరి కోరి యీ
చితమునఁ దెచ్చికొంటి విది • వీడునె యెన్నివిధాలఁ జూచినన్ :

చ॥ కడఁగి విరించినాత్మము జ • గమ్మ నశించున యన్న భీతిచేఁ
దొడఁగఁడు దాన నే గెలుపు • తోఁ జనుదెంచితి మున్ను నేడు నా
కడఁకలు సాగవయ్యెఁజాలు • కన్ స్వబలంబున నమ్మ గూల్చుఁగాఁ
దొడఁగె జగంబు లొక్కఁడఁదె • దోరువ శక్తుఁడు లక్ష్యణుండనా :

చ॥ జంకితినంచు నెంచకుము • జానకిపైఁ గల యాన వీడినన్
గింఁసు వీడి శాంతి నవ • గీర్త చరిత్రలు రాఘవప్రభుల్
లంకను వీడువారు మన • లన్ జీమియించెడు వారు నీ సుహృ
త్కింకర పుత్రబిందు బల • కీర్తులు మాయక నిల్చు నావుడన్.

చ॥ భుజములు నెంచలింప ర్థద • ముల్ నవచంద్రికలన్ వెల్పి బే
రజముగ నెప్పి రాసణుఁడు • రాజన మొప్పఁగ నింక నీవు భూ
భుజుల పయిన్ దురంబునకు • బోవపు క్షీతియుఁ జింతయేలః య
క్కజముగ నేన యెగి యెన • కంబున వారలఁ జంపి పచ్చెదన్.

౬॥ ఉండినవారు గెల్తురని • యుండెడువారు జయింతురంచు నీ
దండిత నెంబు నాకు నుచి • తంబుగఁ దోడ్పడు నెంచు నమ్మి యీ
కొండిక యొంటిరమ్ము మది • గోరి పొసంగ వహింప లేదు మ
చ్చండ భుజాబలంబు నెల • నంబున నమ్మియె కొంటి నీపగన్.

౬॥ పేదతనంబు తెల్పితివి • పేరిమి వింశతి చందబాహు నం
పాదిత కీర్తి గేయములు • పాదికొనన్ జగమందు నిర్దుర్ల
మోదిలి చూచుచుండ నని • బుద్బుద దేహము పాతుఁగాక యీ
పైదలి వీడువాడ నను • వార్తయుఁ బుట్టునె నోటః బాలకా :

చ॥ ఇలను బయలు నేను గడి • యింపక పోయిన రామ నామమున్
నిలుచునయేని నాయదిద • నిల్వకపోవునె • యిల్లు దెన్నదే
గలదియ కాదె • యెల్లరను • కాలము మ్రొంగుచు నున్నదే కదా •
కలదు బయలు బీవులకు • గల్గుదు కీర్తి నాశ మెన్నడున్.

చ॥ విడిచితి నీతనన్న నుడి • వీనుల బద్ధ జ్ఞుంబులోపలం
బొడవునఁ గిట్టి కట్టి కాని • పోదురుగాక నిలింపు లింతకున్
జడియుదురే • జగంబులఁ బ్ర • శస్త్ర బలంబున గెల్చి కీరితిం
బడసిన యేను నప్పిటికి • పందలు పొందెడు చావు చత్తునే •

డి॥ పెక్కు లింకెల • నీవరిగి • వేశ్యముచేరి శరీర మెల్లదం
దక్కర గ్రుచ్చుకొన్న నిశి • త ప్రదర్శింబుల బుచ్చివైచి నీ
త్రొక్కటపాటు దీర్చికాని • దుఃఖము వోవఁగ విద్రుసేము మే
నొక్కడ నేగువాడ నని • ముగ్ధత లేచుచు చేరు తెచ్చుకన్.

చ॥ జనకుని పొదిపద్యములఁ • జాగిలి చేతులు మోక్కి నాపయిం
గనలకుమీ జమింపుమి జ • గజన విశ్రుత గేయః యివ్వదే
చనియెద సంగరంబులకు • శాంతిలు మే మరణించు వెన్నె నై
నను కలదిపు నాదు • వచనంబుల నీకు నెఱుంగ నియ్యెడున్

చ॥ అని రథమెక్కి పర్యటి భ • వాదు లొసంగిన యాయుధంబులం
గొని తిగ నర్థి కోటులకు • గోరికలెల్ల నొసంగి బాష్పవాః
కణములు నిండినట్టి కడ • కన్నులఁ దండ్రిని చూచి చూచి నె
మ్మనిము దృఢంబు చేసికొని • మార్తుర మీడికి బోవ వెల్వడెన్.

డి॥ లంకను గల్గి దైత్యులు క • లంగుచు నిన్నెడఁబాయలేము మ
మ్మంకిలి సేయఁబోకు మిదె • యందనె వత్తుము చత్తుచుంబు న
ల్వంకలఁ జాటిరా జనకు • వారిక కిన్నిడి కాపుఁడు నా
యంకులతోడ శాత్రవుల • సంతకు ప్రోలికి నంపి వచ్చెదన్.

మ॥ అని యారార్పఁగ దైత్యకామినులు చిం • తాక్రాంతలై కాంచి నా
యనఁ నీమద్దు మొగంబు చూడకెటలి • ప్రాణాలతో నుండుమో
చనుదెంచెం గదె కాశరాత్రియయి యా • జ్ఞెప్పుత్రె యీలంకకున్
జనువారల్ చనువాల్లే గదః • వినా • శం బిట్లు రాఁగూడునే •

చ॥ అని విలపింప వారల క • టాక్ష పరంపర దాడిపోయెఁ మా
యను గొని దాగి యింద్రజితు • దావలికేగెనొ • మోసచేయఁదే
మనెడు విభీషణః యనుచు • నాదుచు లక్ష్మణుఁడుండ వాని స్వం
దన విరపం బకాండ జల • ద ద్వనినాఁ గవిసెన్ శ్రవంబులన్.

సీ॥ పసిడి కంబములతో • వటలు పెక్కుంటులు. పిడుగులబోలిన • విట్టు రవము
వరరత్న ఖచితమై • మెఱపుల కిల్లయి, ముల్లోముల కేగ, మొనయునదియు
జలదులు గలగంగ • జగములు వడకంగ, దిగ్గజంబులు తెల్వి, ప్రగ్గి ప్రగ్గఁ
బ్లవగబలము గుండె • లవియఁ గులాద్రుయా, టాడ ధూళియు రేగ • నవవి వీగ
తే॥ శేష శిరములు వలియింపఁ • జేరెరథము, రాక్షసులగర్జనంబు మో • రముగఁ జెలఁగె
నింద్రజితుడు క్రూరాత్మంబు • లేసి యార్చె, లక్ష్మణుండు వ్రత్యస్త్రంబు • లంగవిందె.

ఉ॥ మాయలు డస్తరంబు లతి • మానుషముల్ గల వీని నిప్పుదే
మాయఁగఁజేయవేని జయ • మార్గము నవ్వలఁ గంచలేవు సు
మీయను నన్యభీషణుని • మేలి వచస్సుల నాదరించి దై
శీయునిమీద లక్ష్మణుఁడు • కేవలుగాఁ గురియించె బాణముల్.

చ॥ ఇరువురు నెచ్చుకుండు కన • నేర్పడకుండ గ దూపుతేయఁగా
శరమయమయ్యె బెట్టిదపు • శబ్దముతో రణరంగమెల్ల వా
నరులును దానవుల్ చెదరి • నక్కిరి పల్లములందు మబ్బు ల
ట్టిరువురు మీటి మీటి కురి • యించిరి దొడ్డగ చాణ పర్షనున్.

చ॥ నడుమనె దానవాత్తములు • నాశము పెందఁగ రామవాత్తముల్
తొడరి యతిక్రమించి కొని • తూలుచు రావణి మేనిరక్తముం
గుడిచెను దానవాస్త్రములు • కొన్ని మరుక్కుతు మేనఁ బుట్టలో
నిడువని పోర్కిఁ దూట గమ • నింప కుపేక్ష యొనర్చె నాఠఁడున్.

మ॥ విషముంబోలిన తూపులం బటపి ప్ప • భీషణాభవుత్త్రుండు రా
క్షసనాథాశ్లాఘా బొందడంబు సురలెం • చం ద్రుంచె దైతీయు నా
రసముల్ లక్ష్మణు దప్పుచున్ గుఱికిఁ జే • రంబోక ప్రుంగురుచున్
బసమాలెం గ్రతనక్రియల్ చలుపు త్రో • వన్ సత్తపానంబులై.

మ॥ విలుదిద్దెం దన నేరుపుం బలము గా • వింపంగ పీలుండమిన్
బలబద్ధ్యేషి పులస్త్యమౌని తనకున్ • వాత్సల్య సంపూర్ణుడై
కలనం దోదని యిచ్చు కుంతమును. వీ • కన్ వైవ మౌసీంద్ర వా
గ్గుల సంకాశ శరీముఖంబున నదం • గం ద్రుంచె సౌమిత్రియున్.

ఆ॥ మేకు బూన్చిన్లు • మేనఁ జ్ఞాన శరా, వటులు పొడువ నింద్ర • వైరి మరల
నలుఁగు లేయుచుండ • నాతిని తూజంబు, తునిగిపడఁగ రాము • ననుజఁడేసె

ఆ॥ తేరు గలుగ వీడు • తెరలఁడు లొంగఁడు, ననుచు మారుల నేసి • యడఁగకునికిఁ
బగ్గములును తెగమి • పరికించి సారథి, శిరముద్రుంచి వైచెఁ • జిత్రగతుల.

ఆ॥ ఇంద్రియములు కలఁచి • యేవఁ దపించు త, పస్వి మనముపోలె • బదుపుఁజెలి ప
తిప్రతాప్య సరణి • దీంద్రించి స్వేచ్ఛను, పూనెఁ జోదకుండు • లేని కేరు.

తే॥ పరుగువాటుపారుల బట్టి • పతిపి తానె, తనయురం దెఱుఱముగఁ గ్రుచ్చిన శతముల
వారివారి లక్ష్యమునయి • మారుతివయి, బెరలపై నేసి చేసెను • వీర భవము.

కా॥ పీరాగ్రేసరుఁ డీతఁ డీతని మహా • వీరత్వ మెందెవియుం
బేరుం గాంచిన కూపార విలస • ద్వీరత్వ మాత్రంబొకో •
బోసన్ మృత్యువు దాసినన్ గడఁకయుం • బ్రోద్దత్వమున్ పీడ రె
వ్వారో వారలె కూరులంచు విరులన్ • వర్షించి రాభేదరుల్.

కా॥ నాయమ్మూల్ తనమేనఁ డీసి పజిపెన్ • నామీదనే చెల్లరే •
యాయమ్మూల్ మనమున్ గలంగువడి నా • యమ్మూల్ ప్రసారించినన్
గాయమ్మూల్ గడియింపఁడున్ సురుంగఁ డు • తక్కువంపఁడున్ పోలఁడున్
మాయమ్మా గద వీరతోఁ గడిమి సా • మర్చ్యమ్మ లిబ్బామిపై.

మ॥ అని సొమిత్రియు మెచ్చి యాడఁ గని పీ • డాకాశము జేరునో
మనమాయల్ పవరించునో పగటనే • ఖండింపు మీదెత్త్య దం
డిన నల్లంచు విభీషణుండు పలుకన్ • దర్పంబు క్రుంగారు నీ
దినుజుం దెక్కడి కేగువాడని సుమి • త్రాసూతి మందస్మితిన్.

చ॥ ఎచ్చటికేగినన్ విడక • యేగి మదీయ శిరీముఖంబు లీ
ప్రచ్ఛస్సు గ్రుచ్చి చంపు • బల • మున్ జలమున్ చిగఁబాతె వీడిఁకన్
జచ్చెరువాడ కాక మతి • చావక తప్పి చనంగ నేర్చునే •
చిన్పుట పిద్దులట్టి కడు • చేవ చెంగు నలుంగు బుండఁగన్.

తే॥ అనెడు సంతట రక్తకా • యంబుతోడ, రములను వేయి కరములు • పరపుడుండఁ
గనకరథముపై నభమున • జనఁగలేమి, నింద్రకితుమాడ్కి రి యుద • యించె మింట.

తే॥ లెల్లవాఱె మింటను వెల్లె • నెకకుందు, రక్కసులఁబోలు చీఁకటుల్ • స్రుక్తి నమరె
వంచనములెల్లఁ బొలియ రా • పణియుఁ గూరె, ననుచు నలచిరి వేలుపు • లంబరమున.

తే॥ క్షీర్తికర ఖుజబురూర • కృత్తివాసుఁ, దొనఁగు కేరుండఁ గో వి • ల్లెనఁగు చుడ
వీడు చావఁడయ్యఁ యవి వి • భీషణుండు, లక్ష్మణుని హెచ్చరించె నా • లంబునందు.

మ॥ శక సంధాన చతుర్ముఖుండయిన యా • సొమిత్రి యీ పచ్చనా
ఖరువుల్ చావపు వల్లెమట్లుగల చ • క్రంబుల్ తునాతున్నలై
మరియందోవని నిశ్చయించు చజతిన్ • మూలంబు గుర్తించుచున్
నిరియంగాఁ గడచీలలన్ విడిచె వె • వ్వేత్తై పడం జక్రముల్.

తే॥ చీలబాడఁ జక్రంబులు • చెవరి వేలు, పడగ నరదంబు చెదె వారు • పములు తరువు
గొడ్డటం బడఁగొట్టఁ బ • జులు కలంగు, కరణి నల్లహీనంబులై • ధరిణివ్రాలె.

క॥ రథ మనియఁగ నందలి యా • ముదముల నొందొండ వైచి • యుడివోవ విరు
త్పతి కిరిగి యసుర జగములు, నిధన భయం బంది కలఁగు • నెఱి గరించెన్.

క॥ మేఘనిభ దేహాఁడగు నా, మేఘరవు డు పొంచి దొడ్డ, మేఘములందే
మేఘముకై వడి శిలల న, మోఘముగా గురిసె వరము, పోడిమివలనన్.

తే॥ దిక్కుచోరక వానరుల్, స్రుక్కిశిరము, యరము లగలంగ భారణి, నురలఁ గాంచి
లక్ష్మిఁబాడు త్రివిక్రము మేని, లలి నభంబు, విశిఖ కాయమానంబు గా, వించివైచె.

తే॥ వైప్రవణి యెదిరించు న, త్వము కృశించె, నల్లనైన యాకాశంబు, నడుమ నొక్క
యెట్టు మొగులునా నుండిన, యింద్రజితుని, మేనికాద లక్షించె సౌ, మిత్రి యపుడు.

క॥ ధనువు తునుంగకుండిన నా, ధనువుగొను కరంబు తుపిగి, ధరణిం బడదే
యని తలచి త్రెవ్వనేసెను, పునకరమున్ గంకణాది, కముతో నురలన్

ఆ॥ విలయ మారుతంబా, వీవ మేఘంబింద్ర, ధనువుతోడఁ బడిన, యనువుచోడ
వానిచేయి వడియె, నూనిన ధనువుతో, మణి విభూషణములు, మరసి వెలుంగ.

తే॥ బాలచంద్రు శేఘ్రుడు పట్టు, పగిది నొప్ప, వ్రేళ్ళతోఁ జుట్టి పట్టిన, వింటితోడఁ
దరులు శిలలు కవులు నల్ల, దనుజుకరము, ధాత్రిఁ బడి తకవికలాడి, తల్లడిల్లె.

తే॥ సూర్యుఁ డురలక చంద్రుఁడు, స్రుక్కుకుండఁ, మేరుగిరి దొరలక శక్ర, వైరి కరము
పడటగని యంత్రముంబోలు, బ్రతుకునందు, మోహమేలని విబుధ న, మూహమనియె.

ఉ॥ అంచిత పుణ్యు లక్ష్యుణుని, యత్నముచేత ననత్య మల్పమౌ
నంచుఁ దలంచు రావణుని, యగ్రసుతుండు కలంకవిప్రుఁడున్
పంచకుండైన యింద్రజితు, బాహువు త్రెవ్వి ధరిత్రిఁగూర్చి
త్రించరులెల్లఁ గాంచి తల, ద్రెవ్వి న తీరునఁ గుంది రయ్యెడన్.

ఉ॥ వానరనాయకుల్ చెలఁగి, వారక సి.హరవంబుసేయుచున్
దానవసేనలం దఱిమి, దంత నభావలిచేఁ బదాహతిన్
దీనుఁగు పెంబుచేసి యల, వేల్పుల లోకము క్రొత్త సంస్కృతుల్
జానుగ నిండి మెండుకొను, చక్కటి తక్కక చేసి రత్తఱిన్.

ఉ॥ నీలగళుఁడు మున్ను కరు, జించి యొసంగిన గొప్ప శూలమున్
గేల ధరించి శక్ర సువ, గీర్ణచరిత్ర మెఱుంగలేని నిన్
నేలకుఁ ద్రోచికాక మఱి, నీలుగనంచు మహానలుండనన్
గాలియనంగఁ జిచ్చనంగఁ, గ్రాలి దళాస్యకుమారుఁ డేచంగన్.

మ॥ పరమార్థం బగునేని రాఘవు డు న, త్వం బూఁదియున్నేని యు
ర్వర ధర్మంబు జయించునేని బలబి, త్ప్రత్యర్థి శిర్షం బిలన్
దొరలుంగాకని లక్ష్యుండు విలస, ద్దోస్సార మేపారఁగా
ర మాకర్ణము లాగి వీడె జగముల్, సంతోషముం బొందఁగన్.

తే॥ చక్రశూలప్రహృత్త ప, బ్రహ్మలు సిగ్గు, నొందనమ్మహాశర మగ్గు, యమియుచుఁజని
యింద్రజితుని శిరము ద్రుంచి, యిలను కూల్చి, వేలుపుల పూఁవానలో, వెలసిమలసె.

పీ॥ తెగిన శిరంబు పై , తెగిరి పగతమున్నె , విలయ మారుతముదే , విజిగి పడిన
పిడుగులు మెలుపులు , బెడిదంబులగు కాల , మేఘములై పడి , మేఘునాడు
నొడలు కూండుతోడ , బొడుచుకొన్నట్టియ , ములతోడ బరువయి , పుడమిబడియె
దంష్ట్రలనెడు విదు , ద్వయముతో గురు కుట్ర , లను టండలములతో , మన విశిష్ట
రే॥ కేశ పాశమనెడి రత్న , రీరవికతి , తోడ రవిమండలము కాల , ధూతమగుదు
ధరణి కొఱగిన తెలుగునె , దనరి వాని , తలయు దిబ్బనఁ బడియె ను , ధ్వంసభంగి.

ఉ॥ జీవుడు దేహ సంస్థిరిని , చెందక యవ్వరి కేగినంత నా
త్రోవనె యంతరింద్రయ త , తుల్ చనునై పడి రాక్షసావళుల్
రావణి కూలునంత నను , రస్థులి నాయుధరాజి పీడుచున్
ద్రోవ యెఱుంగ రాక పయ , త్రోవలఁబోయెను దిక్కు తోఁపమిన్.

కా॥ అప్రాభాస్ విశావదుండయిన హ , ర్యశ్వాది యుక్తాఱుగా
విస్త్రింశంబగు దైత్యపాలనము వ , న్నెల్ మాసె నంచార్పుచున్
వస్త్రంబుల్ వెన పీచుచున్ సురలు పై , పశ్యంబునన్ ద్రేమమన్
శత్రుం బానిస జైన దేవతల యో , జం బానిరచ్చట్టనన్.

మ॥ అరవిందాననుడున్ మహేష్వరుడు కం , జాక్షండు నింద్రాది ని
ర్జరులున్ దిచ్చు మొగంబుగాక నెర వ , ర్గంబుల్ వనాటావయల్
పెరిమం జూడఁగఁ జాలకాలము నభో , వీధిన్ మనోమోద సం
భరిత ప్రేమను నిర్బింబులు మహా , పర్వంబు సంధించుచున్.

మ॥ అనిలో రావణిదే నిశాచరులదే , సంశ్యస్థితిం బొంది మా
లిస కీశావయతెల్ల జీవముల నో , లిం గాంచి పూర్వంబు కం
తెను సత్త్వం బొదవంగలేచిరి విరా , దేయాను కంపాపై స
ద్గుణులం వీడ లంఘనన్న సుజనో , క్తుల్ కల్లరానే ధరన్ ?

తే॥ అమర తలగొని ముందుగ , నుగదుండు , జరగె వేలుపు లొత్తుగఁ , జల్లుచున్న
విరుల పందిరిక్రింద వా , నరుల నడుచు , హనుమపైఁ జనె సౌమిత్రి , యన్నకదక్కు.

క॥ పొనువడు ఖేదంబును మణి , పెనుపడు మోదంబు గలుగు , పృథ్వీపతి సం
తనపడఁ గేం దలఁగొని , మునుపడ నరుడెంచు వాలి , పుత్రుగ గనియెన్

క॥ చందురు కలఁకంటె నా , కుం చనరిన నింద తొలగ , గురుతర కీర్తిం
జెందితి ధర్మము కరుణి , మం దలఁగని కీచు రాని , భాగ్యముఁ గలదే :

క॥ లంకాధిపతి కుమారు వి , శంకటగతి లక్ష్యమందు , చంపఁగఁ గరమం
దంకించి శిరము దెచ్చితి , వింకే నెత్తితిని శిరము , నెనసితి జయమున్

సీ॥ వేలుపుల్ దలయెత్త , వేదముల్ తలయెత్త, ధర్మంబు తలయెత్త, దవములెత్త
మఘవుండు తలయెత్త, మౌనులు తలయెత్త, సత్యంబు తలయెత్త, సత్త్వమెత్త
జగములు తలయెత్త, జనములు తలయెత్త, దయయును తలయెత్త, సయమునెత్త,
బ్రేమంబు తలయెత్త, నేమంబు తలయెత్త, శాంతియుఁ దలయెత్త, దాంతి యెత్త
తే॥ సత్పథంబులు తలయెత్త, సాధులెత్త, ముక్తిచింతయుఁ దలయెత్త, బుజ్జమెత్త
సంగదా : తలదెచ్చితి • వధిక ముదము, హత్తినాఁడవు నేఁ దల • యెత్తననుచు.

ఉ॥ ఏమగునో యటంచును జ • యింపదె ధర్మమె యంచు లక్ష్యణ
స్వామియె గెల్పునంచు విను • వాసముతోఁ దనరాక సంతత
ప్రేమను వేచు నాభరతు • వీఁకను తమ్ముఁరా? వేచు నా
రాముఁడు కన్నులార నెదు • రం గనె దాయుచునున్న లక్ష్యణున్.

మ॥ పగవారి దెగటార్చి వచ్చిన ప్రియ, బ్రాతన్ బ్రకీషించువో
మిగులం గన్నుల రాలు నశ్రువులు నె • మ్మిన్ వచ్చెనో? నెమ్మదిం
బొగులన్ వచ్చెనో? మోచదారలొకాఁ యె • మ్మిల్ నీరుగాఁజేయు జా
లి గదింపన్ వెలివడ్డ ధారలొకాఁ శీ • లింపన్ సునాధ్యంబొకాఁ?

శా॥ సంతోషామృతచారలున్ బ్రవిమలో • త్సాహంబు నుత్కంఠ వి
క్రాంత స్ఫుర్తి వెలుంగ సన్నిహితఁడో • రామాంఘ్ర సాన్నిధ్యమం
దంతః ప్రీతి సమర్పణంబు పలిపెన్ • బ్రాజాంతమందైన ని
క్లాంతిం బొందని వీర లక్షణ విధా • క్రాంత ద్విష న్నృప్తమున్.

మ॥ తిలఁజూచున్ జయలక్ష్మిఁ దాల్చిన భుజా • స్తంభంబుఁ జూచున్ సుహా
బలసూనుం బరికించు లక్ష్యణ ధను • ర్పాణంబులన్ గాంచు వే
ల్పుల చేష్టల్ దిలకించు లక్ష్యణుని తెం • పుం దేటి చూచున్ ముదా
కలసన్ మీసిన రాముఁ డేమియు నెఱుం • గన్ లేక మౌగ్యంబునన్.

సీ॥ అనభృకుండును సుగు • డాంభోధి రాముఁడు, తనపాదములకు పం • దన మొనర్చు
తమ్మని కాలాంబు, దమును సంధ్యారాగ, మెనసిన చందాన • నిమ్మ మెఱయ
నీలాచలముమీఁద • బాలభాను మయూఖ, ములు స్రవరించిన • పొలుపు వెఱయ
తొమ్మన భుజమునఁ • గ్రమ్మిన రుదిర క, ఐమ్ములు తనమేనఁ • బమ్మకొనగ

తే॥ గాఢముగఁ గౌఁగిలించి నా • కదకు జనక, పుత్త్రి వచ్చి చేరినదని • ముదము గొంటి
ధరణిఁ దమ్ములఁ గలుగు వా • ఁదరుల కలుకఁ, దనెడు వాక్యంబు నెఱకొల్పి • తయ్యనీడు.

తే॥ అనుచుఁ దమ్మున్జ్ఞిభుజముల • నలరుచున్న, తూజములఁ దీసిపజ తను • బ్రాణములను
విడిచి వ్రణముల మెల్లనఁ • దుడిచియొత్తి, శ్రమముపోకార్చి తాను మో • దము వహించె.

తే॥ పురుషపుంగవ! యీగెల్పు • పొరయుటరయ, నీవలనఁగాదు హనుమంతు • నేచ్చవలనఁ
గాదు దైవంబుచేఁ గాదు • కాదు నిజము, మన విభీషణుచే నని • వినుతిచేసె.

28. రావణ శోక పటలము (61)

తే॥ దరులు గిల రక్ష జలదినీ , దాటి దైత్య, దుఃఖసాగరమును దాటి , దూత లపుడు
గుహను చొప్పు చుచ్చునఁ బెను , గోపురంపు, ద్వారమునఁ జొచ్చి రావణు , దరికిఁజను
క॥ ముంగిళ్ళను నిలిచిన దై , త్యాగన లలిదుఃఖజలది , యడుగునఁబడి క్రుం
గంగన నేటికి లంకయె, బ్రుంగె మహాంబోధి ననుచు , బోయిరి దూతల్.

అ॥ పండ్లు నోరు మనసు , ప్రాణంబులును కాలుఁ, గేలు వడఁకుచుండ , గిలి కుడింప
నీకుమారకుండు , నేటికి లేడయ్యె, ననిరి చారు లా ద , శాన్యుఁజేరి.

అ॥ అదట నుండినట్టి , యదురులు నమర మా, విసులుఁ దిక్కువారు , నేడు జగమె
నాశమందు ననుచు , నడుకుచు దెసలకుఁ, బరుగులిదిరి పంక్తి , వదనుఁ బాసి.

అ॥ కినుకఁ గనులనుండి , కిత్తి కణంబులు, గాలి నుబిమిచూచి , రావణుండు
కత్తిదాసి చరుల , కంఠముల్ తెగనేసి, కేలు వడఁక నేల , గూలినాడు.

అ॥ పుత్రశోకవహ్ని , ముఖముఁ బుట్టి ని, శ్వాసమునఁ బెరింగి , చక్షులందు
వెలిగి దెసలఁ బరచి , విలయాన్ని యే దళ, వదనుఁ జేరె ననఁగ , బ్రవ్వరిల్లె.

అ॥ ఒడలు వడఁక బుడమి , బడి యడలుటవేత, నవని శేషుఁ డదరి , యదుగులపద
వెలులు కోపవహ్ని , పలన బాదబమె పై, కుబుక జడది యుడుపు , నోజ నుడికె.

తే॥ తాపవహ్నియు , దైవయి , దనరు ప్రేమ, వనట యడఁగ నిరువది , కనులనుండి
యురలు బాష్పప్రవాహంబు , కరఁగి యుబికి, పరచి పరుగిడు తామ్రద్ర , పంబుఁబోలె

క॥ కటకటవడి రదనంబు , బటపట గీఁట్టుచు పిడుగు , వలె బెడిదముగా
నటపటపక ని మో దెను, తటపటమని జీవతతి యె , దల్ నుడివడఁగన్.

ఉ॥ కాలిన పుంటిపైఁ గరఁగ , గాచిన భూముఁ డూర్చినట్లుఁ
దాకఁగిలేక స్రుక్కు వస్సు, ధంబులు పోలును లేచుఁ గ్రుంగుఁ జిం
తాసుఁడై కలంగుఁ దన , యా : యను హా : యను విహ్వలించు ని
కేల జగంబు జీవధన , మేగిన పిమ్మట దేహమేలనున్.

ఉ॥ నాయన : యిత చెట్ట యగు , నా యను నింద్ర విరోధ మితయే
నాయను నన్ను పీడఁచు , నాయను వేల్పులు సంతసింపఁ జ
న్నాయను నేను వీల్యఁగల , నాయను శౌర్యము మంటిపాలు గా
నాయను బొరుషం బడఁగె , నాయను జీవము పాపెనాయనున్.

క॥ భూలియుఁ గీలియు నవ్వన, మాయు నెదిరింపలేక , ములఁగినవాల్
లిలగ హేగ గేలిగ, మేలుగ విహరించువారు , మీద మదమునన్

క॥ భేదరు విమానంబులు, గోచరమే కాకయుండు , గోటి కొకండున్
నీచుల రజ విజయంబున, నేచెల : యాలంకమీద , నెగయవె యింకన్ .

క॥ దూతలు పలికిన తీరున, నాతులువ యొకండు తునును . నడఁగితివే , నీ

చేతలనే తలపోయు కి, రాతులు యమదూత లెగచి , రా నిన్నలయన్ ;

తే॥ అనుచు లేచును నాయనా . యనుచుఁ బిలుచుఁ . బదును పలవిండుఁ దూతులు , పుడమిఁ జొరలు
నుడుకుఁ బరితపించుఁ జెనుర్చు . నుటిమిచూచుఁ . గనులుమూయును లోలోన . గళవళించు.

క॥ ఒక శిరము పుత్రశ్రీకా . యను, నొకశిర మింక రాజ్యభార . మోపుదునె కటా :

యకటా వికటాబగు నను, నొకశిర మరినోట నిన్ను . నుంచితినె ? యనున్.

క॥ ఒక శిరము పోయితే : యను, మొకమొకటి మృగేంద్రుఁ జంపి . మించెనె యను వే

తొక శిరము రాగదే యను, సుకముగ నను తడవకున్ను . స్రుక్కరుగ దనున్.

క॥ ఒకశిరము హరి గిరిక . స్వకరాయుధములకు నవయ . శముగూర్చి వికా

విక నవ్వు నీ మొగము చూ, పక పోయితె యింకఁజూడఁ . బనుపదునె ? యనున్

క॥ ఒకశిరము నీవు చచ్చు, గకవికయగు నామనంబు . కష్టించుచుఁ దో

దొకయింతలేక మలఁగును, సుకుమారా . తండ్రీ దేర్పఁ . జూడవొకా ? యనున్

క॥ ఒక శిరము నిర్జరేంద్రుని, మకుటముఁ దిరియంగ నారి . మగువలు సుమముల్

ప్రకటించి చల్ల వెలసిన, మొకమును పొలికలనిఁ గాంతు . మో యని పొగులున్

క॥ ఒక శిరము యక్షవనితలు, వికట భవద్గుణ రవంబు . విని తమకను కు

త్తుకలఁ గల సూత్రములఁ దడ, వికానుట వికమీద లేక . విహరింతు రనున్

క॥ ఒకశిర మపార బలద, రృక : నీ నన్నిదికి వచ్చి . వైవస్వతుఁ దం

దిక ననువులు గొనఁజాలం, డీక ననువిడి యేజగమున . కేగితివా! యనున్

క॥ అని యిటు వనవును రావణుఁ, దనిబజవంబునను సంజ . యాన మనఁగాఁ

జను పొలికలనికిఁ జని తన, తనయు కశేబరము నచట . దడపంజొచ్చెన్.

క॥ సేవకులగు సుర లసురలు, రావణుతోఁ బరుగులిడిరి . రజారంగమునన్

భూపలయంబుఁ జరాభర, జీవవితతితోడ నేమి . సేయునా ? యనుచున్.

ఉ॥ కన్నునఁ బంక్తికంఠుఁ గని . పంక పిశాచ గణంబు లయ్యెడన్

భిన్నతనొందినట్లు పరి , కించి ప్రలాపముసేసెఁ గొన్ని పెన్

విన్ననమొందెఁ గొన్ని పల , వించి పదంబులవ్రాలెఁ గొన్ని యా

పన్నతఁ గొన్నిచేరె శవ , వారణ కాయ నికాయ మధ్యమున్.

చ॥ కొడుకు కశేబరంబుఁ గనఁ . గోట్లకొలంపిగఁ జచ్చి కుప్పలై

పడిన తురంగ సంఘముల , వారణవారములన్ భటారి నఁ

గడముల శీర్షమైన ఘన . గాంగ శలాంగములందు నంతటన్

గడఁకను త్రోచిత్రోచి పెద . కదదొడఁగెన్ దినమెల్ల నయ్యెడన్.

మ॥ హృదయావేగము నేయిచే నదరు ప . హ్నింతోరి వర్తిల్ల నం
గదచే గమ్ముల సిరుపొంగి పొరలన్ . గ్రవ్యాదలోకేతుఁ డా
కదనక్షోటి బలిష్ఠ రాట్లకుఁ యతో . గ్రస్పార హీన ప్రథాం
గద వివ్రాజిత బండ దీప్త రిరిముం గాంచె న్నెగుర్ దిగ్గనన్
క॥ తూటిరము తేయారము . బాహములును రాజిలంగఁ . బస్సుగమువలెన్
రాజించు తరము స్వరర . శ్రేణిం గీలించుకొనియె . జిత్రము తరలన్ .
క॥ తుది నిశ్వాసము గల చక . పదనుఁడు కంఠమునఁ గనుల . వక్షంబున నం
గదగొని యొత్తును మూర్కొను . బెదపులు చలియింప నేడ్చు . విలవిలబోవున్ .

చ॥ పదవడి వాని మేనుగని . పటగరాని యలంత పెంపునన్
బెదపులమీది పక్షమునఁ . దీనుఁగుపైఁ బడ బాష్పవాహినుల్
పదరి శిరంబులేని తుద . పంబును పట్టి పరివ్వజించి మై
యదరంగ వెక్కి వెక్కి యల . యన్ విలపించు సురుంగు దూపియన్ .

చ॥ కొడుకు సురంబు నాటిన ల . కోయల నూర్చి యలంతి తుండ్లుగాఁ
జిడిముడి రీతి గా విలుచుఁ . జింతలు మూర్చిలు మేను మూర్కొనున్
దడవుఁ జరించు లేచు చువ . నంబుల నొక్కట మ్రొంగినెంచు న
పృథమిని గూలు వంట తల . మున్నగుగాఁ దపియించు మ్రాన్వడున్ .

క॥ ఈదె శ్రేయఁడ్రుని యల్క రాఘవులతో . నే రీటున్ ? బ్రహ్మద
ద్రాదిత్యావరితోడఁ బోవునొకా . లో . కాంతందె కావించునో ;
యేదారిం జనువారచుండు సుర మౌ . సింద్రామిల్లెల్లన్ మనః
భేదోన్మాద విచేష్టితాంగు లగుచున్ . గీర్వాటుమై నుండఁగన్

మ॥ దళకంతుండు కుమారు శీర్షము సమ . ద్రాక్షన్ బరీక్షించి య
చ్చు శువుల్ కైకొనిపోయిరంచు చెగచున్ . వక్షంబునం జేర్చుఁ బు
త్త్రోకయంబున్ మదిజచ్చి పూయము వెల . డున్ మడుచున్ మాడుచున్
దిశ లొక్కుమైది బ్రద్రలై పగుల రో . దించుం భువిం దొల్లుచున్ .

ఉ॥ దిక్కరులన్ గలంచి కడుఁ . దేలిక శంకర శైలమెత్తి పెం
పెక్క జగంబులం గెలిచి . యేపు పహించిన యేను నానుతుం
దిక్కడ నేఁడు క్రించు నరుఁ . దెక్కటి కయ్యమునందు కూల్చుగా
నుక్కటి దీనతిం గలఁగు . చుంటిని దిక్కటి బిక్కరించుచున్ .

చ॥ అలకను కాల్చి యింద్రజిత్రి . యందము మ్రాలఁగ దొగ్గుచేసి యి
య్యల నెదురెందు లేక చరి . యించి జగంబుల నేలు నేరణ
స్థలిఁ దలఁ గోల్పదన్ చనువు . జంబుకముల్ గ్రసెయింపఁ గూలు గా
దిలి సుతుఁ గాంచి యాపిదపఁ . దిన్నది కుక్కలకూడు నొనొకో ;

చ॥ కొడురునితోడ వచ్చిన య . కుంభీర విక్రమశాలు లాజిదు
రమ్మలగు రాక్షసుల్ సమర . రంగము నం దొకరేని లేక జీ
వములఁ ద్యజించినారు కపి . వర్గమునం దొకఁడేని చావఁడి
క్రమము విచిత్రమయ్యె నని . కాంచుచు సూరకయుంటిఁ జెల్ల రే .

మ॥ సుర గంధర్వ భుజంగ యక్ష హరిణా . జీల్ సిద్ధ సాధ్యాంగనల్
సర విద్యాధర కీరవాణులగు నీ . భార్యల్ ప్రలాపించుచున్
వరుఁడేడీ శివమేది చూపు దనుచుం . బ్రశ్నింపఁగా సంతకున్
దురమందోర్చిన యేను వారి నెటు గాం . తున్ బల్కు నోరాడునే .

మ॥ జయలక్ష్మింగొని యింద్రసంపదల ని . చ్చుం గోరినట్లెల్ల ని
శ్చయలీలం గొనిపొందితిం దుది మను . ప్యప్తీకి నొక్కర్తుకై
యయయో . నీవానరింపఁగాఁ దగిన యం . త్యప్రక్రియల్ నీకు నే
నయి కావింపఁగఁజేసికొంటిఁగద క . ప్తాతుండ దోర్భాగ్యుడన్ .

చ॥ అని బహుభంగులం బనవి . యాత్మిజ దేహము నెత్తి నెత్తిపైఁ
గొని దనుజాంగనల్ గదిసి . కొందలమంచుచు నేడ్చుచుండ లం
కను వడిఁజేరెఁ గాంచిన ఖ . గంబులు నేడ్యఁగఁ బతనంబె నె
క్కొనినది యాలగోడుగను . గోలల గోడుగ బాల గోడుగన్ .

చ॥ కనులఁ బెక్కికొంచుఁ దమ . కంఠములన్ వడిఁ ద్రెంచికొంచుఁ గ్ర
న్నన హృదయంబుఁ జీల్చికొని . నాలుక లూడివికొంచు శీర్షముల్
మొనసి వగిల్చికొం చసుర . పుత్తుని భార్యలు వద్యా రయ్యెడన్
మనసులు పుండ్లుగా నయిపు . మాలి త్యజింఁగి ప్రాణవర్గమున్ .

కా॥ తండ్రి! యంచును దానవాంగనలు నా . థా . యంచు దై క్ష్యేంద్రుకో
దండ్రుం గుంపులుగూడి కట్టుకొని యే . డ్వం దక్కు చెల్లెండ్రు ని
ల్లాండ్రుం బిడ్డలు జీవితాశలను రో . యన్ గుంపులై వచ్చి రె
వ్వండ్రుం జూడగఁ దెచ్చె నెరిపురికిం . బొలమ్రుఁ దమొండెమున్ .

సీ॥ పుట్టికోపలఁ బద్య . ముల మోడుపగిది ను . రమ్మఁ గరమ్ములం . గ్రమ్మకొనుచు
రశనను మోవనే . రని సన్న కొను పా . లిండ్ల భారమ్మున . నింబ్రవదఁగ
ముడివీడి వేసెని . మదమలఁ దడవంగఁ . గన్నీరు మున్నీరు . గాఁగ నలచు
విప్పు ద్రొక్కినగతి . నేలఁ బదములానఁ . బుత్తొదుఁజము పొంగి . పొరలి ముంప

తే॥ మృగయశశఙ్కన్న హృదయయై . మేడినీద్ర . మందుపొరలు మయూరినా . గొంధలించి
కొడుకు మేనిపైఁ బ్రాణముల్ . కులింపదఁగ . వ్రాలి మందోదరి మనంబు . తూలసోలె .

తే॥ కొంత సేపు తెలివిదక్కి . కూలియుండె . గొంత సేపు నిశ్చేష్టుయై . కూడుచుండె
గొంత సేపు మౌనంబున . గుండుచుండె . గొంత సేపు వెక్కుచుఁ బల్కు . కుదురకుండె

- చ॥ తరుణ శకాండుఁబోలెఁ బ్రహు . ఓంబుగ వర్ణియనాఁడె వాసపున్
గరువమదంచి తెచ్చుటను . లాంచగ నోచిన యేను మొందెమున్
బరువుగఁ జూచఁ దాల్చితిఁ . బాప కలంకిత చిత్తఁ గపునన్
మురువగు నీడు మోము గను . పుణ్యము సుంతయు నోవనైతిగా
- ఉ॥ చక్రిని శంకరుం జెనకి . నంకట పెట్టితి పెల్లనాఁడె బో
ర్విక్రమవర్మ . నీయఁడు . విన్ననువాప్పు మొగంబుఁ జూడకే
శక్తిభయంకరాః మనఁగఁ . జాలుదినయ్య . యనంగరూపః నే
నీక్రియ వీరిమాత నని . యేదైత నొందుట దీనిఁజూడనే ?
- ఉ॥ కాళుల గల్లుగల్లుమని . గజ్జెఱ మ్రోయఁ జరి చునాఁడె సిం
గాలను పట్టి యొచ్చికొని . కాటియవెట్టుదు మేడ ముంగి . న
లీలగఁ గట్టివెచ్చి పలు . లీలలఁ దేలుదు నుంటఁ జూడఁగాఁ
జూడునయ్య . యింక మరు . జన్మము నెత్తిన నోము నోచినన్.
- ఉ॥ హస్తముచాచి పిల్వ గ శ . శాంకుడు భీతిలి వచ్చి నిచ్చా నీ
శస్త్ర కరంబుతో నతిని . జల్లగ దువ్వుచు భీతి మాన్చి నం
ప్రస్తుతమా కిలంకముఁ గు . రంగముగాఁ దలపోసి చట్టగా
విస్తరి హస్తముం బజపు . నీటు గమంగొన నెంత రుద్రుడే .
- చ॥ స్కంధుపిఠాలు సునరః ని . శాచర వన్నగ యక్ష దేవ శీ
తేందు సుఖుల్ విలాసము . హేలలి లోఁగొననెంచి పుష్పశ
య్యం చటివేచి విన్వ శ్రమ . నంది సుఖంబుగ నిద్రనెంచితో ?
క్రందగు కయ్యమం దొనరు . క్లాంతి తొలంగఁగ విశ్రమించితో ?
- క॥ ముల్లోకంబుల గెలిచిన . బల్లిదుఁడగు స్తుతుడు నేడు . బవరంబున ని
స్సెలిదుఁడగు నొక మానవు . భల్లంబునఁ దెగియే నకటఁ పాపపు విధిచే.
- ఉ॥ దూది హతాశిలో వలెనె . ఉర్ద్రు మానవ దాణ వహ్నిఁ గ్ర
వ్యాదులు చన్నవారు చని . నట్టుల చచ్చెరువార క్రమ్యుటన్
లేదొకప్రాణియైనఁ గట . శించె దశాస్యుడు దాత్రిజాత యన్
స్వాదు విషంబు లేపటికి . సాధ్యమె యిట్లులు కాక తక్కుఁగన్ ?
- మ॥ మది సంతాపము నిట్లు వెల్పుటచు న . మృంకోదరిం గ్రవ్యకు
క్కుదతుల్ చేతులమీద నెత్తుకొనుచున్ . శుద్ధాంతమున్ జేర నం
గద వర్ణిల్లఁగ రాతిగుండెగల య . జ్ఞాతయే హేతువౌ
గదయం చుగ్రగతి న్యదంపఁ జనె లం . కానాథుఁ దథ్యార్పటిన్
- మ॥ పరుగుల్ పాటుచునున్న రావణుని భా . వంబుకా విమర్శించి ని
ల్వరమా కీర్తి నశించునే యనుదుఁద్రో . పన్ దెంపు తోడన్ మహా

దరుఁ డద్దంబయి చాఁగిలంబడి యనున్ , దైత్యేంద్రః కోపంబుచే
స్థిర కీర్తిం గొనిపోయి గంగఁ గలుపం , జింఱించెదే తొందరన్ ;

ఉ॥ కీరితి మొత్తముం భువన , గేయముగాఁ గొను రాక్షసేశ్వరా ;
కోరితి లోకనాయకత , గొంటివి కోరిన కోర్కి చెల్లఁగన్
జేరితి చెంగరాని సుర , సిద్ధ పదంబులఁ బల్కి పెంపునన్
మీటితి వెల్లభోగముల , మేకొనెదేలఁ స్థిరాపనిందకున్ ;

మ॥ సురసంఘంబులపై దిగిశ్వరుడపై , సుక్రముపై వాలిపై
వర దిగ్విరణరాజిపై ధనదుపై , వర్తిల్లు యుష్మచ్ఛరా
చర భీతిద్రవ చంద్రహాస మొకం , జాతాక్షిఁ దుండింపఁగాఁ
బరచన్ సిగ్గిలి క్రుంగుఁగాక పనితా , ప్రాణంబులం గ్రోలునే ;

మ॥ అబలన్ గోల లతాంతికోరుల ననూ , ర్యంపశ్య వైదేహిఁ గో
ప బల స్ఫూర్తి గడల్కొనం దునుముచో , బ్రహ్మాదు లింద్రాదు ల
ల్పబలం డల్పగుణుండు నీవకులుఁడనన్ , వ్రాత్యుండు భీతుండు మా
న బల నైర్య పహినుఁడం చనరు లం , టం గేలి గావించరే ;

ఉ॥ కాదిది రాజనీతియును , కాదు సురావళి ధర్మరీతియున్
గాదిది సాధిపద్ధతియు , గాదు జయము కాదు మోచమున్
గాదిది యిష్టసిద్ధియును , కాదిది మేలియ విక్రమస్థితిం
గాదు పులస్త్యపంశ్యః కొలు , గాని యవప్రభః దెచ్చికొంచువే ;

ఉ॥ రామను కత్తితో నటకీ , రాముని వెండి జయించి లంకకున్
రామతియించెదో : చెలువ , మ్రుందిన, వారలు చింతితోడ నం
గ్రామము మానువారలను , కారణమో ? యది వీరభక్తిమో ;
రాముని గెల్వలేకుడిగె , రాక్షసరాజును గోను మోసెకో ;

ఉ॥ నావుడు రావణుండు లల , నన్ వధియించుట మాని రోసి వా
లావలఁ బాటవైచిత్రుని , యర్పిలి పుత్రుఁ కింబుతోడ రా
జీవవిరోధి వంశజుల , శిర్షములన్ గొని రాక క్రమృతన్ ,
రావణి గాత్ర మందనుక , రంగజ కుంభుడి తెల్లమం దనన్ .

29. నేనా సుందర్శన పటము. (72)

చ॥ కొడుకు శవంబుఁ దైలమున , గుప్తి యొనర్చిరి దైత్యవైష్యుల
య్యెడ దెసల్లె నిండి వసి , యింకను సుండిన రాక్షసాచరిణ
గడుకొని పిల్వఁగాఁ జనిన , కర్పూరదూతలు వచ్చి లంకతో
నెడ మొకయింక నిచ్చుటకు , నేని కనంబడ దయ్య నాపుడున్ .

ఉ॥ ఎప్పుడున్నదందు దను , జేతుడు ప్రన్నయొనర్చ దేవరా !
 లచ్చువడంగ నించె కల , దంచు వదించుట తెల్లుచెల్లఁ వా
 తోచ్చరి శాంబుడిప్రసర , ముల్పణమంద జగంబు చాల కు
 న్ను చ్చున్న నెల్లెడం దరవి , యార్చుచునున్నది సేన మశ్రుభూ !

క॥ పదరజము ని డి యంచర , పటమునఁ గాలాని విభువ , పర్యలు నడవన్
 గదిరిచి మితిమీరిన మన , చటలము గిన నరుదుగాఁగఁ , జనుదెంచె విభూ !

పీ॥ కత్తులు మెలుపుల , కరణిఁ బ్రకాశింప , మేమనందోహంబు , మెలుయమానె
 భేరీ రవమునకు , మాతొడ్డి జలంబుల , చెలఁగి యెక్కడను గ , ర్జింపవయ్యె
 నాసేనవలె నిల్ల , నై యుండలేమి డీ , మూతముల్ వెల్లనై , ముడిఁగి మొడిఁగె
 జతురంగ బలమెల్ల , జలదిపై నడలెంచె , నన నొక యువమాని , మరయఁగలదె !

తే॥ బలము మితిమీరి పైచయి , బరవుచుండ , నూర్వజగము లొందొంటిలో , నొదిఁగితూడె
 జంద్ర తారకల్ నెలవుల , జాబ విడిచె , దరిచి పదిలేఁ తనత్రోవ , దాటి చనియె.

చ॥ గగనము ముట్టి మేలుగిరి , కైవడి వెల్గుచుఁ దీసియున్న నా
 ల్ల గవఃకులందు చొచ్చిన య , కుంతితనై న్యముచూడఁ గాలుడే
 జగము ఛరింపఁజాలని , సాగరసప్తకమున్ మతోక్కచో
 మొగపడి చెచ్చుచుంచె ననఁ , బొచ్చు వహించి రహించె నయ్యెడన్.

చ॥ గవఃకులయంద యిక్కటము , గాఁ జొరఁగాఁ దడవొనఁ యంచు దా
 నవ బలముల్ విఁంపున మొ , నర్చుచుఁ గోటను దాఁచె నన్నుఁ దా
 దనిలి పయోధి సప్తకము , ధారణి నొక్కటఁ జూడఁగోరు మా
 నవుపలె నెల్ల సేనలు గ , నంబడ గోవుర మెక్కెఁ జూడఁగన్.

మ॥ పరమార్థంబును విస్తరించి నిగను , వ్రాతంబు భాషించు పై
 ఖరి దూతల్ విభజించి పల్కి రొక డి , గ్భాగంబునందుండి యే
 దైట వేతోక్క పలంకుదాఁకఁ బరిపూ , ర్తిం బొందు సంధ్రంబునాఁ
 బజపై నట్టి చమూ సమూహముల నా , పొలస్త్వతో నిమ్ముగన్.

ఉత్సా॥ వీరు ధేక్షుదీవివారు , వేల్మిఁ బుట్టినారు బృం
 దారకులను మోహజలధిఁ , దార్చి ముంచినారు పై
 వారివములఁ దాకు నంత , వారు మేని పొడవునం
 దారి తేటినారు మాయ , నార్చు సంగరంబులన్.

ఉత్సా॥ వీరు దబ్బిదీవివారు , విక్రమమున సంతకుం
 గేరువారు విజయలక్ష్మిఁ , గేలఁబట్టువార రీ

వీరివలన స్వర్గలక్ష్మి , వీడినారు వేలుపుల్
శూరవరులు సమరమందు , శూలికేని యోడరున్.

ఉత్పా॥ వీరు బూరుగనెడు దీవి , వెలయువారు వాసపున్
జోరఁ గలిచి పాకవైరి , పురము కొల్లగొట్టినా
రార భవుని వరబలమున , నధిక సత్త్వ గౌరవుల్
కారుచిచ్చువంటి కినుక , కనలు గల్గు వాచున్.

ఉత్పా॥ వీరు కొంచదీవివారు , జేల్పు రాజయాచియో
మేరువును సముద్రమందు , వించి త్రోయఁబూనఁ జా
కారి మొదలుగాఁగ నమరు , అదరి బెదరి వీరలం
జేరి వేడికొనుచు నట్టి , చేత మాన్చి రొక్కెడన్.

తే॥ వీరలు ప్రవాళగిరి నుండు , వారు శుక్ర , నీకి విశాచరాంగనకు జ , వించినారు
కలశ వారాశి వరటిపోఁ , గలఁచినారు , బలము పదికోట్లు లెక్కకుఁ , గలుగువారు.

తే॥ వీరు చిలుగారి సతతంబు , పీడుచుండు , గంధమాదన వాసంబు , గలుగువారు
హలహలమున కిరులకు , నన్నలనఁగ , నొప్పువారు లెక్కకు మీటి , యుండువారు.

తే॥ మలయమను గొప్ప మల జల , మధ్యమందు , గలదు వీరలందరివారు , నలువ వీరి
వలన జగములు నశియింపఁ , గలవటంబుఁ , దలఁచి ప్రార్థించి యచ్చోట , నిలిపినారు.

తే॥ వీరు సప్తాంబుధుల కధి , కారలైన , పుష్కరదీప్తవాసులు , భూరి బలులు
సమ్మోటలు శూలములు గదల్ , చక్రములు ము , నుండులును విండ్లు ధరియించి , యుండువారు

తే॥ వీరు జున్నిదీవి కల , వారులు తమ , తల్లి జనువున ధారణి , దాటి చక్ర
వాళగిరియందు జముగెల్చి , బంధనమున , వైచి నలున కోరికవయ , వదలినారు.

తే॥ వీరు సపియింప నవని వి , స్థానిమైన , చోటులేదు పాతాళంబుఁ , జోరుండి యని వి
రించి పడఁగ నందుండి , ప్రేమచేత , వచ్చు బేతాళహస్తలొ , వారు వీరు.

తే॥ నిర్మలికంజుల్ వీరిల , నీకు హితులు , సురలతో నుండి త్రావనె , త్రురులు లేమి
వినికి వచ్చిరి సప్తపు , వీరధరముల , నెత్తువా రంబుధులఁ బ్రా , వనెనెగువారు.

ఉ॥ వీరలు తొల్లి క్రోడమయి , వెన్నుడు కోజల నెత్తునంత నీ
ధారణి మోహముంగొను క , తంబున జాతిన శోణితంబు బం
గారముగాఁగ దానిఁగొని , శ్రచ్చజుజేసిన వీరమంటికల్
సౌరుగఁ దాల్చి రష్టదిశ , లన్ దమ గౌరుల నిల్పినారున్.

క॥ ఈశ్రవ్యాదులు భూరి ప , రాక్రమమునఁ గోజఁతలేక , రాజిలుదురు పా
దరాంతి శేషుడును ని , ద్రాక్రమమును వీడి యయ్యఁ , గ్రాలెడువారల్.

ఉ॥ తాళిక యోడునట్లు కజ . కంతుడు నృత్యము సేయుచుండఁ గాం
తాళమునొందు నామె కను . దమ్ముల చెల్వెడు కోపవహ్నిలోఁ
గాలరరాకృతుల్ భవము . గాంచి రపార బలాధ్యులెన్న జే
తాళ సహోదరాళి యనఁ . దగ్గ విఠాటులు వీరు రావణా :

చ॥ ఉరవడి విండ్లు కేలఁగొని . యుత్తరదిక్కునఁ జేరుచున్న యీ
వరబల శౌర్యవర్తనులు . పాపము పుట్టిననాడె పుట్టి నా
రరయఁగ దివ్యై యుంచిన గు . హా ద్వితయంబున నొప్పు కన్నులం
బెరసిన వార లయినెడ . వీడరు చంపక తల్లిసేయున్.

తే॥ వీర యుగ్ర నిటలనేత్ర . వీతిహోత్రు . నుండి పుట్టినవారు మ . హోగ్రగుణులు
వార బూతగా మృత్యు దే . వతకు ముందు . పుట్టినట్టివారలు . చంక ఛారిణులు

ఉ॥ శూలములం దరించి మును . చొప్పుర నిల్విన యామిసీచరుల్
శూలి పదమ్ము వక్షమున . పోకఁ గృతాంతుడు క్రక్కు నెత్తుటన్
బోలఁగఁ బుట్టినారలు న . మాహా బలాధ్యులు వీర లబ్ధిలో
హాలహంబు పుట్టుతటి . సన్నలుగా జనియించు రాక్షసుల్.

ఉ॥ వారలు వార్తిద్రచ్చుతటి . వాసుకి క్రక్కు విసంబు నెత్తి నే
ర్పారఁగ నుంచు బాదబము . నం దుఁ యుంచిన మోర దేహకుల్
వారిద ంటు నగ్నిశిఖ . వంటి శిఖల్ గల వీరు శర్య దు
ర్వార శరాగ్నికీలఁ ద్రిపు . రంబులు గాలఁ జనించి రండులన్.

ఉత్పా॥ ఇందజుని గణించి తెలువ . నిట్టి వార లనుటకున్
దెందమునకు నూహయే క . డింది యగును మాయలున్
బొందు వర బలంబులున్ ద . పోబలంబు రెల్లఁ దె
ల్పం దలంప యుగములెన్ని . పట్టునో ? ప్రభూ త్రమా :

ఉ॥ ఒక్కఁడొకందె వానరుల . నుర్వర నాథకుమారు లిర్వరన్
జక్కుగఁ జేయఁజాలుదురు . సంఖ్య వచింపఁగఁబూనువారయన్
గ్రక్కున వేయివెల్వలన . గట్టిగ నవ్వరె విన్న వారయన్
రెక్కయొనర్ప మానమును . లేదు జగంబున రాక్షసేశ్వరా :

మ॥ అని దూతల్ వచియింప రావణుడు నే . త్రానంద సంపూర్ణుడై
కని నాదీవనం వచ్చిచి తగు న . త్కారంబులంజేసి యా
దనుజాదీకులఁ దోడితెందనఁగ దూ . తరైల్ప సేనాను ల
త్యనురాగంబునఁ బాలు సల్లుదు తదీ . యాంఘ్రివ్యయిన్ మ్రొక్కఁగన్.

మ॥ అసురాధీశ శిరస్తటి మకుటర . త్నాంకూర రాగప్రభా
ప్రసర ద్వివ్య పదారవిందుడగు క్ర . వ్యాద ప్రభుం దంతటం

గుశలప్రశ్నముచేసి మీకతన మా, కోర్కూర్ పలంబందె న్నం
తనమయ్యెన్ భవదాగమంబు విజయో, దర్శంబుగా నెంచెదన్.

మ॥ అని వాక్రవ్యంగ వారణన్ దనుజ నా, థా, మాకు నీవుండఁగా
ఘన దోఃస్థైర్య తపోబలంబులును గ, ల్లం బొందు దుస్సాధ మెం
దు నొకందేదియైతేదు మీరలును దై, త్యుల్ దార మిత్రాదులున్
మనముల్ వాడి తపింప నేవొనఁగునం, ప్రాప్తించెన్ తెల్పరే.

మ॥ అన దాత్రీజ విమిత్రమై తనకయో, ద్యాదీకుతో వైరమున్
దెనుకయ్యంబును తత్పలంబు తెలుపన్, బీభత్సగావించిరా
వనచారుల్, పదచారులైన మనుజుల్, భంజించిరా, కుంభక
ర్షుని వీరోత్తము నింద్రజిత్తు ననుచున్, రోషోద్ధతిన్ నవ్వుచున్.

మ॥ మము పిల్పించుట శేషునుండి ధరణిన్, మార్పింపఁ గాదట్టి నీ
రములం ద్రావఁగఁగాదు సప్తకుల భూ, ధ్రంబుల్ విపాటించి హ
స్తములం దోర్పుఁగఁగాదు కాయ గనదుల్, సాపాటుగాఁ గానంన్
దమి వర్తించు ప్లవంగకోటి దునుమన్, దైత్యేంద్ర, రప్పించితే,

॥ ఏపు విష్ణుయేల యని, యేచి కరంబులు తట్ట మేలుమే
లీపని మెచ్చువచ్చె నని, హేలగ దైత్యులు నవ్వఁ బుష్కర
దీప్తవ నిశాచరేంద్రు, డతి, వీరుడు వహ్ని కరంబులెత్తి మీ
తైపులు కూడవం చడఁచి, కర్పరనాథుని కాంచి నన్ముద్రై

చ॥ దనుజపరేణ్య, వీరల వి, ధంబును వైపుము శాంతమాను మా
మనుజు వరేణ్యులొందు బల, మానములం దెలియంగ వేదెదన్
ఁనవునఁ దెల్పుడి యనుడు, జక్కటి యంతయు మాల్యవంతుడి
ట్లని వచియిడెఁ దేటపడ, నర్కకులేంద్రుల విక్రమంబులన్

మాల్యవంతుడు సేనాపతులకు రామ విక్రమాదులు తెలుపుట

చ॥ మిగిలిన విద్రమ్యాధులగు, మీరలు వారి నెఱింగియున్న వా
రు గద కుశావలంబుల ని, రోధముగాఁ దనకాలఁ దన్ను న
న్యగచరు రామమార్గణ గ, ణంబున నొక్క, దురంబుఁ జీర్చి యా
కుగగతి జీవవాయువుల, జఱుట, యచ్చెరువంధురే కదా.

మ॥ మడిపెం గాన విరాధుడున్ గడచనెన్, మారీచుడున్ బేరువ్రా
ల్పద సందే భరదూషణ త్రిశిరులున్, స్వర్గంబు, బ్రాపించి రొ
క్కడ యొక్కండగు వింటికోగెడపె ర, క్షస్సైన్య సంతానమున్
గదెలోనన్ రఘువర్య బాహుబల ము, ధ్వాటివంఁగా నేటికిన్.

చ॥ బడటి వచ్చి మీరడుగ . నేల : జహోదధి మండి మాడియుం
 బడటనె త్రోవలో గనరా : . యారయర్ : వినియుండరా : వృథా
 పచనము లేల : పిన్నపుడె . భర్తనిచాపము ద్రుంపఁ బుట్టు నా
 ప్రదుర రవఁబు మీదెపుల . వ్రాలదొ : నిద్దుర వోయి యుంటిరో :

తే॥ లంకయెల్లలో దైత్యుల . లంబు వేయి . వెల్పు లుండిన వాసేన . వీరవరుల
 రెండు విందె సంయమనిని . నిండునట్లు . చేసినవి వివరంబుగఁ . జెప్పనేల :

తే॥ కుంభకర్ణుడు మీ ప్రభు . కొడుకులును ప్ర . హస్త ముఖ్యనాయకులు మా . యావియంద్ర
 జితుడు తక్కువీరులు మృతి . జెందినారు . నేటిదనుక నుంటి మివట . నేను వితఁడు.

అ॥ మూలబలము గలదు . మున్నూలు వెల్లువల్ . దానివంతు నేఁడు . తనరుచుండె
 గాలవశత మీరు . గవలిపచ్చితి రిఁత . వారి వీరవరుల . బలము విఁడు.

అ॥ ఒక్కకోఁతి వచ్చి . యొగి లంకఁగాల్చి దా . నవుం దునిమి యజ్ఞ . నవని రాచి
 ధరణిదిరుఁడు పంపు . దౌత్యంబు నెఱవేర్చి . దంబయగుచు జలది . దాటి పోయె.

చ॥ కరువలఁ జేర్చి వారినిది . గట్టి దళాన్యుని ప్రోవసాచ్చి దు
 ర్విరముగఁ జోరు సేయు కవి . వారము గట్టిన కట్ట త్రోవరో .
 నిరయరా : మేరుకైలమున . కవ్వల నొప్పెడు మందుకొండఁ జె
 చెప్ప నొకకోఁతి తెచ్చెఁద్రుటి . నేపున నట్టివి వారిసైన్యముల్

అ॥ ఈ దురంబు గదలు . చేరువు సేతనా . బరగు గరితయగును . పరమసార్వి
 మీరె గెలిచి రండు . వారె గెల్వఁగనిండు . వినిచినాడఁ గన్న విన్న . తెఱఁగు.

తే॥ అనుడు వహ్ని చళాన్యుని . గని బలముద . చుడియుచుండ నాజికఁ జోవ . మానులేలః
 యనఁగ నడి యెల్లిదంబని . యరుగకుంటి . ననుచు దై క్షేత్రఁ దాడంగ . నతఁడు మఱియ.

మ॥ అది మాపాలికి నుంచినారలోకా : వృ : ద్ధాచార సంవేదియున్
 ముదుకందో మన మాల్యవంతు పలుకుల్ . ముఖ్యంబుగా నెంచి యొ
 ప్పిదమో తద్విది సెఁదిచేసికొనుచో . వింకింబుగా నుండు న
 య్యది మించెన్ జాణకందనం బగును చే . యంబోవ నీమీఁదటన్.

ఉ॥ జానకి వీడినంత నని . జచ్చిన యజ్ఞుడు మేఘనాదుఁడున్
 దానవవీరులన్ మనకు . దత్కెడువారలె . యట్టిచేతయున్
 మాన విహీనకార్యమగు . మానక యుద్ధముచేసి యుద్ధతిన్
 మానవవీరులం బింక . మార్పుట యుత్తమకార్య మియ్యెడన్.

చ॥ అని వచించి వహ్ని కల . యం గని రేవఁగ రాక్షసాలి నీ
 పనికి జనంగనేలః చని . యచ్చుల రక్తము గ్రోలి క్రమ్యులన్
 గనియెడమయ్య మి మ్మాటలు . గాక దురంబున నోటగాంచుచో
 బిరుగు కులంబునం బొడము . పిన్నుమే యని చాన లాఢఁగన్.

30. మూల బలపథ పటలము (235)

తే॥ నేను నొక ప్రక్కనేగి యా • నీవ కవుల, యావిద్రావెద్ద మీర లా • యర్కకులు
నొక్క మొగిగ్రమ్మి జీవవా, యవుల గ్రోలి, శిరములం దెండనుచు దళ • శీర్షదవియె.

క॥ మొనగాండ్రు మొనంతో వెనఁ, జనుటంగని ముందుగాఁగఁ • జనుఁడి యనుచున్
దన మూలబలము నంపుచు, దనుజాచీకుండు లేచెఁ, వమి మచిఁ బొదలన్.

క॥ పరికరములు నిండిన తన, యరదమ్మున నెక్కి మనులు • నమరులు కలఁగన్
వనచరులమీది కొక ది, క్కుర నేగెను యాతుధాన • కుంజరుఁ డలకన్.

తే॥ వీరవర్ణులు ప్రస్తాన, భేరి వ్రేయఁ, బనిచి కేకలువెట్టి మిం • బను ధరిత్రి
దెసల నించారియున్న య • ద్వితిజ బలము, కలఁగి రేఁగిన జలనిధి • కరణి నేగె.

క॥ పరమేష్ఠియందమున సా, గర భూ భూధర పయోద, గగనవర చరా
చరకోటిఁబోలె సై నల్లము, పురి యొప్పెను పొట్టివడుగు, పోఁడిమివోలెన్.

తే॥ పాడిఁగబిళించి కరుబను • పంబఁగఱచి, క్రౌర్యమునఁ జాపముల నొడి • గట్టుకొన్న
వారు రంగుచే నెడఁదచే వారిదములఁ, గేశములచేతఁ గీలలఁ గేరు నడు.

తే॥ జరిది జలము పాజఁగఁ జల్లి, జలవరముల, మ్రొంగి పిడుగులఁ గుండలా • కృతిగఁదాల్చి
కంధరములొల్చి వలువలు • గా ధరించి, తిరుగుక్రూరులు యచువయం • కరులు వారు.

ఉ॥ కొండలు రమ్ము దాటుటకుఁ • గ్రుక్కిన తాలుగ నొచ్చి వారిము
క్తందము కాలియందెలుగ • గజ్జలుగాఁగ భుజంగబ్బంద ము
ద్దండతఁ జుట్టి వాయువును • తాల్చుని నేరిచి కట్టికొంచు భే
రుండ పడఁచుంబు పడు • రుంగొని యేగెడువారు ధీరకన్.

సీ॥ ఆకలివేళ కా • హారంబు లేనిచోఁ, గ్రుంగ కేసుంగుల • గ్రుంగువారు
వేళకు నీరు ల • భింపదేని మొయిళ్ళఁ, బిడిచి జలంబులఁ • గుడుచువారు
కొండ రెగురవైచి • చంచంబుతోఁ గొట్టి, యలపున గడిదేజి • నట్టివారు
జల యెత్తెనేని క్రొ • న్నెలఁ జుట్టి తమమేని, దురద వోవంగ రు • ద్ధుకొనువారు

తే॥ శిలఁ బొడిచి చేళ క్త్తి పీ • క్తించువారు, చెలఁగి పిడుగులఁబోలె గ • ర్పించువారు
చక్రకూల దండ ప్రాన, సాధనముల, హరిహరాంతకగుఱుల గె • ల్పించువారు.

తే॥ ఒక్క చొక్కరు జగముల • నొడుచువారు, కలిసిరేసి జగంబులఁ • గలఁచువారు
తిరిగిరేనియు జగములు • తిరుగుచోద, నడచురేనియు జలములు • నడచుచోద.

తే॥ పన్ని మొగులు గలవన్ని • యెన్నుచుండు, నెన్నియెన్నుచుండు రథమ్ము • లన్నియుండు
నెన్నికేరులో గుట్టంబు • లన్నియుండు, నెన్నిగుట్టలొ పటనంబు • యంతయుండు.

తే॥ గజ తురగ సేన మణిగణ • బచిత కనక, భూషణాంబుకంబులై • పొలుపుమీఱు
గాని తై సేయకున్న చాం • దేని లేదు, స్యందనములఁ దెచ్చుఁగ నవ • నరమై లేదు.

తే॥ ఎల్లదూర యాశాశంబు • నెల్లంగప్ప • నీరదంబుల నచ్చు గా • నింపదయ్యె
కరుల మదజలధారలు • గలియుకతన • జలదులందలి యుప్పన • నమసిపోయె.

ఉ॥ మూలబలంబు నొక్కపరి • పూన్ని వెలార్చెడు కోట వాకితుల్
పీల జగంబు లెల్ల దన • పొట్ట నడచి యనంతర స్థితిన్
గోళములోలి వెల్వలుదు • కొండీర యో వటపత్త్రకాయ లీ
లా లనితాస్య పద్ధతి • జె • లంగె మహమ్మకరీతి నత్తఱిన్.

ఎ॥ ల'నతురంగ సైన్యముల • హవడి నైవగ లేక శేషుడుకా
మోరు భరంబు దొడ్డగుడు • మ్రొగ్గెను వానరబృంద ముప్పు దృ
గ్గోచరమైన సేన గవి • కోయని భీతి నుదించి వార్తి వే
లాచల సీమ • జేరె హల • హలము గన్న సురాలిక్తనడిన్.

తే॥ చక్రవాక మెల్లంగ గల • జలది తీర • భూమి వదిగాని దుష్కర్మ • ములును విదియు
గాలుడును వేటరులుగ దై • త్యాని మృగము • యంబుగా నొకవేట య • య్యవని జరిగె.

ఉ॥ పీరుల సింహనాదములు • వీరణముల్ రథనేమి రావముల్
వారణ మీంకృతుల్ తుగ • వారము హేషలు విండ్ల హేషలున్
లేరుల ఠాంకృతుల్ చెలగి • భీకరలీల జగల్లయంబు వే
కారపమల్లు పెంపెనగె • బ్రాణులు తల్లడమంది కుంపగన్.

ఉ॥ అముర మత్స్యముల్ మద గ • జాయత నక్రము లశ్వవీచికల్
ప్రేయగ నూదగా నటవ • వెల్వరు హేషము కోస దృష్టులన్
ప్రాయపుఁ జొట్టమీరు రథ • రాజి నగంబులు సౌదుమితై దై
తేయ గభీర మూల బల • తీవ్ర మహంబుది లోక భీతిగన్.

చ॥ అసురబలంబు పచ్చిక బ • యళ్ళను క్రొక్కటచేత వారణ
ప్రసర మదాంబుపూరమున • బండగఁ బంకము గాఁగ లంక వె
క్కనమ్మగ బ్రుంగుఁగాని యెన • కంబునఁ బల్వరు నింగిమీద నొ
ప్పెసంగఁ జరించుచేత నెల • యింపక క్రుంగక నిర్భే నత్తఱిన్.

వేయపు అసురబలముఁ గాంచి శంకించుట

ఉ॥ కాంచి వేయపుల్ ధరణి • గాంచిరి వారిది మింటి యుచ్చియుం
గాంచిరి దిక్కు లెన్నిదియు • గాంచిరి పెల్లుగ నిండు పెత్తెముల్
గాంచిరి యెల్లచోటులను • గాంచరు బీడుగ నున్న కందువన్
గొంచెమయేని భీతిలిరి • కుండిరి కంపము నొంది రుక్కజన్.

చ॥ జగములనున్న యెల్లరు ని • శాచర రూపములంది కైదుపుల్
మిగులగఁ దాల్చి సంగరము • మేకొనివచ్చిరొ • సాగరంబులే.

యగజేత యావధారణము . నంది పితామహ నాజచేత ని
పగిది గడించెనో యని ను . పర్వతు భావననేని జంకుచున్.

ఉ॥ భర్గునిచేరి మేమొడుగఁ . బాటుచు నిల్వఁగఁ జోటులేదయ్యో
నిర్గమనంబు నేయుటకు . నేరము ప్రాణము లింక నుండునే ?
స్వర్గమునున్నె ? యాభువన . జాలము నిల్వఁగలేదు మాకు నీ
దుర్గతి వీడదేమి ? కను . దుర్వరమయ్యెడి నోర్పు పెట్టులో ?

ఉ॥ వేపురు రాము లొక్కటయి . వేయి సమర్ సమరంబు సేసినన్
రావణసేన చావ దొక . రాము డనిం తొనరింప నేమగున్ ?
వావిరి గాంచిసంత డమ . ప్రాణము లిక్కఁగఁ బట్టికొందుఁ గి
శావలి పాటఁగఁదొడఁగె . నక్కటా తండ్రి యిక్కడి శ్రోవయో ?

తే॥ అనుడు శద్వండు మీ రిందు . కై న శంక . నొందఁబనిలేదు వీరల . నిందలు విధి
యిటకుఁ దెచ్చె నాశంబు సే . యించుకొనుట . నని సమాధానపఱచె న . య్యమర వరుల.

వానరులు మూలబలముఁ గాంచి పాటుట

ఉ॥ పుట్టలనుండి త్రాచుల న . మూహము వెల్వడఁగాంచి బీతిమైఁ
దిట్టలు తిట్టలై పరువు . దేతెడి మూషికరాజి కైవడిన్
పిట్టి బలీముఖంబులు త . పిన్ నృపవర్కుల లెక్క సేయ కె
పెట్టలు దోచె నట్టటు ల . హీన భయంబునఁ బాతె నెవ్వడిన్.

ఉ॥ కొన్ని పయోధిలోఁ బడియె . గొన్ని ప్లవంబుల రోసె సేతువున్
గొన్ని తరించెఁ గందరల . గొన్ని యడంగెను కొన్ని యాడెఁ ది
మ్మన్నలు కొన్ని మ్రాకులకు . హావడి చాచెను కొన్ని నింగిపైఁ
బన్నుగ నేగెఁ గొన్ని వెన . బాటఁగలేక యెంగి చేర్చుడెన్.

ఉ॥ కట్టన సేతువే జనకు . గఁడము దెచ్చును వెంబడించు రి
క్కట్టుగ యామినీచరులు . గావున దీనిని త్రెంచిపోవ మి
ప్పట్టిన నంచుఁ గొన్నియనె . వారలు మింటను కూడ వత్తు రిం
తట్టని కొన్నిపల్కెఁ గొని . యెల్లడ నిండిరి పోతులే యనెన్.

తే॥ అర్కసుతుఁ డాంజనేయుండు . నంగడుడును. రాము వీడకుండిరి తక్కు . రాణుడెల్ల
పఱవసాగెఁ బయోధియు . బల్లటిల్లె. సరసె సంతయు రామభూ . వరుడు కనుం.

సీ॥ ఈగొప్ప కూటువ . లింతకాలం బెట . నుండె నెప్పుడు వచ్చె . నొడుగుబడిగ
వినిపించును రామ . విభుడు ప్రశ్నింప వి . భీషణుఁ డిట్లను . వెరవుకోడ
నన్నిదిక్కులయందు . నన్నిదీపులయందుఁ గ్రిందిలోకములందు . గ్రిక్కిరించి
నెలకొన్న దానవా . నీకంబు దూతలు . చని తోడి తెచ్చి రి . నై న్యమందు

తే॥ ముందువచ్చెడు మూత్రంబుఁ మూలబలము. వెనుక రాక్షసబృంద ము . వీక్షింపలేదు
దుష్కృతము ముందరికిఁ బ్రోవఁ . దొడరివచ్చె. విధియుఁగాలంబునొనరించు . ప్రేరణమున

మ॥ అని నాచిత్తము తెల్పుచున్న దన న . బ్రాజుండు చిరన్మృత్యుతో
గనలుం గన్నుల రెంపు దోవఁ ద్రుటిలో . గ్రవ్యాద సందోహముల్
రను నప్పాటులఁ జూచుచుండు మతే . కార్యంబు చింతింపకుం
దని శీతలికిఁ దెల్పి తోడుకొని రి . మ్మా యంగదాః నావుడున్

మ॥ అతఁడున్ వారలఁ జేరి యో గిరసలా . రాః నిల్చి నావల్కులన్
శ్రుతులం జేర్చుడు పెండి పొందనినఁ గీ . శుల్ కొందఱాల్లింప న
మృతి గాన్నింపక పాటి రవ్వలకు న . మ్మానించుచుం గొంద జే
మతి బోధించెడు వాఁడవంచు నిలువన్ . మన్నించుచు స్తువువుచున్

ఉ॥ దేనికి జంకిపాతెదరు . కీకువ మీరలు దెల్పుఁదన్న న
మృనికుఁ గంచి వారలును . మన్నెడః చూడవొః సోకుమూతలన్
బునికఁ బోరి చచ్చి మతి . పొందిడి దెయ్యెడిః యంద్రజిత్తుచే
నైన యవాశ్రముల్ తలఁచ . నైనను చాలుమేమి చెప్పుమాః

ఉ॥ వెన్నుడు గట్టువిల్చుడును . వేల్పులు నోడిరి సోకుజేసి య
ప్పిన్ననిచేత నాతనికి . పీఠినవారలె వీరుః వీరలన్
మన్నియ లిద్దఱేచి యని . మార్కొని గెల్పెడువార లొదురేః
తిన్నగఁ జూడమి యునును . తీసని మున్సిసవేమిః యంగదాః

తే॥ చిలువతాడుపుతోఁ బచ్చ . పలువతాల్పు. నలువతో నింతికొప్పుంజు . గలిసి దురము
నలిపి పెక్కువేలెంట్లొక్క . పొలసుదిండి. గెలువలేరైరి వీరలా . గెలుచువారుః

తే॥ కోతిగుంపు అన్నిటి నొక్క . కూక యెఱచి. దిండి మ్రుంగుటకుం జాల . కుండు వీరి
కూటుపుల నొకప్రాచ్యెల్ల . గూడియేని. పలుకువెలఁది మగందేని . తెలువఁగలఁదెః

తే॥ తలలు పది చేరు చిరువది . తలపు పొలను. దిండియెకిమీనికని వెఱ . తివుచుచుండె
నిచటఁ గల చును మగవారి . కేమి వేయి. తలలు రెండులేవేళులు . గలవెదెప్పునుః

తే॥ కుండకర్ణుని చేవిల్లు . కూడియెత్తఁ . జేవ లేకుంటి మాతని . చేత లీవు
నెఱుంగుదువుతర పరివార . విట్లువచ్చి. యంటి వినుద్రిమ్మరులకంటె . నోవఁగలమెః

తే॥ హనుమ బలిమియు సుగ్రీవు . నలపు రామ. లక్ష్మణుల వింటినేర్పు త . లంచి చూడఁ
దమ్ము తము . గాచుకొనునంత . తరముగావు. మనలఁగాచు తెక్కడిమాటః మఱవఁదగును

ఉ॥ రాముడె యేలకేమిః మతి . రావణుడేలిననేమి లోకముల్
రామ సత్కీకున్నగన . తక్కిగవెల్లఁః ధుజించి ధాఁగఁగా
చూమిధరంబులందు పల . మల్ జలముల్ గుహయందె మమ్ము నీ
వేమిటి కింకఁ బిల్చెద వ . హీనగుణాకరః యాజ్ఞ యాగదేః

చ॥ విరవిరవోయి వాఁ లిటు • వేడఁగ నంగదుఁ డాకించి య
చెరువున జాంబవంతుఁగని • చెల్వఁగ నిట్లను సూర్యనోర్ద వ్యా
కరణము నేర్పినట్టిఁడగు • గాదుషపట్టికి నుద్దియైన నీ
వరయఁగఁ బట్టలెన చటి • యజ్ఞుల సంగతి చెప్పనేటికిఁ :

ఉ॥ వన్నగతల్పుఁడే భువన • పావనుఁడౌ రఘరాముఁడంచు మా
తెన్నఁగ బోధసేసి వెల • యించితి మున్నిపు డిట్టి మూర్ధులకా
దిన్నఁగఁ చెల్పి పోడిమిని • దేర్చక వీతిలి కేని కీర్తియున్
విన్ననువేమగున్ : గుదిసి • బీరము మానుట పీరధర్మమే :

చ॥ అదరునఁ గీర్తి వోవిడిచి • యాజడిపాలయి యెందువోయినన్
బ్రదుకఁగ నానెఁ : రాజుఁ డెదు • రఁపిలువన్ : సుదయంచు నంజుడున్
విదితముగాఁగ నిచ్చినత్ర • వీణుల మోదుము నమ్మియున్న న
ద్విదులను మోసపుచ్చి యని • వీడిన నింతకుఁ జాచమేదాగా :

తే॥ దేవదానపుల్ చేరి మ • థింపలేని, పాలవెల్లిని చిలికిన • వారి నొక్క
కోలనేసిన బలముల • తోరివలసఁ, గడలిఁ గాచ్చుట మఱచితోఁ : కానవొక్కా :

చ॥ దనజ బలంబు చెన్నియిన • ధర్మములేచిట ధర్మ మున్న చెం
తనె జనుముంచు నిర్మయ మ • ధర్మము ధర్మము నెంచగల్గె లే
దనుట విసంగలేవో : యది • యా మతిమంతునిరీతి : పిచ్చివా
నినిబలిఁ బందలం గలిసి • రీపును పాటుట యుక్తకార్యమే :

చ॥ అనుటయు సిగ్గుచే నవన • తాననుఁడై యను జాంబవంతుఁ డీ
వను టుచితఁబయైన నిపు • డచ్చటఁజేరిన సోఁకుమూఁకలం
గనుటకునేని యాత్మ ధృతి • గాంచుటకేని పినాకికేనియన్
జనునొక్కా : యచ్చ వానరుల • సంగతి నెంచఁగ వోనమున్నదే :

ఉ॥ కాంచిత దేవదానపుఁ • కయ్యము మాలిని మాల్యవంతు మున్
గాంచితిఁ గాలనేమి పుడు • తైటభులన్ గనకాజి పోదరుం
గాంచితి హాలహాలమును • కాంచఁగలే దిటువంటివారలన్
ఁబంచి యముండునే నదిగ • ఁబంచి విరోధము గొన్నె వీరితో :

సీ॥ బలముకంటెను ఎర • బలము గల్గినవారు, మాయల గడిదేటి • మలయువారు
కడలి యిసుకకంటె • గడులెక్క గలవారు, కలికంటె నెద చెడ్డ • గలుగువారు
కృతహస్తలతికరా • కృతులు పీరఁగన్న, యచరవన్నె భయ • మందుచుంక
మనకు దిట్టతనంబు • మఱివచ్చునేమి : యిట్లున్న నెట్లున్నఁ జా • వున్ననైన
తే॥ పోరునకు జంకిపాటుట • మేరగాను, యశము తొలఁగును రౌరవ • మజ్జు నిక్క
మైన నొకమాట శ్రీరాము • నాననంబు, నెనుట నిచ్చుట యెట్లు : మో • మెత్తుటెట్లు :

తే॥ భల్లకేంద్రుఁ డిట్లాదంగ • వజ్రబిన్ను, శైవజుండు శ్వేతాద్రి • వ్రాలినట్టి
కారుమబ్బునాఁ డెల్లని • గొరు మీఁద, వెలయువజ్రీ చునుమండు • పలికెనిట్లు.

తే॥ జయము నోటమి యెదిరించు • టయును చంపు, టరయ పీరుల కెన్నుండు • జయగునదియ
నిలిచినార లిచ్చటనాడు • పలుకుల విని, కాన మీరలను విష్యుశ్య • కారులెమమి.

చ॥ పడఁకుడి టియంబు చుడి • బాముడి యెల్లర మొక్కటయ్య నె
య్యడియు నొనర్పలేము మన • యజ్ఞతల్లె షమించు రాముఁడే
యెదిరిచి గెల్పెనేని జయ • మేఁదైలుఁ శాంతము కాదయేని పా
యచ చునుపుల్ రజంబున ర • మూవ్వహు తోడనె రండు లెండనన్.

ఉ॥ పాటినవరమైతిమియ • పప్రథమోది జగంబు దూఱఁగాఁ
బాటిన వారెల్లరుని • పర్తిలనిండని భల్లకేశ్వరుం
దూఱటరాద నెల్లతపు • లొయ్యన వచ్చిరి రామనంద్రుఁడున్
చారిన గొప్ప సేనగని • తమ్ముని మోమును కాంచి యిట్లనున్.

చ॥ అమరజంబు లెన్నయిన • నంజిక లేదవి చుప్పరాగ్నులన్
దన కునిఁ గాలిపోవునవి • దూకివలెం బనిచేటులేదు నీ
వనమునఁ గాచుచుండుము వ • నాటులనెల్లర నెచ్చరంబునన్
దెసఁకుఁ బాటినారు గద • దిక్కొకయింతయు లేని దీకతన్.

కా॥ ఈసేనన్ మనమీడిరంపి యసురా • ధీశురు వెన్నుట్టునన్
మొనర సేసి వ్రజంగులం దొడరి యే • పుంజూపి చేటాచుచో
సీసామర్చము చూపి నానిజలము • స్ని ర్వేసి యూసేనన్
గాసిం బొందఁగినీక కావదగు నా • కర్తింపు మీ ప్రార్థనన్.

ఉ॥ పీరుల గూర్చి నాడుతి త • పించుచునున్నది మొచ్చరింతతో
మారుతితోడఁ గీకతుల • మాన్యునితో నెటనుంచుఁ డందు నా
లేదును తోడు లేరనుచు • నెంచి లపించిన మోసమబ్బు నా
లేవుము నోటమం గలుగు • వెన్నెనమా నగ లక్షణుండనున్.

మ॥ అదియే యుక్తముకాక నీకడన మే • చుర్పించి నిచ్చన్నచో
నిచి రక్షించు చిద్ది కార్ముకబలం • బిట్లందెనంచున్ వియ
త్పదులందోలెను చూచుచుం డను ధను • ప్పొందిత్యమహి మెచ్చి మే
లదిరా యంటలు దక్క నీకగు నహ • యత్నింబు చేతుఁడునే ;

పీ॥ అనివచ్చి పొమ్మితి • లాటమండిలేవ మా, రుతిపచ్చి జానికి • పతికి మొక్కి
యూసేవవానను • నెగ్గడ కీటజ, ములమీఁదఁ గూర్చుండి • కలనుసేత
యుక్తంబు; కాదేని • యొగివెన్నె నిల్చిన, నాదేవ పరిండు • చాని ననుచు
నీకసాధ్యంబయి • లోకసాధ్యంబైన, సనియెంచు గలుగునే • సవనపుత్త్ర ;

తే॥ రావణుడు దాపునకు వచ్చి . రణముచేసె. నేని యూర్మిణినిభునకు . నీవుతోడు
పడకయున్న విజయమెట్లు . పడయ గలము ; వనవరుల నెట్లు దక్కించు . కొనగగలము

తే॥ ఇంద్రజితుడైతి లక్ష్మణు . నెచ్చరించి. పంపినదియు నీతోడనే . వాని నతడు
గెలిచినదియు నీవల్లనే . గెలువవలసి యున్నదింకను తోడు నీ . పున్నతన.

మ॥ అతులోత్సాహముతో న్నదర్శముగ సౌ . ఖంబుల్ వినర్జించి స
మృతి నాతోడనవచ్చు లక్ష్మణుని ప్రే . మంగాఁ నుగ్రీవు సం
గతి నీవుండి చరాచరవ్రతతి దుః . ఖంబుల్ తొలగించి స
నృతి ధర్మంబును నియమా యని రఘు . జ్ఞేవల్లభుం దవ్వలన్.

మ॥ నీవును తమ్ముతో నిలిచి . నిరర్థపైరు లొనర్చు నీర మా
యావిధులెల్ల నారసి ర . యంబునఁ దెల్పకయున్న సాగునే ;
రావణమర్తనంబు నమ . రంబున నీవకదా నిభీషణా !
భావి శుభప్రవృత్తి కిల . బంధుర శక్తియు జీవగజ్జయున్.

తే॥ అనిన రాసుని వాక్యంబు . లావరించి. పావనియు నిభీషణుడు సు . గ్రీవుఁ దదిక
మోదమంది వానరసైన్య . ములను కావ . నమ్మరించిని వనిరి ల . క్ష్మణునితోడ.

మ॥ దనుజద్వంసి నమస్కరియల్ సలిపి కో . దండము చేనంది శి
జిని నెక్కించి విశాల వక్షమున ర . క్షీణాకమో రంతటం
బును లీలన్ ధరియించి యక్షము శర . బ్రోద్దీప్త మాణిరమున్
వెనుకం దాల్చి రణాగ్రమందు నిలిచెన్ . విక్రాంతి గంభీరుడై .

అ॥ నూలుయోజనముల . దూరంబు నిండిన . సేన ముడు నిలుచు . మాఁమీద
ననురసేనవైచు . నాయుధ వితతు లా . కనముగప్ప నురలు . కాంచి భీతి.

శా॥ రామా : భక్తభయాపహరక తను . ప్రాణంబు : నీలాంబుర
శ్యామా : రాక్షసభీమ . దార్మిక జగ . స్పంస్థాపనా : నీవు గా
కీమానంబగు దైత్యసేన కెదురై . యెవ్వఁడు నిల్వంగ ని
చ్చామోచంబున నోపు . మా హృదయ వా . చాపూర్తి గానింపవే!

మ॥ అని ప్రార్థింపఁగ మౌనులున్ సకల ధ . ర్మాచార సంపన్నులున్
దనుజాధిక్యము రాము నొంటియు మహా . దైన్యంబుతోఁ గంచుచున్
గమనన్ దాపుము లోడ్చుచున్ మనము వై . వ్లంబులు నొందంగ రా
మునకున్ మంగళ మబ్బుఁ గాతమని ప్రా . జంగోరి డివింపఁగన్.

తే॥ తక్కు సిద్ధసాధ్యులు . దాశరథికి . విజయమగుఁగాత దైత్యులి . విజుగుఁగాత
నేటితోడఁ బాపములు . నీగుఁగాత . మఁది దనుజవీరులు కాంచి . యచ్చెరువునః

చ॥ నిలుకడ తప్పి వానరులు . నిల్వక పాటిన శక్రుసేనలో
నిలిచి శృగాననంబుగొని . నిశ్చలుడై మనమీది కెక్కిటిన్

గెలువఁగ నెంచిగాక తన , గెల్పునకంటెను దొడ్డకాదె? యి
ట్టంముగ మాల్యవంతుఁడు వి , దంబన సేయునే? తొంకులాడునే?

మ॥ మును దేవారి పురారితో రథికులై , మున్నాడిరా దార్జ్యపై
మన సద్వంశ వినాశకుండయిన య , మూయావి వైకుంఠుఁడున్
మనుఁడై వచ్చి యెదిరె; పీఠోఁ ధను , ష్కాండంబుతోఁ గాల్చుదన్
మనపై నెత్తెఁ జలంబు సాహసము సా , మర్త్యంబు మెచ్చొగదా :

మ॥ హరులున్ దేరులు గొరులున్ శరభ సింహవ్రాతముల్ జ్ఞుట సా
గర సంకాశములై యెల్లరృగనుచున్ , గౌతాహల స్వాంతుఁడై
వ్యతితోత్కంఠర రండురండనుచు నా , హ్వనించుచున్నాఁడుగా :
దం నిద్రెవ్వఁడు నిల్చి నిల్చి మరలెన్ , దర్పించ్చిప్రాణాంతో.

శ్రీరాముఁడు రాక్షస బలముల నులుముడుట.

మ॥ అనిగర్జించు చఖర్వ గర్వమునఁ గు , వ్యద్ధోఁ సింహంబు వా
రణ యూధంబులు చుట్టిసట్లు బలద , ర్వుఁబ్రాంతులై రాక్షసుల్
తను ముట్టంగని మేలుమేలనుచుఁ గో , దండంబునన్ శింజిసి
నినదంబుం బరగించె రాముఁడు లన , నిర్భూత మోషక్రియన్.

కా॥ మాతెన్ సాగర భారహృక్క మొగి న , మూతంగ యూధంబులన్
దాతెన్ వేగము వారుంబులకుఁ గ్రో , ధంబుల్ దిగఁబాఱఁగాఁ
దీతెన్ వీరుఁ శౌర్యదైర్యములు భీ , శింఠ్రాంతి నిందాదులన్
పీతెన్ దాహము నోశులెందె మనమున్ , మేండ్రించె దైత్యాలికిన్.

చ॥ తురగ పిశాచ సింహములు , దుర్భ్రమచే నడ తారుమాటుగాఁ
బరుగులువాటి తేరుఁను , పాడుగఁ గూర్చె మతంగజంబులున్
వెఱగొని మావలీండ్రిఁ దమ , వీకర హస్తముతోడ నీడ్చి యు
ర్వరఁ గొని మోచి యిచ్చవడిఁ , బాతెను జోభము పుట్టె సేనలో.

చ॥ భవతులు దుర్నిమిత్తములఁ , గాంచి నిశాచర నాశ సూచక
ప్రచరములంబు నంఠిసిలి , పాడిరి యాడిరి క్రూరరాక్షసుల్
విదలితులయ్యు రోషమున , పీఠక పైకొన రాసుభద్రుఁడున్
గువచులమీఁద బాణముల , గుప్పెను లెక్కకు మిక్కుటంబుగన్.

పీ॥ హరులపైఁ గరులపై , శరభ సింహములపై , వీరులపై వారి , కేరులవయి
శరమ లపై శరా , సనములపై భట , శిరములపై వారి , యురములవయిఁ
గరములపైఁ బరం , పరలుగా శఙ్ములు , గురియింప నురలెను , కుంజరములు
దొరలెను వీరుల , శిరముల కరిజిని , తురగోత్కరింబులు , దురమునందు

తే॥ విటిగి యటిముటియెసదు , విండ్లవలెనె, సిదములునుపొడిపొడి యయి , పుడమిఁబడియె
చంద్ర రేఖలవలె నిశా , చరుల కోట, దంతములు పలవలరాలి , ధరణిఁగూలె.

పీ॥ నుడిగాలితో జడి , వడియైన చందాన, రామ నిశాత మా , రగము లొలయఁ
దుంగ మాతంగ తు , రంగ శతాంగ భ, టాంగ సంఘంబులు , త్రుంగి పడియె
నోవ్వంబు గొలుకుచు , నుండు దంతంబులు, కోపంపుఁ జూపులఁ , గొలులు కనులు
కరవాలు వీడని , కరములు గరిల్లు, మూర్ధముల్ పరుగిడు , మొందెములును

తే॥ పాఞ్చర క్తప్రవాహముల్ , మీటితునిగి, పడెడి యవయవంబులతోడఁ , ప్రధనభూమి
మాడ బీభత్సమయ్యె ర , క్షోణముల, యాయుధము లొక పనియేని , చేయవయ్యె.

పీ॥ అమ్మలతోఁ గొర్ము , కమ్ములు తెగుమున్నె, కత్తులూనిన కేలు , కత్తిరిల్లుఁ
గేలకు మున్నుగాఁ , గాఢలు తెగుచుండ, నొకటిపై నూలు సా , యకము లరుగుఁ
దురగంబులకు మున్న , ఖరములు తెగుచుండు, ఖరములతోడఁ జ , జీవులు పోవుఁ
జజీవులకు మున్న , వక్షిముల్ ప్రీలుసు, వజ్రలతోఁ జీలు , వదనములును

తే॥ తప్పిపాటినదొక్క త , త్రడియు లేదు, శ్వాసమార్చుటకేని రా , క్షనుల కెడము
లేమిఁదబ్బిబ్బులై వారు , రాము నొంచు, వెరవు దొరకక యూరక , యురలుచుండ్రె.

పీ॥ చనఁ దలఁచకమున్నె , చచ్చి పడుచునున్న, శవ నివహము దాటి , చనఁగలేక
చన్న వేలకువేలు , శరములు తాక నొ, క్కరథంబు నూలు ము , క్కలుగ విలుగు
నంబకంబులు పంబి , యనరు లండుగ మున్న, చచ్చినపోల్కి గ , జంబు లురలు
నెనిమిది దిక్కుల , నెనసి యొక్కుమ్మడిఁ, బమ్మిన వీరులా , వలికిబోరు

తే॥ అరదములు బార దూరంబు , నరుగలేదు, వారణంబు లూరక మ్రాలి , వసుధఁగూలె
తురగ సంఘంబులును పని , తోచ చుడిగె, భటులు బలియైరి మిత్తికి , బరువు తగ్గి.

మ॥ జలజాఙ్గం దొకయప్రమేయ శతమై , సాహస్రమై నూలు కో
టుల ప్రాణంబులఁ దీయునన్న నుడి నాఁ , డు న్నేడు సత్యంబుగాఁ,
గలనం జచ్చినవారి నెంచి విధి లె , కక్కల్ తప్పు గావించెఁ బ్రా
ణులఁ గొంపోయెడి కాలుఁడెంతపడెనో , నోవెంత దానొందెనో ;

శా॥ సీరంద్రక్రియ వారిదొఘ విగళ , నిర్విఘ్నత సందోహముల్
జాఙం గాలు నరణ్యరీల శర సం , జాతానల జ్వాలలన్
సారంగంబులపై శతాంగములపై , జాలవారు బెక్కంబు లే
దారింబోయెనో? బూదియై శ్వసనుఁ డు , ద్దండించి కొంపోవఁగన్.

చా॥ తునిగిన కూల కుంత శర , తోమర సంఘము తూపుత్రోపుచే
వననిధిఁ జొచ్చి చుట్టును ర , వంబునఁ ద్రావఁగ వీరు వట్టి జీ
వనచరరాశి చచ్చె నిట , వండలిగట్టి పయోధి యెండఁగన్
వనజ హితాన్వయప్రభు స , వారలు బాహు జవంబు నేమనన్ ;

చ॥ అరి మన భంజనుం దయన . యర్కబలేకు నిశాక సామకో
రక్కరము పురత్రయంబు వడి . దాహ మొనర్చిన వైష్ణవాత్మమన్
విడిచి వీరియి దానప ని . కాదు శివ పద హస్త సంఘమున్
జూచుటఁ జూడఁజేసినది . సుందర హేమ శతాంగపాళితో.

చ॥ స్వీరవదయంబుమీది భట . తీవ్రతరాయుధ శస్త్ర హస్తముల్
ధరిచిని వ్రాచుదాముల వి . ధంబునఁ గూలుచుఁ ద్రుళ్లె నోష్ఠముం
గఱచిన శీరవర్షము ల . కాండ పయోద హుతాశనశమల్
పఱచిన తీరుగాఁ బడియె . దాన్కొనవంతు శరాసనోద్ధతన్.

చ॥ విజయ పయోదముల్ గురియఁ . బేర్చిన వారిధియట్లు సంగం
స్థలము రహింప రత్నమునఁ . దాటెను కేరులు మావటీండ్రిన్.
దొలుచు మతంగజంబులును . పూడెఁ బదాతివయంబు పూడెఁ దే
జులు పడి పూడెఁ గొన్నినుడి . చుట్టి భ్రమించెను చిక్కదోచమన్.

క॥ తెగి పైతెగిరిన శివులు . తగులు ననెడి భీతి సురలు . తలఁగిరి దుకున్
దిగుతలు శిలలపోలికఁ . దగులుననుచు భూజనములు . తాజీరి దెసలన్.

చ॥ ప్రళయ పయోదధారల తె . అంగున రామ రాళి వస్వ నా
కలఁకునఁ ద్రెవ్వు మస్తములు . వ్రాగిన కన్నులతోడ ఫేదరా
వళిగని మేఘమాలింప . వంగిని నింగిని నిండుచున్ మహా
నిల హతిచే విమానములు . నేలను కూలు విధంబునం బడున్.

పీ॥ కొందఱు దివ్యాత్మ . జ్ఞుందంబుఁ గొందఱు . గదలను గొందఱు . ఖడ్గములను
గొందఱు ప్రాసముల్ . కొందఱు తోమరాల్ . కొందఱు ముద్గరాల్ . కూడివైవఁ
గొందఱు తాకిరి . కొందఱు దుమికిరి . కొందఱు తిట్టిరి . కొట్టినారు
కొందఱు పొడిచిరి . కొందఱు విడిచిరి . కొందఱు విసరిరి . కొందఱు గ్ర

తే॥ దృష్టిఁ జూచిరి కొందఱు . తెరలినారు . కొందఱు తార్చిరి దాగిరి . కొందఱు జర్కుఁ
గ్రమ్ము కారుమబ్బులవలె . గ్రమ్మి తుదకుఁ . బడిరి సమరస్థలము బట్ట . బయలుగాఁగ.

సీ॥ విసన వేసిన . యెత్తిన పట్టిన . యాయుధముల రావు సాయకములు
విలుచుచుఁ బైపయ . బెరసి గజావలి . సురలఁద్రోచు గుఱాల . దొరలదాచు
శిరములగోయును . శరములఁద్రోయును . విండ్లువిలుచు మేలు . గండ్లు పలుచుఁ
గవచముల్ భేదించు . గరముల చేరించు . పైర్వంబు పోకార్పు . శ్రమముఁగూర్చు

బలముఁదొలగించుశిలలను . నలఁగ దంచు . దరువులం ద్రుంచువై చిన . గిరులఁద్రెంచు
అహహ . యేమందు రామపు . నస్త్రరీం . బట్టబయలయ్యె రాక్షస . ప్రధనభూమి.

అయగ్రహి॥

కాలుతెగి కేలుతెగి • వ్రేలుతెగి వాలుతెగి • మేలు తెగి రాక్షస శ • రాలి తెగిపోవన్
గూలె గరితందములు • వ్రూలె ఖరు సఁఘములు • తూలె భటబృందములు • వ్రీలె రథపాతుల్
వేలకొలఁదిన్ విశిఖ • జాలములు తక్కుగల • కీల తెగఁజిమ్మిడి క • రాశ పరిఘాదుల్
వీల నొకతేల ఘన • వేల గొనునోలి బల • శాలి వనమాలి తన • కోలలఁ గవించెన్.

తే॥ లెక్కలేని దోషాచరు • లొక్కపెద్ద నొక్క నరుపైన శరవృష్టి • మిక్కుటముగఁ
గురిసి రామభాణములచే • గొండలట్లు దొరలి పొరలిరి దురమున • శిరములూడ.

తే॥ వేయికరుల చేవగల దై • తేయుల కొక శరమువంతున శ్రీరామ • చంద్రుడేసి
రక్తవాహినిఁ గూలి తి • రములఁజేర లేక పెక్కినుఁగులు వార్తి • లీనమయ్యె.

తే॥ తెగునుకొండలు వలయముల్ • తెగును గడలు విఱుగుఁ గుంతముల్ దంతముల్ విఱుగు గరులు
హరులు దేరులు విఱుగు డ • జార్జమండు రామభాణ మొకొంటిచే • రణమునందు.

తే॥ జగము లేకకాలంబునఁ • జంపజాలు జముఁడు మంత్రులు దూతల • చరణయుగము
గలుగువారొక బడుగిడి • యలసినారు పొలియు నసురుల యుసులుల • మోవలేక.

ఉ॥ కుప్పలు కుప్పలై కలనఁ • గూలిన దంతులు తేరు లశ్వముల్
తిప్పలు తిప్పలై పెరిగి • దివ్యలమార్గము నంటుచుండినన్
దెప్పిటిసట్టు లట్టలొగి • దేలి నటిఁపఁగఁ జచ్చుసీనుగుల్
తెచ్చనఁ బ్రాణమొందెనని • దిగ్భ్రమఁబాఱెను జీవసంఘముల్.

ఉ॥ నల్లనిభాను బోలి కిర •ణంబులు చిందెడు రామపుండు పైఁ
జల్లినయట్లు రక్తకణ • జాలము పర్వ య గాంతవేళ భా
సిరెడు భానుమూర్తియనఁ • జిందిన శాస్త్రవరక్తమండు రు
జిల్ల మునింగి లేదు ముని • సేవ్యుని భార్గవుఁబోలె శోభితెన్.

ఉ॥ చిచ్చులు పిడ్గులట్టి రము • శేఖరు తూపులు క్రవ్వ మ స్తముల్
వ్రచ్చి నశించుచుండఁ దమ • వారలు చచ్చుట చూడలేక వి
వ్వచ్చము నోర్చి యొత్సుకత • వ్రాల్పర మూఁగిన సోకుమూతలున్
గ్రచ్చుట నీఁగలట్లయిరి • రాముఁడు తల్లునుపోలె సయ్యెడన్.

ఉ॥ క్రమ్మిన దానవావళుల • కంతములం దెగనేసి వ్యోమ మం
గమ్ముల యాటలాడె దగ • నవ్వునగండ్లను గ్రచ్చకాయలన్
జిమ్మెడివీల శీర్షములఁ • జమ్ముచు నత్త విధాన నైపుణిన్
బమ్మిన తేరులం గరుల • టగ్గుమొచ్చెను సుగ్గు సుగ్గుగన్.

చ॥ పలువురుప్రాణమల్ విడిరి , పల్వరు పాటిరి సూటి తప్పఁగాఁ
బలువురు దాటుచుం దొరలి , బన్నము నొందిరి కుంది కంది లోఁ
గలఁగిరి మండి మాఁదిరి పొ . లాలిరి నిక్కిరి ప్రుక్కి రాంధ్రముల్
వలనుగఁ బెక్కి రేడిచిరి , నంది రెదిర్చిరి పోరి చచ్చిరిన్.

తే॥ కవచ కుండల కేయూర , కటక మరుట, కంఠికా హారవికతులు , కలనఁ దునిగి
దొరలు వారిమేనులనుండి , ద్రుంగి యురలి, మొగులు గములందు మించుల , వగిదిమెఱపె.

సీ॥ వెనుకనున్నాడు ముం , దుస నున్న వాఁడొగి, పదనచుండున్నాడు , హృదివిగలఁడు
తలలపై నున్నాడు , మలలపై నున్నాడు, తెలుకుల నున్నాడు , క్రిందగలఁడు
మింటిపై నున్నాడు , మంటిపై నున్నాడు, కత్తుల నున్నాడు , కరులమీద
భరువులమీదను , తరువుల మీద న్యం, దనములమీద నం , తలను గలఁడు

తే॥ నాయెడుట నాయెడుట నిల్చి , నాడు నీడు, కనులనున్నాడు కోదండ , కరుడఁబంచు
కటకుసోకులె ద్రుమసి వా , చఱచునట్లు, మించి యెల్లయెడల నంద , రించె నతఁడు.

చ॥ జలధులయందు లోకముల , శత్రునమూహములందు పెక్కు మా
యలఁగొని కామరూపముల , నందు విశాచరరాజి చింతనం
బుల నెడలందు వెల్పును , పొల్పుగ నిల్చినవాడు మెల్పునన్
బలిబళియందుఁ బల్కుదగు , పద్ధతినొప్పెను రాముఁ దెల్లెదన్.

కా॥ నానానాన విధాన నారముల వి , న్నాణంబుతో నుండె నీ
భూనాథుండను బుద్ధిలేక మఱుగై , పోయెంగదాయంచు వి
జ్ఞానానంద మయాత్ముడై మఱచెఁ గ , ర్జుంబంచు గీర్వాణు ల
జ్ఞానావస్థ భణించి దిగ్భ్రమల నా . శంకించి రప్పట్టనన్

క॥ చందావల వేగంబున, ఖండిత తరుకాండమట్లు , కర్పూర గణముల్
కుండములై దెనలం బడ, భండనమునఁ దిరిగె రామ , భద్రుఁడు పెలుచన్.

క॥ హరులు కరులు వీరభటులు, నరవఱులు గిరులఁబోలె , నవనిం బెరుగన్
గిరినుండి గిరికి దాఁచెడు, కరణిం దిరుగంగవలసె , గాకుల్ స్థుఁ డటన్.

క॥ అంబరమంటెడు ధ్వజ చీ, నాంబరములతోడ గొప్ప , యంబారులతో
డం బూడి మునిగె గురు ర, క్రాంబుదిలోఁ గరి ఘటలు ప్ల , వావలి కరణిన్.

క॥ తెగిన సురారుల శిరములు, నెగిన మరలఁ బుడమిఁ బడెడి , వియతిం జూడన్
దగ విజయలక్ష్మి చేకొని, యెగురవయచు జలజ వికతి , తెనయై యుండెన్.

క॥ వాలమ్ములఁ గరములతో, వాలమ్ములు గరము విజిగె , వాలెమ్ముగ జీ
వా లమ్ములుకుల తెరయై, వాలమ్ములఁ బోలు , దైత్యవర్గము నమసెన్.

క॥ భేటకములు తునిగిపడెన్, ఘోటకముల తలలతోడఁ , గూటుప లగుచున్
బాటకముల కిమ్మయి చను, హాటక కోటిర మస్త , కాపలితోడన్.

క॥ క్రూరుల దంష్ట్రలు తెగి తమ, గౌరువ మేనులను చొచ్చి, కారు మొగులునం
దూఱ లనద్దాల శశిం, గేరులలినితోచెఁ జూచు, గీర్వాణులకున్.

క॥ అక్కుటిలుల పెనుకోటలు, మిక్కుటమగు కరి రదములు, మేదిని నిండన్
బెక్కురు కల్పంబులఁ గల, పెక్కురు నెల లొకటఁ చేరు, పేరిమిని పెన్న్.

క॥ అనురుల తనుగిరులందున, విసనముగాఁ బొడమి దెనల, విరిసిన రక్త
ప్రసరమున నవటి జనములు, పసరములును చనియె నెక్కి, సర్వతములకున్.

క॥ నిందె దివి జీవతతిచే, నిందెం దుని దానవ శవ, నివహముచేతన్
నిందె శరధి రక్తముచే, నిందె సురల కనులు రామ, నిపుణత్వముచే.

క॥ కయిదువులు రక్త నదముల, పయి వడివడిఁబోయి బహుశ, వనచర వితతిన్
బయి దనిలి సరగఁ ద్రుంపఁగఁ తెయిదంబులు తఱుఁగ విజిగి, చేద్దడి చచ్చెన్.

మ॥ బిహీనుండగు నొక్కమానవుడు పై, పైఁ బేర్చి దోషచరా
వలి కావించిన పూహముం జెఱచి త, త్పాండిత్యముం జూపి దై
త్యుల ఖండింపఁగఁ బండ్లు గీటుచును వ్య, ర్థబోలె నిట్లుండుటా,
యలుచుం జంపెదనందు వహ్ని కడు రో, పాయత్తుడై లేచుచున్.

వహ్ని దానవసేవలఁ బ్రోత్సహించుట

చ॥ ముఱకులు వచ్చి పైఁబడక, మున్నె నిశాచరు లంద టొక్కపై
యలుగులపాటు నొంద కొగి, నాతనిపైఁ బడ సర్పి చావఁదే;
జుధులబోల్కిఁ గానఁబడి, చప్పికి చేతలఁ జేయుచుందురే;
మలకలు మాని పైఁబడుడు, మ్రూల్పుడు లెండని ప్రోత్సహింపఁగన్.

పంచపా॥ చలంబుతోడఁ గర్పూరుల్ వి, చారదూరులై వెనన్
బలంబు చూపి యొక్కకొండ, పైని పెక్కు మేఘముల్
జలంబు చిందు బాతి నైక, సాయకంబు లేసి తా
వలంబు తూలఁ దర్రనంబు, భ్రునంబు సేయఁగన్

ఉ॥ తీవున రామజాణములు, రేఁగుచు శీర్షము లెన్నొ చెందుచున్
ద్రెవ్వగఁ జేయ రాక్షసులు, తీజిరి కూలిరి చాపకట్టుగా
సువున నాడిపాడెను మ, హోద్ధతి నార్పె బిశాచ సంఘముల్
కవిన్ నోటిలోఁ గొఱచి, కట్టులు నావల దివ్వెలట్లుగన్

॥ రక్తసంకిల వార్తి వ, ప్రముగఁ దాల్చి, రక్తచందన మలఁది ధ, రా పుంధ్ర
పెద్దపెద్దఁ జూడఁగ వచ్చు, పేరఁటారి, కరణి నొప్పారె నారణఁ జ్ఞాన్తులమున.

॥ పృథ సురాక్షర దధిలవ, తేజోవద్ధ, వసనిధులు రక్తమయముయి, సరఁగు కతన
సప్తపాదిధులను పేరు, జాఱవీడి, యొక్క రక్త్యతోయది యన, నొప్పె నపుడు.

- క॥ తాడుగుట యొకవరియైనను, పెడలు శరీరములము లెన్ను, వేరుకు వేరె
 వృదు వధము పూర్తియగు న, వృదు లేనెఱఁబోయి విల్లు, పొడవయి నిలుచున్
- పే॥ ఎత్తినవారలు, నేసిన వారు గ, ర్పించిన వారెడి, రించువారు
 వడిగొను వారోడి, పొడిసెవారు కో, పిరిసినవారు మ, దించు వారు
 తొడరిరి యడరిరి, తొడఁగిరి పడఁగిరి, మడఁగిరి బెడిసిరి, మడిసినారు
 చూడ్కులు మనసులు, చూడ నూహింపఁగఁ, దగిన యంతటి సమ, ధములు కావు
- తే॥ తొడగినవివేయియడగులు, వడిగఁబోయి, చంపుటయొనహస్రముకాదు, శతనహస్ర
 మట్టిదే వడి యుద్దేశ పట్టిదె యగు, దానవ శరాశి తము గావ, లేనివయ్యె.
- పే॥ ముండుభాగమును, మొగమును రెండు ప, క్షములును పృష్ఠము, ధ్యములు గలుగు
 మనశరవృహము, కాకులస్తకుఁజుండు; సూదియుఁ జొరలేని, చొప్పు పన్నె
 నాయమ్ము లొగినేగి, మాయమ్ములం గ్రుచ్చు, వలఁకుల డున్న య, వ్యలికి నేగు
 నాయమ్ములకుగుటి, యైనరిక్కునులు చ, చుట్టగాక యెదిరి గె, ల్చుటయుఁగందె ;
- తే॥ విలయకాలానలముఁబోలి, యలుగు లదర, నెండుటదపులఁ బోలిరి, యెడె యసుర
 వరులు; రామభాజములు వా, గురనుపీలి, దనుజగణములు తగులు మ, తస్యములఁబోరె.
- తే॥ చండ మారుత మట్లు దా, శరణి యొప్పు, జెదరు మలలైతె పడి కుడ్ర, శిష్యు లుండ్ర
 విలయ కాలసాగరమట్లు, వీర రామ భద్రుఁడుండఁ బ్రాణులబోలి, వారలుండ్ర

మ॥ మొదలై నృప్తియొ, ర్పి మధ్యమగుచున్, బోషించి యంతంబునై
 కుది గావించు వరాత్పరుండు గనుజ స్తోమంబుకై కల్పమై
 పొదలన్ దారు చరాచరంబుల విదం, బుంబొంది రా రామపుం
 దువది ప్రోత్థ విషంబు గాఁ జనిరి మ, త్స్వోమంబుగా రాక్షసుల్.

ప॥ పంచనఁ గూటసాక్ష్యము న, భం బలుకాడి ధనంబు గూర్చు నా
 కుంచిత వీరివర్తనుని, కుంతిత వంశముఁ బోల రాక్షసుల్
 ప్రాంచిత ధర్మముం జెననె, రాముడు; తాను విషాంబునై చనన్
 గ్రంధర దావి జెమమునఁ, ద్రావిన వీరలెయ్యెరి దానపుల్

చ॥ ఒక శతవాహనుల్ ముగిసి, యున్నతఱిన్ జలరాశి లంకయున్
 సకలము నొక్కలై సమర, సంబుగఁ గన్నద దానవాఁగనల్
 కకవికనొంది యేదియును, కానక చిత్త కలంకమొంది కా
 క్ల కుదియ నెట్లుపోక దిగు, యం గొవి కూలిరి ముగ్ధిరండులన్.

తే॥ దాసిన సురారు లనువులఁ, దాసినారు, కుప్పలై నింగి నంచెను, కుడవ చయము
 విదిరి నెత్తురు పోలేక, యెరురు తిరిగె, వెనుకనున్న నైన్యంబు ముం, దునకుపచ్చె.

క॥ రేచిరి కరి శరభాదుల, వీచిరి తోమర గదాది, వివిధాయుధముల్
 త్రోచిరి సేవల ముండున, కేచిరి ప్రాణంబు తీసి, యెఱుంగక వారిల్

౪౫ రండిరండి మీన , రంబుల బలములఁ , దెండితెండి తెచ్చి , యిండియిండి
నాశరముల కనుచు , దాశరథి వచించి , పేర్చి శతశరంబు , లేర్చి యేసె.

౪౬ తమతమ సేన లవ్వలికిఁ , దారఁగనీయక వైన్యనాథులే
తమకముతోడ నడ్డువడి , తార్పుచుఁ జచ్చినవారి దాటుచున్
దుముల రణంబుకై యఱిమి , త్రోయుట దాయుట గాంచి నిర్జరుల్
కుమిలి త్రినేత్రుఁగాంచి యెడ , కూరిమితో వచియించి రివ్వెదన్.

౪౭ రాణువరోన నొక్కొక్కరు , రావణుకంటెను ముమ్ముడుంగు వి
న్నాణులు వారిలెక్క గణ , నంబునకందదు వంచి మించుచున్
జాతనాన దాసి రిక , జానకినాథుడొ యొక్కరుండు మా
పోటిమి మాల్చినట్టి బల , పూర్ణులు దానపు లేమి మూఁడునో ;

౪౮ రామపుఁ దేయునట్టి ప్రద , రమ్మల సంతరమంద శ్రుంచుచున్
మేళుము లట్లు క్రమ్ముకొని , మించిరి ముంచిరి వీరఁన్ మహా
మోఘముగా శపించి యను , పుంజము తీసినఁ దీయవచ్చు బా
జౌఘముచే జయింపఁ దర , మా మముతోటికి మీకుఁ దక్కఁగన్ ;

౪౯ అని వచియింపఁ జూలి భయ , మందకుఁడయ్య సురారు లెందఱై
న నగిని దూదిఁగాల్చు వయి , నంబున రామ శరాన్ని కాల్చు నే
మునుపె వచింపనే ; యమ్మత , మున్ గరళం బపపాడి చక్కటిన్
గొనకొని గెల్చెనేనియును , క్రూరులు రామపు గెల్వనేర్తురే ;

౫౦ తలఁచినచో విభీషణుఁడు , తక్క జగంబున జీవయుక్తుడై
యెలుచు నిశాటుఁడున్నె యొకఁ , దాదట సత్కృపగల్గి ధర్మమున్
బొడచును మీరు దాఁగుటకు , భూధర కందర లింక రోయఁగా
వలవదు నేటితో దనుజ , పంశము మాయు నిబద్ధి నానుడుల్.

౫౧ అని హరుఁడాడ బ్రహ్మాయు య , తార్థమ యంచు వచింప వేలుపుల్
మనమున నెమ్మదిం గొవిరి , మానవనాథుఁడు మందలీకృత
స్వవిత ధనుఃపయోధమున , తాత శరీముఖ వృష్టిగూర్చి వా
లిన దనుజోత్తమాంగక శి , లింధ సమాహము సృష్టిచేయఁగన్.

౫౨ అనఁముని ట్టుకొన్న దను , జావలి స్వర్గముచేరి యచ్చటన్
మనుటకుఁ జోటులే కలయ , మ్రాలిన మేనులు తత్తళింపఁగన్
దునిగిన యాశ్విక స్రతతి , తోడన దివ్య శరీరమంది మే
దినిఁ దమ గుఱ్ఱముల్ పొరలి , త్రెల్లటఁగాంతురు మింట నిల్చుచున్.

౫౩ అందుబలందు శైలముల , యందు వనంబుల యం దెదారులన్
బంబిన నాకమందా కను , పాతెడు మేధకుఁ దేటిచూచినన్

దంబుగ నట్టన్ దలల , దాచుచుఁ దేచ్చుచుఁ గొంచుఁబోవు ర
క్రాంబు నెదీనదంబు చుర , వై కనుపల్లెను తొల్కొనిం బరెన్.

చ॥ ఎదిరినట్టి యోధవరు , లేదైబ మారి నశింప వాహినుల్
నదమదమంద వెన్నెగల , సైన్యము పాజెడు త్రోవఁజూడ నం
గదగని వారినాయకులు , కాలచి వివేక విహీనులారః పా
తెదరె ; బిరెఁబులేదె ; యని , రేవంగ తే చులపోల్కి వారలున్.

చ॥ చెవుడు వదంగ లోకము వి , శీర్ణతనొంద మొయిళ్లు దేవతా
వివహ శరంబు లూఁగ నవ , నీదరముల్ చలియింప వైచు తై
దువులు మెఱుంగుపిడ్గు లను , తోయముగొల్పఁ దమస్సమూహముల్
దవిల యెదిర్చెనాఁగ బల , దర్శమునన్ దనుకాలి క్రమ్మునన్.

ఉ॥ రాముడు రండురందని న , రాగముతో నతిథి ప్రకాండమున్
దామమునం దెదిర్కొను వి , ధంబున నేగి పృషత్క వృష్టి గా
రాములు చూపఁ దెక్కెములు , రాలె దిశాంతను లందు వార్యముల్
భూమిని మ్రొగ్గె గూలె రథ , ముల్ పవి భిన్న మహాద్రులోయనన్.

సీ॥ శకలంబులై పడు , స్వందనాంతరములఁ , దనియక కంకగృ . ద్రములు తూటి
బలితంబులగు పశే , బరముల లాగంగ, భానుబింబము మాటు , పాటునొంద
గ్రహగతుల్ దస్వంగఁ , గదలియు నుడియంగ, సారెత్తె వడి భూమి , సరగఁ దిరుగ
ధర్మంబు సమవ ర్తి , ధనువు పితాదము, లట్టలు గదిసి నా , బృంబు సేయ

తే॥ భవుడు నింద్రుండు పవ్వనం , భవుడు మునులు, విబుధులును దిక్పతులు మోవ , వివకులగుచు
బిల్లగంతులువైచి య , వింటినేర్పు, దిట్టతనము సాహసము ను , తించినారు.

తే॥ సమసి చతురంగ బలములు , సాగరములఁ , జెనదుమంద దుగ్ధాంబుధి , జిలుకు దేవ
దానవుల చేతులంబరెఁ దఱిమిపాటు , కలుకు సోఁకుల కాకులు , గతులు దప్పె

తే॥ రథగజాశ్వు భటాది వ , ర్గములయందు, గాయములఁ గలిగించు రా , ఘవ శతోర
సాయకంబు లాసేన నెం , చంగఁజొక్క, యంచు కరణినివొచ్చె న , త్యుత్కృతముగ.

తే॥ సమసెరాణువల్ మిగిలిన , స్వల్పబలము, స్రుక్కి ప్రక్కకొడుగువాఁగి , దక్షిణనుచు
వారి నవలికిఁ బోవీక , బాణచయము, వలన నొకకోట గట్టె మై , థిలి విధుండు.

తే॥ బలియురైన మాలివి మాల్య , వంతునిమధు, తైటదులఁబోలి జగములఁ , గలఁచినట్టి
కవచదారులు రాముడు , కట్టిన శర, దుర్గమును దాటఁ జాలక , త్రొక్కువడిరి.

తే॥ చచ్చినట్టివార రెదుట , జచ్చుచుండ, రేవఁబడిన వారింబరె , రేగి బదబ
క్రావఁదెరలిన శరనిధి , కరణివొక్క, ప్రక్కకేతెంచి వహ్నితో , బలికిరిట్లు.

తే॥ త్రిపురవైరి జనార్దన , త్రిదశవిభులు, మనబలము క్రుంచలేకయే , మరలినారు
ఒక్కమానవుఁ డీవేళ , ముక్కుమీఱి కలచుచున్నాడు రాక్షస , గణమునెల్ల .

తే॥ ఒక్కఁడే జగముల గెల్వ , నోపువాడు, వేయివెల్లల తుటుమొక్క , వ్రేలుమిడిని
గెలిచెనేమనఁగఁడింక , జెలఁగి యీగ, గరుడ విశతి జయించిన , కరణియయ్యె

తే॥ బ్రహ్మతోడ భవుండు గీ , ర్వాణవయము, వచ్చి యింగిని కనఁబడు , వారుగాని
కానరాదు వెన్నుండఁడు , గానఁజూడ, నతఁడె యికఁడగు నను సంశ , యంబు పుట్టె

తే॥ పద్మసంఖ్య బలంబిపు , పాడువడియె , నొక్కవెల్లువ శేషించి , యన్నదొక
నేమి చింతించి రాగల , దేమిపలము , తలుపుఁడన్న వహ్నియు నిట్లు , పలుకఁదొడఁగె

చ॥ మృతీకే గలంగి క్రమ్ములుడు , మేని దళానను నాస్యపద్మ మే
గతిఁ దలకించువారము , జ , గంబున నెల్లసకీర్తి మోచిజీ
వితమును త్రోచువార మది , వీడి యశస్కర మార్గమందు న
ద్గతి యొదవంగ నీభవము , భవ్యముగా విడువంగ మేలగుకా .

౩॥ సంకటపాటునం దవల , జాఁగి మెలంకువతో మెలంగఁగా
లంకను వీడిపోవఁగఁ ద , లంచినఁ గోలలకోట దాటలే
ముంకున నెల్ల రేకమతి , నొక్కట రాముని చుట్టు ముట్టుచుకా
జంకెనతోడఁ జంపుదము , చత్తము యోగ్యత యియ్యదేయనకా .

తే॥ అన్నినదులు సముద్రంబు , నందు లీల, శలభములు దీపమునఁబడు , చందమునను
విదియె సిగఁబట్టి యీడ్వ వి , ద్విదగంబు, చాసి రాముని చుట్టె గ , డంకతోడ

తే॥ గోగణంబు నడుచునన్న , క్రోధపులిని, పోలు రావుపువై సోఁకు , మూఁకలపుడు
పరశు తోమర కుంత ము , దగ్గర మునుండి, వాల : త్రాగులను పట్టి , వైచినారు .

రాముండు గాంధర్వాత్తము సంధించి విడుచుట

క॥ గాంధర్వాత్తము రాముఁడు సంధించెఁ దదీయ దివ్య , కరము ఫణింఁద్రుకా
గంధిని గరుడని పావకు, గంధవహుని పోలి యదరి , కడువడి నరిగెకా .

౪॥ అజులుమూఁడు మోము లయి , దగ్నిశరీరము గల్గికోల పా
లాజునిమేనిఁబోలి యొక , సైదయి యేఁబడి నూలు వేలునై
లక్షలు కోటలై పర బ , లంబున నొక్కని కొక్క రాము రూ
పక్షిగతంబుగా నడరి , యందఱఁ గూలిచె నొక్కవ్రేల్మిడిన్ .

పీ॥ ఏడుదీపులయందు నెనిమిది , దిక్కులఁ , జాతాశమందును , పర్వతములఁ
బంక్తికఁడరునకు , బ్రతినిధులై ప్రేమ, పాత్రులై దిన నిశా , పతులఁ గూర్చి
హరింబుగాఁ జేసి , యక్కున ధరియింపఁ , జాత సమర్థు ల , చుట్టికి వచ్చి
మనలోన నొకని నీ , మనుజుండు గెలిచిన, రావణునైత మో , ర్వంగఁగలఁడు

అ॥ కాన నొక్కదొకదె, కాకుల్ స్తుతోడఁ గ, య్యంబునేత మేలొ : యందతోక్క
మొగినిక్రమ్మి వాని, ముంచుకొనుట మేలొ : యనుచు పహ్ని నడుగ, నాతఁడనియె.

ఉ॥ ఒక్కదొకండుగాఁ జని ర, జోతక్కలు రాముని గెల్వలేము మీ
రెక్కడి వార్తలాదెదరా : యిప్పటి సంస్థితిఁజూడరో : యనన్
రక్కసులెల్లఁ గూడి బవ, రం బొనరించుటె యుక్తమంచు విం
దెక్కిడి సంకులొత్తి దెస, లెల్లను బీటలువాణ నార్చుచున్.

చ॥ భుజములు దట్టుచు న్నిలువ, భూరి భయంకర లీల రాక్షస
వృజములఁ జంపియున్ దనివి, వారని రాముఁడు వారిఁగాంచి య
క్కజముగ శింజినీధ్వని జ, గద్దయదంబుగఁ జేసి లోకముల్
ఁజపదిఁ గొల్చు సూర్యశశి, నేత్రుని శంఖవిరావమో యనన్.

ఉ॥ పెక్కురు కాత్రవిద్వరులు, భీకర సక్రమ యుద్ధ కోవిదుల్
పెక్కురులై దివోకసుల, వెంటఁ జరించిన దైత్యబంధులన్
ముక్కులఁ గోసినారలు వ్ర, మోద మనస్కులు కాలకాల నే
రెక్కుయెనర్పనట్టి మద, లీలలఁ దేలెడివారు రాక్షసుల్.

చ॥ పిడిగులు రేఁగినట్లు మద, భీషణ వారణరాజి యేచిన
ట్లదరి నమీకనైపుణి బ, యల్పదఁ బెక్కువిధాల నయ్యెడన్
నడచిరి వారి యాయుధ గ, ణంబుల నేత్రములందు పెల్లుగా
పిడుగులు లుప్పడిల్లి గిలి, మిక్కిలి కూర్చెను భేదరాజికిన్.

తే॥ నేమిరావంబు కింకిణీ, వినదములును, సింహనాదంబు ఘంకృతి, శింజిని రుతి
హేషలును భుజాస్పాంస, హేల లాయు, ధముల రసము లేచెను బెడి, దంబుగాఁగ.

తే॥ వారు రావణుఁబోలిన, వారు కాము, లీల గెలువని లోకంబు, లేదు తత బ
లిపు లాదై త్యులను రణ, నిష్ఠతోడ, జానకీజాని యెదిరించె, సంగరమున.

పీ॥ వారలు పెల్లెచి, నైచు చక్రాది సా, ధనముల నడుమనే, తునియఁజేసి
వారి తొమ్ము లగల్పి, తేరులతోడఁ బ, రిధి బింబములు నాధ, రిత్రిఁగూర్చెఁ
గైదుపుర వట్టిన, కరములు మేనులు, మెఱుఁగులతోఁ బొల్చు, మేముములన
టువివ్రాలె దెగి శర, ములతోడఁ బదు తేలు, పణులు కొమ్ములతోడఁ, బడుటఁబోలె

తే॥ వార్తిఁజేరె నెత్తుటిమేట, వారణములు, కొండలంబలె గుఱ్ఱముల్, కొఱలునుండె
నాయుధంబులు చోటమీ, లనఁ జలించె, భేటకంబులు తాఁబేళ్ళ, క్రియను పొరతి.

తే॥ వాతహతిచేతఁ దెరల కం, బములతోడఁ, గూలు పడవలవలె నేను, గూలు సిదంపుఁ
గింబములతోడ దుధిరావ, గావ్రవాహ, మందు మునిఁగె హహాకార మతిశయింప.

తే॥ తునిఁగి రక్తవాహిని యందు, దొరలుచున్తు, కరిములందుశరములై, శవ్వియుండఁ
గమలనాళంబులను నోటఁ, గవ్వకొన్న, పాపురంబు కూటంబుల, పగిది దోఁచె.

తే॥ పటికరాంతో జేయంగఁ బడి విడిగిన, కీరిచక్రంబులు పయోధి , తెరల నడుమ
సురలఁబడు పూర్వచంద్రులతోత్కరంబు, నాగ నృపారె, గనులకు , నాకెమగుడు,

కా॥ మాయచే జయంబుగొను , పూర్తుర ధమ్మ వియుక్తిఁ జంపగా
నాయుతపద్ధ రామపు శ , రాసన మొక్కట వంగుంత దై
తేయ శిరోమహాద్రములు , తెట్టువలై గొనయమ్ము పంగగా
నీయక వచ్చివచ్చి పడి , యట్టటు లాడఁగినీయ వింతయన్.

తే॥ వక్షములఁజొచ్చి రుధిరంబు , వట్టఁ ద్రావు, పక్షయుతశలీముఖములు , ప్రసవములను
వక్షములు వెలినుండంగఁ , గుడినిండ, మభువుగొను శలీముఖముల , మాడ్కినొప్పె.

తే॥ యోజనాయతమగు సమ , రాంగణమున, రమః లోకైకవీరుఁడో , రాముఁడొంటి
మెయిని పాదచారి యగుడు , మృతము పేయు, చొక్కణములోఁదిరుగంగ , నోపెనతఁడు.

చ॥ నిలిచిన వారి యెడైదుట , నిల్చుచుఁ జోయెడు వారి ముంగలం
బొలుచుచు నెందుచోచ్చినను , పొందుగ నడ్డమువోయి రాక్షసుల్
బెడఁకుట నిల్చుచున్ విసుగు , వేనటలేక , వదించుచుండ దై
త్యులు వెఱఁగండి కంబమునఁ , దోచు నృసింహుఁడె యంచు నెంచుచున్.

క॥ ఇచ్చటనుండె నిందుగలఁ , డిచ్చటఁ దోచె మలంగె నాకడన్
వచ్చెను వీఁడెయంచు బ్రమ , వాటి శరంబులు కూర్చి యేరిపై
నెచ్చటనేని వైచి మఱి , యెద్దుచు దై త్యులు తమ్ముదామె పె
నృచ్చరముని చంపుకొని , మాడిరి పెక్కులు తఁద్రణస్థలిన.

క॥ ఒక్క డు రాముఁడంట యది , యొప్పునఁ మార్గురు కల్ల వేపురున్
నిక్కముకాదు లక్షయన , నేరము కోటియనంగ దబ్బితొ
పెక్కురు పెక్కుకోట్లు రము , వీరురు గల్గుదురంట సత్యమో
నిక్కడనంచు నేలయనఁ , నెల్లెడ దానయి నిండెఁ జెల్లరే.

క॥ అంతట వీరరామమయ , మై కనుపట్ట నిశాచరాలి ది
గ్భ్రాంతి వహించి యొక్కొకరు , రాముఁడు నాకడఁ జిక్కెనంచు దా
వంతము లీఁగె నంచెడురు , పడ్డ సురారులఁ జంపుకొంటచేఁ
గొంత యలంత తగ్గెను క , కుత్ స్థ కులాభి సుధాంకుముత్తరికిన్.

చ॥ అరదములం గుఱాలసయ , హస్తలపై వనరాశిమీఁద నం
బరమున నున్నవాఁడనుచు , బ్రాంతిని యెందుచు పోవలేక ని
వ్వెరగొని విల్చి చుట్టుచును , ప్రేయసు మించి వరాక్రమించు కం
ధర నిభ దేహ వేగ బల , దర్పములం గనుచుండి రక్కసుల్.

క॥ నిండిన భండనస్థలని , నీరజనేత్రు బలిష్ఠ చండ కో
దండ విలగ్గు ఘంటికలు , దంధణ మ్రోగిన యప్పుఁడెల్ల వే

దండ తులంగ సంఘములు , దారణిగుప్పులు కూలుచుండు బ్ర
హ్మాండము దద్దటిల్లు దను , డాంగన పాకి రాలు నశ్రువుల్.

ఉ॥ చచ్చినవారి తేడలను , చావక పోరెడి వారి కేడలం

దచ్చుగలాగి వచ్చిన , రానముతో వడిగొనవచ్చుటగా

గ్రవ్వులు దోరుసేయ నొడి , కంబున రావులు దొక్కతేరిపై

వచ్చిన చందమొంది కను , వారికి దోచె రజాంగణంబునన్

మ॥ ఒకకోదండమ యున్న దూణమొకడై , యున్నన్ శరస్తోమమా :

తుకమున్ మీటుచు పర్వబిందువుల నం , దోహంబుకంటెన్ విశే

షకమయ్యెం దనకేలు వేయికరముల్ , సాగించు కార్యంబు త

క్కక కావించె సహస్రహస్తములు వీ , కన్ రెండగా నయ్యెనో :

మ॥ ఒకమోమై మనుజాత్మకిం బొలుచు సీ , యుగ్రంపు దృశ్యం బన

త్యకమా నిక్కడ నిక్కమేర్పడె ననం , ఛాకంబులొ దైత్యునై

నిక సంచూతము చేసినట్టి దురిమున్ , నేర్పార సంచూర్తిగా

నొకమో మేవిది గాంచగల్గె ? దలతె , నో పద్య సంఖ్యేయముల్ :

మ॥ నిటలాటండు చతుర్ముఖుండు శరముల్ , నిర్జీతి లెక్కించి యు

త్కటమోటన్ గణియింపలేక యిది శ , క్యంబొనె ? యంచున్ విశం

కట మోదాత్మకులై నిశాచరుల నం ఖ్యంగాంచి యాలెక్క వే

యుటయుం బోలద యంచు మానుకొని రా , యుద్దేశ మన్నట్టునన్.

ఉ॥ సేనలు వేయి వెల్లువలు , చెందిన దొక్కని కొక్క బాణ మం

చూని వచ్చిన నైతియగు , నో : యొకటొక్కటి నూలు తున్నకై

మేనులు కూలియుంట గన , మిక్కిలి పెక్కులు వాని జానకి

జానియె యేసెనే : యని ప్రళంస యొనర్చిరి వానవామరుల్.

చ॥ గొడుగులు నాయుధములును , గుట్టము లేన్లు రాక్షసావళుల్

సిడములు తేరులుం దెగి న , శింపగ వైచిన బాణరాజి లె

క్కిడఁ దరమానె ? యేటిపని : యాతని లావువలీల గాంచుటల్

విడిచి మతోక్కచేత తగ , వే : యని పల్కిరి కావస్తోత్తముల్.

తే॥ కదనతలమెల్ల నవయవ , ఖండనమితి, చెదిరిపడియుంట యొప్పెను , స్మృష్టికర్త
జగములను సృష్టిసేయగా , జతనువలది, వేటువేణ యుంచిన యంగ , బృందచునంగ.

తే॥ వీరపర్యలు పడికోట్లు , ఘోరరీతి, నిధనమొంద సాధారణ , యుధము లేసి
చాదనేల దివ్యాత్మనం , చయము విడిచి, కూల్తమని తక్కురక్కముల్ , కూడినారు.

తే॥ మొనసినారాయణాత్మంబు , మొదలుచేసి, యజాని యత్తంచుదనుక గ , లట్టిదివ్య
శరములేసిరి వారు దా , రధమీద, నతడు వానికోదన వాని , నణచెచ్చె చె.

మ॥ కొని దివ్యాస్త్రము లేయుచో జగము నం , ఊబించి పుష్పంబు ల
గ్నిని పడట్టులు నాశమై చనును వా , నిం ద్రిప్పులే రీఖలుల్
కనుకన్ శాత శరీముఖంబులనె యీ , క్రవ్యాదులం గూల్తుఁ గా
కని సీతావతి యట్టులే పఱపి మా , యంజేసె నాదైత్యులన్.

తే॥ వేయివెల్లువలైన వి , ద్వేషి సేన, మొత్తముగ రణమున జీవ , ములను పాసె
బరువు తొలఁగ వసుంధర , శరదీనుండి, సరగఁ బైకుబ్బిలేదెను , చాలవఱకు.

సీ॥ వారణంబులు వేయి , తేరులు పదివేలు, వారువంబులు కోటి , వాహినీలు
లోకవేపురు నశింప , నొక కబంధములేచి, రణరంగమందు న , ర్తనము సేయు
వేయికోట్ల కబంధ , వితతి యాడిన రామ, కార్ముకమున నున్న , గంట మొరయు
నాగంట యొక యేడు , నజగడియలనేపు, ముగియక గణగణ , మ్రోఁగుమండె

తే॥ కలఁపు నెఱవేఱెనని సురల్ , కలఁక విడిరి, విశ్వలత నందె ధర్మంబు , విశ్వసించెఁ
దలలు పైకెత్తె శేషుండు , రావసులును, ముపుడును గుండెబరువును , మాన్చికొనిరి.

ఉ॥ పొందిన కల్మి త మ్మునకుఁ , బొల్పుగ నిమ్మన నిచ్చి వేలుపుల్
చెందిన పూర్వపుణ్యమునఁ , జెచ్చెరఁ గానకు వచ్చి యందు వి
ల్లండి నమస్తజీవులకు , నబ్బిన యాపద దీర్చినట్టి రా
జేందుని గాంచి నోరుగల , యెల్లరు మ్రొక్కిరి జే యొనర్చుచున్.

తే॥ వేలుపులు పూలు నల్లుచు , వినుతి సేయ, రాముఁ డొప్పారె నా రణ , రంగమందు
భూతములు నిండినక్కలు , పొలయుచుండు, మననమందొంటినిల్చు త్ర్యం , బకునిపోల్కి-

మ॥ కదనక్షోటి విరించనాండముగ ర , క్షశ్రేణి జీవాలిగాఁ
దుదికాలంబున నెల్లజీవులను నం , తుష్టిం బునస్పృష్టికై
యదలంబుండున నుంచుకొన్న తన పూ , ర్వోదార భూపంబునే
మదనాకారుఁడు పోలెనందు వినుతిం , పం బూని రింద్రామరుల్.

మ॥ కలఁగన్ పీడి సురాలి చల్లిన దళత్ , కల్ప ప్రసూనంబులన్
గలతావుల్ తన పేదదీర్చఁ బ్రబల , క్రవ్యాన సంఘంబులన్
బొలియంజేసిన రామభద్రుఁడు సమి , ద్భూభాగమున్ పీడి ని
ర్మలాఁడా ప్రేముడి తమ్ముఁజూచు తమి యా , త్తం దన్ను ప్రేరేపఁగన్

తే॥ ఇదటనిట్లయ్యె నదటనా , యనుజాతోడఁ, గపులతో రావణుఁడు వచ్చి , కడఁకరణము
సేసెనేమొ ; లక్ష్మణుఁడేమి , చేయఁగలిగె, ననుచుఁబొందరగా రాముఁ , దరిగెనటకు.

ఉ॥ మరక్కనాయకుల్ రణము , మానరు మిన్నక తక్కువారలా
యర్కజు నాజ్ఞమీలీ యటు , చాఱిడి నొందుట రావ్యమే సమి
తర్కర్కకులై విరోధితఁ , ద్రుత్తము చత్తముగాక యూరకీ
తర్కములే యండు వడిఁ , దార్కొని వచ్చిరి పోలొనర్చఁగన్.

31. రావణ శక్తి పటలము (50)

తే॥ వేయి కురగంబులం బూన్చి , వేవెలుంగు, మండలముగేరుల తేరెక్కి , భండనమున
సురలగెల్పిన విల్లును , కరభిదార్చి, రావణుడు చేరే వడి నను , రస్తలంబు.

తే॥ మనుజులం బాట్టి పదియింపు , దనుచు వేయి, వెల్లువల కాన్డయిడి కపి , మల్లురవయి
దాన పోప నిచ్చించి యా , సేననంపి, వేలు శ్రేవకు నరిగె న , వీరవరుడు

తే॥ మూడుకోట్ల రథంబు లి , స్పృహకోట్ల, కురగములు పదికోటలు , కరులపుటలు
నంత కినుమడియగు సుధ , టాలితోడ, నాడు రావణుడేగె ర , జంబుసేయ

తే॥ త్రిజగములయందు నమలి ప్ర , దేశములను, కలకునకు రండురండని , పిలుచునట్టి
చేరి కాహళ శంఖాది , ఓషణరుతి, మూలుమ్రోగంగ జెలరేగె , మహితరీతి.

తే॥ వంచితాసుర విధి పరి , పాక హుపుఁగి, డసురనాథుడు దశకంఠు , దమిత వమువు
కోడ దాత్రి యుదిరి నబ్బి, ద్రోహుడాయె, పచ్చుచుండుట గాంచెను , వానరాళి.

ఉ॥ కాంచి దురంబులోఁ దను ని , కాయము వీడుటె వీరధర్మమౌ

నంచుఁ గృతాంతుడున్ వెడలు , నట్లు భుజంబుల నప్పగించి గ
ర్జించును మ్రోకులన్ గిరుల , జేకొని వ్యాహము తీర్చి పేర్చి లం
ఘించుచు రండు రండనుమఁ , గేరుచు గేకలు వైచె మధురీన.

తే॥ ఉసుకా లీయఁ గాఠోలు న , య్యసురసేన, వడివడిగ వచ్చి తాకెను , వానరులను
ఉభయాలకు మధ్య నిప్పుల , యప్పతిల్లె, వాని నడుచునె రక్త ప్ర , వాహ మడరె.

తే॥ కుండులై న మొందెంబుల , నుండిలేచి, తలలు నింగికి నెగసె నా , తలలనుండి
నెగము నెత్తురు చుక్కలా , నింగిఁ బరవ, సంబరంబెల్ల రజరంగ , మట్లు తోచె.

చ॥ అవదయైన రాక్షస బ , లాంబుధి నంబులనెత్తు చేతులన్

మదజల మానవచ్చిన ప్ర , మత్త శిశీముఖ కోటి క్రమ్మగన్
నదమదమంది భద్రగజ , సంహననంబులు ప్రస్నిప్రస్ని పె
ల్లవమగు నెత్తుపేళ్లఁ బడి , లియ్యము లయ్యె మునింగి తేలుచున్.

చ॥ మగవెలు తొల్లి నప్పులను , మన్ననలన్ సురతంపుఁ జిన్నెలన్
దెగువయు దుఃఖముం దొరిర , దేహక యెన్నువ చేస్సిపాడుచున్
దగవుగఁ గంకణ ధ్వనులు , లాళము వైవఁగ నేడ్చియెడ్చి యీ
నగ వలదంచుఁ బ్రాణములఁ , బాసిరి భర్తలజేరి రయ్యెడన్.

క॥ నాళము నొందెడు తుది తపి, నాళ్లు జగంబులట్లు , నాక్షణ్యచే

నాళము నందని సేనకు, నాళమొదలె ననుచు దైత్య , నాయకుఁ దడలెన్

క॥ కరువులు శిలలే యని ము, ప్లిర కూరానికము విజిది , వసుజాల తలలన్
దొరలించె దాళ ఫలముల , కరణిని రావణుడు కాంచి , కళవళ మంచన్.

క॥ పావనియును సౌమిత్రియుఁ, గ్రోవియుఁ గండెయునుపోలే . గొఱలుచుఁ దునుమన్
బ్రేవుల బ్రోవులు వెలువడ, మావులు రథపాళితోడ . మ్రగ్గుచుఁ బడియెన్.

క॥ విలుదాల్చిన కాలునివలె, విరిసిల్లుచు లక్ష్మణుండు , విరివిగఁ జదిపెన్
బలయుత బలిముఖ నఖ రద, ముల వాడిమి దనుజుసేన , పోడిమి పీదెన్.

క॥ ఇక నొక ఊణ మిట్టే యూ, రక చూచుచు నుంటినేని ? రాక్షస తల నం
తకుఁదెల్లఁ గొల్లగొని పో, వక యుండునె యనుచుఁ బంక్తి , వదనుండు కినుకన్.

చ॥ శ్వసనుని వేగముం బిడుగు , వంటి బలంబును పర్వతంబులన్
బలయఱుఁ దొల్పు శక్తియును , పద్మభవాండము దాటు చేపయున్
దెసలను కొల్పు నేర్పు గడి , దేజిన యంతక కింకరంబునున్
బొనఁగిన శాత్రు సాయక న , మూహ పటంపర లేనె గ్రక్కునన్.

ల॥ కినుక కేగి పోయి , చనుజవిభుఁడు నడు, రేయి యడరు కాళి , రీతినుండె
నెగచి వీచు గాలి, తెగసిన దూచి పిం, జల విభాసఁ బువగ . చయము లయ్యె.

ల॥ పాటుచున్న కవుల , భయమును సౌమిత్రి, తెలిసి భీతి నొంది , వలచు పలకు
నిలుపుఁ దనుచు నాఁ నేయుని భుజముల, నెక్కి పంక్తిపదను , నెడుటికేగె.

ల॥ ఎదిరి నిలువ దాన , వేంఢ్రుండు పంపలు, వేలుగాఁగ వాడి , కోలలేనెఁ
బుతశరంబు లేసి , రామానుజుఁడు వాని, నడుమఁ బొడిగఁ జేసి , పుకమిరాలై.

కీ॥ రాల్యు సౌమిత్రి భుజము లు , రంబు నాటు, సెట్లు దశవదనుండు పె , క్కమ్ములేనె
కొన్ని దాని మేనిని గ్రుచ్చెఁ, గొన్ని దూసె, లక్ష్మణుండు కినిసి శర , లాఘవమున.

ల॥ వానిఁ గలఁత పఱుప , వైశ్రవసుండును, వీని గెలువ నరిచి . వింటిచేత
వీని విడిచి చూపు . వీఁతవ్వు మడియేది, వీడరాదు వీని వీడరాదు.

కా॥ దివ్యాత్మలంబుల నేయ వ్రాల్చి సమవ , ర్తిం బిల్చి చూపించుఁ గ
ర్తవ్యంబేది , తదగ్రజుంబలె జగ , త్సర్వంబు బాహ్నికీన్
హవ్యప్రాయముగా నొనర్చు గలవాఁ , డర్పక్షణంబుండె ని
ప్రక్షు వ్యాధంబుగ భూమిఁ జేయఁ దలఁచెన్ , సాధించు యేచందమో ?

ల॥ మున్ను బ్రహ్మ పదయు , మోహనాత్మం బొందు, కలదు భవునినేని , గెలువఁగలది
దానివైచి సమర , ఛాత్రిని పీనిని, కూలఁ ద్రోతు ననుచుఁ, గోరి తొడిగె.

మ॥ విధువం గాంచి విభీషణుండు రణహం , వీరా : మహాత్మంబుచే
నదుఁకం జేసెడి లోకమెల్ల నిది నీ , నానాయకాత్మంబుచే
నడఁపం జొప్పుదు నన్ను లక్ష్మణుండు త , ద్యావృత్తిఁ దర్రీతిగా
నడఁపం గాంచి దశాననుం డనుజు వి , న్నాణంబుకై మండుచున్.

మ॥ ఒగి వీడుండి నిశాచరావళుల మా , యోపాయముల్ దెల్పుచున్
ఁగురితి వ్తుడపింప గా మనకు నే , తన్నాశ మిట్లబ్బె దు

ర్భగు దుష్టాత్ముఁ గులాపరారుఁ గులఁ శ్రష్టుక విశంసించి యిం
బుగ మధ్వంశ కలంకముం దుడిచెదం , బో యంచుఁ గోపాత్ముడై .

చ॥ మయఁడు టమా దై నిచ్చుతటి , మాన్యత నిచ్చిన శక్తిఁ గిన్నతో
రయమున వైచె నద్దియెట , ప్రాణి నెదిర్చిన రాతనేని చం
పియె మరలంగఁ జాలినది , భీకరమై యడుదేరఁ గాంచి దు
ర్భయమునఁ దప్పికో నొక యు . పాయము లేదను నవ్వీభీషణున్ .

చ॥ వెఱవకు మంచు లక్ష్మణుఁడు , వేగమ యద్దమువచ్చి వాడి యం
పఱ పఱపన్ మునీంద్రునకుఁ , బాపి యొసంగిన శాపమట్లు వీ
నకపద వేఱపుల మునులు , చచ్చెను చచ్చె విభీషణుండు దు
ర్భరమని పల్కుచుండ విని , రాముని తమ్ముఁ డువగ్ర వేగఁడై .

చ॥ మరణము నొందినన్ యశము , మాఁడదు దర్శము నిల్చు నుత్తముల
గురునుఖ మందువారు తన , కున్ శరణంబని వచ్చువాని డె
చ్చరమున వీడరాదనఁచు , వక్షముఁ జూపుచు వచ్చె నద్దుగన్
వెఱగొని వానరుల్ విబుధ , బృందము హః యని పిచ్చలింపఁగన్ .

మ॥ అకవిం దాటి విభీషణుండు చనఁగా , నయ్యర్జునక మీటి వా
ల తనూజుండు దృఢాత్ముడై యెదుట ని , దైన్ వానిఁద్రోపాడి న
నృతి సుగ్రీవుఁడు పోయె నాతనికి ము , న్వాతాత్మజుం దేగె నీ
యతికాయిత్య మహత్త్వముం దెలుప శ , క్షంబొనె యెవ్వారికిన్ ,

రావణ శక్తిచే లక్ష్మణుఁడు మూర్ఖిల్లుట

ఉ॥ అందఱకంటె ముందునకు , నాట్యఁడు లక్ష్మణుఁ డేగి దీని నేఁ
గాండెడ నుండుఁ డుండుఁ డని , కూరిమి మిత్రుల మాన్చి శక్తియున్
దెందము గ్రుచ్చి డూయ గురు , దీరత వక్షము చూపి నిల్చె నా
చందము గాంచి వేల్పులను , చయ్యనఁ గన్నులు మూసి రయ్యెడన్ .

తే॥ పరతి యెచటి కేగెదవని , పట్టరాని, చండ కోపాన మందుచు , దండము గొని
రావణుని కథ కథ్య సా , రథులఁ జదియ, భీషణంబుగ మోడె వి , భీషణుండు .

క॥ రోషమున రావణుండు వి , భీషణుపై మారుతివయ , వేడి యలుఁగు లా
మోషగతి నేసి బహు సం , తోషముతో మరలె విజయ , దూర్వహమతియై .

క॥ నే శరణొందిన యీ జగ. దీక్షుని తమ్ముండు సోల , నీవెటకు ముదా
వేశమునఁ బోయెదని యా , క్రోశించి విభీషణుండు , కోపమునఁ జనన్ .

మ॥ వశమయ్యెన్ జయలక్ష్మి మోద భరత , స్వాంతుండనై మీద నీ
పశువుం జంపిన నేమిలాభమని సం , బావించి పొలస్త్యుఁ డ

ద్విశక్తస్సైత్తియుఁ జూడ కయ్యనుజు వి , ద్వేషంబు లెక్కించి క
ర్మశతం జూపక వ్యోమ మార్గమున లం , కంజొచ్చె సంరంభియై.

తే॥ పట్టరాని దుఃఖంబున , వాయివిడిచి , పనవి లక్షణు పరముల , సైని వ్రాలి
మోషణం బొగరించె వి , భీషణుండు , వనచరులు దుఃఖ జలగి , మునిగినారు.

తే॥ ఇతఁడు మరణింప జీవించి , యేమిఫలము ? విభుఁడు రామవుఁ డింక జీ , వింపలేఁడు
అనుచు నెద నుడివడ నేడ్చు , దనజరాజుఁ , గాంచి భల్లూక నాథుఁ డీ , కరణిఁబలికె.

చే॥ తలఁచిన యంతలో సకల , శామర సాండము చుట్టి యోషధుల్
సొలవక తెచ్చి యియ్యఁదగు , శుద్ధమనస్కుఁడు మారుతాత్మజుం
డిల మనపాలనుండ నిటు , లేడువ నేటికి ? చూడు లక్షణుం
డిలుగఁడు వంతయేటికి వ , హింపుఁడు సైర్యము మేలుగల్గెడున్.

చ॥ అని యనిలాత్మజుడు నుర , మందలి తూపుల నూడ్చివైచి యీ
యనుజుఁడు మూర్ఛ ముగ్ధుఁడ , దగ్రజుఁ డోర్పునె ? కాంచించి నె
మ్మనమున చూచి ద్రిమ్మరులు , వ్రగ్గుచునుండుట చూచిచూచి యీ
యనువున నూరకుంట తగు , నా ? సకలంబును మాకు పీవెకా ?

చ॥ అని పచియింప వాయుసుతుఁ , డాతని యిచ్చ యెఱింగి యాక్షణం
బున గగనస్థలి న్నెగసి , పోయెను వారల చూపుదాటి యీ
పనియును పోవు మార్గమును , ప్రాతవియోటఁ జనంగ నోషధుల్
గొని చనుదేర నాతనికి , గూరునె శామసమున్ శ్రమంబులున్.

చ॥ హనుమయు మందుదెచ్చె నొక , యాటగ నోషధిమీడి వాయువుల్
పనుపడఁ బాటునంత స్మృతి , వచ్చెను చచ్చివారి జీవముల్
నునువుగ విచ్చుచుండునకు , నొచ్చిన వారల నొప్పి తీర్చుటల్
మనమగు కార్యమౌనె , వ్రవ , గ వ్రజమెల్లను లేచె నెమ్మడిన్.

చ॥ అమరులు వానరుల్ ముదిము , నందఁగ లక్షణముూర్తి లేచి వే
గమున సమీరపుత్రుఁడని , కౌఁగిలిఁ జేర్చి విభీషణుండు సే
మము భజియించునే యనుచు , మన్నన నాతనిఁగాంచి మోచ బా
ష్పము అరలంగ రావణుఁడు , చచ్చె వధూనిక కబ్బె ముక్తియున్.

చ॥ బ్రిదికిలి మెల్లవారమును , పొడియె యాచరణీయమందు నొ
ప్పిరమగు తారకాజుఁ గపి , వీరుఁడు మారుతి చూపె నన్న తె
య్యది యింక దుర్ఘటంబగు ? వి , హంబు పరంబును కూర్చు కర్మలం
దెడఁ దలపంగ ధర్మమె సు , మీ జయమున్ సకలంబు నిచ్చెడిన్.

మ॥ అని భాషించుచు నందఱుం గలిసి నం , యద్భాగముం దాటి రా
ముని చేరం జని తత్పవిత్ర చరణాం బోజాతముల్ సోక మ్రొ

క్రిన నాతండును సంతసించి యటన్ , కృత్యంబుఁ బ్రశ్నింపఁగా
వినిచెం బూర్తిగ జాంబవంతుఁడు చినెన్ , నీరుండు చోవ్యంబుగన్.

౨౫ పావని, తేరి గాటముగ , బ్రాతిఁ గవుంగిలిఁ జేర్చి నాయనా :
యీవొకఁ డుండఁ గానివని , యేదియు మేదిని లేదు పోరిలో
రావణుఁడున్ గృతాంతుని పు . రంబును చేరినవాడె నీకు మో
దాహవ జీవితంబును చి . రాయు దుదంచిత కీర్తు లబ్బెదన్.

౨౬ మోదముతోడ దాష్ట్ర జల , ముల్ ప్రవహింపఁగ జీవుఁజేర్చు మై
చైద్రముతోడ దుఃఖము నొ , సంగి దివింగను తండ్రిరాఁగ ను
త్పాదినంత సంతసము , భావము చెందఁగ మ్రొక్కుతము న
త్యాదర మారఁగా నలమి , యంగము దువ్వుచు రాముఁ డిల్లునున్.

౨౭ శరణమునొందు ప్రాణేశగు , చాపును మానిచి కాదుపొందె సంత
గరమున నీడు ప్రాణములఁ , గాంక్ష యొనర్చున యిచ్చినందుకే
బరమ పవిత్రమైన రవి , వంశ గురుత్వము నిర్వికల్పః యా
తరుణమునందు నీకదియ , తప్పని కర్షము వత్స , లక్ష్యదాః

౨౮ కలంగక పాపురంబుకయి , కాయము కోసి యొసంగినట్టి ని
ర్మలగుణి తాతయో శిది గ , రం బుసమింపఁగ నొప్పితయ్యః య
ర్వరఁ గరుణామయాశ్శకులు , స్వాశ్రితపాశికఁ జెట్ట యబ్బుచో
గరఁగుడు రార్తి క్రేపునటఁ , గల్గిన దేను వలంగుత్తె వడిన్.

౨౯ అని వినుతించి సమ్మదము , నంది రణంబునకై ధరించియుం
డిన కవచాదు లొక్క బొక , టిం గడుమెల్లనఁ దీసి యొంజనే
యని కరమందు వెట్టి యొక , యున్నత శైలమునందు విక్లమం
బును తొలఁగించు కొం చుమను , పోక కు ముచ్చట లాడుచుండఁగన్.

32. వానర రణరంగ దర్శన పటలము (36)

౩౦ సేనతోఁ గపింద్రుఁడును , చేరిక నీర్పు భజించుచుండఁగా
వానరు లాదటన్ సమర , భాగముఁ దక్కక కాంచి దిగ్రుమం
బుని వడఁకుచున్ బిడెము , నొందిరి కీశ కులేశుఁ డీవ యీ
దానవ వైర్య మంతయు వి , దారణ చేసికె యంచుఁ బల్కఁగన్.

౩౧ రామవుఁడున్ విభీషణుని , బ్రాతిగఁ గాంచి దురంబునందు దై
త్యముఁ జూపుమన్నఁ గడు , సుత్యుకులై ప్లవగాధ్యులెల్ల రెం
దో పునులార! చూతమని , లోబ్బుచు లేచిరి రాముశౌర్య దీ
లాపువ లక్ష్యశుద్ధుల కొ , లంది గనుంగొను వేడ్క సందిలన్.

ఉ॥ కాంచీరి బెగ్గడిల్లిరి వ , గర్విరి తూలితి బెగ్గలించి రా
కుంచితులై రి గుండియలు , కొట్టుకొనెన్ దడియాతె నోష్ఠముల్
మించిన నీతి మెల్లనన , మేను లదీనములయ్యె నంత మో
దించిరి పొంగి రుబ్బిరి మ , దించిరి తత్ స్థితిఁ దెల్పు కళ్ళమే :

ఉ॥ వీరశవ స్త్రితుల్ గనఁగ , నీతికి సంఖ్యకుఁ జూచు సేతకున్
మేరకు మీఱి యున్న దిట , మీద విభీషణః యగ్రగామివై
వీరల పుట్టు పూర్వములు , నిస్తరరీతి వచిపు మేము పెం
పాఁగ విన్నుఁ గాంచు చర , యంగలవారము నా నతండునున్.

తే॥ కాకములు పందిరిబోలె , గ్రమ్మియ న్ను , రక్తపంకమౌ రణమున , రామ బా॥
నిహతిఁ గుప్పలు తిప్పలై , నీలియున్న , వారణంబులఁ జూడుఁ ద , వారణగతి.

క॥ వడిగలు రామశరంబుల , బెడిదులు ప్రాణముల వీడి , పెంబులఁ గనుకం
బడిన వడువయ్యెఁ గనుఁడి , పుడమిరరము మీఁది నాగ , పుంజములక్రియన్.

క॥ కూలిన దనుజుల ముఖములు , వేలా పులిసమ్ములందు , విరిసిన రాజీ
వాళిం బోలుం గనుఁడి , యేలా వర్ణింప రాను , వేషాన్వన విధుల్ ?

క॥ శరసంఘాతముచేఁ బె , న్నురదంబులు విఱిగి శోణి , తాపగలబడిన్
శరనిధుల కలములం బలె , జరగుచు నుండుటలు గనుఁడి సంతస మెఱఁగన్.

క॥ వారణములు ప్రాణంబుల , తో రుధిరాపగలఁ జిక్కి , దొలఁచుఁ బారా
వారమునఁ దిప్పింగిలముల , తీరునఁ దేలాడుచుంట , కేటగఁ గనుఁడి

క॥ నయగతుల నట్టలాడఁగ , లయగతులం దాళముల నె , లర్పు పిశాచో
చ్చయగతులఁ జూడ నటనో , భయగతులం జెనయఁబోలు , భరతాచార్యున్.

క॥ అరివీర సముదయంబుల , సరములు యంత్రములఁ బోలె , నడచెడు కాళ్ళం
బిరిగొని తగులం ద్రోచుచు , తిరుగు పితాచములఁ గనులు , తెఱచి కనుండ్లీ.

తే॥ సగము తెగిన మేనులతోడ , సామజమ్ము , లొఱవలై పడియొందొంటి నొంటి కొనఁగఁ
గొన్ని పెనుగుండ్లపలెఁ దోఁచె , గొన్ని యెన్న , విరుదలల గొరులం బలె , మెఱసెఁగనుఁడిఁ

తే॥ చందకోపము వికటహాసమునఁ జూపు , మొగములెల్లను పొగలతో , సెగలు నెగయు
హామకుండంబులం బోలి , యొప్పుచుంట , కాంచినారలె కాభామ్య , గంబులార :

తే॥ సమదగజములపై నుండి , జాఱినడిన , చాచరంబులు పీరావ్య , వరసిజముల
నొఱిగి నిద్రనొందెడు మఠా , శోక్కిరంబు , బెలుపు చెన్నారు వానిఁ గాం , చితిరెచెప్పఁడ

క॥ దంతంబులు రుధిరోడ , స్వంతంబులఁ దడిసి సాంధ్య , నభమునఁ దేజో
వంతములగు బాల కళా , వంతుని రేభా చయంబు , వడుపునఁ దోఁచెన్.

చ॥ పరధనుండి సాధన వి • కాలములైన రథోత్కరంబుపై
ద్విరదచయంబుపై విరిగి • త్రెళ్ళిన వీరుల కన్నుదోయి యం
దురిన విప్పుచే నుడిచి • యన్న పలాలము మెక్కి భూతముల్
హరుపుగఁ ద్రేస్తుచున్ మురిసి • యాడుచునుండుట తేటి కాంచుఁడి.

చ॥ దిగఁబడి పాటి సంధ్రమునఁ • దెల్లిన యాక్షతజ ప్రపంచితో
నెగఁబడి దొట్టుమీలు తమ • యిచ్చకొలందిని వచ్చి యాడి నే
నుగుఁచు కాంచి యెందును క • నుంగొన లేదివి క్రొత్తయయ్యె నే
మృగములొ యంచుఁ గ్రమ్ముటి గ • మించుచు నుండుట కాంచినారలే :

క॥ మింటం జచ్చిన శవములు, మంటం జరియించు వారి • మస్తకములపై
నొంటించి పడఁగ సోలుచు, నింటరపడు సతులఁ గంటి • కేళపూర్ణా :

తే॥ వింగియందు సారంగ తు • రంగచయ శ, శాంగములయందు చచ్చిన • యసురవరుల
యెడలి నల్లచుక్కలువడ • నడిమిమింట, భానుఁడున్నను లేఁ బ్రొద్దు • పగిదిఁదోచె.

తే॥ వాయు జవమునఁ జనిన దై • కేయులు తెగు, కతన మింటనంటిన రక్త • కణములెల్ల
వెల్లువంటోలఁ దోచుంగఁ • దెల్లనైన, విదుఁడు సూర్యునిపోలెఁగ • న్నించుఁగనుఁడి :

క॥ దివి భువి జలనిధి రిక్కలు, పువులును మధురములు కర్ణ • ములు మాటఁగ భూ
జ వితతి దళంబు లన్నియుఁ • జివులులవలెఁ దోచుచున్న • చిత్రము గనుఁడి :

మ॥ తెరటంబుల్ గజదంత మోక్తికములన్ • గ్రేఁదొట్టి త్రోవంగఁ బెం
దడవుల్ గూలఁగఁ బక్షి సంఘములు సం • తాపించి కూయంగఁ జా
మరముల్ తెక్కిము లాచివత్త్రములు క్ర • మ్మన్ ఫేన బృందంబుగా
దడలై పీనుఁగు లొప్పుఁగాఁ బఱచు ర • క్రహోదినుల్ గాంచుఁడి :

మ॥ కరి యూధంబులు శీరభూములు భుజా • స్కంధాలు సర్పాలుగాఁ
దురగత్రేణి తరంగపాళి కర సం • దోహంబు నెక్రాలిగా
నరి వీరాస్యము లంబుజాతములుగా • నాంత్రంబులే నాచుగాఁ
బెరసుల్ వండలియైన నల్లచుడుపు ల్ • వీక్షింపుఁ డిప్పట్టునన్.

తరువోజు॥

కరవాలములను వా • గళ్ళుగాదున్ని, కరమొప్పుఁ బలల పం • కమ్ముని నల్ల
విరవాదు నీడను • వేదండ మహిష, వితతి పొరలుచుండ • వీరులన్ కృషిక్
వరులు మస్తములను • వద్యముల్ మొలవ, వరునఁ గలుపు దీసి • వైచిన పగిదిఁ
గెరలిన యారణ • క్షేత్రంబు గనుఁడి, కీళవర్ణములార • క్రేఁగంటనైన

తే॥ రాక్షసుల పెనుమేనులు • రాలుచుండ, రామ కోదండ కంజిసి • రావమొప్పు
నవనిఁ వీఁటలు వాఱుగా • నందు చొచ్చు, శోణితావగలం బుట్టు • నునుఁ గనుఁడు :

మ॥ టుజముల్ గ్రీవ దారంబులున్ గవునులున్ , ముంగాళ్లు ముంజేతులున్
గిజుడన్ నజ్జగ దంచి త్రుంచి యట ది , గ్వీతుల్ విదారించి య
క్కజమై చొచ్చె రసాతలంబనుభుఁ బ , ల్కన్ వచ్చు గాకీ మతం
గజ వాహ్దుల రామ మార్గము నొ , క్కందేసి వీక్షింతురే ;

పీ॥ అమృతంబుతో నుద , యంబుండు గజములు , పదికోట్లు మేఘముల్ , వారివిధులు
వట్టినను మదంబు , వట్టని వజ్రహామ , కుండజ కరులు పం , త్రెండుకోట్లు
ప్రాణముల్ పోయిన , రక్తంబు వట్టిన , బొగరు మాననివియుఁ , బూర్వదంతి
పంశంబు గలయది , పదునాల్గు కోట్లను , బ్రహ్మకక్షబ్బార , పహనకార్య

తే॥ మునుపకుండటచే నూర , కున్న యదియు , నవర దిక్కరి పంశంబు , నందు పొడము
పద్మసంఖ్య యింద్రుండిచ్చు , వానితోడ , వేయికోట్లు లెక్కకురావు , పెరల యావి.

పీ॥ కంఠ వారాశిలోఁ , గలిగిన వేలకొ , లండు లీగుట్టంబు , లండు గలవి
వరుణుని గెల్చిచి , తరుజమండనఁ గొన్న , యవి నిదీకుండ పోవు , నపుడు విడి
పోయిన యవి కోటి , పొసర విద్యాధర , ప్రభుఁడొసంగిన యవి , పద్మ సంఖ్య
తక్కువార లొసంగు , తత్తడులకు లెక్క , లేవు సైందవముల , ప్రోవు లివ్వ

తే॥ యెల్లలోకంబులందుండి , యెల్ల దీవు , లందునుండి వచ్చినయది , యనురసేన
మూలబలము వచ్చినయది , ముగిసినదియు , నవి విభీషణఁ డనఁ బ్లవ , గాలిచూచి.

ఉ॥ మిత్రవరేణ్యః యిట్టు లని , మేషవిరోధి బలంబు చూపినన్
జిత్రమగాఁగఁ జూచినను , చెందదు దీనికి సంతపెన్నఁడున్
గోత్రవిభుం గనుంగొనెడి , కోపుననున్నది చాలున్వ సౌ
మిత్ర ధరాత్మజావిభు స , మీవము చేరఁగఁ బోదమా యనన్.

చ॥ సరియన సందఱుం గలిసి , సారసనేత్రుని చెంతఁజేరి య
త్యురుతరవక్త్ర మొక్కి నమ , రోర్చిని రాముఁడు చూపు సాహస
స్ఫురదతి విక్రమంబులను , చోద్యముగాఁ బలుమాటు లెంచుచున్
జరుగగనున్న కార్యము , చక్కటి యారయుచుండి రప్పటన్.

33. రావణ రణరంగ దర్శన పటలము. (27)

తే॥ సురలుకష్టంబులొంద వా , నరులబలము , క్రుంగఁదఱిమిలక్షణఁగూల్చి , పొంగివచ్చు
మోదమున రావణుఁడు తన , పురము చేరి , యుత్సవముచేయ మదిలోన నుత్సహించె.

క॥ తనమీది ప్రేమచేతం , జనులెంచి దురంబు సేయు , సంగడికాండ్రం
దనువఁగ వివిధ సదార్థము , లనువొందఁగ వండుఁడనుచు , నాజ్ఞాపించెన్.

క॥ వేలుపుల పడిగ రంధని , మీలోకమునందు గలుగు , మేలి సుఖములన్
గీలింపుం దీ లంకను , జాలముః పలదనుచుఁ జంద , శాసన మొనఁగెన్.

అ॥ మంచి కల్లు మంచి, మాంసంబులును వత్తు, ములును చందనంబు, పుష్ప వికృతి
శానమునకు నీరు, కల్పంబులును దళ, వదను నగరు చేర, వచ్చి నిండె.

తే॥ కావి సంపెగ తెలంబు, తలలకంటి, కావినీట బోర్కాడించి, తనియ బోజ్య
పన్నువులనిడి కల్పముల్, వలసినట్లు, నవరదలు సేరు వచ్చి ర, ప్సరన లదికు.

క॥ పాడిరి కొండలు పొలుపుగ, నాడిరి కొండలు వలంతు, లరుదని పొగడన్
గూడిరి కొండలు సెట్టల, వేడిన సిద్ధులకుఁ బోలె, వెలసిన వెల్లన్.

అ॥ రాజసుతులు మొదలు, రాక్షసాపదార, గొలువు సేయుచున్న, కోడెకొండ్ర
కిండ్రబోగ మప్ప, డింపార గలుగుట, వలన గలుగు గెలిచి, కలవిలేదు.

తే॥ ఇట్లు బల్లనమున నున్న, యింద్రవైరి, విరుని యెదుటికి వచ్చిన, వేగులపుడు
తేలుమోడిచి చెవిదాసి, మూలబలము, నమసిన విధంబు వాక్రవ్వ, సాగినారు.

అ॥ వడకుచున్న సేలు, వరటిక నల్కలు, బెదరు చూపులెడఁద, పిదపివమనఁ
దక్కి లాటి నత్తి, దడఁబడు పదుకులు, తొలక దూరవిట్లు, పలికినారు

అ॥ విజయశీల, చనిన, వేయి వెల్లుపలును, రణమునందు నిలిచి, రాము నేక
కార్తకమున నేరు, గడియలలో మ్రాతె, విందు కుడుచు విందు, తెవ్వరింక,

చ॥ బలిమిని దేవబోగముల, బ్రాతిగ దైత్యుల కిందు కూర్చుండఁ
దలఁచిరి నీకలంపులు వృ, కావనె లంకను గల్గెవారె యి
య్యలఁ గల వార లొదురు చు, జెందును రేరెవరిక వీన నీ
బలముల కంతిపక్రియలు, పాయక యాయెడఁ జేయఁగాఁ దగున్.

చ॥ మితి యొనరింపరాక యను, మేయ మునంబును పొందియున్న యా
దితిజవరోజ్యుఁ డా చరులు, తెల్పిన పల్కలు విన్నయంతనే
యతిభయ దుఃఖ కోపముల, నంది ప్రచండ తరోగ్ర దృష్టులన్
బ్రతిమనుబోలి నిల్చి వెఱ, పాఱఁగఁ గాంచుచు నుండి యువ్వలన్.

క॥ బలవంతులు నాంఁబెను, చదువురు నరు నొకని దనుపు, వలన నొకండున్
గలికమునకై న మిగులక, నలఁగిరె యిది నమ్మఁజాల, నమ్మఁజాలన్.

చ॥ అనవిని మాత్యవంతుడను, నయ్యది సంశయమందఁ దగదే,
పదిచిన దూతలే తనుకు, పల్కదురే? నరుఁడొక్కఁ డిందఱన్
దనుజుల నేలఁగూచ్చు బది, దబ్బఱగాదు సమస్త జీవులన్
బనిగొని కల్పవేళ బలి, వారెడు రుద్రుడు నొక్కఁడే కదా.

క॥ సంకల్పంబున సృష్టించేసి జగముల్, సంరక్షయన్ నాశమున్
బొంకం బారఁగఁ జేయువాడు గుణ సం, పూర్ణుండు సర్వేశ్వరుం
డింకన్ సందియమేల యీశఁడగు, జా, మీ యందు నీకమ్ము, డా
రంకం బేమియులేక పల్కిన దన, త్యంబొనె? లంకేశ్వరా.

ఉ॥ ప్రాణులు భోజ్యమైన యొక , వస్తువు గైకొను నైజరీతి; వి
ర్వాణము గూర్చి యన్నిటిని , వహిం భుజించును మీఱుచో జగ
త్ప్రాణుడు కొండలం దృణము , మ్రాఁకుల బ్రాణులఁ గూలఁద్రోరు నా
త్తాణకు నొక్క మేరగల , దా వచియింపఁగః రాక్షసేశ్వరా :

చ॥ చెలఁగుచు నింప్రభోగములఁ , జెందిన కాలము కద్దు తత్త్వితుర్
తొలఁగినదంట విక్కమున , దూరముగాదు ప్రతిక్రియా విరుల్
గఁగవు నీకునై లయము , గాంచిరి బంధుఁ శిష్టవర్గముల్
మెలఁగిడి త్రోవఁ బొమ్మనుడు , మిక్కిలి కిన్న నిశాలరాజునన్.

క॥ సౌఖ్యత్రిం దెగటార్చితం గలన నా , శక్తిం బ్రయోగించి దు
ర్వ్యామోహంబున మగ్నుడై ననునెడున్ , రాముండు శాఖామృగ
స్థానంబుల్ నశియించు మూలబలముల్ , కుష్మింపనీ యూడనీ
యేమైనం బనియేమి ; గెల్పు తుది నా , దే యయ్యె నిన్నాళ్లకున్

ఉ॥ తోషితదైత్య హృచ్చకి వి , ధుంతుడు నట్టులు చాచుఁదొక్కఁడు
ద్వోషముతోడ మోఁకరిలి , కొంకుచు వాయు కుమారకుడు ది
వ్యాషడుతోలిఁ దెచ్చి పొలు , పొందఁగ నీయఁగ లక్ష్మణుండు త
ద్వేషజశక్తి లేచెఁ దెలి , విం గొనినారలు వాసరో త్తముల్

తే॥ అనుడు నమ్మక పెనునంది , యంబు కలఁప, గోపురము మీ దికిం జని , చాపురించు
సైన్యనాళంబు సత్యంబు , సరగఁ గాంచె, వాడు కన్నులతో మది , మాఁడుచుండ.

త॥ బోరున మరణించిన యా, వీరుల వనితలు సభాష్ట , వీక్షణ లగుచున్
బోరున విలపించెడు దీ, నా రావము శ్రవము లగల , నాతఁడు వినియెన్.

తే॥ ద్విరదముల నీడ్చుకొని పెను , దరుల నొససి, యేగుర క్తనదులలోన , నీఁడులాడు
చుండు శాకినీ డాకినీ , మండలులను, గుండె లగలంగ దళకంధ , నుండు గాంచె.

తే॥ జంబుకంబుల రవము రా , గంబుగాఁగ, భూత కరతలద్వని తాళ , ములుగ రామ
బాణ విపాత కబంధముల్ , ప్రాణమున్న , నటుల పోల్కి నటించుచుం , డుటనుకాంచె..

చ॥ కవిని పితాచముల్ పతుల , గాయములం దమకేలు చొచ్చి కొం
గవుచును వెల్కి నీడ్చుటను , కాంచి రుషాభర చిత్తలై సకుల్
దివిభువి దిక్కులం దఱిమి , దెత్తుల గ్రుద్దను తీయుచుంట దా
నవకుల సార్వభౌముఁడు మ , నంబు దిగాలనఁ గాంచెఁగన్నులన్.

క॥ జాతీయంబులఁ బోలి రెక్కకును హె , చ్చై యొప్పు రామాత్మ సం
జాత ప్రస్ఫుట దైత్య రక్తముఁ బితా , చశ్రేణి యాపొంగి యా
బూతిం ద్రావుడుఁ గ్రక్కుపోల్కిఁ దనకున్ , మ్రొగైన పీచముఁ
స్పీతిన్ ముండుగఁ ద్రోరు నాజలదిఁ గాం , చెన్ గావణుం దయ్యెడన్.

సే॥ దెనలు మీటలు వాలు , దివిరి మహోగ్రసా , దము సేము కపిసము , దయముగాంచె
గువలయ మదగఁగఁద్రో , ద్భుచున ర్తనము సేయ , దైత్య కబంధ బృం , దంబుఁజూచె
దననీరి పొలిపోవఁ , గనులు పెద్దవి చేసి , కొన్న నిలింపుల , గుంపు గనియె
గుండెలు పెగుల నా , కోకిలి గోపుర , మండండి వివళుడై , క్రిందఁ బడియె
తే॥ దినప నటహాసంబుతో , తెవవుతెండఁ , గినుకతో మిడుంగులు లేదు , కనులతోడ
కలుష హృదియంబుతో వచ్చి , కొలువుచేరె , రావణుండు సంగర జితై , రావణుండ.

34. రావణ రథారోహణ పటలము (35)

తే॥ చేరి లంకియందొక నున్న , సేనయంత , యంత మొత్తమాయితము సే , యంగఁ బనుపు
చేగ మ్రోయింపు ప్రస్తాన , భేరి యిప్పుడ , యని మహోదరు పీఠిం , యాజ్ఞయిదియె .

తే॥ భేరి విన్న వెంటనే రా , శూరులైన , సేన మహర్షి కౌటులు , చేర నొకట
విజయమై , శాశ్వతమై , పేదవడియె , గాఢపురము లేని పగిలి లం , కాపురమ్ము .

తే॥ బహిరాముష్మిక ఫలంబు , లండఁజేయు , పూజనము వర పేరున , కోజు , జేసి
కోరువాని కర్పముల్ , కోరినంత , యిచ్చి రావణు డనికి నా , యిర్తవడియె .

చ॥ యిరిములతోడి నీలగిరి , సంగతి వేపురు బాన్వరుల్ వెలుం

గు రిహిని దాచె బ్రహ్మ మును , కోరిన యింద్రున కీయఁ దాను సం
గరమునఁ దన్ను పట్టుతటి , గాన్కఁగఁబుత్తున కిచ్చినట్టి ప
బ్రతుదిం మై యభేద్యమయి , రాజిలు కత్తక ముద్దతంబుగన్ .

తే॥ మందరమ్మున వాసుకి , మలసిసట్లు , పొలుచు దట్టిపై నడిదంబు , వెలయఁ జెరివి
కనకగిరి , జాటి పచ్చెరు , గ్రహములట్లు , పొనరు రకనాల కటిసూత్ర , మునుధరించి .

తే॥ గరుడి తెక్కిలు విరిసిన , కరణినొప్పు , గుఱుఁ గుచ్చెన్ల నవరించి , మెలికినడిర
పట్టువత్తుంబు విచ్చిన , పగిది దనరు , రజత ఫణిగాఁగ జను కాసె , రమణఁ జాటి .

తే॥ మెలిపులంబట్టి కూర్చిన , తెఱఁగు సింహ , సముదయంబులు గర్జించు , చందమునను
రవి సేయుచు శత్రుం , చెవులు వ్రచ్చు , గజ్జలం గూర్చు నంజెల , గాల్గదాల్చి .

తే॥ పిడుగు నులిపు విన్న , బెదరు సర్పంబుల , కరణి విన్న యంత , నరులు సురలు
వెలచి పాటునట్టి , పీడణ రవమొప్పు , పీడమద్దియలను , వెలయఁ దాల్చి .

తే॥ నాకలు చాచు పాముల , బోలియున్న , చేతు లిరువదింటికి నట , చేతులకును
వ్రేకులకును గోదార్య , విస్ఫుటంబు , లైన కవచంబులను పొలు , పందఁ దొడిగి .

తే॥ పాపరాజును పోలిన , పాశములను , భుజములం దాల్చి కరసాన , పొనరఁ బట్టు
తటిని రవినుండి రాలిన , కిరణరాశి , లలిని కాంతు లొలుకు కుండ , లములదాల్చి .

తే॥ బాలదాసుని కిరణముల్ , ప్రాగ్గిరివయి , వ్రాలతెఱఁగున నొప్పురు , రత్నగంధ
మందినట్టి బాహులమీద , నర్కరబోలు , కుండలంబుల కాంతులు , విండి పరవ .

సీ॥ చంద్రునితోడి ఋతముల చందింబునఁ, దారహారంబు కం, ధరను గ్రాల
ద్వాదశాదిత్యులు, వనధిపైఁ, నోచిన, పగిది రత్నకిరీట, పంక్తి తనరఁ,
బెక్కు చంద్రుల పోల్కి, విలసిల్లు ముత్యాల, గొడుగులు తలలపై, బెడఁగునూప
సంజ పాలికలందు, శశుల నుంచినలీల, గుహవంటి నోకులఁ, గోఱులొప్పు

తే॥ ముత్తైములు కూర్చుటం జేసి, మురుపు తెలుపు, నుదుటి వీరపట్టంబులు, మదము లొలుకు
దిగ్గజమ్ముల పట్టంబు, తెఱఁగు దాల్చి, ముగ్ధజీకఁ బ్రక్కలకుఁ గాంతి, మొనయుచుండ.

తే॥ పొలయలుక వహించిన, పూవుఁబోండ్ల, పదములకు మ్రొక్కని కిరీట, పంక్తి క్లాంతి
బాన్కరుని గెల్చి మించిన, పగిది నిరుల, తోరపుం గుంపులమ వెలి, దోలుచుండ.

తే॥ స్వర్గ సుర్వ పాతాళముల్, సరవిగెలిచి, లీలఁదాల్చిన విజయమా, లికలతోడ
చెలుల దృష్టులచేఁ జాల, చెలువుగులుకు, తుమ్మి పూమాల యురమున, నెమ్మిఁదాల్చి.

తే॥ పురికి నగడితగా నున్న, శరది యిసుక, కాలమును మీనములు విద్య, కలిమి యుదమ
పడవు పంచభూతమ్ములు, చెడినఁ జెడని, యశముఁ బోలిన తూణిర, మమరఁదాల్చి.

తే॥ ఓక్క మొగిమూఁడు లోకంబు, లెక్కిననువ, హింపఁగలయదితురగ రా, హిత్యమయ్య
తలఁపు మాత్రానఁ బోవంగఁ, దగిన కేరు, రమ్మనిన యంతవచ్చి య, గ్రమున నిలిచె.

చ॥ అమృతముతోడఁ బుట్టినవి, యర్క జివాన్వ కులంబులోని పం
గముగ మరుత్తుచే బడల, గర్భమునం జనియించినట్టి ప
భ్రమున జంంబునం దనల, వాయు పథంబులఁ బోవునట్టి వా
చెము గనరాని యశ్వములు, చెల్వుగవేయి రథంబు లాగఁగన్.

సీ॥ కనక దిగ్గజ కింత, పుంటికా విభములొ, గంటలు వేకోట్లు, గలిగినయది
అందంబులను విప్ర, యమునకుఁ గొనఁజాలు, వెలలేని మణులచే, వెలసినయది
మునులు సురలు ముద్ద, మున నోడువార లొ, సంగు కైదువుల నె, సంగినయది
తూలి తూంబు వి, ప్పని చుట్టుకైదువు, విజిగిన విజుగని, యొకపుగలది

తే॥ విబుధులేనియు సూహించి, విస్తరింప, లేని శిల్పి నైపుణిచే చె, లింగినయది
సత్యముంబోలె మహిమకు, జాలినయది, విజయలక్ష్మికి నిలయ మా, విభుని కేరు

తే॥ అట్టికీరిని వలగొని, యసుర విభుఁడు, శాస్త్రరీతి నర్పించి యా, చక కదంబ
మునకుఁ దృప్తి యాత్రాదాన, మొనరఁజేసి, వంది మాగధుర్ సేవింప, నందుచేరె.

తే॥ ఎదల దావ్యంబుగొనియున్న, యింద్రముఖ్య, లప్పుడవిగది వాంచల్య, మంచినాను
ఇంద్రియముల గెల్చిన తావ, సేంద్రులును న, మస్త జీవులు నీతిల్లి, మలఁగినారు.

చ॥ సమరము సేయఁబూనితిని, సర్వజగంబులు మెచ్చ నేటి కు
శ్రమమణము రప్పచింక రము, రామునకో మఱి నాకొ, దారణిన్
కుమిలి నశించు చెల్వ జువి, కూతురొ, యమ్మయకూతురొ, యటం
చమలిన మేఘభీషణ మ, హాధ్వని రావణుఁ దాడె నత్తఱిన్.

పే॥ పదికుత్తుకల మీద , బదితలల్ బొమిడిక , ముంతోడ రవుల చొ , పున వెలుంగ
నిరుపది హస్తము , నిరుపది కైదువు , లలరంగ దాల్చి వి , శృలత నెనగ
భూజనంబులు స్వర్గ , మనవారు వీరిల , బెకలి నభంబు చీ , లికలుగాగ
తైలముల్ పగులంగ , నేల వీటలు వాట సూర్యుండు తన గతి , సూటిదప్ప

తే॥ జంద్రుడమృతంబు చిందించి , స్రగ్గి గుండ , వేలుపుల విమానంబులు , వ్రీలి కూల
పింహనాదంబు గావించె , సిద్ధ , సాధ్య గణము బెదరంగ నా జగ , తక్కుటకుండు.

క॥ ఘోర రణము గలిగినదను , దీరతతో శింజినీ రు , తిం గావించె
మీతిన భయమున భేదర , నారలు దమ సూత్రములను , తడవికొనంగన్.

పే॥ జన శకాంతులు చరి , యించెడు తెలుగు చూ , పించు పాథోరాశి , మించిపొంగ
గల చరాచరములు , గందరగోళంబు , నొంద ననంతుండు , కుంది కుమిలి
శిరములు వే విడి , ర్పికొన భూమికి లేచి , వచ్చెనా నసురారి , వచ్చె ననికి
గన్నులు బడబాగ్ని , కంటె మిక్కిలి గ్రాల , వచ్చిన రావణు , వై నమునకు

తే॥ ప్రాణివర్గంబు కలత వి , ర్జరుల చింత , పర్వతావనీ గగన వి , త్రమణ రీతి
జలది చలనంబు రవి సుతా , దులు గ్రహించి , యేమి కారణమని శంక , నెనసినారు.

తే॥ అందగోళమే చగిలిన , దనగఁ దోచు , గొప్ప శబ్దంబు తడఁబాటు , కొంప తెరియ
కాలమునఁబుట్టు కలతయు , గలిగెననుచు , గతము నెఱుంగకలేతన , కృపివయంబు.

తే॥ సాగరములును తైలముల్ , జలదములును , స్వర్ణగిరియును నభయన , జరుగు కరణి
దోవఁ దెక్కి బంలి కు , త్తుకల వాడు , బలముతో వచ్చు నాకల , కలము గదిరి.

మ॥ కని భూనాయక తెమ్మతెమ్మ దనుజ , జ్ఞాపాలవర్మండు తా
నినిసేయం బిమకించి వచ్చె , దన పై , న్నాగ్రీయ భాగంబు చా
నెను శాభామృగముల్ భయంబునఁ జరిం , చెన్ వేలుపుల్ తెల్వి మా
లిని వారైని య విభీషణుడు తె , డ్దె రామ భూజానికిఁ.

కిగ. రామ రథారోహణ పటలము. (27)

మ॥ కరముల్ మోడిచి నోతులెండఁ దనువుల్ , కంపింప బెగ్గిలుచు
వెరఁ దబ్బిబ్బును పొందు కీశవసుమున్ , పీఠించి రాముండికన్
వెరఁగుం బొందకుడంచు లేచె విబుధుల్ , వేడంగ దుగ్ధాపై
సురగేశాసురి నెట్ట పీడు తటి ను , ద్యోతించు చందంబునన్.

క॥ లేచి కృతాంతు పాలమును , లిక్కిగఁదెచ్చు నరాజిఁ జెక్కె నా
భేదరపాశిన్ భువన , కీర్తిత పూతకు సీతకున్ నదా
యేచు మహర్షియా జలచి , పీఠగఁ దెప్ప లబ్ధించె నేటికిన్
జూచుచు నుండుఁదీ రణము , శోధిలు పర్వతి యంచుఁ బుచ్చుచున్.

ఉ॥ రాముని దేహమున్ గవచఁ రాజము గప్పినదంచుఁ జెప్పఁగా
నేమిఫలంబుఁ భావమునఁ నెంచిన మాత్ర సమస్త వస్తువుల్
రామునిచేరు వేటొకటిఁ రాముఁడు లేనిది లేదు సర్వమున్
రాముఁడె కాఁగఁ గలకటముఁ రాముఁడు కాదొకా మాటలేటికిన్ ;

తే॥ హస్తములకు సంగుళులకుఁ సమరఁ గవచఁ ములను తొడిగి జగమ్ములఁ గలుగు ద్రవ్య
ముల విధంబున మితిలేని యలుగులు గలఁ శరధి పీఠునఁ దాల్చె దాఁ శరధి యవుడు.

ఉ॥ విర్రులారఁ సంగరముఁ నేటికిఁ బూర్తిని చెందు మీకు నా
దుర్జనుచే భయంబు నితఁ వోరెను రాక్షసు నోర్వఁ గయ్యువుం
గర్జమునందు రాముఁ డెనఁ కంబున నుండఁగ మీరథంబు నిం
డూర్జిత సత్త్వఁ దాతనికిఁ నొప్పుగ నంచు భవుండు తెల్చెఁగన్.

చ॥ సురలును సమ్మతించ బలఁ సూదనుఁ డయ్యెడ నారథంబు శ్రీ
వరుసకు నాలయంబుగనుఁ భక్తి నొనర్చెదనంచు మాతలిన్
బరఁగ నలంకృతుల్ సలిపిఁ వైశమ తెమ్మనఁ దెచ్చె నాతఁడున్
బరమ శిష్యుండు బ్రహ్మయునుఁ భావములం బ్రచుదంబు నొందఁగన్.

సీ॥ చందురు లింబంబుఁ క్రింది వలపుగాఁగ నున్న చందంబునఁ నుల్లసిల్లి
కులసర్వతముల యుఁ క్కును గల శిఖరంబుఁ తక్కు నంగంబులుఁ ద్రధిమగలిగి
వర్షర్తు మాన దిఁ వారాత్ర భూత ధఁ విష్య త్కృతాంగ సంఁ వితతినిప్పి
తారకాహార యుఁ త్తంబియి యష్ట మహా నాగ పాఠ సంఁ దానితమయి

తే॥ దెనలె ప్రక్కలుగా మేమఁ విసరమేవఁ రాకలుగఁ బంథభూత సఁ త్వంబు నమరి
ప్రళయ జలధి ఘోషమె నేమిఁ రవముగాఁగ నడరు నిండుచి కేరు పుఁ జ్యములసౌరు.

సీ॥ నలువ పుట్టిన విష్ణుఁ నాభి పద్మంబునుఁ పోలిన నాదెంపుఁ మొగ్గ లమరి
జగదుదరుని శేషఁ శయ్య యంతటి వజ్ర పండి వేదంబులుఁ యజ్ఞములును
సాగరంబులు కులఁ శైలముల్ భవనముల్ శ్రేతాగులును వందఁ భూతములును
తపము లింద్రియములుఁ దళదిశన్ రేయియుఁ బగలు గుఱాలుగాఁ బరిధవిల్లి

తే॥ నిలుచు కేరివి కని మ్రొక్కిఁ నిర్జలాలిఁ బ్రభుని యాజ్ఞను వచ్చితిఁ రామ విభున
కని జయము గూర్చి మమ్మునుఁ మనుపు మనుచుఁ బ్రసవములు చల్లి పూజించిఁ పంపిరంత.

చ॥ మాతలి చోదితంబయి విఁ మాన పథంబున నుండి కర్మ సం
భూత విరోధి జ్ఞానమనఁ గ్రాలుచుఁ జిత్తముఁబోచి వేగ ని
భ్యాతి యెసంగు కేరు వడిఁ గాఁ బఱ తెంచి మహిమ చిత్త కం
జాత దినేళు నన్నిధినిఁ చయ్యన వ్రాలె ఖగేంద్ర తైఃసరిన్.

ఉ॥ అర్జము తేరుగాదు విలఁ యానల కాంతియు గాదు ధూమధ్వ
ద్వర్జము గాదజాదుల నఁ వారణ మోయ విమానమేమిఁ యే

కార్యముపొందె నేరు కడఁ , కం , దగ నంపి రెవండవీవు ? ప్రా
చ్యము గాఁగఁ దెల్పుమనఁ , జోదకుఁ దార్కున కంత విట్లనున్.

ఉ॥ ఓమహనీయ ధాన్యుర డు , లోదధి సోమః గుడాభిరామః : శ్రీ
రామః నికాదరాన్వయ వి , రామః పురారియు ధాత తొల్లి సు
త్రాముని వీచ్చి రీ యము , దార్ద్యముచే జగమెల్ల మోచు ను
ద్దామ జవంబు నొందినది , దాశరథీః విహరింపు దీనిపై.

పీ॥ కామ రూపంబును , కామ సంహారంబు, గలయది వెన్ను ని , కడుపువంటి
పలువయి నీకూపు , పెడిగల్గె యెవ గాలి, కనులను మ్రుంగఁ జా , లినది దివియు
భువి యను , భేదంబు , పొరయని దగ్గిని, జలమునందును పోవఁ , జాలినయది
సాగరంబులు భూమి , జగములు స్థితులలో, మార్పొందు నట్టిది , మాజకుండు

తే॥ నలువ చిలువతాళపు వేలు , పులును మునులు, శ్రద్ధమెఱుఁ దెచ్చు మమవుండు , సాంద్రభక్తి
బంపె నిందెక్కి నీ పగ , వాని గెలుచు, యనుచు నశ్వ హృదయ భణుఁ , దొనరఁ బలుక

మ॥ దనుజాదీ వరు మాయయో యనుచుఁ జి , త్తంబందు నీతేశ్వరుం
దనుమానింపఁగ రత్నములొ నిగమ వా , క్యత్రేణః బ్రాప్తింది యీ
లిని వార్ధ్యంబుల నమ్మిడి యితఁడు వృ , త్రద్యేషి వోధ్యండు నీ
యనుజన్మంబలి నుండు మాతలిచుమీ , యంచుం బ్రశంసింపఁగన్.

మ॥ అనుజుండన్ హనుమ ద్విభీషణులు న , త్యంబిద్ది నిశ్చయమౌ
నని దుష్కర్మము లెండ నత్కర్మతులు న , మృగ్రిశి మిట్టాడఁ బొ
ల్చున నవ్వేల్పుల కేలుమోర్పు లెసఁగన్ , భూదాతుఁ దాతేరు మె
ల్చున నారోహణ మాచరించె జగమల్ , మోదంబునం బొందఁగన్.

36. రావణ వధ పటలము. (253)

విజంగ స్రయారము ॥

జగద్వీరుఁడౌ రామ , చంద్రుండు పీఠిన్, నగరాతి తేరెక్కి , సం గాంచి దివ్యుల్
బగాదీర్చురు న్నాని , కాకుత్స్థుపై నా, కుగాత్మాంకు పైనింబ్ర , సూనారి చల్లన్.

అ॥ కేరు సడచుఁగాక , వివృల జలములు, రాముఁ జెందుఁగాక , రావణుండు
చచ్చుఁగాక చినుజ , జాయ లేత్తురుగాక, యనుచు నమరవర్ష , లాడుచుండ

ఉ॥ రాముండు కేరిపైఁ గదలె , రావణుఁ డయ్యచి గాంచి మండి సు
త్రాముని మిఁది కిన్కను ర , వంబులు గీటుచుఁ దేరు సంగరో
ద్దాముని మిఁదికిం జన న , దల్చుచు సారథిరే పి హెర సం
గ్రామము నేయు కోర్కి తన , రన్ జలపించెను గాలిపై వడిన్.

ఉ॥ ఇచ్చిరి శేరు వేల్పులు ది , నేళ కులేకున కింక రాముడే
ప్రహ్ను దశాస్యునంచు మును , పాతిన కీకులు ధీరచిత్తులై
వచ్చి గిరింద్రముల్ శిలలు , వైచిరి రావణుమీడ నాత డున్
జెచ్చెర వాని ద్రుంచి యొక , సింహరసం తొనరించు సంతటన్

చ॥ చెవులను చిల్లు లేర్పడంగ , శింజిని రావము సింహనా ముల్
దవులంగ శంఖ దుండుబి మ్మ , దంగ రవంబులు కాహళ ధ్వనుల్
వివిధములైన గర్జనలు , వెల్వడ దిక్కుతో నజాండమీ
పవలిన చంద్రు మై స్వనము , పర్యే జగంబులు చేష్ట దిక్కు గన్.

తే॥ మాతలిం గాంచి రాముండు , మహిత చరిత , యుత్సహించి శాత్రువో , ద్యోగవిదము
నదను నాయది ప్రాచుంబు , నల్లనెఱిగి , కేరు నడపును గాని తెలుప నతడు.

ఉ॥ నీతలపున్ దుంగముల , నేర్పును శత్రుల చిత్తమున్ రజ
స్పాతియుఁ దారితమ్యమును , సంకటపాటనుకూలపాటు మీ
నీతియుఁ బట్టుపట్టు గమ , వించి చరించినగాక నాడు వి
ద్యాతిశయంబు సార్థమగు , నా ? యని తృప్తిని చేసే రావపున్.

తే॥ ఇంద్ర రథముపై రావులు , దేగుదెంచె , విరువురకు మీకు ఘోరసం , గరము జరిగె
నేను సాక్షి నై యుండంగ , నేలఁ యేమి , యజ్ఞయని మహోదరుడు ద , శాస్యు నెచిగె.

ఉ॥ సింగము దంతిపై కుటుకు , చెల్విన దూతెద రాము మీదికిన్
బొంగడఁగించెదన్ సురల , పొంగును క్రుంగంగ నీవు లక్ష్యుణుం
సంగరమం దెదిర్చిన వి , జంబుగ నాకు జయం తొనంగు దా
యంగునఁ జెంగసేక తెగ , టాబుము వాని ననంగ నాతడున్.

రామునిదే మహోదరుండు కూలుట

చ॥ షరలి మహోదరుండు చను , మార్గమునం దెదులైన రామ భూ
వరుఁగిని యాన్మపాలకుని , పైకి రథంబును పోవనిమ్మనన్
వెరవరియైన సారథియు , వీటిఁడియై చననేల ? పంక్తి కం
దరు లొక వేవురై చనిన , దాశరథిం జెనకంగ నేర్తురే ,

ఉ॥ వాని గభీర దైర్యమును , వాని ముఖస్థితి సుంత కాంచుచో
వానిఁ దొలంగిపోవుటయె , వారని జేమ పథంబు నాపుడున్
వాని మహోదరుండు గవి , స్రుల్లద చూడెద వోరి నాడు కో
పాసకుఁ బాత్రమై బ్రదికి , బట్టయుఁ గట్టెదవే దురాత్మకా :

ఉ॥ నీదగు కుత్తుకం గొఱికి , నెత్తురు ద్రావిన దోనమున్నదే ;
పైదలిఁ బోయెవాడవని , పల్కిన వాడుఁ గిడుక్కు నాక ం

రా దయకుం గుఱించి యర • దంబును తోరెను వారికయ్యెడన్
మోదన భేదనమ్ములుగ • ముప్పురమైన దురంబు సందిలెన్.

తే॥ వారుపంబులు తేరులు • వారణములు, వీరభటులును గలపైన్య • వారిరాశి
రామశర బదరా వహ్ని • ద్రావివైచెఁ, ద్రుటి మహోదరుఁడొంటియై • దొరయనిలిచె
తే॥ ద్వజమునైఁ దేరిపై వాగె • వట్టియున్ను, వోడపై వాడు సాయక • పూరమొదవఁ
జేసి దిక్కులు వ్రల గ • ర్పించె రామ, విభుఁడు మందహాసంబు గా • విందె సరవి.

చ॥ దివ సముఁదొక్క బాణమున • వాని శరాసముఁ ద్రుంచి రెంటిచేఁ
గవదముఁ టించి బెంట భుజ • గంబులఁ బోలిన కేలుద్రెంచి దొ
దవులఁ బదంగఁ దచ్చిరము • దారుణరీతిగ నుత్తరించె దా
నపుని తలంపు లొండయిన • నాశం వేజొకటయ్యెనయ్యెడన్.

పంచదా॥ మహోదరుండు త్రెవ్వఁ గాంచి • మానవాదుఁ డుగ్రు దై
యహోయటండుఁ దేరు దోల • నజ్జచేయ రామపుం
దొహో సమస్తసేన చావ • కున్న వాడు లొంగడం
చుహూర్వతిం భటించునంత • నుత్తరించె వారలన్.

పీ॥ అత్తఁ గలిగె లం • కాదినాథునకు దు, శృకునముల్ గొన్నియు • తాపహుడఁగ
నందంబులను ముంచు • నట్లు బుట్టొంగెడు, వనవిదు లెల్లను • వట్టిపోవఁ
జుండవాయువు పీనఁ • జలియించు పర్వత, సరణి నా నెడమకు • జంబు లదరెఁ
బిడుగులు రాతను • భీకరంబుగ రత్త, వర్షంబు గురిసె వా • ర్వములు వడఁకె

తే॥ ప్రభలు చిక్కిన సూర్యుని • పరిధి చుట్టె, నల్కా లెందెను వింటికో • నలును విజిగెఁ
బుష్పమాలిం లందుండి • పొలచు వీచె, గృధ్రములు వ్రాలె వీజె తె • క్కియముమీద.

తే॥ తురగముల కిన్నులందుండి • తొలుగె నీరు, కరులు బురదలో దిగఁబడు • కరణి నొంత
మనుజులా గెల్పు వారని • దనుజ పిఠుఁడు, వాని లెక్కింపఁడయ్యె గ • ర్వంబు కలిమి,

తే॥ విలయ వాయువుచే జగ • ద్వీధియందు, గలుగు వస్తువుల్ చెదరిన • కరణి దనుజ
పరుని రథవేగమునకు వా • నరులు చెదరి, విమతులై భీతిగాని త్రోవ • విడిచినారు.

పీ॥ కిర్మంబు జ్ఞానంబు • కరణి నవిద్యయు, విద్యయు శేషుండు • విహగరాజు
రాత్రియఁ బెలువ హి • రబ్రాకశిపు స్పృశిం, హులఁబోలె దిగ్గజ • యుగళి యట్లు
ఎవఁ నాదిదేవుఁడం • చెదిరించి పోరిన, రుద్రాచ్యుతుల తేవ • రోషమడర
దశకంఠరుండును • దశరథసూనుండు, రణరంగమున మహా • రంభులైరి.

తే॥ రాంచున్నట్టి సప్త వి • రించులకును, కరథలంబులు పొక్కిలి • కంపమొంద
రావలుఁడు శృంగమొత్తై ని • ర్చరులు బెగడ, రాముఁడును పాంచజన్యంబు • రమణనూఁడె.

తే॥ శ్రుఘంపాయుధంబులు • సేవసేయఁ, గోరి రాముని సన్నిధిఁ • గొఱలి నిలిచె
వేదములు తన్నెలుంగని • విధిని రామ, చంద్రవిభుఁడును వానిఁగాం • చకయ యుండె.

- తే॥ దిక్కులునుజలధులుధరి • త్రియునభంబు, కు, హీద్రముల్ బ్రహ్మాండ • గోళమదర
దాశరథికి సారథియయి • తనరుచున్న, మాతలియు నింద్రు చింద మి • మృడిగనొత్తె
- తే॥ రావణుడు వడినేయు నా • రాచ వితతి, సోకుటకు మున్నె ఖేదర • శ్రీకటాక్ష
చయ మనంతమై శ్రీరామ • చంద్ర విభుని, భుజయుగళి సోత నేమి కా • బోవు ననుచు.
- క॥ ఇరు రథములందు పూన్చిన, కురగములు పరస్పరంబు • మాత్రాని లోకో
త్కరముల మ్రొంగం జాలిన, సరభస కోపమునఁ జూచె • సకింతలతోన్.
- క॥ దానవ నాథుని వీణా, గాన చణతఁ దెలుపు కమ్ర • కలిత ధ్వజమున్
మానవనాథుని తేరునఁ, బూనుచు నింద్రధ్వజంబుఁ • జొరిపొరి మోదెన్.
- క॥ దనుజవిభు శింజినీధ్వని, వననిధి సప్తకముఁ గలఁచి • వైచిన్యది య
మృదుజ విభుని జ్యానినదము, వనజభవాండములఁ గలఁచి • వైచెను లోద్దోన్.
- క॥ హనుమంతుఁ దాదిగాఁ గల, వనచరు లేది సేయుటకును, పాల్పొవక నె
క్కొని యారక నిశ్చేష్టత, గొని చూచుచునుండ్రి వారి • మోర రణంబున్.
- క॥ పెరఁగంది విబుధ వరులె, వ్వరు గెల్తురొ యనుచు నెఱుగ • వలను పడక వి
బ్ధురము చెడి యిందు నందుం, దిరుగుచు మీదెఱుగలేక • తెరలిరి భీతిన్.
- తే॥ రామ శరము లంబరమున • రాజనిండ, వేఱపులు చల్లుచుండిన, విరులచే న
లంకృతంబులై రాజిల్లు • లలినితోచె, దుష్టులకుఁ దోడువడునట్టి • భుచ్చు లెవరు •
- తే॥ వీర శేఖరుడగు రామ • విభుని ధనువు, పరులు తాఁకఁగ లేనిరా • వణుని ధనువు
మింట నింద్ర చావద్యయి • మెఱసి యెఱి, నిలుచు చందాన మిఱుమిట్లు • గొలుపుచుండె.
- తే॥ నాడు లంకాదినాథుం దొ • నర్చినట్టి, శింజినీ రావమును గొప్ప • సింహరవము
నేటికిం దెల్పుఁజోయను • నియతినొంది, జలధములు జలధుల మో • వణము విందు.
- తే॥ దనజనాథుని తీక్షణ్వుఁ • గనులనుండి, చెదరి వెలువడి మిడుగులుల్ • చిటపటచుని
నింక తెగయంగ నందుండు నీరదములు, కరఁగి పులల రాలెను • ధరణిమీద
- తే॥ కలఁగె దిక్కులు జలధులు • కలఁగె సురల, కాలుగేలును కలఁగె లం • కయుఁ గలంగె
కలఁగ దయ్యెను రాముని • కడఁక సుంత, రావణుని యట్టహాస దు • ర్గలితచేష్ట
- తే॥ ధరణియందును మెఱపులు • పరపునట్లు, జలదములనుండి పిడుగులు • జాఱునట్లు
కదనమున వైచు కైదుపుల్ • కాఁతి చయము, ప్రక్కలం జొరఁ బువం • రాలుడందె.

రామ రావణ సమరము

- తే॥ విల్లుగొని చంప గోరక • తల్లిడిల్లి, రాము రథముతోఁ బైకెత్తి • బ్రమయఁ ద్రిప్పి
భూమిపై మోదిమోది చం • పుడునటంచు, దలఁచుబదరు విధానించు • దశములుండు.
- క॥ మెఱుపులవలె దళ దిశలన్ • మెఱయుచు వడినేగు సెలల • మెలపునఁ దేరిం
బరియలుగఁ జేసి వీనిం, జెఱగొందున యని తలంచుఁ • జిత్తములోనన్.

తే॥ పడుచున్న పనసును , కొడరుచున్న , కనలు మిడుగులులేచెడు . కనుల చూపు
లొయ దనలనాడు విల్లు , వెలయ వంచి, పెక్కు మార్గముల నేసి , విన్నుగప్పె.

ప॥ డిలుముల నిల్లు : డిలె జము, నెఱుకుల నాటినవి సురల , నియమంబులఁ బెం
పెఱఁ జేసినవి పట్టిఁ గ్రుని, యెఱుపుం బోలిన శరమ్ము , లుక్కఱ నేసెన్.

క॥ పేరువును లొలిచి యంతన్, వారక యండములఁ జీల్చి, పైకొను నంచా
దోరక నర లనకొన్నవి, శ్రీ రాముడు చెంగనీక , చెలగె న్నడుమన్.

తే॥ బలయుతుని పని డుక్కర్మ , పలముచేత, నడుమఁ జెడినట్లు లంకాది , నాథు విశిఖ
విలలి నడుమన విలుగంగ , వినుగులేక. విలయ జలదంబు లలి శర , వృష్టి గురిసె.

తే॥ కప్పె మింటిని దిక్కులఁ , గప్పె గిరులఁ, గప్పె గన్నులఁ గప్పెను , కడలిఁ గప్పె
బుడమిఁ గప్పె విజ్ఞానుల , బుద్ధిఁగప్పె. నిరులు గప్పె భేదరులకు , మరులు గప్పె

తే॥ కాలగళుడు దక్కఁగఁ బెరల్ , కనులుమూసి, కొనిరి వజ్రభిన్నములగు , కుధర సమితి
ప్రీతి చెదఁకై వడి వాన , లాలి చెదరె, నవని విభుఁడు వారల భీతి , నడఁచనెంచె.

క॥ రామ ధనుర్మత్త శర, స్తోమమ్ములు పరఁగు టీవి , తోయము పెరిగెన్
గామి దనఱు శరములు దు, ప్కామ, కృతఫలంబు వోరె , గడవడి నమసెన్.

క॥ క్రుటిలోఁ జ్ఙ : కొలఁదిగ, బటుకర శరములను విడిచెఁ , బలలాశి యటం
టటుకున నడుమన విడిచెను, చటులోద్ధత విశిఖ తతుల , జలజాక్షుండున్.

క॥ చంద నమర డిట్టండగు, గండఁడు రావణుఁడు ముసల , ఖడ్గ ఘనగదా
దండ పెరకు కూడలుల, దండంబులు గాఁగఁ బఱపె , దాశరథివయిన్.

క॥ మేఘ క్యామల దేహు న, మోఘ శరము లొక్కటొకటి , మొన వేయింటిన్
ద్రామోష మొనర విడిచెను, క్లామించుచు సురలు కరత , లంబులఁ జఱవన్.

అ॥ ఇట్లు పోరు నమత , నెనయుచుండఁగ రేగి, యీలె పోటు గొన్న , యెన్న భంగిఁ
బింక్రి ముఖుఁడు పట్టి , పదితేలఁ బది విండ్ల, పదులు పదులుగాఁగఁ , బఱపె నెలలు.

అ॥ రామ విశిఖ తతులు , రావణ సాయక, తండ మెల్లయెడల , నిండుకతనఁ
బోరుఁడు పంచ , భూతంబు లాదిగాఁ, బ్రమదపాటు గగురు , పాటు మానె.

తే॥ అత్తఁటిని డశకంతుని , న్యందనంబు, మందరమొక్క మారుతి తెచ్చు , మందు మలయొ
మొగిఁ ప్రియరములొ గంధర్వ , నగరమొక్క, యనఁగ వ్యోమ పథంబున , నలరినిలిచె

తే॥ రేలపై మింట దనుజుండు , రెఱవలేని, బాణవర్షము గురియింపఁ , బద్మమిత్ర
కులుఁడు చూచుచుండంగనే , కోఠిమూత, చచ్చి చావక తెరలు ది , శం భజించె

తే॥ రాముఁ దదిగని మనసేన , మ్రాలుచుండె, నింక నాలసించినఁ గాల్గి , మిమ్ముదప్పు
వారి మకుట మస్తకముల , ననుధఁ గూర్తు, దేరు మింటి కరుగనిమ్ము , సారథి : యన.

తే॥ చిత్తమని మాతలియు నట్ల, చేయునంత, నలము రథమును చంద్ర మం, డలముపైకి
వచ్చు నినమండలము వోలె, వచ్చినిలిచె, దేరు తేరెడురై చుట్టె, దిక్కులందు.

తే॥ వారిదంబులు దెనలకు, చాటిపోయె, రిక్కులును పలఫల మని, యుక్కిరాలె
తైలజిఖరము విస్మయిగా దా, శరభి రథము, రావణ రథంబుఁ జాట్టు నా, రభవమందు.

తే॥ తిరుగు నిలుచుఁజైకెక్కును, దిగును కగ్గు, దావలించి వలవలించి, దాఁటుచుండ
నదిగ్ర కూటములో జలధులు, నండతండ, ములును కుమ్మరిసారె చొ, ప్పునన్నెదిరిగె.

తే॥ జ్ఞములో నెటకేనియు, జరుగుచున్న, రథములం గాంచి సుర లది, రాము నరద
మిద్ది రావణు రథమని, యెఱుంగలేక, యొనరఁ దిరుగుచున్నవి తాఁకు, చున్న వనిరి.

తే॥ చక్రములు తాఁకఁ, బడని ఋ, జ్ఞములు విస్స, చిందఁ గాలని తైలములో, చీలకుండు
దిశలు నెత్తురు గ్రక్కని, దేహివయము, కానరాకుండె నా యుద్ధ, కాలమందు.

తే॥ చూచుచున్నట్టి, భేచరులును వారు, నాకలోకమున ను, న్నార లంఢ్రు
చంద్రలోకంబునఁ, జరియించు వారంఢ్రు, మందర తైలంబు, నంది రంఢ్రు
పాలసంద్రము మీఁదఁ, బరఁగు వారందురు, జలధుల కవ్వల, జరగి రంఢ్రు
ఉత్తర వనరాశి, నున్న వారందురు, ప్రాగ్దిశఁ జేరిన, వార లంఢ్రు

తే॥ వారిదంబులయందున్న, వారలంఢ్రు, నేడు లోక సంహారంబె, నెగడునంఢ్రు
క్రమ్యంతెనే తేరు లంఢ్రు తు, రంగ తతులు, కావు నిక్కంబు కడనాటి, గాడ్పులంఢ్రు.

తే॥ సప్త ద్వీపములందును, సప్తగిరులయందు సప్త, జలధులయందున్
సప్త జగంబులయందును, తృప్తి గొనక యనిలుఁబోలె, దిరిగెం దేరుల్.

తే॥ పుడమికి వడవగ నొప్పిన, కడలులలో దీవులన్ జ, గముల గిరుల ని
ల్లడ సొత్తులవలె, గైదువు, లడరిపడియె వానపోల్కి, నసురుండేయన్.

తే॥ అవియు జగముల నలయించు, నలపు గలిగి, మలసి రామసాయకముల, వలననడునుఁ
దునిగి తునియలై ధరజేపై, దొరలె గాక, వేఱుకార్యంబు గావింప, నేరవయ్యె.

తే॥ గిరులవయ శరవిరులవయ, శరదంబులవయని సకల, జగములలోనన్
దిరిగిన యరదంబులు వడి, దిరిగి యరిగె లంకపైకి, దితిజాలు బెగడన్.

తే॥ సారథులు రేచి నడపిన, వారువములు సేదగొనవు, వాడవు శ్రాంతిం
గూంపు నిలువవు మేఁతయు, గోరవు చెమరింప వడఁగి, క్రుంగవు త్రుటియున్.

తే॥ భిరుకళకుఁ దంపు తేరి న, భేద్యగరిమ, వజరు నశని కేతనమును, పంక్తిముఖుడు
నిప్పు లారెడి కన్నుల, నెగడఁ జూచి, యర్థ చంద్ర భల్లంబున, నవని గూర్చె.

తే॥ ఆధ్వజంబు పిడుగువోలె, నంబుదిఁ బడి, మునుంగఁ గాచిన యనువక, ద్దిని జలమున
నడ నుడికిన వడుపున, నంబురాశి, యుద్దితి యింకి వట్టినయది, యుత్కటముగ.

కా॥ నాద బ్రహ్మముకై పడిన్ సతతము . న్నాశంబు లేకుండు శ్రీ
వైదేహీ విదుశీరి సారథిఁ దద . శ్వ వ్రాతమున్ గ్రవ్యభు
గ్నూదారుండు నిశాత సాయకములకా . గుప్పించి నొప్పింపఁగా
నాదిత్యావ్యయ వార్తి సోముఁ దెద స . త్యంతాగ్రహోదగ్గురై .

డి॥ తమ్ముని పక్షమందు నిశి తమ్ముగు నమ్ములు నాటనాటి కం
దెమ్ముదిఁ దాపమొందెను ప . టిష్ఠత దైత్యుఁడ . విల్లు వంచి కూర్చి
రమ్ముగ నారసమ్ములను . క్రమ్ముగ నేయఁగ రామవంద్రు చం
దమ్మును గానలేమిఁ బ్రమ . దమ్మును వీడిరి వేల్పులయ్యెడన్

డి॥ క్రుంచెను కాంతు లగులును . కుంభిని సంఠలనంబునందె న్తం
భించెను గారి యెండినవి . మేఘసమూహము లార్చిరెల్ల
త్రించరు లర్కచంద్రులకు . దెర్వులు దప్పెను దిగ్గణంబులున్
వంచెను శిర్షముల్ జగము . వాదెను హేషము మానె నంబుధుల్ .

డి॥ మేరువు సంఠలించెను + ని . మిత్తము దెల్పు విశాఖరిక్క నం
గరకు దాక్రమించెఁ బ్లవ . గ ప్రభు చంద్రుండు లక్ష్మణుండు
తారమణున్ రహించి కను . దమ్ములఁ గానమి కొద్ద యాదపున్
జేసి డంతులట్లు వెత . జెందిరి కందిరి యుచ్చులించుచున్ .

చ॥ వనచర చక్రముం దలరి . వారది వారిధిఁ గూర్చి కట్టుచో
వనచర బృంగముల్ పుండు . వైనము నొందిరి రాముఁడంత హె
చ్చిన కిమకన్ నిశాత శర . చిత్ర మహోత్కట వృష్టిఁ జేసి యా
దనుజుని సాయకంబుల వి . దారణ చేసి వెలింగి యయ్యెడన్ .

చ॥ అరులు నుల్లసిల్లఁ బ్లవ . గావలి మోదిం జ్ఞానతత్త్వ వి
త్తమగు ధూత్యజా విధుడు . దానవనాథుని కేలనున్న చా
పములఁ బదింటిఁ దున్నెలు స . భంబున కేగఁగఁ ద్రుంచె శాత భ
ల్లములు పదింబదిం బటపి . లస్తకముల్ మిగులంగఁ జేతులన్ .

తే॥ కదలిపోల్కి గంభీరుడౌ . గరుడుఁడపుడు . దనుజవిభుని కార్యకములు . తునుగుచుండ
నిర్బరుల దుఃఖ నికరముల్ . నీగవచ్చి . తనరె నినవంశ్యు తేరి కే . తనముగాఁగ .

చ॥ క్షణమున లోకముల్ దిరుగ . జాలిన శార్దూలు రాములేరిపైఁ
గణఁక పహించి కేతనము . గా వెలయంగ నికేల చింత లా

†కోసలానాచ నక్షత్రం వ్యక్త మింద్రాగ్ని దైవతం

అక్రమ్యాంగరక స్థితా విశాఖామపి చాంబరే.

కోసలుల నక్షత్రము ఇంద్రాగ్ని దైవతము అగు విశాఖను అంగరకుఁ దాక్రమించెను .

కోసలుల కతిష్ఠ దాయకము.

(వార్త. యుద్ధ. 103 సర్గము 33 శ్లో॥

చణుడె యపేక్షమై నిలుచు • చందమె చాలదె ? యంచు నిర్జడర్
ప్రణతి యొనర్చి సూనములు • వర్షముగాఁ గురియించి రొప్పుగన్.

క॥ పలుకరముల పీతా హ్ను, త్పుటవాసి సురారి కవచ • మున నవచటటం

బెటబెటఁ బెటులఁగ రక్తము, జొటజొట వెలువడఁగఁ గొట్టె • సూటి కరములన్.

తే॥ దిశలఁ దాఁచు మేఘ పం • క్తిని చెదరు, ఖర మొప్పు దైత్యుని వీణ • సిదము రెండు
సాయకంబుల జానకీ • జాని యేసి, నేల గూర్చెను నిర్జురుల్ • నెగడి పొగడ.

ఉ॥ రావణుఁ డత్తణిం గడిసి • రాముఁడు తచ్చరరాజి నొవ్వమిన్
భావన సేసి యూరకొన • భావ్యము గాదని యెంచి యందకా
రావహమైన దివ్యశర • మాఱ్ఱఁ దలంచి భజించి యెత్తి ధా
త్రివరుపై వడిం బరసె • దివ్యులు కాంచి వెఱుం గలంగఁగన్.

పీ॥ అందుండి వెలువడి • నట్టి కొన్నిటి మొగం, బులు తీండ్ర చంద్ర ని • ప్పులను క్రక్కె
గొన్నిటి మోములు • క్రొన్నెత్తురు వెలార్చె, సురముఖములు మహా • సుర ముఖములు
ఘోర ముఖంబులు • భుజగ ముఖంబులు, విషములు నించు ది • గ్వీభులందు
తరణి చంద్రులఁగవ్వు • దమమును కల్పించు, నొకచోట నెండయు • నొనరఁగూర్చుఁ

తే॥ జండమారుత మొక్కచో • నరగవీచు, వర్షమొక్కచోఁ గురియించు • వజరలొక్క
దెసనుగల్పించుఁ బిడుగులఁ • దివిరిరాల్యు, త్రాంతిగలిగించిముంచు సం • గ్రామభూమి,

చ॥ ఇరులు నమస్తముం బొడువ • నెల్లరు పాపపలంబుఁ బొందు వై
ఖరిని కలంకనొంద జన • కాంచు డు పాశుపకంబు వేయ నా
యిరులు తొలంగె రోకముల • తెల్లను స్వప్నమువో మెలఁకువల్
పొరసిన చందమై వెలసెఁ • బుణ్యపలం బనుభూతియౌ గతిన్

ఉ॥ సత్యము నన్నిధిం జెడు న • సత్యముకైవడి నమ్మహాత్ర మా
దిత్య కులేశుడే జెడఁ బ్ర • దీప్త రుషాప్తిని పండ్లు గీటుచున్
దైత్యవిభుండు రామువయి • దారుజ బాణము లేసి చేసె నా
దిత్యులు బెగ్గడిల్ల జల • ది ప్రతిమాన హృగేంద్ర నాదమున్.

తె॥ వింగి వారల కీర్తుల • మ్రింగినదియు, జముని కడుపు నింపినది వా • సపున కడలు
గూర్చినదియు విద్విద్భృతా • ఘోరతరము, నైన యాసురాత్తము నేసె • దానవుండు.

కా॥ ఆయత్తంబు మహోగ్ర భూపమునఁ ద • న్నంకించు బాణోపముం
బాయం ద్రోచుచు రామునన్నిధికిఁ బో • వం జూచి గీర్వాణు లె
ట్లో యంచుం దపియింప రావుపు డు సం • యోజించి నిర్భీతి నా
గ్నేయాత్తంబున నాసురాత్తమును క్రుం • గించెం గపుల్ హోయనన్.

చ॥ శమనుఁడు జంకినన్ గడిమి • జంకక వార్ధులఁ గ్రోలఁజాలి భూ
ద్రములను నుగ్గుసేయుచు స • దాగతి గెల్వఁగఁ జాలు నత్ర బృం

చములను దైత్యవల్లభుడు , దాశరథిన్ వడిఁ గప్పివైచె నా
ప్రమమును కాంచి వేల్పులు భ , రమ్మగు నీతి భజించి రొక్కటన్.

౬౫ కొండలు హస్తలాసువము , గొండలు మాయబలంబు సైర్యమున్
గొండలు దైత్యకోపమును , కోరి నుతింపఁగఁ గొండఱింక మా
యం దులింప వీలు గల , దా యని కొండలు పూర్వమెన్నఁడున్
గ్రుందిగు విట్టి కయ్యమును , కానమ యంచు వచించుచుండఁగన్.

౬౬ ఇన కులఱుడు గగనము గ. ప్పిన త్రూరాత్తంబులెల్ల , భేదిల్ల వెనన్
పున శరములఁ దునిటు వెలిం, గెను తఱు మదఁచిన ప్రచండ , కిరణునిపోలెన్.

౬౭ అదిక తపో బలయుత సుర. మథనుఁడు బహుసంగరముల , మునిన యుగం
ప్రథనమున గెలుపు నొసఁగిన, క్రధాద్భుత శీలమయ శ , రంబును పటపెన్.

౬౮ స్రుక్కిరి త్రిదళులు లోకము. లక్ష్మణుని చచ్చితిమని , యూర్పుడుఁ బ్రవగిల్
మక్కి దెసలకుం బరుగిడి, ర క్కా కుట్టుఁడును దాని , యంతర మెఱి గెన్.

౬౯ కూమిని రాముని జీవిత , మే మునిగిన చన్దు వడి , వెసఁగిన శరమున్
రాముఁడు గాంధర్వాత్తము, చేమాలిచి నడుమఁ జీల్చి , చిందఱచేసెన్.

౭౦ వికటించిన మధుఁడు హిర, ఇక్కిళిపుఁడు జగత్త్రయం బ , ణంచినయది పూ
నిక నలువ యొసఁగినది యగు, ప్రకృష్ట దండంబు నెత్తి , రావణుఁ డెసెన్.

౭౧ మనువు తారకాసురుఁడు చే , య్న మొగములఁ, గురిలవడదానిచేతనే . చిరుకఁగొట్టె
గల్పకాలంబు దనుక జ , గంబులెల్లఁ, జేరి దొరలింప దొరలని , చేవగలది.

౭౨ అందము జలఘటముం బలె, బందములై కూలునని జ , గంబులు కలఁగన్
దండము చండగతిని కో, దండధరుని సన్నిధికిని , దాయఁగవచ్చెన్.

౭౩ కమలాక్షుఁడు కనియా చం, డము నిండని చే గనుల క , దంగక శత వ
త్త్రము మొగ్గను పోలిన య, త్రము వైచి యొనర్చె వేయి , కలంబులుగన్.

౭౪ చండతరంబుగఁ గార్ముక, పాండిత్యముఁ జూపు రాముఁ , బరిమార్చుని యీ
దండాట లేచ యని పొర, దిండియు మాయాత్తమున వ , దింపఁ దలంచెన్.

౭౫ దండకము॥

పూజించి యుగ్రాక్షఁ గీర్తించి చందంబు న్యాసంబు విద్యుక్తధర్మంబుతో సేవగా
వించి మాయాత్తమున్ వింట సంధించి శ్రీరాముపై నేయ నాయత్త మాయా
విధిం జేసి పూర్వంబు శ్రీరామ సౌమిత్రి బాజంబులన్ ధారణం గూలియున్నట్టి
దైతేయులన్ లేచి హర్యక్ష నాదంబు గావించి రాయంద్ర జిహ్వు న్నికుంభుండు
కుంభుండు సేనానులన్ మిన్నమున్నున్ వెసంగప్పి రా కుంభకర్ణుండు గావించి
బిట్టార్చె సంగ్రామ రంగంబునండు దురంగ వ్రజంబున్ శతాంగోచ్చయ శ్రేణి.

సారంగ సంఘంబులుం జేరి వేవెల్లువల్ శంభుచేతన్ వరంబంది ప్రాణంబులం జొంది
యింబారఁగాలేదు చందంబునఁ లేచి బృందారక వ్రాతముల్ చూడ దిగ్భ్రాంతి
గల్గించి ముఁగెల్పు నవ్వీరులం బిల్చి మాశక్తిఁ జూడుండు మమ్మేడ యోడించి
నారంచుఁ బేరెత్తి రారండు ఖండాలుగాఁ గోసి పిండాలుగాఁ జేసి వేమ్రుంగకే పోదుమే
యంచు నిటార్పటంపంగ నాగంబులా భోగి లోకంబు నందుండి ధాతిగ్రీన్ విదారించు
కొంచట్టు లేతెంచె నా నొప్పి భూతంబులన్ శాకిసి దాకిని ప్రేతరాసుల్ జనించెన్
దమంబందు జన్మించిధర్మంబులన్ మ్రూల్పునల్త్యాధ్యులున్ రామన త్రంబులౌ నాయద
స్తోమముం బట్టి చిత్రంబుగాఁ గ్రాల దంష్ట్రాగురుచుల్ బాలచంద్రాకృతిఁ వాల్చి
దిగ్దేశముల్ నిండి సింగంబులం బోలి గర్జించి చౌగంటులం బోలి వావిప్పి నానావిధాల్
జాజ్వల్య మానానల జ్వాలలం జింద వీక్షించుచున్ దూషణ ద్వేషణోద్వీషణ స్ఫూర దుర్భా
షణంబుల్ వగించించుచుండన్ రఘు స్వామి వీక్షించి యేమాయయో నీకు భావంబునం
దోచునేనిన్ విచారించి వాక్కుత్తువే యన్న నవ్వోడయున్ దేవదేవేశ : యీ దేవ
విద్యేషి కర్మారు వేశ్యంబునన్ నూదు లమ్మంగ నేతెంచు వానిం బలెం బూని
నీమీద మాయాస్త్రి మిట్టెసి తోభింపఁగాఁ జేయ భావించియున్నాఁడు నీపేరు విన్నంత
సీనామ మన్నంత భావించి నంతం బటావంపరై పోవుఁ బావంబు లెల్లన్ జగన్నా
యకా : నిన్ను నీమాయ యేమేని కావింపఁగాఁ జాలునే : నీదుమాయందరింపంగ
మాసిండులున్ నేరరన్నన్ విదేహాత్మజానాథుఁ డౌగాక యీమాయ యేదేని యౌగాక
యంచున్ విచారించి జ్ఞానాస్త్రిమున్ వింట నంధించి యేయంగ ధర్మంబు త్రోవన్
జనన్ జ్ఞాన సంపత్తి నజ్ఞాన బంధంబుల న్నీగులాగై జగంబెల్ల విభ్రాంతిఁ బోనాడి
స్వాస్థ్యంబు నొందెన్.

మ॥ గర కంతుండు చతుర్ముఖుండును మదిం • గాలుష్యముల్ తీత సం
గర మందియ్యెడ లోక కంటకులకుం • గార్మ్యంబు నాశంబు చే
కుఁఁ గాక్షించుచు నుండ దైత్యుఁడు మహా • క్రూర ప్రభావ స్ఫుర
ధ్వర శూలంబును నూటిగా వినరె సీ • తానాథుపై గ్రక్కునన్.

తే॥ విబుధులకు నాకులత గూర్చి • వేయిగంట, లొరసి మొరయ వీరుల బల • యోగ్యతలను
విత యొనర్చు శూలము లోక • భీకరముగఁ, దొడరి వచ్చుట రామభ • ద్రుండుకొంచె.

తే॥ నెఱసిత్రేతాగ్నులనుమించి • మెఱసిగాడ్చు, దెసలకొడుఁగంగజగములు • దిగ్భ్రమంపఁ
గనులు మిఱుమిట్లు గొనవచ్చు • కఠిన శూల, సాధనము గని సురలును • సంపలించ.

తే॥ నీ వినాశంబు మదిగోరి • రావణుండు, వైచె శూలంబు దీనిని • నైచి తోచు
శక్తి నీకుఁగా కొరులకు • జగతిలేదు, గెలుము గెలుమవి తడఁబడఁ • బలికినాదు.

తే॥ విదుగులును వచ్చువడిఁగాంచి • బిడియ వడఁగ, దన్ను మఱవక ధ్యానించు • తర్పరులకు
నాస్తికులు సేయచుండు వి • ఘ్నంబులట్లు, రామశరములు వితయయి • రాలుచుండ.

తే॥ అరసి రాముఁడు ఓవ్య సా • యకములేయ, నవియుదాసిదాయక మున్నె • యడఁగుచుండఁ
బుణ్ణుకాపముం బోలే న • మోఘగరిమ, శూల మరుదేర నాతఁడు • చూచె సురక.

తే॥ వేలుపులు దిక్కుతోవక • వెననవడిరి, ధర్మదేవత కాకులు • తడఁబడంగఁ
దున్ను మఱచె రాముఁడు భయ • దంబుగాఁగ, వడరె శూలమనుచు లోన • నాకులించె.

కా॥ సంహారోద్యమ మొప్ప శూలము జగ • చ్చాంచల్యముం జేయుచున్
రంహోదగ్రత రామచంద్రు పయికిఁ • రాజూచి రౌద్రస్థితిన్
సింహప్రక్రియ హంకరింప నది వి • చ్చిన్నంబుగాఁ దూరె దు
ర్వ్యంహోదూషితు యత్నముం బరె సురల్ • బ్రహ్మాదులున్ మోదింన్.

తే॥ పోయినట్టి ప్రాణంబులఁ • బొందినక్రియ, నొంది రగచరుల్ ఫెచరు • లుమ్మలంబు
విడిచి యాడిరి పాడిరి • విరులవాన, గురిసి వేడిరి రావణుఁ • గూల్చు మనుచు.

మ॥ అని వార్యంబగు శూలమున్ దన మహా • హంకార హంకార భీ
షణ నాదంబున బీటువో నడచె నీ • నంగ్రామ బీమున్ దురం
బున సాధించుట దెప్పరంబను తలం • పుం బొంది దేవారి.త
మ్ముని వాక్యంబుఁ దలంచె; దుర్మదమెకా • పోకార్చు విజ్ఞానమున్ ?

మ॥ పరశక్తిన్ శరశక్తి నెల్ల నిచటన్ • వ్యర్థంబు గావించె పీఠ
డరయన్ భర్గుడుకాఁడు విష్ణువును కాఁ • డంభోజ సంభూతికఁ
డిరవారంగఁ దపస్వి కాఁడు జనలో • కే శానుఁడుం గాఁడు దు
స్సర సంసార భవాబ్ధి తారక మహా • త్రత్త్వంబుగా నెంచెదన్.

మ॥ పరమాత్ముండగుఁగాక వేఱు మఱి యె • వ్వాడైన నొఁగాక ని
ర్భర శౌర్యంబున గెల్చితిన్ జగములన్ • బ్రాంచ ద్యశం బందితిన్
బిటుదీయం బనియేమి ? గెల్చిన జగ • ద్విఖ్యాతి సిద్ధించు సం
గర రంగంబున నీల్గినం దుదకు మో • ఁబబ్బు నేలా వెతల్ ?

మ॥ అని చింతించి కడంతో నిర్భతి ది • వ్యాప్తంబు ధ్యానించి దా
నిని వింటుం దెగఁదీసి రామునివయిన్ • పీడంగ దుర్వార ని
న్యన హాలాహల భీకర జ్వలిత జి • హ్వ దంష్ట్రీ కోగ్ర స్ఫుటల్
పొనరన్ వెల్వడె సర్పజాలము నభో • భూభాగముల్ గప్పుచున్,

ఉ॥ శేషునికంటె దొడ్డవియుఁ • జీఁదఱ గొన్నవి లోకజాలమున్
శేషములేక మ్రింగునవి • చిల్చు ముఖంబులఁ గ్రక్కుచున్ మహా
భీషణ లీలఁ బర్య నరి • పీర భయంకరమూర్తి దానవ
వ్వేషి ఖగేంద్ర సాయకము • దీఁడుచు నేనె ఫణుల్ నశింపఁగన్.

ఉ॥ రావణు నస్త్రమాయ బవ • రంబునఁ బరిగిన యంతమాత్రకుం
జేవఁ దనర్చు పక్షములు • చిన్నిదవుం బలువన్నె మేచుటఁ

లావగు చంచువుల్ నఖ బ • లంబును శోభిలుచుండు వైసతే
యావలి నిండిపోయె నెట • నారయఁ దార్జ్యమయంబుగా నటన్

ఆ॥ లెక్కచేసి గరుడి • పక్కులు నోట ని, వ్పులు వెలుంగఁ బరవ • మొనసి సురలు
పక్షులగుచు నోట • వహ్నాలఁ గొని లంకఁ, గాల్ప వచ్చినట్టి కరణి దోచె.

తే॥ ఫణి ఫణావళుల్ నిప్పుల • పగిది వెలుంగఁ, గమల నాశంబులను నోటఁ • గవ్వొక్కొన్న
కరణి నాగకులంబులఁ • గాళ్ళఁ బట్టి, చంచు ఖర నఖరముల దా • రించి వైచె

అ॥ అట్టి తణిని వినత • తట్టి తెక్కలగాలి, వలన భవుని మేన • నలరుచున్న
మండనంబులెల్ల • మఱి మఱి చలియించె, దక్కు వానిఁ గూర్చి • తడవనేల ?

ఆ॥ గండఁడైన రావ • ఙుండు మనంబున, ండి యార్చువుచ్చి • భండనమునఁ
జండ విశిఖ తతుల • దండిగాఁ గురిసి కో, దండి కూపరాద • కుండఁ జేసె.

అ॥ రామ మార్గణములు • రావణు శరముల, రాల్చి మీటి యేగి. రాక్షసేంద్రు
పుష్ప వక్షమందు • పుంఖముల్ గనఁబడఁ, జొచ్చి పొడిచి యానె • శోణితంబు.

చ॥ ఇరువురు హెచ్చుతక్కువ లొ • కింతయుఁ గన్నదనీక మోర సం
గర మొనరించుచుండ శితి • కంఠ శిలోచ్చయ మెత్తినట్టి క
ర్పరపతి నేర్చియున్న రణ • పుష్కల విద్యలు తోఁపవయ్యె భూ
వరునకు నంతకంతకును • వర్ధిలె లాఘవ నత్త్వ సంపదల్.

రాముఁడు రావణుని తలఁలఁ దెగనేయుట

తే॥ నిర్జరవిరోధి బలము క్షీ • ణించు నదను, గాంచియొక యర్థచంద్రాశు • గంబుచేత
రావణునియొక్క తలదెగించె • రామవిభుఁడు, బావపంక్తి నొక్కటిఁగూల్చు • పగిదిదోచ.

తే॥ వాయు శేషుల పందెంపు • బవరమందు, శ్వసనుచే మేరు శిఖరంబు • జలదిఁగూలు
చందమున రావణుశిరంబు • శరధిఁగూలె, రామచంద్రుని నమోఘ శ • రంబుచేత.

తే॥ అమరసంఘంబులు త్రికూట • మడఁగునట్లు, దుమికిగంటులు వైచుచుఁ • దొక్కిరాడి
పాడి వినుతించి తలపాగ • లూడఁదీసి, వినరి యొకరిపై నొక్కఁడు • వేసికొనిరి.

తే॥ ప్రాణి చచ్చియుఁ దనకర్మ • బలముచేత, మరలఁ బుట్టిన చందాన • మడుపునోటి
తోడఁ దల యుదయించె న • ద్భుతము గాఁగఁ దవముచేఁ గాక యట్టిది • తనరుటరిది.

క॥ తెగినవి తెగలేదని వగ, వగఁ దగి తుగిటిలోన మొలచి • హెర్బవ తిలకున్
దెగనాడుచు బగ మాడుచు, వగఁ జూచుచుఁ బదరె వదరె • బండ్లం గొజితెన్.

క॥ విషముం గ్రొక్కుచుఁ జెచ్చెర, విషదిం బడి శిర్షమపుడు • విషదర శయనుం
డిషణమున నెత్తు మేదిని, మిషలేచి తదీయ విషము • మేకొని తాగివెన్.

క॥ అశని వశమగు పనం గొని, దశముఖముల హంకరించి • దశముఖుఁడు వెనన్
దశరథ నూనునివై దశ, విశిఖములు చొరఁగఁ గోరద • వివశత నేనెన్.

- అ॥ అక్షరముల కాద్య • మైన యకారంబు, యైన రామవిభుఁడు • వీని శిరము
తెగిన మొలచు ననుచు • వగచి కరంబును, త్రుంచివైచె నధిక • దోర్బలమున.
- తే॥ బాణమునఁదునిగినచేయి • పట్టియున్న, యాయుధముల వేతొకచేయి • యందుకొన్న
వగిది మొలచిన హస్తంబు • పట్టుకొనియె, దెగుట మొలచుట కాంచిన • ధీరులెవరు ?
- క॥ మాతలి బలమును కుగ్రించం, జేతమునఁ దలంచి యమర • జేత తెగిన యా
చేరిని మొలచిన చేఁగొని, భీతిని భేదరులు పఱవ • బిట్టుగ వినరెన్
- అ॥ పంక్తిపదను తెగిన • బలితంపు బాహువు, బాధముగ నురంబు • వగులఁ దాక
నొచ్చి శోణితంబు • నోరఁ గ్రక్కుచు రాము, తేరి చోదకుండు • తెరలి సోలె
- క॥ సొలసిన మాతలి యసువులఁ, దొలఁగింపఁ దలంచి యమర • తోమరమును దా
పలికేలఁ ద్రిప్పి వైవఁగ, జలజాతుఁడు నడుమ దానిఁ • జదియఁగ నజతెన్.
- క॥ వెండియుఁ గరలాఘవ శర, చండతఁ జూపంగఁ దలఁచి • చండాంశు కులీ
సుం దొక్కొక్క శిరంబును, ఖండించెను నూలుమార్గ • ఖండిత లీలన్.
- క॥ శిరములు దిశాంతరంబుల, శరదుల ధరయందు గిరుల • సానువులందున్
దొరలి దొరలి ఏడుగుల క్రియ, గురు రవమునఁ బడియె లక్ష, కోట్లగఁదోడ్తో.
- క॥ గోత్రంబుల వీర్యెను న, క్షత్రంబుల మోదెఁ గడలి • జలచరములకున్
జిత్రమగు వాపు గలుగ, శ, రత్రుటిత శిరంబు లా శ, రంబులఁద్రావెన్
- తే॥ ధరణిఁ బుణ్య పలానుభూ • తంబులైన, వీరవ నొత్కృష్ట్య మెల్లను • వీరదులుగాదె ?
శవములం దినఁ దిరుగు వీ • శాచనమితి, తనయెదురఁ దనకన్ను లఁ • ద్రవ్వె తినియె.
- క॥ ఇరువది కరములఁ బట్టిన, పరశు ముసల భద్ర కుంత • పట్టిన మన తో
మర దంచాదుల రావణుఁ, డురవడిమై నేనె రాఘ • వోర్విశు పయితా.
- క॥ పురుషోత్తముఁడగు రాముఁ డ, సురవర్యు దురాన గెలువ • జొప్పడు పెరవే
కరణి యని యరసి వానిన్, శరరాజి నలంకరింపఁ • జను నను బుద్ధిన్.
- క॥ అమ్మున భుజములపై నే, త్రమ్ముల జిహ్వలను తగ నె • అంకులలో ద
ట్టమ్ముగ నమ్ముల గుచ్చి శ, రమ్ముల నిలయ మనఁజేసె • రావణు మేనిన్.
- క॥ పదనములఁ గనుల భుజముల, నెదనాఁటిన శరము లచట • నిష్ఠంబుగఁ బె
ల్లిదమగు రక్తము ద్రావక, పదరి యవల దూసి నెఱసె, బ్రహండమునన్.
- తే॥ రోమ తుపంబులందు • • రోధులందు, జీవములఁ గుంగదీసి దూ • సిన శరాశి
చలనఁ జలమును వగయును • వట్రవడఁగ, విహ్వలించెను మిక్కిలి • చిబువడెరి.

రావణుఁడు మూర్ఖిల్లుట

- తే॥ అమరనగరి నూరేగిన • యసురవిభుఁడు, వనదితోనుండి యెదురీఁది • చచ్చినట్టి
మత్స్యములు రక్తమును గ్రోల • మానుపడుచు, దేరిపై సోలిపడియెను • తెలివిదప్పి.

తే॥ దుష్టకర్మము భువినుండి • దోరెననుచు, బొంగి గంతిరి కవులు వే • ల్బులును మిగులఁ
బ్రభుఁడు మూర్ఖిలై ననుచు సా • రథి రథంబు, నవ్వలికిఁ కొనిపోయె ర • థ్యములఁద్రిప్పి

తే॥ స్వర్గవాసుల నొప్పించు • వర్ధతులను. నిశ్చయించి చేసెడు రజ • నీచరాలిఁ
గూల్చ దీక్ష వహించు కా • కుత్స్థ విభు ద్రు, తెలివి దప్పిన రావణుఁ • ద్రెంపఁడయ్య.

తే॥ అరిదియగు తపోబంధమున్న • యసురవిభుని, తెలివినచ్చిన పిమ్మటఁ • ద్రెంప వలను
గాదు గావున నివ్వడే • కనిమనంగు, మనుచు మాతలి ప్రేరేప • ననఘఁడనియె.

తే॥ ఆయుధంబులు చే జాఱ • నలసి సొలసి, యున్న శత్రుని రణధర్మ • ముజ్జగించి
చిక్కెనని చంపరా దది • శిష్టవధము, గాదు నాయెడఁడకు నిచ్చ • కంబుఁ గాదు.

తే॥ అనిన యతని సత్వర్ధతి • కాత్మ నలరి, మెచ్చి పొగడెను మాతలి • మెచ్చకుండు
విబుధు లెవ్వరు ? వదవడి • వేల్పు రదల, సొమ్మ దేతీ లేచెను దళా • న్ముండు కడిమి.

క॥ అలుక తొలకు చూపులతో, సొంపు దెలిసి లేచి రాక్ష • నుండు సకల ది
క్కులఁజూచి రాముఁ డెవటం, దెలియమి సారథిని చండ • దృష్టిం జూచెన్.

కా॥ ఓరీ : వంచక ? నీకు రక్షకుఁడనై • యుత్సృష్టుఁగాఁ జేసి నిఁ
గారామరఁగఁ జూచుచుండ నను లో • కంబెల్ల భీతాత్ముగా
దూఱంజేసితి వాలి గొంచు మన శ • త్రుల్ నవ్వ దుష్కీర్తియుం
గూరంజేసితి నిన్ను దుర్గింతునని య • ల్లం దూయ నుంకింపఁగన్.

క॥ సారథి దైత్యనాథు వద • నన్నిది వ్రాలి నమస్కరించి లం
కా రమణా : మదియ వధ • కంబిది చెడ్డది గాదు దొడ్డగా
నారసి నీ యమర్ష హృద • యంబున శాంతి వహింతు గాక నా
సారథి ధర్మముం దెలిసి • నల్పితి దీన దొనంగు గల్గె :

క॥ విక్రమ కార్యముల్ నెఱవి • వీఁగితి సోలితి వందె నిల్పువో
నకగ్రమ మొందు నా తగవు • ప్రాణములుండవు నీకు నిక్కమీ
నకగ్రమవర్ధతుల్ జగతి • సారథిజాతికి నిత్య ధర్మముల్
వ్రకగ్రమ భంగమేం యొక • పాటి జయింపుము శత్రు నాజితో.

క॥ స్వామి ననత్తుఁడో విగత • నత్తుఁడో యరయుచుండి దొడ్డ కా
రామి మఱిచువోఁ బ్రభుని • ప్రాణ చయంబున కొక్కనేగి రా
రామి దలంచి కంచరముఁ • గ్గింపరఁ గొంచుఁ దొలంగిపోక పో
రామియే ? నాదు దోనమన రాదు మదిం బరికించి చూడుమా :

ఆ॥ అనుచుఁ బలుక దాన • వాఙ్ముండు కరుణించి, తేరుదిగ్విషు మనఁగ • సారథియును
రామునెదుట నిల్పె • రావణుఁ డంతట, రణమునేయసాగి • రాముమీఁద.

క॥ వందలు వేలుగా విశిఖ • వర్షము గూర్చఁగఁ జూచి జీచ్చమై
నందలు పీడు క్రొత్త దను • జాతివుండె యని పిచ్చలింప మే

ల్పందము లాపవంబు గురు • సత్త్వము సాహసమున్ వెల్లార్చి సం
క్రందన సన్నుతుండు రఘు • రాముడు నొప్పు దురంబు నేయుడున్.

చ॥ అనలము రాజుచుండఁ బొగ నార్చుట శక్యము గానికైవడిన్
ధనువు కరంబునం దనర • దానవనాథుని గెల్వ దుష్టుటం
బని తలపోసి ధాన్యర కు • లాఘ్యుడు రాముడు మోరసాయకం
బున దనుజేంద్రు విల్లు వరి • భుగ్గుముగా నొనరించె గ్రక్కునన్.

చ॥ నలువయొనంగు కార్మకము • నాశముగా దశకంఠుఁ డుగ్రుఁడై
బలువిడి విండు తొక్కొకటి • పట్టుచునుండఁ గ ద్రుంగుచుండఁగా
నలిగి జయేందిరా రమణి • యవ్వలికేగ ముసుండి ముద్గరం
బులు గద తోమరాదులను • భూరి బలంబున వైచె నొక్కటన్.

కా॥ వానిం ద్రుంచి నబోంతరంబుననె దు • ర్వార స్ఫుర ద్భాహు న
త్వానూనుండగు వీ డలంతుల జనం • దగ్గంబు గా దంచు వి
జ్ఞానశ్రేష్టుల కంటిపావలను • న్నాణంబుగాం దూటి తా
నానారీతులఁ జిత్తమందు సురజి • న్నాశంబు చర్చించుచున్.

రాముడు బ్రహ్మస్త్రముచే రావణుం గూల్చుట

మ॥ యది బ్రహ్మస్త్రముచేత వీని యనువుల్ • త్రుంగింతుఁ గాకంచు దా
మదిఁ దీర్మానము చేసి రాఘవుఁడు న • మ్మానించి తన్మంత్రమున్
బ్రదరంబుం దరు భంజకంబు కపిరా • ద్వజో మహిద్ర చ్చిదా
ధిరురంబుం గొని బిట్టుగాఁ దిగిచి యు • ద్భీమంబుగా నేసినన్.

క॥ ఎరవలియును కరువలియును, దరి యరయఁగరాని శరము • ధాతృ నవీజా
క్షరమై నలు మొగములతోఁ, బఱచె దరుల బెరయు నిరులు • పఱవవెలుఁగుచున్.

సీ॥ విలయ కాలంబున • విలుసిల్లు భానుండు, మిడుగుఱు బురుషు • వడువు దోఁప
ధరఁచెయు దిశలు నం • బరమును జగములు • దిట దప్పి దిద్దిరఁ • దెరుగుచుండ
నర్వ తోకేశ్వరు • చక్రంబుతోఁ జేరిఁ నలువ • యస్త్రమధిక • బలమునొంది
మూఁడు కోట్లాయువు • మొనసి చేయు తపంబు. పనజాననుం డిచ్చు • వరచయంబు

తే॥ దిశల గెలిచిన తదృజ్జో • దీర్ఘ బలము, శిథిల మొందంగ వక్షంబుఁ • జించి చొచ్చి
ప్రాణవాయువులం గ్రోలి • పరఁగ నవల, డుండుకుని పెను వీ • వున • డుస్సి పోయె.

ఉ॥ ఆహవమందు దానవుఁ డ • హంకృతి దూలఁగఁ గూలఁ గాంచి క్తో
లాహలముం బొనర్చి చద • లం గల వేల్పులు చల్లు పూలతో
భూహితమున్ వదించి యటఁ • బోయి పయో జలరాశిఁ దేలి వై
దేహి హృదీశు దూణమునఁ • దేకువఁ జొచ్చెఁ దదంబకం బొగిన్.

శా॥ శ్రీరామాస్త్రి విభిన్న పక్షుడయి య • క్షీణ ప్రతాపుండు ర
క్షోరాజన్యుడు శీర్ష్ట భూషణ తతుల్ • క్షోణిం బ్రక్షిర్జంబుగాఁ
గ్రూరోగ్రాక్షుల మిడ్గులుల్ చెదరఁ బి • డ్గుం బోలు మోషంబుతోఁ
తేరం జాటి యధోముఖుండగుచు ధా • త్రిం గూలె దుష్కర్మచే

ఉ॥ కోప మడంగ మానసము • క్రుంగఁగ మాయ తొలంగ కామభృ
త్రావము మ్రింగ నత్త్య నము • దగ్గిత చెంగ యశం బొడుంగ నా
లావిత దుర్వచస్సులు క • లంగ దశాన్యు ముఖంబు లత్రతీ
దావసలం గలంచు బెడి • దంబునకంచె వెలింగె ముమ్మడిన్.

చ॥ అరదము ధాత్రికిం దిగుడు • నంబుద దేహుడు డిగ్గి కృన్యభు
గ్వరుని శరీరమున్ దనివి • పాఱఁగఁ గాంచఁ దలంచి దాని కా
వరుని సుహృద్వరుం బలెనె • భావనసేయుచుఁ జూచె; లోక భీ
కరుడగు శత్రువైన మృతి గాంచిన విమ్మట మిత్తుఁడే కదా :

రాముఁడు రావణుని వీపునందలి గాయములఁగాంచి శంకించుట

చ॥ మరలి దివంబు చేరుమని • మాతలి నంపి సుమిత్రసూత్రియున్
దరణీసుతుండు మారుతియుఁ • దక్కటి వీరులు చుట్టిరా వెనన్
బరులకు వీపు చూపని ను • పర్యవీరోధి గురు స్వరూపమున్
బొరిపొరిఁ జూడసాగె సుర • పుణ్య పరోదిత మూర్తి యింబుగన్.

ఆ॥ రామ సాయకమున • రణధాత్రిఁ గూలిన, రావణుని పది శి • రంబులవయిఁ
బృష్టభుజములందు • పికున నాడిరి, కవులు గిరులమీద • గంతినట్లు

తే॥ వాని మొగులుఁ బోలిన వృష్ట • భాగమందు, ద్విరద రదన ఖండంబులు • విభుని లేఖ
లట్లు తొడవులై యొప్పు పృ • జాంకములు క, లంకముం బోలి గాన్పించు • అలినిగాంచి

ఉ॥ జానకికై జనించిన రు • షా భరణంబు దురాత్ముడైన యా
దానవురూపుతోఁ దఱిగి • తాఱఁగ రాముడు శత్రు పృష్ట భా
గాన స్ఫుటంబుగాఁ దెలియు • గాయము కాయను గొంది నా మహా
నూన పరాక్రమంబు వెలుఁ • గొందదుగా : యనెఁ బిన్న నవ్వుతో.

చ॥ జగముల గెల్చి యేసరినఁ • జచ్చు కలంబున రావణుండు తాఁ
బగతుర మున్నెదిర్చి పొల • వంబుగఁ జేసిన పోర వీపున
నగిలిన పుండికాయలు వి • తావిత చేసెను మద్బులిష్ట దౌ
ర్యుగళ పరాక్రమంబు నని • రోధ కలంకముఁ గూర్చి చెల్లరే !

తే॥ కార్తవీర్యునిచే వీఁడు • కట్టువడిన, చరిత విని వీడితోడి మ • చ్చరము నాకు
నొరవెఁగా యని లభించు • చుండ నివుడు, వీని వీపు గాయంబులు • కానఁబడియె.

తే॥ మచ్చరుల గేరి యశమును మలిన పలువఁ వెన్ను వగలుకుఁ జూసిన • వీనివలన
గలుగు గెలుపు మెచ్చందగు • గెలుపుగాదు, దీనివలనఁగీర్తియురాదు • తెగదు దక్కఁ

తే॥ అనినవినివిధిషణుఁడుదుఃఖాశ్రయము, తొలుకఁబరిత ప్రహృదయుఁడై • పలికెనిట్లు
వ్రభువరా • యనమంజన • వాక్యములను, నీవ పలుకంగ నేమన • నేర్తునయ్యః !

చ॥ భుజములు వేయిగల్గిన నృ • వుండును వాలియు నొందినట్టి యా
విజయము నిక్కమైనదియో? వేల్పుల శాపముచేతఁ గల్గె నం
బుజదళనేత్రః • తోక పరి • పూత పయింగల కామబాధచే
గజిబిజి చెంది దీర్చిడియెఁ • గాక యలంతులఁ బోవువాడొకో ?

చ॥ కడిమి నిరస్త శాత్రవము • గా భువనంబు తొనర్చి పేర్చి యె
య్యెడ నెదురేది లేక చరి • యించుచు దిగ్గజ దంత సంఘముల్
తొడిఁబడి యాద్యఁ గుచ్చికొని • తోచు కిణంబులుగాక శత్రు లె
క్కడః • యితనిం జయించి వెను • గాయమునేయుట యేడ? భూవరా :

క॥ ఆయవ విశ్వంబునకుం, జేయని తొడవులుగ యముని • చేతి మహా దం
దాయధము హనుమ ముష్టియు, నియనువున వెలికిఁద్రోవ • నిటు గన్నడియెన్.

చ॥ చెలసిన కాలకూట మొగిఁ • జిచ్చటకంటిని మ్రింగినన్ మహా
బలయుత సర్పజాలములు • వక్షులరాయని గెల్చినన్ జగం
బులఁ గల వీరవర్యుల వ్ర • వుష్ట భుజాంతర సీమఁబేర్చి య
గ్గలికను నాటు కైదువులు • గాడఁగజాలవు వీని తొమ్మునన్.

మ॥ చరురంభోది వరీత భూతలము దం • వ్త్రిం గ్రుచ్చి క్రోడంబు న
మ్మెత్తో నిల్చిన మీఁద తోకములు హ • మందొంటియన్ దిగిమ్మటల్
వెత్త లేనాఁటికిఁ దీజునంచు మది నా • వ్విం బొందె సీచేత నీ
గతి లంకేకుడు పొంద వీని మృతి నిం • క న్నమ్మకుండెం గదా :

మ॥ అన నాఁగాకని రాఘవుండు మది న • త్యంతంబు విశ్వానముం
గొని నీయన్నకు సాంపరాయిక విధుల్ • గూడంగఁ జేయించి ర
మ్మునమానంబును వీడుమా ధరణి వై • రాదుల్ మనుష్యుండు చే
తనుఁడై యుండెడు నంతదాకనె చుమీ • ధర్మజ్ఞః చింతింపుమీ :

ఆ॥ అనుచు నతని సంపి • యడలు తీఱగ వచ్చి, మోదమంది తనకు • మ్రొక్కుచున్న
నిఖిల నిర్ణరాది • నివయంబుఁ గనువేడ్క, నెదురుగాఁగ నడచె • నినకులుండు.

విభీషణుని చింత

ఆ॥ అన్న దొనఁగులెల్ల • మన్నింపఁదగినవి, పొమ్మనంగ నతఁడు • పోయి యగ్గి
జన్ముఁగాంచి పట్టఁ • జాలని వెనుచింత, తోన మునిగివడియె , వానిమీద.

అ॥ జగతి, జీవులెల్ల, జాలినొందంగ భేద, రులును మోనులును క, రుజు వహింప
రాదు, గరంగ నేడ్చి, రావణు పైఁబడి, పలువరించె నిట్లు, చిహ విధముల.

స॥ హా లోకభీర : హా మేరునిభ దీర : అద్వంద్వ కుర : మా యా ప్రకార :
ఉండుదోఁ ద్రిదశ కు, లోఘ్నాలి వైతివి, చచ్చుచో ననుర వం, శముఁ జెఱిచితి
మ్రుంగిన గరళంబు, మేకొని చెఱుచు జా, నకి యను వినము కా, నఁగనె చంపు
వలదని యానాఁడె, చఱకంగ వినవైతి, విక నేటికి వినంగ, నిచ్చగిం తె,

తే॥ పర కళత్రంబుఁగొంట య, భావ్యమంటి, దొలఁగరాని యపభ్యాతి, దొరయునంటిఁ
గోరవలదంటి వైరంబు, కూడదంటి, వంశము నశించునంటి నా, పలుకువంటె :

కా॥ నాఁడగ్నిం బడినట్టి వేదవతి యీ, నాఁ డుర్వరా జాకయై
యీడంబోవక దైత్యనాశమునకై, యిచ్చోటికిం జేరె నీ
జాద ల్వచ్చని యెంతచెప్పినను రో, షస్సూర్తి మన్నింప కి
జ్ఞేదాగోడము చేసికొంటి కుల శా, యేహ్నా విభూత్యున్నతుల్

ఉ॥ కారుణీకుండు రాముఁడని, కామిని నిమ్మని సంధిమేలనం
గా రహి వీడకుంటి పర, గౌరవముల్ పది శీర్షముల్ వృథా
ధారణిఁ బొర్లుచున్నయవి, తప్పక నాపలుకివృద్ధైన నీ
తా రనుఁబుం డనాది పర, తత్త్వము చుమ్మని నిమ్మాశ్రే దివిన్.

కా॥ వీరస్వర్గము చేరితో, నలువ మే, వీరబం బ్రవేశించితో,
తారాద్రిం దగఁ జొచ్చితో, యెవఁడు నిన్, దాకొంచు నీజీవ సం
చారంబుం గొనిపోయె, కాలుఁడో, లన, చ్చంద్రాంశువుల్ నేఁడు వ
ల్లారం గల్గెనె, మారనాటకము నేఁ దైనం దుదిం బొందెనే,

చ॥ యగని చంపుచేత తన, మానసమందిది చుప్పనాక యీ
వగ గొనికెచ్చి యిచ్చి తన, పంకము నెగ్గఁగఁ జేసికొన్న దీ
కగిదిగ నారకానఁ గలఁ, పాపులు స్వస్సుఖమొందు పుణ్యులున్
బగలుగ నైరి యెల్లదపుఁ, బాటున నేరి మొగంబు గాంతుచో,

మహాప్రగర,

విజయశ్రీ పంకజాక్షిన్, విమలగుణయుతన్, విక్ర సాహిత్య ఉష్మిన్
భుజమేధా శక్తి యుక్తిన్, భువన విజయ వి, స్ఫూర్తి నాసించు చేతుల్
త్రిజగన్మాతన్ బ్రహ్మతన్, త్రిదశగణనుతన్, బృద్ధి సంజాత సీతన్
బొటాగై స్పర్శించు నిచ్చన్, భువినె తడవఁగాఁ, బూర్వ సంసిద్ధి గంచే!

తే॥ అనుచుఁ బనుపు విభీషణు, నవలికీడ్చి, విధి నెఱింగియు చుఱిసెద, డెగవనేల :
లెమ్ము కాఁగల ననుల నా, లింపు చునుచు, భల్లకేశుండు లేపి సాం, త్వనముపలికె.

మందోదరి విలాపము

మ॥ విరియం బాటిన కేశపాశములతో, శ్రేలాడు హారాలతో
 నుడుగం బాటిన మూర్ఛ చిత్తములతో, బొబ్బిల్లు కన్నీటితో,
 గరముల్ తొమ్మన మోడికొంచు వడి లం, కానాథు కాంతల్ పరా
 మరిసల్ లేని విధంబునన్ జరగిరా, మందోదరి యుక్తలై.

తే॥ పొలుచు సత్యంబు ధర్మంబు, భూతదయయు, గలుగుకులమునఁ బుట్టిన, పునుడుసిగ్గు
 వదలి చేయు కార్యమివలె, వాయి విడిచి, యెద్దు కాంతల రవ మెల్ల, యెడలఁ బరవె.

తే॥ కాలియందెలు మొఱవెట్ట, గజైలేద్వల, గొంద తేగుదెంచిరి రణ, జ్ఞాణి కవుడు
 కొందఱు పురందరుని పగఁ, గూలె ననుచు, నచటనే జీవముల వీడి, రవని దొరలి

తే॥ మోర శోకంబు గందర, గోళపలువ, నందముం జెడఁ దొడవులు, చిందుచుండఁ
 గనుల నక్ష్రాజాలము మబ్బు, కరణిఁ గురియ, వసరి వినుత్రోవఁ గొందఱు, వచ్చినారు.

తే॥ శలలు మోడుకొనెడువారు, తడవువారు, కనుల నీరూర నా దిశ, కంఠ బాహు
 పీఠముల మీఁదఁబడి సూత్తు, విగత భర్తృ, శోకమున నేమి యెఱుంగక, స్రుక్కినారు.

తే॥ పదములును తొమ్మి భుజములు, వదనములును, తొడిఁబడఁగఁ బలుమాటులు, తడవి తడవి
 యేడ్చి యేడిచి నాలుక, లెండఁబాటు, తెలివి దప్పి ధారణివయి, దెరలినారు

ఉ॥ పొందరు మున్ను దుఃఖములఁ, బొందిన నెప్పుడో పొల్లయల్కయే
 పొందుదు రద్దియుం దుపిని, పూర్ణ సుఖప్రద మంచు నెమ్మదిం
 గొందురు దైత్యకాంత లిటు, గూరిన యార్తి భరింపలేక యా
 దెండముపైని వ్రాలి తట, డిందిన ప్రాణము రోయుకై వడిన్.

తే॥ జక్కినులు రక్కసులు నాగ, చంద్రములులు, సిద్ధ సఖులు విద్యాధర, ప్రియ ప్రేమి
 మోహముంచుటచే శోక, మున మునింగి, తడవి తనివి సనక చాలఁ, దల్లడిలిరి.

తే॥ ధర్మము నెక్కిన నెడఁజేర్చు, ధరణిజాత, మీది మరులున మమ్ముప్రే, మింపవైతి
 దానిచేఁగాదె యిగతి, తనరెసికు, దాని వదలి మమ్మిపుడైనఁ, దనువరాదె,

తే॥ అనుచు తొల మందోదరి, యలమటించి, కడలిపై మించు వ్రాలిన, కరణి విభుని
 వక్షసున వ్రాలి శిలలును, వృక్షములును, కరఁగి తోడన వలంపఁ, గనిరరించె.

చ॥ అనుర మృగేంద్రః, నీపుమ్మతి, నందిన పిమ్మట నేను నందుటల్
 దొనఁ గతి దుర్నిరం బటిత, దుర్బర చక్కుటఁ నాదు నన్నిదిన్
 దొనఁగిన యివ్వ నీమకుట, టూషిత శీర్షములే; కడించి నా
 వ్యసనము మాన్పవో; వదన, పద్య వికాసము చూపవో యిఁకన్,

చ॥ ఎలరిచి వెండికొండ భరి, యించిన నీ పెనుమేని శోషన్
వెలుపల నూపుగింజ యెడ, వీడక తొల్చి యసుప్రజంబు ని
ట్టలముగ రోయుతీరో : పద, టంబున జానకిమీ ది ప్రేమ లో
పలఁ గలదంచు నారసిన, పద్ధతియో : యిది రామబాణముల్ :

చ॥ అలయక రాము తూపులు గు, హాముఖముంబలె తొమ్ము, దొల్చి య
వ్వలఁ జనియున్న వక్కట : త, పంబును దార్ద్యము వీర్యముం జెడన్
బొలిసితివే : యిఁకేది గతి : ధూ, రితరోగ్ర శరంబొకండు ని
మ్మళముగఁగ్రోలె జీవముల, మానషశక్తియు వింత యొప్పునే :

మ॥ పనితాజాతికి చూషణంబయిన యా, నైదేహి యందంబుత
ద్దున పత్నిత్వము దైత్య నాసికయులం, కారాజు కామంబు రా
ముని కొంతార నివాస నిర్ణయ విధం, బుం గూడి జంభారి చే
సిన పుష్కంబుగఁ బూర్తియై పరిజమిం, చె న్నాకు నే డీగతిన్.

చ॥ అమరుల దిగ్గజంబుల ను, మాపతి ధాతృ ముకుంద జిహ్వులన్
సమరమునందు మించిన య, సాధ్య బలాధ్యున కెప్పుటన్ వినా
శము కలదే యటంచు నెల, పంబున నుండితి నీ మహాతపః
క్రమ ఫల జీవితంబునకు, రాముఁడు పుట్టె గృతాంతుఁడై భువిన్.

చ॥ కొమరుగ నొంచు మూఁడు నలు, కోటికి మేర వచింపరాని స
త్త్వమునకు జీవితానకు, ధ, పఃఫలరాశికి నింక నాశ మే
క్రమమున వచ్చునంచు మది, గాఢ తరంబుగ నమ్ముముంటి నీ
తమ యను మోర హాహాల, మక్కట యన్నిటి ట్రింగె ప్రేల్చిడిన్ :

చ॥ జగము స్వభావ మిట్టిదని, సత్య మెఱుంగు సమరు లెవ్వ రీ
జగముల నెల్ల గెల్చిన ప్ర, శస్త్ర బలిఘట నిల్పిరేమి : యిం
చగు విజ్ఞానీ నారి పుపు, టమ్ములు గల్గిన శంబరారికే
యగడుపడంగఁ జిక్కిన బ, లాధ్యుని నాశము చేయరే నరుల్ :

తే॥ రాము నెంచితి నాది నా, రాయణునిగఁ, దెలియ కిట్టు లుత్తముని ప, త్నినిచెఱగొని
వచ్చితివి తత్ఫలం బను, తావ్యమయ్యె, నిప్పుడైన నిర్ముది నీకు, నెఱుంగరాదా :

మ॥ అని చింతాకులి తాత్పర్య పనవి య, త్యంతంబు దుష్ప్రాప్త వే
దన నిందారంగ శీర్ష హారమగు త, ద్వజేంబు హస్తంబుతోఁ
దనియం జేరిచి తృప్తిమై సతని నా, థా! యంచు, బేర్వాడి యం
తన నిశ్వాసము నిల్పె జీవములు నం, తల్లి నమై పోవఁగన్.

తే॥ అమరకాంతలు విద్యాధ, రాంగనలును, మునిసతులు నాగ తరుణులు, మనుజ సఖులు
పెక్కుగతుల మందోదరి, పెద్దతనము, వేయి నోళ్ల క్లాపించి ర, వేళ్ళయందు.

పీ॥ లంఠ విభీషణుఁ , దంతరంగంబునఁ, జింతించి క్రమరీతిఁ , జిచ్చుకొలిపి
 సంస్కారముల నెల్ల , శాస్త్రోక్తముగఁ జల్పి, శవముల నుంచె గా , ప్తములమీద
 వాద్య న్వనము లెల్ల , వారి రవంబుల, విననీక మిక్కిలి , విస్తరించె
 సదమును లెల్లని , గొడుగును తోడరా, నతని పథ్యులును వె , న్నుంటి నదవఁ
 తే॥ జట్టిపచ్చి యిర్వురకుఁ జి , చ్చును రగిల్చి, చేయఁదగు శ్రీయలెల్లను , చేసి యవలఁ
 దట్కవారికిఁ గూడ నా , తందె యుక్త , కర్మము లొనర్చె బడి నుద , కంబుతోడ.
 అ॥ అవల పచ్చి రాము , నంఘ్రు పద్యములకు, మ్రొక్క నతఁడు నతని , పొనుఁగు గాంచి
 లోక సహజ మిద్ది , నీకు సుమృతిక మి, త్లోందు టుటవె యనుచు , నూఱడించె.

37 శ్రీరామ నివృత్తన పటలము 37

తే॥ బహుఁ శాస్త్ర మర్మఁబులఁ , బ్రకృతివైజ, ధర్మముల నెఱిగించి యా , దైత్యరాజు
 నూఱడించి లక్ష్మణుఁ గని , యొప్పుమీఱ, నిట్టలనియె రాముఁడు స్రేమ , మెనకమెనఁగ.
 అ॥ అర్కసుతుఁడు మారు , శాత్మజుఁడును తక్కు, కవీంద్రులును వెంటఁ , గదల నేగి
 నీతియునుడు యామి , నీచర విభునకుఁ, బట్టమొనర నీవు , కట్టుమయ్య.
 క॥ అవి యాజ్ఞచేసి పంపఁగ, ననిమిషులు దిగీతులప్పు , దగునంతకుఁ బ్రే
 మను శక్తి కొలఁదిఁ దోడ్పడి, పనులొనరించిరి విశేష , పరతంత్రులుగన్.
 అ॥ పుణ్య లీర్పములను , మొగులు జలంబుల, జలధి జలము హార , నమితి సింహ
 పీఠి దొడిచియు , ప్రీతితో వేల్పులు, తెచ్చి కొఱతలేకి , యిచ్చినారు.
 అ॥ అజని యాజ్ఞవలన , హరిజనులుండు మ, యుండు వచ్చి హరిహ , యుండు భవుండు
 పొగడఁదగిన పగిదిఁ , బూజ్య విధంబుల, మంటపంబు గూర్చె , మండనముల.
 తే॥ విధియులంబుగా బ్రహ్మావి , విబుధవరులు, పుణ్యలీర్థాభిషేకంబు , పొసఁగఁ జేయ
 నన్న యాజ్ఞానుసారి రా , మానుజుండు, ప్రీతిమకుటంబు వెచ్చె వి , భీషణునకు.
 ఉ॥ నీలగిరింద్ర శృంగమున , నీరజ మిత్రుఁడు తోచు చందమై
 సీనుడే విభానిక ని , నరల్ల పీఠి విభీషణుండు మో
 చాలనుడై కీరీటయుతుఁ , రైతగు బంధువులైన పూర్వ దే
 వాలి భజింప వాసపుని , యందమునకా వెలుఁగొందె నత్తఱిన్.
 తే॥ సురలు కల్పక సుమములఁ , గురిసినారు, తావి పూవుల సిద్ధ సా , ధ్యావలులును
 చిందఁజేయఁ ద్రిమూర్తులు , శిష్యమౌని, జనము లాశీస్సుపంబులఁ , జల్లినారు.
 తే॥ నవ్యమకుట భూషణుఁడు దా , నవవిభుండు, భక్తితోడను సౌమిత్రి , పాదనరసి
 జాతములకుఁ బ్రణామంబు , సరసిజేసి, పలికె విశదఫణితి నెల్ల , వారు వినఁగ,
 తే॥ ఏను శ్రీరాము సప్పిది , కేగి మరలి, పచ్చనందాక నీలంక , బ్రాభవమునఁ
 గొఱఁతలేక పాలింపంగ , గోరినాడ, ననుడుఁ బ్రార్థించి యొప్పించి , యదటి కరిగె.

తే॥ కపికులేంద్రునితోడఁ నం . గదునితోడ . వచ్చిపదముల కెఱఁగిన . వానిదైత్యు
విభుని రామచంద్రుడు నం . ప్రీతితోడ . నలమి మృదు భాషణంబుల . వల్లనవియె.

చ॥ పనిగొని మూడు లోకముల . వారు సుతింపఁగ దేవతాల్కిన్
జనులకు నీతిపద్ధతికి . జక్కటికిం దగునీతి నిల్చి శ్రీ
యను సుకృతంబు కీర్తియు న . మున్నతి నొందఁగ రాజ్యభారమున్
గొని సుఖమందుమా యనుచు . గొన్ని హితోక్తులు వల్కి పిమ్మటన్.

హనుమంతుడు సీతకు రామ విజయము తెల్పుట

చ॥ హనుమని గాంచి నీవు జన . కాత్మజ యున్న వనంబు చేరి యం
దొనరిన యెల్ల సంగతుల . నొప్పుగఁ దెల్పుమ యన్న నాతఁడున్
బివివిది వాయువేగమునఁ బావని జానకి యున్న చోటికిన్
జని వని వాడియున్న విర . జాజికి వర్షమువోలె గన్పడెన్.

చ॥ కవఁబడి మ్రొక్కి భానుకుల . కాంతుని నామము సుచ్చరించుచున్
దనియక గంతులేయుచును . తాళము పైచుచు బాటపాడుచున్
జనకజ తమ్ము గాంచియె ని . జంబు గనుంగొనఁ బెక్కురీతులన్
గునియుచు నెట్టతేని సుమ . కోమలి పాడిము డాపి యిల్లనున్.

చ॥ శుభము శుభమ్ము మంగళము . శోభనదేవతకుఁ జయమ్ము మే
ల్గుభములు తల్లికిన్ దనుజ . సూదనజాయకు భద్రముల్ సుర
ప్రభృతులు సంతసంప రము . రామ మదేభము యామినీవర
వ్యభిజన సారసాకరము . నంకిలి వీడి కలంచెఁ దల్లిరో :

చ॥ రావణ మత్త నాగమును . రామ మృగేంద్రము చించిచెందె ర
జీవిభు మస్తకంబులు . వ . సుందర దొరైను వాని బాహువుల్
ప్రేవులు నక్కరీచ్చెను శ . రీరముమీఁద నెఱంగె గ్రద్దలుఁ
గావరు కన్నులం బొడిచి . కాకులు దిన్నవి సంగరస్థలిన్.

క॥ తోషమతి రామునాజ్ఞ వి . భీషణు నియమమున లంక . పీఠుల సుర వి
ద్యేషుల కాంతలు దక్కఁగఁ . భాషింపఁగ నొక్క యసుర . బ్రతుకందయ్యెన్.

క॥ అమృతము పించిన యావా . క్యములన్ విని యొక్క కళను . గల రేక క్రమ
క్రమమున వర్తిలి యంకము . నచసిన విదుఁడోలి జనక . జాత వెలింగెన్

ఆ॥ రాహు గళితి మైన . రాజ బింబమువలె, ధరణిజాత ముఖము తనరఁ గాలుఁ
గేలు తొమ్ము మనము . లిలఁ బూరించెను . మేరలేక మదము . మీఱుకతన.

ఆ॥ కార్య మొందియున్న . కాంతయంగములెల్లఁ . బెద్దవగుచుమిగుల . బెరుగఁజొచ్చె
వాడియున్న వల్లి . వర్షంబుచేత నా . నా ముఖముల వెలపి ననుచు భంగి.

చ॥ ధ్రువుటియు వంగెఁ జెల్వముగఁ జొమ్ము చెమర్చెఁ దలం పొకండుగా
నొకటి వదించునట్టిదిగఁ నొప్పె సముత్కముచేతఁ బక్ష్యమై
రకమగు ప్రేమ కల్లువలెఁ బ్రాంతిని గొల్పునఁ యేమివింతఁ జా
నకీ తెది వల్కఁ దోచక మఁ నంబున సూరక యుండె వివ్వెరన్.

ఉ॥ వీరియాకుండు సద్గుణే మఁ నీపి మరుత్పురుఁ డద్దికాంచి త
ల్లిఁ తరమెంచరావి యెనఁ లేవి కుశూహల మొంది యుత్తరం
వీరవి కేమి యిత్తునని యెంచఁగ లేకట లూరకుంటివోఁ
కోఁతి యనత్యమాదె ననుఁ కొంటివోఁ యన్న వదించు నామెయుఁ.

జ॥ అనదృశమైన యుత్కలికఁ యాదట యన్నియు రేగి నన్ను నా
వనమున నుండవీకిటులుఁ వల్లటసేసెను వక్కణింప నే
దెనయును తోవనీయమిని తెప్పిటకుంటిని నిబ్బరంపు సం
తన మది చిత్త విభ్రమముఁ దార్కొనఁ జేయదెఁ మారుతాత్మజాఁ

ఉ॥ నీ వలనాడు నాచెటనుఁ నీగెద నంచభయం బొనంగి యా
తైవది మన్ననో విలయుఁ గ్రచ్చటఁదెచ్చి దురాన దైత్యులన్
వావిరిఁ గూర్చి తద్విజయఁ వార్తను తెల్పిన పుణ్యమూర్తిని
న్నేవిది సత్కరింతునని యేమియుఁ దోచకయుంటిఁ బావనీ.

మ॥ ఇన వంశోత్తముఁ దోడి తెచ్చితివి నాఁ హీనస్థితిం దెల్పి మ
ద్దన దుఃఖంబులఁ బావినాఁడవు త్రిలోఁ కంబుల్ ప్రసాదించినన్
తనయాఁ యస్థిర లక్ష్మి లవ్వీ నత మఁ న్న ప్రాంజలుల్ దక్కనే
యనువుం దోచదు వాంచయున్నను ప్రియంఁ బారంగఁ దెల్పంగదేఁ

చ॥ అనవుడు వాయుజాండు హృదఁ యంబున నుల్పి నమస్కరించి మ
జననివి నీమదంబె యగుఁ జానగు నా యభివాంఛలెల్ల ని
న్మనుకులచంద్రు నన్నిది సఁ మర్పణసేయ మనంబుగోరు నే
వనమునకంటె మేలయినఁ బాగ్యము నాకొకటిని లేదికన్.

మ॥ త్రిజగ త్పన్నత జాతిరత్నము క్రియన్ దీపించు ప్రీరత్నమున్
ద్రుజిం దక్కఁగ విన్నలంచి బహుళాఁ ర్తిం గూర్చు నీరాక్షస
ప్రజము న్నా కసిదీట దంచుటకు సం రంభించె దెందంబు లే
రజము ల్పల్కిన వీరి నాడుకల వై రంబూడఁగా నూర్చెదన్.

చ॥ పలుకఁగరాని ప్రౌఢముఁ పల్కఁచుఁ బైఁబడి మ్రింగువార మం
చులుకఁగఁజేసి చీల్చుచుని యుత్తలపెట్టుచు నొంచుచుండు నీ
వలువల జాతి చెల్వలనుఁ పాద నఖంబుల చిన్న భిన్నముల్
సలిపెద నీవరం బొనఁగుఁ చాలు రహించెద నంచు వేడఁగన్.

చ॥ చెలువలు భీతిమైఁ జెదరి , సీతవదంబుల వ్రాలి తల్లిఁ నీ
యలఘువదంబులే శరణ , మంచు విదేయత వేడ నంజికల్
వలకవి మాటయిచ్చి కపి , వర్షుని గాంచి విశుద్ధ మానసా ;
తలఁవకు వీరిఁ జంపుటకుఁ , దప్పులు వీరలయందు గల్గునే ;

ఉ॥ రావణు బోధచే నటులు , రాయిడి చేసిరి కావి వీరికిన్
భావములందు నాయెడల , వైరము గల్గెద యస్వతంత్రులున్
నావిధి యట్లు న న్నకరు , ఇంబుగ నేఁచుచు నుండెఁగాక యో
పావని ; వీరు కుద్బవలె , బాపులు గారు సహింపఁగాఁ దగున్.

ఉ॥ పాప కులంబునం బోదమి , పాపములం దలవాటుపడ్డ దు
ర్లేపులె యైన నావలని , ప్రేమను వీరి మనంబులందు నం
తామము గూర్చు జూడకుము , దర్మగుణాలకుఁ పుణ్యమూర్తి ; నా
ప్రాపును గోరి రియ్యది వ , రంబుగ నాకొఱ కీయ వేఁదెదన్.

ఈ॥ అనవుడు వేఁడుచేరి ; యిది , యాజ్ఞయ కాదె ; కృపాసముద్రవో
జనవివి ; తల్లి పల్కు లెద , జూర్పు సుతుండు సుతుండె ; మేలు , నీ
మనమతి నెంచి నట్ల యగుఁ , గాకని పావని కేఁమోర్పు గై
కొని యటనిల్చి జానకి క , కుంతిత మోదముఁ గూర్చుచుండఁగన్.

చ॥ అపట విభీషణుం బిలిచి , యార్యుఁడు సీత నలంకరించి నీ
విచటికిఁ దోడి తెమ్మన న , భీష్మము నందినభంగిఁ బొంగి యు
బ్బుచు దనుజప్రభుం దరిగి , భూసుత నన్నిది శీర్షక ప్రభల్
దచిరముగా ధరం బరవ , మ్రొక్కి నయంబు భయంబు పెంపునన్.

కా॥ తల్లి , కోరిన శత్రు వీర జయ మా , ప్రంబయ్యె రాముండు విన్
నాల్లభ్యంబునఁ జూడఁగోరె దరిసిం , పన్ వచ్చి రంగస్తంభం
బెల్లన్నిండిరి వేల్పు లచ్చటికి వే , యింపారఁ దోడైర న
స్మల్లాసంబునఁ బంపె లెమ్మ లలి ను , దోగింపు కై వేఁతకున్.

ఉ॥ నావుడు సీత యట్టులను , నాయట నున్న విధంబు లెన్నగా
దేవతలున్ దినేంద్ర కుల , దీవుఁడు మౌనులు నాకలోక రా
జీవ దళాజులుం గనుట , నెబ్బఱ గాదది యంతలింత లే
నీవిది నొందియుం దుదకు , నెట్లు రహింతు నలంకృతుల్ గొనన్.

తే॥ అనుచు జానకి వచియింప , నసురవిభుఁడు, తల్లిరో ; రామునాజ్ఞ చం , దంబు విట్లు
విన్మువించితి నన నామె , విభునియాజ్ఞ, యట్లులేయైన సరియని , యియ్యకొనియె.

అప్పురసలు సీత నలంకరించుట

11 జనరజ నలంకరింప న, పురస లేగు, దెంచి తిరుమంజనము పేయఁ, దివిరి తగిన
పునుగు కస్తురి గంధ చం, దనము తావి, తెల జలములఁ జేకూర్చి, దానినారు.

12 ప్రిల సులక్షణంబులకు, కేత్రము క్రొత్తది జాతి సొమ్ము మే
ర్లల తెల్ల మచ్చ కడ, లిన్ వెలిదేతిన వెన్నతోడు ర
ర్కారికిఁ దల్లియైన జన, బాత్తుజ యొంటి జడన్ వదల్చె రం
బా లలితాంగి వేదముల, వ్యాసుడు నేర్పున చిమ్మకై వడిన్.

13 తరమగు దొండఁబోలుచు ను, దామధురోత్తుల నొయ్యనొయ్య వె
ల్యులచెడు నోట ము తెముల, వంటి కదంబులఁ దోమి నెక్కిన్
బరిమళ తెలమంటి మను, వట్టిన రత్నము సానవట్టు న
పురుసున గీత మంగళ ర, వంబులతో జలమార్చి రచ్చెయిల్.

14 పవదపుఁ దీవ నారజపుఁ, బాల నురుంగున మూసియుంచు న
పు విదివిఁ చందనం బలఁది, వక్షముపైఁ దగఁ జెందిరంబు సాం
కవమును మెత్తి మేల్కొనుచు, కన్నియ వన్నియ వట్టుచీరయున్
నవరణవేసి మేఖలను, సౌరుగఁ దాల్చిరి నన్నకొనుపై.

15 ఇంద్రాణి తాల్పంగ, నిమ్మగు రిక్కల, రహినొప్పు తారహా, రంబుగూర్చి
విద్రుమోన్మమునకు, విమలమౌ ముకుమ, రసముఁబో ల్లాంబూల, రసము దడవి
సంతసగాఁగ వ, సంతంబు చుట్టి హా, రతి యెత్తి దేవతా, రక్షచేసి
యబ్జమండలము నం, దంకచ్చుగంబన, మైమ విమానంబు, నందు చేర్చి

16 విబుధకాంతలుతనుచుట్టి, వెంసియుండఁ, గవులదై త్కులు గుంపురై, క్రందుకొనఁగ
వేడలఁ బాట నల్లల్ల వి, భీషణుండు, నీరద శ్యామ గాత్ర న, ని్నిధికి వచ్చె.

17 ఇవల మునులు సురలు వారి, యింతులును వ్ర, మోకమున గుంపురై చేరి, మురియుచుండఁ
దక్కువార లానంద వా, ర్రలు పదియ, చింపుగాఁ జూచు వేడ్క వ, హించి క్రమ్మ.

18 ఉత్తమవంశ దీపిక య, యోవిజ సాధ్వి పవిత్ర నద్దుఱో
దాత్ర చరిత్ర పితను ము, దంబునఁ జూడఁగఁ గోరి గుంపురై
యొత్తుగఁ గూడి త్రోవ యిడ, కుండఁగ దైత్యులు దండపాణురై
మొత్తి యదల్చి త్రోచిరి వ్ర, మోదుల మోములు నల్లఁ బాటఁగన్.

19 అత్తతీ రాముడు నందియ, మొత్తిన చిత్తంబుతోడ, నుద్భావితంబున్
దత్తతుమగు పేలన ముని, సత్తము లది జరుగు తిరు, చయ్యనఁ దెలుపన్.

20 అది వివియు వినక మున్నే, పెదవులు చరియింప దైత్య, విభుఁగని యాబె
ట్టదముల పీఠుండఁగఁ జే, యుదురే, తగునయ్య ప్రేమ, యుతులు నంపన్,

క॥ కదనంబుఁ జూచు వేడుకఁ, బదువుగా వచ్చియున్న : వారి మరక యి
బ్బదలిందుచు దండింపం, బదిరి యనుమతింతు నతఁడు : ప్రాజ్ఞుడగునే :

ఉ॥ కూలియుఁ జక్రియు న్నలువ : సుందరులన్ విడనాడి వచ్చుటల్
పోయెనె; తక్కు వేదపుల : పొల్పులఁ దెల్పఁగనేల : కావన
ప్రీతును పూరుపుల్ ముదము : చే విటురా నదలించి మోడుచుం
దోయట క్రూరకృత్యమగు : దోనము సుమ్మిటు పేయఁగూడనే :

ఆ॥ పాదు జనులవిట్లు : నెద్ద సేయక యరఁ, గించి తఱుమఁగొట్టు : టించుగాదు
వలదటంచుఁ గివిపి వయక : విరీషణుఁ డడలుతోడ నొడలు : వకఁక విరిచె.

కా॥ పీఠాదేవి రజాంగణంబును నమీ : చీనంబుగాఁ జూచి త
ద్యుతవ్జీవి కంక గృధ్ర బలి భు : గూఢానికిం బందుపుల్
ప్రీతిందేసిన రామభద్రు విలస : ద్వీరాంక వేషంబు నెం
తో తృప్తింగనఁ దత్తతించు హృదయాం : దోళంబుతో వచ్చుచున్.

కా॥ నా పూతత్వము కేటగాఁ దెలిపి పై : నా నాథు వీర్యంబు ను
ద్దీపింపం దొనరించి నాకులము కీ : తిన్నిల్ని యీలోకమున్
జూపం బూచిన మాదుతాత్మజున కి : చో నా సతీత్వంబు ను
శ్రీ పెంపొందఁగ విశ్వలంబగు చిరం : జీవిత్య మీఁ జాలున్ :

కా॥ నామేనిప్పు డకుద్దమయ్యెననుపుల్ : నాశిల్లి నల్లెయగు
ప్రేమంబొక్కటి చూడ నానగొని యు : ర్విన్నిల్వై : వేతొండు చే
తో మోదంబును కూర్చ లేదనుచు నం : తోషించి సౌదామిని
జీమూతం బననొప్పు చాపయుత రా : జీవాక్షి వీక్షించె దాన్.

చ॥ తొడరి సురాంగనామణులు : తోడనురాంగ విమానమంచు వ
చ్చెడి జనకాత్మజాత తన : జీవములన్ మరలన్ వహించు న
వ్యధువున డిగ్గఁ దన్నుఖము : భాస్కర వంశ వయోధి సోముఁ డ
య్యెడ హృదయాంబుజం బలర : విమ్మగు సొమ్ముగఁ గాంచునట్లుగన్.

మ॥ ప్రతిజన్మంబున జీవితేశుఁడయి తో : ద్బాదొంది దుర్జన్మ దుః
ఖతతుల్ ద్రోచి ముదంబుగూర్చు నిజ హృ : త్కాంతుఁ మనోమోదన
స్థితి వీక్షించి భజింపఁగంటి నిఁక నే : జీవించియున్నన్ సరే
గతియింపన్ సరె యంచు వీడినది యా : కంజాక్షి హృత్తాపమున్.

క॥ ప్రేమస్వరూపుఁడగు శ్రీ : రాముడు వీక్షించె జనక : రాజు కుమారిన్
రామాజన తిలకము పా : ద్వీమణి నద్దర్శకీర్తి : దేవతను రహిఁ.

క॥ గ్రీష్మలత పోల్కినున్న ప : పుష్పతి తనపాదములకు : మ్రొక్కినఁ గని యా
యష్మంతుఁడు గనెఁ గన్నుల : కుష్మ మురలఁ జూచు దంద : కూకమునొడన్.

శ్రీరాముడు సీతను కఠినోక్తు లాడుట

మ॥ నియతిం దప్పిన దైత్యునింటఁ గుంహ • నిఁ గూర్చి నీచాన్తుమున్
 ద్రియమాదన్ దుణ్ణియించి శీలమును బా • వింద్రోచి యన్నాళ్లు చు
 ప్పియన్ లజ్జను వీడి చావక యిటుల్ జీవంబుతో నుండి యే
 భయమున్ లేకట కేల వచ్చితివి • నం • భావించు నంచెంచియో

ఈ॥ నిను చెఱ వీడ్చి చేకొనఁగ • నీరది గట్టి విశావరాస్యయం
 బును మొదలంటఁ గూర్చి రఱ • భూమిని రావణు సంతరింపలే
 దినకుల గౌరవంబు మఱి • యేను పహించిన జట్టుచే గలం
 కను వహించు నంచుఁ గడఁ • కంజనుదెంచితి వైరిఁ గూర్చితిన్.

ఈ॥ అమృత ముమీడికంటె నది • కానను ప్రాణుల మేని మాంసమున్
 నమలుచు నానవంబు వ్యస • నంబుగ నానుచునుండి మాయెడన్
 సుముఖత చూపుచుండు టిక్క • జొప్పదునే మరణించుదాం • బ్రే
 మమున నొనర్చు విందులవి • మామది కెంత దుచ్చించునో కదా

తే॥ పావన కులంబునం జనిం • చక ధరిత్రిఁ గీటకము వలె జన్మించి • కీడుపడఁగ
 క్రత్తవర్తన జరుగంట • జూర్చి జన్మ సంపదకుఁ దగుపని పూర్తి • నడపినావు.

చ॥ ఇలావది సత్యవర్తనను • నిర్వ్యయనీచక శ్రీకరత్వమున్
 లలిత విభజితత్వము క • లంకములేని మనంబు కీర్తియన్
 గులనతి లక్షణంబు లవి • కూర్చితి పట్టుగ నీదు పుట్టునే
 విజన దుదారతం గనని • పృథ్విపు కీర్తిని పోలె దుర్మతిః

ఈ॥ ఉత్తమ వంశజాతలు వి • యోగము గల్గిననేక నింద్రియ
 స్వీకృత నడచి శీలమున • భంగము కాని దిటంబు గల్గి నం
 పత్తను భోగహీనతఁ ద • పం బొనరింతురు మాన రక్షతై
 చత్తురు గాని నీకరణి • సౌఖ్యము లందరు శీల నాశిన్

చ॥ నిలువక పొమ్ము నామదిని • నీరగు చేష్టలు అంపమట్లు గం
 ద్రుణుగను కోయుచుండె నెడ • ప్రయ్యంగఁ జావుము కాదయేని నీ
 వలచిన చోటికేగి సుఖ • వర్తన నుండుము విన్ను గైకొను
 గొయవదు బుద్ధి యంచుఁ గొఱు • గ్రుచ్చిన భంగి నదల్చి పల్కంగన్.

చ॥ ఇనకులు పల్కలన్ వినియ • హీన గుణాత్మకులైన వేఱపుల్
 మునులును వానరుల్ దనుజ • ముఖ్యులుఁ దక్కు నఖి జనంబులున్
 మనము కలంగఁజాల మఱు • మాట వచింపఁగలేక బోడనన్
 బనవిరి విహ్వలించిరి ప్ర • పాతము నెందిరి సోలిఁచాత్రిన్.

కా॥ నేలం జూచుచు నిల్చినట్టి కరుణా • విష్ణుండ వారాః సం
శిలవ్రాతము కాణయాచి త్రిజగ • స్త్రీదాత్రి వై దేహి వి
శ్వేలా దుఃఖ వయోది మున్ది ప్రణమున్ • వేదంస బెగ్గిలు న
రీలం గంపిలెఁ గుందె హా యనియె వ్రా • లెన్ దాత్రిపై దబ్బునన్.

కా॥ రామ శ్మశిభు వాక్కు నెత్తివయి ని • ర్హతంబునా గ్రుమ్మఁగా
భూమిం గూలిన్ సీత కర్మ మట సం • బోధింపఁగా లేచి వాః
క్షు శ్మశేఁ దపించు నేజీ జు భృ • త్యాసారముం గాంచి పో
నేమార్గంబును లేమిఁ దల్లడిలు న • ట్లగెం దలకించుచున్

కా॥ పీరును నెత్తురుం గలిసి • నేత్రములం దిగజాట నేర్చుచున్
దోరక నేజీ ప్రాణముల • తో మనినట్టి ఫలంబు తాఁగా
నేరని యిట్టి వాక్యముల • నే వినఁ గావలయున్ మదీయ దు
ర్పార దరంత దుష్కియలు • ప్రాచుఁగ నేరి మతేమనందగున్ ;

మ॥ కరుణా సాగర : మారుతాత్మజుఁడు లం • కం జేరి పీషించి పి
వర కారుణ్యముఁ గూర్చి పట్టుచు సమా • త్యాసింఁచెఁ గాకున్తు భూ
భరమై యే మనుదాననే : యతఁడు నా • బిన్నంబుల స్పీకు వి
స్తర ఫక్కిన్ వచియింపఁదో : విమత దూ • తత్వంబు తా జేయఁదో ;

మ॥ పురుషోత్తంసమ : యంతకాలము శ్రమం • బుం గొంచుఁ గాపాడు సు
స్థిర చారిత్రము సత్తపస్వీతియుఁ బా • తివ్రత్యమున్ సర్వమున్
బిర మర్మజ్ఞ విచక్షణం బయిన నీ • భావంబు పీషింపమిన్
బరిసెన్ పీసరవోయె పీజీడి వ్రలా • సం బట్లు వ్యర్థంబుగన్.

మ॥ స్థిర పత్నిత్యము గల్గు దాన నన వా • చిత్తంచె సాక్ష్యంబగున్
సరసిజాననుఁడేవి నాడు హృదయ • స్తైర్యంబు మార్పంగ లేఁ
డిరవారంగ రమూద్వహందె సభ న • నిట్లాడుచో వింక మ
ద్వరు భావంబును మార్ప నేర్చుగల దై • ప మొక్కఁ డున్నే యెటన్ ;

మ॥ అజ హర చక్రలుం గరత • లామలకంబుగ సర్వ కార్యముల్
త్రిజగములం దెఱుంగుదురు • తీఁకువఁ గాంతల చిత్త సంస్థితుల్
విజముగఁ గాంచలేరు మఱి • నిర్మల నిష్ఠఁ బతివ్రతాత్వ మ
క్కజముగ నెవ్వరింకఁ గడఁ • గా నొనఁగింతు ? ఫలంబు నేమగున్ ;

కా॥ కావునఁ గాయమున్ విడుటె • కార్యమగున్ భవదాజ్ఞ యటి స
ద్భావయుతంబ కావ నెడఁ • దం గొడుకం బనియేమి యుండు : నా
చావును గోరుచుండె విధి • చక్కటి యంచు మఱుందఁ గాంచి య
న్నా : వసమందు వోలెనె యొ • పర్చుము ప్రస్తర మొందు వహ్నితో.

ఉ॥ నాయన! పుణ్యరూప! రము , నాథుడు పర్విన పల్కవించె; నా
 కీ యవశిష్టకార్యము ర , హిం బులులోలము మాని క్రవృతం
 జెయుమ యన్న నాతఁడును , చేర్చడి దుస్సహ వేపమాన చిం
 తాయత నాంతరంగఁడయి , యన్న మొగంబును కాంచె నత్తతీన్.

మ॥ జలజాతేక్షణు నమ్మతిం దెఱపు సంఙ్గ గాంచి స్వప్రాణముల్
 వలంఛాలని లక్షణుండు వగతో , వాపోవుచున్ వెక్కుచున్
 బెలుచం గల్తులు తెచ్చి పేర్చి యనఁన్ , ప్రేరేఁచె వై దేహి వి
 శ్వం చిత్తంబునఁ జేరవచ్చె జనముల్ , సంకాపము బొందఁగన్.

సీత యగ్నిం జొచ్చుట

పీ॥ లోకజనని వహ్ని , లోడిగ దాయంగ. వేదంబులెల్ల వా , విడిచి యేద్యె
 ధర్మదేవత యెదఁ , దల్లిదిల్లెను ప్రద, షీణము సేయఁగఁ బ్రాణి , గణములేద్యె
 నమరకాంతలు బోరు , మని విలపించిరి. బ్రహ్మయుఁ గూడవి , పగిది యనియె
 హరుఁ డక్రమంబనె , హరిరాజు బెగ్గిలె, భల్లకేంద్రుఁడు పార , వశ్యమొందె

తే॥ విన్నదన మొందె వెగచి వి , బీషణుఁడు, స్రుక్కి స్రుక్కి సౌమిత్రము , సౌమ్యవోయె
 చెడితిరా యంచుహనుమప్రాన్నడియెరామ, విభుఁడునిర్విణ్ణుడైచాల , వెగడుగుడిచె

పీ॥ అనుచింతబని ము , లనాగుచుని సాద్య, లాగకంబని యత్తి , లనుచునుండ
 ఎడకడయని యెదు , లెగ్గని యురగులు, తగని పాడియని గం , ధర్మ లనఁగ
 గడుఁడు లాఁచింప , లగములు విలపింపఁ, లంకభూతంబులు , వరితపింప
 దనుజులు మిడుకంగ , మనుజులు నడుకంగ, స్థావర జంగమ , తతి గలంగ

తే॥ శేషుఁడొడుఁగుగలోకముల్ , శోషిలంగ, గ్రహవయంబులు తమతమ , గతులుదప్ప
 సాగరంబులు రోచన , స్వనము నింప , ధారణీకాత యగ్నిం బ్ర , దక్షిణేంద్ర,

చ॥ వలగొని విల్చి రామ పద , వారిజముల్ మడినుంచి యో మహా

నల , సకల క్రియాధికర , జాః వినివారిక లోక కల్మషా ,

దలమరినై మనంబున వ , చనునఁ గర్మం నెన్నఁదేనియున్

గలఁక వహింతునేని నను , కాల్పుము బూది యొనర్చు పావకా ,

తే॥ నియతి నిల్లు ప్రార్థించి యా , నీరజాక్షి, తనదు కాణాచియైన చెం , దమ్మియందు
 చొచ్చునది వోలెఁ జిచ్చున , జొచ్చి విరిచె, సర్వ జీవులు మనముం , సంతసింప.

చ॥ అవని సర్వభక్షకుఁడ , నై యపవిత్రుఁడనైన యేను నీ

యవనిఁ సోఁతుచేత విమ , లాత్ముఁడ నయ్యెదనంచు నుబ్బు నా

పవన వణుండు వగ్గరిత , పావన పావక కీలమాఁడి రా

నువు కడ కేగుదెంచెఁ గర , కంజములన్ వహియించి జానకిన్,

మ॥ పతి వీడించిన కిన్నచే నయిన తా॥ పన్నేదబిందు ప్రజ
స్థితి యొక్కింతయు మాటలేదు జడలో॥ జెల్వారు నవ్యాద్వి సం
తతి సుంకేనియు వాడలేదు కనుమీ॥ తాత్పర్య యుక్తుడవై
దితి వంశాంతక॥ నిప్పుకం జెడలు తా॥ త్రిం దాతునే యెన్నదేన్ ?

కా॥ నా దౌర్బల్యము సుంతయేని మది నె॥ న్నంబోక కోపంబుతో
వైదేహింగన నామె స్వీయ మహిమా॥ వహ్నిం దగుల్వద్ద నా
దౌ దౌర్భాగ్యము నేమియందు॥ మఱి నా॥ యత్యాహితం బేదియున్
లేదే॥ నాపయ॥ గిన్న యేలోకా॥ జగ॥ బీలా మహానాటకా॥

మ॥ అని ప్రార్థింపఁగఁ గాంచి లోకములు సా॥ స్వ్యంబొందె బెగ్గిల్లి సో
లివ ప్రాణంబులు నెమ్మదిం గొవియె వి॥ క్షేళంబు సంద్విల్లఁగా
ముని పత్నుల్ సురదైత్య కాంతలును న॥ మోదాత్మలై యేచి ల
జ్జను పాటించక గంతులేసి రెవరా॥ సంతోషముం బొందరో॥

మ॥ గురు మోదంబున వానరావళు లొగిన్॥ కోలాహల ధ్వానముల్
వరఁగం జేసెను రాము॥ ధయ్యదనునన్॥ వైశ్వానరం గాంచి దు
శ్చరితం దీని దహింపకట్లు కరుణన్॥ శాంతుడవై కాచు పె
వ్వరి యాదేశము॥ నీవెవండ॥ సన తా॥ స్వదహ్ని తా విల్లునున్.

పీ॥ నే నగ్నిదేవుండ॥ నీదేవి వైదేహి॥ తనదు పాతివ్రత్య॥ దహనుచేత
దహియింప నహియింప॥ దలము గాకిటు నిను॥ శరణంబు వేడితి॥ సంశయింతు
వేలోకో మెఱిగియు॥ నెఱుంగనికై వడి జగములయందున॥ పతులు పతుల
నెడసియుండిన సంశ॥ యించుట సందేహ॥ ములఁ బలువిధముల॥ గలఁకలేని

తే॥ కరణిఁ దొలఁగించుకొనుట నా॥ కడన జరుగు॥ చుండుటయు లోక సహజమై॥ యుండుఁగావి
యామేచే నేను కుద్దుండ నగుచునుండ॥ నామె పరికుద్ధులని॥ యనఁగనేల॥

పీ॥ సత్యశీలుండగు॥ సామీరి పలుకుల॥ మన్నించి చేపట్ట॥ కున్న నీవు
శంకానివృత్తి ని॥ శ్చయరీతిఁ జూపు నా॥ నయ వాక్యముల నెంత॥ నమ్మఁగలవా॥
అమరులు మునులు లో॥ కములు హాహాకార॥ మొనరించుచుండుట॥ వినఁగరావా॥
ధర్మంబు పీడి య॥ ధర్మంబుపై బుద్ధి॥ గూర్చు విధంబెందు॥ నేర్పికొంటి॥

తే॥ పూతచారిత్ర కోపంబె॥ పూనునేని॥ మొగులు కురియునే॥ మేదిని॥ పగులకున్నె॥
తగవు నిలుచునె॥ జగములు॥ తలరకున్నె॥ అంబుజఃపండు గడగడ॥ లాడకున్నె॥

తే॥ అనుచు పచియించి తపియించు॥ నగ్ని విబుధ॥ వరులు గొనియాడ జేవులు॥ వనటనిఁగ
పీతఁ గొని తెచ్చి రాముని॥ చెంత నిలువ॥ నతఁడు కారుణ్య సహితుడై॥ యవియెట్లు॥

ఉ॥ నీవు నమస్త జీవులకు , నీతి తొలంగని సాక్షివౌటచేఁ
 దావని లోక నిందలకుఁ , బాత్రముగాఁబడి నీత యంచు నం
 దావననే నీ వర్జితివి , బంధురరీతిఁ బరిగ్రహించెదన్
 దేవిని వానరావళియ , డేవతలుం బరితోషమందఁగన్.

మ॥ అని వాక్రవ్య నమస్తలోకము లపా • రానందముం బొందె బ్ర
 హ్మను గీర్వాణులు గాంచి తానె తన మా , యన్నిల్ని సామాన్యుఁడౌ
 జనునిం బోలెను తన్నుఁ దా నెఱుంగకీ , చందాన మన్నట్టి రా
 ముని పూర్వస్థితిఁ దెల్పవే యనుడు వే , యుంబెద్ద తానటనున్.

రాముని పురుషోత్తమత్వమును నలువ వెల్లడించుట

కా॥ శ్రీరామా : పురుషోత్తమా : రవికుల • శ్రేష్ఠుండవే నీవు : నా
 మేరి న్నిల్చిన యల్పుబుద్ధి నగు న , మ్ముష్టికి నైరింపు నీ
 తీరుం దెల్పఁగ శక్తిలే దుపనిష , త్పిద్ధాంత తత్త్వంబ వా
 రాధేయము నీవ సర్వమును నీ , తత్త్వంబ లోకేశ్వరా :

న॥ తొలి తత్త్వంబగు మాయయన్ మరల నం , దుంబుట్టు తత్త్వంబు ల
 వ్యలఁ బైనుండెడు జీవుఁడున్ దనకుఁ బై , తాస్వత్ప్రభావశయై
 తలఁపం దెల్పు వచింపరాని పరమా , ర్థం నీవ నీహయచేఁ
 గలుగు న్నిల్చు నకించు లోకములు నం , కల్ప ప్రభావంబునన్.

చ॥ తొలిస్థితియైన సృష్టియను , తుట్టుతుచిం గల నాశమున్ సదా
 చెలఁగని నీస్థితి న్నిగమ , శీర్షములే పరమార్థమంచు ని
 న్నొలసి వచించుఁగాని చుటి , యొక్కరి నిక్కడ కేగుదెంచు వా
 రలఁ గలవానిఁ దెల్పువు న , రాత్పర : సర్వ జగన్నియామకా :

చ॥ శివునకు నాకు నింద్రునకు , శిష్ట జనాది జీవరాశికిన్
 దవిలియుఁ దొలకుండు పర , తత్త్వము నీవని కాంక్షచేసి ని
 క్కువము నెఱుంగు పుణ్యజన , కోటి భవాంబుది దాటి దేవతా
 స్తవన విశేష పాత్రమగు , సత్యవదంబును కొండ్రు రామనా :

మ॥ తలిదండ్రుల్ తమ జన్మకారకులుగాఁ , దర్శించు నజ్ఞుల్ ధరా
 స్థలిలో సంస్కృతి పాశ బద్ధులయి నం , తాపించి తత్త్వార్థమున్
 దెలియఁజాలక చావు పట్టువుల యా , ర్తిం గుండుచున్నారు వి
 జ్ఞులు నీతత్త్వ మెఱింగి ముక్తులయి నం , శోభింతు రెల్లప్పుడున్.

చ॥ ఇరువది యైదు తత్త్వముల , కీవలి తత్త్వము నీవుగాక వే
 రొరువుడు లేదటంచు శుభ్ర , లొక్కటఁ జాటుచునుండె సుతముల్

కరులగు వారు దీని కేక , గావలెనే వ్యవహార దర్శముం
దారిమిక సాక్షి నమ్ముటకు , నుత్తర సాక్షిని పోలె నిద్దరన్

మ॥ అనుమానాదిక సప్రమాణగతి నూ , హాపోహముల్ సేత నిన్
గన సాహాయ్యపదంగలేవు వనజా , ఇ ! వేద శీర్షంబులున్
నిను నీదాపతీకంబు పూర్తిగఁ గనన్ . లేకున్న విజ్ఞాన వీ
క్షణచే జాడగ నిర్ణయించి తెలుపున్ , సర్వేశ ! సర్వాత్మకా !

ఉ॥ నీ కడఁజా విశేషమును , నెమ్మి వహింపని వారి కింద్రియో
ద్రేకము విప్పు కారకము , దివ్య భవద్గుణ రూపలక్ష్మీ న
స్తోత్రముగా నెఱుంగుటకు , చూకాని యింద్రియ శక్తిఁ గ్రుంచ నీ
శ్రీ కమనీయ పాద సర . పరుహ చింతన చక్క నున్నదే :

కా॥ నీకుం బుట్టుష లేదు మాయయుఁ దొలి , న్నినుండియే పుట్టె నీ
యాకాశాదిక పంచభూతములు త , త్వాదుల్ ప్రపంచంబు మా
యాకార్యంబులు కల్పకాలమున మా , యన్ దిందు నమ్యాయ నీ
యాకారంబున దిందు నీకు విలయం , బా లేదు నిత్యాత్మికా !

మ॥ మించుం బోలె క్షణంబులో నడఁగు ని , ప్లూఢాః ప్రపంచంబు సృ
ష్టించుం బెంచఁగ ధర్మము నిలువ న్ను , శ్రీనింప నేకాకవై
ప్రాంచద్రీతిని నన్ను వెల్లఱుతు వం , త్యంబందు నాశంబు గ
ల్పించుం బూనెడి . డాగియుండవును త్వి , ప్రి గానగా వెన్నఁడున్ .

కా॥ నారూపంబున సృష్టిచేసి జగముల్ , నారాయణాఖ్యుండవై
యారం బోషణ చేసి కులిపయి నం , హారంబు గావించు వీ
వారా ! రే పవనల్ దినేశ్వరుఁడు ప్ర , ల్యక్షంబుగా జేసి లో
కారాధ్యుండును లోకబంధుఁడగు చా , యం బొంది సర్వేశ్వరా !

కా॥ సంపన్నాధత నొందు మా మనము నా , శంబుండి నక్రందరుల్
చంపన్ యత్నిముచేసి పాటించుమన్ , పంరక్షకై నిన్నె ప్రా
ర్థింపన్ మాకయి పెక్కుజన్మములు ప్రీ , తిం బొందుచున్నావు నీ
కింపుం గూర్చెడి యాటలో వినుచోకో , యీ కార్యముల్ : రామవా !

మ॥ ప్రణవార్థంబు నెఱుంగువారె చరమా , ర్థంబైన నీతత్త్వమున్
గణనీయంబుగఁ గాంచువారలునుము , త్తద్వేషులున్ ముక్త బం
ధనులున్ ; దక్కినవారు సంచలిత త , త్వట్లానులై జన్మ కా
రణ మాయంబిది ముక్తి మార్గమును చే , రం బోవ రెన్నాళ్లకున్ .

క॥ నీరూప మిట్టదయ్యెను, గారామన జగములెల్లఁ గాంచి పెనిచి ధ
ర్మారూఢిఁ జూపు జననిని, కాలాని వచస్సులాడి . కలఁపకు తండ్రి .

శంకరుడు దరభు నటకుఁ బిలిపించుట

క॥ అని నరావ పలుకఁ బరువతి, యను నీవు జగంబులకు న . నాదివి త్రిజగ
జ్జననియగు నీర లక్ష్మియె, యనమాః నీదరిత నీవ . యరయగఁలేవో :

మ॥ జనలోకేశ్వర ! కిత నీడఁదగుదు . శృంగిరయేః శోక పా
వన చారిశ్రమ శంకచేసి విడువన్ . భావింతువేనిన్ జగ
జ్జని నందోహము తల్లదిలి తుది నా . శంబండు నట్లాట దే
విని విందించుట మాని చేకొనుము మా . వేదోక్తులన్ రామవా !

చ॥ పరువతి యిట్లు పల్కి సుత . భాధ వియోగ మహోగ్ర వేదనా
వశమున జీవము ల్విడిచి . వైష్ణవలోకము నొందియున్న యా
దశరథుఁ జేరి నీతనయు . దండకు వచ్చి తదీయ చిత్తక
ర్మశతను మాన్చి మోదము జ . గంబులకుం గలిగింపవే యనన్.

మ॥ భవు నాజ్ఞం గొని ప్రేమపాత్రమగు క్ర . వ్యాధాన్వయధ్వంసి రా
మవు నీక్షించు కుతూహలంబు మది మా . గంజేయ సుతకంఠయుం
దవులం బంక్తిరథుండు భూమికి దిగెన్ . దండ్రీన్ నమీక్షించి దా
నవభీముండగు రామభద్రుఁ దెరఁగెన్ దత్పాద పద్మద్వయిన్.

చ॥ తెలచిన సూను బాహువులం . దియ్యముతోఁ దగ గ్రుచ్చి యెత్తి కౌఁ
గిలిగొని బాష్పవారిఁ జిలి . కించుచుఁ జిక్కఁగఁజేర్చి నా భవం
బిలం గడు ధన్యమయ్యెనని . యింద్రియవారము తృప్తి పెందఁగాఁ
దొలఁగ వియోగవేదనయు . దుర్భర మోదముతోడ నిట్లనున్.

క॥ కేతయరాజపుత్రి మది . గీడ్పడఁ గోరు వరంబు కూలమై
యూఁకున నానుడిం దొలుచు . చుండెఁ గుమారక ! నేటిదాక నీ
లోహితంబు పేర్చి నత . లోక జయేందిత చేరి మించు ను
శ్రోకమనీయ వక్షిపటు . చేరఁ దొలంగెను నేడు నాయనా !

క॥ ఉత్తమ పుత్రులం గని మ . హోన్నతి నొందిన వారు మత్సరా
యత్త రజంబునేని నమ . మందని యుద్ధర గౌరవంబు నా
కిత్తఃః గూర్చినాడవు మ . హేచ్చను నీవలనన్ గడించితన్
సత్తమలోక సౌఖ్యమును . శాశ్వతకీర్తి జగత్ప్రయంబునన్.

మ॥ మును నాచేత ననుస్కృతుల్ గొనిన వే . బ్బుల్ శాపసశ్రేష్ఠులన్
నను సంస్తోత్రము వేయ నిప్పటి జగ . న్మాన్యాంగముం జూడుమా
వనజాతానసు నుద్దిగా వినుత భా . వస్పూర్తిఁ గల్పించి తీ
వని సంతోషము మీఱఁ బల్కి మిథిరా . ధ్యజెత్యజం జూడఁగన్.

చ॥ జనకజయన్ మహానినయ . సంగతయై సద పంకజాత పం
దన మొనరింప నామెనుము . దంబున లేవగనెత్తి ప్రేమమున
దనుక శిరంబు మూర్దుకొవి . తల్లిరొ : నీవలనన్ విజంబుగా
వినకుల ముజ్జ్వలించె లలి . యించెను నాకును విత్యసాఖ్యమూర్ .

క॥ పాతివ్రత్యబలంబు లోకులకుఁ దె . ల్పంబుని నీవర్తయ
రీతిన్ వీతియతోగ్రవహ్ని దుముకం . బ్రేరేమ నవ్వార్త నీ
చేతంబందున నిల్వకమ్మ . జనమూర్ . చిత్తంబు శంకించుచో
హేతిన్నిల్చి పరీక్షసేయుటలు బ్రా . . తే : కోపము న్నామమా .

ఉ॥ బంగరు నిప్పునం దిడుట . పన్నియు హెచ్చొనరింపఁ జామ్ము . సా
రంగ విరోధనా . సుగుణ . రాజిత చిత్తుడు నీమగండు మీ
దం దొనరాదు జట్టు వను . ధాన్యలి నంచుఁ దలంచి యిప్పు డీ
యంగమునన్ నిధించి వెల . యంగ నొనర్చె భవన్మహాత్మ్యమున్ .

చ॥ పరమ పతివ్రతా మణుల . పాలి విభూషణమా : దరిత్రయే
వరతర జన్మభూమి యగు . వైష్ణవ లోకమునుండి ధారణీ
భరమును మాన్పుటొంచె జగ . పాహనుతోడ జనించి తీవు నీ
యురు గుణరాశికి గలఁక . యొంటునె యొక్కటి : లోకపావనీ :

జ॥ అని వచియించి యిండుకయు . నల్క పహింపని శాంతచిత్త యా
జనకజ యంచు దెందమున . సంతసమంది యనంతరంబు నె
మ్మనమును ప్రేమ కట్టుటయు . మచ్చికతోడ విసుండుఁ తన్నుదా
ఘనముగఁ గొఁగిలింపకొను . కైవడి నక్కునఁ జేర్చె లక్ష్మణున్ .

మ॥ కనుల స్పీరు జటాభరంబుఁ దడవన్ . గాటంబుగాఁ జేర్చి యో
తనయా . యన్నను వెంటనంటి నుభ ని . బ్రాభుక్తులం ద్రోచి యా
తనిఁ గాపాడుచు లెక్కలేని భవా లం . ధంబుల్ చెనంద్రోచి నా
ఘన చిత్తాదుల నీగినాడవు కదా . కారుణ్య వరాన్నిధి :

మ॥ బలు మాయావిని మేడునాడు ననిలో . భంజించి గెల్పొందు నీ
బల చాతుర్యము లెల్లవేలను గీ . ర్వాణుల్ ప్రకంపించు వా
రలు లోకంబుల గానెట్టె దనుజ . వ్రాతంబుఁ జెండాచి ని
ర్మల ధర్మంబును నిర్వినాడవు జగ . న్మామ్యుండవై పుత్తరికా :

చ॥ అని వచియించి రామ పిడు . నర్మిలిఁ గాంచి గుణప్రహ్లా : నీ
కొనరంగ నీయ సాధ్యమగు . నొండు వరంబును మేడుమన్న న
య్యనఘుడు పల్కా మిమ్ము మొగి . నవ్వలి లోకమునుండి గాంచి మ
న్న నరగ వేడనుంటి నది . నాకు లభించె నిఁ తేను కోరుదున్ :

చ॥ అయినను కోర్కి యొందుగల దయ్య . మనంబున దుష్ట శీలఁగాఁ
గలుకొని చూడఁ రోతవదు . కైకయుఁ దత్తనుజుండు నాకుఁ ద
ల్లియు ననుజుండుగా నవపు . శింప వరంబు ననుగ్రహింపుమీ
మొయికొని యన్న నెల్లరును . మేలని మెచ్చిరి రాము చిత్తమున్.

మ॥ అకలంకుండగు తమ్ముఁ దట్టి యతఁడే . యోఁబట్టభంగము త
క్కక కాచించి తపస్విరూపమును పై . గాంతారవాసంబు గొం
కక నీకిచ్చిన క్రూరదైత్యయగు నా . కైకేయిపైఁ గోప మిం
కుకయుం దగ్గద యండుఁ దండ్రి యన ర . జీవర్థసుం దిట్లనున్.

మ॥ పీఠపీఠ్యెంబులు లేకయుండఁగఁ బ్రజన్ . బోషింపఁగాఁ బూను నా
దరణీభాతము సర్వపాపములకున్ . స్థానంబయౌ నందు వి
ద్యురుత్తల్లన్ వివరింపఁగా నెఱిగి త త్కార్యంబు నీకొంట నా
నెరపై యున్నది గాగ తల్లియెడ మ . వినింపన్ దొనంగున్నదే :

చ॥ వర బల మానముం గడచి . వర్తిలు రాఘవుఁ డిట్లు వల్కఁ బం
త్తిరఘుఁడు కిన్నమానఁ బరి . కించిన విన్న మునీంద్ర విక్రదుర్
వరములు రెండు కోరె మును . వారక కైకయు రాముఁ డిప్పుడున్
వరములు రెండె కోరెనని . వందుల బోర్కి నుతించి రయ్యదన్.

మ॥ నకలామోదక సత్య రక్షణముకై . శస్త్రంబుగాఁ గీర్తి వ
ర్తక దేహంబును గొన్న భూ విభుఁడు . తారామ పౌమిత్రిలన్
బ్రకటప్రేమను భూమిపై నిలువ నా . జ్ఞాపించి యారెండు కో
రికం వారల కిచ్చి తా మరలఁ గీ . ర్తింపంగ బృందారకుల్.

వేలుపులు రాముని కోరిక లొనంగుట

ఉ॥ కూటువలై న భేదరులు . కూర్మిని రాముని గాంచుచున్ విరా
మాటముగాఁగ నీవలచు . కార్యము కూర్తుము కోరుచున్న నీ
బోటునఁ గూలినట్టి కపి . ముఖ్యులు ప్రాణములొంద వార లే
చోటునఁ జేరినన్ . వలయు చొక్కపు బోగిర మొందఁ గోరుదున్.

చ॥ పరరులు బ్రహ్మరుద్రులు త . పస్సులు విర్జుడలన్ గళుప్పతుల్
పరము ననంతు నవ్యయు భ . వప్రకరుంబులఁ ద్రుంచు సమ్యక్తున్
పరిపరి రీతులం దవియఁ . బ్రార్థనముల్ పొనరించి నీ కృపా
విరతిని పొందుఁగావుత వ . నేపరవర్గము కోరినట్లనన్.

చ॥ కదనముపూను నాటఁగొరె . గండజి నీలివ వానరావళుల్
ముదమునజీవముల్ గొని వ్ర . పూర్ణబలంబున లేచి పోరికై

పొడలదు హంకృతుల్ సలిపి , మోములు కన్నులు తృప్తినొంద శ్రీ
సదనుని గాంచి జే యనుచు , సందడి సేయుచు , డాయనంతటన్ .

పీ॥ వేల్పులు రాముని , వేడ్కతోఁ గాంచి యి, ట్లనరి వివేచించి , యాదిదేవ :
పనచర సేనతో , వచ్చి కృష్ణాష్టమి . వేళ సువేలపై , విడిసి నా.దె
పొరు ప్రారంభించి , పొలమడిందులఁ గూల్చి, పొలస్త్వ నని నమా , వాన్యఁడ్రుంచి
శోకంబులకు మేలు , జోకతోఁ జేసితి. విట్టలే పడునాదు , గేండ్లు కడచె

తే॥ నేఁడు పంచమి నివేగి , వియతు భరతుఁ, జేరవేవి యాతఁడు గూలు , జిచ్చునందు
సరగ నడుపుచు యని పల్కి , సన్నుతించి, తమ వివాసంబులకు నాజ్ఞఁ , దరలినారు.

నీతా రామ లక్ష్మణులు పుష్పకము నధిరోహించుట

తే॥ గడుపు నేటితో, దీటి త . మ్ముఁడు గతింప, మా కులంబును నశియించు , మాటులేదు
కాన నేఁడె చేరఁగఁదగు , కర్జుమునకు. వలయు సాధన మున్నదే , తెలుపవయ్య !

పీ॥ రాముఁ డిట్లని తత్త , అంపదఁగని విభీ, షణుఁడను దేవ పుష్పకము కలదు
పొలస్త్వఁడు కుటేరు , భంగించి కొన్నది. వానికిఁ బరమేష్ఠి , దీని నొనఁగె
నుత్తమ జనముల , చిత్తంబులంబరెఁ, బరిశుద్ధమైనది , వనచరాకు
రెల్ల రెక్కిన జలి , యింప దందెగినఁ, గోరి నేఁడె.యయోధ్య , జేరవచ్చు

తే॥ ననుడు వడిగఁ దెప్పింపుమా , యనుచు రామ
చంద్రుఁ డానతి యిడలోక , చయముఁబోయి
పటపు వేయ సూర్యుల బోయి , మెటువు గడుగు
పుష్పకంబు దై త్ర్యేంద్రుఁడు , పొనఁగఁ దెచ్చె.

తే॥ పుష్పకము ఖరణికి డిగ్గ , భూవరుండు, నేఁడు నిజముగ నాకొర్కి , నెగ్గననుచుఁ
దలఁచి దాని నధిష్ఠించె , దత్తమున, విరులు విచ్చల విడిగ లే , చరులు చల్ల.

తే॥ త్రిజట తేటోద్భవ గాంచి వై , దేహి నీవు, లంక కధిదేవతంబోలి , లలితరీతి
కుభము లొందుదు గాకని , సుభగు పజ్జఁ, జేరె మార్మికేతుఁడు నది , ప్పించెనంత.

అ॥ విలయ వేళ నాటి , వెన్నుని యుదరంబుఁ, బోలి గగనమందు , పొలుపు గొలుపు
పుష్పకమున మన్న , భూపాలచంద్రుండు, హితులఁగాంచి ప్రేమ , విట్టలవియె.

తే॥ నలువ వంశంబు నీదొట , తల పుమయ్య, నిన్ను చేరువారికి మేరె , విందుమయ్య
పెంపు సొంపార లంకఁ డా , లింపుమయ్య. యనుచు నవ్విభీషణునకు , నాజ్ఞయొనఁగె.

తే॥ పంక్తికంధరు నీ భుజి, బలమువలనఁ, గూలిచితి దురమునఁ గ్లాంతి , గూరిమున్న
వానరులఁగొని నీవుర , వరముఁజేరి, సుఖివి గమ్మని సుగ్రీవుఁ, జూచి యనియె.

తీ॥ మీమనోబలోత్సాహ ప , మ్రోళనమునఁ, గాక యేనింత పని సేయఁ, గలనె : వారి
తనయ : భల్లు కేశవర : నీచ! వనన! యనుచు, ముదితుఁడైనపల్కి సామీరి . మునరయిడిగె.

అ॥ వారు దిగులుతోడఁ, ప్రాజంబులు నొడఁగఁ, వడఁకఁ గనుల మీదఁ, పుడమిఁ దడుపఁ
విన్ను మీది జేపఁ, విదయంబు భరియింపఁ, జాలమనుచు మఱియుఁ జాలినొంది.

అ॥ కోసలంబు చేరి, గురుతరఁ జట్టాభి, పేక వేషమందుఁ, స్మితముఁ గాంచి
వరమ మోదమంది, మరలునట్లుగఁ గృప, సేయవయ్య వేడఁ, చెలఁగు ననుచు.

మ॥ విమలప్రేమ విభీషణులు కపుల్, వేడంగ శ్రీరాముఁడ
ర్యమవంశంబుదిసోముఁ డా హితుల చిఁ, త్రావేగముం గాంచి సం
ద్రమ మేపారఁ గలంగకుం డిదియె నా, భావంబు మిమ్మిట్లు దుః
ఖమునం ద్రోచి గడించు భాగ్యమది యె, క్కందేని నాకుండునే;

మ॥ భరతత్రాణము వేగిరింప నిటులే, బాపించితిన్ మిమ్ములం
బరిశోధింపఁగఁ గాదనం గపులు భా, స్యత్పుత్రుఁడున్ దైత్య భూ
వరుఁడున్ మారుతి తొందితో సురపురిం, బ్రాపించు చందాన సం
బరమున్ మోదము నొంది మ్రొక్కి రెలమిం, బాటించి భూజావికిన్.

తే॥ కపులతోడ సుగ్రీవుని, గాడ్చుకొడుకు, నల విభీషణుఁ దక్కువా, రలను వడిగ
నెక్కుఁగి పీమానం బని యెలమి రామ, చంద్రముఁడు సెలవిచ్చెను, సంభ్రమమున.

తే॥ పలుకువార్తయే పెనుబడు, పగిది నేడ, పదుల వెల్పులు వానర, పతి విభీష
ణుండు నంగిడుఁ డాంజనే, యుండు నెక్కి, యెక్కు ప్రక్కఁ జేరిరిచాల, నుత్సహించి.

తే॥ పదియునాలుగుజగముల, పాఠ్రులొక్క, మొగినికూర్చున్న ను స్థలంబు, మిగిలియుండు
దద్విమాననుహిమ కిర్మ, తితి దహించు, జ్ఞానులతెగాక తెలుప భూ, జనుల కరిది.

క॥ వనవరులు వనవ రేంద్రుఁడు, దినుజులు దనుజేంద్రుఁడును ము, దంబునఁ గొలువన్
జనకజితోదమ్మనితో, మనుజేంద్రుఁడు వెఁసె వేల్పు, మన్నీనిక్రియన్.

తే॥ పుష్పఃస్మృ గొప్పజగమ్ము, జోలి వెలయ, రాముఁడయ్యెడి లోకకా, రకుఁడు నిర్వి
కారుఁడు నిరంజనుఁడు స్వప్ర, కాః పుంజ, మగు వరంజ్యోతి యరమాత్ముఁ, డనఁగనొప్పె

క॥ వానరనాథుండును లం, కానాథుఁడు దైత్యవయము, కపి బృందంబుల్
మానవనాథుని యాజ్ఞను, మానవ రూపములఁ గొనిరి, చుక్కువతోడన్.

తే॥ తూర్పు పడమరలకు నేగు, తో యజహితుఁ, డప్పు దుత్తరమున కేగు, ననువుపెరిసి
వెడల నిర్విమానము రామ, విభుఁడు జనక, జాతఁ గని యిట్లు పల్కె సం, ప్రీతుఁడగుచు.

రాముఁడు సీతకు త్రోవలోని చిత్రములఁ జూపుట

చ॥ మనము కిలంకమాని కను, మా యిది నే మది నెంచినట్లు లం
కను వలగొంచుఁ బోయెడిది, కాంచుము తూరుపు వాకిలిన్ బ్రహ
స్తుని మన నీయఁ డిచ్చుటనె, దోర్బల యుక్తి నడంచి కూర్చె ద
క్కినమున ద్వారమిద్ది పరి, కింపు సుపార్శ్వఁడు చచ్చె నిచ్చుటన్.

చ॥ ఇది పయిదిక్కు వాకి లిది , నింద్రజితున్ మన లక్ష్మిబుండు పెం
పొదవ వధించె నియ్యదియె , యుత్తర మార్గము రావబుండు బె
ట్టదముగ పోరు సల్పి యిది , డిందె శిరంబులు కేట లెక్క లే
కెదుఁగఁగఁ దున్ని తున్ని వడి , యించితిఁ దుట్టతుదిన్ వరాంగిని :

పీ॥ కవులు వారిధిఁ దాటఁ , గడఁగి చిత్రంబుగాఁ , గట్టిన సేతువు , కాంచు మబలఁ
తలిదండ్రులకు గురు , పులకు బంధులకుఁ జే , సిన కీడు దీనిద , ర్పింపఁ దొలఁగుఁ
దొల్లి యింద్రున కంజి , తోయదిం జొచ్చిన గంధమాదన మదే , కంచె సుదతిఁ
తత్పర్యతంబుతోఁ , దవిలి యావారధి , పొలుచుటచేఁ బరి , పూతమయ్యె.

తే॥ జాహ్నువీ గౌతమీ సర , స్వతుల సింఘ , యమున నర్మద కావేరు , లందు మునుఁగు
వారి పాపముల్ తొలఁగు న , వృగిది నిందు , మునిఁగి దీనిఁజూచిన బావ , ములు తొలంగు .

పీ॥ వశుహంతకులు పితృ , పంపక హంతలు , వసివిద్ధలం జంపు , పాప గుణులు
పడఁతుల నజిన , పొడువలు , తపసులఁ , దొడఁగి హంసించిన , దుండగింద్రు
శరజాద్ధులం ద్రుంచు , నటజాతి వలువలు , వచ్చి భక్తిని సేతు , వారి మునుఁగఁ
బాపంబులను వీడి , పరిశుద్ధులై వేయి , లగుదురు పడవ లిం , దరుగుకొజకు

తే॥ వింటికొనచేత వంతెన , విలుచు చోటఁ , దానమాడిన పంచ పా , తకము లీఁగి
యిరువదొక్క జన్మంబుల , నింద్రబోగ , ములను పొంది సుఖింతురు , జలజనేత్ర :

తే॥ నిటలనేత్రుని జటయందు , నిలుచు గంగ , సేతువగు భాగ్యమును నేను , చెందనైతి
నంచు గొప్ప తపంబు గా , వింతుచున్న , దనిన దీని గౌరవమున , కలవియున్నె :

క॥ వరుణుం డిది నా పావక , శర వహ్నికి నోర్వలేక , శరణము చొచ్చెన్
వరవర్జిని : కాంచితే క్ర , మృత దీని నగస్తుఁ డుండు , మలయాచలమున్ .

చ॥ సురచిరగాత్రి : చూడుమిది , సుందరతైలము విష్ణువాసమున్
వరమతి వేంకటాచలము , భక్తిని కాంచుము నీ మనంబు నే
నతనితి వాయుపుత్రుఁడు ప్రి , యంబున నన్ దొలుదొల్లఁ జూచు చో
ఁరయము ఋశ్యమూక మిది , యన్నులమిన్న , మనోహరంబుగన్ .

తే॥ అమిత బలశాలి శత్రు భ , యంకరుఁడు , శూలిభక్తుండు నగు వారి , కూలినట్టి
పీమ యిది యిది చూడు కి , ప్రింద సూర్య , సుతు డు పాల్కిచు నగరంబు , శోభనాంగి .

చ॥ అనుచుము పత సంతపిలి , యార్జ : కపింద్రులు పెక్కు పెల్లువల్
మన మలరంగ గొప్ప బహు , మానముతోఁ గొలువంగ నుండు ని
ష్ఠసుస్మతి సేయు నే నొకతె , నై యరుదెంచుట లెన్నగాదు నీ
యనుఁగులు వారివారి లలి , శాంగులతో నరుదేరఁ గోరెదన్ .

చ॥ పిలుపుఁడి యన్న జానకి య , కీషము రాముఁడు సూర్యసూతితోఁ
దెలుపఁగ నాచఁడుం బిలిచి , తెప్పని మారుతిఁ గాంచి పల్కె నా

బరియుడు పూతమాననుడు . భావ్యమ యంచరుడెంచి వానరీ
కులములఁ దోడితెచ్చె రఘు . కుంజరు పత్ని మనంబు పొంగఁగన్.

ఉ॥ పావని వెంట వచ్చిన వ్ల . వంగనతుల్ తమజేనికిన్ భరి
శ్రీ పరపుత్తికిన్ రఘువ . రేణ్యులకుం దగఁమొక్కి తాము సం
భావన సేయఁ దెచ్చు కుభ . వస్తువులెల్లను మ్రోలనుంచి నీ
తా వనితా లలామను ము . దంబునఁ గొల్చుచు నిల్చి రయ్యెదన్.

చ॥ నడచె విమాన మర్కకుల . నాథుడు విష్ణుట సీత కిట్లనెన్
మడఁతిరా . కాంచిరే భువన . మాన్య జలాన్విత గౌతమీ నదీన్
జిడిముడినొంద వందకపు . జింక కనంబడె నిందె యంద నీ
యెడయిక దాపురింపఁ గృశి . యించితి మత్తగజేంద్ర గామిని :

చ॥ ఇది తవసుల్ వసించి తపి . యించెడు దండక చిత్రకూట మి
య్యది భరతుడు వచ్చి నను . ప్రార్థనసేసిన దింద ప్రేముడిం
బొదిలఁగ నీవు పెంచినవి . పూలత కూలు మందహాస సం
పద చెఱవొంద శాల లను . బాహుతో నిను పిచ్చెఁ జూడుమా.

ఉ॥ ఓ జనకేంద్ర పుత్రి . కను . ముగ్ర తిపోబల శాలియౌ భర
ద్వాజుడు శిష్యవర్గము ము . దంబునఁ గొల్వఁ దివందె భూవ ము
త్రేజిత రీతి నొందె ననఁ . దేకువఁ గేలను దండ కుండికల్
బ్రాజిల వచ్చుచుండె మన . రాక యెఱింగి యెదుర్కొనన్ వదీన్.

భరద్వాజుడు శ్రీరామాదులకు విందువెట్టుట

తే॥ అనుచుఁ దమ విమానము దిగ . నాజ్ఞయిదఁగ. దేవలోక మే భూమికి . దిగినపగిది
విలవ రామచంద్రుడు ముని . నేత కెదురు, చని తదియాంఘ్రియుగము మ . స్తమునఁ దద
తే॥ వత్సలత తొలఁకఁగ భర . ద్వాజమౌని. దీవన లొనంగి రాముని . తివిరి యెత్తి
యలమిశ్రము మూర్ఖునియశ్రు . జలముచేతఁ. దోయజాక్షిని జటలలో . ధూళిఁగడిగె.

తే॥ సీతయును లక్ష్మణుండును . చేరికేలు, మోర్చ నాతండు దీవించి . ముదము చలన
మనసు కరఁగంగ నమ్మకంబు . తనకుదొంకు, చందమున నుబ్బి తా వివ . శత్రువుండె

తే॥ దనుజవతి వనచరపతి . తక్కువాడు, చేరి చేమోర్చ వారి నాశిర్వదించి
వేద ఘోషంబుతో శిష్య . వితతితోడఁ, బర్ణశాలకుఁ గొనిపోయె . వారి నతఁడు.

తే॥ శాత్రుయశముగ నతిథి పూ . జలను సలిపి, శ్రమము పోకార్చి పదపడి . ప్రవిమలార్క
వంశదీపకు శ్రీరామ . ఖద్రుఁ దనివి, సనక మతిమఱి కని యిట్లు . లనియెఁ దుదకు.

మనులు నరులు సుమనసులును, పునముగ భీతిల్లఁ గ్రూర, కర్మంబులు నె
ట్టిన సేయు దనుజ కులములఁ, దునిమితి లోకముల మేలు, తొట్టగ రామా :

మ॥ ఖర మారీచ విరాధులన్ వనమునన్ , ఖండించి సాలంబులన్
శరమొక్కంటను తొల్చి యింద్రతనుజుం , జక్కాడి వారాశి దు
ర్భర కోపంబున మాడ్చి రావణుని త , ద్వంశంబు నిర్వంశమై
పరఁగం గూర్చితి వెల్ల లోకములకున్ , బ్రాపింపఁగా శ్రేయముల్.

చిత్రకూటంబు వీడి దక్షిణమునందు, గలుగు చెడుగుల నన్నిటిఁ, దొలఁగఁజేసి
మరలి వచ్చెను దనుక ని , నృతవలేడు. వచ్చితివి నేడు విందవై , వజరుచయ్య :

చ॥ కరమున విల్లు దాచిచి జ , గంబుల గానిలఁజేయు దుష్టులన్
జెఱచితి వెల్ల జీవులకు , సేమము సేకుతె పర్వదా తపో
నిరతియు నిల్చె మాకుఁ గరు , జించితి పీశవథంబు చిత్త మా
భరతుని మీది వత్సలతఁ , బర్విడుచున్నది నీకు రాఘవా :

చ॥ ఆతఁడును మైచెమర్చఁ గను , లందున నశ్రులు రాల వంది ని
శ్చితమతి లేక వేగుటయుఁ , జింతను దక్షిణ దిక్కు చూచుచున్
విశమతీ దుఃఖమే తనువు వీరక భజించిన చందమొంది నీ
కతయే తలంచుచున్ గదె యు , గంబుగఁ ద్రొచెడు నేడు రాఘవా :

చ॥ విసుగుచు నింద్రియావళుల వీక నడంచి దినంబుఁ గాయలన్
గనరులఁ దిన్ను సౌఖ్యములఁ , గాంచక కత్తుణ తల్పమందు దా
నిసులఁ దొలఁచుచున్ సతము , నిన్నె జపించుచు రాజదాఁకిన్
వసిగాని పోక పల్లియను , వాసము చేయుచునుండు రాఘవా :

వదితల లిరువది కరములు, విదితంబుగ నేలఁగూల , వింశతి బాహుం
గదనమునఁ గనిమనంగుచుఁ, జదివిన రమువీర : నిన్నె , జపియింతు సదా.

అలీల మౌని పలుకఁగ, కూలియు వనమాలి తమ్మి , చూలి సుతింపం
జూలిన మీదయచే నేఁ, బోలఁగ ధన్యుండనైతిఁ , బుష్పాచరిత్రా :

మ॥ అని సీతాపతి తెల్పు మౌనియును రా , మా : నీయభీష్టంబు దీ
ర్ఘను నాచిత్తము తత్తఱించె నన శ్రీ రాముండు కీకప్రజం
బునకున్ మీవనసుండు కాయ గనరుల్ , పుష్పానవంబుల్ జలం
బును నిందారఁగ నుండుఁగాక యన నా , పుష్పాండు సంతుష్టుడై.

క॥ కాకుత్స్థాన్వయ : నీకు నీహీరులకుం , గావింతు నేవిందు నేఁ
డీ కాంచారము దేవలోకమగు నా , యిష్టంబు నందిల్ల న
సోకప్రేమను పొందుఁ డంచొక హావి, స్పృన్ వేల్పుఁగాఁ గ్రన్ననన్
నాకం బచ్చటి కేగుదెంచెఁ గపులా , నందంబునం బొందఁగన్.

కా॥ సుగ్రీవాదులకున్ మహేంద్ర విభవ , స్తోమంబు నిందార మా
 ర్యాగ్రీయాన్వయ మందనాశ్వులికి రా , జాన్మంబు చేకూర్చు న
 వ్యస్రందై రమురామ దూపుడు జగ , త్పూర్ణాశ్వుజాంగాంచి సం
 దిగ్రామంబున కీపు మున్నుచని మ , ద్వృతాంతముం దెల్పుచున్,
 ఈ భరతుని కీలమున్ దలచు , భావములెల్లను పోల(గాంచి చె
 చెర్చెర, జనుడెంచు తెన్నుగ వి , శిష పథంబగుఁ జోయి రమ్మనన్
 సరియని మాతృతాత్మజుడు , చయ్యన వాయువతంబునందు తం
 దిరి వడి చిత్తవేగమును , దిందునదం జని పోవు శ్రోవలో.

తే॥ గుహని గని రాము సేనుమ్ము , కోర్కిఁదెల్పి, యవలికేగెను రామపుఁ , డసురవధము
 సేయుఁ ద్ధతిఁగంటిమి , చిత్తమలర, భరతు వర్తనఁ గందఱి , సేనుమచు.

భరతుడు రాముని రామికిఁ బరితపించుట

పీ॥ శ్రుతిదనంబును రామ , పాదుఁ లర్పించి, యింద్రియంబు లడంచి , యెరఁగువాడు
 అన్నిచోటులఁ గల , యనుంపయోచోటఁ , బూర్ణరూపము గొన్న , పోల్కివాడు
 కలిగియు పొల్లక , కాంచార వాసుల, యొరెమే కుజియించు , చుండువాడు
 చూడని వెతకోడఁ , జూచు దక్షిణదిక్కు, గాక వేటొక దెస , గననివాడు

తే॥ అన్న వాక్కు లెన్నటి కక , తగ్గుములుగావు వచ్చునని జీవముల నిల్చి , వలచువాడు
 కుడుచు నీటికి జీవాత్మ , కును నిజంబు, జీవ మా రాముడని చింత , సేయువాడు.

తే॥ రామ పట్టాభిషేక నీ , రంబు గాంచి, కాక కావ్యవాహిని దరి , గాంచజేసి
 భీతుఁదానాడు జానకీ , పరుగు వచ్చు , దినముఁగూర్చి యాలోచింపఁ , విచిరినాడు.

తే॥ తాను లెక్కించులెక్కలోఁ , దప్పుగలదో, యనుచుగణకులఁబలిపించి , యడుగ వారు
 తీలు సేటితోఁ వనవాస , దీక్ష యనుచుఁ , బయక భరతుడు మనముఁ , భయము చెంది.

క॥ సంపన్నోగంబుల మమి, నుంపని పుణ్యుండు నొచ్చి , యుష్ములికముతోఁ
 గంబముతో ననుకంప జ, నింపఁగ నిట్టూర్చి తుదకు , నేలన్ వ్రాలెన్.

కా॥ నామీదం గృవగల్గెనో కలుగదో , నాయార్చి లెక్కింపవో
 నామాటల్ మదినుంతువో యనువవో , నాకీడు మన్నింపవో
 నామోముం దిలకింపఁగాఁ దలపవో , నాచిత్తముం గానవో
 ప్రేమం దల్లలనైనఁ గాంచుటకు రా , నే సత్కృపం జూపవే ,

కా॥ నాదొర్నాగ్యము చేత నీకు నటవిన్ , దాపించిరే శాశ్రవుల్ ,
 నీదాయల్ హరి శంభులైన ననిలో , నిర్వింగనే నోర్తు రే ,
 కాదే నింకను కొన్ని యేండ్లు భరత , జ్ఞేపాలఁడే రాజ్యము
 మోదంబారఁగ నేలనిమనుచు నా , మోదించితే ? యగ్రజా :

చ॥ అడవి నె యుండుగాక మరి, యాడ నయోద్యత వత్తుగాక నీ
యెడఁద యదెట్లులందె నటు, లే జరపింతువుగాక యేదియున్
దడవక నాఁఁజ్జి ఫల, దంబు నొనర్చుటె నాకుఁ గరమా
విడిచెద నన్నిలోనఁ బరి, వేదన దీట మదీయ జీవముల్.

మ॥ అనుజన్మా : యిటురమ్ము చేరువకు ని, స్తుర్తింతు నొక్కండు నీ
ననుకంపంగొని యా వరంబు దయచే, యన్ వేఁడెదన్ రామవం
ద్రుని యేవార్తయు వీనులం బడదు నా, దుష్కర్మ సంప్రాప్తి న
గ్నివి నేఁజొచ్చెద నన్న వచ్చుదనుకన్, పీడింపు మీరాజ్యమున్.

మ॥ అన శత్రుఘ్నుఁడు విహ్వలించుచు హలా, హలంబు భజించు వి
న్నునుషం దోఁప వదంకి నేలఁబడి య, న్నా! యేమి దోసంబు నీ
కొనరింపం దలపెట్టినాడ? మది ని, ట్లాహంపఁగాఁ జోరునే;
నను శిక్షింపఁ దలంచితేల? యిదియున్, నాచేయు దుష్కర్మమో;

చ॥ జనకుని నత్యవ్యాధిగఁ, జల్పఁగ నన్న వచిం జొరంగ సే
పన మొనరింపఁ గానలకు, బ్రాతిగఁ దమ్ముఁడొకండు పోవ రా
రాముని పునగాగమావధియు, జోవఁగఁ దమ్ముఁ డొకండు జీవముల్
తనుకఁగ వీడుచుండఁ గద, తమ్ముఁడు రాజ్యము సేయుఁ జెల్లరే;

చ॥ అడవుల నన్నయండఁ బుర, మందలి భోగమాలుండెఁ దమ్ముఁడన్
నుడి జగమాడునంచు మది, నొచ్చి తపించుచునుండి యగ్నిలోఁ
బడుచును పిన్నతమ్ముఁ డొద, వంగలఁడంచుఁ దలంతుకాక యీ
యెడను సహించి యే బదికి, యేలఁగఁజోరునె యీ ధరాస్థలిన్;

కా॥ శత్రుఘ్నుం డీటు ల్కొంఁగా భరతుఁ డి, ప్ప న్నొచ్చి యున్న నే
రాత్రిం బాలన సేయుచుంటి నని కా, దా రామభద్రుండు లా
నీ త్రొక్కొటము గూర్చుచుం దడసె ప, హ్నిం జొచ్చి యె నీబుచ్చోఁ
బుత్త్రప్రేమను కావెచ్చు జనమున్, బుజ్యాత్మ! నిష్పంపవే.

కౌసల్య భరతు సమాధానపఱచుట

మ॥ భరతుండిట్లు వచించు వార్త వడిగాఁ, బ్రాణన్ జనంబెల్లఁ ద
త్తఱపాదొందె బతివ్రతామణి కృపా, భారేయ కౌసల్య దు
స్తర తాపంబున సాహసంబు వలదో, తండ్రి! జగంబెల్ల వి
ర్భర దుఃఖంబునఁ గ్రుంగి కూలు ననుచు, వచ్చెన్ విచారంబునన్.

చ॥ తలముడి వీడ మేన్వడఁకఁ, దత్తఱపాటున వచ్చు తల్లి న
య్యలముఁడు కాంచి యామె చర, జాంబుజముల్ తలసోక మ్రొక్కఁగాఁ

దరియుఁ గుమారు శిర్షమును • తక్కర యక్కునఁజేర్చి నాయనా :
వలదిటు సాహసంబు మము • వారక కాచు సుతుండ వీవెకా :

ఉ॥ నీ జనకుం దొనర్చినది • నీ పెదయన్న వసంబు చేరుటల్
నాజగజంపు దుష్కృత గ • ఇంబు ఫలంబగుఁ గ్రమ్మటిల్లమిన్
నాజనన ప్రభావమగు • నాయన : నీదొనఁగేసి యిందు : నీ
వీ జగ మీ విచాన నశి • యింపఁగఁ జేయుట యుక్త కార్యమే :

ఉ॥ నీవగినిం జొరం నలలి • నీప్రజయుం బడు సేనయుం బడున్
జావర మేము నిల్చుమొకొ : చానలు మమ్మల వెంబడింపరే :
చావదె ధర్మమున్ : జగము • సర్వము కూలదె వీటాటమై :
యీవిది పాపకర్మమని • యెంచవా : యేమి తలంచి తియ్యెదన్ :

చ॥ ధర్మయశంబులై తనరు • దద్దయు నీవను లెల్ల కాలమున్
ధర్మ విహీనపద్ధతిని • తాకుట గానమ యెప్పుడేని నీ
ధర్మ గురుత్వ సంపదలఁ • దక్కక నీవెఱుఁగంగలేదు నీ
శర్మద సత్త్వధర్మములు • శాశ్వతముల్ యుగపాః మాతీనన్

ఉ॥ ఉత్తమ పుత్రుఁ రామవిభు • లొక్కటఁ బెక్కిగు కోట్లు కూడినన్
టొత్తిగ నిన్ను ప్రేమమయుఁ • జోలఁగఁ జాలుదురేఱు : పుణ్యమే
యిత్రెగ రూప మొందిన ర • హిన్ వహించిని నీవు వోవఁగా
రుత్తయి కాదె ప్రాణి నికు • రుంబుతుతోడ నజాండ మియ్యెదన్.

అ॥ మాపు రాకయున్న • రేపె రాఁగలఁడు నా, తలఁపు పొల్లుగాదు • తప్పెనేని
రామవిభున కేదో • రాదాని యెడరు ప్రా, ప్రించె నంచు నెడఁద • నెం చవచ్చు.

తే॥ నీవె శాస్త్రధర్మంబులు • నీవుతక్క. శాస్త్రధర్మంబు లొకఁడైన • జగతిలేదు
ఒకఁడు మరణించె ననియెంచి • యుర్వినున్న. ప్రాణికోటులఁ జంపఁ జా • ల్పడఁగఁదగునె

ఉ॥ ఉర్విని చాపు పుట్టుకలు • యొగ ఎయోగములున్ సుఖాదులున్
సర్వము కర్మజాల ఫల • సంభవమాటఁ దలంచి సాత్త్వికుల్
గర్వము మోహమున్ వదలి • కాంతురు ని ప్పల సౌఖ్యమందుఁ దా
నిర్వృతి గూర్చు రామ జన • నిం గని కైత కుమారుడుఁ దిల్లనున్.

తే॥ రాము సత్య వాక్యము దిన • రాజవంశ. శీలమును చెడ జీవింపఁ • జాల నాదు
ప్రతిసనెఱవేర్చుకొందు నీ • పలుకువినని, దొనఁగుక్షయింపు మమ్మరో : విసుగుగొనక.

ఉ॥ ఏనును సత్యపాలనకు • నిమ్ముగ జీవము పీడు తేనికీన్
సూనుఁడనే కదా : జనకు • సూక్తుల నెదలఁ దాల్చు పెన్నుఁగా
జానకిజానికే విధియొ • జానుగఁ దక్కినవారి కుర్వరన్
బూనిక నెగ్గఁ జేసికానఁ • జోలవా : యెక్కడి పాడిఁ తల్లిరో :

ఉ॥ తల్లి వచస్సు మీఱమియుఁ , దండ్రి నుదుర్ జవదాటకుండుటల్
పెల్లగ నింపఁ బాత్రమగు , ప్రేమ సమాలముగాఁగఁ ద్రుంచుటల్
చెల్లిన దొక్క రామునకె , చెల్లదు నాకది చచ్చి నామదీన్
పెల్లడి చేసెదన్ గలుష , బృందముఁ బాసెదఁ జూడుఁ డిందఱున్.

హనుమంతుఁడు భరతుని చేరుట.

చ॥ అని భరతుండు చేరఁజని , యగ్నిఁ బ్రదక్షిణ మాచరింపఁగా
జనముల గోడు క్రందుకొని , చయ్యన వ్యోమము ముట్టు నా ఘన
స్వనముల నాలకించి రథ , సంబునఁ గార్యము మించెనంచు న
య్యనిల సుతుండు తత్తఱము , నందుచు దాసె మహోగ్రవేగు దై .

ఉ॥ దాయచు రామచంద్రుఁడు క , డంకను వచ్చుదు నున్నవాఁడు న
త్యాయతనంబ యైన భవ , దాయపు వోయెనయేని రాజువుం
డీయిల నవ్వలం బ్రదుక , నీకొనునే? యని సల్కి తూతీ యం
దాయితమైన యగ్ని నతఁ , దాటిచి బొగ్గులు చేసె ప్రేర్మిడిన్.

చ॥ పదపడి వచ్చి యాభరతు , పాద సరోజముగంబు భక్తి నె
న్నుదురు స్పృశింప మ్రొక్కుచు న , నుం బరిభూత చరిత్ర దాసుఁగా
మదిఁ దలఁపందగున్ సుజన , మాన్యుని రాముని రాక కెన్న
ల్యది గదె లింక నున్న యవి , వారక మీరు గణించి చూడఁడి.

కా॥ నా వాక్యంబుల యం దసత్య మదియు , న్నన్ మీకు నే ముచుగా
నీ వహ్నింబడి కూడవా ద ధరజా , క్షేతుం డిదో నిచ్చెఁ బా
ద్మావర్తించి జనించుదాక నిలుమా , యామీద రాఁడేని నీ
వీ వైశ్వానరులోనఁ జేరుము మనో , భీష్ట ప్రకారంబునన్.

తే॥ వచ్చుచోఁ బ్రేమమున భర , ద్వాజమాని. నిలిపి విందుచెట్టఁగ వేడి , నిలిచినాఁడు
కామసింపఁడు నీఁమిది , తత్పరతఁగు, నీరజాక్షుండు సంశయ , నిరసఁ భరతుఁ

భరతుఁడు రాముని రాక విని యానందించుట.

తే॥ అతఁడు ప్రేమతోఁ బంపిన , యానవాలు, కలదు చూడుమా యనుచు నుం , గరఘఁ
గాంచినంత నయ్యది వారి , కనులఁ జొచ్చి, ప్రాణముల నిల్పె నమృతంబు , పగిదిసొప్పి.

తే॥ రోదనము వోయి యానంద , రుతము చెఁగె, వేడి కన్నీరు చల్లనై , వెడలిసాఁగె
వ్రాలియుండిన తలలెల్లఁ బైకిలేచెఁ, జేతులెల్లను హనుమ నా , శీర్షింపె.

క॥ పలుమలు హనుమకు మ్రొక్కుచుఁ, జెలఁగి నటనసేయు సుగుణ , శీఘ్రుఁడు భరతుం
దలఘుని ముద్రిక నక్కున, సరిమెఁ గనుల నద్దికొనియె , నానందించెన్.

శే॥ వేలుదుఃఖంబులేనట్టి, విసులగులుడు, భరతుడపుడు నిక్కముక్తాత్త, భరతుడయ్యె
రుజము యిట్టిగా మేనును, బూరటిల్లె, నరని యానంద మదిచెప్ప, నలవియగునె ?

శే॥ నలుపుగా, ప్రేమ మదిక మై, నప్పు నేడ్చు, నిక్కు గంతులు వైచును, నేలఁబడును
చేష్టదిక్కు, బూరించును, చెచ్చురించు, మలసి తిరుగు మారుతికి న, చుక్కరించు,

క॥ అడుగు యాడుదు రాముని, గూడుడు కూడుండి యతని, కొమరగు కీర్తిం
ఁబాడుడు పాడుడు వెతలను, పీడుడు పీడుండి యితని, వినుతింపుడనున్.

శే॥ కఠినమానస యగుకైక, కడుపునొచ్చు, ననుచుఁ బెద్దలకున్ మ్రొక్కు, నవవిపులకు
మ్రొక్కు, బెలువలకును మ్రొక్కు, మ్రొక్కికొనును, పృథివి గల్గవంటిదె సుమా, ప్రేమగుణము

శే॥ విదవ భరతుండు హనుమంతు, బ్రీతిఁగాంచి, యెవ్వడవు తెల్పుమా విన, నివృగింత
విద్రవేషంబుతో వచ్చు, విబుధపతివో, ముగురు మూర్తుల నొకడవై, తగుడువనిన.

చ॥ అతనికి నాఁజనేయుఁ డను, నంజనిపుత్రుడ వానరుండ మా
రుతిని దినేంద్రనందనుని, రూఢిగఁ గొల్చుచునుండు జానకీ
పతికి హిరింబు జీతిమును, బత్రము గోరక కూర్చు దానుఁడన్
సుకగుణపూర్ణ! నీరడచి, సుంగున వచ్చితి, గామరూపినై

క॥ నాయల్యరూపమును నీ, వీయెడఁ గన నివృగింతు, వే యని మార్చెన్
కోయని నిర్బరు లార్వన్, ధీయును మోదంబు నెడఁద వికవికసేయన్.

శే॥ పవనసూనుని దొడ్డరూ, పంబు గాంచి, భరత శత్రుఘ్నులతి మాత్ర, బద్ధమనిరి
నకల జనులు నుడిపి, చావకున్న, దిగ్భ్రమం జెంది పెల్లు వీ, తిల్లినారు.

శే॥ వాయుపుత్రక! మేమాదు, వాక్కులెల్ల, నీచెవుల కందునంతటి, నిన్వనంబు
కలిసి కాపు కాపును దొల్లి, కరణి నిలిచి, నీ మహా రూప మడపుము, నియతవరిత!

శే॥ అనుచుఁ బ్రార్థించఁ దనవేడ్క, ననుసరించి, పిన్నరూపంబు గైకొన్న, విబుధనుతున
కమిల సంపదలను భూష, జాంబరముల, సుందగాఁ గైకపుత్తుకు, దొనఁగెఁ బ్రీతి,

శే॥ మత్త గజము లుత్తమశాతి, మణులు తురగ, చయములను పాడి గోవులు, స్వంతసప
మంచి కేదా ములను న, మౌన పూర్వ కముగ నొసఁగెను హనుమకు, గైఁసుతుఁడు

శే॥ తమ్ము నీశించి మన పౌర, తతికి నెల్ల, రామవిభు సెనుర్కొన బండు, రాజితోడ
బయలుదేలుఁడియనియన్ని, వాదలంచు, తెలియజాపింపఁ జేయుము, తెలుగుఁగాఁగ.

శే॥ తోరణములు గట్టించి వీ యల నలంక, రింప రథగజాశ్వంబుల, రీతిగాఁగఁ
దొలుపు సేయింప మంగళ, పూర్ణకుంభ, ములను పెట్టింప వలయు వా, రలను పనుచ్చు,

తే॥ క్రమముగా భరద్వాజానా , శ్రమమువలకు, ముత్తెములపందిరులమర్చి , పురమునెల్లఁ
గ్రోత్తదగునట్లు సేయించి , కొమరు మీఱి, మంగళారావములను చె , లంగఁజేయు

తే॥ అనుడుశత్రుమ్ముఁ దప్పుడ , యరుగుదెంచి, శుద్ధగుణయుతుఁడును బ్రహ్మ , శుతు డుహితుఁడు
మంత్రియును ప్రాజ్ఞుడైనను , మంత్రుఁ గించి, భరతునాజ్ఞను వివరించె , బంధురముగ.

సే॥ అవార్త చెవిఁజొచ్చి , సంత సుమంత్రుఁ డ, త్యాగందమునఁ దన్ను , తావ మఱచి
భేదలు మ్రోగించి , వీధివీధికిఁ జని, కకుబంత నిశ్రాంత , కలిత కీర్తి
రావణ సమవర్తి , రామమూర్తికి నెదు, ర్కొలు సేయఁగ రావ , కొమరులు బల
వికతులు పురజనుల్ , వేదకతోఁ గై సేసి, కొని రంధనుడు మీదు , హైవణంబు

తే॥ సేసి రంధని కింకర , శ్రేణి సంప, వారు చాటించి రంత వ , ప్పలుకు విన్న
ప్రజలు కోలాహలము సేయఁ , బత్తనఁబు, పూర్వ చంద్రోదయాంబుది , పొలుపునొందె.

సే॥ రాము నెఱుక్కొన , రంధను చాటెంపు, పేరకుఁ బెన్నిది , విధమ యయ్యె
రాము పెండ్లికి మున్ను , రంధని చాటెంచు, కరణి నొప్పారెను , మురజ రవము
అటువదివేం య , శోహిణుల బలంబుఁ , బౌరకాంతామణుల్ , పౌరవరులు
రాజకుమారులు , ప్రార్థించు సంపద, యెఱుఁగెన చందాన , ముదము నొంది

తే॥ పొదలి నడఁచి తల్లులు , ముగలు పసిడి, శిఖికలందెక్కి వెదలిరి , శిష్టములు
బంధువులు పరివేష్టించి, భరతరాజు, లీలగా హనుమంతునిఁ కేటవట్టి.

తే॥ రామభద్రు పాడుకలు శీ , రకముగాఁగ, నిరుగెలంకులఁ బైడివా , మరలు వీవ
గజఘటలు మున్నుగా నేగఁ , గలితపాండు, రాతపత్త్రంబు నీడలో , నరుగుదెంచె.

మ॥ క్షిప్ర మమ్మేలిన్ రామచంద్రు బెదురం , గోష్ఠి పామిరితో
స్వప్న సంపూర్ణుఁడు పాదచారియయి తా , నే తెంచుచున్నాఁడు వ
చ్చు పథంబందున రాలు నేడిగొని కా , బ్బుం గోమలాంఘ్రి చ్ఛయం
బనచారంబుని దాఁచెనో యన వినుం , డస్తాద్రిఁ జేరిన్ వెనన్.

భరతున కాంజనేయుఁడు రాము నుద్ధరింపఁ బెట్టుట

తే॥ భరతుఁ డయ్యెడ మారుతి , వదనము గని, రామచంద్రుడిన్నాళ్లు గా , రవముతోడ
నెచ్చఁబెచ్చుట నుండె ; నే , సేమిచేసే , వివరముగ, దెల్పవేయన , వినిచె నతఁడు.

తే॥ పురము నందుండటయుఁ దల్లి , నరమునలన, ననుఁ కేగుటయును నీవు , వచ్చి యతని
చేడి పామకలం గొని , వెదలుటయును, తెలుపనేటి కవ్వలి కత , దెలుపువాడ.

మ॥ దండకయందు చేర మని , తందము రాక్షస హింపఁ దెల్పి నీ
యఁడను చేరినార మిక , నాపద దీరించి కాపుమన్నఁ గో

దండధరుండు రాక్షస వ , ధం బొనరించె దశామ్యుఁగూర్చె మె
ద్దండ వరాక్రమంబున య , ఖావిదిఁ దెల్పెద నలకింపుమా .

౪॥ తప యువికిన్ గ్రహించి రిఁకఁ , దప్పక హిరుణ మాటిమాటికిం
బనువడ వచ్చివచ్చి తన , తావము మార్చెదరంచు దండకా
వనమును చేరుచోఁ జెనక , వచ్చు విరాధుని గూర్చి యవ్వలన్
దనుజులఁ గూర్చి మోసులకుఁ , దా వతయం బొనఁగెన్ మహాశక్తకా ;

మ॥ పదియేం దల్లవటనుండి రామపుండు త , ద్వాక్యప్రకారంబుగా
నుదధిం ద్రావు వగస్తుఁ జూడఁ జని య , యుత్కృష్ట దేవర్షి కాం
క్ష దలిర్పంగ ముకుందు కార్ముకము వ , శ్చయ్యంపుఁ దూజీరముం
బ్రదరంబుల్ తరవారి బొందడము గా , రంబార సీయం గొనెన్ .

మ॥ ఆవంన్ వారు జటాయువుం గలిసి నె , య్యంబార సేవించి వం
చవటంచేరి కుటీరమందు దినము , ల్పాగించుచుండంగ దా
వని యొక్కర్తుక చుప్పనాక మొదలై , నారీమణిన్ జానకిన్
దవదాహంబును పోలె ముట్టి కొని పోఁ , దర్పింప సామిత్రియన్ .

మ॥ కవి యా రక్కసి కర్ణనాసిక లొగిన్ , ఖండింప నాదైత్యయుం
గినుకం బోయి ఖరాదులం గలిసి య , కీడ్చాటు దెల్పంగఁ ద
ద్దనుజుల్ కోవ నమేతులై బలముతో , దర్పించి శ్రీరామచం
ద్రునితోఁ గయ్యముసేసి మాఁడి రగినిం , దూపించలెం గ్రచ్చఱన్ .

౪॥ లంకాద్వీపము చేరి కూర్పజఖ పొల , స్త్యున్ నమీమించి తా
నంతెం బొందిన పద్ధతిం దెలిపి మీ , నాంకధ్వజంబో యనం
బొంకం బాదు విదేహకవ్య చెఱవం , బుం దెల్పి ప్రేరేపఁగా
లంకేళుండును వచ్చె సీతఁ గొని పో , లంకించి మారీచుతో .

౪॥ మారీచున్ హరిజంబుగాఁ బివిపి తా , మాపింద్రవేషంబుతో
శ్రీరామాంగన యున్నభూమిని పెక , ల్పెం దేరిపైఁజెర్చె నా
దారిం బోవఁగనీక యడ్డు విహగేం , ద్రస్వామిఁ జక్కాడె లం
కారాజ్యంబునఁ గార నుంచె జనక , శ్చౌపాల కన్యామణిన్ .

మ॥ ఎరియింపఁ గనుకించి దవ్వలకుఁ ద , న్నిద్దించు మారీచు రా
ట్కుల సింహుండగు విశిఖ , క్రూరాహతిం గూర్చి య
వ్వల వైదేహిని రోయుచున్ జనకుడౌ , పక్షింద్రు వీక్షించి కొం
దలపాటొంది నమాచరించె వడి నౌ , ర్వ ప్రక్రియల్ భక్తిమై .

సీ॥ వదపడి సీతసు , వెదకుచు చక్షిజ , దిశ కేగుదెంచుచు , దివిరి పట్టు
వికృత రూపుఁ గదిండు , వికటశాపము మాన్చి . శబరి చేసిన యుప , చారములను

ప్రేమను గైకొని, యామె తెల్పిన త్రోవ, వివ సుతుఁ జేరి స్నేహించి వారి
వలనఁ గల్గిన దుఃఖములఁ దీర్తునని యభయము దయచేసి సాఁలములఁ గూర్చి
తే॥ వారి వక్షంబు భేదించి, ప్లవగ కాజ్యమును దినేంద్రసూరికిఁ బ్రేమ, మున నొవంగి
వానకాలంబు కడచు వ, వ్యలనుజోడు, వడఁగ రమ్మవివంపె న, బాగునుతుని.

పీ॥ గజాదును గవయుండు, గంధమాదనుడును, పవనుండు నీలుండు, వారిసుతుఁడు
శరభుండు ఋషభుండు, శతబలి మైండుండు, ద్వివిద జాంబవదాది, వీరవరులు
దెబ్బది వెల్లువల్, ప్రబ్బిన సేవతో, వానకాలము దాటఁ, బ్లవగ విభుడు
వచ్చి యచ్చట నన్ని, వలఁకుల సీతను, వెదకు పద్ధతులను, విశదపఱచి

తే॥ నాల్గొకము ల్లాగ పై, న్యఁబుచేసి, యొక్కొక విరాగ మొక్కొక, చిక్కువెదకి
వదిగ నెలలోనఁ గ్రమ్మటి, వచ్చునట్లు, కఠిన శాసన మొనరించి, కడఁక నంపె.

ఉ॥ అంగద జాంబవంతులు ర, యంబున దక్షిణదిక్కుచేరి న
న్నంగనఁ గాంచి రమ్మనఁగ, వంబుది దాటితి లంకఁ జేరితిన్
రంగుగ సీతఁగాంచి రము, రాముని వార్తల విన్నవించి యా
సంగతి రామచంద్రునకుఁ, జక్కఁగఁ దెల్పితి నంత నందఱున్.

ఉ॥ దక్షిణవార్తి జేరుకటిఁ, దక్కొక రాముని శౌర్యసంపదల్
రాక్షసరాజుతోఁ దెలిపి, రామునికాంతను వీడకున్న పి
యక్షయ లక్ష్మి నాశమగు, నన్న పీఠీషణుఁ దిట్టి దానవా
ద్యక్షుడు వెళ్ళఁగొట్ట నతఁ, దాఱుని జేరఁగవచ్చెఁ బ్రీతిమై.

కా॥ కాకుత్స్థుం డభయం బొసంగి వెన లం, కారాజ్య మువ్వేళనే
పీఠం బట్టము గట్టి శాంతియుతుడై, వీరుండు ప్రార్థింపఁగా
నాకర్ణింపమి రోషభీషణ ముఖం, దై దూడ నప్రాంబుమల్
చికాకై జలమింకి మాఁడెను సుర, శ్రేష్ఠుల్ విఠాకొందఁగన్.

అ॥ శరణు శరణమంచు, వరుణుండు ప్రార్థించె, దరులు గిరులు ప్లవగ, వరులుదెచ్చి
వనధిఁబూడ్చి దనుజ, వరుని లంకనుచుట్టి, చేసినారు వీర, సింహారవము.

కా॥ కైలాసంబుఁ బెక్కల్ బాహువులు ది, కౌరంగ శృంగంబు లా
భీల ప్రక్రియ నాటినట్టి యురమున్, పీతై న కీర్తనలుచున్
లీల న్నేలకు వ్రాల్చి వాని యనుజాన్, వేటాడి రాముండు ని
దూర్జించెన్ దనుజాన్వయంబు ప్రమదం, బుం బొంద బృందారకుల్.

అ॥ దనుజ యువక వరులు, దనుజేంద్ర సుతులను, లక్ష్మణాస్త్రములకు, లక్ష్మ్యమైరి
సంగరాంగణంబు, శవచయమయ్యెను, సురలు మునులు ముదము, చోద్యమంద.

అ॥ అమర సిద్ధ సాధ్య, యక్ష గంధర్వాదు, లెలమి సతులతోడ, విలకు వచ్చి
వినతి వినిచి బహుళ, వినుతులు చేసిరి, తొలఁగె లోకములకు, దొసఁగు లనుచు.

చ॥ అమరంగ రావణాదులకు , సంతిమకార్యములెల్ల సద్విధి
 క్రమమునఁ జెల్పుమం చమర , కాంతు విభీషణు నంపి జానకీ
 రమణిని కోసగించి యెదు , రన్ కుచినిల్పి పరీక్షచేసి కాం
 తము పహించె రామపుండు , రాత్నహహరేంద్రులు సంస్తుతింపఁగన్.

చ॥ అనధృక సత్యవాక్కుడగు , నాటి విమానమునందు వచ్చి సం
 తనమున మ్రొక్కు మానులను , శత్రురతన్ దిగి కొఁగిలించి మె
 ల్చి సడలు మోదవారి నలి , షేకముచేసి విదేహకన్యకన్
 గొనరని ప్రేమతోడఁ గయి , కొమ్మన రాముడు సమ్మతించుచున్.

ఉ॥ పెంచిన తల్లి కైకవయి , బేరిమి నామె కుమారులైన ము
 న్నుంచిన విష్ణులంక లన , దుక్కట భావము నుంచ వేఁడెదన్
 గొంచక యీవరమ్ము నొనఁ , గూర్చుచు యెన్న నొసంగి సత్యన
 త్రావించితమూర్తి మీ జనకుఁ , దాదటఁ జేరె ముకుందలోకమున్.

చ॥ పదనది వేల్పుయన్ మనసు , పాటిన పెక్కువరంబులీయ దె
 బ్బిదియగు వెల్లువల్ దనుజ , బంధులు రాక్షస వీరనాథు ల
 ర్చిది యగు నేరుకోటు లల , రంగ విభీషణుఁ డిచ్చెఁ బుష్పకం
 బదియటమి వియత్పథము , నందు జవంబున వచ్చుచుండెడిన్.

అ॥ నెమ్మి రామపుండు , నిమ్ను దలంచుచుఁ , దమ్ముతోడ జవక , తనయతోడ
 సకల హితులతోడఁ , జవి తరద్వాజాని, యాశ్రమ స్థలంబు , నందు చేర.

తే॥ ఆతఁ దాతిభ్య మీయంగ , ననువుపఱుప, నిమ్నుగాంచి యీముద్రిక , నీకుఁ జూపి
 యూహింపంగ నన్నం పె , నురవడి మెయి, రామచరిత మియ్యది మహా , రాజ తిలక .

మ॥ భరతుండంతయు సావరాసమతియై , పాటించి యాలించి ని
 ర్భర మోదాద్యుత సంభ్రమంబు లెద నా , రం గూరి మల్లాడ నా
 టర పాత్రుండయి యొక్క తమ్ముడు నమి , ధ్వాత్రిన్ సహాయుండుగా
 వరసాహ్యంబు విసంగనోచిడిని దొ , ర్పాగుండ నేవియ్యెడఁ.

బ॥ అనుచుఁ బలికి భరతు , దధిక నిర్వేదంబు, తోడఁ గాలినడక , తోడ హనుమ
 తోడ నదచిచేరెఁ , దోయాజాపుండు తొలి, గట్టు నెక్కుమున్నె , గంగ కడకు.

క॥ ఘోరాకారుల రావణాదులను శ్రే , క్కొల్చేసి యుద్యజ్ఞయి
 శ్రీ రాజిల్లంగ రామపుండు నగరిన్ , శ్రీదేవి భూదేవి త
 న్నారాధింప మహాభీషకుడగు నం , దానఁ దుండె పూర్వ డి
 గ్విరుం దంపిప కాన్కయో యనులన్ , విభ్రాజితన్ భానుడున్.

మ॥ అకలంకుఁ దటఁ గలకృత్యములు నొ , ప్పారంగఁ గావించి పా
 దుకలన్ భక్తిని పూజచేసి మఱి వా , తూలాత్మజుం గొంచి దై

త్యకులాహిప్రజ పక్షిరాజ : రవికే , జా : నీడు వాక్యవశం
వికటార్థంబును , పొందగావగునె యీ , విశ్వంభరన్ : మారుతీ !

మ॥ కపిసైన్యంబులు దైత్యవాహిను లనం , ఖ్యాకంబులై వచ్చుచో
విపులక్షణి భరింపలేక వెగడున్ , వేపొంద ధూ ? ప్రజం
బువరి వ్యోమముఁ గప్పదే : యలబలం , బుద్వేలమై లేచి స
ప్ర పయోరాసుల హైషణంబు పగిదిన్ , వర్తిల్లదే : పావనీ !

మ॥ పరివారంబులు విండియుండెను భర , ద్వాజాశ్రమం బింక ద
వ్వరయన్ లేడు ప్రళాంతమై యమరునే , యాపిడుపట్టంతగా
బరువై నామది సంశయించెను జగ , త్రాత్మజా ! జానకీ
శ్వరుఁ డెందుండెనొ తెల్పరాదే : యనుడున్ , నామిరి శానిల్లనున్.

మ॥ ప్రతనంపన్న ! మునీశ్వరుండు సురలన్ , బ్రార్థించి కల్పించ న
న్మతిఁ బుష్పావన కందమూల ఫల సం , పత్తిం బ్రసేవించి నో
శ్చతిమాత్రంబుగ నార్పలేని గతచే , నట్లుండెఁ గాదేని వి
ద్రితమై యుండఁగఁజోయ నిక్కమిది చిం , తింపంగ నీకేటికన్ :

గుహుండు రాముం గానవచ్చుట

శ॥ కన్నులపండువై తనరఁ , గాంచెడు రామునిక నివ్వదే
పన్నుగ నంచు సాంత్యనము , పల్కఁగ నవ్వుట మోవివిందు నా
ప్రన్నజవ ప్రసన్నమతి , బాతిగ మిత్రులతోడఁ దృప్తిమైఁ
గొన్నతతీన్ గుహుండు కను , గోఁ జనుడెంచెను గొప్పసేవతో.

శ॥ వచ్చి మనంబు కన్నులును , వాచిన పోల్కిని గాంచి కాంచి పై
విచ్చఁ బ్రదక్షిణించి రహి , యించి పదంబుల వ్రాలి రాముండున్
గ్రుచ్చి కవుంగిరించుకొని , కూరిమి మీఱఁగ జేమవార్తలన్
బెచ్చుగఁ బశ్యసేయ రము , వీరుని చూచి గ్రుహుండు స్రీతిమై.

శ॥ నారక దాసుపై భవ ద , పార కృపారస దృష్టి గల్గివో
దార సుతాడు లొడురె యు , దార హితుల్ : వెనువెంటనంటి సే
వారతి నున్న లక్ష్మణుని , భాగ్యము నోచని దుర్బగుండ నా
కారయ జేమనంపదల , కంతముగల్గనె , రాక్షసాంతకా !

మ॥ అని చింతించు గుహుం గనుంగొని మన , శ్యాముండు రాముండు తో
ట్టిన ప్రేమంబున నీవు నాభరతుకం , టెన్ జూడ వేయిమ్యెదే :
మన సౌఖ్యంబులు గల్గెగాత మన నా , కైవర్తకస్వామి భ
క్తివి భూజాకకు లక్ష్యణాఖ్యానకు మ్రొ , క్తెన్ వారు దీవింపఁగన్.

తే॥ గుహుని రవిసుతాదులకుఁబె , స్ఫూర్తిఁజూపి, యిరఁడు మన స్నేహితుఁడు జీవ ,

హితుఁడ గా

భూములకుఁబెఁడు గుహుఁడను , పుణ్యధరితుఁ, దనుదుఁడెలువ నెల్లరుగొని , యాదిరత ,

క॥ ఎల్లరు నిష్ఠాగోష్ఠిగ, నుల్లాసంబునను కలిసి , యుండఁగ రవి రం
జిల్లెను వడమటికొండిన్, పుల్లాట్టాక్షిఁడు స్వకృత్య , ముంఁ దీర్చికొనెన్.

తే॥ సీతతో రామచంద్రుండు , సెట్టుఁజేరె, గుహుఁడు సామిత్రియును కపి , కోటి దనుజ
నికరమును వరివేష్టించి , నియతినుండఁ, బెట్లు మాటల భల్లునఁ , దెల్లవాఱె.

క॥ పంచేజాక్షిఁడు కాల్యకృత్యముల వి , ర్వర్తించి మాసింద్ర మో
దాంకంబైన యనుజగైకొని విమా , నారూఢుడై యోగి వి
శ్వంక స్రేమమయాంతరంగుఁడగుచున్ , సాగింప వెన్నంట నా
తంకంబేమియు లేక వెల్వడియె మి , త్రవ్రాకముల్ గొల్వఁగన్.

తే॥ పుష్పకంబు శ్రీమంబుగఁ , దోవుచుండఁ, జందమైన శిల్పంబు , నందమొంది
యింద్రపురి దిక్కరించుచు , నెనఁగు స్వపుర, దుర్గ కుద్యమూల్ కనులకుఁ , దోఁచెదవియ.

తే॥ అనుఁగులంగవి వర్ణింప , నలవికావి, యశమునొందిన సూర్యాస్వ , యాదిపతుల
రాజదావి కానఁగవచ్చె , రాజిలంగఁ, గాంచుఁడన లేచి కేల్కోర్చి , కాంచినారు.

భరతుఁడు శ్రీరామాదులం గాంచుట

తే॥ గగనమందు పెక్కురు దివా , కరులకాంతి, గలిగి వెలుఁగు విమానంబు , కానఁబడఁగ
నదిగా వెచ్చె రాఘవుఁడని , యాంజనేయుఁ, డలరి కేకలువైచి ప్ర , క్కలకుఁ జూచి.

క॥ కమలాక్షిఁడు కపిసేనయుఁ, గమలవదన లక్ష్మణుండు , కన్నులు తనియన్
బ్రమదమున నేగుడెంచిరి, తమిఁగనుమని చూపె భరత , ధాత్రీకునకున్.

అ॥ ఎల్లలోక వాసు , లెక్కినఁ జోటింత, యొనరునదియు సాటి , యొనరనిదియు
జిగి దిశాంతములకుఁ , జిమ్మునదియునైన, పుష్పకంబు గాంచె , భూరియకుఁడు.

తే॥ మేరు గుహను మెఱుముతోడి , మేఘబాతి, పుష్పకమున జానకితోడ , భూవరుండు
కానరాఁ గాంచె భరతుండు , కన్నవారి, కలకలము లేచి లంకను , కడచివనియె.

ఉ॥ స్నాయు వసా వికార మలి , నన్ముగు దేహము వీడి సత్యమున్
బాయక కోరి విష్ణు భువ , నంబు భజించిన తండ్రిఁ గాంచు నా
తోయమునొంది కానలకుఁ , దూలిన ప్రాణమువంటి యుల్లస
త్త్రోయజనేత్రుఁ గాంచె భర , తుండు కఠూహలియై రహించుచున్.

తే॥ దోవువోయిన వస్తువు , దొరకినట్లు, వెతలు దొలఁగంగ సమ్మోద , వివరుఁడగుచు
భువనవంధ్యనకుం గేలు , మోద్బుఁడలంచి, భరతుఁడప్పుడు పావని , కరము వీడె.

శ॥ హనుమంతుఁ డపుడు గగన, మ్మున వచ్చు విమానమునకు , మున్నుగఁ జవి రా
మునకుఁ బ్రియమ్ముగ వందన, మొనరిచి యిట్లనియెఁ గ్రేవ, కొదిఁగి నిలుచుచున్.

అ॥ వహ్నిఁబడఁగనున్న , భరతుని చేరి మీ, జాడ దెలిపి సాహ , సంబు మాన్ని
యెల్లరకును మోద , మెనఁగించితివి వారు, వచ్చి రనుడు ధాత్రి , వరుఁడు నరిరి.

ఉ॥ మారుతిః దుర్భరంబులగు , మాయెడదుర్ బహుళంబులయ్యు నీ
వారని సత్కృపాచుతి ని , వారణచేసెను మాతవఃఫలం
వీ రహి నీస్వరూపమున , నేదైఱవచ్చి తొలంగఁదోలె నీ
పారము లేని మేదనకుఁ , బ్రత్యుపకార మొకండు కల్గినే :

చ॥ విరతము తోడునీడయగు : విన్నును నాతలిదండ్రులం గృపా
శరధిని లక్ష్మణున్ భరతుఁ , జయ్యన నొక్కొకమాటలోవఁ ద
ద్గురుగూఢ సంపదల్ దెలువఁ , గూడునెః సన్నతశీలః దానవ
ద్విరద మృగేంద్రః మేరు సహ , ధీరః మదీయ తవఃఫలాకృతీ!

తే॥ ప్రథితగుణుఁడు రామపుఁ డిట్లు , పలుకుచుండఁ , బాదుకలఁ దలఁదాల్చిన , పాపనుండు
వ్రతములం గృశీయించిన , వాడు కేట, మోడ్చుగలవాఁడు భరతుఁడు , మొనసి దాసె.

తే॥ తల్లి గుణములకుం బగ , దాయ కోస, లమ్మునేలిన యేలిక , తమ్ముగుట్ట
వచ్చె గనుమని చూపె శ్రీ , వల్లభునకు, ధర్మములకెల్ల సాక్షిగాఁ , దనరు హనుమ

శ॥ కాం న రాముఁడు దశరథుఁ , గాంచిన తఱినొందు కౌతు , కంబును పొందెన్
మించి తన మేను పులకల, నించెన్ గనుదోయి జలము , నించెను తోడ్తోన్.

శ॥ కాంచెద జననులఁ బొదుల, సంచితులన్ గురుల బాంధ , వావలినెల్లన్
గాంచెదఁగాకవి మనమున, నెంచిన యంతన విమాన , మిలకుం దిగియెన్.

శ॥ క్రిందికి దిగిన విమానం, బందఱుకును పుణ్యఫలము , లందింపంగా
బృందారు లోకమునకు, నొందం గొవి చను విమాన , మోయన నొప్పెన్.

సీ॥ ఎడవడియున్న శ్రే , పెనయ గోవును దాయ, వలనుగాఁ గన్నత , ట్లలకు నొప్పె
మాయసిఁగిన వారి , మనము లయించు జ్యో, తీరూపమునఁ దప , స్థితుల కొప్పె
వ్యాధిచే నీఁగిన , ప్రాణముల్ మరల వ, చ్చినబోల్కి కోసల , జనుల కొప్పెఁ
గన్నవారలెల్లఁ , గన్నతల్లిగ నొప్పె, మగువలకు మధువు , వగిది నొప్పె

తే॥ భరత శక్రుఘ్నులకుఁ గను , పాపలట్లు, ప్రేమగలవారలకు సురా , మృతము కరణి
నొప్పె నప్పుడు తమువీడి , యున్న రామ, భద్రు నాగమనము కను , పండు వగుచు.

ఉ॥ రాముఁడె జీవమై తనరు , రాజ్యమునందు నయోధ్యయందు రా
మామణులున్ జనంబులును , మానిత శుద్ధ మనోజ్ఞ భావ సు
స్థేమము లొందినారు సుర , సేవ్యుని రాకను హేమపుత్రికా
సోమము జీవ మొందుక్రియ , నోధిలినారు ముదంబు పెంపునన్.

తే॥ చందనము గండ వొడియుఁబుష్పములు పెన్ను, తురగ ఫేసంబు గజమద-తోయములును
మోద బాష్పముల్ గలిసి న, ముద్రజలము, వగిది నుప్పొంగెఁ బ్రవహించె, వనధిశేర.

ద॥ ధరణి దిగ్గజుష్పకము, తల్లులు తమ్ము లందుధరీవిధుం
దురపుగ నెక్కునంతఁ బురు, పోతముఁ దప్ప వసిస్తు పాద సం
కరుహములంటి మొక్కఁ దమ, కంబున నాతఁడు లేవనెత్తి యా
దరమునఁ బెక్కుమార్లు తన, వందనముం బొనరింప దీవనల్

చ॥ పదపడి లక్ష్మణుండు పద, వందనముం బొనరింప దీవనల్
ముదమునఁ జేయుచున్ శిరము, మూర్ఖునె జానకి వచ్చి మొక్కఁగా
నదయుఁడు సర్వసౌఖ్యము లే, సంగుతమంచు వచించెఁ బ్రీతి గ
ద్గతిక రవంబుతోడఁబుల, కమ్ములకుం గులకమ్ముగా నొడల్.

మ॥ తొలుతన్ రాముఁడు కైకయంఘ్రులకు సం, తోషంబుతో మొక్కి య
వ్వలఁ దక్కుంగల తల్లులం దెలవ న, వ్యారల్ సుహృత్కంఠతోఁ
బలుమాటుల్ తల మూరుకొంచుఁ దనవున్, బాధంబుగా దువ్వుచున్
జెంగన్ మోద జలావిషేదనము చు, ప్తినజేసి రప్పలునన్.

మ॥ పొలుపొంచున్ ధరణీ తనూజయు యథా, పూర్వంబుగా వారికిం
దెలవన్ మా కులదీపమంచుఁ బొదువన్, దీవించి రావెన్కొద
యొకున్ లక్ష్మణుఁ దర్థి మొక్కఁ దనవుల్, పూరింప నొక్కండవే
జుజాతీక్షణ తమ్ముడైతివని రా, కంపించి దీవించుచున్.

సీ॥ పాదుకలను తన, భక్తివి గానుక, గా నుప్పొంచి త, ద్వున పదముల
వ్రాలిన్ భరతుని, పోలంగఁ గవి రామ, విభుఁడు మిక్కుటచుగు, వెత గడించి
నల్కయెండఁగ నొక్క, వల్గేవి వచ్చియంచ, నేరక వివ్వెట, నిలిచి తనువు
ప్రాణంబు లొకటగు, వగిది బిగ్గఁ గవుంగి, లించి మిక్కిలి పల, వించి సోలి

తే॥ యశ్రుధారల శ్రేణి సౌ, రదఁగఁ దిరులు, గట్టి దూఁ క్రిమ్మున జడల్, నట్టతడవి
శిరము మూర్ఖుని క్రేపును, చేరు మొనవు, చందముననుండెఁ బనియక, చాలకేదవు.

ద॥ వినుత మహేంద్ర బోగ పద, విం ద్వుజకల్పముగాఁ ద్యజించి ప
మ్మనివరవేష చర్యలను, పూని యశంబు గడించు తత్పరి
త్రుని చరిజాంబుజంబులకు, మొక్కెను భక్తివి లక్ష్మణుఁడు త
ద్వన పదరేణువుల్ శిరము, దాకి పవిత్రత గూర్చు నాయ్యనన్.

చ॥ వనముల గ్రగజన్ము పద, వారిజముల్ బజియింపఁ దోడుగాఁ
జని శ్రమకోర్చి విద్రయును, చక్కయఁ జేరగ నీక త్రోచి జీ
వనముల నప్పగించి పని, వాడిన మేనిని దీర్చు బాహులం
దనువుగఁ గొంగిలించె భర, తాఖ్యుఁడు దేహము పావనంబుగాన్.

- మ॥ దురితధ్వంసియుఁ బిన్నతమ్ముడగు శ • త్రఘ్నుండు సీతాహృదీ
శ్వర సౌమిత్రుల పాదపద్మములు శీ • ధ్వంబంటగా మ్రొక్కె వా
రరుదా వ్రేమను కౌగిలించికొని • మి శ్రాసంబులం జార్చిని
ర్భర మోదంబున నల్వరుం బొదలి రా • ర్థంబైన చిత్తంబులన్.
- మ॥ జనకశ్మావిభు పుత్రికిన్ • భరతుడున్ శత్రుఘ్నుడున్ మ్రొక్కఁగాఁ
దను దావచ్చిన శీర్షకంబు తొలఁగం • చాటించు శీర్షంబు నె
ట్టన ముల్లోకములం జయించు దనుజా • ధ్య ప్రార్థనం దోచు కా
ళ్లు నొకొండొండు స్పృశించి పావనత పొ • ల్పుబొందె ధన్యంబులై ,
- చ॥ విమలుల నూర్యపుత్రక వి • భీషణ జాంబవ దంగదాదులన్
క్రమముగఁ జూప వారలు భ • రంబగుభక్తి నమస్కరించి రా
సుమహితచిత్తులన్ దనుజ • సూదను తమ్ములు వ్రేమ మీఱఁగా
నముచిత రీతులం దనియ • నత్కుశులం బొనరించి రత్తణిన్ ,
- చ॥ నచివులు దండనాథులును • నంగడిరాజులు రాసుమంత్రకుం
డచటికివచ్చి నమ్ముదము • నంగద పోరానరింప మ్రొక్కి యీ
యచలకు భారమై తొడరు • నావద లేదిక నంచుఁ బల్కఁ గా
సుచిత విధమ్మున న్నరవ • రోత్తముఁ డాద్యులిఁ గొంచె వారలన్
- 9॥ సేనలెల్ల వచ్చి • సేవింపనందఱఁ , భుష్పకంబులోనఁ • బొలుపుమీఱ
నిలువుఁడనఁగ వచ్చి • నిలిచి లక్ష్మణునకు, భూదేవి సుతకు • మ్రొక్కినారు.
- చ॥ విరుల సరంబు లెల్లెడల • వ్రేలు విమానము చూడఁ బంకజో
దరు నుదరంబొ వార్తి యమ్మ • తంబులఁగ్రోలు నగన్త్యు దౌడ్డయౌ
కరతలమో సమాసమగుఁ • గాదని భేదరు లబ్రమంచుచున్
విరులను చల్లినారు రఘు • వీరుని కీరితి నుగ్గడించుచున్ .
- 1॥ భేరి రావములు శం • భారావములు బ్రాహ్మ • దాశీరవంబు గ • జాశ్వరవము
కాహళధ్వనులు మం • గళ నినాదంబులు, భూనభోంతరములు, బోరు కలఁగ
నంబుధి మోషంబు, డంబ విడంబించి, లేఖల రవముతో • లీనమయ్యె
మహిత విమానంబు • రహితేచి యటనుండి, సాకేతపథమున, సాగుచుండి
- 3॥ యవనితోడను భూజను, లమరపురికిఁ, గదలు వగిది శక్రుండు స్వర్గంబుతోడ
నిలకు పచ్చుచందంబున, నెనసి వెలసి, పొలుపుతోడ నందిగ్రామ, మునకువచ్చె.

— 38. శ్రీరామ పట్టాభిషేక పటలము . —

- మ॥ స్థిరసీలుండగు రాఘవంద్రముడు నం • దిగ్రామముంజేరి ము
స్సురవై యున్న జటాభరంబు లటసా • యుష్కర్మచె నూర్చి భూ

పర పీషీచిత మండనంబు లిరవౌ • వృందాల్ని రత్నద్యుతిన్
బురుహుతుంబలె బొల్పె దమ్ములు లనద్యుషాలిచే శోచిలన్.

కా॥ అకాశస్థలి నంది నిర్మి ధ్వజ ప • స్త్రాంచ త్కరాజ్ఞంబులన్
సాశేతంబున శేగుపండనుచు నా • నందిల్లు చందాన న
స్తోత్ర ప్రాథవ మండిత ప్రథలతో • శోచిల్లు స్వాయోధ్యకుఁ
శ్రీరంజాభుఁడు చేరనెక్కె రథమున్ • శ్వేతాశ్వ సంయుక్తమున్.

తే॥ కొమరుగాలష్మణుఁడు తెల్ల • గొడుగునూనఁ, జామరంబు శత్రుఘ్నండుఁచాచివీ
దివిరి భరతుడు బంగారు • లేరు దోల , సుత్యకుండయి రాముఁ డయ్యోధ్యకేగె.

ఉ॥ వానరనాథుఁడున్ దనుజ • వర్యుడు భద్ర గజాలమీద న
మృనిత రీతి నెక్కి యిరు • మైఁ జనుదేరఁగ నంగదుం డనం
భ్యాన జనంబు సందడుల • నారఁగబాపుచు ముందుపో హనూ
మానుఁడు వెంబడించెను నమంచితభక్తి భజిచి కాల్చుచన్.

చ॥ నమధిక గౌరవంబులరు • స్థానములైన మనుష్యరూపముల్
ప్రమదముతోడఁ గైకొని • ను వానిత చందన గంధ ముంముమల్
కమియఁగ వానరుల్ హరుల • గంధగణంబుల మీదనెక్కి న
ప్రమముగ ముందు వెన్కెలను • ప్రక్కల నేగుచునుండి రొయ్యనన్

చ॥ ద్విరచములన్ బిసింది మణి • తేరులఁ బేజుల నెక్కి చత్ర చా
మర విభవంబుతోడ నృప • మాన్య కిరీటులతోడ నొప్పు భూ
పరు లనమండ్రు పండ్రుగురు • భక్తిని నూరెలనిల్చి కౌల్పుచున్
సరస మృదూత్తులన్ హిత య • శస్కర చార్తలఁ బిల్చు చుండఁగన్.

చ॥ కపిమల కామినుల్ విబుధ • కాంతల రూపము లొంది నిశ్చల
చృపలలభంగి హస్తీనులఁ • జక్కని గోడిగ లెక్కి చుట్టి రా
చిపులకుమారి రిక్కగమి • వెల్లునిశాకర బింబమో యనన్
దివురులు గట్టు కాంతులను • తేజిలి యేగె విమానమందునన్.

చ॥ ఖచరులు మోనులుం బరమ • కౌతుకమందఁ బ్రసూన పర్వమున్
బ్రమరము గాఁగఁ జింద ధర • స్వర్ణ లతాంత మయంబ యోట నా
యచల పసుందరాఖ్య యట • సార్థకమై తనరారె రాట్కృపా
విచలిత దృష్టి హేమమయ • వృష్టిఁ బ్రపాతమొనర్చె నిట్లనన్.

ఉ॥ వెన్నెల కాలమందొనరు • చీత జలంబగు వారిదంబు నా
నెన్నఁగ నిన్నినాళ్ళ మద • మింతయుఁ గార్చుని చారజాపకుల్
మన్నని రాకఁగాంచి తమ • మక్కువ లోపల నిర్వజాలమిన్
ప్రన్ననఁ ద్రోచికొంచు వెలి • పచ్చెనొకో యనఁ గార్చె సత్తతిన్.

ఉ॥ మూగలు మాటలాడుక్రియఁ • బోడిమి హేషతొనర్చె వార్యముల్
బాగుగఁ బుష్పవాటికలు • వల్లవితంబులు పుష్పితంబులై
మేగెను పువ్వుబోండ్ల యెల • మేనులు బంగరు రంగుమీతె రా
మాగమ మొప్పె ధాత్రిని చ • రాచర కోటికి మోద దాయుడై.

ఉ॥ రాజ్యము నేలగా దగిన • రాముడయ్యోధ్యను చేరి తల్లలన్
బూజ్యులమొక్కి వేల్పులకుఁ • బూజులొనర్చి వసిష్ఠ నాజ్ఞమైఁ
బ్రాజ్య ధరాధిదేవియును • పద్మ నివాసిని ముల్లనిల్లగా
భోజ్యపదాన్నదంబైన • భూపతి హర్యముఁ గాంఛె నయ్యెడన్.

చ॥ వలువలు వీడఁ జూడకయు • భామలు ధీరులు జాణుచున్న దు
వ్వలువల మాటిమాటికిని • వారక వీడక చెక్కికొంచు మే
నులు గమనింపనైరి తమి • నూల్కొన నానవమాని చొక్కుచున్
వలువలు జాఱగా జరగు • భాగున నొప్పిరి చూచువేడుకన్.

ఉ॥ తొందరచే భుజివ్యకల • దువ్వలువల్ నృపతుల్ ధరించుచున్
జందన గంధు లుడ్చురెలి • చల్వలు పూరిషరాజి తాల్పుచున్
గ్రంధుగనున్న గుంపునఁ జొ • రంగలవంబు లలండుకున్న నం
దందొరయంగ నిమ్మడిగ • నందెశరీరము లా జనావలిన్.

ఉ॥ రామవియోగమైన తటి • రామలు మోద చిహ్నలై సదా
నోములు నోచుచుం బతి వి • నోదము తొందరముందు చాచుటన్
రాముని రాకతో శుభ క • రంబగు భూషణచేర మేనులన్
భామలు దాచినారు తమ • భర్తల చిత్తము చల్లవెనగన్

తే॥ సురకలావంబుతో మను • జల కలాప, మొనసి నొడుచే నరవేర, తరుబులకును
వతులు దాసిన తఱినొక, కతము కనని యలుక, పొదమె భర్తలదీడి, యరమరికను.

చ॥ భరతుని గాంచి రామపుడు • హావనీయని సూర్యపుత్రుఁ గ
ర్పరవతిఁ దక్కువారలను • మోదముతోఁ గొనిపోయి యుంచు చి
త్రపులఁ జిత్రదృశ్యములఁ • దన్నుగఁజూపుచునంగ నాతఁ డ
త్యురుతర గౌరవంబున చు • హోత్సుకరన్ గొనిపోయె తోనికిన్

: సుగ్రీవాదులు నగరునందలి చిత్రదృశ్యము లంగంచుట :—

తే॥ మిత్రవర్గంబుఁ వెంటఁ • విహారకులుడు, పెక్కు కష్టలు దాటి గంభీరమగుచు
మేరువుంబోలె విలసిల్లి, శ్రీరహించు, నద్భుతైన భద్రాచలంబు/ సరగఁ జొచ్చె.

చ॥ రవిజ విభీషణాదులు ను • రత్న మయూభచయంబు రెల్లెడన్
బ్రవిమలకాంతులన్ వివిధ • భంగులఁ జిమ్ముటచే భయంబునం

దవలి మనంబు భావములు • తత్తటిలం దడఁబాటు నివ్వెరన్
మిపుల భజించి మేడువడి । మేగలి తెప్పల నార్పరైరటన్.

చ॥ హరియురమందు రాజిలు మ । హామణియట్లు వెలుంగు సౌధమున్
పెరగొని కాంచి యెవ్వరిది । వేడ్క నృజించిరొ తెల్పవే యనన్
భరతుడు కుషితండ్రికిఁ ద । హఃఫలమైచన మున్ను మెప్పునన్
సరసిజ సంభవుం డొనఁగు । సౌధ వరం బిది నాఁగ వారలున్.

తే॥ కమలవాసిని కిది మేటి । కాణయాచి, వర్జనము సేయ మాబోఁటి । వారు వలఁతు
లగుదురే యని కేల్పొడ్చి యవలనున్న, మందపము చూడఁ బోయిరి । మందగతుల.

తే॥ రావదాసుజాదులు సౌధ । రాజ మహిమ, వినుతినేయుచు నుండఁగ । నిననుతుండు
శ్రీరఘాత్ము పట్టాభి । వేక దినము, సరయకుండు దేలొకొయని । భరతునదిగె.

తే॥ వార్ధుల జలంబు బహుపుణ్య । తీర్థజలము, వచ్చి చేరుట యొకనాటి । వనియె యనుచు
భరతుఁడాడఁ గపింఁడుండు । వాయుపుత్రు, మోము గాంధుసంత సరండు । భూమిదాఁదె.

తే॥ కులగురుని తక్కు బులులను । పిలుపుమనుచు, భరతుఁడనఁగ నుమంతుండు । సరగనేగి.
శిష్య మిత్రబృందముతో వ । సిన్ధుదోడ, బిలుచుకొనివచ్చెఁ దత్సభా । నిలయమునట.

కా॥ భక్తిం గైకనుతుండు మోనికి నమో । వాకంబు లర్పింప న
స్మృతుం డమ్మని ప్రేమమైఁ దిరముగా । భూదేవి శ్రీదేవియున్
రక్తింజెంద మహేంద్రుచందమున శ్రీ । రాముండు పట్టంబు సం
సక్తింబొందఁగ లేవె గల్గు శుభ మా । సాధించు ఎగ్గుంబునన్.

క॥ సురగురుసములొ తావన, వరులును రామాభిషేక । భాస్కరిగ్గుం
విరపుగ స్వర్ణాక్షరముల, విరచించిరి లేఖ ఎవని । ఎఱుకకు సంపన్.

క॥ హరలు త్రిరోకవాసుల, కాతతమఠిఁ దెచ్చి వినిన । యంచఁబు నిలుపం
జీతము లొల్లమి పచ్చిరి, ప్రీతిన్ వారలను రెక్క । పెట్టగ పళయేః

తే॥ అల పసిష్ఠతో భరతుఁడు । నర్కనుతుఁడు, రావదాసుజుఁ దంగచఃప్రముఖ నిభిల
దనుజ భల్లాక వానర । మనుజవరులు, కలిసి శ్రీరాము నొద్దకుఁ గడఁకఁ జనిరి.

క॥ పట్టాభిషేకమునకున్, నెట్టన శుభదినము లేవె నియమిత ఎఱులన్
బట్టుగఁ జేయుము దళరథు, వట్టి యని గురుఁడు తనకు । పరము చేరెన్.

క॥ నలువ పసువ మయుఁడు శుభా, కలనమునకు రామపేండు । గౌరవమునకున్
వలసినలలి లోకోత్తర, లలిత చతుర మందపం బ । లంకృతిసేసెన్.

ఆ॥ నవ్రసాగరముల । జలములు పుణ్యతీ, ర్థముల జలముఁ దెచ్చి । తగినచోట్లఁ
బవన తనయుఁడుంచె । బంధుర పద్ధతి, నంద బరసి వెజుట । సంహృతనగ.

తే॥ కుపలయ్యేఱులు తెల్లని । గొడుగుతోడ, భద్రకరులవై రత్నపం । ములనునిచి
వివిధ వాచ్యధ్వనులు రేగి । విస్తరింప, సరయు జలములఁ దెచ్చిరి । సరభసమున.

తే॥ వజ్రపాదముల్ మాణిక్యః । ఫలక మమరు, వసిడి గద్దె న్సటికమండః । వమున నొనర
నుంచి రందువై భుజిర్రు । లుల్లసిల్లు, బాహులు వెలుంగ సీతతో । వ్రభుడుచేరె.

1 రాముడు పట్టాభిషిక్తుడగుట ।

సీ॥ మంగళగీతంబు । లంగు చెలంగ వేద ధ్వనులలర చిం । దంబు లడర
బహువిధ వాద్యముల్ । వ్రజలంగఁ దాళ మృ, దంగ రావములుదా । త్రతఁ జెలంగ
సురలు క్రొవ్విరుల నొ । త్రరముగఁ గురియంగ, మొదటి వేలుపు మొట్ట మొదట వచ్చి
యభిషేక మొనరించె । నవ్వలఁ బశుపతి, హానులు విప్రులు మంత్రి వరులు

తే॥ పౌరవృద్ధులు రవిరాజు । వాయుజుడు వి, భీషణుడు మున్నగువారు । పెరిమతోడ
వచ్చి యభిషేక కార్యంబు । వాంచిదార్థ, సిద్ధిగాఁగ రాఘవునకుఁ । జేసినారు.

శా॥ ఆనాఁ డొక్క వదంబునే కడుగు ది । వ్యాంభఃప్రసారం బుమా
ధీసుం డెక్కువ మక్కువం గొనుచు నె । త్రిందాల్చె నా బ్రహ్మయే
యీనాఁ డంగము పూర్తిగాఁ గడుగఁగా । సీసేర మేచోట సే
కాసుం దాదటఁ దాల్చునో యసుచుఁ గాం । క్షం జూచి రింద్రాచరుల్.

చ॥ పురకత చర్వరంబొకటి । మానుగఁ దోయజరాజీఁ బూచి పెం
దరఁగలనాని రెండుకను । దమ్ములు పీనుల నంటుచుండు నొ
ప్పురవగు నెమ్మిలోఁ జెలఁగు నోజ భజించిన రాము సుస్మత
స్మృతమచు హృదయం గనిన పుష్పములు త్రెంచిరి బంధ ముఖముల్.

మ॥ అభిషేక క్రియలెల్ల సక్రమముగా । నారన్ మహాప్రేమ రో
లుభురై మాసులు తోడ్పరన్ బసులు చా । లుక మూలగా బ్రహ్మ న
స్మిధుఁడా శిష్ట పసిష్ట మాని జరువన్ । నించెన్ సుమంత్రుండు గో
త్రభిడుం గొల్చి యొనంగు కల్పకమునా । ద్రవ్యంబు లవ్వేకమన్.

సీ॥ శ్రీరామ పాదుకా । సేవాభి సెరతుండు, భరతుండు చత్రంబుఁ । బట్టెనెలువ
సాక్షాత్త నెదులు ల । క్షుణ్ణుండు శత్రుఘ్నుండు, ఎనతులై చాచురార్ । పీచుచండ
నిత్యానపాయుని । నిఖిల జగన్మాత, సీత వామాంక నం । స్థిరైరహించ
శ్రీరామ ముదితా । చిత్రనంధావని, పావని పదపీత । మై రహించ

తే॥ హరి నివాచర సామంత । పురులు బలసి, రామకృత విక్రమములు కి । ర్ర నము సలిపి
కొలువ రాముడు నకల న । ధ్వుణ గజాభి, రాముఁ డవ్వేళఁ బట్టాచి । రాముడయ్యె.

ఉ॥ శ్రీంసుగు భూమియుం బెలంగు । శ్రేష్ఠభుజుండగు రాఘవుండు నం
శ్రేయము లుల్లసిల్లఁ గ * వ । సింఘుడు దీవనతోడ గుంచు రో

* తిరువెణ్ణైయ నెల్లూరు జటప్ప పంశీయులగు పూర్వ లందియఁ గైకొని పూర్వమున
కిరీటము శ్రీరాముని శిరసున నుంచెనని మూలము.

- భాయన రత్న శీర్షకము । భవ్య ముహూర్తమునందు ద్ర సం
 ధాయ భరించ లోకములు । దార ముదంబునఁ జేలియాడఁగన్,
 ౧॥ శ్రీమదుట మృత్యుధ్వజు ప । సిద్ధుడు మిక్కిలిచుండు మక్కువన్
 రాము శిరస్సునం దునుప । రంజిలి మూడు జగంబులందు ని
 ద్దా మది నెల్ల జీవులకుఁ । దత్తరతం దమ నెత్తిమీద ను
 ద్దామముగాఁగ నుంచిన వి । ధమ్మనఁ బమ్మి ముదమ్ము సొమ్ముగన్.
- ౨॥ నోములు చాలరాదుముగ । నోచి వదంబడి లోరి యొందు ను
 ద్దాము నెదఁ వియోగపడి । తాపము చెంచి కృశించి వీముటన్
 సమము నొందు భారణి వి । శిష్టని రాముని దానిసంతనే
 ప్రేమను దీర్ఘబాహువుల బిగ్గఁ గవుంగిలఁ జేర్చె వేద్యమై,
 ౩॥ శాస్త్రుని వసిష్ఠుడు తెల్పు । నరణి రామవిభుడు భరతుని శిరమున । విమల మకుట
 మారనిడి పాలనవిధంబు । లవ్వఁజెప్పి, లీల సత్కసుఖములఁ దా । జేయఁచె,

౩9. వీడుకోలు పటలము

- ౧॥ భూమిజేవిరి దొవవగు భూరిరత్న, భువన హేమ మందవమున । నుచిత పీ
 మందు మెలుపును మేలుంబు । చెందినట్లు, జానకీ రామచంద్ర । లా సీనులైరి.
- ౨॥ పూర్వగిరి మీది రవివత । ముకుటమలర, మెలుపు కరణిముక్తాహర । ముణిది వెలుంగ
 భువన జీవనదాయి జీ । మూల భాతి, సింహాచీకపై వెలసెను । శ్రీకరుండు.
- ౩॥ మరకాద్రిపై వెన్నెల । మాడ్కి వెలుగు, రవములంపలి వెల్ల చా । మరలు కదల
 నమర గా విద్యాధర । యక్ష సిద్ధ, సాధ్య గంధర్వగణములు । నన్నులింప.
- ౪॥ లింకము గల్లు నెన్నుదురు । తియ్యని జాబిలి లేట వెన్నెలల్
 నీజరగ మింటనున్న చలి । చీకటి గొంగ దినక్రమంబునకా
 చోలుపర రావణాధ్యసుర । ముఖ్యవిశాళక కీర్తి రూపమకా
 చెలువున వెల్లయెల్లి విల । సిల్లి శిరంబునముకా రహింపఁగకా.
- ౫॥ మంగళ గీరముల్ చెలఁగ । మాన్యుల పీవన లెచ్చిరిల్లఁ ద
 స్వంగులు పాట పాడుచు ర । సానుగంబుగ నర్చిలంగ ని
 స్సంగులు నుల్లసిల్ల గుఱ । నంగులు మోదమునొంచ వాద్యముల్
 రంజిగ హో గఁ గాహళ వి । రాజము వై పయ మిన్ను ముట్టఁగకా.
- ౬॥ రవియను సిగ్గిల వెలుగు । రత్న కిరీట విభాసులైన మా
 నవవరులెల్ల వచ్చి తమ । నవ్య కిరీట చిరత్న రత్న ప
 ల్లవ రుచు లంఘి వంకజ వి లాన వికాసము పన్నె చిన్నెలం
 దవిలి విలక్షణంబగు వి । ధంబున ముచ్చట మ్రొక్కుచుండగకా.

చ॥ నచివులు చేరికంగొలువ । నైన్యవతుల్ జయ శబ్దముల్ వచిం
చుచు వినుతింపఁ దమ్ములును । నూరెల సుండఁగ వందిమాగధుల్
రుచిరముగా యశోబ్ధి లహా । రుల్ విజయాంక వినుత్న గీతికా
ప్రచయముతో నుతింపఁ జెలు । వల్ వరియింపఁగ మంగళ స్థుతుల్.

క॥ నృపవరులు దనుజవరులుం, గవివరులును పౌరవరులు । కైవారంబుల్
నిపుణత నొనరింపఁగ రహి, వివంచికల వైజికులు ప్ర । వీణతమావకా.

తే॥ దినకరసుతుండు దానవా । ధీశ్వరుండు, డాసి సేవించి వహి నుచి । తాననములఁ
గూరుచుండ రాముడు నిండు । కొలుపుసేయు, చుండు తణివచ్చె గుహఁడు సే ।

వోత్కమరిని.

తే॥ పులి కళాసంబు దట్టిగాఁ । బూని కత్తి, నడుమునంజెక్కి నావిక । నాయకుండు
వరిజనంబుతో పచ్చి శ్రీ । వరుఁ బ్రదక్షి, ణించి సేవించి యొకవంక । నిలిచె నొడిగె.

క॥ కరుణామయుడగు శ్రీరఘు, వరుఁడు తనదిటంపుఁ బ్రేమ । వారలపై సుం
దర సుస్మితవిధిఁ జూపుచు, నురుపుగఁ బలుకాడి యొనఁగె । నుచిరాననముల్.

తే॥ సత్ప్రవర్తనమున గురు । జ్ఞానురై న, వార లుచిత వాక్యజ్ఞులు । ధీరవరులు
నిఖిల కళంఁ బ్రవీణులు । నీరజాక్షుఁ, గొలిచి తమ తమ నేర్పుల । వెలువరింప.

క॥ నరవతులును తక్కిన వన, చరవతులును దనుజవతులు । నరనీజనైత్రుక
స్థిరభక్తిఁ గొలిచి యొఱుగఁక, జరపిరి తేలికగ వేడ్క । జనరెండు నెలల్.

ఉ॥ కారణజన్ముడైన రఘు । కాంతుఁడు లోకము నంతనింప నీ
తీరున గద్దెపైఁ గొలుపు । పీఠి ప్రియంబున పచ్చియున్న య
వ్వారల గారవించి వను । పం దలపోసి పశువ్రజంబు బం
గారము క్షేత్రముల్ మణి । నికాయ మొసంగెను విప్రకోటికికా.

క॥ వలసినవి వలసినంతగ, వలచిన యాచరజనంబు । పరిమోదమునం
జెలఁగ నొనఁగి పదవది భూ, పులరమ్మని కొరె రాఘు । పుండు ప్రియహారన్.

క॥ హరులును శిబికలు తేరులు. కరులును మాన్యములు రత్న । కాంచన భూషాం
బరము లవారిగఁ గాన్కగఁ, బెరిమను మన్నించి విదవ । వీడ్కోలొనఁగెన్.

క॥ శంఖర పుర్రసునకుఁ దా, నింబుగ జనియించు వేళ । నిండుఁ దొనఁగు ర
త్నంబుల కడెములతోఁ జీ, నాంబర తురగాదు లొనఁగె । నర్క సుతునకున్.

క॥ మును కమలాననుఁ డిక్ష్వా, కున కొనఁగిన యంగదములఁ । గొడుగుగఁ దన పే
రును సార్థవటువ నెంచెనొ, యునగ నొనఁగె నంగదునకు । సధికప్రేమన్.

క॥ మణియును ముక్తాహారము, కరి తురగ న్యందనములు । కనకాంబరముల్
కరుణించి వీన్నతండ్రికి, నిరపుగఁ దోడగుమ యెల్ల । యమ్ముల సనియెన్.

మ॥ ప్రియహారంగఁ గటాక్ష వీక్షణములన్ । వీక్షించి సామీరి న

వ్యసాహాహాయ్యమొనర్చినట్టి ఘను లెవ్వారయ్య నీకేవ? నే
దియగన్పింపదు నీకుఁ బ్రత్యుపకృతిం । దిట్టంబుగాఁ జేయ న
షయకీర్తి : నను గొఁగిలించికొనుమా । గాటంబుగా మారుతీ ;

కా॥ మాదేహంబులు నీయవే యనుడు । కైమాటించి వామూని నీ
యాదేశంబె యుపాయనంబు మఱి యా । లాః బిడ్డలాః నాకు నీ
పాద ద్వంద్వమె చాలునన్న రఘు । భూపాలుండు కేయార హా
రాదుల్ దువ్వలువల్ మతంగజ తురం । గాఢ్యంబు లర్పించుచున్.

మ॥ తలిరుంబోచి కసర్తమైన యొక ము । క్రాదామ మిప్పించి యిం
దుల నెవ్వని కొనంగ నీమనము సం । తోషించు నవ్వానికే
లలి నీయందగు దీవనను దన మనఃక్లాంతిం బ్రహర్షించు క
ర్మలి వట్టింగని యిచ్చె జానకి దయా । ధృ స్థానరయై గ్రక్కునన్.

క॥ రిక్కల కాంతులఁ బైకొని, రిక్కల రాయనికి నువమ । రితిజెలఁగుచున్
వాక్కార యెనఁగు నానర, మొక్కఁడు గాకెక్కుఁ డొనఁగె । నురు భూషణము

క॥ కటకములు హారములు దు, వృటములు కేయారములును । పటుతురగ మదో
త్కటకరుం సరదముల ను, దృటవీరుని నలుని వీలిచి । హెర్తిపుఁ డొనఁగెన్.

క॥ అతులిత భూషణ నొనగెను, శతబలికి నమూల్యరత్న । జవనాశ్వములకా
దతమతి. కేసరి కొనఁగెను, ప్రతిలేని సువస్తువులను । వారని కరుణన్.

అ॥ ద్వివిధ రార సీల । గవయ జాంబవదాది, వీరపదులఁ బలిచి । ప్రియములాడి
చలనిసంత కనర । వస్తు వాహనముల, నిచ్చనిది కటాక్ష । దృష్టిఁ జూచె.

తే॥ గురు గదాంచిత భని చి । భీషణనిగాంచి, కలుషదూరః । నీ సములు నీకంటె లే
వనది కినుము సమంబగు । పట్టునందు, నేని నీకు నమానులు । గానరారు.

తే॥ అనుచు నెనులించిప్రియమున । సమరులిచ్చు, కటకములుపక్షజాత్యనే । కవచయంబు
కనకచేలై లాంఛోజు । ఘనతురంగ, ములను కడు సుగంధ ద్రవ్యముల నొ

తే॥ శృంగిదేర పురిష నా । రంగఁగాంచి, నీకుదెలుపంగ వలసిన । నియతు తెవ్వి
యనుచు శ్వేతాశ్వనికరముల్ । కనక రథ చ, యంబు పీఠాంబరము లిచ్చె । నిం

మ॥ హనుమ జ్ఞాంబవ దంగద ద్వివిధ తా । ధాది ప్లవంగేషులను
చిరరాజాత్మజుఁ గాంచి వీడుఁడనుచుం । దెల్పించుచుంబంగనై
నను కారానిదె యైన మీపురములను । నాజెంబుతో మేలు సం
తనగాఁ గాదుట నాకు ధర్మమగుఁ గా । నను వేరెచును గావుఁడి.

మ॥ దనుజాధ్యక్షున కాదటన్ పెడలుటే । ధర్మంబుగాఁ దెల్పి మీ
మనముల్ దూరము కావ యంచుఁ బలుకన్ । మన్నించి దైతేయ క్రి
శ నిషాదాధిపు లెంతయున్ విడువ ని । చ్చన్ లేనివారయ్యు రా
ముని వాక్యంబులు మన్నమందిడుటయే । ముఖ్యంబుగా నెంచుచున్.

తే॥ భరత లక్ష్మణ శత్రుఘ్న । ధరణిజాత, లను వసిష్ఠ ముగ్గురు తల్లు । లను గుణాభి
రాము రాముని వలగొని । ప్రణతిచేసి, నెలవుగొని మరలిరి తమ నెలవునేర.

తే॥ గుహుని స్వంగిబేరమ్మనఁ । గూర్మివిడచి, యగచరేంద్రుని కిష్కింధ । యందువదలి
కర్పురులు పరివేష్టింప । గగనపీఠి, దైత్యపాలుండు తనరాజ । ధానిఁచేరె.

సీ॥ మిత్రులఁ బంపి య । మ్మిహిర కులేశుండు, తక్కు సుహృజ్జన । తతులతోడ
నీతిమంతుండై య । నీతిని సద్ధర్మ , హితుండయ్యు ధర్మంబు । నెత్తుకుండ
వర్ణాశ్రమాచార । పరిపాలకుండయ్యుఁ, దల్లికూతుల నొక్క । తమిని చూచి
తమ్ములు తనకను । దమ్ములై వర్తిల్లి, జనులు తండ్రి యటంచు । జనపుచూప

తే॥ క్షీర సాగరమందున । శేషతల్ప, మందు యోగనిద్రను వీడి । యవతరించి
చెడుగులం ద్రొచ్చి మేలు ర । క్షించు రామ, చంద్రుండేతె జగంబులు । చలుచునొంద.

మ॥ జగదారాధ్యుడు రాముడై పుడమిలో । జన్మించి దుష్టాత్ములక
దగ ఖండించిన భరాతలంబున లన । ధర్మంబు నెక్కొల్పి పూ
జ్యగతిం బొల్పిన జానకీ విభుని న । చ్చారివ్రముక భక్తి యొం
దఁగఁ బల్కన్ వినెనన్ సుఖించి యట మీ । దం గాంతు కైవల్యమున్ .

మంగళ మహాశ్రీ

మంగళము రామునకు । మంగళము తమ్ములకు
మంగళము సంతతము । మైథిలికి వేడగ్గన్
మంగళము మారులికి । మంగళము భారతికి
మంగళము నీతికిని । మానమున కెప్పున్
మంగళము బక్తికిని । మంగళము ధాత్రికిని
మంగళము దీని విను । మాన్యులకుఁ బేర్పిన్
మంగళము పాడికిని । మంగళము ప్రేమరుసు
మంగళము మంగళము మంగళమహాశ్రీ.